CHRONICON INSIGNE Monaſterij Hirſaugienſis, Ordinis S. Benedicti,

PER

IOANNEM TRITEHEMIVM ABBATEM SPANHEIMENSEM, VIRVM SVA ætate doctiſſ. conſcriptum, ac diu hactenus à multis deſideratum, nunc uerò primùm in lucem editum.

De cuius utilitate, & quæ in eo potiſſimum obſeruanda Lectori ſint, ex Præfatione intelliges.

Acceſsit locuples rerum & uerborum in toto Opere memorabilium INDEX.

Cum gratia & priuilegio ad decennium.

BASILEAE, APVD IAcobum Parcum.

REVERENDO IN CHRISTO PATRI AC DOMINO, PETRO LOTICHIO, ABBATI SOLITARIENSI, GVILIELMVS RADENSIS S. D.

RELIQVIAS colligẽdas eſſe, grauiter hortatur CHRISTVS. Id quod nõ modò de uictu, ſed de alijs etiam donis Dei (inter quæ ingeniorum labores, & monumenta præſertim piorum & excellentium uirorum, nõ poſtremũ locum habent) intelligendum eſt. Sicut enim uictu carere non poſſumus ad hanc corporalẽ uitam ſuſtentandam: ita etiam abſq; doctrinarum monumentis in omnium literarum & artium genere actiones, quæ maximè in uita humana, in uero cultu Dei, in rerum iudicijs, in uirtutum officijs neceſſarię ſunt, rectè inſtitui, dirigi & expediri nequeunt. Eſtq; barbaries, rerumq; piarum & honeſtarũ ignorantia, longè pernicioſior tum corpori tum animæ, quàm inopia & extrema fames.

Piè igitur facere, & laudem non exiguam mereri exiſtimo, qui ſcripta grauium & utilium autorum ex puluere, blattarum corroſionibus, & ab ipſo interitu uindicant, eos'que toti Eccleſiæ Dei communicant.

Eſt aũt Ioannes Trittenhemius propter inſignem eruditionem, & uariarum rerum noticiam, celebris author: & optandũ ſanè eſſet, eius monumenta omnia, quæ quidem ſcripſit plurima, extare. Nactus aũt ſum quorundã amicorũ opera & beneuolentia, quoddam eius Chronicon Hirſaugienſe, quod hactenus typis quidẽ euulgatum non eſt, & à multis bonis uiris deſideratũ fuit. Eas quaſi præclaras huius uiri reliquias nõ tantum mihi colligendas & aſſeruandas, ſed rurſus proferẽdas, ac toti Eccleſiæ proponẽdas putaui: ne quaſi granarium quoddam in fame cõtra omnium deſideriũ clauderem.

Etſi autem non pauca in hoc Chronico uarios næuos ſpirãt & patefaciunt, qui in Eccleſia Chriſti extiterunt: tamen eos ipſos cognoſcere, & iam cum ueritate patefacti Euãgelij cõferre, nõ erit inutile.

Prętera, quod uel in primis conſideratione dignum eſt, Trittenhemius in hoc Chronico ſatis clarè docet, Antichriſtũ Romanum mille & amplius annis non tanta crudelitate ac tyrãnide in ipſis monachorũ delubris omnia occupaſſe, ac pro arbitrio ſtatuiſſe & egiſſe, ut nunc, proh dolor, fit. Recitat enim hic autor hiſtorico ac continuo filo, illorũ nomina, qui Scholis monachorũ per multa tempora præfuerunt, eoſq; Scholaſticos appellat. Vnde ſatis liquet, monaſteria olim aliud nihil fuiſſe ꝙ Chriſtianas Scholas, ad ętatem iuue-

nilem in omni genere literarũ & bonis moribus uſq; ad annos maturioris ętatis inſtituendã: quæ quidẽ nunc triſtiſsimi carceres facta ſunt, in quibus tenelli animi legibus, ui ac uerberib. ad idololatriã, impietatẽ, ſuperſtitiones, contemptũ ac blaſphemias Dei cogũtur.

Exponit etiam, quę monachorũ ſtudia fuerint: nempe aſsidua ac feruens Bibliorum ſacrorum lectio: cui etiam aliarum liberalium artium ſtudia adiunxerunt. nam Vuindichinũ Corbeienſem monachum, qui ſub Ottone primo circa annũ Domini 950 claruit, Meginradi Scholaſtici Hirſaugienſis fama celeberrima excitum, eò ueniſſe ſcribit, tantumq; ibi uidiſſe ardorem diſcendi ſacras potiſsimũ literas, imò etiam tot ibi reperiſſe doctiſsimos uiros, ut ſatis nequiuerit admirari. ipſumq; præcipuis laudibus celebrarit, ſcilicet Meginradum Scholaſticum eſſe alterum Hieronymum, & nulli ueterum eruditione inferiorem.

Monachos inſuper ſtudia linguarum coluiſſe, non uno, ſed plurimis in locis teſtatur. Scribit enim, in monaſterijs Hebraicè, Gręcè, Arabicè & Latinè monachos doctos fuiſſe: quorũ præclara opera ex ſequentium ignauia interijſſe, inq; eorum loco barbarica ſcripta remanſiſſe queritur.

Fuiſſe autem non in uno aliquo monaſterio, ſed in omnibus ſui ordinis, publicas Scholas, prolixè his uerbis teſtatur: De diuerſis quoq; noſtri ordinis per Germaniã monaſterijs, monachi ad ſcientiam ſcripturarũ hauriendam Hirſaugiam mittebãtur: quia talis eo tempore conſuetudo in ordine noſtro ſeruabatur, ut monachi pro pleniori eruditione cõſequenda, ſi qui uiderẽtur idonei, ad diuerſa monaſteria inſtruẽdi mitterentur. In omnibus enim noſtri ordinis cœnobijs, in Germania & Gallia maximè, monachorũ, ſcholaſtici ex monachis habebantur, qui iuniores quoſq; & ingenio præſtãtes in primitiuis literarũ ſcientijs erudirent: & poſtea qui habiles inuenti fuiſſent, ad altiora tranſmitterent. In ſolis aũt famoſiorib. cœnobijs, quibus & abundãtia rerum temporaliũ erat copioſior, & monachorum numerus maior, conſtituebantur ad officium docẽdi alios, monachi omnium doctiſsimi, & non ſolum in diuinis, ſed etiam in ſecularibus literis eruditi: ad quos ex inferiorib. gradus cœnobijs mittebantur monachi altioribus diſciplinis inſtituẽdi. Quicunq; uerò inter eos maioris eruditionis famam in ordine acquiſierat, etiã plures ad ſe miſſos diſcipulos ad erudiendũ monachos habebat. Inter monaſteria aũt hunc morem ſtudiorũ habentia, hoc tẽpore præcipua fuerunt: Monaſterium Fuldenſe, S. Galli, Augienſe, Hirsfeldenſe, noſtrum Hirſaugienſe, S. Albani Moguntinẽſe, Corbeienſe, Prumienſe, Mediolacenſe, S. Dionyſij Pariſienſe, S. Maximi Treuicẽſe, Remenſe, Altiſiodorenſe, Thuronenſe, Stabulenſe & Vuiſſenburgenſe. in quibus omnibus erant monachi & multi, & ualde ſtudioſi: è quo-

è quorum collegio, in ſingulis cœnobijs, unus cęteris in ſciẽtia ſcri pturarũ excellentior, ſcholaſticus ponebatur. Hactenus Trittenh.

Quòd ſi cum iſtis noſtrorũ monachorum mores & ſtudia contu leris, unde nũc tãta barbaries in monaſterijs regnet, mirari deſines. Nam nunc nemo ferè eſt (aut ſaltem paucißimi) qui uel à limine ſa cras literas in monaſterijs, ab Antichriſti fermento nõ repurgatis, ſa lutarit, nedum profiteatur. Imò ſi quis ſit qui Bibliorũ lectioni inten dat, inq́ uſum trãsferre uel ſaltem cogitet: hunc ſtatim hæreticum, ſchiſmaticum, inobedientem, apoſtatam, ac Lutheranum proclami tant, conuicijs mille proſcindũt, uerberibus ac carceribus ad impie tatem & ignauiam, ſeu (ut ipſi uocãt) obedientiam cogunt. Autores bonos exurunt: monachos rudiores compellũt, ut loco ſacrorũ Bi bliorũ, Dormi ſecurè, Paraſitos (Paratos dicere uolui) Diſcipulos, & alios obſcuros ſermoniſtas, qui nihil præter nugas cõtinẽt, legãt. Imò adeò illos inſcitiæ non pudet, ut quidã ordines peruerſis ſuis (conuerſis dicere oportuit) omniũ librorũ lectionem iam aliquot ſeculis penitus interdixerint: publicoq́ decreto ſancierint, orationi bus Dominicis & AVE MARIA, ut uocant, horas canonicas ab ipſis perſoluendas. Et in Italia, Ignorantiæ ordo excogitatus ac confirma tus eſt: quaſi aliàs nõ ſatis notũ eſſet, ipſa ruditate eos rudiores eſſe.

Linguarum & artium liberalium adeò nullam noticiam habent, ut multos reperias qui in monachorum lupanarib. multos egerint annos, ac planè cõſenuerint, & tamen uix Latina ſcripta legere poſ ſint. Nec pudet Epicuri de grege porcos, tenellis monachorũ pecto ribus inculcare, ipſos plus ſatis doctos eſſe, ſi mòdò ſciant preces nõ intellectas murmurare, Miſſas & alias idololatricas cantiones forti ter boare: atq́ ita egregiè eorum inſcitiam & ignauiã, ad quam aliàs natura pluſquam ſatis propenſi ſunt, cõfirmant. Hinc fit, ut interro gati, Quot ſint genera uerborum? reſpondeãt, tres. ipſi alios de pſal terio interrogaturi, dicant, Eſt Pſalterius? Audiui aliquando abba tem quendã, qui ſibi ad miraculũ doctus uidebatur (quòd olim Li pſiæ Baccalaureus creatus eſſet) facetiam quandã recitantem, utq́ eruditionem ſuam oſtentaret, adijcientẽ: In uerbis, herbibus (nota elegantiã) & lapidibus magna eſt uirtus. Poſſent multæ tales hiſto riolæ recitari: ſed quid opus eſt, cum nunc cum impietate eorum i gnorantia detecta ſit?

Patet etiã ex hoc autore, monachos olim nõ fuiſſe perpetua Ab batum mancipia, propter impijſsimum illud inobedientiæ uotum, ut nunc. Nam in omnibus ferè, ut ita dicam, pagellis hic autor in dicat, monachos ex monaſterijs exemptos, ad epiſcopatus, abba tias, & alias dignitates ſeu prælaturas in alijs locis euectos eſſe. Id ſi nunc fiat, bone Deus, quæ imprecationes ac diræ contra huiuſmodi effrontem apoſtatam fierent; quæ non perſequutiones, uincula ac

 carceres

carceres huic minitarētur? cum nunc Gnathones illi monaſtici, qui pueris erudiendis prǽficiuntur, impudenter & ſine fine uociferētur ac clamitent, Votum illud monaſticum & Antichriſti characterem adeò eſſe indelebilia, ut ſi omnes Rheni & Albis aquæ in unum fidefragum monachum effunderentur, elui tamen non poſsint.

Romanorum quoq; & aliorum pontificum ſcelera teterrima recitat, præſertim autem Ioannis Papæ, eius nominis 13, qui ab Ottone primo Romam uocato, ſacrilegíj, inceſtus ac ſtuprorum, homicidíj, periuríj & aliorum nefandiſsimorum ſcelerum coram tota Synodo accuſatus, depoſitus eſt: Leone, huius nominis 8, in locū eius ſubſtituto. Hattonem etiam Moguntinum epiſcopum, ob crudelitatem eius in pauperes nimiam, à muribus conſumptum refert.

Inſignem autem, memoriáq; dignā papiſticæ fidelitatis & faſtus hiſtoriā de Siphrido Coloniēſi archiepiſcopo recitat: nempe quòd poſt ſeptenniū ſuǽ captiuitatis, multo precio de manu comitis Montenſis liberatus, non diu poſtea arte & induſtria uſus, contra iuramentum fœderis, ipſum Comitem nil tale metuentē cæperit, & duro carceri incluſerit & mācipauerit. Captū Comitem, & in maxima afflictione detentum, omnia ſe redditurū archiepiſcopo, quæ ab eo extorſerat, maioráq; pro ſui liberatione additurū, liberaliter ac ſpōte promittentem, pontifex non ſolum non exaudiuit uel dimiſit, ſed inſuper ex magno faſtu & arrogantia pontificia tale reſponſum reddidit: Habet S. Petrus, quo ſine tuis rebus promiſsis ſuos enutriat famulos: ideóq; me uiuente non dimittêris, ſed mortem in carcere ſubibis: diſceśq;, quomodo archiepiſcopū debeas tenere captiuū. Sicq; Comitem, nulla conſolatione ab epiſcopo, ſeu potius archilatrone Colonienſi accepta, mortuum eſſe refert.

Quòd autem ſuos monachos aliquando nimium laudat, quanq; ſæpè etiam ſatis acriter eorum ignauiam incuſet, & alia uitia intrepidè taxet: quòd Hildebrandum etiam, ſeu Gregorium, eius nominis 7, Papam nimium commendat, quòd ſui ordinis monachus fuerit, (quem alíj ſcriptores iſtius temporis, propter Antichriſtianā ſuam religionem, longè alíjs ac uerioribus coloribus depingunt) id eius affectibus, & ſui temporis tenebris, píj omnes ac Deum timētes adſcribant & imputent: agantq; ipſi gratias Deo, quòd nunc ad faſtidium penè ſpiritali manna paſcimur, rectéq; de omnibus ex uerbo Dei iudicare poſſumus.

Continent hæc Chronica & alias memorabiles hiſtorias, mirandas regionum & imperiorum mutationes & uaſtationes: horrendáq; prodigia, quæ ad timorem Dei, ardentemq; inuocationē pios omnes excitare debent.

Tuæ uerò R.P. multas ob cauſas hǽc Trittenhemíj Chronica dedicare uiſum fuit. Primùm, propter inſignē eius pietatē, liberalitatē

in pios

in pios ac doctos omnes, eruditionem ac ueram dijudicationem ſummorum Chriſtianæ pietatis articulorum, & grauiſsimarum in Eccleſia controuerſiarum, qua eam non ſolum ab alijs paſsim commendari audiui, ſed etiã iſta omnia coràm inſpexi & intellexi, quando ſuperiore anno bonæ indolis adoleſcentem, Chriſtianum Glauburgium, clariſsimi L L. Doctoris Hieronymi Glauburgij filium, & me Francofurdia uenientes excepit.

Deinde etiam, quia in eius monaſterio talem ſcholam uidi, quales hic noſter Trittenhemius multas olim in monaſterijs fuiſſe indicat: imò etiam magis piam & Chriſtianam, nullis Romani Antichriſti aſtrictam legibus, in qua tenera iuuentus rectè in pietate & bonis moribus educatur & inſtituitur. Vtinã alij abbates ex bonis Eccleſię & piorum eleemoſynis luxuriãtes, illud eius ſtudiũ imitarentur.

Tertiò ac poſtremò, ut, quia hoc noſtrum Chronicon Trittenhemius non ad eam metam, quam in ſua Pręfatione promittit, perduxit: aut certè reliquo carere cum alijs bonis uiris ac tota Eccleſia inuitus cogor: tua R.P. pro ſua ſumma humanitate mihi auxilio ſit, ut quę deſunt, aliunde impetrari poſsint. Item, quia hic autor Spanheimenſis monaſterij Chronicon edidit, quod ſimili modo prodeſſet extare: pręterea aliorum bonorum authorum ſcripta plurima nondum impreſſa recitat, quorũ multa tuę R.P. uiſa non dubito, eiusq́ auxilio & conſilio euulgari poſſe confido. His alijsq́ rationibus permotus, tuæ R. P. meum ſtudium ac officium declarare uolui. Quare ut tua R. paternitas, honeſta uoluntate adductum me hæc Chronica ſibi dedicaſſe exiſtimet, meumq́ ſtudium boni conſulat, etiam atq; etiam rogo. Deus æternus pater liberatoris Domini noſtri IESV Chriſti, tuam R.P. ſeruet ad gloriã ſui nominis, & ad ſalutem Eccleſię quàm diutiſsimè incolumem: eiusq́ conſilia & negotia fortunet. Ex Magdeburgo, Anno Domini 1559, tertio Martij die: quo extructum eſt de integro templum Hieroſolymitanum poſt exilium Babylonicum, & abſolutum anno ſexto regni Darij, magna celebritate ſacrificiorum & lætitia populi dedicatum, eſt 1 Eſdr. 6. annis 515 ante Chriſtũ natum. Fuerat autem ædificatio à uicinis Samaritanis impedita, à ſecundo anno Cyri, ad ſecundum annum Darij ſedecim totos annos: quo exemplo Deus, uelut illuſtri & inſigni teſtimonio, ingentem ſuam miſericordiam erga ſuam Eccleſiam, & potentiam erga eius hoſtes declarauit, quòd non uelit eam in tanto odio diabolorum & furore aduerſariorum deleri, ſed uſque ad finem mundi magis magisq́ propagari.

CHRONICA INSIGNIS MONASTERII HIRSAVGIENSIS, ORDINIS S. BENEDICTI, PER IOANNEM TRITEMIUM ABBATEM SPANHEMENSEM EDITA.

Hiſtoriæ commẽdatio.

HISTORIIS conſcribendis ueteres incredibilem diligentiam adhibuêre, quibus Rempublicã non ſecus poſſe ornari crediderunt, quàm armis defendi. Quippe cùm hiſtoria ſit quædam memoriæ conſeruatrix, uirtutiſq́ exemplar, & prudentiæ comes: quę uel ſola famam bonorum uirorum, qui ſapientia, ſanctitate ac fortitudine ſeſe præſtare cæteris conati ſunt, ſempiterna quadam celebritate facit immortalem.

Demonſtratio exempli.

Quis originẽ mundi, annorumq́ ſupputationem, & illa quę interea facta ſunt hodie neſcientibus innoteſceret? quis incarnationem, natiuitatem ex Virgine, doctrinam, miracula, paſsionem, mortemq́ ac reſurrectionẽ Ieſu Chriſti ſaluatoris noſtri æterniq́ patris filij non credentibus perſuaderet? aut quis paſsiones martyrum, conuerſationes ſanctorum, Troianorum excidium, in orbe latum imperiũ Romanorum, geſta diuerſa regum & principum, cæteraq́ uetuſtatis memoratu digna, quæ nobis innotuêre, ſcriptis ignorantibus panderet, uel etiam narrantibus data poſsibilitate crederet, ſi ſcriptores hiſtoriarum ante nos nulli extitiſſent? Sola igitur hiſtoria eſt, qua fit, ut qui longiſsimo temporis interuallo diſiungimur à ueteribus, & eorum geſtis interfuiſſe, & ijſdem uixiſſe temporibus uideamur. Nempe hiſtoria immortalitatem hominibus inter mortales confert, rempublicam exornat conſeruatq́, & à multis periculis prudentia ueterum cuſtodit, immunem fidem inſtruit, erigit ſpem, præmio æternitatis propoſito, robur legibus addit: & cùm omnia quę ſenſus uel appetit, uel metuit nihil aliud, quoniam ſomniũ perſuaſerit, immortalitati animæ conſulens, ad contemplationem diuinorum auidos reddit.

Hiſtoria abſentes facit eſſe præſentes.

Hiſtoriæ utilitas.

Quanta uerò nobis utilitas proueniat lectione hiſtoriarum, nemo qui uel mediocriter ſapit, neſcire poteſt. Cognitio rerum geſtarum ueterum ſi bonę fuerunt, nos ad imitationem uirtutum, ad ſapientiam fortitudinemq́ heroum docet & inſtruit. Si uerò malæ aut perperàm factæ, ne imitatores prauorum efficiamur, nos auiſando cautos ac prudẽtes facit. Hiſtoria enim mortuorum, uiuum exemplar, mortaliumq́ inextinguibile lumen, merita, uirtutes, laudesq́ bonorum uirorum ea ratione nobis proponit, ut eorum incitati gloria, fama & immortalitate ſtudeamus eſſe quod ipſi fuerunt: quatenus tale nos uirtutis & ſanctitatis exemplum relinquamus poſteris, quale ſuſcepimus ab his, qui nos & tempore & uirtute præceſſerunt.

Hiſtoria facit immortales.

Cùm autem prauorum impiè facta, probra & meritas pœnas legentibus nobis oſtendit, non ideo putemus hæc ſcripta quaſi ad imitationem nobis propoſita ſint: ſed potius auiſari nos credamus, ne ſimilia patrantes,

pares incidamus pœnas, quas illi dederunt. Adde, quòd prudentia per experientiam multarum rerum dũtaxat apprehendi à nobis poteſt, ad quam arte longa, uitaq; breui exiſtenti, nulli facilior patet acceſſus, quàm illi qui ueritatis amore quotquot inuenerit hiſtorias tranſacti tẽporis ſolerti mentis indagatione percurrit.

Prudentia quid efficiat.

Quæ cùm ita ſint, non uanitatis ſtudio, ſed diuino potius afflatum ſpiritu te crediderim optime Blaſi, Hirſaugiẽſis monaſterij inſignis Abba, qui me tot importunis precibus, imò tot magnificis beneficijs hortari non ceſſas, ut hiſtoriam ipſius Cœnobij, cui fauente Deo præſides, ex ſchedis monimentisq; per te mihi oblatis, & ex diuerſis noſtrorum Chronicis, quarum ingens apud nos copia eſt, conſcribere uelim, & ad poſteritatis notitiã fratrumq; tuorum conſolationem & tanti cœnobij honorem immortalem, in lucem edere non omittam.

Blaſius Abbas commendatur.

Res magna & admodũ difficilis eſt, mihi crede pater, ſeriem rerum geſtarum cœnobij tui, à ſeptuaginta annis ſupra ſexcentos nimium turpiter neglectarum repetere, & in unum opus continuum, ſeruata ubiq; integritate ueritatis, ordinare.

Difficultas hiſtoriæ huius conſcribendæ.

Nam inter multa, quæ dantur hiſtoriam ſcribere uolentibus, præcepta, duo ſunt potiſsimum cuſtodienda. Alterum, ut in narratione ubiq; ueritas inuiolata permaneat: alterum, ut ipſa narrationis integritas aptiſsimè proprijs & concinnis uerbis exornata, ſua uenuſtate alliciat intuentes. In primo quidem ſatis me facturum & poſſe & uelle, non abnuo: quippe quem & profeſsio ipſa monachica, imò Chriſtiana fides non permittit eſſe mendacem: ſacra atteſtante ſcriptura, quæ dicit, Os quod mentitur, occidit animam. & amator ueritatis cùm ſim, nulla me neceſsitas urget ad mentiendum. In ſecundo uerò non me polliceor obedientem futurum, niſi fortè tepida ſufficiat uoluntas, quæ mota ratione fraterna, nec ſatis uelit, nec ſi cupiat, multum poſsit. His enim quibus ſum ſcripturus hiſtoriam, amatoribus ſimplicitatis morem gerere, & propter eorum utilitatem uolui, & propter meam ruſticitatem, quod omnes iudicabunt, facilè potui.

Duo ſunt præcepta hiſtoriæ, ueritas & ornatus.

Sunt autem tria hiſtoriarũ genera. Vnum, quod generale dicitur, cõplectens ſeriem rerum geſtarum, totius orbis ſeu multarum prouinciarum, regum & principum: quo genere ſcribendi uſi fuerunt Titus Liuius, Oroſius, Euſebius Pamphili epiſcopus, Cornelius Tacitus, Caſsiodorus, Freculphus Epiſcopus, Vincentius Beluacenſis, Marianus Scotus monachus Fuldenſis, Martinus prædicator, Antoninus Archiepiſcopus, Helinandus monachus, Rupertus monachus, Hugo Floriacenſis monachus, Iohannes de Columna, Iacobus Philippi Bergomenſis, Marcus Antonius Sabellicus Venetus, Harmãnus Schedel de monte Norico, & alij cõplures. Alterum, ſpeciale, quod unus aut paucorum regnorum, prouinciarum ſeu gẽtis res geſtas deſcribit: quo genere uſus eſt Ioſephus & Egeſippus Iudæi, Beda in geſtis Anglorum, Gregorius Thuronenſis Epiſcopus, Vuindichinus monachus Corbeienſis Saxo, Regino Prumienſis Abbas, Otto Friſingenſis Epiſcopus, Marcus Antonius Sabellicus pręfatus in hiſtoria Venetorũ, & multi alij, quorum incertus eſt numerus. Ternum uerò genus hiſtoriarum, topicum ſiue locale dicitur, quod unius ciuitatis familia ſeu loci narrat hiſtoriam. Hoc genere uſi ſunt Beda monachus, Sigebertus Gemblacenſis monachus, Strabus Fuldenſis, & complures alij, qui monaſteriorum ſuorum hiſtorias conſcripſerunt. Hoc ipſo quoq; ſcribendi genere ultimo pro Hirſaugienſium fratrum amore, hiſtoriam texere, nimia eorum charitate

Tria hiſtoriæ genera ſunt.

Quo genere hic utatur.

tate impulſus ſtatui. Cui etſi nitorem eloquentiæ adhibere nequeam, ueritatem tamen in omnibus, quantum ad conſcię̄tiam meam pertinet, me polliceor obſeruaturū. Eorum uerò quæ ſcripturus ſum, teſtes complures adducere poſſum, ex quorū hiſtorijs tranſumpta ſunt, quorū iſta ſunt nomina. Ex annalibus literis & priuilegijs prædicti monaſterij Hirſaugienſis nomina & ſucceſsiones abbatū, cum eorundem rebus geſtis accepi. Item multa ex diuerſis autoribus, hiſtorijs, legendis ſanctorum & epiſtolis conſecutus ſum. Auhores autem ſunt Vuindichinus monachus in hiſtoria Saxonum, & alius qui hiſtoriam ipſam compleuit, Regino Prumienſis abbas in hiſtoria Metenſium, Berno abbas Augienſis in hiſtoria Alemanorū, Theodericus monachus in hiſtoria Treuirorum, Golſcherus monachus in geſtis eorundem, Marianus Scotus monachus Fuldenſis in omnimoda hiſtoria Germanica, Ottho epiſcopus Friſingenſis in hiſtoria ſua, Andreas monachus S. Hemerani Ratiſponenſis in geſtis Bauariæ ducum, Henricus de Erphordia in hiſtoria memorabilium, Gotfridus Viterbienſis in chronica ſua Pantheon. Gotfridus monachus S. Pantaleonis in hiſtoria Colonienſium, Ioannes de Hildens, item Carmelita in chronica ſua, Rupertus ordinis Præmonſtratenſis in omnimoda hiſtoria ſua, Hugo monachus Floriacenſis, Iohannes monachus Caſtellenſis in libro de uiris illuſtribus noſtri ordinis, Eneruinus monachus Segenburgenſis in chronica ſua, Bernardus monachus Corbeyenſis in ſua hiſtoria Saxonum, & Bertrandus monachus in hiſtoria Hirsfeldenſium. Multa quoq; ex alijs diuerſis hiſtorijs Bauarorum, Sueuorum, Moguntinenſium, Spirenſium, & ex geſtis comitum Palatinorum Rheni, per quendam monachum Lauriſſenſis cœnobij deſcriptis, ſparſim hinc inde non ſine magno labore inſerui, quæ mihi ad rationem hiſtoriæ pertinere uidebantur. Deniq; multa per digreſſum ſparſim in Germania facta hiſtoriæ noſtræ placuit inſerere: quo non modò Hirſaugienſibus, uerùm etiam quibuſcunq; ipſam legentibus animi conferat uoluptatē. Idipſum pene omnes ante me feciſſe inuenio, qui monaſteriorum ſuorum hiſtoriam, abbatumq; ſucceſsiones, aut res geſtas literis commendarunt. Erit forſitan tempus, quo hoc opus noſtrum, non in unius cœnobij anguſtia latere queat, ſed hominum ſtudio (ne dicam curioſitate) tandem extractum in plurimorum manus perueniat examinandum. Vt ergo uacuum nuſquam progrediatur, nulliq; fiat oneroſum memorabilioribus illud clauſulis rerum in Germania geſtarum, exornare moderamine certo uolui. Quatenus & uarietas rerum iucunda ſit legentibus, & prolixitas nulli fiat oneroſa.

Ex quibus ſumat quæ dicit.

FVNDATIO MONASTERII HIRSAVGIENSIS FACTA PER *Erlafridum Comitem & Nottingum filium eius epiſcopum Vercellenſem, anno dominicæ incarnationis 830.*

SCripturus auxiliante Deo hiſtoriam inſignis monaſterij Hirſaugienſis, operæprecium arbitratus ſum, ab eius prima fundatione exordium ſumere: & quæ cauſa mouerit ipſos fundatores, ut hanc rem aggrederentur, demonſtrare. Erat eo tempore quo Ludouicus primus Romanorum gubernabat imperium, Erlafridus comes de Calue, uir diues & potens apud Imperatorem, qui habebat filium Nottingum nomine, uirum in omni doctrina ſcripturarum eruditum: qui propter ſcientiam literarum ac uitæ honeſtatem, ſub Carolo Magno imperatore, patre Ludouici, epiſcopatum Vercellenſis eccleſiæ fuerat conſequutus. Is poſteaquàm eccleſiam ſuam aliquandiu ſecundum Canonicas ſanctiones probe rexiſſet, dulcem uiſendi patriã cupidinem incidit: ad quam, ne uacuus remeaſſe uideretur, cogitare cœpit, quid muneris præcipui ſecum adduceret, quo eam faceret clariorem. Impetrauerat ſanè non longè antea maximis precibus corporis ſanctiſsimi præſulis Redicianorum Aurelij Armenij reliquias, iaſpide & auro precioſiores, quas ad eccleſiã ſuam Vercellenſem deferens, in mauſeolo pulcherrimo quod præparauerat, collocauit. Itaq; uiſurus patriam dulcesq; genitores, hunc theſaurum inferre Germanis cùm deliberaſſet, inter ſpem metumq; fluctuans animo, ne fortè illatio hæc aut ſancto diſpliceret Aurelio, aut ſi à populo Vercellenſis eccleſiç perciperetur, à ſuo cogeretur reſilire propoſito, rem omnem diuino conſilio terminandam commiſit. Vnde tota mente conuerſus ad Deum, ac iuxta ſepulchrum ſancti noctem ducturus inſomnem, prouolutus in terram, ipſum Aurelium diuum Chriſti amicum ardenti compellabat deſiderio cum lachrymis, dicens: Sancte pater, Aureli decus meum, unicumq; poſt Deum animæ præſidium meæ, tibi expando deſiderium famuli tui, quod Deo coniunctus proculdubio neſcire non potes: rogo te per diuinum amorem, qui te mihi uenerabilem, eccleſiæ celebrem, ægris medicum, unumq; cum Deo ſanctum & immortalem effecit, ne me diutius in hoc ambiguo fluctuare permittas, ſed exaudi me famulum tibi proſtratum, & doce me ut ſciam quid agere debeam ſecundum Dei tuamq; uoluntatem. Cumq; orans diutius in lachrymis humiq; iacens perſeueraret, fatigatus oratione protractuq; uigiliarum pauliſper obdormiuit. Cui dormienti mox diuus Aurelius pontificalibus indutus ſplendidior ſole aſtitit, Nottingumq; compellans ex nomine dixit: Salus tecum frater Nottinge, ſurge, ne fleueris, ad hoc ueni ut pergam tecum in Germaniam, plures ibi Chriſto adducturus populos iam corpore mortuus, quàm ſi adhuc uiuus inter gentes prædicans miraculis coruſcarem. Quò cùm ueneris, ibi monaſterium ſeruorum Dei conſtitues, ubi cæcum nobis obuium ſubitò conſpexeris illuminatum. Quibus dictis euanuit. At uerò Nottingus uenerandus epiſcopus de ſomno conſurgens, lætus mox in ipſa nocte ſarcophagum clam aperuit, ipſasq; reliquias ſacratiſsimi præſulis Aurelij in domum epiſcopij ſui occultè deportauit, mauſeolum diligentiſsimè reclusum multo tempore Vercellenſes deluſit, hoſpitem ſe habere putantes, quem non habebant.

Erlafridus comes in Calue.

Nottingus epiſcopus Vercellẽſis filius eius.

Aurelius Vercellas transfertur à Mediolano.

Propoſitum Nottingi epiſcopi.

Oratio Nottingi ad S. Aurelium.

Aurelius apparuit Nottingo.

Vercellenſes deceptiſunt.

At uerò Nottingus epiſcopus, paratis omnibus quæ ad rationem itineris pertinere uidebantur, ex familiaribus ſuis fideliores quoſdam in comites tantæ peregrinationis aſſumpſit, imponensq́ iumento ſarcinulam ſacras Aurelij reliquias continentem, itineris duce optimo comitatus propoſitam uiam ingreditur.

Nottingus in Germaniam proficiſcitur.

Quumq́ Germaniam feliciter ingreſſus, poſt aliquot dies patriam intraret ſuam, magna ſuorum lætitia exceptus eſt: & quantum inferret regioni theſaurum, abſens ſcriptis, præſens uerbis & operis exhibitione, patri cæteriſq́ omnibus terræ incolis demonſtrauit. Verùm quum non eſſet in promptu locus munere benedictionis conſecratus, tanto hoſpite dignus, nolentesq́ tam uenerabiles reliquias ultra triduum commorari inter homines peccatores, communi deliberare conſilio cœperunt, ubi habitaculum Chriſti confeſſori pararent. Erat eo tempore non procul à caſtello comitis Erlafridi capella in honorem S. Nazarij conſecrata, quæ nomen monti, in qua ſita fuerat, indidit uſq́ in præſentem diem. Placuit itaq́ omnibus, qui conſilio intererant, corpus ſancti patris Aurelij in eam reponere, donec de conuenientiori loco prouideretur.

Capella S. Nazarij martyris.

Poſtera die mane conſurgentes Nottingus epiſcopus cum familiaribus ſuis & Erlafridus pater cum altero filio fratre pontificis Ermefrido, coniunctis quàm plurimis ex nobilioribus & plebeis, quos comes ob honorem tantorum hoſpitum fecerat eſſe præſentes, diſpoſitisq́ neceſſarijs pro reuerentia ſancti, corpus ſacrum per decliuum montis circumgyrando ad præfatam diui Nazarij capellam ferre cœperunt.

Nottingus epiſcopus Vercel. Erlafridus. Ermefridus frater epiſcopi.

Venientes autem in eum locum, ubi hodie monaſterium ſancti Aurelij conſtructum eſt, ecce cæcus quidam in medio turbæ ſacris reliquijs obuius, clamare cœpit uoce magna dicens, Illumina me ſanctiſſime cultor Dei Aureli, precibus tuis, quemadmodum pollicitus es. Ad quem Epiſcopus dixit: Vbi ſanctus Aurelius promiſit ſe te illuminaturũ? Qui ait, Domine hac nocte dormienti mihi, in anguſtia mentis meæ ſanctus iſte apparuit dicens, Cras in nomine Ieſu Chriſti illuminaberis. Et dixi: Domine, quis es tu? Ego ſum (inquit) Aurelius epiſcopus, nouus hoſpes in Germania, quem filius domini tui comitis Erlafridi pridem adduxit. His dictis iterum clamauit: Sancte Aureli, adiuua me, ut uideam te. Statimq́ aperti ſunt oculi eius, & uidit perfectè. Omnes autem qui aderant, uiſo tam inſolito miraculo magnificabant Deum dicentes: Laus tibi domine Ieſu Chriſte, fili Dei uiui. Dixitq́ unuſquiſq́ ad cohærentem lateri ſuo: O quàm magnus eſt iſte ſanctus, qui etiam cæcos illuminare poteſt.

Cæcus obuians illuminatur in præſentia populi.

Aurelius apparuit cæco.

Nottingus uerò epiſcopus dixit Erlafrido patri: Hunc pater locum ſanctus Aurelius in manſionem elegit: concitatoq́ gradu montem aſcendentes, pontifex immolato redemptionis noſtræ ſacrificio, reliquias ſacras ad locum præparatum repoſuit.

Reliquiæ in capellam ponũtur.

Deinde poſt dies paucos Nottingus epiſcopus expoſuit Erlafrido patri & Ermefrido fratri uotum, quod dudum ſancto Aurelio hortante in ſomnis mente conceperat, monens, orans & obteſtans eos, quatenus ob amorem omnipotentis Dei, in honore beati Petri principis Apoſtolorum & ſancti Aurelij epiſcopi monaſterium ſeruorum Dei conſtruerent, in eo loco, ubi cæcus fuerat illuminatus, promiſitq́ ſe pro uiribus ſuis huic negocio non defuturum. Et facilè quidem perſuaſit, non modò ſuis exhortationibus, ſed uel maximè conſideratione miraculi quod uiderunt. Erat enim pater alioquin deuotus, timens Deum, & miniſtrans pauperibus, qui iamdudum terrenis cœleſtia præpoſuerat: & ob id nihil hæſitans, ſe cuncta facturum unà cum Ermefrido filio, ſine mora epiſcopo promiſit. Igitur Nottingo pontifice ad eccleſiam ſuam Vercel-

Nottingus Vercellas reuertitur.

lenſem poſt duos menſes reuerſo. Erlafridus comes promiſsionis non immemor ſuæ, monaſteriū ſancto Aurelio in loco præmiſſo ædificare cœpit: & eodem anno, quo ſacratiſsima eius pignora per filium fuerunt allata, inchoauit: qui fuit ab incarnatione Domini noſtri Ieſu Chriſti octingenteſimus triceſimus annus, Ludouici imperatoris primi ſeptimus, à tranſitu ſanctiſsimi patris noſtri ducenteſimus atq; triceſimus primus, quod celeri perfectione in ſeptem annis feliciter conſummauit. Copiam ſiquidem tam lapidum quàm lignorum ingentem terra illa profert, ita ut non ſit opus illa aliunde quemadmodum nobiſcum adduci. Interea dum hæc agerentur Nottingus reuerendus antiſtes, ut tam ſancti operis ſe faceret participem, magnum pondus auri argentiq; miſit ad patrem, quo non ſolùm incœpti operis iuuaretur intentio, uerùm & monachis inibi coadiuuandis de uitæ neceſſarijs ad ſeruiendum Deo liberius prouideretur. Miſit etiam cruces aureas argenteasq; & calices in miniſterium diuini cultus, libros quoque & diuerſa ornamenta ad decorem domus Domini, quæ omnia ad hæc nouerat eſſe neceſſaria. Erlafridus autem cœpto perſtabat in opere, neceſſarium iudicans conſummationis gratia feſtinare, ne ſi (quod non uidebatur impoſsibile) ipſe præuentus morte decederet, opus imperfectum aut tardius perficeretur, aut intermitteretur penitus. Nā & ſi Ermefridus filius cooperator patri in hoc opere ſancto extitit, non tamen propter iuuenilem ætatem tantus amoris diuini zelus in ipſo ardere uidebatur, quantum tale negocium requiebat. Anno igitur ſeptimo poſtquàm cœptum eſt monaſterium Hirſaugienſe conſtrui, perfectum eſt, qui fuerat à natiuitate Domini 837. indictione 15. per indefeſſam Erlafridi comitis diligentiam, qui nullis parcebat impenſis, ut hoc perficeret quod mente conceperat. Erat autem eccleſia ſatis pulchra more antiquorum ſine columnarum ſuſtentatione fabricata, ampla, & ſuperius ligneo tabulatu cooperta, quatuor altaribus intus ornata. Porrò diſpoſitio clauſtri imitatione ueterum, ampla quidem, ſed ſimplicioris ſtructuræ fuerat, ligneo tabulatu nihilominus deſuper operta, & talis quæ non ad faſtum, ſed ad deuotionem monaſticam ſatis uidebatur idonea. Cætera monachorum habitacula, per gyrum clauſtri diſpoſita, quantum ad conſuetudinem iſtius temporis attinebat, ſatis pulchra & ordinata fuerunt: quanquam ſi noſtri monachi hodie ſimilibus includerentur cellulis, ſe mancipatos uinculis & tenebris clamitarent. Huius rationem dabimus. Veteres olim monachi cellas quidem, eccleſias & alias manſiones humiles habebant & tenebroſas, ſed eorum corda erant lucida ualde in amore Dei omnipotentis, & in ſcientia diuinarum ſcripturarum. Noſtri autem eccleſias, cellas, domosq; & omnes manſiones iam lucidiſsimas fabricant, ſed corda eorum uicijs & deſidia plena, tenebroſa ſunt: quoniam nec Deum ſicut debuerant, diligunt, nec lectionibus ſcripturarum animum intendunt. Ita quoq; quum calices olim eſſent cuprei, ſacerdotes aurei fuerunt: hodie autem calices ſunt aurei, & cuprei ſacerdotes. Hoc uerò monaſterium ab Erlafrido conſtructum in eo loco fuerat, ubi & cæcum illuminatum diximus, & ipſe propter uenationes ſuas domum ſaltus habebat. Quod tamen poſt annos fermè ducentos trigintaquatuor (ut in ſequentibus ſuo loco loco dicemus) ab Adelberto comite dirutum, & in eam formam qua hodie cernitur, extitit reformatum. Prioris enim monaſterij hodie nullum penitus manet ueſtigium, quamuis utriuſque locus ſit unus.

Hirſaugia fundari cœpit.

Munera Nottingi tranſmiſſa.

Aureas cruces, calices, libros & ornamenta.

Monaſterij Hirſaugenſis perfectio.

Quando

QVANDO ET VNDE PRIMI MONAchi ad Hirſaugiam fuerint introducti, & quis primus eorum abbas fuerit conſtitutus.

POſtquàm Erlafridus nobiliſſimus comes conſummato tam inſigni opere, propoſitum ſuum ad effectum, non ſine maximis impenſis perduxerat, moræ impatiens, quippe qui nihil plus ſe optare diceret quàm illum uiuere diem, in quo choros monachorum in ſuo prædiolo collaudantes Deum cernere potuiſſet. Cœpit anxia mente reuoluere, unde in nouũ cœnobium à ſe glorioſe fundatum, ueteris conuerſationis monachos, ad regulam ſanctiſſimi patris Benedicti religioſe inſtitutos poſſet acquirere, qui & ipſi eſſent in conuerſando ſanctiſſimi, & idonei in idem propoſitum, uenturos etiam alios informare. Viguit eo tempore in monaſterio Fuldenſi maxima religio monachorum ſub regimine Rabani Mauri abbatis, quæ ſe per totam Europam fama præuolante diffuderat in ora omnium, eratq́ laus & memoria Fuldenſium monachorum apud Imperatores, Reges & Principes in magno precio, nõ ſolùm propter ſanctitatem uitæ, ſed etiam propter incomparabilem ſcientiam ſcripturarum, qua Fuldenſes monachi eo tempore præ cæteris multis dicebantur eruditi. Vnde multi ex eis, in diuerſis eccleſiis ad apicem pontificatus fuerunt aſſumpti. Ad hunc igitur Rabanum abbatem Fuldenſem Erlafridus habito ſociorum conſilio legatos miſit, mandatis Otgarij Moguntinenſis eo tempore archiepiſcopi adiunctis, poſtulans ſibi concedi quindecim monachos & abbatem, monaſterio ſuo quod ædificauerat inſerendos: promiſitq́ ſe facturum omnia, quæcunque illorum iudicio ad monaſticæ inſtitutionis utilitatem oportuna uiderentur. Erant eo tempore in cœnobio Fuldenſi ducenti & ſeptuaginta monachi uiri religioſi, & pro magna parte in ſacris Scripturis doctiſſimi. Hos ergo Rabanus audito nuncio Comitis, conuocans in unum, mandatum Otgarij archiepiſcopi, ac preces Erlafridi coram eis expoſuit: & quid ſentirent ipſi in hoc negocio ſecundum regulam ſanctiſſimi patris noſtri Benedicti requiſiuit. Qui unanimi aſſenſu concluſerunt, tam ſanctum Comitis deſiderium non eſſe ſpernendum, quod & placitum nullus ambigeret omnipotenti Deo, & in ſalutem multorum ſperaretur eſſe futurum. Elegerunt ergo ad hanc prouinciam ſubeundam quindecim fratres, quibus præfecerunt abbatem Lindbertum uenerabilem ſenem, qui fuerat frater Brunonis abbatis Hirsfeldenſis, uir nobilis ſecundum ſeculum, ſed multo nobilior ſecũdum Deum. Anno igitur Domini 838. indictione prima, Lindbertus abbas cum quindecim monachis uenit in Hirſaugiam, miſſus per Rabanum Fuldenſem abbatem. Comes uerò deuotiſſimus Erlafridus abbatem ipſum & monachos ſibi deſtinatos cum ingenti exultatione ſuſcipiens, ad nouum monaſterium lætabundus introduxit, eisq́ de uitæ neceſſarijs copioſe præuidit, & omnia quæ in mente diſpoſuerat, cum eorũ conſilio deinceps pertractabat. Eo tempore corpus ſancti Aurelij adhuc ſeruabatur in capella beati Nazarij martyris, eccleſia monaſterij nondum conſecrata. Igitur poſt paucos menſes, ut omnia deſideratum conſequerentur effectum, comes Erlafridus ad curiam imperialem apud Francfordiam cum alijs principibus multis euocatus, terminatisq́ cauſis imperij, pro quibus conuocatio principum indicta fuerat, Otgarium Moguntinenſis eccleſiæ archiepiſcopum, qui tum præſens aderat cum multis alijs epiſcopis, ad conſecrandum nouum monaſterium rogauit, inuitauit & obtinuit. Quemadmodum uerò iſta conſecratio facta ſit, conſequenter eſt dicendum.

Religio monachorum magna Fulda uiguit. Rabanus Maurus abbas.

Erlafridus nuncios mittit ad Fuldam.

Monachi Fuldenſes.

Conſultatio monachorum Fuldenſium.

Lindbertus abbas cum monachis mittitur. Fratres ueniunt in Hirſaugiam.

Corpus S. Aurelij.

Conuentus principum apud Francfordiam.

QVANDO, PER QVEM, ET QVI-
bus præſentibus, facta ſit dedicatio & conſecra-tio monaſterij Hirſaugien-ſis primi.

CVm eo tempore inter Ludouicum Imperatorem & filios eius gra-
uis propter imperium ageretur diſſenſio, contigit eam conuocatio-
nem principum, ad quam Erlafridum uocatum diximus à Franckfor-
Conuentus principum in Spira.
dia, transferri ad ciuitatem Nemetenſem, quam Spiram uſitato uocabu-
lo nuncupamus: quæ quum non procul ab Hirſaugia diſtet, quatenus
cum maiore ſolennitate nouiter fundati cœnobij dedicatio fieret, cau-
ſam & oportunitatem comiti Chriſtianiſſimo dedit. Conuenerant enim
multi epiſcopi, abbates & principes, ad Imperialem ſynodum conuoca-
ti, è quibus complures inuitante Erlafrido comite, dedicationis officio in-
terfuerunt. Anno igitur Domini 838. indictione prima, menſe uerò Se-
Eccleſia monaſterium Hirſau. dedicantur.
ptembri, Orgarius reuerendiſsimus Moguntinenſis eccleſiæ epiſcopus,
Erlafrido Comite & eius filio Ermefrido poſtulantibus, monaſterium
Hirſaugienſe conſecrauit ſub honore principis Apoſtolorum Petri & ſan-
cti Aurelij epiſcopi, in præſentia multorum principum, epiſcoporum &
Epiſcopi qui præſentes fuerunt.
Abbatum, qui curiam Imperatoris eo tempore ſequebantur. Aderat ibi
præſens Hildeboldus archiepiſcopus Colonienſis, Vuillericus epiſcopus
Bremenſis in Saxonia, Ebo epiſcopus Hildeshemenſis, Thiagrius epi-
Abbates & duces præſentes.
ſcopus Haluerſtatenſis, Rabanus Maurus abbas Fuldenſis, Benno ab-
bas Hirsfeldenſis frater Lindberti abbatis huius primi Hirſaugienſis, Hil-
deuinus abbas ſancti Dionyſij ſacri palatij archicapellanus, Henricus dux,
Bernhardus dux, Bruno dux, Ludolphus filius eius, Erlafridus comes fun-
dator monaſterij, Ermefridus filius eius, Ortrungus comes, Adelhardus
comes, & alij complures, quorum nomina cum præſcriptis in libro geſto-
rum Orgarij epiſcopi non ſunt impoſita, ſeu forſitan ex incuria ſcripto-
rum omiſſa. Cōſecratione autē Eccleſiæ ſolenniter (ut moris erat) peracta,
Corpus S. Aurelij in monaſterium transfertur.
Orgarius archiepiſcopus unà cū cęteris epiſcopis, abbatibus & principibus
corpus ſanctiſsimi præſulis Aurelij de capella ſancti Nazarij, cū magna de-
uotione allatum, ſummo altari honorificè incluſit, per cuius meritum
multa miracula fiebant. Sed cùm poſt annos quinquagintatres ſub Arnol-
do Imperatore Nortmanni deuaſtarent Vuormatiam, abbas Hardradus
metuens, ne tam ſanctæ reliquiæ quauis fraude aut uiolentia in manus de-
uenirent exterorum, accedente ad hoc fratrum conſilio, teſtudinem fecit
Corpus S. Aurelij abſcōditur.
in eccleſia ſubterraneam, in qua corpus precioſi Chriſti confeſſoris Au-
relij in ſarcophago lapideo repoſuit, cum inſcriptione nominis & digni-
tatis, ipſamq; cameram ita rurſus cooperuit humo, ut nemo deinceps po-
tuerit ſuſpicari aliquid ibi eſſe occultum. Manſit autem hic tantus reli-
quiarum theſaurus ita ſub terra reconditus per annos fermè centum &
ſeptuaginta, uſq; ad tempora comitis Adelberti, qui ſub Henrico Impe-
ratore quarto renouauit Hirſaugiam: ita ut penè in obliuionem ductus, ſo-
la fama à proauis delata in nepotes, corpus ſancti Aurelij quieſcere in mo-
Lintbertus fit abbas in Hirſaugia.
naſterio Hirſaugienſi prædicauerit. Et de hoc latius ſuo loco dicemus. Sa-
cratiſsimo itaq; Aurelij corpore per Otgarium archiepiſcopum ſummo
altari, ut præmiſimus, cum maxima reuerentia incluſo, Lintbertus bacu-
lum paſtoralis curæ, comite Erlafrido & monachis petentibus, ab eodem
Archiepiſcopo in conſpectu omnium ſuſcepit. Deinde, accedens ad
altare Comes Erlafridus cum filio, coram omnibus qui aderant, tradi-
dit omnipotenti Deo, eiusq; ſanctis Petro Apoſtolo & Aurelio pon-
tifici

tifici monaſterium ipſum quod conſtruxerat, cum uiculis ſyluis, paſcuis, aquis, aquarumq́; decurſibus, agriſq́; & pratis circumadiacentibus, & omnibus uiribus & prouentibus, quos illi aſsignauerat ſecundum tenorem eulogij, quòd ſuper altare poſuerat, ſecundum conſuetudinem Eccleſiæ catholicæ, in quo præter generalem donationem totius nemoris, terræ ac uiculorum in circuitu, etiam iſta ſpecialiter continebantur expreſſa. Eccleſia in Stamheim cum magna parte eiuſdem uillæ, cum uiculis ad eam pertinentibus. Eccleſia quoq; in Deckenpfrum cum omnibus quæ ibidem habuit. Dedit & in Gilitein duodecim hubas. In Meuchingen duodecim hubas & eccleſiam. In Muechlingen prædium bonum. In Toffingen eccleſiam. Et hæc ſunt nomina uillarum eulogio inſerta, quæ ſancto Aurelio eadem hora tradidit: Lutzelhart, Altburg, Luzenhart, Ebetsbuel, Kallenbach, Kugelbach, Nagalthart, Ottenbrumen, Hugeſteten, Gumprechſt, Vuilar, Altibutan uillam dimidiam, & alia multa prædia & bona, quæ in libro donationum fuerunt exarata. Hanc donationem ſolenniter factam, Otgarius Archiepiſcopus præfatus, uice Apoſtolici domini Gregorij papæ quarti, & pijſsimi Imperatoris Ludouici primi, banno perpetuæ ſtabilitatis communiuit, ipſumq́; monaſterium cum omnibus deuotationibus factis, & in futurum ritè faciendis, tradidit in manus præfati Lintberti abbatis, & ſucceſſorum eius canonicè ſecundum regulam ſanctiſsimi patris noſtri Benedicti conſtituendorum, in perpetuum poſsidendum. Ea uidelicet conditione, quòd uita monaſtica iuxta normam præfati patris cunctis diebus in eo uigoroſa permaneat: & quoties monachos orbari ſpirituali paſtore contigerit, alium uel ex ſe, uel ex alio eiuſdem ordinis monaſterio idoneum, ſine contradictione alicuius, in locum defuncti patris, eligendi liberam habeant poteſtatem. Conſtituit autem præfatus archiepiſcopus aduocatum Hirſaugienſis monaſterij ipſum comitem Erlafridum, ſub ea uidelicet conditione, ut mortuo patre, filius in aduocatione non ſuccedat, niſi fuerit ad eam per abbatem & monachos, qui pro tempore fuerint, libera & ſpontanea eorum uoluntate aſſumptus. Verebatur enim deuotiſsimus comes, ne monaſterium poſt mortem ſuam per filium ſiue nepotes iniuriam aut uiolentiam aliquam pateretur (quod hodie apud multos fieri cernimus) ſi aduocatia hæreditario iure deuolueretur ad poſteros. Idcirco ſtatuit, in abbatis uoluntate pendere ſuo monaſterio quem uoluerit idoneum habere aduocatum. Et hæc libertas, multis per ſucceſſum temporis confirmata priuilegijs, tam Apoſtolicis quàm imperialibus, uſq; in præſentem diem, in Hirſaugienſi cœnobio inuiolata perſeuerat. Eodem quoq; anno hæc dotatio & priuilegiata traditio facta per comitem Erlafridum, ab Imperatore Ludouico pijſsimo confirmata eſt. Peractis enim omnibus, quæ ad ſolenne dedicationis officium pertinebant, ſingulisq́; ad ſua reuerſus, comes Erlafridus Lintberto abbate ſecum aſſumpto, unà cum Otgario uenerabili archiepiſcopo & quibuſdam alijs, ad Imperatorem Ludouicum in ciuitate Nemetenſi, cum filijs, eo tempore (ſicut diximus) curiam tenentem properauit, & lecto coram eo donationis eulogio perpetuam ab eo omnium confirmationem impetrauit. Nottingus autem Vercellenſis epiſcopus, qui fundationis Hirſaugienſis monaſterij primus authot fuit, multa pro decore domus domini miſerat, cruces aureas & argẽteas, calices, libros, & uaria diuini miniſterij ornamẽta, qui utrũ huic dedicationi interfuerit, incertũ habemus. Sed iam ad tẽpora quibus præfuit monaſterio Lintbertus abbas primus calamum directuri, uitam ſan-

Donatio monaſterij prima facta per comitem.

Nomina uillarũ quas dedit.

Confirmatio donationis.

Conceſsio liberæ electionis.

Conſtitutio aduocati.

Libertas huius monaſterij.

Confirmatio imperatoris.

Nottingus epiſcopus.

tam ſanctiſsimi præſulis Aurelij, qui omnium iſtorum cauſa fuit, ſub breui compendio duximus præmittendam, ut quicunq; iſta lecturi ſunt, cuius meriti uir fuerit apud Deũ, intelligãt. Et ne prolixiores inueniamur quàm ratio huius operis expoſtulat, ita conuerſationis eius hiſtoriam ueterem nobis oblatam percurrimus, ut uerborum quidem plurimum, ſententiarum uerò aut nihil aut parum obmitteremus.

Vita S. Aurelij epiſcopi.

Natus igitur in Armenia beatus Aurelius ex parentibus Chriſtianis atq; nobiliſsimis, ubi primùm per ætatem licuit, literis traditus fuit. Qui prouidentia diuina inſtructus, breui non mediocriter in omni ſcripturarum eruditione proficiens, uniuerſa quæ uel diſcere uel ſcire potuit in exercitium diuini conuertit amoris, noctes dieſq; meditator diuinæ legis exiſtens, animum à terrenis penitus cœpit auertere, & in supernorum contemplationem dulciter eleuare. Creſcentibus annis omnibus, exornatus uirtutibus & ſanctitate præcipua fulgebat, norma & exemplar Chriſtianæ conuerſationis cum uniuerſorum admiratione factus: utpote qui ætate quidem iuuenis, moribus & ſapientia multis ſenibus ſenior apparebat. Vnde per omnes eccleſiaſtici ordinis gradus ad pontificatus apicẽ in ciuitate Rediciana maximo populi non minus quàm cleri applauſu, quamuis renitens, aſcendere meruit: in quo conſtitutus, honore maioribus quàm hactenus uirtutibus clarior effulſit. Formam ſe gregis dominici irreprehenſibilem exhibuit, & non minus exemplo quàm ſermone populum ad obſeruantiam mandatorum Dei concitauit.

Verus epiſcopus opere & sermone Aurel. fuit.

Erat pater pauperum, & pius conſolator uiduarum: qui quicquid habere potuit, totum in uſus egentium miniſtrauit. Tam ſanctæ irreprehenſibilis conuerſationis extitit, ut nemo fuerit illo tempore in Armenia, qui Aurelium epiſcopum Dei famulum cum laudis præconio non timeret. Omnis diœceſis Redicianæ uiculos circuire monendo & prædicando ſua ſanctiſsima in perſona ſolebat, cunctis miniſtrans uerbum ſalutis. Erudiebat inſcios, confortabat puſillanimes, deiectos erigebat, bonos & humiles hortabatur, quatenus in melius proficerent, deſides pungebat, ſuperbos & inquietos ad pœnitentiam reuocabat. Interea dum his ſanctis operibus inſtaret, contigit beatum Dionyſium Mediolanenſis eccleſiæ archiepiſcopum ab Arrianis in eorum blaſphemias ſubſcribere nolentem, imperatorum iuſſu in Armeniam exilio relegari, in eam uidelicet ciuitatem Redicianam, cui ſanctus Aurelius præerat epiſcopus.

Dionyſius Mediolanenſis epiſcopus mittitur in exilium in Armeniam.

Hæc autem relegatio ſanctiſsimi uiri Dionyſij facta eſt ab impijs Arrianæ factionis epiſcopis ſub Conſtantino, Conſtantio & Conſtante Imperatoribus, anno Domini noſtri Ieſu Chriſti 361. Liberio papa Romanæ eccleſiæ præſidente, qui & ipſe eodem anno in exilium mittitur. At uerò ſanctus Aurelius uenientem beatum Dionyſium in ciuitatem ſuam Redicianam, ut uerum Chriſti diſcipulum cum ingenti lætitia ſuſcepit, & cognitis cauſis ſui aduentus iterum atque iterum complexans uirum, & cùm lachrymans eum cõſolaretur audiuit, Lachrymas frater compeſce, Domini eſt terra & plenitudo eius, omniſq; orbis Chriſtiano patria eſt.

Maxima inter eos charitas.

Maxima Dionyſius epiſcopus à beato Aurelio reuerentia ſuſceptus, nec minore humanitate hoſpitalitatis & munificentia ab eo procuratus, in eadem ciuitate uſque ad mortem exilio relegatus permanſit. Mutuæ igitur conuerſationis introducta conſuetudine, magna inter eos amicitia & familiaritas interceſsit, quæ tunc cœpit in tempore & iam manet & perficitur in æternitate. Tanta uerò amborum ſanctitas fuit, ut totam Armeniam fama eorum trãſcurreret, & omnes homines in admirationem pertraheret.

Virtutes & miracula in Chriſti nomine facta.

Conflue-

Confluebant infirmi ad eos & curabantur à languoribus inueteratis, obſeſsi quoque à dæmonibus ipſis orantibus ſanctis liberabantur. Tanta ſiquidem miracula omnipotens Deus per hos ſeruos ſuos operari dignatus eſt, ut Armeniam totam uirtute & doctrina eorum ad cultum ſui misericors pater conuerterit. Sanctus denique Aurelius doctrina & prædicatione ſua fideles quoſque diligentiſsimè præmonebat, Arrianæ peſtem hæreſeos fugere, & in fide ſanctæ Trinitatis cum eccleſia ſanctorum permanere. Quamuis autem beatus Dionyſius ſub cuſtodia teneretur, ſicut relegati ſeruari eo tempore ſolebant, patuit nihilominus ad eum quandocunque uolebat ſancto Aurelio acceſſus, tantaque ſibi inuicem dilectione coniuncti ſunt, ut ſimul & cohabitare uiui & conſepeliri mortui condixiſſent. Verùm poſt aliquot annos cùm felix Dionyſius mortem ſibi inſtantem cerneret, beatum Aurelium his uerbis alloquitur, dicens: Scio frater chariſsime, finem mihi adeſſe in hoc mundo uiuendi, tempusque reſolutionis meæ iam inſtat, curſum conſummaui, fidem ſeruaui, reliquum in præſenti ſeculo eſt unum quod à te peto, ut cùm mortuus fuero, quàm primùm potes, corpus meum ad eccleſiam meam Mediolanenſem referas, ut quæ me uiuum habere non potuit, mortuum ſaltem habere mereatur. Neque longi itineris incommodo terrearis, Dominus erit tecum, merces tua magna nimis. Cui S. Aurelius nimia eius dilectione & amore deuinctus conſenſit, ſeque rogata facturum promiſit. Itaque ſanctus Chriſti confeſſor, imò & martyr Dionyſius conſummato uiuendi ordine moritur octauo calendas Iunij anno domini 379. Sunt qui ſcribunt eum relegatum in Cappadociam, ibique mortuum, & eius reliquias per S. Baſilium epiſcopum Mediolanum ad diuum Ambroſium fuiſſe remiſſas. Sed hæc opinionum diuerſitas, apud eos qui nouerũt hiſtorias, facile poteſt concordari. Sanctus itaque Aurelius uirtutum & miraculorum gloria inſignis, tum ut laudes hominum ex his naſcentes declinaret, tum ut defuncto ſatisfaceret amico. Poſt paucos annos reliquias beati Dionyſij arte deſiccatas naui impoſuit, & ponto feliciter tranſmiſſo, Mediolanenſibus muris poſt longi ſpacium itineris, S. Ambroſio epiſcopo cum omni clero & populo in eius occurſum extra urbem properante glorioſus inuexit. Quanta exultatione omnium ſacrum cadauer fuerit exceptum, nemo facilè dixerit, quippe quod omnes ut cœlo remiſſum ducebant reuerentia dignum. Diuus autem Aurelius (ut breuior ſim) peracto pietatis officio, cùm ad ſuam redire cogitaret eccleſiam, hortante Ambroſio, cui contradicere nefas ducebat, remanſit, & Mediolanenſes non minus quàm proprius pontifex uerbo & exemplo ad amorem cœleſtis patriæ docere & inflammare curauit. Cumque in orationibus quotidianis ſuam peregrinationem Domino dirigendam commendaret, poſt reuolutionem anni quo Mediolanum uenerat, apparuit ei ſanctus Dionyſius dicens, Exauditæ ſunt orationes tuæ apud Deum frater Aureli, ecce Domino te ad æternæ felicitatis gaudia uocante morieris, & iuxta corpuſculi mei ſacellum optatam recipies ſepulturam. Confeſtim febris inuaſit S. Aurelium, qui diſpoſito teſtamento ualedicens fratribus, inter manus diui Ambroſij epiſcopi Mediolanenſis commendatum, Domino ſpiritum emiſit octauo calendas Iunij, eodem uidelicet die, quo & ſanctus Dionyſius ante trienium in Armenia diſceſſerat, anno Domini trecenteſimo octuageſimotertio, Gratiano cum fratre Valentiniano imperante. Sepultus uerò eſt in proprio ſarcophago ad latus S. Dionyſij in Eccleſia Mediolanenſi. Cuius exequias beatiſsimus pontifex Ambroſius cum multis lachrymis proſecutus, illum ſermonem inſignem fecit ad populum, qui incipit, Amiſimus fratrem & paſtorem

S. Dionyſius in cuſtodia ſeruatur.

Dionyſij uerba ad S. Aurel.

Dionyſius moritur.

Aurelius in Italiã proficiſcitur.

Corpus Dionyſij Mediolanum introducitur.

Ambroſius detinet Aurelium.

Dionyſius apparet Aurelio.

Aurelius moritur.

Ambroſius orationem facit in depoſitione Aurelij.

ſtorem dulciſsimum, imò præmiſimus aduocatum: in quo laudes & præconia ipſius ſancti præſulis Aurelij, magnis eloquentiæ uiribus effert in cœlum. Manſit itaque corpus S. Aurelij ibidem ſepultum multis clareſcens miraculis, à tempore imperij Gratiani uſq; ad imperium Caroli Imperatoris Magni, per annos fermè 437. quouſq; Nottingus Vercellenſis epiſcopus magnis illud precibus ab Archiepiſcopo Mediolanenſe impetratum, anno quinto Ludouici Imperatoris primi, ad ſuam eccleſiam tranſtuliſſet. Quod non longè poſtea ſub eodem Ludouico, in Germaniā patriam ſuam euectum (ſicut prædiximus in Hirſaugienſe) monaſterium collocauit, ubi uſq; in præſentem diem meritis eius omnipotens Deus multas uirtutes & gna operatur.

Durat ſepultus Mediolani annis 437.

Aurelius trāſfertur Hirſaugiam.

DE LINTBERTO, PRIMO HVIVS *monaſterij abbate, qui præfuit annis* XVI. *& de conuerſatione eius, geſtiſq; illius temporis.*

ANno itaq; Domini 838. ſub Ludouico Imperatore pijſsimo, Lintbertus monachus Fuldenſis, primus huius monaſterij abbas, conſtitutus electione fratrum, qui cum eo uenerant de Cœnobij Fuldenſis gremio, per Otgarium reuerendiſsimum Moguntinæ eccleſiæ archiepiſcopum baculo paſtorali donatus eſt, & præfuit regimini huius Cœnobij annis ſedecim. Natus erat parentibus non infimis, ſecundum ſeculi dignitatem, ex Sueuia, frater Bunonis abbatis Hirsfeldenſis, qui & ipſe monachus ſancti Bonifacij, ſub abbate Baugolfo multis annis extitit. Porrò Lintbertus ab infantia deuotus Deo, monachus factus eſt in cœnobio Fuldenſi, anno ætatis ſuæ octauodecimo, ſub præfato abbate Baugolfo, qui ſancto Sturmoni ſucceſſerat, & per incrementum ætatis tam ſub ipſo Baugolfo, quàm Egilone & Rabano ſucceſſoribus, moribus ſanctitatis, & ſcientia eruditionis multum profecit. Itaq; monachum induit anno Domini 796. indictione quarta. Ad Hirſaugiam uerò miſſus Abbatiam ſuſcepit, anno domini (ſicut prædiximus) 838. ætatis ſuæ 60. conuerſionis uerò quadrageſimoſecundo, & rexit annis 16. Erat autem uir multum reuerendus, regibus ac principibus notus & familiaris: qui ſemper ex eo, quo monaſterium ingreſſus eſt, non ſolùm irreprehenſibiliter uixit, ſed quod amplioris cenſetur uirtutis, tantæ ſanctitatis emicuit, ut omnibus ueræ perfectionis in ſua conuerſatione præberet exemplum. Ad hunc Rabani præceptoris ſui nonnulla in ſacris literis ſcimus extare ſynthemata, quæ ſtudioſi uiri ingenium poſtulaſſe uidetur. Legi ſub nomine Lintberti abbatis pulcherrimum in Cantica canticorum Salomonis opuſculum, in quo fidelis animæ Deum ſuum ſitientis deſideriū & ſtatum, tam pulchrè, concinnè & propriè deſcribit, ut nullus meo iudicio, quē legerim, de hac materia clarius unquam tractauerit. An uerò huius author operis idē ſit, abbas noſter Lintbertus Hirſaug. non ſatis probatū habeo. Verùm perſuaderi poſſet amanti, quia quiſquis tandem fuerit, ſub Lothario Imperatore Ludouici filio ſcripſit, quod ex ipſius operis prænotatione conſtat. Cùm autem Lintbertus hic noſter abbas Rabani Fuldenſis doctiſsimi per omnia uiri, multo tempore auditor & condiſcipulus fuerit, non eum niſi eruditiſsimum euadere potuiſſe credendum eſt. Tenuerat enim ipſe Rabanus adhuc monachus ſcholam monachorum publicam in cœnobio Fuldenſi, quam etiam abbas continuauit: in qua monachos non ſolùm in ſacris ſcripturis, ſed etiam in ſecularibus literis omnifariàm erudiuit. Nec ſolùm Fuldenſis cœnobij monachos, ſed etiam ex diuerſis locis alijs ad ſe tranſmiſſos, multos in omni genere doctrinæ diſcipulos inſtituit. Ex his complures poſtea ſucceſſu temporis ad magnas

Lintbertus abbas primus.

Qualitas Lintberti abbatis.

Quando ſit monachus factus.

Conuerſationis eius ſanctitas.

Scripſit in Cantica canticorum.

Rabanus præfuit ſcholæ Fuldenſi publicè.

magnas dignitates promoti ſunt. Præceptorem habuerat ex diſcipulis Bedæ Anglici monachi reuerendiſsimum uirum Albinum monachum & Abbatem monaſterij ſancti Martini Turonenſis, Magni Caroli Imperatoris quondam didaſcalum, à quo ipſe hauſerat in Gallia, quod alios in Germania poſtmodum docebat. At uerò Lintbertus Rabani primùm condiſcipulus & poſtremùm auditor, quod à bono præceptore didicerat monachus, abbas non neglexit.

Albinus præceptor Rabani.

Erat ſanè regularis diſciplinę ſtudioſiſsimus cultor, qui non ſolùm uiuere ſecundum normam ſanctiſsimi patris noſtri Benedicti ſubditos ſibi monachos uerbo docuit, ſed etiam in omnium uirtutum plenitudine conuerſando, oues ſine reprehenſione præcedens, ut bonus paſtor exemplo boni operis patuit. Eius ſiquidem meditatio die ac nocte in lege Domini continuata ſemper extitit, qui ſine intermiſsione orans ad Dominum, uerus Chriſti diſcipulus in finem permanſit, fama ſanctitatis & erudirionis eius ſe per omnem circa regionem diffundente, multi uiri nobiles filios ſuos magiſterio eius inſtituẽdos tradiderunt.

Abbatis Lintberti religio.

Complutes etiam ex his qui clari apud homines in ſeculo uidebantur, ultrò ſe illius diſciplinæ propter amorem regni cœleſtis ſubdiderunt, unde numerus fratrũ breui auctus ualde cœpit excreſcere, & ſubſtantia temporalis & multorum oblatione dilatata fuit.

Mutiplicatio fratrum ſancti Aurelij.

Hiſdem temporibus monaſterium Corbeiẽſe in Saxonia ſub regula ſancti patris noſtri Benedicti, nouitatis ſuæ ſumpſit exordium, quod fundari cœptum eſt anno Domini 822. indictione 15. quod penè eodem tempore cum iſto monaſterio diui Aurelij pontificis completum inhabitari cœpit.

Corbeia Fundatur in Saxonia.

Eodem fermè tempore monaſterium ſanctorum Marcellini & Petri martyrum, in loco qui dicitur Selgenſtadt in Moguntinenſi parœchia, ſub regula diui patris noſtri Benedicti fundatum per Ludouicum Imperatorem primùm extitit, cooperatione uenerabilis uiri Einhardi olim Cancellarij, tunc autem monachi & primi eiuſdem cœnobij abbatis, in quo corpora prædictorum duorum martyrum Marcellini & Petri, anno Domini 828, à Roma, procuratione Imperatoris menſe Nouembri allata honorificè repoſita ſunt.

Golgenſtatenſis monaſterij fundatio.

Temporibus Lintberti abbatis primi ſancti Aurelij Hirſaugienſis, circa annum Domini 840. Sub Ludouico Imperatore pijſsimo & filijs eius claruerunt in ordine noſtro benedicto multi celeberrimi uiri, ſanctitate & eruditione ſcripturarum inſignes, qui uelut aſtra cœli totam eccleſiam moribus & doctrina mirum in modum illuſtrarunt.

Viri ordinis noſtri inſignes.

Rabanus Maurus abbas Fuldenſis, de quo ſuprà diximus, his temporibus apud omnes in precio habebatur, propter integritatem uitæ & inæſtimabilem ſcientię diſciplinam. Qui quanta ſcripſerit, tam in libro noſtro de Eccleſiaſticis ſcriptoribus, quàm in ſecundo de Illuſtribus uiris ordinis noſtri, magna ex parte demõſtrauimus. Deniq; anno Domini 842. qui abbatis Lintberti quartus annus erat, de Fuldenſi monaſterio per fraudes quorundam incitatus exijt, atque ad Ludouicum, filium Ludouici ſenioris Imperatoris confugiens, uſq; ad mortẽ Otgarij Archiepiſcopi Mogũtinenſis, qui eum expulerat propter quam neſcio cauſam, quaſi exul remãſit. Sed poſt annos quinq; mortuo Otgario Rabanus archiepiſcopus in locum eius ſuffectus anno Domini 847. indictione 10. omnium ſuffragio ſedit annis nouem. Homo in pauperes miſericordiſsimus, qui eccleſiã ſuam moribus & ſcientia ſtrenue gubernauit.

Rabanus ex abbate archiepiſcopus.

Claruit etiam ijſdem temporibus in Saxonia Haymo ex monacho Hirsfeldenſis cœnobij, tertius epiſcopus Halberſtatenſis, qui anno Domini 840. indictione 3. in epiſcopum ordinatus præfuit annis 3. In omni ſanctitate & doctrina, qui multa præclara uolumina ſcripſit, de quibus in præfatis libris noſtris fecimus mentionem. Einhardus quoq;

Haymo epiſcopus Halberſtatenſis.

ex imperiali cancellario monachus,& ex monacho primus abbas in Seligenſtad,uir doctus & religioſiſſimus,inter alia eruditionis ſuæ monimenta ſcripſit geſta Magni Imperatoris Caroli, in unouolumine. Hiſtoriam quoq; ſui temporis,& quædam alia,quibus ſe non modò Latinæ linguæ, uerùm & Græcæ peritum oſtendit.

Freculphus ex monacho epiſcopus.

Freculphus monachus Fuldenſis, qui ſcripſit ab origine mundi uſque ad incarnationem Domini chronicam ualde inſignem,quam de ſeptem ætatibus mundi prænotauit:epiſcopus Lexouienſis his temporibus claruit,qui ſua prædicatione & ſanctitate multos in agnitionem ueritatis erudiuit.

Hecti ex abbate Archiepiſcopus Treuerenſis.

Floruit etiam circa hæc tempora Hecti ex abbate monaſterij Mediolanenſis, archiepiſcopus Treuerenſis,qui fundauit(monente ſancto Materno in ſomnis)monaſterium canonicorum regularium in Confluentia, ubi uidelicet Moſella Rhenum influit,in quod corpus ſancti Caſtoris de Cardona transferẽs collocauit.Sed canonici ſancti Caſtoris ante plures annos regulam abiecerunt.Idem uerò epiſcopus anno octingenteſimo trigeſimo octauo,quo Hirſaugia fundata eſt,moritur:&apud ſanctum Mathiam extra Treuerim ſepelitur.

Hildeuinus abbas S. Dionyſij.

Hildeuinus quoq; abbas ſancti Dionyſii Pariſienſis,uir undecunque doctiſſimus,deſcripſit uitam &paſſionem ſancti Dionyſii,ad Ludouicum imperatorem primum.

Sebaſtianus in Galliam trãſfertur,caput uerò in Gronau.

Qui anno Domini 828, oſſa ſancti martyris Sebaſtiani à Roma tranſtulit in Galliam:cuius caput poſt multos annos in monaſterio noſtri ordinis Treuerenſis diœceſis,quod Viridiſaugia nuncupatur,à fundatore ipſius repoſitum eſt.

Theodulphus Aurelianenſis epiſcopus.

Eodem tempore apud Gallos magno fuit in precio Theodulphus,ex abbate Floriacenſis monaſterij epiſcopus Aurelianenſis,non minus ſanctitate uitæ,quàm eruditione Scripturarũ omni populo uenerabilis.Hic à Ludouico imperatore poſitus in cuſtodiam,neſcio ob quam ſuſpicionem coniurationis ad filios à patre tum nimium diſſentientes,hymnum quem in die Palmarum,in ſtatione cantare ſolemus,

Hymnus in Palmis,Gloria,laus &c.

compoſuit:quem quum eo die Imperatore prope cuſtodiam in proceſſione ſolenni tranſeunte,dulci melodia uoce canora perſonaſſet, delectatus ille & uiri conſtantia & dulcedine ſymphoniæ,mox eum dimitti præconis uoce mandauit. Incipit autem hymnus ipſe conuenienti carmine editus, Gloria,laus & honor ſit tibi, &c.

Strabus monachus Fuldenſis.

Strabus quoq; monachus Fuldenſis, Rabani auditor & ſcriba,iiſdem claruit temporibus:qui multa & uaria ſcripſit,ſicut in alijs libris de Scriptoribus,editis declarauimus. Hic Fuldenſis monaſterij Chronicam inchoauit,quæ per alios ſuccedentes continuata, non paruum nobis in editione huius operis,iuuamen præſtitit.

Angelomus monachus.

Sed & Angelonus monachus Luxouienſis cœnobij,in exponendis Scripturis diuinis,hoc tempore doctiſſimus apparuit.De quo alibi fecimus mẽtionem.

Anſegiſus ex abbate epiſcopus Senonenſis.

Anſegiſus ex abbate Bobienſis monaſterij archiepiſcopus Senonenſis,uir in Scripturis doctus,& in conſilijs regum magnus & celeberrimus, plura ſcripſit,quorum alibi ratio habetur.

Iohannes abbas Vercellenſis.

Iohannes abbas Vercellenſis, natione Scotus,Græcè & Latinè doctiſſimus,his temporibus claruit: qui iubente Carolo, Ludouici imperatoris primi filio, libros ſancti Dionyſii Areopagitæ in Latinum primus omnium tranſtulit,& commentarijs non ſpernendis exornauit.De Naturæ quoq; diuiſione,librum multæ ſubtilitatis,cum plerisque alijs quæ non uidimus,compoſuit.

Aldericus ex abbate epiſcopus.

Aldericus monaſterij Ferrarienſis,noſtri ordinis abbas poſt Hieremiam,ſed ante Anſegiſum immediatè archiepiſcopus Senonenſis, his temporibus factus eſt.

S. Seuerus transfertur.

Corpora quoq; ſanctorum Seueri epiſcopi Rauennatenſis,Vincentiæ uxoris & Innocentiæ filiæ eius,per Otgarium archiepiſcopũ ad Maguntiam cum honore maximo tranſlata ſunt.

Rex Danorum baptizatur.

Heriolus rex Danorum cum uxore & filijs

lijs Maguntiæ baptiſatur, tempore huius primi Lintberti abbatis, & magna pars Danorum ad fidem Chriſti conuertuntur, per monachos Corbeienſis monaſterij, qui amore ſupernæ felicitatis, ad prædicandum Euangelium ſanctum gentibus, Daciam ingreſsi fuerant. Amularius Fortunatus monachus Luxouienſis, poſtea Treuerenſis Archiepiſcopus, ac deinde ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis, ſcripſit his diebus ad Ludouicum Imperatorē libros de officijs diuinis. Anno Ludouici Imperatoris 23. ſub Lintberto primo huius cœnobij abbate, Nortmāni ad fines Hollandiæ & Galliæ primùm applicuerunt, qui multis poſtea annis hinc inde cum ualido exercitu uagantes, infinita mala perpetrarunt. Anno Domini 838. qui fuit primus annus Lintberti abbatis, 15 calēdas Auguſti ſanctus Fridericus eccleſiæ Traiectenſis octauus epiſcopus, in armario eiuſdem eccleſiæ, poſt miſſarum ſolennia, dum orationi deuotus incumberet, à duobus ſatellitibus à Iudith imperatrice mercede conductis, crudeliter necatus, martyr ſummæ ueritatis effectus eſt. Dixerat enim ad Imperatorem epiſcopus, Non licet tibi habere Iudith filiam ducis Bauariæ, tibi ſanguine proximam, pro uxore: aut abijce illam, aut ego te authoritate omnipotentis excommunicabo. His uerbis impia Iudith exaſperata, præconem ueritatis non poſt multum tēporis interfecit. Hoc immani ſcelere audito Gregorius papa quartus, Ludouicum Imperatorem pro agenda pœnitentia in monaſteriū Sueſsionenſem poſuit. Et Ieſſe epiſcopus Ambianenſis Iudith imperatricem alteram Herodiadem uelo impoſito monialem fecit. Ex hac imperatrice Ludouicus filium habuit Carolum cognomēto Caluum, qui poſtea anno Domini 876, imperator factus eſt. Hunc conſtituit ducem Bauariæ, Sueuiæ & Burgundiæ, alijs ex priore uxore filijs id ægrè ſatis ferentibus. Demum anno Domini 840, dum Ludouicus Imperator pœnitentia peracta filium ſuum Lotharium patri rebellem perſequitur: ueniensq; ad monaſterium Hirſfeldenſe grauiter infirmatur, & curru atq; nauigio ad Ingelnheim imperiale palatium ſtatim moritur 12 calendas Iulij, anno Imperij ſuſcepti 26. Cuius cadauer per Drogonem fratrem, epiſcopum Metenſem, Metis in eccleſia ſancti Arnolphi honorificè ſepultum eſt. Drogo autē iſte filius Caroli fuit magni Imperatoris & frater Ludouici primi, uir doctus & amator religionis, ex monacho factus eſt epiſcopus præfatæ eccleſiæ Metenſis, pro cuius decore multa fecit. Mortuo Ludouico Imperatore pijſsimo, Lotharius filius eius ſuccedēs imperauit annis 16. Habuit tres fratres ex patre: Pipinū, quem fecit ducem Aquitaniæ: Carolum Caluum, cui ceſsit in diuiſione paterna regnum occidentale à Britannico Oceano uſq; ad Moſam fluuium: Ludouicum, qui regnum occidentale, omnem uidelicet Germaniam uſq; ad Rheni fluenta, cum quibuſdam alijs ciuitatibus adiacētibus pagis trans Rhenum, propter uini copiam ſorte conſecutus eſt. Ipſe uerò Lotharius maior natu, imperatoris nomen cum toto regno, quod uſq; in hodiernum diem ex eius nomine Lotharingiam appellamus: quanquam modò ſit ducatus, & tota prouincia, necnon & omnia regna Italiæ cum ipſa Vrbe Roma, in portionem ſuam accepit. Vxorem habuit Egillam, regis Angliæ filiam, quæ peperit ei duos filios, Lotharium & Ludouicum poſtea imperatorem. Claruit his temporibus Altfridus, ex monacho Corbeienſis cœnobij epiſcopus Hildenshemenſis quartus, uir Deo uerè dilectus, & in omni uita ſanctiſsimus, qui rexit Eccleſiam ſibi commiſſam ſtrenuè annis 28. & conſtruxit maiorem eccleſiam præfatæ urbis, in qua & ſepultus eſt. Fuit autem electus in epiſcopum anno Lintberti abbatis nono, qui fuit Dominicæ incarnationis 847, indictione decima. Rabanus archiepi-

Amularius ex monacho Treuerenſis archiepiſcopus.

Primus Normannorum incurſus.

Sanctus Fridericus epiſcopus Traiectenſis martyrizatur.

Scelus magnum Imperatricis Iudith.

Imperator cum uxore deponitur.

Carolus Caluus filius Ludouici.

Imperator Ludouicus moritur.

Drogo frater Imperatoris ex monacho.

Ludouicus filios habuit.

Diuiſio inter fratres facta.

Lotharius Imperator.

Altfridus ex monacho epiſcopus Hildesheimenſis.

Synodus Moguntiæ celebratur à Rabano.

ſcopus Moguntinus, iuſſu Lotharij Imperatoris ſynodum apud Moguntiam epiſcoporum & abbatum conuocauit, anno Domini 848. indictione undecima, in qua hæreticum quendam, nomine Godſchalcũ presbyterum condemnauit, & multa ad decorem & utilitatem eccleſiaſticam conſtituit.

Epiſcopi & abbates qui interfuerunt ſynodo.

Fuerunt inter alios ibi præſentes celeberrimi uiri epiſcopi, Hecti archiepiſcopus Treuerẽſis, Hildeboldus archiepiſcopus Colonienſis, Alifridus epiſcopus Hildeshеimẽſis, Haymo epiſcopus Haluerſtatenſis, Ludericus epiſcopus Bremẽſis,

Lintbertus in eadem ſynodo fuit.

Lintbertus primus iſte abbas ſancti Aurelij Hirſaugienſis, Vualdo abbas Fuldenſis, Einhardus abbas Selgenſtetenſis, Brunuuart abbas Hirsfeldenſis, Bertolphus epiſcopus Mediolacenſis: Aduentius abbas Metenſis, poſtea ibidem epiſcopus: Radulphus abbas S. Medardi Sueſsionenſis, poſtea Bituricenſis archiepiſcopus. Et alij multi epiſcopi, abbates & monachi, inter quos complures erant uita & doctrina famoſiſſimi.

Error pſeudoprophetiſſæ.

His diebus quædam mulier fingens ſibi angelum Dei apparuiſſe, qui nouiſſimum diem iudicij mox inſtare pronunciaſſet, multos tam ex clero quàm ex populo, per diœceſin Moguntinam decepit. Quæ tandem per Rabanum archiepiſcopũ comprehenſa, confeſſa eſt, fuiſſe ſe per cõſilium cuiuſdam presbyteri ad hoc quæſtus gratia inductum.

Sancta Helena.

Anno Lintberti abbatis 11. corpus ſanctæ imperatricis Helenæ matris Conſtantini Magni per Theogiſum monachum à Roma transfertur ad Galliam, & in Remenſi collocatur parœchia, cuius caput hodie in Treuerenſi eccleſia oſtenditur.

Fames in Germania fuit.

Anno enim decimotertio, fames præualida Germaniam ita uaſtauit, ut pater filium inedia mortuum, ad ignem coctum mãducare uoluerit, ſi per uicinos caſu non fuiſſet interceptus.

Lintberti miſericordia.

His diebus Lintberti abbatis præſtantiſſimi, in pauperes clementia magnum & ei nomen & monaſterio Hirſaugienſi profectum accumulauit. Quanto enim plura in uſus pauperum diſtribuit, tanto maiora recepit. Rabanus etiam archiepiſcopus multam ea fame perdurante pauperibus munificentiam exhibuit.

Anglia fit tributaria papæ.

Circa hæc tempora rex Chriſtianiſſimus Angliæ Adelolphus Romam pergens, ſub Leone papa quarto, ex maxima deuotione Romanæ eccleſiæ tributariam fecit prouinciam ſuam, inſtituens, ut ex ſingula domo ſingulis annis ſancto Petro nummus ſolueretur argenteus.

Lupus presbyter

Anno Lintberti abbatis decimitertij, Lupus Seruatus presbyter, uir doctiſſimus, ad quem Rabanus adhuc abbas ſcripſit olim octo libros in Epiſtolam Pauli ad Romanos, migrauit ad Dominum. Is ante biennium præſens in ſynodo Moguntinenſi presbyterum illum Godſcalcum

Errores Godeſcalci presbyteri.

de libero arbitrio, prædeſtinatione & ſanguine Chriſti, malè ſentientem ac multos conturbantem, fortiſſima diſputatione coram omnibus qui aderant, manifeſtè uicit & confutauit. Qui etiam ad euidentiorem declarationem ueritatis, inter alia quæ ſcripſit, de his quoq; rebus tractatum pulcherrimum compoſuit.

Haymo obijt.

Anno Lintberti abbatis decimoquinto, qui eſt Domini 853. obijt ſanctus Haymo, tertius epiſcopus Haluerſtatenſis, ex monacho Hirsfeldenſi, uir per omnia Deo dilectus, qui uerbo, ſcripto & exemplo, multos ad ſemitas iuſtitiæ reuocauit, & in maiori eccleſia Haluerſtatenſi ſepelitur.

Hildegrinus ſuccedit Haymoni.

Cui ſanctus Hildegrinus in epiſcopatu ſucceſſit annis ferè 34.

Anſcarius.

Claruit his temporibus ſanctus Anſcarius, ex monacho cœnobij Corbeienſis primus archiepiſcopus Bremenſis, ante quem tres fuerunt epiſcopi, uidelicet Vuilhardus, Vuillericus & Ludericus, ſub archiepiſcopo Colonienſi. Sed Lotharius imperator deſtructa per Danos ciuitate Hamburg, archiepiſcopatum qui tum erat ibidem tranſtulit in Bremam, cui ſanctum ipſum Anſcarium præfecit, qui ſedit annis trigintaquatuor, uir doctus atque ſanctiſſimus, qui multis in uita & poſt mortem mira-

tulis claruit. Sepultus eſt in eccleſia Bremenſi. Feſtum eius tertio nonas Februarij colitur. Floruit etiam hoc tempore Leo papa quartus, ex monacho cœnobij diui Martini in urbe, tunc ordinis noſtri primū presbyter cardinalis tituli Sanctorum quatuor coronatorum à Sergio pontifice ordinatus, eoq; mortuo ſuccedens in pontificatu ſummo præfuit annis octo, menſibus tribus, uir doctus & uita ſanctiſſimus, qui mortuus in catalogum ſanctorū relatus eſt: cuius feſtum 16 cal. Auguſti colitur. Lintbertus autem abbas primus, uir ualde uenerabilis, poſt multos labores pro Dei amore in ſancta religione habitos, ſenioq; confectus, ad Chriſtum toto corde ſuſpirans moritur tertio idus Iunij, ſub Lothario imperatore, anno Domini 854 indictione 2, ætatis ſuæ 76, ſuſcepti uerò regiminis abbatiæ anno 16 nondum completo: qui monaſterio huic laudabiliter & utiliter prẹfuit, & multa per ſuam conuerſationem ſanctiſſimam donatione fidelium bona acquiſiuit: cui in abbatia huius monaſterij, Gerungus monachus ſucceſſit annis duobus & triginta, de quo poſtea dicemus. Hoc ipſo anno reuerendiſſimus abbas Lintbertus obijt, Normanni Britanniam, Galliam & Franciam crudeliter deuaſtant, ciuitatem Nammetenſem ſubuertunt, & epiſcopum in ſabbato ſancto baptiſmi conſecrationi intentum cum toto clero occidunt. Templa quoq; ſancti Martini Turonenſis concremant. Sancto papa Leone mortuo eodem anno Ioannes Anglicus ſucceſſit duobus annis & menſibus tribus, quem ferunt quidam fœminam extitiſſe, & uni familiari ſoli cognitam, & ab eo compreſſam peperiſſe in ſtrata publica. Et ob id nonnulli eam inter pontifices ponere noluerunt, quaſi indignum facinus abhorrentes. Sed nos iam curſu uenerabilis Lintberti conſummato, ſtylum ad ſucceſſorem uertamus.

Leo quartus papa ex monacho.

Lintbertus primus abbas Hirſaugienſis moritur.

Normanni Galliam infeſtant.

Fœmina papatum obtinuit.

DE VENERABILI GERVNGO, SECVNDO ABBATE, *qui præfuit annis trigintaduobus, & qualia temporibus ſuis geſta ſunt.*

MOrtuo igitur atque ſepulto reuerendiſſimo abbate Lintberto, non ſine magna triſtitia fratrum, quippe qui maximo eius tenebantur amore: mox ad electionem noui paſtoris conuenientes, uenerabilem uirum Gerūgum in demortui patris locum conſtituere paſtorem, anno Domini 854, indictione ſecunda: Lotharij primi imperatoris anno 14. qui præfuit huic monaſterio annis 23. Is uerò Gerungus in Fuldenſi cœnobio monachus factus ſub Rabano abbate, cum Lintberto abbate & alijs fratribus in principio fundationis huc miſſus aduenit, qui ſe dignum ſancti Benedicti patris filium ſemper exhibere cupiens propoſitum monaſticum, quod ſemel pro Dei amore ſumpſerat inuiolatum, uſque ad mortem cuſtodiuit. Vnde cum Lintberto mortuo multi paſtorali cura monachi in hoc cœnobio eſſent digni, tamen inter dignos dignior iſte apparuit, qui ut Aioth ambidexter, ita ad curam uidebatur rerum temporalium idoneus, ut ſpiritualium curam anteferre omnibus & uellet & poſſet. Audiuit Rabanum in Fuldenſi monaſterio legentem, quo in abbatem ſublimato eius diſcipulus Strabus ſcholæ publicæ prælatus eſt, qui hunc Gerungum tunc adoleſcentem Rabano præcipiente ſingulari diligentia proſequutus eſt. Mos erat in præfato Fuldenſi cœnobio his temporibus monachos non ſolùm in Scripturis ſanctis inſtituere, ſed etiam in omni ſecularis ſcientiæ literatura ad plenum erudire. Probè enim iudicabant ſapientiſsimi uiri diuinas ſcripturas neminē poſſe perfectè intelligere, quem literas ſecularis doctrinæ contigiſſet ignorare. Extant multa monachorum iſtius temporis præclara uolumina, in quorum comparatione ea, quæ hodie cuduntur à pleriſque tan-

Gerungus abbas Hirſaugienſis.

Vita Gerungi deſcribitur.

Gerungus audiuit Rabanum abbatem.

Non contemptores ſecularis literaturæ monachi.

quam paleæ uileſcunt. Reperi autem inter alia Strabi huius opuſcula, libellum de Arithmeticis dimenſionibus, quem ſcripſit ad iſtum Gerungũ abbatem ſancti Aurelij, cui præponit epiſtolam ſic incipientẽ: Reuerendiſsimo merito patri, ætate filio, litera diſcipulo, gratia magiſtro, Gerungo abbati æternæ beatitudinis præmium poſsidere. Ex his intelligere poſſumus, Gerungum abbatem in omni literatura fuiſſe ſtudioſum, quia niſi extitiſſet doctiſsimus, nunquam uir tantus de tam ſubtili diſputatione ſcripſiſſet, maximè in tanta doctorum uirorum copia ad ignarum. An uerò etiam Gerungus ipſe aliquid ſcripſerit, incertum habemus: quem tamen fuiſſe doctiſſimum, poſtquàm tantos audierit præceptores, non dubitamus. Longa enim intercapedo temporis, utpote pluſquàm ſexcentorum annorum, multa præclarè geſta monachorum & abbatum Hirſaugienſis cœnobij in obliuionem deducens, uenire ad noſtram notitiam non permiſit. Fuit autem Gerungus uir ſtrenuus, & maximus regularis diſcipulatus amator: qui ab ineunte ætate à bonis præceptoribus in timore Dei fundatus, bonum ſe paſtorem ouibus ſibi cõmiſsis opere & ſermone uſq; ad uitæ finem exhibuit. Qui quamuis in conuerſatione ſpirituali ſuper omnes eſſet diligens & ſtudioſus, curam tamen rerum temporalium non neglexit, quin potius eo pręſidente monaſterio ſubſtantia temporalis mirum in modum aucta fuit.

Epiſtola Strabi ad Gerungũ.

Fuit uir in omnibus doctiſsimus.

Commẽdatur ex zelo diſciplinæ abbas.

His temporibus Bruno dux Saxonum conſtruxit monaſterium illud quondam celeberrimum in Saxonia, quod Gaudersheim dicitur, in quo moniales ſecundum regulam diui patris noſtri Benedicti uiuentes, poſuit. Poſt eum filius eius dux Ludolphus qui opus inceptum à genitore ſuo perfecit. Prima autem eiuſdem monaſterij abbatiſſa fuit Hadmodis eiuſdem ducis Ludolphi ſenior filia, quæ præfuit Chriſti uirginibus annis duobus & uiginti, in multa uitæ & conuerſationis ſanctimonia. Qua mortua, ſoror eius nomine Gerburgis in abbatia ſucceſsit annis 14. uirgo & ipſa ſanctiſsima, quæ multis effulſit in uita & poſt mortem clara uirtutibus. Qua tandem & ipſa de medio ſublata, tertia ducis Ludolphi filia in abbatiſsam electa fuit nomine Chriſtina, quæ in ſancto uirginitatis propoſito religioſe conuerſando, à ſanctitate præcedentium ſororum non receſsit. Idem quoq; Ludolphus dux conſtruxit & aliud monaſterium uirginũ in Saxonia dictum Brunteshuſen. & utriuſq; confirmationem à papa Nicolao cum multis ſanctorum reliquijs obtinuit. Claruerunt his temporibus ex ordine monaſtico multi excellentiſsimi pontifices, ſanctitate & ſcientia literarũ inſignes, Abbates quoq; & monachi tam uita quàm erud tione ſcripturarum celeberrimi, qui multa & uaria ad ædificationem poſteritatis in re literaria, uolumina ediderunt. Abbo ex abbate monaſterij ſancti Germani fit epiſcopus Altiſiodorenſis, frater Helibaldus ante eum ibidem epiſcopus extitit, ambo uiri ſtrenui atq; ſanctiſsimi, & tam in diuinis ſcripturis, quàm in ſeculari ſcientia nobiliter eruditi. Chriſtianus qui & Druthmarus monachus Corbeienſis uenerabilis presbyter, multa his temporibus in expoſitione diuinarum ſcripturarum uolumina componit. De quo nos in alijs libris de Scriptoribus eccleſiaſticis, latius fecimus mentionem. Egil abbas monaſterij Promienſis in Treuerenſi parœchia conſtitutus eſt, primo anno Gerungi, uir nobilis atq; doctiſsimus, amicus regum & principum, qui in regulari conuerſatione maximum nomen laudis acquiſiuit. Anno ſecundo Gerungi abbatis, qui fuit domini 855. Lotharius Imperator ſenio confectus conuocatis primoribus regni, imperium inter filios diuiſit: & Ludouico quidem Italiam tradidit, eumq; imperatorem conſtituit. Lothario autem, regnum quod

Gaudersheim fũdatur in Saxonia

Tres duciſſæ fiunt abbatiſſæ.

Brunteshuſen fundatur.

Abbo epiſcopus ex abbate factus.

Chriſtianus monachus doctiſs.

Egil abbas Prumienſis.

Imperium tripartite diuiditur.

quod à ſuo nomine Lotharingiam uocari diximus, conceſsit. Carolo uerò qui iunior natu erat, regnum Prouinciȩ dedit. Quibus ritè diſpoſitis, ualedicens ſuis ſeculum reliquit, & Prumienſe monaſterium ſub præfato abbate Eglione ingreſſus, monachus factus eſt, qui in ſancta religione ſecundum regulam ſanctiſsimi patris noſtri Benedicti laudabiliter perſeuerans uſque ad finem, tandem optimè conſummatus moritur 3 cal. Octobris, ibidem ſepultus. Poſt Lotharium itaq; monachum factum Ludouicus eius filius imperauit anno uno & uiginti. Anno autẽ Gerungi abbatis tertio, qui fuit Domini 856. Lotharius rex frater Ludouici Imperatoris duxit in uxorem Thiedbergam filiam patrui ſui Caroli Calui poſtea Imperatoris. Sed non multo pòſt repudiauit eam, & ſuperduxit Vualdradem concubinam ſuam priſtinam, ſororem Guntheri archiepiſcopi Colonienſis, ex qua cõiunctione multa mala non ſolùm illi, ſed etiam omni regno eius ſuborta ſunt. Eodem anno Rabanus archiepiſcopus Moguntinus moritur, & in monaſterio ſancti Albani, non ſine ſanctitatis opinione ſepelitur, uir doctus & in pauperes miſericordiſsimus: quippe qui tempore famis, quæ anno Lintberti abbatis 13 totam Germaniam oppreſſerat, multorum inopiam releuauit. Morabatur enim eo tempore in quadam uilla parœchiȩ ſuæ, cui uocabulum eſt Vinicella, nunc uerò corrupto nomine Vuinckel appellatur, & pauperes de diuerſis locis uenientes ſuſcipiens, quotidie plus quàm trecentos alimento ſuſtentabat, ex his qui in præſentia illius aſsiduè ueſcebantur. Venit autem die quadam inter alios mendicantes mulier quædam inedia penè conſumpta, cum puerulo paruulo, quæ priuſquàm ad limen portæ domus epiſcopalis pedem imponeret, præ nimia imbecillitate corruens ſpiritum exhalauit. Puer autem mammillam genitricis mortuæ iacentis, tanquam adhuc uiueret extrahens & ſugere tentans, omnes intuentes gemere ac flere coëgit. Succeſsit ei in archiepiſcopatu Moguntinenſi Carolus annis ſeptem. Circa hæc tempora Nortmanni cum Danis, Hollandiæ cum ingenti multitudine claſsibus applicantes, Duerſtadem uicum nominatiſsimum, in quo parochiales eccleſiæ fuiſſe memorantur quinque & quinquaginta, penitus deſtruxerunt, interfectis omnibus habitatoribus eius. Deinde ciuitatem Traiectenſem capientes deſtruxerunt, funditus omnem populum cum clero uniuerſo crudeliter necantes. Hungerus autem Traiectenſis eo tempore præſul, cum paucis Canonicis fuga lapſus, uenit ad Lotharium quondam Imperatorem in monaſterium Prumienſe. Anno Gerungi abbatis Hirſaugienſis ſexto, claruit Hucbertus ex duce monachus, & abbas monaſterij ſancti Richarij, frater Thiedbergæ reginæ, uir ſapiẽs & ſtrenuus, cui Lotharius ducatum inter Iurum & montem Veneris regendũ cõmiſit. Verùm cùm Lotharius Thiedbergam reginam ſororem Hucberti abbatis poſtea ſuperinducta pellice Vuldrada abijceret, abbatem ſenſit inimicum, quo procurante tandem ſororem recipere coactus eſt. Anno Gerungi abbatis ſeptimo, qui fuit Domini octingenteſimo ſexageſimo. Ludouici uerò Imperatoris quarto, in ciuitate Moguntinenſi diabolus nequitiam ſuam & odium erga hominem euidenter exercebat. Lapides de feneſtris domorum iecit in homines, percuſſit noctu ac die quaſi malleis quibuſdam fortiter parietes, pulſabat multorũ ad ianuas, inde manifeſtè loquendo furta paſsim prodidit, & magnam inter homines diſcordiam ſeminauit. Deinde animos omnium contra unum hominem concitauit, quaſi pro illius peccato cæteri talia paterentur, cuius fruges in unum coaceruandas incendit. Vbicunque intraſſet ille homo, ſtatim domus per dæmonium illud incendebatur, ita ut etiam niſi in agris

Lotharius Imperator fit monachus.

Ludouicus fit Imperator.

Lotharij regis adulterium.

Rabanus archiepiſcopus moritur.

Miſericordia eius in pauperes.

Nota miſerabile caſum.

Nortmannorum incurſus.

Hugbertus abbas ex duce.

Diabolus per triennium Moguntiæ uexat terribiliter.

Improbitas dæmonis huius.

nullus eſſet manendi locus. Propterhoc litanias presbyteris agentibus, & aquam benedictam ſpargentibus, hoſtis naturæ humanæ à lapidibus iaciendis interim aliquantulum ceſſauit: quibus recedentibus, diabolus horribiliter clamans dixit, ſe ſub cappa unius ſacerdotis, cuius nomen expreſſit, dum aſpergeretur aqua benedicta, quaſi cum amico familiari latuiſſe, quē & accuſauit publicè, quòd cum procuratoris filia concubuiſſet. Itaque per triennium continuum ſic perſtitit, donec ibidem multa ædificia incendio conſumeret. Audiebatur quidem clamans, ululans, loquens, pulſans, percutiens parietes, & iaciens lapides in homines, ſed nihil penitus uidebatur. Verùm alibi legimus, hæc non in ciuitate Moguntina, ſed in quodam uico eius diœceſis contigiſſe.

Sanctus Probus monachus et preſbyter moritur.

Hoc ipſo anno Gerungi ſeptimo, indictione octaua, moritur apud Moguntiam Probus presbyter & monachus ſancti Albani, uir ſanctus atq; doctiſſimus, cuius conuerſatio & ſtudium eandem eccleſiam Moguntinam mirificè illuſtrauit.

Meginradus monachus martyrizatur.

Hoc eodem anno ſanctus Meginradus, ex monacho cœnobij Augienſis eremita in Nigra ſylua, noctu in cella ſua à duobus latronibus, magnam ſe pecuniam apud illum reperturos exiſtimantibus martyrizatur 12 calendas Februarij: cuius corpus ad monaſterium Augienſe reductum & ſepultum infinitis miraculis multo tempore coruſcauit. Porrò latrones duobus coruis, quos ſanctus Meginradus nutrierat, inſequentibus eos proditi, ſecundum leges patriæ rotati ſunt.

Egelo ex monacho archiepiſcopus.

Claruit his diebus Egilo, ex monacho Senonenſis poſt Vuanlonem archiepiſcopus, uir omni bonitate cōſpicuus, & dignus ouium Chriſti paſtor. Eo tempore fames & mortalitas magna per regnum Francorū efferbuit, & maxime per Aquitaniam & Burgundiam, ita ut præ multitudine morientium non eſſet qui mortuos ſepeliret.

Ansbaldus abbas claret.

Eodem anno Egil abbas Prumienſis abbatiam ſuam ſponte reſignauit, cui Ansbaldus in regimine ſucceſſit, uir omni ſanctitate & bonitate conſpicuus, qui uerbo & exemplo multos ad amorem cœleſtis patriæ conuertit.

Mico monachus ſancti Richarij

Claruit iiſdem tēporibus Mico monachus ſancti Richarij, uir ſtudioſus & ualde doctus, qui multa & uaria ſcripſit, tam metro quàm proſa excellenter edita. E quibus legimus librum diuerſorum Epigrammatum. Excerpta quoque Poëtarum, librum etiam Ænigmatum, & quædam alia.

Notgerus ex monacho epiſcopus.

Notgerus ex monacho ſancti Galli epiſcopus Leodienſis, his temporibus inter Eccleſiaſticos ſcriptores clarus habetur, qui primus uſum Sequentiarum adinuenit, quas cantari in eccleſia cis Alpina Nicolaus papa primus conſenſit.

Salomon ex monacho epiſcopus

Huius Notgeri diſcipulus fuit Salomon, ex monacho Conſtantienſis poſtmodum epiſcopus, qui & ipſe nonnulla ingenij præclari poſteris monimenta reliquit.

Vuandelbertus monachus Prumienſis.

Vuandelbertus quoque monachus Prumienſis cœnobij ſub abbate uenerabili Ansbaldo, hoc ipſo tempore claruit: qui inter alia ingenij ſui opuſcula uitam & miracula ſancti Goaris presbyteri & eremitæ iuxta Rhenum in Treuerenſi parochia quieſcentis, in duobus libris comprehendit.

Abbas Fuldenſis deponitur.

Anno autem Gerungi abbatis octauo, Vualdo Fuldenſis abbas deponitur à Ludouico Imperatore, cui Thiode ſucceſsit. Anno autem eius 10. qui fuit Domini 863. obijt Carolus Moguntinenſis: cui Lintbertus ſucceſsit.

Otfridus.

Ad hunc Lintbertum ſcripſit Otfridus monachus Vuiſſenburgenſis, quondam Rabani auditor quatuor libros Euangeliorum metricè in lingua noſtra Theutonica quibuſdā regulis formata: ut paucisſimi hodie reperiātur, qui eius ſcripta intelligant. Scripſit & alia plura, de quibus in minori catalogo Germanorū fecimus mētionē.

Vuerenbertus.

Vuerenbertus etiam monachus S. Galli, uir in omni ſcientia tam ſeculari q̄ diuina doctiſſimus, his tēporibus inter ſcriptores clarus habetur, qui multa ingenij ſui monimenta poſteris legenda cōpoſuit.

Rutha=

Ruthardus.

Meginfridus chronographus

Ruthardus quocꝫ monachus, huius cœnobij Hirſaugienſis unus ex primis miſſis à Fulda, Rabani & Strabi monachorum quondam auditor atcꝫ diſcipulus, uir undecuncꝫ doctiſſimus, metro excellens & proſa, inter ſcriptores huius tempeſtatis celeberrimi nominis fuit. Qui (ut ſcribit Meginfridus monachus Fuldenſis in Chronica) uir in omni ſcientia & ſanctitate conſpicuus, tantæ fuit eruditionis & probitatis, ut quum Ludouicus imperator eum poſt mortem Haymonis epiſcopi uellet in locum eius Halberſtatenſis eccleſiæ ordinare pontificem, conſentire noluit, dicens notabile uerbum: Da epiſcopatum alteri, qui ſit ido.:eus: ego quietem uitæ regularis, & ſtudium Scripturarum, omnibus diuitijs & honoribus mundi incomparabiliter duxi præferendum.

Ruthardi pium reſponſum.

Ruthardi ſcripta

Scripſit autem inter cætera ingenij ſui opuſcula, paſſionem ſancti Bonifacij archiepiſcopi heroico carmine pulcherrimè in duobus libris. Hic primus inter omnes quos ego legerim, regulam ſanctiſſimi patris noſtri Benedicti commentario gloſſare auiſus eſt: cuius expoſitionis prooemiū ſic incipit, poſt exordium ipſius regulæ: Tres enim ſunt Eccleſiaſticæ diſciplinæ: prima phyſica, ideſt naturalis: ſecunda ethica, ideſt moralis: tertia logica, ideſt rationalis: nā phyſica, deriuatur ab eo quod eſt phyſis, natura, &c. Scripſit inſuper de muſica, geometria, arithmetica, & cæteris artibus humanitatis plura opuſcula.

Ruthardus ſcholæ monachorum præfuit.

Ruthardus moritur.

Ipſe enim primus in cœnobio ſancti Aurelij, ut Meginfridus teſtis eſt, monachis diuinas ſcripturas & ſeculares literas legere, more Fuldenſium cœpit. Tam uerò eruditus in omni ſcientia fuit, ut non ſolùm monachi de alijs cœnobijs ad audiendum illum, ſed etiam ſeculares certatim confluerent. Moritur autem plenus dierum et ſanctitate, anno Gerungi abbatis 12. qui fuit Domini 865. indictione 14. ſepultus in eccleſia ſancti Aurelij, octauo calendas Nouembris, cui Richbodo monachus hoc epitaphium poſuit:

Ruthardi epitaphium.

Hoc per iter, rogito, qui pergis ritè uiator,
Pauliſper ſiſte greſſum, hunc titulumcꝫ lege:
Ipſum perſpectum ſupplex memorare ſepulti,
Ruthardicꝫ pius, dic Miſerere Deus.

Hartmondus.

Lotharius rex excommunicatur

Hartmondus præterea monachus ſancti Galli, uir ſtudioſus & doctus, ad quem Otfridus præfatus Vuiſſenburgenſis, & noſter hic Ruthardus ſancti Aurelij multas epiſtolas ſcripſerunt, ingeniū ſuum uaria edendo acuit, & poſt Notgerum publicæ monachorū ſcholæ præfectus, complures poſt ſe diſcipulos in omni ſapientia doctiſſimos reliquit. Sanctus papa Nicolaus primus Lotharium regem, fratrem imperatoris, propter Thiedbergam reginam iniuſtè repulſam, unà cum pellice Vualdrada excommunicat ad inſtantiam fratrum reginæ, qui cauſam ad apoſtolici audientiam detulerunt.

Treuerenſis & Colonienſis epiſcopi deponūtur.

Ob eandem cauſam Guntherus Colonienſis, & Thiedgaudus Treuerenſis archiepiſcopi, ab eodem papa depoſiti, uſcꝫ ad laicalem ſtatum dignam iniquitatis ſuæ mercedem acceperunt. Quippe qui falſis criminibus arte confictis, reginam innocentem damnare præſumpſerunt. Acta ſunt hæc anno Gerungi abbatis tredecimo, qui fuit Domini 866. Ludouici autem imperatoris ſecundi undecimo.

Imperator Bulgarûm fit monachus

His temporibus imperator Bulgarûm cum omni gente ſua ad fidem Chriſti conuerſus, fit monachus. Sed quum filius eius iuueniliter agens, ad cultum gentilitatis redire cogitaret, pater cingulo regiocꝫ cultu reſumpto, eum inſequutus cepit, oculiſcꝫ effoſſis in carcerem truſit. Minorecꝫ filio in regnum locato, ad monaſterium reuerſus uſcꝫ ad mortem in propoſito monachico permanſit.

Sanctus Maurus transfertur.

Anno Gerungi abbatis 16, corpus ſancti Mauri diſcipuli diui patris noſtri Benedicti abbatis, propter timorem Nortmannorū, à Glandifolio ad monaſterium Foſſacenſe in Bur

gundiam

gundiam transfertur. Floruit his temporibus apud Gallos magno in precio Hincmarus Archiepiſcopus Remenſis, ex monacho ſancti Dionyſii Pariſienſis, uir in diuinis ſcripturis eruditiſsimus, qui multa ſcripſit egregia uolumina, quibus mentionem alibi fecimus.

Bertholphus ex abbate epiſcopus.

Anno Gerungi abbatis 18. poſt depoſitionem Thietgandi archiepiſcopi, Bertholfus abbas Mediolanenſis noſtri ordinis, fit archiepiſcopus Treuerenſis, uir ingenio acer, qui priuilegia eccleſiæ ſuæ nec in minimo paſſus eſt uiolari: cuius tempore Treuerenſes omnia ornamenta ſanctuaria & reliquias metu Normanorū ſubterraneis cameris abſconderunt.

Edmundus rex martyrizatur.

Anno autem Gerungi abbatis 19. ſanctus Rex Anglorum Edmundus Nortmannis martyrizatus, infinitis claruit miraculis.

Sanguis pluit è cœlo.

Anno uerò eius 21. qui fuit Domini 874, in Italiæ regione ciuitate Brixienſi per triduum ſanguis pluitè cœlo, & Nortmanni multa mala Chriſtianis faciunt.

Vallo ex monacho epiſcopus.

Claruit his temporibus Vuallo poſt Chriſtianum monachum, & ipſe ex monacho Altiſiodorēſis epiſcopus, frater Anſegiſi archiepiſcopi Senonenſis, de quo longè ſuprà diximus, anno Lintberti abbatis primo. Iſte Vuallo fuit uir ſcientia & moribus clarus, cuius maximū erat ſtudium magiſtros & profeſſores literarum charitatiuè amplecti, eorumq́ue conſilijs uti alloquijs perfrui, & ſuo illos conuiuio crebrius recreare. In omni conuerſatione ſua ſemper ex clero quoſdam habere ſecum uoluit, ne uel modica laicis daretur occaſio detrahendi: unde ſolitus erat dicere, Neſciant laici quid faciant clerici, & pares paribus ſocientur.

Villa una fuit totaliter abſorpta.

Anno Gerungi abbatis 23. in menſe Iunio, ſubita & nimia aquarum inundatio facta eſt, ita ut uilla quædam in Saxonia, longè à torrentibus & fluminibus remota, in momento cum hominibus & beſtijs, cum arboribus & ædificijs, cum eccleſia & altari penitus abſorpta ſit, ita ut nullum habitationis ueſtigium penitus remanſerit.

Ericus monachus.

Circa hæc tempora claruit Ericus monachus Altiſiodorenſis, Vuallonis epiſcopi capellanus, uir undecunque doctiſſimus, qui multa & uaria conſcripſit opuſcula metro & proſa, de quibus in Catalogo ſcriptorum fecimus mentionem.

Ludouicus imperator moritur.

Anno Gerungi abbatis uigeſimoquarto, Domini uerò octingenteſimo ſeptuageſimoſeptimo, indictione decima, quinto calendas Septembris, Ludouicus imperator ſecundus moritur apud Francfordiam, & in monaſterio Lauriſſenſi tunc ordinis noſtri, non longè à Vuormatia ſepelitur. Cui Carolus, qui dicitur Caluus, ſucceſſit, filius Ludouici imperatoris primi.

Milo monachus.

Claruit his temporibus magnæ eruditionis & opinionis apud omnes Milo, monachus ſancti Amandi, qui uitam eiuſdem ſancti, pulchro carmine edidit, & librum de Sobrietate, ad imperatorem Carolum Caluum.

Hunibaldus monachus.

Huius nepos Hunibaldus monachus, & ipſe in cœnobio ſancti Amandi, ſub diſciplina patrui conſtitutus, in ſeptem artibus, quas uocant Liberales, mirum in modū proficiens, multa ingenij ſui opuſcula compoſuit. Qui quum maximus eſſet muſicus, de ſancto Dauid, & alijs multis, cantus dulciſſimos compoſuit.

Hugbaldus monachus.

Hugbaldus quoq́ue monachus Eluenenſis, poëta & rhetor ſui temporis omnium celeberrimus, de laude Caluorum, opuſculum miranda inuentione compoſuit, in centenis uerſibus, cuius omnia uerba incipiunt ab una litera C, ut

Carmina clariſſonæ caluis cantate camœnæ.

Quod opus imperatori Carolo Caluo dicauit. Scripſit etiam ad archiepiſcopum Moguntinum Hattonem de Muſica, non ſpernendum opuſculum, & quædam alia.

Bertrammus monachus.

Sed & Bertrammus monachus, in omni literatura doctiſſimus, ſcripſit ad Carolum Regem de Prædeſtinatione. Item de corpore & ſanguine Domini, cum alijs multis, quæ ad notitiam noſtræ lectionis non uenerunt.

Iudæus magus mirabilia fecit.

Anno Gerungi abbatis uigeſimo ſexto, fuit Domini

mini octingenteſimo ſeptuageſimoſexto, fuit quidam Iudæus nomine Sedechias, olim (ut fama eſt) phyſicus & medicus Ludouici imperatoris, magicis diſciplinis imbutus, qui faciebat multa miracula & ſtupenda ludibria publicè coram principibus & quibuſcunque alijs. Egit nanque arte ſua, ut hominibus uideretur deuorare hominem armatum cum equo & omnibus armis. Currum quoque onuſtum fœno cum ipſo fœno equis & auriga. Amputabat hominibus capita, manus aut pedes, quæ pelui coràm impoſita, cum ſanguine defluente, omnibus uidenda præbuit: quæ ſtatim ad loca, unde uidebantur abſciſſa, ſine detrimento hominis relocauit. In aëre tranſiens uidebatur & audiebatur ab omnibus, qui uenationes, curſus, & alia quæ homines ſuper terram exercere ſolemus, in nubibus & aëre facere putabatur. Tam multas & uarias ludificationes faciebat, ut omnes ultra quàm credi poteſt, mirarentur. Anno Gerungi abbatis trigeſimo, Nortmanni cum inæſtimabili multitudine Coloniam, Traiectum, Tungris, Bunnam, cum omnibus uiculis & caſtellis adiacentibus comburunt & deſtruunt. Palatium quoquè Aquenſe, & monaſteria noſtri ordinis, Stabulaus, Malmundarium, Prumiam, ſancti Valarici & Richarij, ferro & igne deuaſtant, nulli parcentes ſexui, non ordini, non ætati, ſed omnes interficientes quos inuenire potuerunt. Poſt hæc Treuerim incendunt, ciues interficiunt, prædam abducunt. Ad Metenſem urbem procedentes habito cum ciuibus prælio uictores exiſtunt, in quo Vualo epiſcopus Metenſis, cum multis alijs occubuit. Treuerenſis autem archiepiſcopus Bertolphus fuga lapſus euaſit, qui tamen anno ſequenti obijt. Eodem anno Carolus imperator Caluus, ex Italia proficiſcens in Galliam, ueneno potatus moritur. Iohannes autem papa octauus Ludouicum Balbum filium eius unxit imperatorem: unde commoti Romani, cuſtodiri papam ut captum, iubent: & Carolum cognomento Groſſum, imperatorem eligunt: ſimulque ambo imperatoris nomen tenuerunt annis duobus, donec aſſumpto ueneno Ludouicus Caroli Calui filius interijt. Et Carolus iſte Groſſus, ſolus imperauit annis duodecim. Anno Domini 885. indictione tertia, Gerungus abbas Hirſaugienſis ſecundus moritur, anno regiminis ſui trigeſimo ſecūdo, ætatis uerò ſuæ 71 prima die menſis Auguſti, ſepultus in eccleſia ſancti Aurelij, iuxta Lintbertum anteceſſorem ſuum. Fuit autem uir per omnia Deo deuotus, & non minus in temporalibus circumſpectus, quàm in ſpiritualibus diſponendis idoneus. Cui Reginbodo ſucceſſit, cuius tempore Nortmanni Vuormatiam ſubuertunt, ſicut dicemus.

Colonia, cū alijs deſtruitur.

Vualo epiſcopus

Carolus imperator obijt.

Gerungus abbas moritur.

DE REGINBODONE TERTIO HVIVS MONASterij Hirſaugienſis abbate, qui præfuit annis ſex, & de geſtis illius temporis in Alemania,

GErungo uenerabili huius monaſterij ſecundo abbate mortuo atque ſepulto, conuenientes in locum ad hoc deputatum fratres, quorum iam magnus erat numerus, elegerunt in abbatem quendam ſenem monachum, nomine Reginbodonem, hominem quietum, pium & miſericordem, qui præfuit monaſterio annis ſex. Erat autem (ſicut Meginfridus teſtis eſt in Chronica) natione Bauarus, ex notabili familia ortus, qui cùm in iuuentute à parentibus ad diſcēdum literas, magiſtris traditus fuiſſet, doctus cum tempore in omni ſciētia tam humana quàm diuina euaſit. Deinde canonicus in Conſtantienſi eccleſia factus eſt, in qua multis diuitijs affluens, etiam animo defluere cœpit. Tandem reuerſus ad ſeipſum, uanitatem præſentis uitæ ingemiſcere cœpit, & quàm breuis in hoc mundo ſit incolatus hominis, cogitare. Tandem poſt multos anfractus fluctuantiū cogitationū

Reginbodo fit abbas.

Vita huius abbatis Reginbodonis

uenit

Venit ad Hirſaugiam & contẽptis omnibus, quæ homines diligere in mundo conſueuerunt, monachus pro Dei amore factus eſt, ſub Gerungo uenerabili abbate. Qui deinceps omne ſtudium ad pietatem conuertens, ſemper quantum humana permiſit imbecillitas aut orationi erat intentus, aut lectioni ſacræ ſcripturæ. Tantæ pietatis fuiſſe perhibetur, ut uictum ſuum pauperibus diſtribuens, ſæpe ieiunus ipſe permaneret. Mortuo autem Gerungo unanimi omnium cõſenſu in abbatem electus eſt. Anno domini noſtri Ieſu Chriſti 885. indictione 3. & præfuit (ſicut diximus) annis 6. Nam ſenio grauatus & exterorum occupationum impatiens, cùm uitæ contemplatiuæ dulcedine iam dudum eſſet expertus, nec pateretur auelli, tandem ſexto anno quo abbatiam ſuſceperat uoluntariè reſignauit, queadmodum ſuo loco dicemus. His temporibus ſcholæ monachorum in hoc cœnobio ſancti Aurelij præfuit poſt Ruthardum Richbodo diſcipulus eius, monachus & presbyter, tam in diuinus ſcripturis quàm in ſecularibus literis eruditiſsimus, qui ut Meginfridus ait, inter monachos ſui temporis ſecundum non habuit. Nec dubium eſt, quin exercitando ingenium ſuum exemplo ueterum multa ſcripſerit, quamuis nihil eorum ad noſtram notitiam peruenit. Poſt electionem uerò Regnibodonis in abbatem, Eduuidus quidem tyrannus multum inquietare cœpit monaſterium & fratres ſancti Aurelij dicens, ſibi deberi ſummam non paruam pecuniarum, quam Gerungo abbati quondam mutuaſſet. Qui cùm multa minaretur incommoda, fratres qui mendacium hominis nouerunt, diuinum cœperunt implorare auxilium, ſanctoq; Aurelio monaſterij ſui cauſam tuendam contra improbitatem tyranni commiſerunt. Et ecce quadam nocte cùm in craſtinũ dies placiti ab utraq; parte conſtitutus eſſet, apparuit tyranno ſanctus præſul in ſomnis dicens: Impie tyranne, quid tibi & fratribus meis, quos iniuſtè bonis ſuis ſpoliare diſponis? Nõ tibi cedet impune. His dictis diuus Aurelius baculum paſtoralem leuans quẽ manu geſtabat, percuſsit in ſomnis tyrannum dicens, Accipe meritorum tuorum in me primitias, breui ſuſcepturus grauiora, niſi mihi & fratribus meis mox ſatisfacere curaueris. At uerò tyrannus Eduuius tam pauore, quàm uerbere experrectus, totam tam inſolito clamore domũ repleuit, ut omnes uerterentur in ſtuporem. Poſtero autem die lecto decumbens, fratres ſancti Aurelij ad ſe uocauit, & corã uxore ac filijs iniuriarũ ueniam petiuit. Quibus ut pro ſe orarent ad Dominũ rogauit, promittens ſe magna facturum monaſterio bona, ſi intercedentibus ipſis conualeſceret. Qui non poſt multos conualuit dies, & ſanctũ Chriſti præſulem Aurelium, multis oblatis muneribus ſibi reddere placabilem ſtuduit. Anno primo Regnibodi moritur Bertolphus archiepiſcopus Treuerenſis, monachus noſtri ordinis, ſicut ſuprà iam diximus, cui ſucceſsit in archiepiſcopatu ſucceſſor eius in Abbatia Mediolacenſi Ratbodo abbas uir doctus, & in agendis prudentiſsimus, qui eccleſiæ ſuæ Treuerenſi multa ab Imperatoribus dona & poſſeſsiones acquiſiuit. Præfuit autẽ in archiepiſcopatu ferè annis 36. & multa bona fecit. Anno ſecundo Regnibodi abbatis mortuus eſt Ansbaldus reuerendiſſimus abbas Prumienſis 4 idus Iulij, uir ſummæ ſanctitatis ac religionis, qui ad cœleſtem patriam feliciter tranſiuit. Cui in abbatia ſucceſsit Farabertus uenerabilis pater 8 idus Auguſti. Claruit his temporibus Rembertus ex monacho Corbeienſis cœnobij in Saxonia archiepiſcopus Bremenſis, uir in diuinis ſcripturis & ſecularibus literis doctiſsimus, qui ſcholæ monachorum publicæ multis annis in præfato monaſterio glorioſe docendo præfuit. Rexit autem eccleſiã Bremenſem annis 9. & moriens, in Catalogum ſanctorum relatus eſt, cuius feſtum

Quomodo ſit factus abbas.

Richbodo ſcholæ præſidet.

De tyranno qui fratres inquietauit.

Vindicta Aurelij in tyrannum.

Ratbodo ex monacho archiepiſcopus.

Sanctus Ansbaldus abbas moritur.

Sanctus Reinbertus ex monachus epiſcopus.

ſtum pridie nonarum Februarij agitur. Sepultus eſt in eccleſia Bremenſi *Almamus.*
multis coruſcans miraculis. Claruit etiam circa hæc tēpora Almamus mo=
nachus Altuilarenſis uir undecunq; doctiſsimus, qui multa ingenij ſui præ *Adreualdus.*
clara monumenta reliquit, de quibus alibi fecimus mentionem. Adreualt
qui & Adelbertus monachus Floriacenſis, uir in omni ſcientia eruditus,
qui & ipſe uiuacitatem ingenij multimoda editione librorum oſtendit, his *Remigius.*
ipſis temporibus inter monachus clarus habetur. Remigius quoq; mona-
chus Altiſsiodorenſis, & poſtea cuiuſdam eccleſiæ, ut ferunt epiſcopus, uir
in diuinis ſcripturis eruditiſsimus, & in ſcientia ſecularium literarum nobi
liter doctus, hæc tempora docendo & ſcribendo illuſtrauit, de cuius opu-
ſculis in ſecundo libro illuſtrium uirorum ordinis noſtri fecimus mentio-
nem. Anno Reginbodonis quarto, qui fuit Domini 889. indictione 7, mo- *Richbodo.*
ritur Richbodo monachus huius monaſterij, qui ſcholæ publicæ apud Au
relium poſt Ruthardum magiſtrum annis fermè 24 præfuit, & in omni *Harderadus.*
ſcientia diſcipulos probè inſtructos complures reliquit. Poſt quem Harde
radus monachus natione Francus docēdi officium accepit, quod uix Bien
nio implens in abbatem aſſumptus eſt. Anno abbatis Reginbodonis quin
to, Carolus Imperator cognomento Groſſus, poſt multa quę geſſerat bella
corpore & animo debilitari cœpit, qui ueniens Triburias & cōuocatis prin
cipibus, paulatim ab omnibus miſerabiliter derelictus eſt. In cuius locum *Arnulphus.*
Arnulphus filius Carolomāni imperauit annis 12. At Carolus non multo
pòſt moriens ſepultus eſt in monaſterio Augiēſi pridie idus Iunij. Eodem *Sunderoldus.*
quoq; anno moritur Lintbertus archiepiſcopus Moguntinus, cui S. Sun=
deroldus monachus Fuldenſis ſucceſsit, uir omni ſanctitate & religione
conſpicuus, quem Normāni paulopoſt occiderunt. His temporibus mor-
tuo Imperatore Carolo, Itali regnum diuiſerunt, quorum una pars Berenga
rium filium Eberardi, qui ducatum Foroiulianorum tenebat, alia uerò Gui
donem filium Lamperti ducem Spoletanum regem ſibi delegit: qui inter
ſe conſerto prælio, Guido uictor euaſit, & Berengarium de regno expulit.
Salomon ex monacho ſanctæ Conſtantienſis eccleſiæ epiſcopus hoc anno *Salomon.*
moritur, cui ſucceſsit eiuſdem nominis Salomō abbas ſancti Galli, uir non
ſolùm nobilitate, uerùm etiam prudentia ac ſapientia inſignis, qui præfatæ *Epiſcopus occiditur in Miſſa.*
urbis tertius eius nominis dignoſcitur eſſe pontifex. Eodem anno Arnol=
phus epiſcopus Herbipolenſis in Saxonia, occiſus eſt inter miſſarum ſolen-
nia ſatis crudeliter, poſtquam eccleſiæ præfatæ præfuit annis 37. & menſi= *Arnulphi Imperatoris uxor & liberi.*
bus 7. Arnoldus ſiue Arnulphus Imperator Romanorum poſt Carolum
Groſſum habuit uxorem Lucardam filiam Vuelphonis ducis Bauarię, quę
peperit ei duos filios & unam filiam. Quorum primogenitus Ludouicus
poſtea Imperator fuit. Secun dogenitus nomine Conradus, dux Lotha-
ringiæ, cuius filius eiuſdem uocabuli etiam Imperator poſtea factus eſt. Por
rò filia Lucarda nomine quę Ottoni duci Saxonum data fuit in uxorem, pe
perit Henricum poſtea Imperatorem primum. Ducem uerò Lotharingiæ
Conradum pręd ictum filium Arnulphi, interfecit Adelbertus comes Bam
bergenſis, quem Henricus Nepos Imperator factus, dolo Hattonis archie-
piſcopi Moguntini interceptum capite truncauit, ſicut inferius ſuo loco *Reginbodo abbatiam ſuam reſignauit.*
dicemus. Anno autē Domini 890. Reginbodo abbas ſenio grauatus, cùm
ſentiret ſe per occupationes rei familiaris ab internæ dulcedinis contempla
tione retrahi, & gauderet ſe ad ſtatum priſtinæ quietis poſſe reuerti, abba=
tiam ſuam ſponte reſignauit 12 cal. decembris anno promotionis ſuæ non=
dum ſexto completo. Qui ad priuatæ conuerſationis ſtatum reuerſus tam *Quàm ſanctè poſtea uixerit.*
ſanctè & religioſè uixit, ut omnibus non ſolum in exemplum cederet, ue=

rum etiam cuncti fratres tantam in ſe pœnitendi conſtantiam & uitæ authoritatem non agnoſcentes, de ſenis feruore multum admirarentur. Rigorem ſiquidem monaſticę conuerſationis uſq; ad mortem, quem ſemel aſſumpſerat, non reliquit. Erat in oratione & compunctione mentis continuus, ſeq; uſque adeò uigilijs & ieiunijs pro amore cœleſtis patriæ afflixit, ut omnes grandæuus imperaret iuniores. Interrogatus aliquando à fratribus, quare ſe tantum affligeret, qui tamen nullum enorme peccatum in religione commiſiſſet: reſpondit: Etſi gratia Dei me protegente ex eo die quo monachus factus ſum, nullum enorme peccatum (ſicut dicitis) commiſiſſe me memini, multa tamen interea boni operis exercitia negligenter omiſi: & ex eo maximè tempore, quo Abbas eſſe cœpi, maioribus me negligentijs inuolui. Afferre enim plures negligentias, quàm uirtutes, noſtris diebus prælatura conſueuit. Oportet ergo nos fratres, quamdiu uiuimus pœnitentiam agere, & uſque ad mortem à bonis operibus non ceſſare. Et ipſe quidem uenerabilis ſenex Reginbodo in ſancta conuerſatione ſua firmus & conſtans perſeuerauit uſq; ad mortem.

Verbũ notabile.

DE HADERADO QVARTO, HVIVS MONAſterij Hirſaugienſis uenerabili abbate, qui præfuit ſtrenuè annis octodecim.

POſt reſignationem uerò Reginbodonis ſanctiſsimi uiri, conuenientes in unum fratres, unanimiter elegerunt in abbatem Hadcradum uenerabilem monachum, qui ſcholis fratrum præfuit, annis quidem iuuenem, utpura triginta annorum, moribus autem & prudentia multis ſenibus ſeniorem. Electus eſt ergo dominicæ incarnationis anno 890. indictione octaua, eodem uidelicet die 12. calend. ſeptembris, quo anteceſſor eius reſignauit, & præfuit monaſterio annis uigintiocto. Fuit autem natione Francus, honeſtis parentibus genitus, qui ordinem monaſticum intrauerat ſub Gerũgo abbate adoleſcentulus: & tam pie religioſeq; uixerat ad omnem obedientiam paratus, ut alter Placidus ab omnibus uocaretur, nec immeritò. Erat ſanè tam placidæ mẽtis, ut nemo unquam ira perturbatum illum meminerit. Tam uerò ſtudioſus in ſcripturis fuit, ut poſt magiſtri ſui Richbodonis uenerandi deceſſum, in locum eius ſubrogatus, publicam ſcholam monachorum in hoc monaſterio ſancti Aurelij ſtrenuè regeretur, quod illo in tempore pro magno honore habebatur. Monachus enim ad hoc officium requirebatur doctiſsimus, non ſolùm in ſcripturis diuinis, ſed etiam in literis ſecularibus. Erat autem his temporibus in monaſterijs noſtri ordinis (alterius in Europa Germaniæ & Galliæ nulla fuerunt) hæc conſuetudo celeberrima, ut ſcholæ monachorum in ſingulis penè cœnobijs haberentur, quibus non ſeculares homines, ſed monachi moribus & eruditione pręficiebãtur ornatiſsimi: qui non ſolùm in diuinis ſcripturis docti eſſent, uerùm etiam in Mathematica, Aſtronomia, Arithmetica, Geometrica, Muſica, Rethorica, Poëſi, & in cæteris omnibus ſecularis literaturæ ſcientijs eruditiſsimi haberentur. Ex his multi non ſolùm in Romana lingua docti erãt, ſed etiam in Hebraica, Græca & Arabica peritiſsimi, quod ex eorum opuſculis facilè dinoſcitur: quanquam uitio ſcriptorum, qui à primęua inſtitutione præceptorum paulatim degenerare cœperunt, pauca exemplaria noſtris temporibus emendata reperiantur. Quoties autem idoneum ad hanc ſubeundam prouinciam in ſuo cœnobio monachum abbas minimè habuiſſet, de aliquo alio monaſterio petere aptum, non erat uerecundum. Maximum enim dedecus iudicabant, dociles animos monachorum negligere, quos ut moribus & literis bene inſtituere poſſent, nullis laboribus,

Hadcradus abbas quartus.

Vita Hadcradi abbatis.

Laudabilis in monaſter is conſuetudo fuit habere ſcholas.

Quàm magna ueterum diligentia literarum.

bus,nullis parcebant impenſis.Sicnanq; doctiſsimus ille monachus Gem blacenſis Sigebertus,multo tempore in cœnobio ſancti Vincentij Metenſi,monachorum præceptor,quanquam de alio monaſterio fuit.Ita Sirabus monachus Fuldēſis in Hirsfeldia,Notgerus ſancti Galli in Stabulaus,Albinus monachus Anglicus in Fulda,Milo ſancti Amandi in Corbeia,atq; alij complures in alijs monaſterijs,docendi ad tempus tenuerunt officium,ubi conuerſionis primordia ſumpſerunt. Hæc autem conſuetudo ſanctiſsima primùm in Anglia cœpit,ubi uenerabilis ille monachus & presbyter Beda monachorum inſtitutor factus,multos poſt ſe doctiſsimos reliquit diſcipulos.Quantum uerò hæc monachorum inſtitutio ordini noſtro profuerit, nemo ignorat,qui ueterū hiſtorias ſtudioſius reuoluit.Multi enim ex monachis propter ſcientiam literarum incomparabilem,ad epiſcopatus honorem ſublimati ſunt,qui ordinem noſtrum uita & doctrina mirabiliter illuſtrarunt.Nam etiamſi ſtudium literarum nihil conferret ordini,quàm utilem occupationem monachorum,eſſet nihilominus maxima ueneratione à nobis promouendum:quia niſi mens hominis clauſtralis aliquo exercitio occupetur delectabili,in multas & uarias miſerias dilabitur.Quod ſancti patres probè intelligentes,lectionem ſcripturarum monachis omnino uoluerunt eſſe familiarem.Huius ſanctæ conſuetudinis amator Haderadus noſter,de quo nobis eſt ſermo,ſtudium literarum adeò complexus eſt,ut breui in omni literatura tam ſeculari quàm diuina,doctiſsimum euaſerit.

Quàm utile ſit monachis ſtudiū literarum.

Qui poſtquàm in abbatem ſublimatus eſt,ſcholæ monaſticæ præfecit condiſcipulum olim ſuum Linthelmum,doctiſsimum in omni ſcientia monachum,natione Sueuum,ex humilibus quidem,ſed honeſtis parentibus natum:qui tantam in docendo monachos diligentiam feciſſe legitur,ut multos iam deinceps propter inæſtimabilis ſcientiæ prærogatiuam,ad diuerſa cœnobia monachos Hirſaugienſis congregationis abbates & pleroſq; etiam epiſcopos fieri contingeret. Circa hæc tempora Haderadi abbatis, Arnulphus imperator,Normannorum exercitum ſuperans in bello,pene deleuit:qui tamen reſumptis uiribus,multa in imperio poſtea perpetrarunt mala.Nam anno ſequenti,qui erat Dominicæ incarnationis 891,ciuitatem Vuormatienſem quæ imperio ſemper in omnibus fideliſsima extitit,occiſis habitatoribus ſubuerterunt:& ſanctū Sonderoldum ex monacho archiepiſcopum Moguntinum,uirum uita & doctrina reuerendiſsimum,6 cal. Iulij,quæ fuit dies ſabbati,occidentes, martyrem fecerunt.Haderadus uerò abbas audiens quæ Nortmāni in Vuormatia feciſſent mala,metuens ne Rheno tranſmiſſo omnem circa regionem deuaſtarent,uſus conſilio fratrum teſtudinem in eccleſia S.Aurelij ſubterraneam fecit,in qua corpus ipſius ſancti,cum tabula inſcriptionem nominis & dignitatis eius continente tam ſubtiliter abſcondit,ut reperiri à nullo hominum potuiſſet:quod ibi remanſit uſq; ad tempora Adelberti comitis omnino incognitum.Nam non longè poſtea Nortmānis ab imperio expulſis,Vngari Bauariam,Sueuiam & Saxoniam deuaſtare cœperunt,quibus cùm alia atq; alia ſuccederent in omni prouincia Germaniæ prælia,corpus ſanctiſsimi præſulis in tuto reconditum neceſſariò remanſit.Fecit etiam Haderadus alias quaſdā ſubterraneas foueas in ſecretioribus monaſterij locis, in quibus calices, cruces,& alia diuini miniſterij ornamenta potuiſſent abſcondi,ſi contigiſſet Nortmannos propius acceſsiſſe.Sancto autem Sonderoldo per Nortmannos(ut prædiximus)occiſo,Hatto Augienſis abbas in archiepiſcopum Moguntinenſem eligitur,uir quidem obſcurus genere & nulla nobilitate inſignis,ſed acutus ingenio,de quo ſit iudicare difficilè,melior an peior fue

Linthelmus fit magiſter ſcholæ.

Imperator contra Nortmannos.

Archiepiſcopus Sonderoldus martyrizatur.

Corpus S.Aurelij ſub terra abſconditur.

Hatto Augienſis abbas fit archiepiſcopus Moguntinus.

rit nè, in peior. Præfuit autem eccleſiæ Moguntinæ u no & uiginti annis. Anno tertio Haderadi abbatis, qui fuit Domini 892 Vngari Carinthiam inuadunt, & in ſabbato ſancto pugna commiſſa uincuntur & occiduntur. Eodem anno Nortmanni monaſterium Prumienſe iterum inuadunt. Abbas cum fratribus fuga lapſus uix euaſit, ingreſsi cœnobiũ quoſdam ex monachis interficiunt, plurimamq́ familiam trucidantes, reliquos captiuos abducunt. Eodem anno Farabertus abbas Prumienſis, annuente rege Francorum, abbatiam ſuam ſponte reſignauit: cui Regino monachus eiuſdem cœnobij ſucceſsit, uir uita & eruditione celeberrimus: qui inter cętera ingenij ſui opuſcula tranſacti temporis Chronicon ſcripſit, ad Adelberonem Treuerenſem Archiepiſcopum, incipiens ab origine mundi uſq́ ad tempora ſua, opus profectò celeberrimum & lectione doctorum uirorum dignisſimum. Claruit circa hæc tempora apud Moguntiam in monaſterio ſancti Albani Rupertus monachus undecunq́ doctiſsimus, Græcæ & Latinæ peritus, qui ſcholæ monachorum in eodem loco publicè præſidens, multa ingenij ſui monimenta poſteris reliquit. Extant eius Homiliæ & Sermones non inelegantes: uitam quoq́ & paſsionem ſancti Albani metricè deſcripſit. De Muſica proportione nonnulla compoſuit. Sebulo quoq́ abbas ſancti Dionyſij uir nobilis & potens, apud Gallos habetur in pretio, quem etiam reges propter ſapientiam prudentiamq́ admirabilem timuerunt. Qui cùm caſtrum quoddam in Aquitania ſitum ardentius expugnaret, ictu lapidis percuſſus interijt anno ſequenti. Circa hæc tempora floruit Eutrandus Ticinenſis diaconus, uir Græcę & Latinæ peritus, & in ſecularibus literis non infimè doctus, qui inter cæiera ingenij ſui opuſcula hiſtoriã actuum Berengariorum edidit, quam Græco uocabulo Antipedoſin, ideſt retributionem appellauit. Retribuit enim Berengario Tyranno in Italia contra imperium ſæuienti ſcriptis, quod expulſus ab eo in exilium ire coactus ſit. Inchoauit ipſam hiſtoriam ſuam in Franckfordia non longè à Moguntiaco, & in Græcia compleuit. His etiam temporibus claruit in Burgundia Berno ex comite fundator & primus abbas Gigniacenſis monaſterij uir ſanctitate & religione uenerabilis, qui etiam dono & impenſis auiæ comitiſſæ Cluniacenſe monaſterium conſtruxit, cui præfecit in abbatem primum ſanctum Odonem quendam Muſicum Thuronenſem, uirum doctum atq́ ſanctiſsimum, qui ſcripſit nonnulla ingenij ſui præclara opuſcula, de quibus mentionem iam fecimus in ſecundo libro de illuſtribus uiris noſtri ordinis. Paſcaſius quoq́ Ratbertus abbas Corbeienſis his diebus clarus habetur, qui ſcripſit ad Placidũ abbatem de ſacramento altaris libellum non ſpernendum: uitam quoque ſancti Adelhardi: in Threnos quoque prophetæ Hieremiæ pulcherrimum opus. Qui cùm Græcæ linguæ non eſſet ignarus, etiam tranſtuliſſe quædam Latinæ perhibetur. Sanctus quoque Adelgarius, ex monacho Corbeienſis cœnobij archiepiſcopus Bremenſis, his temporibus claruit, & 20 annis eccleſiam ſuam ſtrenuè gubernauit, uir doctus atque ſanctiſsimus, cuius feſtum idibus Maij colitur. His temporibus ſub Haderado abbate & Luithelmo ſcholaſtico claruerunt, multi ſtudioſi atq́ doctiſsimi monachi in hoc monaſterio, è quibus unus nomine Sigiſmundus in epiſcopum Halnerſtatenſem electus uerbo & exemplo, populo ſibi commiſſo ſtrenuè præfuit annis fermè 30, iacetq́ ſepulrus in eadem eccleſia. Cuntzigo quoq́ monachus ualde uenerabilis, imperante Arnulpho factus eſt abbas monaſterij ſancti Nazarij in Lauriſſa Vuormatienſis diocœſis, qui tamen uix uno anno ſuperuiuẽs morte

Nortmanni Prumiam iterum inuadunt.

Regino abbas Prumienſis clarus habetur.

Rupertus.

Sebulo abbas S. Dionyſij clarus habetur.

Luithrandus Ticinenſis diaconus

Berno ex comite abbas Gigniacenſis.

Monaſterij Cluniacenſis fundatio.

Paſcaſius abbas doctiſsimus.

Adelgarius.

Sigiſmundus.

Cuntzigo.

moritur,& in eodem monaſterio ſepelitur. Fuit etiam inter eos monachus alius nomine Herdericus,uir in omni literatura tam ſeculari quàm diuina doctiſsimus,qui multa & uaria conſcripſit maximè in muſica,& cantus pulcherrimos in honorem beatæ Mariæ & diuerſorum ſanctorum,multa etiam diuerſi generis carmina ſcripſit,è quibus ego non uidi quicquam præter hos duos uerſiculos,quos Meginfridus ei in Chronica adſcripſit,ſuper benedictionem cibi & potus dicendos, *Herdericus.*

Appoſitis Chriſti benedicat dextera donis,
Alma Dei noſtrum benedicat dextera potum.

Anno Haderadi abbatis ſexti,qui fuit domini 896,indictione 14.ſynodus magna celebrata eſt apud Triburias,in qua fuerunt uigintiſeptem epiſcopi cum multis abbatibus Saxoniæ,Bauariæ,Sueuiæ,Galliæ,Lotharingiæ & aliarum prouinciarum.Inter epiſcopos autem iſti fuerunt famoſiores:Hatto archiepiſcopus Moguntinenſis noſtri ordinis,ex abbate Augien.Ratbodo archiepiſcopus Treuerenſis noſtri ordinis,ex abbate Mediolanenſi: Hermannus archiepiſcopus Colonienſis:Adelgarius archiepiſcopus Bremenſis noſtri ordinis,ex monacho Corbeienſi:Sigiſmundus epiſcopus Haluerſtatenſis noſtri ordinis,ex monacho huius cœnobij Hirſaugienſis:Ratbodo epiſcopus Traiectenſis uir doctus atque ſanctiſsimus:Sigebardus epiſcopus Hildesheimenſis:Ludhelmus epiſcopus Tullenſis noſtri ordinis, ex monacho ſancti Maximini Treuerenſis:Rudolphus epiſcopus Herbipolenſis:Salomon Conſtantienſis epiſcopus noſtri ordinis,ex abbate ſancti Galli.Porrò inter abbates iſti erant præcipui,Herigerus abbas Fuldenſis,Harderadus abbas Hirsfeldenſis,Haderadus abbas ſancti Aurelij Hirſaugienſis,Burchardus ſanctorum Marcellini & Petri Selgenſtatenſis,Adelbertus abbas Corbeienſis,Vuilhardus abbas ſancti Albani Moguntinenſis,Bertulphus abbas ſancti Ferrucij Bildenſtatenſis.In hac ſancta ſynodo reſidentes epiſcopi cum abbatibus monaſteriorum,multa pro utilitate eccleſiaſtica ſtatuerunt, & maximè contra quoſdam ſeculares, qui authoritatem epiſcopalem deprimere & minuere laborabant.Super his ergo & multis alijs decreta ſanxerunt,quæ ſubſcriptione communi, ut moris eſt, roborarunt. Clarus habebatur his temporibus Elfredus rex Anglorum, qui anno decimotertio Haderadi abbatis regnare cœpit,& 40 annis regnauit,uir in omni conuerſatione ſua Chriſtianiſsimus, prudentia & eruditione ſcripturarum quoque celeberrimus, qui horas 24 diei noctisq; in tres partes diſtribuens,primas octo horas in legendo,ſcribendo, meditando & orando expendit,alias octo in diſponendis regni negotijs, & reliquas octo in cura corporis ſui prudentiſsima diſtributione conſumpſit.Anno Haderadi abbatis nono,Regino Prumienſis abbas,quemadmodū in ſua chronica ſcribit,depoſitus eſt:cauſas autem depoſitionis non expreſsit,ſed ita dicit,anno domini 899 Richarius abbas monaſterij Prumienſis conſtituitur,qualiter autem erga me actum ſit,idcirco hoc in loco annotare diſtuli,ne fortè iniurijs prouocatus, ultra quàm Chriſtiana patientia permittit,perſecutionis meæ cauſas exaggeraſſe uiderer.Ex quibus uerbis conijcere poſſumus,eum cum iniurijs abbatia depoſitum,quāquam cauſas ignoremus.Eodem anno Arnulphus imperator moritur 3 calend. decemb.ſepultusq; eſt honorificè in Odingas in Bauaria,ubi & pater eius tumulatus iacet.Cui filius eius Ludouicus,procerum electione ſuccedens imperauit annis 12.uerùm poſt mortem Arnulphi imperium confunditur,dolentibus Romanis atq; uniuerſis Italiæ populis,quod in Germaniam

Synodus magna Triburijs celebratur.
Nomina epiſcoporum in ſynodo præſentium.
Haderadus interfuit.
Elfredus rex Anglorum.
Regino abbas deponitur.
Arnulphus.
Ludouicus filius ſuccedit.

tranſlatum eſſet. Quamobrem nec à Romanis, nec à ſummo pontifice deinceps inſigniti ſunt Germanici imperatores, uſque ad primum Ottonem. Vnde in Italia quidam Berengarij uſurparunt imperium.

Berengarij in Italia regnant.

Vngari Bauariā deuaſtant.

Anno Haderadi abbatis decimo, qui fuit Dominicæ natiuitatis noningenteſimus annus, Vngari, morte Arnulphi imperatoris audita, maximo exercitu collecto, Bauaricæ fines inuadunt, caſtella diruunt, Eccleſias igne conſumunt, populosq́ ſine diſcretione ſexus, ætatis uel ordinis interficiunt: & quo magis timorem ſuper omnibus incutiant, interfectorum ſe ſanguine potant. At Ludouicus imperator, ſuorum depopulationem non ferens, conſerto cum Vngaris prælio, iuxta flumium Auguſtam præterfluentem, qui Lycus dictus eſt, mille fermè ex eis interfecit. Sed Vngari, poſitis inſidijs tandem uictores euadunt, ac deinde Bauarorum, Sueuorum, ac Francorum regna percurrunt, cunctaq́ uaſtando incendunt.

Bellum in Vngaris.

Ambroſius.

Claruit his temporibus Ambroſius, qui & Anſbertus eſt dictus, monachus noſtri ordinis, uir tam in diuinis ſcripturis quàm in ſecularibus literis doctiſsimus: qui ſcripſit in Cantica Canticorum inſigne uolumen: in Pſalterium quoque, & Apocalypſin beati Ioannis Apoſtoli: de Cupiditate quoque non contemnendum opuſculum: & quædam alia, quæ nobis ad memoriam non recurrunt.

Remenſis epiſcopus interficitur.

Anno Haderadi abbatis decimotertio, Falco Remenſis archiepiſcopus, à quodam ſatellite Balduuini comitis Flandriæ crudeliſsimè interficitur, propter abbatiam ſancti Vedaſti, quam uterque habere contendebat: Epiſcopus ex donatione Caroli regis Francorum, comes nullo ſibi concedendam iudicante.

Epiſcopus Herbipolenſis expellitur.

Anno eodem, Adelbertus comes Bambergenſis Rudolphum epiſcopum Herbipolenſem de ſua eccleſia fugat, & totam diœceſin deuaſtat.

Anno autem ſequente, Conradum ducem Lotharingiæ, patrem Conradi primi imperatoris, qui erat frater iſtius imperatoris Ludouici, quemadmodum iam ſuprà diximus, idem Comes Adelbertus in bello quodam in Haſſia, iuxta Fridislariam interfecit, tertio calendas Martij. Erat enim imperatori Ludouico comes idem aduerſarius, propterea quòd pater eius Conradus dux, fratrem ſuum antea interfecerat.

Conradus rex interficitur.

Conuentus.

Eodem anno Haderadi abbatis decimoquinto, in menſe Iulio, Ludouicus rex generalem conuentum principum habuit, apud Triburias uillam regiam, non longè à Moguntiaco, ſuper Rhenum, quæ modò deſerta nullum priſtini honoris ueſtigium tenet, præter muros caſtelli dirutos. Eſt auem inter ciuitates Oppenheim & Moguntiam, per Rhenum deſcendentibus ad manum dexteram, locus ubi quondam hæc uilla imperialis cum caſtro & monaſterio pulcherrimo ſita fuerant, pauculas modò habens domunculas ruſticorum. Inde Ludouicus mouens exercitum per Franconiam, caſtrum quoddam comitis Adelberti, quod appellatur Thariſſa, & eſt nunc monaſterium noſtri ordinis, in diœceſi Herbipolenſi, cinxit obſidione, & cepit. Adelbertus autem comes non erat in eo, ſed cum exercitu ſuo ualidiſsimo in caſtello Bambergenſi, quem dolo & deceptione Hattonis archiepiſcopi Moguntinenſis ad ſe ductum, capite truncauit, quinto iduum Decembris. Porrò caſtellum illud Tharis in monaſterium ordinis noſtri commutatum eſt, in quo & idem comes Adelbertus perhibetur eſſe ſepultus. Diſtat autem à Bamberga per deſcenſum Moga-

Alias Lariſſa.

Adelbertus comes occiditur.

ni,quatuor milliaribus noſtris Germanicis.

Eodem anno Haderadi abbatis decimoquinto, qui fuit Domini nongenteſimo quinto, poſt mortem Benedicti papæ quarti, Leo monachus noſtri ordinis de Brandalo, in ſummum pontificem eius nominis quintum electus, ſedit dies quadraginta. Habebat domi Chriſtophorum quendam presbyterum, ſubdolum, qui dominandi libidine ductus papam coniecit in uincula,ubi non multo poſt ex animi dolore moritur. Inuadenſq́ue pontificatum, quem ſicut malè acquiſiuit,ita poſt menſes ſeptem turpiter amiſit,truſusq́ per Sergium in monaſterium,nolens monachus factus eſt. Leo monachus fit papa.

Anno Haderadi abbatis decimonono,Vuymo monachus Corbeienſis in Saxonia noſtri ordinis, uir doctus & ſanctus, in archiepiſcopum Bremenſem electus præfuit annis octodecim,qui poſtea pro Dei amore Gothiam ingreſſus,illis populis uerbum Dei prædicauit,& poſt aliquot annos ibidem mortuus & ſepultus multis miraculis coruſcauit. S Vuymo.

Hiſdem temporibus claruit in eodem cœnobio Corbeienſi, uir ualde doctus Sigebertus, monachus, diſcipulus præfati Vuymonis ſanctiſsimi pontificis & ſocius peregrinationis, qui mortuo illo in Gothia, ad monaſterium reuerſus uitam eius gemino ſtylo deſcripſit, hoc eſt metrico & proſaico.Scripſit etiam quædam alia,quorum in ſecundo illuſtrium uirorum noſtri ordinis libro, iamdudum fecimus mentionem. Sigbertus.

Anno Haderadi abbatis uigeſimo, qui fuit Dominicæ natiuitatis nongenteſimo decimo, Franci orientales & Saxones multa cum Vngaris bella geſſerunt, ſed parum profecerunt. Vngarorum incurſus.

Eodem anno Adelbero monachus cœnobij huius ſancti Aurelij Hirſaugienſis,diſcipulus Luithelmi,ſcholaſticus factus eſt in monaſterio ſancti Albani prope Moguntiam,ubi magna tunc multitudo uiguit monachorum: quos quum glorioſè in omni ſcientia ſcripturarum tam ſecularum quam diuinarum inſtrueret, magnam eruditionis ſuæ famam apud omnes in circuitu homines acquiſiuit, qui poſt paucos annos per archiepiſcopum Herigerum abbas ſancti Ferrucij factus eſt. Erat enim uir dignis honore, non ſolùm propter incomparabilis ſcientiæ doctrinam, qua præ cæteris multis fuit inſignis, ſed etiam propter prudentiam & uitæ omnimodam ſanctitatem. Adelbero.

Anno Haderadi abbatis uigeſimo ſecundo, Ludouicus imperator mortuus eſt ſine liberis. Habuerat quidem uxorem Lutgardem, filiam Ludolphi ducis Saxonum, ſororem ducis Ottonis, ſed liberos ex ea non accepit. In cuius locum electus eſt à principibus Conradus primus, filius Conradi ducis Lotharingiæ, & fratris prædicti Imperatoris Ludouici, quẽ Comes Bambergenſis Adelbertus (ut ſuprà dictum eſt) in bello peremit. Iſte Conradus, ultimus fuit imperator de ſtirpe Caroli Magni, & imperauit annis ſeptem. Contra hunc erexerunt ſe multi principes, ſcilicet Arnoldus dux Bauariæ, quem ad Vngaros cum uxore & liberis fugere compulit. Burcardus dux Sueuiæ: Euerardus comes Francorum, Giſelbertus dux Lotharingiæ, & potentiſsimus Saxoniæ ac Thuringiæ dux Henricus filius Ottonis poſt eum imperator. Hos tamen omnes, Conradus tam ſapientia quàm fortitudine citò ſuam retraxit in partem. Anno autem Haderadi Abbatis noſtri uigeſimoquarto, & Domini noſtri Ieſu Chriſti anno nonningenteſimo & decimo- Ludouicus. Conradus.

quarto Imperij Conradi ſecundo, Vngari gladio & igne iterum deuaſtant totam Alemaniam, uenientes uſque ad Fuldam, Alſaciam & Baſileam. His temporibus Betto monachus noſtri ordinis & præpoſitus monaſterij ſanctę Columbæ, fit epiſcopus Altiſiodorenſis, uir doctus & religioſus, qui à pueritia ſua monaſticis diſciplinis optimè inſtructus fuit. Anno uigeſimo ſecundo Haderadi abbatis Hatto archiepiſcopus Moguntinenſis moritur: cui Herignus ſucceſsit. Anno autē 27 abbatis Haderadi ſanctus Ratbodo Traiectenſis epiſcopus migrauit ad Dominum tertio calendas Decembris, qui fuit uir doctus atque ſanctiſsimus, ſpiritu prophetiæ plenus: ſcripſit quoq; multa in laudibus ſanctorum opuſcula. Requieſcit Dauentriæ miraculis clarus. Circa hæc tempora claruit Vuipertus uir nobilis, diues & potens in ſeculo, qui fundauit monaſterium ordinis noſtri in diœceſi Leodienſi, nomine Gemblach. Cuius cùm ſtructuram perfeciſſet, introductis monachis & abbate, ipſe depoſito ſeculari habitu, monachus in eodem cœnobio factus, uita & conuerſatione clarus effulſit. Claruit etiam his diebus apud monaſterium ſancti Galli Vuiberadis ſanctimonialis fœmina, quæ pro Dei amore incluſa, die noctuq; orationibus, ieiunijs, & ſanctis meditationibus inſtans, prophetiæ ſpiritu meruit illuſtrari. Ipſa prædixit ſancto Vdalrico tunc apud ſanctum Gallū inter monachos conuerſanti, quòd futurus eſſet epiſcopus in eccleſia Auguſtenſi, quod uerum poſtea rei probauit euentus. Anno Domini 918. indictione 6. Haderadus abbas huius cœnobij quartus, moritur quarto iduum Auguſti, anno regiminis ſui 28. cui in abbatia ſucceſsit Rudolphus monachus, qui præfuit monaſterio & fratribus annis 7. quemadmodum dicemus, uir grandæuus, & non multum ad regimen utilis.

Betto.

Hatto moritur.

Ratbodo epiſcopus moritur.

Monaſteriū Gemblacenſe fundatur.

S. Vuiberadis monialis.

Haderadus abbas moritur.

DE RVDOLPHO, QVINTO HVIVS MONASTEſterij abbate, *qui præfuit annis ſeptem, & quibuſdam geſtis illius temporis in Alemania.*

MOrtuo Haderado uenerabili abbate, ſicut diximus 4. iduum Auguſti, atq; iuxta morem honorificè ſepulto, Rudolphus monachus quidam ætate prouectus, in eius locum ſubrogatus, per electionem fratrum præfuit annis ſeptem, ſub cuius regimine diſciplina regularis non multum profecit. Fuit enim uir pius nimium & liberalis, ne dicam prodigus, qui poculis delectaretur & conuiuijs. Vnde & temporalia neglexit & ſpiritualia minimè conſeruauit. Vnde fratres poſt annos duos eum deponere uolentes, non potuerunt, propter aſsiſtentiam amicorum, quorum inter ſeculares multos ſibi comparaſſe muneribus & donis ferebatur. Eodem anno quo Haderadus abbas uenerabilis obijt, mortuus eſt & Conradus imperator primus, decimo calend. Ianuarij, ſepultus in monaſterio Fuldenſi iuxta altare ſanctę crucis, qui priuſquam moreretur lecto decumbens, cùm à principibus interrogaretur, quem ſibi conſuleret eligendum in ſucceſſorem, reſpondit, Meliorem ſcio neminem Saxonum duce Henrico, qui eſt uir optimus, prudens & inclytus, per quem imperium facilè ad ſtatum priſtinum poterit reformari: ipſum confidenter eligite, quia potens eſt uos defendere, & amiſſa recuperare. Itaque Henricus dux Saxonum in imperium electus conſilio Conradi imperauit annis octodecim. Incepit autem anno Rudolphi abbatis primo, dominicæ uidelicet natiuitatis, 919. uir pacificus, cultor iuſticiæ, magnificus, & iniquorum extirpator acerrimus. Anno Rudolphi abbatis tertio, cùm ipſorum fratres propter inordinatam conuerſationem ab officio ſuo uellent deponere, non potuerunt propter uim &

Rudolphus.

Conradus Imperator primus, moritur.

Henricus imperator primus.

minas amicorum, quos partim ſanguine, partim munere ſibi fecerat & habuerat defenſores. Vnde coacti patientiam habuerunt, quo uſq; dominus Deus aliter ordinare negotium diſponeret. Eodem anno Adelbero monachus huius cœnobij, qui ante aliquot annos apud S. Albanũ Moguntiæ ſcholaſticus monachorum conſtitutus fuerat, electione fratrum & promotione archiepiſcopi Moguntinenſis fit abbas monaſterij ſancti Ferrucij, quod alio nomine Blidenſtadt appellatur. Hoc ipſo anno Luithelmus monachus & ſcholaſticus apud ſanctum Aurelium moritur, uir uita & eruditione clariſsimus, multos poſt ſe doctiſsimos relinquens diſcipulos, quorum multi in diuerſis monaſterijs ſunt facti abbates & quidam etiam epiſcopi. His fermè temporibus, monaſterium noſtri in Saxonia fundatur ordinis, quod Ringelheim uocatur, à Theodorico comite eiuſdem loci. Huius comitis filiam Mechtildem, Henricus imperator primus duxit uxorem, quę peperit ei tres filios & quatuor filias: Brunonem, qui fuit poſtea archiepiſcopus Colonienſis. Ottonem imperatorem primum, & Henricum ducem Bauariæ. Mechtildis prima filia fuit abbatiſſa noſtri ordinis in Quedelburg Gerburga ſecunda filia primò nupſit Lothario regi Francorum, quo mortuo iterum nupſit Giſelberto duci Lotharingiæ. Tertia filia Rixa nomine, nupſit Rudolpho duci Bauariæ. Quarta nomine Haduigis, nupſit Hugoni Pariſienſi comiti, qui poſtea rex Francorum factus eſt. Anno Rudolphi abbatis quarto, Henricus rex Vngaros Saxoniam exigendo tributum peruagantes de finibus ſuis expulit, cæſis eorum exercitibus. His temporibus præfuit in monaſterio poſt Luithelmum ſcholæ publicæ monachorum Dierhardus monachus, uir in omni literatura tam diuina quàm ſeculari doctiſsimus, qui nonnulla fertur ſcripſiſſe opuſcula, ſed ad notitiam noſtram non uenerunt. Claruit etiam his diebus Gildericus ex abbate monaſterij ſancti Germanis noſtri ordini epiſcopus Altiſiodorenſis eccleſiæ, uir moribus & doctrina ualde uenerabilis, qui multa bona præfatæ eccleſiæ ſuis laboribus impendit. Rutgerus quoq; Treuerenſis eccleſiæ archiepiſcopus poſt Rabbodum his temporibus clarus habetur, qui inter cætera ingenij ſui monimenta librum decretorum compoſuit, quem in Synodo coram ſuffraganeis ſuis apud Treuerim producens in publicum approbauit. Henricus Imperator circa hæc tempora fundauit eccleſiam Miſnenſem, & poſuit in ea ſedem Epiſcopalem, eiuſq; pontificem magnis priuilegijs honorauit, deditq; illi terras multas, uicos, uillas & caſtella, quatenus per eum etiam Vngaris incurſantibus terram, facilius poſſet reſiſtere. Interea etiam cùm per nouem annos pacem feciſſet cum Vngaris, multas in Saxonia ciuitates, muris & foſſatis munitiſsimas fieri procurauit, ut ſi hoſtes denuò irruerent, Chriſtiani murorum ſe præſidio tuerentur. Anno Rudolphi abbatis ſexto, qui fuit dominicæ natiuitatis 924, mortuus eſt monachus quidam huius cœnobij nomine Adelhardus, qui ſub Haderado abbate quondam in ſcripturis diuinis & ſecularibus ad plenum inſtructus, neſcio qua occaſione tantam capitis incidit moleſtiam, ut poſt biennium cæcus fieret, amiſſo autem lumine uiſus, dolor etiam capitis ceſſauit, & factus eſt homo præter cæcitatem ſaniſsimus: inde cùm iam cæcus factus, præſentis uitæ dulcedinem magna ex parte amiſiſſet, fecit ex neceſsitate uirtutem, ſeq; totum diuinis exercitijs mancipauit, & omni quam potuit uirtute fidelem ſe Dei cultorem exhibere ſtuduit. Nemo illum deinceps mundanis unquam uidit negotijs intentum, non moribus leuem, non uerbis ocioſum, ſemper aut orationi aut meditationi, crebrius tamen contemplationi erat intentus. Tantæ uerò compunctionis & deuotionis extitiſſe perhibetur, ut quo-

Adelbero fit abbas S. Ferrucij. Luithelmus ſcholaſticus moritur.

Monaſteriũ Ringelheim fũdatur. Filij Henrici Imperatoris.

Vngari cæduntur in Saxonia.

Dierhardus monachus ſcholaſticus.

Gildericus ex monacho epiſcopus.

Rutgerus epiſcopus Treuerenſis.

Epiſcopatus Miſnenſis fundatur.

Adelhardus.

quotieſcunq; de paſsione domini noſtri Ieſu Chriſti aliquid coram eo diceretur aut legeretur, mox reſolutus in lachrymas cum rugitu clamauerit ita, quod etiam alios qui fuiſſent præſentes ad fletũ prouocauerit. Eius autẽ tam pura & Deo grata conuerſatio fuit, ut ſpiritũ cõſequi meruerit prophetię. Multa enim ſæpe futura prædixit, quæ rei euentus uera probauit. Nã & triennio antequàm moreretur, diem & horam obitus ſui futuri, quibuſdam ex fratribus aperuit. Deſolationem quoq; huius monaſterij, quæ poſt annos fermè 80, ſubſecuta eſt, tam clarè prædixit, ac ſi eam præſentem ante oculos poſitam cerneret. In eius tranſitu, ſicut Meginfridus monachus ſcribit, auditæ ſunt in aëre angelorum dulciſsimæ cantantium uoces, noctu ſuper ſepulchrum eius lampades uiſę, & quædam alia iudicia ſanctitatis. Moritur autem anno præſcripto 7. calend. Ianuarij, anno ex quo uiſum amiſerat, 23. ætatis uerò ſuę 78. indictione prima. Sequenti anno qui fuit dominicæ natiuitatis 925. Rudolphus abbas etiam mortuus eſt in menſe Martio, diem non notauit Meginfridus, anno regiminis ſui 7. quod monachus præſcriptus Adelhardus quibuſdam ex monachis ſecretò prædixiſſe ferebatur: ſub iſto Abbate Rudolpho, monaſtica diſciplina multum tepuerat. Erat enim (ſicut prędiximus) homo leuis, conuiuijs & potationibus deditus totus, parum aut nihil de conuerſatione curans. Vnde monachi præſertim ætate minores, nondum in timore Dei fundati, his laxitatibus ſemel aſſueti, nunquam deinceps ad internam conuerſationem ſpiritus reuocari potuerunt.

Quod ſpiritum propheciæ habuerit.

Quam religioſè deceſſerit.

Rudolphus abbas moritur ſub quo diſciplina tepuit.

DE DIETMARO, SEXTO HVIVS CŒNOBII *abbate, qui præfuit annis uiginti ſeptem & de diuerſis geſtis illius temporis in Alemania.*

POſt mortem Rudolphi abbatis, magna in delegendi ſucceſſore inter fratres difficultas ſuborta eſt. Nam aliqui ex ſenioribus, quibus cordi erat diſciplina uitæ regularis, talem habere paſtorem optabant, qui priſtinum illum monaſticæ religionis feruorem iam penè extinctum in monaſterio iſto, uerbo & exemplo reſuſcitare & uellet & poſſet: contrà maior quidem, ſed non ſanior pars fratrum, qui prauo Rudolphi abbatis exemplo remiſsiores animo iam facti fuerant, abbatem ſuis conuenientem moribus quærebant. Tandem poſt multos tractatus, conſilium interponente ſuum uenerabili Hildeberto, Fuldenſis monaſterij abbate, elegerunt unanimi conſenſu Diethmarum monachum ſancti Galli, iam antea eis aliquando notum, quippe qui Linthelmo ſcholam ſancti Aurelij olim tenente per biennium apud eos commoratus ſit. Hunc ergo in abbatem eligentes 18 calend. Maij, de monaſterio ſancti Galli honorificè adductum ſuſceperunt eodem animo, quo Rudolphus uitam uniuerſæ carnis fuerat ingreſſus, anno uidelicet dominicæ natiuitatis 925. indictione 13, Henrici regis Romanorum anno ſexto, præfuit annis 27. Fuit autem ex Sueuia oriundus, patre genitus Arnoldo, matre Heluuige, ſecundum ſeculi quidem dignitatem nulla nobilitatis prærogatiua inſignitis, ſed qui humilem progeniem Chriſti amore redderent claram. Filium enim hunc ſuum adhuc paruulum in monaſterio præfato ſancti Galli omnipotenti Deo ſeruiturum obtulerũt, per cuius meritum ſe Deo quoq; reconciliari poſſe confidebant. At uerò puer ſemel Deo à parentibus deuotus, quaſi alter Samuel cœpit in omnibus quæ ad religioſam conuerſationem pertinebant, ſtudioſius agere, & quæ à ſenioribus dicebantur diligentiſsimè conſeruare. Fuit eo tempore monachus nomine Hartmondus, qui poſt Notgerum ſcholæ monachorum apud S. Gallum multis annis præſedit, cuius in ſuperioribus iamdudum

Diſſenſio fit in electione.

Conſilium Fuldenſis abbatis. Dietmarus fit abbas.

Vita Diethmari abbatis.

Commendatur à ſtudio literarum.

dum

dum fecimus mentionem. Is cùm gratiam docendi haberet ſingularem
Diethmarum puerulum cum alijs inſtituendum ſuſcipiens, breui illum
coæuis reddidit doctiorem. Erat ſanè ingenio docilis, tantaq́ uiuacitate me- *Ingenium eius*
moriæ adhuc puerulus uigebat, ut pro miraculo haberetur. Moriuo non *commendatur.*
poſt multos annos, Hartmundo ſucceſsit in regimine literatoriæ inſtitutio- *Adelardus ſcho-*
nis Adelardus monachus ualde doctus, qui Diethmarum & Helgericum *laſticus S. Galli.*
ſingulari præditos ingenio, ſingulari quoque diligentia docebat. Diethma
rus ergo in omni ſcientia philoſophiæ tam mundanæ quàm eccleſiaſticæ
doctus euaſit, non minus integritate monaſticæ conuerſationis, quàm eru-
ditione literarum inſignis, ſeptennis in monaſterio à parentibus traditus
fuit. Anno 28. gradum ſacerdotij accepit. Et poſt ſeptennium cùm eſſet an- *Aetas Diethmari*
norum 35. hoc ipſo anno in abbatem huius monaſterij fuit aſſumptus. Vi- *abbatis.*
tæ continentiſsimę fuit, in cibo parcus, in potu parcior, qui regularem diſci
plinam in hoc monaſterio penè collapſam prudentiſsimo moderamine ad
priorem ſtatum reuocauit. In agendis quibuslibet negotijs prudenter ſe ge
rebat, & omnipotens Deus benedictionis ſuæ gratiam ei multipliciter im-
pendit. Erat non ſolùm doctus, ſed etiam tam in Romana lingua quàm in
Alemannica eloquentiſsimus, & tam idoneus ad perſuadēdum, ut eius ſen
tentiæ rarus fuerit qui contradixerit. Fratrum ſuorum infirmitates ita pru-
denter & patienter tulit, ut nullus tam inſolens unquam uiſus ſit, qui per e-
ius longanimitatē prudētiſsimam ad meliora non profecerit. Anno eius 3.
Herigerus archiepiſcopus Moguntinus moritur calend. decemb. cui in ar-
chiepiſcopatu ſuccedit reuerendiſsimus ille abbas Fuldenſis Hildebertus, *Hildebertus ab-*
genere Francus, uir miræ ſanctitatis, & præter naturalem ſapientiam animi *bas Fuldenſis fit*
literarum quoq; ſcientia ſatis illuſtris, qui inter cætera dona gratiarum, ſpi- *archiepiſcopus*
ritum quoque prophetiæ habuiſſe memoratur. Hic eſt Hildebertus ama- *Moguntinus.*
bilis Deo pontifex, cuius conſilio (ut prædiximus) Diethmarus ante bien-
nium in abbatem huius monachicę habitationis de ſancto Gallo fuit aſſum
ptus: præfuit autem eccleſiæ Moguntinæ annis 14. Iſte uenerabilis anti-
ſtes Ottonem Imperatorem primum unxit in regem, anno Diethmari ab-
batis 4. Henricus imperator pugnans cum Vngaris, Danis & Boëmis, *Vngari uincuntur*
triumphator euaſit, interficiens quaſi uiginti milia ex eis, ducensq́ non- *ab imperatore.*
gentos cum præda ingenti captiuos. His diebus Diethardus abbas mona
ſterij Hirsfeldenſis, factus eſt epiſcopus Hildeſhemenſis in Saxonia, nonus *Diethardus.*
in ordine: & præfuit eccleſiæ præfatæ annis uigintiduobus, in cuius locum
Burchardus factus eſt abbas. Claruit circa hæc tempora Ratherius ex mo
nacho Bobienſis cœnobij epiſcopus Veronenſis, uir nimiæ ſimplicitatis, *Ratherius.*
ſed eruditione tam ſecularis literaturæ quàm eccleſiaſticæ nominatus, qui
pulſus ab epiſcopatu Papiæ, in exilium ab Hugone rege Italiæ, quia Ba-
uaris fauebat: & iterum in priſtinum honorem reſtitutus, librum de ſuis
ærumnis luculento ſermone compoſuit. Scripſit & alia multa legentibus
utilia, quorum alibi mentionem fecimus. Multum laborauit ſcribendo &
prædicando contra hæreſin Anthropomorphitarum, quæ ſuo tempore in
Italia repullulare cœperat dicens: Deum corpore & membris conſtare hu-
manis. Eodem tempore claruit Hildeuinus ex abbate Bobienſis cœno-
bij epiſcopus Veronenſis ante Ratherium immediatè, ac poſtea archie- *Hildeuinus.*
piſcopus Mediolanenſis ab Hugone rege Italiæ conſtitutus. Anno Dieth
mari abbatis 5. lanceam mirandi operis, & clauis Ieſu Chriſti crucifixi
ſanctificatā, quę dicitur primi & magni Imperatoris Conſtantini fuiſſe, quā
Samſon comes Rudolpho regi Burgundiæ donauerat. Henricus impera- *Lancea dominica*
tor precibus, minis & immenſis muneribus ab eo extorſit, quā ad inſigne *uenit ad imperium*
& tuta-

& tutamen imperij poſteris reliquit:hanc uerò noſtris temporibus Nureti
bergenſes ſe habere cum cæteris Caroli Magni inſignibus profitentur,
Monaſterium Quelenburg fundatum eſt. quam & uidimus. His quoq; temporibus Henricus imperator conſtruxit
illud famoſum cœnobium monialium ſub regula ſancti Benedicti in Sa-
xonia, quod Quelenburg nominatur, in honorem beati Seruatij Tungro
Mechtildis prima abbatiſſa. rum quondam epiſcopi, in primam abbatiſſam conſtituit Mechtildem fi-
liam ſuam, quæ fuit uirgo multis clara uirtutibus, ſoror uidelicet Ottonis
imperatoris primi & Brunonis archiepiſcopi Colonienſis. Anno Diethe-
mari abbatis octauo, in ciuitate Ianuenſi fons ſanguinis largiſsimè effluxit,
Fons ſanguinis effluxit. portendens fortè ipſius urbis imminentẽ ruinam, quæ eodem anno ſubſe-
cuta eſt. Nam ciuitas ipſa, ab Aphricanis infidelibus cum multa claſſe ad-
nauigantibus eodem anno capta eſt, ciues omnes aut trucidati aut captiui
abducti ſunt. Eodem anno Burchardus abbas Hirsfeldenſis factus eſt epi-
Burchardus ex abbate epiſcopus ſcopus poſt Diedonem in eccleſia Herbipolenſi, cui in abbatia ſucceſsit
Megingos uir ſtrenuus & morum honeſtate inſignis. Anno abbatis Dieth
mari 10. qui fuit dominicæ natiuitatis 935. magna ſynodus epiſcoporũ &
abbatum apud Erphordienſem urbem Thuringiæ celebrata eſt. Multa hoc
Prodigia. anno mortem imperatoris Henrici miracula præceſſerunt. Sol ſereno cœ-
lo obſcuratur, per feneſtras domorũ radios immittens ſanguineos. Mons
in quo Henricus poſtea fuit ſepultus, flammas in multis locis euomuit. Ho-
Inauditum prodigium. minis cuiuſdam ſiniſtra manus ferro amputata, poſt annum ei dormienti
ad integrum reſtituta eſt, & pro ſigno miraculi remanſit in loco coniun-
ctionis linea ſubtilis ſanguinei coloris. Anno ſequente Henricus rex per-
domitis circumquaq; gentibus, cùm Romam proficiſci ſtatuiſſet, infirmita
Henricus Imperator moritur. te correptus iter intermiſit. Qui cùm ſe moriturum cerneret, cõuocatis prin
cipibus & omni populo, filium ſuum natu maiorem Ottonem imperato-
rem deſignans, cæteris filijs prædia cum theſauris diſtribuens, moritur 4.
nonarum Iulij, anno ætatis ſuæ fermè 60. regni autem 18. ſepultus in mo-
Vngarorum incurſus. naſterio monialium, quod ipſe inchoauerat, uxore perficiente, in Quelen
burg. Cui filius eius Otto primus ſuccedens, annis 38 imperauit, cuius an-
no primo Vngari Franciam, Alemaniam, Burgundiam & Galliam uſque
ad Oceanum deuaſtantes, per gyrum intrantes in Italiam, redierunt tan-
dem in ſua cum ingenti prẹda. Anno igitur Diethmari abbatis 11. qui fuit do
Otto conſecratur in regem. minicæ natiuitatis 936 indict. decima, Otto primus per manus Hildeberti
archiepiſcopi Moguntini Aquiſgrani in regem unctus eſt. Cùm enim duo
pontifices, Treuerenſis uidelicet & Colonienſis inter ſe contenderent, quis
hoc munus conſecrationis uerè peragere debuiſſet, procerum iudicio, ad
Hildebertum Moguntinum pontificem delatum eſt. Qui accedens ad al-
Modus conſecrationis. tare, & ſumens inde gladium imperialem cum baltheo, conuerſusq; ad re-
gem, ante ſe genua flectentem dixit: Accipe hunc gladium, in quo deijcias
omnes Chriſti aduerſarios, barbaros & malos Chriſtianos, tibi authoritate
diuina traditum, cum omni poteſtate totius imperij Francorum, ad firmiſ-
ſimam pacem omnium Chriſtianorum, Amen. Deinde ſumptis armillis &
Ad armillam. chlamyde induit eum dicens, His cornibus humerotenus demiſsis, monea
ris quo zelo fidei feruere debeas, & in tuenda pace uſq; in finem conſtans
perſeueres. Exinde ſumpto ſceptro baculoq; dixit, His ſignis monitus eſto,
Ad ſceptrum. quatenus paterna caſtigatione ſubiectos corripias, primumq; te Dei mini
ſtris, deinde etiam uiduis, orphanis & pupillis protectorem ac defenſorem
ſemper exhibeas, eiſq; manum miſericordiæ clementer porrigas. Poſthæc
Ad unctionem. fuſo ſuper caput eius oleo conſecrationis ait, Vnxit te Dominus in regẽ ſu-
per populum ſuum, ut nunquam de capite tuo oleum miſerationis deficiat,

quo

quo hic & in futuro miſericordiam ab ipſo creatore tuo conſequaris Amē. Poſtremò impoſuit capiti eius regalem coronam dicens: Coronaui te corona iuſticiæ, qua monearis te miniſtrare iuſticiā debere ſubditis, quatenus hoc ornamēto regali præmunitus, & tuis reuerendus, & inimicis terribilis appareas, & poſt huius uitæ terminum ſempiterno cum angelis pręmio coroneris, Amen. Completa benedictione pōtificis, regem in ſolium regalem cum omni lætitia poſuerunt. Anno Diethmari abbatis 12 monaſteria S. Galli in Sueuia, Bonifacij in Fulda, & Scotorum, igne conſumpta ſunt. Eodem anno dux Euerardus cepit Henricum fratrem imperatoris, quem pater expulſo Arnoldo Bauariæ ducem conſtituerat, ſed Bauaris mox per Ottonem deuictis, frater de carcere ſoluitur. Claruit his temporibus poſt S. Odonem, Adamarus abbas Cluniacenſis, uir ſanctitate uitæ & eruditione ſcripturarum ſatis præclarus, qui tandem oculorum lumine orbatus, in medio fratrum ſuorum magnum patientiæ ſe præbuit exemplar. Hic tandem conſummato præſentis uitæ termino, in ſanctorum catalogo relatus eſt, cuius feſtus agitur dies idibus Septembris. Anno Diethmari abbatis 13. Hildebertus reuerendiſsimus atque ſanctiſsimus noſtri ordinis quondam abbas, ut ſuprà diximus, archiepiſcopus Moguntinus moritur: cui Fridericus ſucceſsit, qui conſtruxit monaſterium S. Petri Apoſtoli extra muros Moguntinenſes ad Aquilonem. Anno Diethmari abbatis 15 fundatum eſt monaſterium noſtri ordinis in ciuitate Magdeburgenſi, in honore S. Ioannis, in eo loco ubi hodie maior eccleſia eſt poſita, ipſo monaſterio poſtea extra ciuitatem in monte tranſlato, quod appellamus Bergam. Hanc autem fundationem Otto Imperator primus incœpit & perfecit, primus autem cœnobij abbas fuit Anno, monachus cœnobij S. Maximini Treuerenſis, uir in ſcripturis tam diuinis quàm ſecularibus multum eruditus, & non minus integritate morum quàm ſcientia uenerabilis. Anno Diethmari abbatis 18, qui fuit dominicæ natiuitatis 943, obijt Diethardus monachus & ſcholaſticus huius qui præfuerat ſcholæ monachorum publicæ annis 22 poſt Luthelmum monachum, uir in omni ſcientia ſcripturarum doctiſsimus, & non minus conuerſatione quàm doctrina inſignis: deceſsit autem 12 calend. Octob. indictione 1. cui in officio docendi ſucceſsit Meginradus monachus multum uenerabilis, qui Linthelmi auditor in iuuentute fuerat, quo defuncto ſub Diethardo prædicto monacho, in omni ſcientia tam diuina quàm ſeculari ualde profecit, & multos auditores poſt ſe doctiſsimos reliquit. Claruit hiſdem temporibus in monaſterio S. Galli, uir ualde doctus in omni ſcientia bonarum artium Helpericus monachus, Diethmari quondam condiſcipulus, qui poſt mortem Adelhardi monachi & ſcholaſtici præceptoris ſui, docendi officium in eodem monaſterio nactus, multos præclaros diſcipulos in omni doctrina eruditos poſt ſe reliquit. Qui quanta conſcripſerit opuſcula, alibi ubi de ſcriptoribus tractauimus, ſatis expreſsimus. Hoc ipſo eodem anno moritur Editha filia regis Angliæ prima, uxoris nomen ſortita Ottonis imper. mulier ſancta & Chriſto ualde deuota, ſepulta in præfato monaſterio Magdeburgenſi. Hæc peperit Ottoni duos filios, Ludolphum ducem Saxoniæ & Vuilhelmum, qui poſt Fridericum fuit archiepiſcopus Mogūtinus. Ex hinc duxit Adelheidem filiam ducis Burgundiæ uiduam uxorem, ex qua item duos filios ſuſcepit, Ottonem qui poſt patrem imperator factus eſt, & Mechtildem quæ fuit ordinis noſtri abbatiſſa in Quelenburg. Eodem quoq; anno obijt mater Ottonis primi Mechtildis inperatrix, & in prædicto cœnobio monialium iuxta maritum ſuum Henricum ſepulta eſt. His diebus princeps Bohemiæ Venceſ-

Ad coronam.

Dux Henricus capitur.

Adamarus abbas

Hildebertus.

Monaſterium Bergenſe fundatur.

Anno abbas.

Diethardus ſcholaſticus moritur.

Meginradus.

Helpericus ſcholaſticus S. Galli.

De uxoribus & filijs imperatoris Ottonis primi.

S. Vuenceslaus martyrizatur.

laus uir ſanctus & Chriſtianiſsimus à fratre martyrizatur, ambitione princi-
pandi ſæuiente. In cuius ultionem Otto imperator bellum Bolislao fratri-
cidę indixit, & longa per annos 14. inter eos concertatio fuit. Circa hęc tem-

Arigandus.

pora Arigandus abbas Monaſterij S. Petri in Francia, religione & ſanctita-
te clarus habetur in ciuitate Senonenſi, qui uitam monaſticam in eodem lo-
co magnificè reformare non minus exemplo quàm uerbo curauit. His e-

Gerlandus.

tiam diebus poſt Vuilhelmum Gerlandus monachus S. Germani Altiſio-
dorenſis noſtri ordinis, fit archiepiſcopus Senonenſis, uir doctus & religio-
ſus, qui cùm Senonenſem aliquot annis ſtrenuè rexiſſet eccleſiam, migrauit
ad Dominum, & in monaſterio ſuo diui Germani unde aſſumptus fuerat,

Hildemannus.

ſepultus eſt. Poſt quem Hildemannus monachus S. Dionyſij Pariſienſis no-
ſtri ordinis, uir ualde doctus, archiepiſcopus Senonenſis factus eſt. Anno
Diethmari abbatis 21, fames in Gallia magna præualuit, Vngari cum Ba-
uaris & imperatore pugnant & ſuperantur. Anno 23 Imperator Otto Da-

Dani conuertuntur ad fidem Chriſti.

nos uicit, & Gotfridum regem eorum cum omni gente Chriſtianum fecit,
& epiſcopatum Scleſuicenſem & Ripenſem de nouo erexit. Erexit inſu-
per archiepiſcopatum Magdeburgenſem, ipſamq́ ciuitatem conſtruxit, &
multa cœnobia fundauit. Anno Diethmari abbatis 26, qui fuit 951 domini-

Imperator ſecundam ducit uxorē.

cæ natiuitatis. Otto imperator nuptias cum Mechtilde ſecunda uxore ſua
in ciuitate Papienſi celebrauit, cum maxima pompa & ſolennitate, quam
priore anno, Beregario deuicto, ex uinculis eius liberauerat. Anno ſequen-
te, qui fuit ultimus Diethmari abbatis, Berengarius tyrannus præſtiti ſa-
cramenti contemptor, Italiam denuò grauiter afflixit: unde imperator ite-
rum inuocatus ab Italis atq; Romanis, Italiam cum ingenti exercitu con-

Berengarius tyrannus uictus incarceratur.

tra Berengarium ſecundò ingreſſus, uicit, & ſuperauit eundem, atq; de Ita-
lia fugauit. Qui non inueniens ubi requieſceret pes eius, tandem apud Au-
guſtam ſe cum uxore in deditionem imperatoris ſubmiſit, miſſusq́ in ca-
ſtellum Bambergenſe ac cuſtodiæ mancipatus, non multo pòſt diem clau-

Magni terræmotus.

ſit extremum, cuius bella, fraudes & geſta, Eutrandus diaconus Ticinenſis
luculento ſermone deſcripſit. Magni hoc anno terræmotus in diuerſis Ger-
maniæ Galliæq; locis facti ſunt. Eodem anno dominicæ natiuitatis 952, in-

Diethmarus abbas moritur.

dictione decima, quarto nonas Martij, obijt reuerendiſsimus abbas Dieth-
marus, huius monaſterij ſextus in ordine, anno ſuſcepti regiminis 27. æta-
tis uerò ſuæ 71, ſepultus in eccleſia S. Aurelij, uir per omnia Deo dignus, qui
regularem obſeruātiam in hoc monaſterio penè collapſam, uerbo & exem-
plo magnificè reformauit. Nec ſolùm in obſeruantia regularis diſciplinæ ſe
ſtudioſum exhibuit, ſed etiam in conſeruandis poſſeſsionibus monaſterij,
ampliandisq́, magnam diligentiam fecit. Locum enim hunc libris & reli-

Monachorum magna multitudo.

quijs ſanctorum ualde nobilitauit, & multis ornamentis decorauit. Magna
multitudo monachorum ſub eius regimine in hoc cœnobio claruit, quo-
rum aliqui ſanctitate uitę ualde fuerūt inſignes, plures autem propter ſcien-
tiam & doctrinam ſcripturarum celeberrimi nominis habiti ſunt. De diuer-
ſis quoque noſtri ordinis per Germaniam monaſterijs monachi, ad ſcien-
tiam ſcripturarum hauriendam huc mittebantur, quia talis eo tempore
conſuetudo in ordine noſtro ſeruabatur, ut monachi pro pleniori eruditio-
ne conſequenda, ſi qui uiderentur idonei ad diuerſa monaſteria inſtruendi,

Monachi habebant ſcholaſticos

mitterētur. In omnibus enim noſtri ordinis cœnobijs, in Germania & Gal-
lia maximè, monachorum ſcholaſtici ex monachis habebantur, qui iunio-
res quoſq; & ingenio præſtantes, in primitiuis literarū ſcientijs erudierent,

De ſcholaſticis excellentioribus.

& poſtea qui habiles inuenti fuiſſent, ad altiora tranſmitterent. In ſolis autē
famoſioribus cœnobijs, quibus & abundātia rerum temporalium erat co-
pioſior,

pioſior, & monachorum numerus maior, conſtituebantur ad officium docendi alios, monachi omniū doctiſsimi, & non ſolùm in diuinis ſed etiam in ſecularibus literis eruditi, ad quos ex inferioribus gradus cœnobijs mittebantur monachi altioribus diſciplinis inſtituendi. Quicūq; uerò inter eos maioris eruditionis famam in ordine acquiſierat, etiam plures ad ſe miſſos diſcipulos, ad erudiendū monachos habebat. Inter monaſteria autem hunc morem ſtudiorum habentia, hoc tempore præcipua fuerunt, monaſterium Fuldenſe, ſancti Galli, Augienſe, Hirſfeldenſe, noſtrum Hirſaugienſe, Prumienſe, Mediolacenſe, S. Dionyſii Pariſienſe, ſancti Maximini Treuerenſe, Remenſe, Altiſiodorenſe, Turonenſe, Stabulenſe, & Vuiſſenburgenſe: in quibus omnibus erant monachi & multi & ualde ſtudioſi, è quorum collegio in ſingulis cœnobijs unus cæteris in ſcientia ſcripturarum excellentior ſcholaſticus ponebatur. Abbates autem qui monachos habere cupiebant in omni ſcientia eruditos, ad diuerſa monaſteria ex ſuis quoſdam mittebāt inſtituendos. Vtinam tale ſtudium hodie in noſtris haberetur monaſterijs, quàm multa bona fierent, infinita mala prohiberentur: ſed non omnibus ineſt amor ſcientię ſcripturarum: propterea noſter ordo ſacratiſsimus quaſi ſine honore iacet ſepultus. Duo quondam ipſum ordinem noſtrū glorioſum reddiderunt, uitæ meritum, & eruditio ſcripturarum: quorum dum alterum intermittitur, ad alterum rarò peruenitur. Hoc his temporibus pauci aduertunt, quorum qualis ſcientia, talis & cōuerſatio quæ iſta neſciunt. Sed nos ad hiſtoriæ ordinem redeamus. Diethmarus autem felicis recordationis abbas, de quo loquimur, ſciens utilitatem ſcientiæ ſcripturarum monachos ſuos ſummo anniſu in omni doctrina literaria erudire ſtatuit: & ob id magiſtrum eis doctiſsimum Meginradum monachum, de quo ſuperius dictū eſt, ſcholaſticū præfecit: ad cuius eruditionis famam Vuindichinus monachus & ſcholaſticus monaſterij Corbeienſis in Saxonia excitatus uideſe re, audire & alloqui tantum uirum deſideraſſe ſe dicit, quem & uidit, & ſupra quàm dicere potuit, admiratus fuit. Qui Vuindichinus quantus fuerit in eruditione ſcripturarum, poſtea dicemus.

Vita et doctrina ordinem noſtrum illuſtrarunt.

Studium.

Vuindichinus.

DE SIGERO, SEPTIMO HVIVS CŒNOBII ABBATE, *qui præfuit annis fermè 30, moribus eius, & geſtis quibuſdam illius temporis.*

MOrtuo autem Diethmaro reuerendiſsimo huius monaſterij abbate, ſicut prædiximus, in locum eius mox electus eſt Sigerus monachus, qui decani geſſerat officium, uir moribus & uita reuerendus, & tam in diuinis ſcripturis quàm in ſecularibus literis egregiè doctus, qui huic monaſterio prçfuit annis fermè 30, in omni ſanctitate & religione. Fuit autem in abbatem electus, codē die, quo anteceſſor eius obierat, + uidelicet nonas Martij, anno dominicæ natiuitatis 952, qui fuit Imperatoris Ottonis primi annus 16. Hic Sigerus ex Moguntiaco natus, cùm eſſet annorum quatuor & uiginti, & multis in ſeculo polleret diuitijs, honoribusq; , omnibus ſpretis & contemptis pro Dei amore monachus factus eſt ſub abbate Diethmaro prædeceſſore ſuo, in tantumq; profecit in ſanctæ religionis conuerſatione, ſapientia & ſcientia ſcripturarum, ut Diethmaro uiam uniuerſæ carnis ingreſſo, ipſe unanimi omnium conſenſu paſtor ouium Chriſti ſit conſtitutus. Qui qualem ſe ſubditis ſuis exhibuerit, quàm zeloſum pro diſciplina regulari, quā piū bonis, & ſeuerū negligentibus, nemo ſcribere melius poſſet, quàm qui uidere illum & conuerſari cum eo in cœnobio meruit. In omnibus ſanè ſollicitus fuit, ut ſe bonis operibus uirtutū ſubditis ſemper præberet uiuum exēplar, ne aut bona prædicans opere ſemetipſum negligeret,

Sigerus.

Qualis fuerit uita Sigeri huius.

ſi aliter uiueret, aut doctrinam uerbi ſubtrahens inutilis paſtor ſubditis, caniſq; mutus non ualens latrare uideretur. Vnde quicquid exemplo non docuit, nemo alius potuit operari. Anno primo Sigeri abbatis Imperator Otto primus ciuitatem Moguntinam obſidione uallauit. Secundo autem anno qui fuit Domini 954. Vuifridus archiepiſcopus Colonienſis 29. anno pontificatus ſui obijt. Porrò deſtitutus clerus & populus unanimi deliberatione in uirum Domini Brunonē fratrem Ottonis Imperatoris primi conſpirauit, quē miſsis primoribus eccleſiæ ipſius, & petunt & conſequuntur eum pontificem, cuius monimenta uigilantiæ in ædificijs & ornatu eccleſiarum uſq; in hodiernum diem multiplicia Coloniæ uiſuntur. Eodem anno Fridericus archiepiſcopus Moguntinus obijt, cui Vuilhelmus filius Ottonis Imperatoris primi ſucceſsit, qui de ipſo ita in Chronica ſcribit: Anno inquiēs dominicæ incarnationis 954. indictione 12 beatæ memoriæ dominus Fridericus S. Mogūtiacenſis eccleſiæ archiepiſcopus. 8. cal. Nouēb. obijt. Eodē uerò anno ego Vuilhelmus tanta ſucceſsione indignus, loco eius, cum conſenſu cleri populi eiuſdem ſanctæ ſedis, 16. cal. Ianuarij, in loco Arnſtedenſum electus, & 9 cal. Ianuarij Maguntiæ ordinatus. Hæc ſunt uerba Vuilhelmi. Claruit his temporibus in Saxonia Vuindichinus monachus S. Viti in Corbeia, uir in diuinis ſcripturis doctus, & in ſecularib. eruditiſsimus, qui ſcripſit ad Mechtuldem filiam Ottonis Imperatoris primi, abbatiſſam uidelicet in Quelenburg, ſicut ſuprà diximus de geſtis Henrici primi, Ottonis primi, & origine Saxonum hiſtoriam tribus libellis digeſtam. Vitam quoq; ſancti Pauli primi eremitæ, & paſsionem S. Teclæ uirginis gemino ſtylo, proſaico uidelicet & metrico, ſed & alia multa, quorum alibi iam dudum fecimus mentionem. Hic multis annis in præfato monaſterio Corbeienſi ſcholæ monachorum publicè præfuit, & complures diſcipulos poſt ſe doctiſsimos reliquit, ex quibus multi ad epiſcopatus & abbatias diuerſas poſtea fuerunt aſſumpti. Hic etiam in eo libello, quem ſcripſit de ſtudijs ueterum, fatetur ſe fama Meginradi ſcholaſtici & monachorum S. Aurelij incitatum ueniſſe ad Hirſaugiā, & cum eis diebus multis habuiſſe colloquiū, tantumq; ibi uidiſſe ſtudium & feruorem monachorum ad ſcientiam ſcripturarum, tanquā doctiſsimos reperiſſe uiros, ut ſatis nequiuerit admirari, ipſumq; Meginradum ſcholaſticum præcipuis laudibus efferat dicens, Eum eſſe alterum Hieronymum, & nulli ueterum eruditione inferiorē. Circa hæc tempora claruerunt Gregorius presbyter filius regis Angliæ, pro Chriſto peregrinus, & Euardus monachus, ambo ſolitarij in ſylua Nigra, iuxta cellā S. martyris Augienſis Meginradi. Quorum primus Gregorius cùm eſſet filius regis, patrem, regnum, patriam & omnem pompam ſeculi, amore regni cœleſtis contemnens, clamq; aufugiens, uſque ad mortem in præfato loco Domino in magna ſanctitate hominibus manſit incognitus. Alter uerò Eueradus cùm eſſet decanus eccleſiæ Argentinēſis, diuina inſpiratione contempſit mundum & angelo Dei reuelante locum præfatum, uitam ſanctiſſimam uſque ad mortem in eo cum S. Gregorio peregit. Hic ſanctiſsimus Euerardus beato Vdalrico Auguſtenſi epiſcopo multum familiaris & dilectus fuit, à quo ſæpius uiſitari cōſueuit. Tanti uerò apud Deum meriti fuit, ut uiuus & mortuus multis claruerit miraculis, mortemq; ſuam præfato S. antiſtiti Vdalrico longè ante prædixit. Ab his duobus ſanctiſsimis eremitis, locus idem in quo nunc monaſterium noſtri ordinis eſt, non multo poſtea conſtructum, deinceps uſq; in hodiernum diem ad eremitas uocatus eſt, ad quem à multis retro annis concurſus populi magnus fieri conſueuit, licet monachi ſint his temporibus inibi degētes diſſolutiſsimæ uitæ. Claruit

Bruno frater Imperatoris fit archiepiſcopus Colonienſis.

Vuilhelmus filius Imperatoris fit archiepiſcopus Moguntinus.

Vuindichinus.

Quod Vuindechindus fuerit in Hirſaugia.

S. Gregorius et Eueradus eremita in nigra ſylua.

ruit etiã his diebus S. Vdalricus epiſcopus Auguſtenſis, uir Deo clarus, qui
S. Vdalricus.
multis miraculis in uita & poſt mortem clarus effulſit. Hic cùm adhuc eſſet
iuuenis in monaſterio S. Galli fuit nutritus, & in ſcripturis neceſſarijs inſti-
tutus. Tandem factus eſt epiſcopus Auguſtenſis, fundauitqꝫ monaſterium
noſtri ordinis in eadem ciuitate, in honore S. Affræ martyris, in quo & ip-
ſe tandem monachus factus eſt. Moritur autem ibidem ſepultus, anno do-
mini 973. qui fui abbatis Sigeri annus 21. indictione prima, 4 nonas Iulij,
anno ætatis ſuæ 83. epiſcopatus uerò aſſumpti 50. ſub Ottone Imperato-
re ſecundo. Sanctus quoqꝫ Maiolus quartus Bluniacenſis monaſterij ordi-
Maiolus abbas Cluniacenſis.
nis noſtri, ijſdem temporibus doctrina & ſanctitate clarus habetur, qui ſex
to anno conuerſionis ſuę S. Ademaro propter imbecillitatem corporis &
oculorum omiſſionem cedente dominici gregis, paſtor conſtitutus, mul-
tis uirtutibus clarus enituit, cuius dies feſtus agitur 5 iduum Maij. Anno
Sigeri Abbatis 5, Otto Imperator magnus, Vngaros cum magno ſui ſuo-
Vngari ab Ottone cæduntur.
rũqꝫ periculo magna cęde proſtrauit, in loco qui dicitur Lechfeldt, non lõ-
gè ab Auguſta, in quo bello Conradus dux cum multis alijs cecidit. Henri-
cus quoqꝫ dux Bauariæ frater imperatoris, eodẽ anno obijt. Anno ſequente
Hademarus abbas Fuldenſis obijt, qui monaſteriũ ſuum dudũ incenſum
magnifico opere cõſtruxit, cui Hatto filius ſororis ſucceſſit, qui poſtea ar-
chiepiſcopus Moguntinus factus eſt. Eodẽ anno moritur Rupertus archie
piſcopus Treuerenſis, cui Henricus ſucceſſit, qui regulares officinas & clau
ſtrum ſancti Petri circa eccleſiam conſtruxit, & regula Canonicorũ ibidem
Canonicæ uitæ in cathedralibus eccleſiis antiqua inſtitutio.
obſeruari cœpit. Hęc eſt maior eccleſia Treuerenſis, in quam hoc tempore,
ſicut & in cæteris antiquis eccleſiis, canonici ſecundum regulã eis præſcri-
ptam in communi uiuebant, unam habentes mẽſam, unam burſam, unũqꝫ
commune dormitorium, ſicut hodie inter nos iuxta normam nobis propo-
ſitam cõuerſamur. Anno Sigeri abbatis 6. qui fuit domini 958 & regni Ot
tonis imperatoris magni 22. cruces apparuerunt in ueſtimentis hominum
Cruces apparẽt in ueſtibus hominum.
qui multos terruerunt, & ad ſalutarem pœnitentiam reduxerunt. Quorun-
dam etiam ueſtes quaſi lepra reſperſæ maculiſqꝫ infectę apparuerunt. Cir-
ca hæc quoqꝫ tẽpora monaſteriũ ordinis noſtri in Saxonia fundatur, quod
Cœnobium Hildesleuen fundatur.
Hildesleuen dicitur, multaqꝫ cœnobia monialiũ ſub regula diui patris no-
ſtri Benedicti, in diuerſis regionibus in Saxonia præcipuè conſtructa ſunt.
Hoc etiam anno Vuilla uxor quondã regis Berengarij, illo, apud Bamber-
gam ſub cuſtodia imperatoris mortui contempto ſeculo monaſterium in-
greditur, & ſub habitu ſanctæ religionis religioſe deinceps conuerſatur, an
no Sigeri abbatis 8. Venerunt legati Tuſcorũ ad regem Ottonem petentes
ſibi dari aliquem uirũ doctum, qui eos uiam ueritatis inſtrueret, quibus mi-
ſit Adelbertum ex monacho Corbeiẽſis cœnobij epiſcopũ, uirum doctum
Adelbertus.
& ſanctum, qui uix euaſit manus eorum. Otto imperator anno Sigeri abba
tis 10. inuitatus à Romanis contra inſolentias Ioannis papæ 13. Romam per
rexit: cumqꝫ eum papa gratanter ſuſcipiens honorifice ſupra cathedram Au
Otto coronatur in imperatorem.
guſtalem poneret, & per benedictionem ſolenniter in Imperatorem conſe
craret, monito põtifice ſuper obiectis ac emendationem promittente, cum
gloria reuerſus eſt in Germaniam. Verùm cùm papa fidem promiſſam uio
laret, ſemperqꝫ deterior fieret, imperator ſecundò inuitatus à Romanis an-
no ſequenti denuò Italiam ingreditur, ad cuius introitum papa fugit. Ma-
gna igitur ſynodus iubente Imperatore Cardinalium, epiſcoporum, abba-
Synodus præſente Imperatore Romæ celebratur.
tum & clericorum Romæ facta eſt. Vbi palàm recitatis papæ criminibus,
cùm rogatus, citatus monituſqꝫ per literas, primùm comparere, ſeqꝫ expur-
gare contemneret, imò ſynodum ſe excommunicaturũ minaretur, decreto

Imperatoris & omnium præſentium in ſynodo patrum depoſitus eſt 10. calend. decemb. Et Leo S. Romanę ſedis protoſcriniarius, uir uenerabilis & approbatus, in papam unanimi omnium cõſenſu electus eſt, ductusq́ ad Lateranenſe palatium collaudantibus factum Romanis ad ſummum ſacerdotium conſecratur. Capita autem criminum, pro quibus Ioannes depoſitus eſt, iſta fuerunt, miſſam celebrauit & non communicauit. Item Benedictum patrem ſuum ſpirituale lumine priuauit, qui ſtatim mortuus eſt. Item Ioannem cardinalem ſubdiaconum uirilibus amputatis occidit. Item adulterium & fornicationem perpetrauit, & in caſtrum cum uidua Reinerij & Stephana patris concubina, cum Anna uidua & nepte ſua & multis alijs, ſanctumq́ palatium lupanar & proſtibulum meretricum fecit. Item in eccleſia Tudertina epiſcopum ordinauit puerum decem annorum. Item ordinationes faciebat pro precio. Item diaconum ordinauit in ſtabulo equorum non debitis etiam temporibus. Item ſacrilegus fuit, cruces & clenodia ſanctuarij meretricibus diſtribuit. Item uinum bibit in amore diaboli. Item in ludis aleæ Venerem Iunonemq́ alioſq́ deos gentilium ſibi adiutores inuocabat. Item uenationem publicè exercebat. Item matutinas & alias horas canonicas non celebrauit, nec muniuit ſe more Chriſtianorum ſigno ſanctæ crucis. Item uiduas maritatas & uirgines ui oppreſsit, & ſtuprauit mulias. Item homicidij, periurij & ſacrilegij reus accuſatus eſt, inceſtum in propriam cognationem cõmiſit, eum duabus quoq́ ſororibus ſe cõmiſcuit. Item lorica & alijs armis indutus quaſi dux proceſsit contra S. Imperatorẽ ad bellũ. Aliaq́ multa & horrenda corã imperatore in ſancta ſynodo per cardinales, epiſcopos, diaconos & alios boni teſtimonij uiros ſub iureiurãdo publicè delata ſunt. Multi fuerunt in hac ſynodo epiſcopi, & ex noſtris ibi fuit Henricus archiepiſcopus Treuerenſis, Otgerius epiſcopus Spirenſis, Adaldacus archiepiſcopus Bremenſis, & Lãdohardus epiſcopus Murdenſis in Saxonia. Erant autem omnes epiſcopi in ſynodo 40. Cardinales, presbyteri, diaconi & ſubdiaconi 48. numero: qui omnes cum primoribus Romanis & uniuerſo populi, uno ore Iohannem deponentes à papatu, tanquam monſtrum & diaboli mancipiũ unanimi uoto Leonem huius nominis 8. in ſummum pontificem elegerunt, iurantes ſe nunquam ab eo diſceſſuros, nec papam deinceps ſine imperatoris filijq́ eius conſenſu electuros. His ita peractis S. imperator nolens Romanos exercitu nimio grauare, ſimul credens illos in fide promiſſa mãſuros, multis abeundi licentiam conceſsit: quod cùm Ioannes depoſitus reſciſſet, ſciens inſtabilitatem & auaritiam Romanorum, miſit ad eos clam nuncios promittens ſe omnes Eccleſiæ theſauros illis daturum, ſi imperatorem cum S. papa Leone trucidarent. Romani quàm ſtatim exercitus imperatorij paucitate confiſi, & pecuniarum promiſsione animati, buccina concrepante ſuper imperatorem ut eum occidant feſtinanter contendunt. Quibus in ponte Tyberis, quem Romani plauſtris impeditum habebant, ſanctus imperator occurrit, cuius fortiſsimi milites aſſuefacti in bello, in eos audacter proſiliunt, quaſi accipitres auium multitudinẽ nullo reſiſtente perterrẽt, non latibula, non corbes, non concaua ligna, non criptæ ſordium receptacula fugientes tueri potuerunt. Occiduntur itaq́ Romani ſine numero, ſine miſericordia, ſine perſonarum delectu. Nec unus quidem ex omnibus remanſiſſet ſuperſtes, ſi non imperator pijſsimus, miſericordia motus in eos quibus miſericordia nulla debebatur, milites ſuos adhuc interficere ſitientes retraxiſſet inuitos. Itaq́ ſuperatis omnibus, de cæteriſq́ qui remanſerant obſidibus receptis, uenerabilis papa Leo ad pedes imperatoris prouolutus, rogat obſides Romanis reddantur, ſeq́

Papa Iohannes 12. deponitur.

Crimina papæ pro quibus eſt depoſitus.

Horrẽdum inauditumq́ ſcelus.

Epiſcopi ex Alemania præſentes in depoſitione papæ.

Infidelitas Romanorum maxima.

Romani occiduntur ut periuri et infideles.

tur,ſeq́ illorum fidei commendet:cuius rogatu S.Imperator motus, obſi-
des reddidit,ipſumq́ papam Romanorum fidei ſciens quod futurum erat,
ſicut agnum lupis commẽdauit.His geſtis ceſsit ab urbe. Interea mulieres
cum quibus Ioannes quondam papa uoluptates ſuas implere ſolebat,& nu
mero plures & genere non penitus ignobiles, concitauerũt Romanos ut
Leonem papam quem ipſi uoce concordi elegerant,interficerent,& Ioan-
nem in urbem reuocarent.Quæ cùm feciſſent,Leonemq́ occidendum ca
perẽt,de manibus eorum(Deo miſerante)cum paucis euaſit,& ad impera-
torem pijſsimũ calamitatem ſuam expoſiturus acceſsit.Mox in urbem Ioan
nes reducitur,in ſummiq́ Apoſtolatus ſedẽ reponitur,ſtatimq́ inter cæ-
tera crudelitatis ſuæ facinora Ioanni diacono cardinali manum dextrã am-
putat,& Azoni ſcriniario linguam duosq́ digitos pręcidens,etiam naribus
truncat.His cognitis imperator,tantas ulturus iniurias ſeruorum Dei repa
rato exercitu Romam quantocius redire diſponit.Interea Ioannes olim pa
pa,ſed iam Apoſtolicæ ſedis temerarius inuaſor,nihil prauitatum ſuarum
emendans,dum ſe cum uiri cuiuſdam uxore oblectaret,per diabolũ in tem
poribus grauiter percuſſus,octauo die miſerabiliter ſine uiatico corporis
& ſanguinis Chriſti diem clauſit extremũ.Quo mortuo,Romani omnis iu-
ramentorum & iuriſiurãdi obligationis immemores,Benedictum cardina
lem diaconum in papam conſtituunt,ſeq́ illum nunquam dimiſſuros,imò
contra imperatorem defenſuros iuramento promittunt.Quo audito impe
rator urbem uallauit,neminem qui non membris truncaretur,exire permi
ſit,machinis & fame uſq́ adeò Romanos infideles afflixit,donec ciuitatem
uiolenter intrauit.Leonem uenerabilem papam proprię ſedi reſtituit,ac Be
nedictum ſummi Apoſtolatus inuaſorem ad eius pedes præſentauit. Qui
poſt ſuſceptam cõfuſionem,in publica ſynodo,quam meruit,exilio relega-
tus in Saxoniam,ibi mortuus eſt.Sanctus itaq́ Leo in ſedem Apoſtoli cul-
minis repoſitus ſedit anno uno menſibus quinq́,feliciterq́ obijt.Imperator
ſanctiſsimus ſumpto de principibus factionum ſupplicio,acceptisq́ obſidi
bus,in Germaniam reuerſus eſt.Anno autem Sigeri abbatis 12.qui fuit do-
minicæ natiuitatis 964.Bruno archiepiſcopus Colonienſis frater Ottonis
imperatoris primi,monaſterium S.Pantaleonis in Colonia fundare cœpit:
ubi inter fodiendum corpus S.Maurini abbatis & martyris inuentum,mul
tis clatuit miraculis.Primus eiuſdem cœnobij abbas Chriſtianus dictus eſt,
cuius uita concordabat uocabulo. Venerabilis iſte Bruno Colonienſium
archipræſul inter multa pietatis ſuæ ſtudia,corpus S.Euergiſti pontificis &
martyris de ciuitate Tungrẽſi Coloniam tranſtulit,& in monaſterio S.Ce-
ciliæ collocauit.Item ſuperiorem partem S.Petri apoſtoli,baculi & cate-
nam qua uinctus fuit,cum multis alijs reliquijs,de ciuitate Metẽſi reduxit,
ac in cathedrali eccleſia repoſuit.Item corpus S.Proculi martyris à Roma
translatum ad eccleſiam Suſatienſen in Vueſtphalia dedit.Item corpus bea
tiſsimi martyris Eliphij,in monaſterium S.Martini Scotorum noſtri ordi-
nis in Colonia repoſuit:ſed & corpus S.Gregorij Spoletani epiſcopi à Ro-
ma,& S.Agilophi à Malmundario recipiens,ad Coloniam tranſuexit.An-
no 13 Sigeri abbatis,qui fuit domini 965,ſanctæ memoriæ Bruno præfa-
tus archiepiſcopus Colonienſis moritur, & in monaſterio S.Pantaleonis
quod anno pręcedente incepit,ac in extremis poſitus cõ ſummari mãdauit.
Sepultus eſt anno pontificatus ſui 12.qui multa miranda ſuo tempore fecit,
tamq́ prudenter ducatum ab Imperatore fratre ſibi commiſſum pro pa-
ce fidelium rexit,ut officium Epiſcopi propterea(ut multi faciunt)non
obmiſerit, Huic in archiepiſcopatu ſucceſsit Vuolmarus annis quatuor.

Imperator ab urbe ſecedit.

Leo captus fuga elabitur.

Iohãnes papa depoſitus introducitur Romam.

Iohannes à diabolo percuſſus obijt.

Inuaſor Benedictus ſubſtituitur.

Roma capitur Leo in ſedẽ ſuam reſtituitur.

Monaſterium S. Pantaleonis fundatur in Colonia.

Reliquiæ ſanctorum Coloniam translata per Brunonem epiſcopũ

Bruno.

Otto filius imperatoris Romæ coronatur Imperator.
Hatto ex abbate.
Hatto pauperes concremauit in horreo.
Vindicta ſceleris Hattonis antè inaudita.

Anno 15. Sigeri abbatis, Otto ſecundus Romæ à Ioanne papa petente, & aſtante patre, in Imperatorem conſecratus eſt. Sequente anno obijt Vuilhelmus filius imperatoris archiepiſcopus Moguntinus, in cuius locũ Hatto abbas Fuldenſis huius nominis ſecundus ordinatus eſt archiepiſcopus, qui fertur tempore famis magnam multitudinem pauperum mẽdicantium in uno horreo concremaſſe, quaſi ipſi inducerent famem ſuper regionẽ ſuam mendicitate & ocio, uolens in hoc conſulere tam eorum inopiæ quàm utilitati communi. Vnde aiunt quòd tertio anno nondum completo, in archiepiſcopatum diuinæ animaduerſionis uindicta in eum proceſſerit, eumq́ mirabili & prius inaudito multis genere ſupplicij durè ſatis punierit. Tanta enim turba murium undequaq́ prorumpens in eum glomerata irruiſſe dicitur, ut quocunq́ ſe uerteret, iſtiuſmodi beſtiolarum morſibus premeretur: ſi erat in alto uel eminentiori quolibet loco, mures per parietes aſcendebant: ſi uerò incluſus, per rimulas intrabant, eumq́ infinita multitudine obruẽtes mordebant, lacerabant ac deuorare penitus geſtiebant. Quarum tanta fuit importunitas, ũt quanto repellerentur impetu, tanto maiori furore incurſabant: cumq́ ſe nuſquam in terra tutum conſpiceret, pontifex iam miſerandus aquarum ſe munimine cinxit, ac iuxta oppidum Bingionum turrim in medio Rheni, ad cuſtodiam patriæ olim conſtructam, ſcapha ſubuectus aſcendit, ſperans eo loci mures per undoſi fluminis raptum nullatenus eſſe uenturos: ſed non eſt locus quo ſuam diuina poteſtas prohibeatur exercere uindictam, natãtes per aquas infinita multitudine denuò mures turrim per muros aſcendunt, intrant, pontificem inquietant, rodunt, infeſtant, tandẽq́ nimia eorum multitudine obrutum miſerabiliter necant. Huic nos fabulæ authoritatem nec damus, nec rurſus ſubtrahimus, quam uſq́ in hodiernum diem & à ueteribus deſcriptã legimus, & ab incolis terræ, ut à proauis perceptam auditu ad nepotes referre non ignoramus. Turris autem in Rheni fluminis medio nomen retinens à caſu, Murium turris dicitur, in qua Hatto pontifex ab ipſis conſumptus beſtiolis perhibetur. Hoc ipſo anno Meginradus monachus & ſcholaſticus huius cœnobij eruditiſsimus, in bona ſenectute moritur: uir cui Hirſaugia in omni ſcientia ſcripturarum uix parem habuit, qui in omni genere diſciplinę tam perfectè fuerit inſtitutus. Deceſſit autem 14. cal. Nouemb. anno domini 968, indictione 11. Huic in regimine ſcholæ monaſticæ Reinhardus monachus ſucceſsit, uir quidem ſatis doctus, ſed ad præceptoris ſui menſuram non peruenit: neq́ tanto docendi feruore monachos ea quæ nouiſſet, agebatur, ut doctos poſt ſe diſcipulos relicturus ſperaretur. Fuerũt tamen ex inſtitutione Meginradi ſcholaſtici quã plures docti monachi, in præſenti cœnobio, è quibus unus nomine Eginardus, in quadam eccleſia Saxoniæ epiſcopus factus eſt. Vuuernerus ad S. Albanum Moguntiæ, Bernolphus ad monaſterium S. Michaëlis abbates conſtituti ſunt. Anno autẽ Sigeri abbatis 18. qui erat dominicę natiuitatis 970 Theodoricus Metenſis epiſcopus, conſobrinus Ottonis imperatoris, fundauit monaſterium noſtri ordinis in inſula iuxta ciuitatem Metenſis epiſcopij, in honorem ſancti martyris & Leuitæ Vincentij, quod multis prædijs et ornamentis egregiè dotauit. Hoc tempore Bulgaribus imperabant duo filij Simeonis monachi Petrus & Baianus, quorum Baianus in arte Magica doctiſsimus erat, & per eam multa mirabilia faciebat. Quotieſcunq́ aut quã docunq́ uoluit, mutauit ſe in lupũ, uel in cuiuslibet alterius beſtiæ formã, uel ut penitus à nullo uideretur, & alia miranda & potuit & fecit, de quibus homines magnã in admirationẽ perducere conſueuit. His temporibus claruit Richardus ex monacho S. Germani Altiſſiodorẽſis epiſcopus uir nimię ſimpli-

Muribus in omni loco circumuallatur epiſcopus.
Circa Bingen in Rheno conſumitur epiſcopus à muribus.
Murium turris adhuc hodie dicitur.
Meginradus.
Reinhardus.
Eginradus.
Vuernerus & Bernolphus abbates.
Cœnobiũ ſancti Vincentij Metis conſtruitur.
Baianus in arte Magica doctiſs. claret.
Richardus.

ſimplicitatis & minoris induſtriæ quàm hæc tempora exigere uidebantur,uitæ tamen merito & zelo religionis multum uenerabilis. Claruit etiam his temporibus doctiſsimus ille abbas Floriacenſis nomine Abbo,uir uita & zelo diſciplinæ regularis clariſsimus,qui ſcripſit inter alia ingenij ſui opuſcula,ſuper calculo Victorij non abijciendum libellum. Tandem in Vaſconia uerbum Dei prædicans gentibus martyrio rubricatus aſcēdit ad cœlum. Aymonius quoq; monachus Floriacenſis ſub præfato Abbone ijſdem temporibus hanc ſcientia & conuerſatione illuſtrabat ætatem,qui ſcripſit ex mandato eiuſdem abbatis ſui Abbonis de incrementis & initijs Gallorum ſatis pulchrum opus. De miraculis quoq; ſanctiſsimi patris noſtri Benedicti libellum & quædam alia,de quibus alibi fecimus mentionem. Herigerus quoq; abbas Bobienſis,cuius meminit Berno abbas Augienſis in libro de aduentu domini,ijſdem claruit temporibus:multa ſcripſit, quorum rationem ſignauimus in ſecundo libro uirorum illuſtrium noſtri ordinis. Erat ſanè uir uidecunq; doctiſsimus,& tam ratione conuerſationis quàm doctrinæ ualde famoſus. Circa hæc tempora etiam claruit S. Volfgangus epiſcopus Ratiſponēſis in Bauaria,uir magnæ ſanctitatis & patrator multorum miraculorum,qui perhibetur ante pontificatum fuiſſe monachus Treuerenſis ordinis noſtri. Hic S. Vdalricum Auguſtenſem epiſcopum eccleſiaſticæ tradidit ſepulturæ. Claruit etiam hoc tempore Roſuida monaſterij Gandesheimenſis noſtri ordinis in Saxonia,uirgo ſanctimonialis,in diuinis ſcripturis multum ſtudioſa & erudita,ſecularium quoq; literarum non ignara,metro exercitata & proſa,quæ multa ſcripſit non iniucunda opuſcula,quorum memoriam in præfato libello uirorum illuſtrium fecimus latiorem. Anno 20. Sigeri abbatis,qui fuit domini 972, Volimarus archiepiſcopus Coloniēſis moritur,cui ſucceſsit Gero filius Chriſtiani comitis & Vuiburgæ ſororis comitis de Magdeburg. Iſte Gero archiepiſcopus cum fratre ſuo Diethmaro comite fūdauit monaſteriū noſtri ordinis in Saxonia,quod dicitur,monachorum nouum caſtrum,quod nos uulgariter Munchuenburg,uſitato nomine apellamus. Circa hæc tempora Hermannus Saxoniæ dux conſtruxit monaſterium Luneburg,in Saxonia,in honorem S. archangeli Michaëlis,in quo monachos noſtri ordinis poſuit,quibus præfecit abbatem primum monachum de cœnobio S. Pantaleonis Colonien. aſſumptum nomine. Ludericū,uirum moribus & eruditione uenerabilem,anno Sigeri abbatis 22. Dominicæ natiuitatis 974, indictione 2. Otto imperator primus moritur,anno regni ſui 38. Imperij uerò 13. cuius corpus cum magnis lugentium exequijs in eccleſia Magdeburgenſi quam ipſe conſtruxit, eſt tumulatum. Ottone imperatore primo ſicut prædiximus mortuo,Otto filius eius huius nominis ſucceſsit,& fermè annis 10. poſt patrē imperauit, uxorem duxerat adhuc patre ſuperſtite Theophanam filiam Ioannis Imperatoris Græcorum,ex qua genuit Ottonē filium,qui poſt patrem tertius imperauit. Filias quoq; tres,Sophiā,quæ fuit abbatiſſa noſtri ordinis in Gandesheim,Adelheidē,quę etiam fuit noſtri ordinis abbatiſſa in Quelenburgi & Iutiam,quam Vdalricus dux Bohemiæ duxit uxorem,rapiens eam uiolenter ex quodam cœnobio monialium in Ratiſpona. His quoque temporibus Gero archiepiſcopus Colonienſis fundauit monaſterium inſigne ordinis noſtri in diœceſi ſua,quod Gladbach nominatur,uno duntaxat miliare diſtans ab oppido Hufsienſi, quod multis prædijs & ornamentis ditauit. Primus autem eiuſdem cœnobij abbas fuit Sanderadus uir ſanctiſsimus uitæ,& regularis diſciplinæ,tam in ſe quàm in ſubditis maximus cultor,qui multis uirtutibus & ſignis clarus in uita & poſt mortem

ſancto=

Abbo abbas doctiſsimus Floriacenſis et martyr.

Aymonius.

Herigerus.

S. Volfgangus.

Roſuida.

Cœnobium Münchuenburg fundatur

Cœnobium Luneburgi fundatur.

Otto Imperator primus obijt.

Otto ſecundus.

Cœnobium Gladbach fundatur hoc tempore.

S. Sanderadus abbas in Gladbach.

epiſcopus cum multis alijs epiſcopis, Otto dux cum multis nobilibus, & Vuernerus abbas Fuldenſis, cum multis alijs occiſi ſunt, & imperator natando uix euaſit. Claruit his temporibus Adelbertus ex monacho Fuldenſis cœnobij epiſcopus Pragenſis in Bohemia, uir doctus & ſanctus ac fidei Catholicæ propagator eximius, qui poſt multos pro Chriſto labores habitos, à Prutenis pro fide Chriſtiana martyrio coronatus eſt, & in catalogo ſanctorum relatus, cuius feſtus dies agitur 9 cal. Maij. Oſuualdus quoque ex monacho Floriacenſis ordinis noſtri cœnobij, archiepiſcopus Eboracenſis, uir doctus & ſanctus, nepos B. Odonis Cantuarienſis archiepiſcopi, his temporibus clarus habetur. anno dominicæ natiuitatis 982, indictione 10. die uerò 10 Calendarum Septembrium, Sigerus abbas huius monaſterij 7, diem clauſit extremum. anno aſſumpti regiminis 30. ſepultus ante altare S. martyris Laurentij, in eccleſia D. patris Aurelij, uir deuotus & religioſus: cui uſque ad S. Vuilhelmum, ſimilis in abbatia Hirſaugienſi non ſucceſsit. Lupoldus ſucceſsit.

Adelbertus. *Oſuualdus.* *Sigerus.*

DE LVPOLDO, OCTAVO HVIVS CŒNOBII ABBATE, *qui præfuit annis 4 tantùm, de moribus eius & geſtis illius temporis.*

SEpulto reuerendiſsimo abbate Sigero, quemadmodum præmiſimus, conuenerunt in unum fratres, ut ſibi de paſtore ſecundum regulam ſanctiſsimi patris noſtri Benedicti prouiderent: qui poſt uotorum illationem, ut fieri ſolet, in unum Lupoldum monachum ex ſuis in abbatem unanimiter elegerunt, 6. calend. Septembris, anno domini 982. indictione 10. Ottonis imperatoris 2 anno S. uirum ſenem admodum & uenerabilem, qui præfuit huic monaſterio annis duntaxat 4. menſibus 3. Hic Lupoldus gente fuit Bauarus, natione Ratiſponenſis, ex parentibus mediocribus, ſed tamen honeſtis genitus, qui ordinem monaſticum ſub Diethmaro ſexto huius monaſterij abbate, intrauit adhuc iuuenis, in quo plus quàm 40 annis uixit religioſiſsimè ſine querela, ambulãs ante faciem ſuam in pace & tranquillitate ſpiritus, nulli moleſtus, nulli oneroſus: erat enim homo nimiæ ſimplicitatis, & forſitan plus quàm mores ſubditorum & hæc tempora requirebant quietus, qui monaſticę conuerſationis exemplar erat, non prædicator, quippe quem uita ſancta commendabat propria, & nulla commoueret impietas aliena. His temporibus poſt Geronem archiepiſcopum Colonienſem fuit Vuarimus pontifex eccleſiæ, annis 9. qui monaſteriũ S. Martini ordinis in Colonia (de quo ſuprà diximus) noſtri, renouauit, magnificeq; dotauit, & Scotis poſsidendum in perpetuum tradidit, ſub regula ſanctiſsimi patris noſtri Benedicti. Claruit circa hæc tempora Erhardus monachus Lunebergenſis in Saxonia, in diuinis ſcripturis ſtudioſiſsimus, & ſeculariũ literarũ non ignarus, qui multa ingenij ſui opuſcula poſteritati reliquit legẽda: ſcripſit enim inter cętera exquiſitę lectiõis cõmẽtaria in Geneſin, in Exodũ, in Leuiticũ, & in alios Biblię pleroſq; libros. Algerus quoq; monachus Corbeiẽſis in Saxonia, & multis annis ſcholaſticus, ante cõuerſionẽ ſecularĩ & poſt cõuerſionẽ monachorũ, uir tam in diuinis ſcripturis quàm in ſecularibus literis doctiſsimus. Hiſdẽ tẽporibus claruit, qui inter cætera ingenij ſui monimẽta ſcripſit de ſacramẽto altaris & de libero arbitrio, non ſpernẽda opuſcula. Arnulphus etiã, ſiue noſtro more Germanico, Arnoldus monachus huius cœnobij, his diebus ſcripſit metricũ opus ſuper Prouer. Salomonis, & licet nobis non cõſtẽt reliqua ingenij eius opuſcula, nihilominus plura illũ & alia ſcripſiſſe non dubitamus. Neq; enim unius editione opuſculi tãtum hominis ingeniũ prouocari ad ſcribendũ potuit uel ceſſare. His quoq; diebus claruerunt 5. monachi ordinis noſtri, uidelicet Benedictus, Natha-

Lupoldus. *Vita Lupoldi.* *Archiepiſcopus Colonienſis inſtaurator cœnobij S. Martini.* *Erhardus.* *Algerus.* *Arnulphus.*

Monachi quinque martyres. Nathanaël, Ioannes, Iſaac, & Chriſtianus, diſcipuli B. Adelberti Pragenſis
epiſcopi & martyris, de quo ſuprà dictum eſt: qui poſt multorum conuer-
ſionem hominum in Vngaria, Pruſsia & Polonia, ſua prædicatione Domi-
no adiuuante peractam, tandem in Polonia pro Chriſti nomine martyrio
coronati ſunt, 9 calend. Maij. Claruit & his fermè temporibus Libatius mo
Libatius. nachus cœnobij S. Albani martyris prope Moguntiam, uir moribus & con
uerſatione ſanctiſsimus, quem Benedictus papa 7, propter incomparabi-
lem ſcientiam ſcripturarum & zelum fidei Chriſtianæ, in epiſcopum ordi-
nauit, & ad prædicandum euangelium gentibus in Ruſsiam miſit, ubi uer
Othuuinus. bo & exemplo innumerabilem Chriſto populum acquiſiuit. Othuuinus
quoq; decimus epiſcopus Hildeshemenſis ex monacho cœnobij Magd-
burgenſis noſtri ordinis in Saxonia, doctus & zelo religionis feruidus, his
temporibus clarus habetur: & præfuit eccleſiæ Hildeshemenſi annis fer-
Odo. mè 29. Odo etiam abbas Corbeienſis, in Francia epiſcopus Beluacenſis fa-
ctus, circa hæc tempora claret, qui tam eruditione ſcripturarum quàm inte-
gritate conuerſationis, in magna apud omnes reuerentia habebatur, apo-
ſtolicisq; & regalibus legationibus complures functus, in maximis nego-
Bruno. tijs ſuis. Claruit his quoq; diebus Bruno ex monacho Corbeienſis cœno-
bij in Saxonia epiſcopus Verdenſis, frater Hermãni ducis, uir præſule di-
Gebhardus. gnus, quippe qui tam monaſticis inſtitutis quàm eccleſiaſticis diſciplinis
nobiliter imbutus fuiſſe perhibetur. Gebhardus etiam epiſcopus Auguſten
ſis, ex abbate monaſterij ordinis noſtri quod Eluangen dicitur, in eadem
diœceſi conſtitutum, his floruit tẽporibus, qui moribus & ſcientia utrunq;
Ieiunium bãnitũ inſtituitur. cornu altaris ornauit. Anno Ludolphi abbatis primo, dominicæ autem na
tiuitatis 983, indictione 11, Egbertus archiepiſcopus Treuerenſis inſtituit
ieiunium bannitum tertia hebdomade poſt feſtum paſchatis celebrãdum,
propter ſiccitatem nimiam, quæ omnem regionẽ uehementer afflixit. An
Imperator qui huius nominis ſecundus. no ſequente, qui Lupoldi abbatis ſecundus, Otto 6 iduum decembris Ro
mæ moritur, & in eccleſia S. Petri principis apoſtolorum honorificè ſepeli-
Otto tertius. tur. Cui filius eiuſdem nominis Otto tertius ſuccedens, imperauit annis fer
mè 18. Vxorem habuit Mariam regis Arragoniç filiam ſterilem, unde pro-
lem non ſuſcepit. Anno Lupoldi abbatis 3, obijt Vuarimus archiepiſcopus
Lubentius. Colonienſis, cui Euergerus ſucceſsit. Claruit his temporibus Lubentius ar-
chiepiſcopus Bremenſis in Saxonia, ex monacho Hirsfeldenſi, uir in ſcrip-
Oſdacus. turis ſanctis ſtudioſus, qui præfuit populo ſibi commiſſo annis 25, ſtrenuè.
Oſdacus etiam ex monacho Augiẽſis cœnobij poſt Othuuinum epiſcopus
Hildeshemenſis factus, circa hæc tempora clarus habetur, rexitq; commiſ-
ſam ſibi diuinitus eccleſiam uerbo & exemplo ſtrenuè annis 29. Claruit his
Osbernus. quoq; temporibus in Anglia Osbernus monachus Glaſcouienſis cœnobij
ordinis noſtri, uir tã in diuinis ſcripturis quàm in ſecularibus literis celeber-
rimæ eruditionis, qui ſcripſit inter cætera lucubrationum ſuarum opuſcu-
la, uitam S. Dunſtani archiepiſcopi Cantuarienſis. De muſica quoque uari-
osq; dulci compoſuit modulamine cantus: ſed & alius noſtri ordinis mona
Flaualdus. chus cœnobij Remenſis Flaualdus nomine hæc tẽpora eruditione ſua illu-
ſtrauit, & multa ſcripſit. Inter plura uerò extat inſigne opus, in quo geſta
Remenſium pontificum ab initio ipſius ciuitatis orſus deſcribit, inſerendo
uitam ſeu paſsiones complurium ſanctorum. Hiſdem quoque temporibus
apud Moguntiam in cœnobio S. Albani martyris noſtri ordinis, claruit
Theodericus. Theodericus monachus, in diuinis ſcripturis & ſecularibus multum erudi
tus, qui ſcripſit ſucceſsiones & geſta Moguntinorum pontificum. In Canti
ca quoq; canticorum commentatus eſt: in Euangelium Ioannis ſimiliter
commen-

commentaria perpulchra compoſuit. Sed alia pleraque ingenij ſui præclara poſteritati monimenta reliquit, quorum tituli iam memoriæ non occurrũt. Eodem quoque anno Villigiſus archiepiſcopus Moguntinẽſis Ottonem tertium unxit in regem, & poſt triennium à Gregorio papa 5. Romæ in imperatorem conſecratus eſt. Lotharium regem Francorum Lotharingiam infeſtantem apud Virdunum ſuperans fugauit, & ad reſtitutionem omniũ ablatorum compulit. Claruit etiam circa hæc tempora Bruno monachus cœnobij S. Viti Gladbacẽſis noſtri ordinis in diœceſi Colonienſi, uir multum ſtudioſus, & tam in diuinis ſcripturis quàm in ſecularibus literis egregiè doctus, qui multa quidem ſcripſiſſe dicitur, ſed pauca eorum ad notitiam noſtram peruenerunt, de quibus alibi fecimus mentionem. His etiam temporibus claruit in iſto cœnobio Hirſaugienſi uir nobilis, ſtudioſus, & in omni uarietate ſcripturarum egregiè doctus, presbyter & monachus nomine Adelbertus, qui propter uitæ meritum & eminentiam, doctrinã & philoſophiam opinionis in abbatem Clingẽſis monaſterij aſſumptus fuit, qui utinam huic monaſterio præpoſitus fuiſſet, forſitan nũquam in tantam deſolationem & ruinam cecidiſſet ſtatus cœnobij Hirſaugienſis, de cuius miſeria poſt pauca dicturi ſumus. Præfuit autem monaſterio præfato Clingenſi ſtrenuè annis multis, uerbo & exemplo dignum ſe obedientemque Chriſti uicarium exhibere in omnibus curãs. Erat autem in omni Germania nomen eius celebris famæ, tum propter ſcientiam eruditionis, tum etiam propter uitæ integritatem. Vnde & principes & eccleſiarum pontifices multum in eius conſilio pendebant. Anno domini 986 indictione 14. Lupoldus anno ſuſcepti regiminis 4 completo, & tribus menſibus, moritur 8. cal. decemb. & in eccleſia monaſterij S. Aurelij ſepelitur, uir quãtum ad ſuam perſonam optimus, cui nihil dulcius quiete monaſtica, ſilentio & contemplatione fuit. Erat tamen circa aliorum cohercenda peccata aliquantulum remiſsior & ad miſericordiam promptior.

Imperator inungitur. *Lotharius uicit.* *Bruno.* *Adelbertus.* *Lupoldus.*

DE HARTFRIDO, IX. HVIVS MONASTERIJ *abbate, qui præfuit annis duntaxat duobus, & certis geſtis illius temporis.*

IGitur mortuo abbate Lupoldo ac tradito more Chriſtianorum eccleſiaſticæ ſepulturæ, monachi huius cœnobij paſtore deſtituti, poſt longas inter ſe habitos tractatus tandem elegerunt ſibi in abbatem Hardfridum monachum, iuuenem quidem in annis, ſed talem prudentia & moribus, de quo ſpes optimi paſtoris non modica haberetur. Electus eſt itaque anno dominicæ natiuitatis 986. eodem die quo Lupoldus deceſsit 8. cal. dec. & præfuit uix duobus annis. Erat autem natione Sueuus, annorũ fermè ſex & triginta ætatis, moribus cœnobiticis apprimè ornatus, in omni eruditione ſcripturarũ non infimè doctus, facie decora, uirilique ſtatura proportionabiliter eleuatus, ingenio acutus & diſertus eloquio, & talis qui facilè auditoribus quę uellet, uideretur poſſe perſuadere. Et reuera niſi eũ immatura mors ante tẽpus rapuiſſet è medio, hũc locũ ab extremis periculis & malis, quibus non poſt multos inuolutus eſt, Domino adiuuãte pręſeruaſſe potuiſſet, quod ex initio regiminis eius quàm facilè potuit auſpicari. Quàm primũ enim ſublimatus, in abbatem extitit, totis curauit uiribus, ut ſecũdum puritatem regulæ ſanctiſsimi patris noſtri Benedicti, omnes in monaſterio uiuerẽt monachi: & ſi quem aliter reperiſſet cõuerſantem, non ſuſtinuit, ſed monitum ſemel & iterum, nec emendatum, durius coram omnibus iuxta normam ordinis punire conſueuit. Et ne quis corrigẽtem poſſet arguere, in omnibus ſe irreprehenſibilem ſectatorem bonorum operum & uiuum exemplar uir-

Hardfridus ab. *Vita Hardfridi abbatis.* *Commẽdatur zelus eius pro diſciplina.*

tutū ſubiectis ſtuduit exhibere. Anno eius primo, Otto imperator tertius Bohemiam cum exercitu ualido ingreditur, & ducem eius cum uniuerſa gente ad deditionem coëgit. Claruit his temporibus Adelbertus ex monaſtio Bobienſi noſtri ordinis abbas Gēblacenſis, præceptor Burchardi Vormatienſis doctiſsimi, poſtmodum epiſcopi, uir in diuinis ſcripturis doctus, & in ſecularibus literis ualde eruditus, cùm adhuc monachus eſſet in præfato cœnobio Bobienſi publicam monachorū ſcholam tenuit, ac multos poſt ſe diſcipulos eruditiſsimos reliquit. Ingenij quoq; ſui multas lucubrationes poſteritati trāſmiſit. Floruit etiam his temporibus Engelbertus monachus cœnobij S. Eucharij Treuerenſis, quod hodie S. Mathiæ apoſtoli uocabulo nuncupatur, patria Moſellanus, uir undecunque exercitatus metro, doctiſsimus & proſa, qui ſcripſit inter cætera ingenij pręclari opuſcula, uitam & paſsiones duodecim Apoſtolorum metrice, de muſica & de compoſitione monochordi quędam ſyntagmata compoſuit, & pleraq; alia quæ ad manus noſtras non uenerunt. Hic poſtea in abbatem monaſterij, cuius nomen reperire non potui electus, poſt annos aliquot in Domino requieuit 12. cal. Martij, ſicut in eius Epitaphio patet ſubiecto:

Adelbertus.

Engelbertus.

Hoc recubat buſto ſemper memorabilis abbas,
Engelbertus ouans, ſpiritus aſtra colit:
Menſis Martij obijt, bis ſenis ipſe calendis
Conſtruxit templum, quod retinet tumulum.

Peſtis magna fuit in Germania.

Anno ſecundo abbatis Hardfridi maxima peſtilentia, fames & mortalitas per totam Germaniam nimis inualuit, & tanta ſiccitas, quod penè genus omne frumenti in terram ſati perijt, præ nimia ſiccitate, quia non habuit humorem, quo creſcere potuiſſet. Interea dum lues ipſa peſtilentię in omni circa regione nimium graſſaretur, moreretur q; multitudo hominum maxima, etiam monaſterium S. Aurelij Hirſaugieñ. noſtrum heu crudeliter inuaſit, & totius deſtructionis eius, quæ paulò pòſt ſequuta eſt, ut nobis appa ret, occaſio fuit. Nam in breui tempore, utpote quatuor menſium, tam miſeranda clade, 60. huius cœnobij monachi conſumpti ſunt, qui omnes in hac peſtilentię mortalitate obierūt. Nouiſsimè uerò mortuis tot fratribus, cùm finis putaretur adeſſe periculi, paſtor oues ſecutus eſt. Nam eodē anno, qui fuit dominicæ natiuitatis 988. Hardfridus huius monaſterij abbas nonus, obijt 3. nonarum Decembrium, anno ætatis ſuæ 58. aſſumpti uerò regiminis ſecundo. Poſt cuius obitum, mox huius monaſterij proximæ deſtructionis ſeminarium proh dolor inextinguibile ſurrexit. Remanſerunt autem defunctis monachi in hoc ſuperſtites 12. in quibus ſumma conſtituendi abbatis in locum demortui reſidebat: qui utinam rebus prudentius conſuluiſſent ſuis, & non per contentiones & ſchiſmata locum Deo conſecratum in manus tradidiſſent exterorū. Monachorum ſumma uirtus humilitas, maximum q; uitium ſuperbia: quia dum alter alterū libidine dominandi excellere nititur, monaſterium ſeruorum Dei in foueam dęmonum commutatur. Tale monaſterio huic malum his temporibus poſt mortem præfati abbatis contigit, quoniam diſſenſio fratrum in electione diſcordātium illud funditus, ut ita dixerim, deſtruxit. Vnde hoc malum huic loco tam celeberrimo, domine Deus, in quo tot ſanctiſsimi uiri nomini tuo paulò antè ſeruientes tibi placuerunt. Ecce, meliores & qui zelum habebant diſciplinæ regularis, de medio tranſlati ſunt, & remanſerunt monachi inutiles, ſuperbi, elati & carnales, ut deſtruant ſuis functionibus locum celeberrimum nomini tuo conſecratum. Quare hoc ita fieri uoluiſti, domine Deus, qui iuſte iudicas? Nunquid ut præualeret impij, iuſtos conſumere uoluiſti? Abſit, lu

Hardfridus.

Deploratio calamitatis huius monaſterij.

ſit. Iudicia tua Domine cernimus, cauſas ignoramus: nec ad nos attinet cauſas iudiciorum ſuorum diſcutere, quas ſine peccato poſſumus neſcire. Imò nomini tuo ſanctiſsimo, quas poſſumus gratias agimus, qui monaſterium iſtud propter cauſas tibi notas ita permiſiſti cadere, ut in ſtatum & conditionem reſurgeret meliorem. Nam ſi uelimus monaſterium Hirſaugienſe quod hodie cernimus, cum perſonis, rebus, ſubſtantia & ædificijs conferre ueteri, quod miſerabiliter ruiſſe deplangimus, comparationem præteriti ad præſens nullam inueniemus. Tantum enim præſentis temporis Hirſaugia uetus illud monaſterium cum omnibus conditionibus ſuis excellit & ſupergreditur, quãtum poſterius tempore uidetur. Sed hiſtoriam debito proſequentes ordine, factum ſicut ad nos, ueterum teſtimonia ſcripturarũ perlatum eſt, fideliter & breuiter exponamus. Nam etſi parum ad ędificationẽ legentium conducere poſsit, erit tamen eius notitiæ cunctis, qui ſimili ſorte tranſigunt uitam, in conuerſatione clauſtrali auiſatio non inutilis, qua diſcant in electionibus abbatum non ſe, non proprium commodum, ſed Dei ſolius honorem quærendum.

Comparatio ueteris monaſterij ad præſens.

Fallis qui ſamur ne in faciendis erremus.

DE CONRADO, X. HVIUS CŒNOBII *abbate, qui præfuit annis ferè XII. & diſſenſione peſſima quæ contigit in electione.*

Defuncto ſiquidem uenerabili abbate Hardfrido cum 60. monachis, ſicut diximus, de conuentu, duodecim ſuperſtites remanſerunt: qui poſt tres fermè menſes ad eligendum abbatem in locum unum conuenerunt corpore, qui tamen mẽte (ut ſtatim apparebit) longè ab inuicem erant ſeparati. Duos enim in diſſenſione eligentes Conradum, qui munus confirmationis ab epiſcopo ſuſcepit, & Euerardum profugum, qui monaſterium ſpoliauit, ſeminarium & materiam deſtructionis huius loci prohdolor impijs præbuerunt: una ſiquidem pars adhærebat Conrado tanquam legitimè & canonicè electo, alia Euerhardum uerum ac legitimum, ſecundum primas ſanctiones prædicabat eſſe paſtorem. Præualuit tamen iure Conradus & tanquam à ſaniore parte fratrum electus, ordinationem à pontifice ſuſcepit. Interea dum Conradus pro munere benedictionis eſt ſollicitus, Euerardus ſublatis theſauris omnibus, calicibus, crucibus & ornamentis & quicquid ſubripere potuit cum duobus monachis ſuę partis, ad comitem, qui alioqui in monaſterio iam grauiter erat infenſus, petiturus auxilium properauit. Quem ille non ſolùm libenter, ſed etiam ualde gratanter ſuſcepit, gauiſus (ut poſtea liquidò patuit) occaſionẽ ſibi datam, qua bonis monaſterij dudum hiantem animum inferret, nunc tandem ſatiandum. Statim latro poſſeſsiones monaſterij Deo & ſancto Aurelio dudum oblatas à fidelibus Chriſti, truculentus inuadit, diripit, & in ſtipẽdium ſuis militibus quaſi uiciſsitudine impenſæ ſeruitutis diſtribuens concedit. Inuadit uillas, curtes, agros, domos, & quicquid ad monaſterij ius pertinere cognouerat, & ſub prætextu iuſtæ defenſionis Euerardi (ut ipſe dicebat) abbatis, res monaſterij paulatim ſuis uſibus infiſcauit. Quem in his omnibus monachi defenſorem non habentes, inuocare protectorem potuerunt, cùm omnes, aut potentiam comitis uererentur, aut ſpoliorum monaſterij ducẽretur cupiditate. Præterea Euerardus, datus in reprobum ſenſum, & alienatus mente, ad rapinam milites incitabat, ſe dicens eſſe abbatem, ſibi licere monaſterij ſui res cui uelit permittere. Interea Conradus abbas, & monachi ſuæ parti conſentientes, contumelias & iniurias quibus opprimebantur, deferebãt ad epiſcopum, auxilium contra inſultus tyrannorum poſtulantes. Sed nihil factum ad reſtitutionem abbatorum eo tempore conſtat, ſed uiolentia maior

Conradus eligitur contra eum Euerardus.

Euerardus ſuratur omnia ornamenta eccleſiæ.

Monaſterium miſere ſpoliatur.

Euerardi crudelitas.

indies creſcebat,cùm ſibi licere à parentibus oblata repetere,iam comes pu
blicè fateretur.Beata illi omnis uidebatur occaſio,qua de ſpolijs monacho-

Conradus.

rum auaritiam in quam inciderat,grauiter ſatiaret.Conradus itaq; pauper
iam & miſerabilis abbas cum paucis monachis,nec omnibus quidem fideli
bus,in cœnobio,maximo timore metuq; perculſus reſidebat,uix habēs un-
de ſuosq; paſceret ac ueſtiret.Electus autem fuit anno dominicæ natiuitatis
989.indictione ſecunda,duodecimo calend.Martij,& præfuit monaſterio
in multis tribulationibus & miſerijs annis quaſi 12.Erat autē natione Fran-
cus,humili proſapia genitus,& propterea minus idoneus tantis malis totq;
tyrannis reſiſtere.Vir bonus fuit & ſimplex,plus ad myſteria religionis
tractanda natus,quàm monaſterium in tantis turbationibus prouidè & uti

Euerardus apoſtata fur et ſacrilegus,moritur.

liter gubernare.Porrò peſſimus ille apoſtata Euerardus,cùm ſe minaretur
monaſterium in manu ualida breui intraturum,Conradumq; abbatem in
carcerem coniecturum,morte præuentus interijt.Monachi autem qui cum
eo cœnobium exiuerant,profugi ſemel facti,manſerunt,& amplius ad mo
naſterium non ſunt reuerſi.Et quidem Euerardus hunc finem malitiæ ſuæ
dignum accepit,qui deſtructionis monaſterij huius author & occaſio fuit.
Quo mortuo iam Conradus abbas,& monachi qui remanſerant,maiori pa
ce ac ſecuritate in monaſterio uiuere potuerunt,cùm is qui totius mali prin
ceps fuerat,de medio eſſet ſublatus.Eorum autem quæ de monaſterio ſiue

Ablatorum nihil reſtituitur.

per apoſtatā,ſiue per comitem,aliosq; illorū miniſtros fuerunt ablata,nihil
reſtitutū omnino fuit:ſed potius quoad fieri potuit,plura ſemper diſtracta
in manus ſeculariū deuenerūt.In hac miſeria & afflictione Cōradus abbas
cū fratribus ſuis,in paruū iam numerū redactus,quamdiu uixit conſenuit,
quo poſt annos 12.mortuo(ſicut dicemus)expulſis monachis,per comitem
ſeculares introducti ſunt.Eodē anno quo Conradus in abbatē eligitur,gra-

Triticum & piſciculi pluunt de cœlo in Gallia.

na tritici & piſciculos pluiſſe in Gallia de cœlo ferunt,qui tamen ad uſum
non ualuere humanum,propterea quod intrinſecus corrupti nimium aper
tè fœterent.Eo etiam anno S.Dunſtanus archiepiſcopus,cuius longè ſupe
rius meminimus,14.calend.Iunij ad Dominū migrauit.Hoc etiā anno mor
tuo Ioanne papa 16.Bruno natione Germanus,cognatus Ottonis Impera
toris fit papa,qui dictus eſt Gregorius quintus.Ipſe Ottonē ad imperium

Theophanes imperatrix obijt.

coronauit Romanum.Anno Conradi abbatis ſecundo moritur Theopha
nes mater Imperatoris,& in baſilica S.Pantaleonis Coloniæ ſepelitur in
abſide meridionali,quam dum uixit, ſummo honore coluit,& rebus pro-
prijs munificenter cumulauit.Ipſa etiam inter alia corpus S.Albani marty-
ris olim pro Chriſto in Britannia paſſi,de Italia ad monaſterium S.Pātaleo

Monaſterium S. Michaëlis in Hildēsheim fundatū eſt.

nis præfatum adduxit.Anno Conradi abbatis 4.qui fuit dominicæ natiui-
tatis 994.monaſterium S.Michaëlis archangeli in Hildēshem noſtri ordi-
nis fundari cœpit per S.Bernardum eiuſdem ciuitatis epiſcopum,qui & in
eodē monaſterio ſepultus,infinitis coruſcauit miraculis.Anno ſequēte S.
Adelbertus ex monacho noſtri ordinis epiſcopus (de quo ſuprà diximus)
Pragenſis,qui Vngaros conuertit ad fidē,à paganis in Pruſsia ſepties per-
foſſus & tandem capite truncatus martyrium conſummauit,9.calen.Maij.

Conſtitutio de imperio Germanorum.

Gregorius papa quintus congregata ſynodo ſtatuit,conſentientibus Ro-
manis & omni clero,Romanum Imperium apud Germanos debere perpe
tuis futuris temporibus permanere,ita ut Germaniæ principes per Otto-
nem tertium deputati,habeant ius & poteſtatē imperatorem eligendi.Quę

Gerbertus.

conſtitutio iam per annos ſex & quingentos uſq; ad nos,inuiolabili ſtabili-
tate ſeruata eſt.Claruit his tēporibus Gerbertus monachus ordinis noſtri
cœnobij Floriacenſis,uir in Mathematica,Aſtronomia,Philoſophia,Arith
metica,

metica, cæterarumque pene omnium ſcientiarum doctrina eruditiſsimus, qui multos diſcipulos nobiliſsimos reliquit, inter quos etiam fertur Otto imperator fuiſſe non ultimus. Hic propter incomparabilem ſciētiam ſuam primò fuit archiepiſcopus Remenſis in Gallia per Hugonem regem Franciæ conſtitutus, deinde pulſus: per Ottonem imperatorem conſtituitur archiepiſcopus Rauennatenſis: ac poſtremò fit ſummus pontifex in urbe Roma, & Syluester ſecundus dictus eſt. Scripſit de ſphęra pulchrum opus. Item de compoſitione aſtrolabij & quadrantis. In Arithmetica quoque pulchras compoſitiones fecit. Dialogum quem cum Leone abbate habuit nuncio Apoſtolico, multi plurimum commendant. Epiſtolas plures quas ad inquiſitiores diſcipulorum ſcripſit, uidimus. Hic eſt papa Syluester, qui à pleriſque pacti fœderiſque cū dęmonibus initi arguitur, cuius rei nos ferre ſententiam nec uolumus, nec debemus. Sedit autem in pontificatu ſummo annis 4. His etiam temporibus poſt obitum S. Maioli abbatis Cluniacenſis noſtri ordinis, factus eſt abbas in Cluniaco S. Odilo eximiæ ſanctitatis uir, qui pręfuit eidem monaſterio cum feruore maximo religionis, annis fermè quinquagintaſex. Is cùm eſſet uir doctus, fertur nonnulla ſcripſiſſe opuſcula, & præcipuè ſermones ad fratres, quibus ingenij ſui dexteritatem oſtendit. Anno Conradi abbatis 10 fuerunt maximi terręmotus per loca Germaniæ & totam pene Europam, quibus multa fortiſsima etiam ædificia pulſata corruerunt. Apparuit inſuper cometes eodem anno, qui multos terruit ſuo aduentu. Anno Conradi 11. qui fuit dominicæ natiuitatis milleſimus annus, oſſa Caroli imperatoris quondam Magni huc uſque multis incognita, apud Aquiſgranum ab Ottone Imperatore tertio, quæſita & inuenta ſunt. Eodem anno obijt Euergerus archiepiſcopus Colonienſis, cui S. Heribertus in archiepiſcopatu feliciter ſucceſsit. Qui conſtruxit in oppoſito ciuitatis Colonienſis iuxta flumen Rheni deſtructo caſtro, monaſterium noſtri ordinis in honorem B. Mariæ ſemper uirginis, quod Tuitium appellamus, in quo abbatem & monachos ſecundum regulam S. Benedicti conſtituit, multiſque prædijs & ornamentis cumulauit. Eodem anno Imperator cum multis cardinalibus, epiſcopis, abbatibus, principibus, & ualido exercitu Poloniam uiſitaturus, inter alia regni negotia ſepulchrum S. Adelberti martyris Pragēſis epiſcopi, nuper (ut ſuprà diximus) pro fide Chriſti martyrizati, qui ſepultus in Polonia miraculis infinitis & ſtupendis illo in tempore coruſcabat. Obtinuit autem eiuſdem martyris brachium unum, à Bolislao duce Poloniæ, quod cum ingenti deuotione ſuſcipiens, Romæ in eccleſia S. Bartholomei collocauit. Idem quoque imperator ob honorem ſanctiſsimi martyris Adelberti, fratrem eius Gaudentium monachum ordinis noſtri in archiepiſcopum primum eccleſiæ Pragēſis, ubi frater epiſcopus fuerat, annuente ſummo pontifice Syluestro ſecundo conſtituit: qui cùm eſſet uir doctus atque ſanctiſsimus, multas ſua prædicatione in circuitu gentes ad fidem Chriſti conuertit. Claruit his temporibus Anſfridus ex comite monachus noſtri ordinis, & ex monacho 18 epiſcopus Traiectenſis. Alij dicunt quòd ex epiſcopo monachus ſit factus in monaſterio ſanctæ Mariæ noſtri ordinis, quod ipſe cōſtruxit. Et hoc magis cōſonat ueritati & chronicę Traiectēſium quæ dicit, quòd anno Domini 1005. tāquam filius caſtigatus à Deo lumen oculorum amiſerit, & ſacrę religionis habitum in pręfato monaſterio S. Pauli hodie dictum, cuius ipſe fundator extitit ſuſcipiens, uſque ad finem uitæ in ſancto propoſito cum multa deuotione & ſanctitate perſeuerarit. Præfuit autem eccleſiæ Traiectenſi annis 15. & multa bona monaſterijs & eccleſiis ſuo tempore fecit. Poſt hunc, Adelboldus monachus (ut quidam fe-

Scripta ipſius Gerberti.

Maiolus & Odilo abbates Cluniacenſes.

Terræmotus.

Oſſa Caroli magni imperatoris repecuntur.

Monaſterium Tuicienſe cōſtruitur.

Adelbertus.

Gaudentius.

Anſfridus.

Monaſterium S. Pauli Traiecti fundatur.

Adelboldus.

runt) Bobienſis noſtri ordinis eccleſiam Traiectenſem rexit annis 18.uir doctus & prudentiſsimus, qui fuit Henrici Imperatoris ſecundi (de quo ſuo tempore dicemus) cancellarius & conſiliarius aliquanto tempore, qui dexteritatẽ ingenij ſui exercitans, multa ſcripſit præclara opuſcula: multa etiam bella pro libertate eccleſiaſtica geſsit contra Theodoricum Hollandiæ comitem. Circa hæc tẽpora quidam monachus à Hieroſolymis rediens, apud quendam eremitam in Sicilia circa montem Æthna flammas euomentem aliquandiu hoſpitio detentus eſt. A quo cùm audiſſet in eodem monte Vulcani, defunctorum animas torqueri flammis & ex his multas liberari quotidie per orationes fidelium, & maximè Cluniacenſium monachorum, quod ſibi manifeſtum teſtimonium ſpirituum tam bonorum, quàm malorum idem eremita firmabat. Vnde monachus ad Cluniacum digreſſus hæc Odiloni patefecit abbati, cuius ordinatione memoria fidelium animarum, altera poſt feſtum omnium ſanctorum die, deinceps in ſancta eccleſia Dei cœpit frequentari. His quoq; temporibus claruit apud Treuiros noſtros Theodoricus monachus cœnobij ſancti Mathiæ Apoſtoli, ordinis noſtri, qui cùm eſſet uir ſtudioſus atq; doctiſsimus, ſcripſit de inuentione S. Celſi librum unum, quæ per Egbertum archiepiſcopum 7 calend. Martij in præfato monaſterio facta eſt: & quædam de quibus mentionem alibi fecimus. Claruit etiam iiſdem temporibus Remigius abbas Mediolacẽſis noſtri ordinis in diœceſi Treuerenſi, uir in ſcripturis diuinis ſtudioſiſsimus, & in ſecularibus literis egregiè doctus, qui publicam in ſuo cœnobio ſcholam monachorum tenuit, in qua non ſolùm ſuos ſubditos, ſed etiam ex diuerſis alijs cœnobijs monachos ad ſe miſſos erudiuit. Huius uiri ſtudium & ſcripta in ſecundo libro illuſtrium uirorum ordinis noſtri plenius digeſsimus. Floruit etiam his temporibus Theodorus monachus S. Mathiæ Treuerenſis contempotaneus, Theodorici monachi ſupradicti condiſcipulus, uir moribus & ſcientia illuſtris, qui ſcholæ publicæ multis annis in eodem cœnobio glorioſè præfuit, & uaria ſcribendo ingenium poſteris notum facere curauit. E quibus exiant in Apocalypſin Ioannis non abijciendæ lectionis ſynthemata. De muſica & aſtronomia uaria compoſuit. Hic poſt multos in ſancta religione labores, ad Dominum remunerandus felix migrauit, cui hoc Epithaphium diſcipuli poſuerunt:

Commemoratio fidelium animarũ hoc tempore cœpit. — *Theodoricus.* — *Remigius abbas.* — *Theodorus.* — *Epitaphium.*

Theodori monachi pauſant hic membra ſepulti,
 Qui pietate uigens, ſimplicitate cluens
Presbyter officio, quod complens ordine certo
 Feruebat ſummi laudibus in Domini,
Prudens & doctus, nulli pietate ſecundus,
 Totum quod didicit, mox alijs retulit,
Vt ſibi commiſſum bene collaudando talentum
 Centuplicet iuſtus atq; pius Dominus:
Tranſijt in nonis felici fine Decembris,
 Pro quo poſce Deum, qui legis hunc titulum.

Anno Conradi 12. Otto imperator expeditionem tertiò mouens in Italiam cum ingenti exercitu Romanos deuaſtat, uincit, ſuperatq;. Porrò Creſcentem, qui principatum Romæ inuaſerat, & multa contra eccleſiam Dei & uicarios Chriſti mala commiſerat, capite truncari fecit. Cumq; Romæ aliquandiu degens remiſsius cum Romanis ageret, eum contemptui habere cœperunt. Vnde conſpiratione facta, militum eius aliquot interfecerunt, ipſumq; in palatio fortiter obſiderunt. Qui per induſtriam Henrici ducis Bauariæ & Hugonis marchionis ſimulato pacto, uix extractus à Roma diſcedit,

cedit,comitante papa: & quia uxor Creſcentis, mulier ſpecioſiſſima,in actus Venereos imperatori dudum conſentiens, ſpe regnandi cùm ſe relictã Imperatorem abijſſe conſpiceret,ac doleret,poculum ei ſubordinat uenenatum,quo ille hauſto in Italia inter remeandum moritur. Pontifices autem & qui cum ipſo erant principes,indutum cadauer purpura arte compoſuerunt ſuper equũ ac ſi uiueret,ne fortè tumultus in Italia fieret,ſi mors Imperatoris fuiſſet reſcita,educentesq́ inteſtina reliquerunt apud Auguſtam Vindelicorum,corpus uerò in baſilica Aquenſi ſepelierunt. Cui Henricus ex ducibus Bauariæ ortus,ſed actu Bambergenſis comes,electione principum ſuccedens,Moguntiæ à Villigiſo archiepiſcopo regni diadema ſuſcepit. Hic eſt Henricus huius nominis ſecundus imperator,qui in ſanctorum catalogum ſcribi meruit:de quo poſtea dicemus in ſuo loco,quem hîc anticipando ſignauimus. Anno Dominicæ natiuitatis 1002.indictione 15, Conradus abbas decimus huius cœnobij moritur idibus Februarij, quo cum lamentis fratrũ in eccleſia ſancti Aurelij ſepulto,uacauit abbatia Hirſaugienſis annis 65.ſicuti in ſequentibus per ordinem dicemus.

Imperator in Italia moritur intoxicatus.

Henricus ſecundus fit imperator.

Conradus abbas moritur.

DE ABBATIA HVIVS MONASTERII VACANTE PER *annos 65,& quibuſdam geſtis interea monaſterij,ordinis,& Alemaniæ.*

CONrado uenerabili,ne dicam miſerabili,abbate huius monaſterij decimo,uiam uniuerſæ carnis ingreſſo,monachi numero pauci in hoc loco ſuperſtites remanſerunt. Inter quos quum eſſent duo,qui olim in diſſenſione electionis Euerardo adhæſerant,& nec nunc quidem ad uiam ueritatis penitus eſſent reuerſi,maiorem quàm eatenus fuerant experti,reliquis tribulationem ſuſcitarunt. Enimuerò quum inter ſe conſultarent ſuper electione noui paſtoris,uices ſuas comes uiolenter & manu armata interpoſuit,ſeq́ daturum illis abbatem pollicitus,ne ad electionem procederent penitus interdixit. Qui ut monaſterium ſub ſpecie pietatis paulatim monachis uacuum,& auaritiæ ſuæ totum quod reliquum erat,potuiſſet reddere,præpoſito eis ſuis ex familiaribus œconomo ſeculari,qui curam gereret omnium,donec promiſſus abbas,quem ſe nũquam daturum ſciebat, ueniret,ac ſecundum regulam gubernaret omnia,tum ſe reſtituturum cuncta quæ abſtulerat, humilibus uerbis in dolo promiſit. Reuera enim hoc quærebat,quod non longè poſtea contigit,ut monachis uel mortuis,uel expulſis,ipſe ad ius ſuum uniuerſa reuocaret. Nam poſt triennium fermè quadam inter fratres & œconomum orta diſſenſione,quod non erat difficile in tanta rerum deſperatione poſitis,nactus occaſionẽ tyrannus,omnes præter duos,qui Euerardo dudum adhæſerant,parteſq́ comitis ſemper tutati fuerant,de monaſterio eiecit. Erant autem numero 4 uel 5 qui abeũtes inter ſe prudenti quidem,ſed inutili,perſuaſi conſilio antequã diuiderentur ab inuicem,abbatem elegerunt:qui tamen ad poſſeſſionẽ monaſterij minimè peruenire potuit. Diſperſi enim in omnem terrã,iniurias quas patiebantur cunctis paſſim reuelabant,ſed non erat qui auxilium ferre contra talem tyrannũ aut uellet,aut etiã potuiſſet. Interea dũ iſti uagãtur de monaſterio ad monaſteriũ,ſeq́ ubi unuſquiſq́ poterat enutrire,ſtabiliret: poſt aliquot annos etiã duob. illis monachis,qui in cœnobio remanere permiſſi fuerãt, mortuis an expulſis non ſatis mihi conſtat,clerici ſeculares inhabitare monaſteriũ iuſſi ſunt. Ex eo itaq́ tempore uſq́ ad comitem Adelbertũ,de quo ſuo loco dicemus,monaſteriũ S. Aurelij monachis uacuum,manſio clericorum & proſtibulum meretricum factum eſt. Interea ſi quid remanſit,quod comes & cæteri fures non rapuerunt,clerici cum ſuis concubinis & meretricibus ita paulatim conſumentes,in nihilum redegerunt,ut nec libris,

Comes electionẽ interdicit.

Oeconomus ſecularis monachis præponitur.

Monachi expelluntur.

Clerici ſeculares monaſterium inhabitant.

quorum ingens copia ibi collecta fuerat, per diligentiam ueterum monachorum, quos doctiſſimos ſuperius oſtendimus, parcere potuiſſent. Nam quum illo tempore, quando imprimendi libros ſcientia necdum fuit in

Bibliotheca dilapidatur.

uſu, uolumina cariore uenderentur precio, indocti nebulones precioſiſſimum illum theſaurum bibliothecæ, in paucis annis tam turpiter uendendo & conſumendo diſtraxerunt, ut nec unum quidem codicem alicuius ponderis & precij reliquiſſent. Bibliothecam uerò Hirſaugienſem, tempo

Bibliotheca inſignis.

re illo fuiſſe precioſam, & multis uoluminibus cumulatam, ex eo uel maximè conijcere poſſumus: quòd quum à prima fundatione, per annos ferme 180 multi doctiſſimi uiri per ordinem ſibi ſuccedentes, in eodem monaſterio floruerint, ſicut ex ſuperioribus clariſſimè patet: non eſt credendum, eos uel ad tantam perueniſſe doctrinā & eruditionem omniū bonarum artium ſine libris, uel ad decorē bibliothecæ, quem maximè diligit omnis eruditus, nihil ſuo tempore ſcribendo appoſuiſſe. Certū ergo manet apud me & abſque omni dubitatione firmiter concluſum, uiros illos qui mutuò ſibi ſuccedentes non ſolùm Hirſaugiam, uerùm & Germaniam totam ſua eruditione illuſtrabant, maximum & precioſum poſt ſe theſaurum librorum in bibliotheca huius monaſterij reliquiſſe: ueditis autem clerici omnibus atque diſtractis precium, non in uſum eccleſiæ, neque ad conſeruationem ædificiorum, ſed (ſicut diximus) cum ſuis concubinis & meretricibus turpiter conſumentes, inter paucos annos cœnobium neglecta reformatione

Cœnobium deſolatur.

parietum & tectorum penitus ruinoſum reddiderunt. Super ſacroſancta eccleſię altaria pluit, pecora inter mœnia clauſtri ſtabula receperunt, & omnia penitus ad deſolationem feſtinare uidebantur. Comes, iſta non ſolùm non prohibuit, ſed etiam uehementer gauiſus eſt fieri, per quæ monaſterij nomen & locum breui in nihilum redactum iri, iuxta deſiderium ſuum

Vacantia monaſterij.

cernebat. Nos uerò ſeriem annorum ab hinc uſque ad inſtaurationem Hirſaugienſis cœnobij perducturi, quum non habeamus monaſterio uacante, cui tempus adſcribamus abbatem, in his quæ uel de ordine noſtro, uel de geſtis in Alemania perſtringenda ſumpſerimus, paſſione utemur pro actu, ut feſtinantes ad futurum loci paſtorem, diu enim ſcribere ſine ductore tædioſum breuiſſima occurrentia annis monaſterio uacanti, etiam per ſaltus (ut fieri ſolet) aſſignemus, quatenus ipſi hiſtoriæ promiſſa non deſit integri

Henricus imperator cum Cunigūda caſtitatem obſeruat.

tas. Igitur monaſterio uacante anno primo Henricus comes Bambergenſis (ſicut ſuprà diximus) per electionem ad imperium aſſumptus eſt. Qui habuit uxorem filiam Sigifridi comitis Palatini Rheni nomine Cunigūdem, cum qua propter amorem caſtitatis, uſque ad mortem in ſancta uirginita

Epiſcopatus Bābergenſis fundatur.

te permanſit. Iſte ſanctus imperator epiſcopatum Bambergenſem, in prouincia Moguntina fundauit, cui præfecit Euerardum primum epiſcopum, eumq; à iure & ſubiectione, quam pontifices debent archiepiſcopis ſuis cum multis alijs priuilegijs conceſſis & impetratis à ſummo pontifice exemit. Imperatrix autem ſancta Cunegundis de patrimonio ſuo cœnobium monachorum noſtri ordinis fundauit in monte iuxta Bambergam, in honorem ſancti archangeli Michaëlis & omnium ſpirituum ſuperiorū, quod

Monaſteriū montis Monachorum fundatur.

uſq; in hodiernum diem feliciter perſeuerans Mons monachorū & dicitur & habetur, quod multis prædijs, donarijs & ornamentis cumulauit. Idem Henricus monaſterium B. Mariæ ſemper uirginis noſtri ordinis in diœceſi Argentinenſi nimia uetuſtate ruinoſum reparando fundauit, & fundando

Monaſterium Schutterenſe fundatur.

reparauit, quod à fluuiolo pręterfluente Schuttern dicitur, & prædijs reditibusq; pro monachorū ſuſtentatione neceſſarijs, copioſe ſatisfecit eſſe prouiſum. Ferūt de hoc monaſterio incolę monachi, quòd Otto quidā rex An

glię tempore beati Gregorij papæ Magni, anno dominicę natiuitatis 605. Francorum rege Theodorico bellum cum Theodoberto Lothario〈q́〉 agente, amore cœleſtis patriæ incenſus, limina uiſitarit Apoſtolorum, & inde per Alſatiam digrediens, hoc ipſum cœnobium conſilio auxilio〈q́〉 cuiuſdam ſancti Pirminij, ex diſcipulis B. Mauritij abbatis eo tempore pōtificis, primitus conſtruxiſſe, monachos introductos de regula S. Benedicti, neceſſarijs quoq́ prouidiſſe ſtipendijs. Vngari his temporibus ad fidem Chriſti authoritate & induſtria Giſilæ, quæ fuit ſoror Imperatoris & nupta Vngarorum regi Stephano, cum rege ipſo ſuo cōuertuntur. Ipſa enim ſancta mulier, inſtantia ſua regem perduxit, ut ſe & totam gētem baptizari expeteret, qui in baptiſmate Stephanus eſt uocatus, tanta〈q́〉 deinceps uitam ſanctitate ornauit, ut poſt mortem in numerum ſanctorum relatus ſit. Anno abbatia uacante 6. Bruno ex monacho noſtri ordinis archiepiſcopus à Pruſsis, multis ſupplicijs afflictus manibus〈q́〉 ac pedibus abſciſsis, tādem capitis obtruncatione martyriū conſummauit. Circa hæc tēpora claruit Burchardus ex monacho Gemblacenſis cœnobij, ſiue (ut alijs placet) Bobienſis, epiſcopus Vuormatienſis, uir in diuinis ſcripturis doctiſsimus, & ſecularium literarum non ignarus, Alberti Bobienſis monachi, & poſtea Gemblacēſis abbatis quondam auditor atq́ diſcipulus, ſicut in ſuperioribus diximus. Qui inter cætera ingenij ſui opuſcula magnum illud uolumen Decretorum in 20 lib. diſtinctum, quod ex authoris nomine ueteres Burchardum appellarunt, ex diuerſis in unum laborioſe & ſatis utiliter comportauit. Claruit etiam his temporibus Meginfridus monachus Fuldenſis Chronographus, qui uelut roſa inter ſpinas, ita ſtudioſus & doctus inter deſides, carnales, ignaros〈q́〉 monaſterij ſui monachos, clarus emicuit. Is inter cætera ingenij ſui opuſcula, hiſtoriam ſui monaſterij ab origine diligenter cōplexus, abbates ſingulos ſecundum ordinem temporis ſibi ad inuicem ſuccedentes inſeruit, & uniuſcuiuſque geſta breuiter annotauit: eorū quoq́ cœnobiorum quibus uel monachos ex Fuldenſi miſſos nouit, uel abbates, pari ratione meminit, quorū uel ſucceſsiones abbatū & memorabiliora facta interſerendo compendioſe deſcripſit. Ex cuius uiri laboribus, multa me fateor in hoc opere noſtro de Hirſaugienſi hiſtoria neceſſariò commiſcuiſſe. Contigit circa hæc tempora Henrici imperatoris mirabile factum. Iuuenis quidam maleficio duarum uetularum in formam aſini mutatus eſt, ita ut omnibus uidentibus aſinus appareret: quod multis impoſsibile uidetur, non intelligētibus quòd permiſsione diuina ſpiritus malignus oculos hominum mirandis ludificationibus illudere poteſt. His etiam tēporibus, Baldericus epiſcopus Leodienſis poſt Notgerum immediatus, fundauit monaſterium S. Iacobi in inſula Leodicēſi, in quo monachos ordinis noſtri poſuit. Anno abbatia uacante 9. maior eccleſia Bambergenſis, Imperatore cum 46. epiſcopis aſtante, conſecrata eſt. Et eodem anno Vuillegiſus archiepiſcopus Moguntinus obijt. Cui abbas Fuldenſis Erckenbaldus ſucceſsit, & annis 9 præfuit. Circa hæc tempora cùm Ezelimus comes palatinus Rheni, frater S. Cunigundis imperatricis aduerſaretur regi, & per continuos decem annos, & eius magnanimitate ſiue confirmata ad eius ſentētiam, ſacramentis publica fide ab uniuerſis Lotharingijs, omnis regius honor eidē regi negaretur: Rex cōſultius arbitratus, uirum egregiū beneficijs placare, q́ moleſtijs ullis moleſtare, amicitiā eius expoſcit: quā conſecutus, inſulā quę eſt in Rheno S. Suitberti cum omnibus ſuis appendicijs Duisburg, etiā atq́ Salaueld nō modica regni ſibi ſubſidia, ſuis〈q́〉 liberis perpetua hæreditate poſsidēda largitur. Duxerat iſte comes uxorē nomine Mechtildē, filiam Theophanis impera-

Vngari cōuertūtur ad fidem per Giſilam reginā.

Bruno

Burchardus.

Meginfridus.

Iuuenis in aſinū maleficio mutatus.

Monaſterium S. Iacobi Leodienſe fundatur.

Erckenbaldus.

Ezelinus.

Keiſerſwert. Duisburg & Salaueld.

imperatricis & ſororem Ottonis tertij, ex qua nati ſunt ei tres filij & ſeptem filiæ. Hermannus qui poſt Pillegrinum fuit archiepiſcopus Colonienſis cognomẽto Nobilis. Euerardus poſt Popponem archiepiſcopus Treuerenſis ex præpoſito uidelicet Vuormatienſi. Et Ludolphus paterni ducatus ſucceſſor. Richizam primam filiam Miſecho dux Poloniæ duxit uxorem. Adelheidis in Niuella, Theophanen in Eſſendia, Heluuigis in Nuſsia, Mathildis in Didikirchen, atq; Vuillichalda in Monaſterio S. Mariæ Colonienſi, in capitolio. Sophia ſimiliter in cœnobio S. Mariæ Moguntiæ atq; Gandesheim ſanctimonialibus fœminis abbatiſſę noſtri ordinis, eo tẽpore omnes ſunt prælatæ loco regiminis. Iſte comes Ezelinus, uir diues & ſtrenuus conſtruxit monaſterium monachorum ordinis noſtri non longè à Colonia in honorem S. Nicolai archiepiſcopi quondam Myrreorum, quod Bruuyler nominatur, quod multis prædijs & ornamentis decorauit, in quo & ſepultus eſt. His etiam temporibus claruit Reinhardus abbas monaſterij Senonenſis S. Petri apoſtoli, uir doctus & religioſiſsimus, qui monaſterij ſui officinas nimia uetuſtate ruinoſas glorioſè inſtaurauit, monachosq; in regulari tramite inſtruens, ad priſtinæ cõuerſationis feruorem reduxit. Scholam etiam monachorum publicam tenuit, & monachos ſuos in omnibus literis & ſcientijs tam ſecularibus quàm diuinis, ad plenum erudiuit. Anno Domini 1012, qui fuit abbatia uacante annus decimus, cùm Rupertus presbyter eccleſiam S. Magni martyris in Saxonia primâ in nocte natiuitatis Domini miſſam inchoaſſet, quidam Othertus laicus cum alijs uiris 15. & fœminis tribus choream ducens in cœmiterio, ſecularibusq; perſtrepens cantilenis celebrantem non mediocriter diſtractum fecit. Quibus cùm ſacerdos mandaret per æditūum, ut tacentes ad huiuſmodi leuitatibus in nocte tam ſancta deſiſterent, illiq; præcipienti non obtemperarent, commotus ille ſtans ad altare ſacroſanctum dixit: Faciat omnipotens Deus, ut per annum totum ſic ſaltãtes manere uos oporteat. Mirabile dictu, quia imprecãtis uocem ſequutus eſt ilicò effectus: ita per totius anni ſpatium ſaltabant ſine intermiſſione die ac nocte, non edebant neq; bibebãt, abſq; ſomno manebant, non pluuia ſuper eos cecidit, nõ frigus, non labor eos, nec laſsitudo affecit. Nulli quantumlibet interrogati quicquam loquebantur, ueſtimenta & calceamenta non ſunt attrita. Et primò quidem uſq; ad genua, deinde uſq; ad fœmora terræ ſub pedibus conculcatæ uidebantur uniuerſi. Filius quoq; ipſius ſacerdotis cùm ſororem ſuam arrepto brachio de medio ſaltãtium uellet cum uiolẽtia educere, brachium eius de corpore abſtulit: illa autem quaſi nihil paſſa nec doluit, nec emiſit uocem, nec una quidem gutta ſanguinis deſtillauit, ſed choream continuauit cum reliquis inceptam. Anno tandem euoluto S. Heribertus archiepiſcopus Colonienſis ad cœmiterium uenit, & ſaltantes à maledicto abſoluit, introductosq; in eccleſiam Domino reconciliauit. E quibus fœminę mox obierunt, uirorum quidam in breui, qui etiam miraculis poſt mortem claruiſſe feruntur, quippe qui duram ſatis pœnitentiam egerunt. Reliqui uerò quibus uiuere diutius licuit, tremore membrorum quid paſsi fuerint, oſtenderunt. Cùm circa hęc tempora monachi Fuldenſis cœnobij propter deformatiſsimam uitam in deriſum omni populo ueniſſent, ſæpiusq; à S. Imperatore moniti prauos mores emendare contemnerent, cùm ſciret eos nimia diuitiarum abundantia factos contumaces, multa bona & poſſeſsiones auferri ab eis præcepit, & alijs monaſterijs diſtribuit. Anno 12. abbatia Hirſaugienſi uacante, nubes magna in Flandria ſubitò cecidit, & multa milia hominum ſubmerſit. Multa quoq; & horrenda ſigna in cœlo eodem anno apparuerunt, & ſequuta eſt mortalitas hominum

Sex comitis Ezelini filiæ abbatiſſæ fuerũt.

Monaſteriũ Bruuuilerenſe fundatur.

Reinhardus Senonenſis doctiſsimus.

Homines per integrum annum ſaltarunt.

Imprecatio ſacerdotis Ruperti

Mirabile factum in puella.

S. Heribertus abſoluit maledictos à pœna.

Monaſteriũ Fuldenſe ſpoliatur propter monachos.

Nubes cadẽs multa hominũ milia ſubmerſit.

minum magna. Anno uerò 18. qui fuit dominicæ natiuitatis 1020, Sanctus Heribertus, archiepiſcopus Colonienſis moritur, & in monaſterio Tuitieſi, quod ipſe fundauerat, ſepelitur. Cui ſucceſsit Pilligrinus annis ferè 15. Eodē anno moritur Erckenbaldus archiepiſcopus Moguntinenſis, cui Aribo ſucceſsit, uir doctus & multum uenerabilis, qui inter cætera ingenij ſui opuſcula ſuper 15 Pſalmos graduum, non contemnendum opuſculum edidit. His temporibus claruerunt multi excellentiſsimi uiri in ordine noſtro, ſcientia & ſanctitate inſignes. Berno abbas Augienſis, cœnobij Conſtantienſis diœceſis, uir in diuinis ſcripturis ſtudioſus & eruditus, atq; in ſecularibus literis egregiè doctus, philoſophus, rhetor & muſicus inſignis, qui ſcripſit ad Pilligrinum archiepiſcopum Colonienſem inſigne uolumē de muſica: ad Moguntinum quoq; archiepiſcopum Aribonem de aduentu Domini, de officio miſſę, de ieiunio quatuor temporum, & alia multa, de quibus inter ſcriptores mentionem fecimus. Guido quoq; Aretinus monachus cœnobij de cruce S. Leufridi, uir undecunq; doctiſsimus, & muſicorū princeps inſignis, qui de muſica pulchrum conſcripſit opuſculum, per cuius regulas diſciplinam cantus ad faciliorem modum redacta eſt. De cæteris eius opuſculis, alibi latiore induſtria ſcripſimus. Euerbinus quoq; abbas monaſterij Doleienſis, quod in diœceſi Treuerenſi ſub honore S. Mauricij, & ſociorum eius conſtructum, à Spanhemenſi cœnobio meo nouem fermè Teuthonicis miliaribus diſtat, in finibus Lotharingiæ, ijſdem claruit temporibus: uir tam in diuinis ſcripturis quàm in ſecularibus literis erudiſsimus, qui ſcripſit uitam S. Simeonis monachi Treuerēſis, de quo poſtea dicturi ſumus ad Popponem eiuſdem ciuitatis archiepiſcopum. Scripſit etiam geſta eiuſdem Popponis. De ieiunio, eleemoſyna & pœnitentia quoque nonnulla ſynthemata. Scholam in theologia monachorum publicam tenuit, & alia multa nobis incognita ſcripſit. Claruit etiam circa hæc tempora in Anglia S. Elphegus ex abbate monaſterij ordinis noſtri quod Balneū dicitur, primùm epiſcopus Vintonienſis, poſtea Cantuarienſis archiepiſcopus, uir doctus atq; ſanctiſsimus, qui poſt multos labores pro Chriſti amore habitos martyrio coronatus eſt, cuius feſtum colitur 13. calend. Maij. His etiam diebus claruit in ciuitate Treuerenſi S. Simeon monachus montis Sinai, natione Græcus, quem Poppo archiepiſcopus Treuerenſis rediens ex partibus tranſmarinis ſecum adducēs, pro Chriſti amore in præfata ciuitate quadam, in turri, eremiticā ducentem uitam incluſit. Fuit enim uir multarum uirtutum, & qui multa ſuſtinuerit à dæmonibus & malis hominibus. Mortuus autem ſtatim in ſanctorum catalogum relatus eſt, & infinitis miraculis coruſcare cœpit. Eius uitā Euerbinus abbas de Doleia, de quo iam diximus, luculento ſermone deſcripſit. Huius ſanctiſsimi uiri Simeonis tria folia Pſalterij Gręci penes me habeo, quę propter eius meritum tanti facio, ac ſi theſaurum precioſum auri argentiq; poſsiderem. Eius feſtum calendis Iunij agitur. Claruit etiam circa hæc tēpora S. Gerardus, ex monacho noſtri ordinis epiſcopus Morſenus in Vngaria, qui poſteaquàm uerbum Dei gentibus longo tempore prædicaſſet, ab impijs & paganis grauiſsimis ſupplicijs affectus, martyriū pro fide noſtra paſſus eſt. Sanctus quoq; Vuilhelmus abbas Diuionenſis noſtri ordinis, hac ipſa claruit ætate. Vir doctus & uitæ ſanctiſsimæ, maximo feruens zelo regularis diſciplinæ, qui in uita & poſt mortem multis miraculis claruiſſe perhibetur. Sanctus etiam Poppo abbas monaſterij Stabulenſis noſtri ordinis, doctrina & conuerſatione his temporibus clarus habetur in diœceſi Leodienſi & per totam Galliam, pa ratione quoq; multorum miraculorum inſignis, qui monaſticam diſciplinam

Heribertus moritur. Pilligrinus. Erckenbaldus. Aribo archiepiſcopus Moguntinus. Berno. Guido. Euerbinus. Elphegus. Simeon. Gerardus. S. Vuilhelmus. S. Poppo.

nam ſuo tẽpore penè collapſam magnificè reſtaurauit. Eius feſtum agitur 8.cal.Februarij.Richardus quoque abbas Virdunenſis, cœnobij eiuſdem ordinis noſtri clarus his temporibus habetur,cuius uita ſanctiſsima multis uirtutibus inſignis fuit,qui doctrina & religione ſua multos ad emendatioris uitæ ſemitam reduxit. Claruit his etiam temporibus Meginfridus,ex monacho cœnobij S.Burchardi iuxta Herbipolim ordinis noſtri Magdeburgenſis eccleſiæ 6.archiepiſcopus,per S.Henricum conſtitutus,uir doctus & multum religioſus,qui præfuit eccleſiæ prĕfatæ annis 27.Circa hæc tempora claruit etiam Brando,ex abbate monaſterij Fuldenſis decimus epiſcopus Haluerſtatenſis,uir prudens & reuerendus,qui duo collegia canonicorum fundauit:S.uidelicet Iohannis Baptiſtæ in ciuitate Halberſtatenſi,& ſancti Bonifacij Bosleuen.Sanctus etiam Gothardus epiſcopus Hildenſhemenſis magna ſanctitate clarus,circa hæc tempora in Saxonia habetur. Hic primò fuit monachus Fuldenſis,poſtea abbas in Altha noſtri ordinis in Bauaria,ac poſtremò 14.epiſcopus præfatæ Hildenshemenſis eccleſiæ, cui præfuit annis 16.Cõſtruxit autem cœnobium noſtri ordinis iuxta ciuitatem Hildenshemenſem,in honorem S.Bartholemæi Apoſtoli,quod ex ſuo nomine ad S.Gothardum noſtris temporibus appellatur,quoniam in eo ſepultus eſt.His diebus Poppo filius Ludolphi ducis Auſtriæ,archiepiſcopus Treuerenſis,de quo prædiximus,qui S.monachũ Simeonem,à monaſterio B.Mariæ in Bethlehem,Treuerim ſecum abduxit,clarus ualde habetur,qui Danos ad fidem Chriſti dicitur conuertiſſe,quemadmodum in geſtis Treuirorum habetur,& à Benedicto papa canoniſationem eiuſdem S.Simeonis propter miraculorum patrationẽ maximam impetrauit,& eccleſiæ ſibi à Deo commiſſę annis 41.glorioſe prĕfuit.obijt autem anno Domini 1057.indictione 10.6 calend.Iulias.

Richardus ex abbate Virdunenſi canonizatus.
Meginfridus.
Brando.
S. Gothardus.
Monaſterium S. Gothardi in Hildesheim fũdatur.
Poppo archiepiſcopus Treuirenſis.

Anno Domini 1023.indictione 6. abbatia Hirſaugienſi uacãte,anno 21. Aribo Mogũtinus archiepiſcopus,idibus Auguſti ſynodum epiſcoporum & abbatum celebrauit in monaſterio ſanctorum Marcellini & Petri in Selgenſtadt,pro pace cleri & utilitate eccleſiaſtica,ubi multa ſumma prouidentia fuerũt conſtituta.In hac ſynodo ſancta,ſicut ex geſtis ipſius legimus,fuerunt præſentes Burcardus epiſcopus Vuormatienſis,de quo ſuprà dictum eſt,Vuernharius Argentinenſis epiſcopus,Bruno Auguſtenſis epiſcopus qui fuit frater S.Henrici imperatoris,Euerhardus epiſcopus Bambergenſis,Meginhardus epiſcopus Herbipolẽſis,necnon & Richardus abbas Fuldenſis,Arnoldus abbas Hirsfeldenſis,Reginboldus S.Nazarij Laurishemenſis abbas,Hericho abbas Treuerenſis,abbas S.Maximini,Euerbimus abbas Doleianus,Henricus abbas S.Burchardi Herbipolenſis,Sizicho abbas de Schluchtera,Gerbertus abbas S.Albani,Adelbertus abbas de Clingenmunſter,& Rudolphus abbas de Blidenſtadt,uiri ordinis noſtri,moribus eruditione inſignes.Anno uacante abbatia 22.indictione 5.Henricus imperator ſecundus,3.iduum Iulij moritur,& in maiori eccleſia Bãbergenſi,quam ipſe fundauerat,ſepelitur.Henrico autem mortuo,principes Electores Conradum huius nominis ſecundum,ad imperium elegerunt,genere Francum,uirum bonum & ſtrenuum.Vxorem duxerat Giſelam relictam Brunonis Saxonum ducis,ex qua genuit Henricum filium,qui poſt eum imperauit,& Cunigundem filiam,quæ in Lympurgenſi monaſterio iacet,ſepulta.Iſte imperator Conradus ſecundus conſtruxit præfatum monaſterium Lympurgenſe ordinis noſtri in diœceſi Spirenſi,quod prædijs, ornamentis,priuilegijs & libertatibus multis decorauit.Ferunt,antea caſtrum in eodem loco fuiſſe conſtructum,& per ipſum in monaſterium mo-

Concilium celebratur in monaſterio Selgenſtadt.
S.Henricus Imperator obijt.
Conradus.
Monaſteriũ Lympurg fundatur.

nachorum

nachorum eſſe commutatum. Anno Domini 1031. qui fuit monaſterio ua-
cante 29. archiepiſcopus Moguntinus Aribon moritur, cui S. Bardo abbas *Bardo.*
Hirsfeldenſis noſtri ordinis ſuccedens 20. annis eccleſiæ Moguntinæ præ-
fuit, qui fuit uir doctus & ſanctiſsimę conuerſationis, atq; poſt mortem ſan
ctorũ catalogo inſertus eſt. Obijt autem anno Domini 1051. indictione 4.
4 iduum Iunij. Circa hæc tempora claruit Thietagus ex monacho Corbe- *Thietagus.*
ienſis cœnobij in Saxonia ordinis noſtri archiepiſcopus Pragẽſis poſt Gau
dentium, uir tam in diuinis ſcripturis quàm in ſecularibus literis egregiè do
ctus, & non minus uitę merito quàm eruditione ſcripturarum uenerabilis.
Anno domini 1035. qui fuit uacãte monaſterio Hirſaugiẽſi, annus 33. obijt
Pillegrinus archiepiſcopus Coloniẽſis, cui ſucceſsit Hermãnus filius Ezeli *Hermanus.*
mi comitis palatini Rheni, de quo ſuprà diximus. Eodẽ anno Rudolphus *Rudolphus.*
abbas Hirsfeldenſis noſtri ordinis factus eſt epiſcopus Padebornẽſis, uir do
ctus & morum integritate uenerabilis. Anno autem monaſterio uacante
35. moritur S. Cunegundis, quondam imperatrix, quæ S. Henrico Impera- *S. Cunigundis moritur.*
tore mortuo, pro amore omnipotentis Dei mundum contempſerat, & in
monaſterio Confugienſi ſanctæ conuerſationis habitum ſuſcipiens, cum
ſanctis uirginibus Chriſti monialis, & ipſa uirgo, uſq; ad mortem perman-
ſit. Eodem anno S. Bardo archiepiſcopus Moguntinus eccleſiam S. Marti-
ni Moguntinenſem Conrado Imperatore epiſcopisq; multis & abbatibus
prę́ſentibus dedicauit 4. iduum Nouembris. Sanctus etiam Stephanus rex *S. Stephanus*
Vngariæ hoc ipſo anno moritur, cui Henricus filius ſucceſsit, uir ſanctus & *rex moritur.*
Deo dilectus, qui & ipſe unà cum patre ſanctorum catalogo inſertus eſt.
Eodem quoq; anno S. Simeon monachus & incluſus Treueris moritur, ca *S. Simeon mori-*
lend. Iunij, de quo iam ſuprà fecimus mentionem, qui tantis mox coruſca- *tur.*
uit miraculis ut à Benedicto papa. 9. Popponi archiepiſcopo petẽte ſtatim
poſt mortem ſit canonizatus. Eius uitã (ut antea diximus) Euerbinus ab-
bas Doleienſis pulchro deſcripſit eloquio. Anno 1059, qui fuit monaſterio
uacante annus 37, indictione 7. pridie nonorum Iunij obijt Conradus Im- *Conradus.*
perator ſecundus, & in eccleſia Spirenſi, quam conſtruxerat, multisq; bene
ficijs donauerat, ſepelitur: cui ſucceſsit electione principum filius eius Hen *Henricus.*
ricus huius nominis tertius, & annis 17. poſt patrem imperauit. Vxorem
habuit Guniheldam regis Danorum filiam, qua ſine liberis mortua duxit
ſecundam Agnetem filiam Vuilhelmi comitis Pictauienſis, ex qua ſuſcepit
Henricum huius nominis imperatorem quartum, qui poſt eum regnauit:
& duas filias Giſelam monialem, & Adelheidem, quæ fuit abbatiſſa noſtri *Moniales filiæ*
ordinis in Quetelnburgk. Eodem anno moritur Euerardus primus epiſco-
pus Bambergenſis, cui ſucceſsit Suuitgerus, qui poſtea factus eſt papa. Re-
genboldus quoq; epiſcopus Spirenſis obijt, cui Sibicho ſucceſsit. Anno mo
naſterio uacante 40. Helias abbas monaſteriorum S. Martini & S. Panta- *Helias.*
leonis noſtri ordinis in Colonia, natione Scotus, obijt, uir doctus & ſan-
ctus, qui cum monachis ſuis uitam arctam duxerat. Claruit his tẽporibus *Guimundus.*
Guimõdus archiepiſcopus Auerſanus, ex monacho noſtri ordinis, uir tam
in diuinis ſcripturis quàm in ſęcularibus literis eruditiſsimus, qui uiuacis in
genij ſui multa præclara monimenta reliquit. E quibus uulgatum & famo
ſum eſt illud quod in tres libros diuiſum per dialogum edidit cum Rogerio *Rogerius.*
monacho de corpore & ſanguine Domini, contra nouos errores Berenga
rij Andegauenſis eccleſiæ diaconi. Idem quoq; Rogerius monachus cœno
bij de cruce S. Leufridi noſtri ordinis, uir ſtudioſus & doctus & poſtea mo
nachus S. Pantaleonis in Colonia, ſcripſit inter alia, geſta Brunonis archie-
piſcopi Colonienſis fundatoris eiuſdem cœnobij, & quædam alia non con

Theodoricus.

temnendæ lectionis opuſcula. Claruit etiam ijſdem temporibus Theodoricus monachus Hirsfeldenſis, qui ſcripſit de uita & laudibus ſanctiſsimi patris noſtri Benedicti ad Richardum abbatem Fuldenſem quædam opuſcula. Sed & alia quædam, quorum titulos in ſecundo libro uirorum illuſtrium digeſsimus. Sequenti anno qui fuit dominicæ natiuitatis 1043. indictione

Amichadus.

11, Amichadus monachus Fuldenſis natione Scotus moritur, qui multis annis in eodem cœnobio pro Chriſti amore fuerat incluſus, uir ſanctiſsimæ uitæ, ſuper cuius ſepulchrum noctu lumina uiſa ſunt, & angelorum Pſalmodia diuinitus audita.

Clarus.

Floruit etiam circa hæc tempora Clarus monachus cœnobij ſanctorum Marcellini & Petri in Selgenſtadt Moguntinenſis diœceſis, noſtri ordinis, uir doctus & religioſiſsimæ conuerſationis, qui in eodem loco pro Dei amore incluſus orationi & contemplationi uacans die ac nocte ſpiritum prophetiæ conſequutus aſſeritur, cuius feſtus dies agitur cal. Ianuarij.

Engeluctus.

Engeluotus etiam monachus noſtri ordinis in Anglia his temporibus propter ſanctitatem uitæ & eruditionem ſcripturarum clarus habetur, qui poſtea Cantuarienſis eccleſię archiepiſcopus factus, magna ſanctitate inſignis miraculorum atteſtatione euaſit. Anno Domini milleſimo quadrageſimoquarto, qui fuit monaſter. Hirſaugienſ. uacante 42, indictione 12.

Præpoſitura in Nuenburg fundatur.

Monaſterium monialium prope Heidelbergam.

Anshelmus abbas monaſterij Lauriſſenſis, ordinis noſtri præpoſituram in honore S. Bartholomei Apoſtoli fundauit, prope Heidelbergam Vuormatienſis, diœceſis, in qua præpoſitum & monachos locauit, quam poſtea anno domini 1195. Conradus comes Palatinus Rheni, conſentiente Sigchardo abbate Lauriſſenſi in cœnobium monialium eiuſdem noſtri ordinis commutauit: cui primam abbatiſſam Cunegundem præfecit.

S. Guido moritur. Spiræ ſepelitus.

Anno domini 1046. qui fuit monaſterio uacante 44. S. Guido abbas Bobienſis in Italia noſtri ordinis ortus, in ſuburbanis Rauennæ uilla caſa Marenſi, uir ſanctiſsimæ uitę, qui monachum quendam Martinum nomine à mortuis reſuſcitauit, & alia multa miracula fecit, pridie calend. Aprilis moritur, anno regiminis ſui 48 cuius feſtum celebratur 4 calend. Maij. Eo nanque die ſacrum corpus eius per Henricum quartum de Italia translatum eſt ad ciuitatem Spirenſem, & in eccleſia eius nomini conſecrata honorificè repoſitum.

Bruno.

Claruit his temporibus etiam Bruno, ex monacho cœnobij Monichenneuburg ordinis noſtri in Saxonia epiſcopus Verdenſis Friderici comitis frater, uir ſapiens & eruditus, qui eccleſiam ſibi commiſſam uerbo & exemplo ſtrenuè gubernauit.

Tres de papatu contendentes deponuntur.

Anno monaſterio uacante 44. Henricus imperator Italiam ingreſſus tres de papatu contendentes, uidelicet Benedictum 9. Syluestrum 3. & Gregorium 6. depoſuit, & Suitgerum Bambergenſem epiſcopum, uerum Chriſti uicarium ſubſtituens Clementem 2. appellauit, à quo coronã Imperij in die natalis Dominĩ ſuſcepit. At Clemens papa nono menſe pontificatus ſui moritur, & in choro maioris eccleſiæ Bambergenſis ſepelitur. Anno ſequente moritur Poppo archiepiſcopus Treuerenſis, cui Euerardus filius Ezelimi comitis palatini Rheni, de quo ſuprà mentionem fecimus, ſucceſsit, & eccleſiam Treuerenſem ſtrenuè rexit.

Heribertus.

Claruit his temporibus Herbertus epiſcopus Altiſiodorenſis uir doctus atq; clariſsimus, qui poſt aliquot annos, quibus eccleſia Altiſiodorenſi ſtrenuè præfuit, ſeculum deferens, monachus noſtri ordinis factus eſt in cœnobio ſancti Saluatoris in pago Senonenſi, ibiq; multis poſtea annis religioſiſsimè uiuens bono in Chriſto fine quieuit.

Hermannus.

His etiam temporibus floruit in monaſterio S. Galli ordinis noſtri in Sueuia Hermannus, qui dicebatur Contractus, monachus undecũq; doctiſsimus, Grecè, Latinè & Arabicè peritus, philoſophus, rhetor, aſtronomus, poëta, muſicus, & mathematicus,

omnium

omnium ſui temporis celeberrimus, qui multa præclara uolumina edidit, quorum mentionem alibi fecimus. Ipſe quoq; Antiphonam idem de beata uirgine Maria, Salue regina miſericordiæ, compoſuit. Aliam etiam Alma redemptoris, de eadem ſacratiſsima Dei genitrice fertur ediḋiſſe. Anno domini 1048. monaſterio Hirſaug. uacante 46. anno: Bruno epiſcopus Tullenſis deſtinatione Imperatoris, & electione cardinalium, fit papa urbis Romæ, dictus Leo nonus, & ſedit annis fermè 6. Erat autem filius comitis de Elngen & monachus ordinis noſtri, uir doctus & ſanctiſsimus, qui cùm Romam pergeret ad capeſcendum papatum, audiuit uoces angelorum in aëre cantantium, Dicit Dominus ego cogito cogitationes pacis & non afflictionis. Hic Chriſtũ in ſpecie leproſi ſuper lectum ſuum poſuit. Scripſit etiam contra hæreſes Græcorum ad Conſtantinum Imperatorem Conſtantinopolitanum, Cantus quoq; de diuerſis ſanctis. Huius papæ Leonis inſtantia monaſteriũ Hirſaug inſtaurari cœptum eſt, ſicuti poſtea dicemus. Claruit etiam his diebus ex monacho noſtri ordinis Hunbertus ſacroſanctæ eccleſiæ Romanæ cardinalis uir doctiſsimus, quem Leo papa ſecum duxerat Romam, eiusq; conſilio in agendis quibuslibet rebus, ordinis præcipuè, utebatur. De huius uiri opuſculis in ſecundo illuſtrium uirorum noſtri ordinis libro tractauimus latius. Lãpertus monachus noſtri ordinis cœnobij S. Laurentij Leodienſis, Adelmi grammatici Brixienſis epiſcopi quondam auditor, uir certè in omni ſcientia magnificè doctus, hac quoq; tempeſtate ordinem noſtrum eruditione ſua mirificè illuſtrauit. Scripſit uitam S. Heriberti Colonienſis epiſcopi, & multa alia, de quibus alibi diximus. Anno dominicæ natiuitatis 1050, indictione 3. ſanctus Leo papa 9. ad componendas res & ſtatum eccleſiarum pacemq; Gallijs reddendam, Roma egreſſus cum cardinalibus multis uenit in Germaniam. Erat eo tempore comes Adelbertus de Caluue monaſterij Hirſaugienſis aduocatus, ſed deſolationis patronus, qui non ſolùm reſtituere contempſit, per auos S. Aurelio impiè ablata, uerùm ſe iuſto omnia poſsidere titulo arbitratus, nihil minus quàm de reparatione monaſterij cogitabat. Contigit igitur anno prænotato, qui fuit deſolationis monaſterij octauus & quadrageſimus, ſupra milleſimum uerò Domini (ſicut diximus) quinquageſimus, quod idẽ Leo ſanctiſsimus papa comiti præfato ſanguine iunctus, Roma egreſſus, Italiaq; tranſmiſſa per fines Sueuorum iter ſuum uerſus Moguntiam dirigeret. Quod cùm Adelbertus comes præfatus reſciſſet, auunculum uidelicet ſuum ſanctæ Romanæ & uniuerſalis eccleſiæ pontificem ſuas tranſiturum per terras, obuiam illi properans humillimis eum precibus deuicit, quatenus in hoſpitium nepotis humilis intrare non deſpiceret. Papa tum deuotione inuitantis, tùm ſanguinis ratione permotus petẽti aſſenſit, caſtellum comitis intrauit, qui per humaniter exceptus, doctrinæ ſalutaris uerbum, ut ſui moris erat ſeminans, mentes hoſpitum ſuorum ad amorem cœleſtis patriæ erigere ſummopere ſtudebat. Quadam die pontifex recreationis animi cauſa comitem dextra complexus, de caſtello non procul ad uicini montis uerticẽ exiuit, ad quem inter loquẽdũ: Quàm aptus inquit (ô fili) locus mihi hîc uideretur mõtibus circũſeptus undiq;, quem & aquarũ copia utilẽ & ſolitudo reddit quietum, in quo ſeruorũ Dei monaſteriũ conſtrui debeat, qui creatori noſtro laudes continuas perſoluẽtes pro ſalute multorũ deuotius exorarent. Cui comes: Eſt (inquit) beatiſsime pater, in uicino eccleſia ab anteceſſorib. meis in honorẽ cuiuſdã S. Aurelij cuius corpus in ea fertur ſepultũ, olim ad monachorũ habitaculũ cũ reliquis mãſionib. neceſſarijs cõſtructa: in qua cũ dudũ monachi per annos nõ paucos omnipotẽti deo religioſe ſeruiuiſſet, poſtremoq;

Hunbertus.

Lampertus.

Leo papa in Germaniam uenit.

Leo papa inuitatur à comite Adelberto ad caſtrum caluue.

Leo papa comitẽ alloquitur.

Comitis uerba ad S. papam Leonẽ.

à regulari diſciplina miſerè torpentes cum nullis admonitionibus maio-
rum acquieſcerent à progenitoribus meis tanquam ſcandalum plebis inde
proiecti ſunt. His ſacratiſsimus pontifex auditis ad locum perſonaliter ac-
ceſsit, libros qui remanſerunt, reuoluit, cupiens hiſtoriæ cognoſcere ueritа-
tem. Erat ibi clericus inter cæteros ſenex nomine Bertholdus, qui olim in
loco uiderat monachos Deo famulantes. Is pontifici rem omnem ſicut ge-
ſta fuerat aperuit, & quomodo auus comitis Adelberti cœnobium bonis
ſpoliaſſet omnibus, expulſisq́ monachis paucos in locũ clericos poſuiſſet.
Quibus cognitis ſanctus præſul ingemuit, ſed cordis ſui dolorem pruden-
Clericus aperit hiſtoriæ ueritatẽ S. Leoni. ter diſsimulans, ubinam corpus diui haberetur Aurelij, ab eodem clerico
quæſiuit: qui cùm diceret ſe à maioribus ſuis audiuiſſe ſacras S. Aurelij reli-
quias, tempore quo Normãni uaſtauerunt Galliam, per quendam abba-
tem huius loci ſub terram fuiſſe abſconditas, & uſq; in eum diem incogni-
tas omnibus permanſiſſe. Sanctus papa accitis operarijs terram in diuerſis
eccleſiæ locis fodere cœpit, & theſaurum abſconditum diligenter inquire-
Corpus S. Aurelij quæritur. te, ſed poſtea quàm caſſo labore diu laboraſſent artifices & nihil penitus re-
periſſent, cœperunt omnes qui aderant de inueniendo corpore ſancti de-
ſperare. Tunc ſancto in orationibus pontifice proſtrato, ipſosq́ cohortan-
te artifices ne deſperent, unus ex his cæteris in arte ſua magis peritus, qui
nuper ex dominio Venetorum cum filijs adueniens, multo huic loco ſuis
laboribus impendit bona, induſtrioſe perquirens ſingula loca, tandem ex
repercuſsione malleorum deprehendit terram ſubtus eſſe cauatam: ad cu-
ius conſilium, in eodem loco fodere artifices cœperunt, qui tandem non
Camera ſubterranea inuenitur. ſine magna difficultate humo remota cameram ſubterraneam inuenerunt
pulchrè ſatis formatam, in qua ſarcophagus apparuit extrinſecus admodum
ornatè diſpoſitus. Quem cùm ſanctiſsimus papa uidiſſet, magno repletus
gaudio præcepit, ut omnes ad orationem genua flecterent, & Deum pro
cõfeſſoris ſui deſiderata inuentione collaudarẽt. Oratione cõpleta ſanctus
Leo propius accedens, iuſsit aperiri ſepulchrum: quo recluſo ſuauiſsimus
Corpus S. Aurelij inuenitur ſub terra. odor exalauit, qui omnes qui aderant, mira ſuauitate ſui reficeret. Inuene-
runt itaq; ſanctiſsimi confeſſoris Chriſti Aurelij ſacratiſſima oſſa ſericijs in-
uoluta pannis, pulchrè in formam corporis debito collocata ordine, & ad ca
put eius tabulam ex plumbo iſta continentem. Corpus S. Aurelij epiſcopi
tempore Arnulfi regis repoſitum, Herderado abbate. 8 calend. ſeptemb.
Cùm S. papa hunc titulum coram omnibus legiſſet, ingemuit dicens: Væ il
lis qui locum hunc tanti præſulis ſanctificatum, meritis & præſentia deſola
runt, & clauſo ſarcophago, ne reliquiæ ſancti quouis modo ſubtraherentur
cum ſuis ad caſtellũ comitis eſt reuerſus. Poſtera die cùm S. papa Leo tem-
pus uidiſſet intentioni ſuæ complendæ oportunum, uocatis comite ſæpe
dicto Adelberto & Vuiltrude uxore eius deuotiſsima fœmina in præſentia
Oratio S. Leonis. ſuorum cardinalium cæteris excluſis dixit ad nepotem: Heſterno uidimus
die, chare nepos, ſacras confeſſoris Chriſti reliquias honore debito ſpolia-
tas, ipſumq́ locum pro amore cœleſtis patriæ omnipotenti Deo & ſacræ
monaſticæ religioni, olim à progenitoribus tuis ritè dicatum, multis quoq;
annis Petri Dei famulos inhabitatũ, quem tui maiores auus genitorq́ peſ-
ſima & crudeli auaritia ducti, abbatis poſſeſsionibus & bonis deſolatum
fecerunt: & quod omni ſcelere ſceleratius eſt, monachis expulſis officinam
ſanctarum uirtutum, introductis diſſolutiſsimæ uitæ ſecularibus clericis in
omnium ſpeluncam uitiorum commutarunt. Tu quoq; prauis maiorum
Comitem ſacrilegi arguit. inhærens ueſtigijs, ſicuti probato ſumus edocti teſtimonio, non ſolùm ea
quæ illi ſacrilegio polluti à ſeruorum Dei cœnobio iniuſtiſsimè abſtulerũt

ſine

ſine Dei timore poſsides,ſed tuæ ſalutis penitus immemor,totum quod il-
li parcēdo reliquiſſent intactum rapuiſti:deumꝗ & S. Aurelium,imò ciues
ſupernæ patriæ uniuerſos irritando tibi aduerſarios feciſti. Neꝗ enim par-
uum peccatum æſtimandum eſt, quod in Deum & ſanctos eius committi- *Increpatio dura pontificis in comitem.*
tur,cùm apud ipſos etiam homines iniuſta rerum alieni iuris uſurpatio ſce-
lus grauiſsimum iudicetur. Ecce tu unà cum progenitoribus tuis pactū uio-
laſti,primumꝗ tuorum corrupiſti,imò adnihilaſti ſanctum teſtamentum,
& quæ illi omnipotenti Deo ſimplici ac ſancta deuotione pro animarum
remedio ſuarum obtulerunt. Tu Deum & ſanctos eius impia crudelitate &
crudeli auaritia ſuccenſus,ſpoliare non timuiſti,factus inimicus & aduerſa-
rius,non modò Dei & ſanctorum eius,ſed & tibimetipſi generiꝗ tuo ho-
ſtis declaratus & crudelis antiſtes,ipſam propaginem ex tuo ſemine gene-
randam grauiſsimo ſcelere innodaſti, quæ quamdiu ſacrilega hæreditate
etiam neſciens polluitur,aut in paucis generationibus deficiens extermina
bitur,aut in hac uita miſerabilis euadet ęternis,poſt mortem ſupplicijs pro
demeritis crucianda. Tibi autem quæ ſpes æternæ fœlicitatis conſequendę *Spes uitæ nulla ſacrilegis.*
poterit eſſe(ô fili mi) cùm per tam manifeſtū ſcelus & ſacrilegium Deum
omnipotentem cum omnibus ſanctis ſuis inimicum tibi feceris,hoſtemꝗ
& aduerſarium , periculoſum eſt tibi, penitusꝗ damnabile,crede nobis,
Deum habere contrarium,qui etſi patienter iniurias uideatur ferre ſuas in
hoc tempore,uindex cùm ſit iuſtusꝗ iudex,æternis hanc patientiam poſt
mortem ſupplicijs non dubites uindicabit. Nos uerò quibus cura ſalutis
tuæ tuorumꝗ eſt,non modò ratione paſtoralis culminis,qua licet immeri-
ti ſaluti omnium ſumus debitores ex officio,uerùm etiam ex ſanguinis co *Comes fuit filius ſororis papæ.*
gnatione,qua nobis ſorore natus intimè cōiunctus es,te tuosꝗ perire non
patiemur in æternum,quantum in nobis eſt. Vnde authoritate omnipoten-
tis Dei & beatorum Apoſtolorum eius Petri & Pauli,quorum gerimus ui
ces in terris,te monemus & requirimus,atꝗ ſub æternæ damnationis inter-
minatione,perꝗ diſtrictum Dei iudicium te cōteſtamur,ac ſub anathema-
te diſtrictè præcipientes tibi mandamus,quatenus prædictum locum,cle- *S. papa mandat comiti reſtituere monachos.*
ricis expulſis,quos authoritate Apoſtolica omni beneficio & reſidentia in
eadem hac hora decernimus priuatos,in priſtinum ſtatum reducere cures,
monachosꝗ & abbatem ſecūdum regulam diui patris Benedicti,quem-
admodum à principio ibi fuiſſe memorantur inſtituas,eisꝗ omnia & ſin-
gula per tuos progenitores,teꝗ uel alios quoſcunꝗ ablata,ſine mora reſti-
tuas: & ſi quid amplius ad hæc perficienda requiritur,neceſſarium de tua
ſubſtantia fideliter & ſine ulla contradictione pro æternæ uitæ amore le-
galiter impendas. Hæc tibi quantocius perficienda unà cum coniuge tua
nobis dilecta,conſummandaꝗ,authoritate omnipotentis Dei,in remiſsio
nem tuorum peccatorum ſeriò iniungimus. Quæ ſi,quod abſit, neglexe-
ris,noſtrorumꝗ mandatorū contemptor inuentus fueris, indignationem
omnipotentis Dei,ſanctorumꝗ Petri & Pauli apoſtolorū & omnium ele-
ctorum Chriſti noueris incurſum,teꝗ ſub anathematis uinculo,authorita
te Apoſtolica,conſtrictum diuini examinis iudicio fore obnoxium grauiſ-
ſimis gehennæ tormentis,cum impijs ſine fine puniendum. Hac pontificis
oratione compunctus,ad genua eius comes procidit,ſeꝗ peccaſſe grauiter
cum lachrymis publicè confeſſus,omnia quæ iuberetur facturum pro uiri-
bus promittit. Veniam deinde commiſſorum abſolutionemꝗ poſtulans à
Pontifice audiuit: Si perfeceris ea,quæ præcipientibus nobis te facturum
promittis,ueniam tibi non ſolùm commiſſorum cum abſolutione impen-
demus,ſed etiam præmia felicitatis æternæ multimoda in cœlo tibi repo-

ſita repromittimus. His ritè peractis beatiſsimus papa Leo cœptum conti-
Leo papa hinc digrediens Synodū celebrat.
nuans iter ad Moguntiam, cum ſuis tandem peruenit, ubi ſynodum præſente Imperatore cum 42. epiſcopis & multis abbatibus & clericis celebrauit, & multa pro utilitate eccleſiaſtica cōſtituit. In hac ſynodo Sibecho Spirenſis epiſcopus de criminibus quibus accuſabatur ſacra ſe communione purgauit. Hinc ſanctiſsimus papa peracta Synodo Aquiſgrani deſcendit ibi Imperatorem expeditionem agentem, contra Baldeuinum comitem Flandriæ, quouſque uerteretur, expectauit. Iſte ſacratiſsimus papa Leo 9.
Quod pontificuli deſpiciunt hoc papa facit.
multa in Germania bona fecit, eccleſias, capellas, & altaria in diuerſis locis abſq; numero propria in perſona conſecrauit, & quod pontificuli plures hodie facere erubeſcunt, ad quod tamen obligati ſunt ratione officij, ſummus pontifex non obligatus facere non deſpexit. Anno ſequente uidelicet Dominicæ natiuitatis 1051. qui fuit monaſterio uacante 49. Imperator natale Domini Vuormatiæ celebrauit, ubi Leo papa ſanctiſsimus ei ualedicens, cauſisq; eccleſiaſticis mediocriter compoſitis Romam reuerſus eſt. Eo
Bardo.
dem anno Imperator Pētecoſten celebrauit in Padolbronna, ubi S. Bardo archiepiſcopus Moguntinus ad miſſam habito ſermone obitum ſuum inſtare prædixit, ſeq; orationibus fidelium cōmēdans eodem menſe in Domino quieuit 4. iduum Iunij, cui Luitboldus ſucceſsit annos 8. menſes 4. Hic archiepiſcopus Luitpoldus fundauit monaſteriū noſtri ordinis iuxta mœnia ciuitatis Moguntiæ in monte ſpecioſo, in honorem S. Iacobi Apo-
Monaſterium S. Iacobi Moguntiæ fundatur.
ſtoli maioris, quod multis prædijs, donis & ornamentis cumulauit, in quo & ſepultus eſt. Anno monaſterio uacante 52. ſanctus papa Leo 9. obijt Ro-
Leo papa moritur.
mæ 3 calend. Maij anno dominicæ natiuitatis quarto & quinquageſimo ſupra milleſimum, uir ſanctitate & authoritate multum uenerabilis, qui miraculis poſt mortem claruit. Hunc ſancti ſummiq; uniuerſalis eccleſiæ Pontificem inter patronos Hirſaugia duos uenerare præcipuos, quo monente ac procurante hodie inter abbatias multas inſignior exiſtit, quantumq; papa excellit authoritate ſimplicem epiſcopum, tantum tu papa Leone præcipiente inſtaurata, primùm S. Aurelij cœnobium hodie ſuperexcellis à Notingo quondam Vercellenſi epiſcopo conſtructum. Huic S. Leoni ſucceſ-
Epiſcopus Victor.
ſit Gebhardus Eiſtetenſis Epiſcopus, qui Victor ſecundus dictus eſt, & ſedit annis duobus. Hoc ipſo anno moritur Sibecho epiſcopus Spirenſis, cui Arnoldus ſucceſsit. Anno ſequente obijt Hermānus archiepiſcopus Colonienſis, cui ſanctus Anno ſucceſsit. Iſte ſanctus Anno archiepiſcopus conſtruxit monaſterium noſtri ordinis in diœceſi Colonienſi, quod uocatur
Monaſterium Segenberg.
à fluuio præterfluente Segenberg, inſigne ualde cœnobium, quod multis prædijs & poſſeſsionibus ad ſuſtentationem monachorum ditauit, in quo & ipſe moriens tandem ſepultus eſt.

Aaron.
Claruit his diebus Aaron abbas monaſterij S. Pantaleonis in Colonia noſtri ordinis, uir doctus & maximus, regularis diſciplinæ amator & cuſtos, qui cantum nocturnalem de beato Gregorio Magno à ſancto Leone papa nono compoſitum, has in partes ipſo tradente ex Italia portauit. Cla-
Fridericus.
ruit etiam his temporibus Fridericus monachus Caſsinenſis, deinde abbas ac poſtremò papa, ſicut poſtea dicemus, frater Gotfridi ducis Lotharingiæ, qui cùm eſſet archidiaconus eccleſiæ Romanæ miſſus à beato papa Leone, Conſtantinopolim quum reuerſus ipſum pontificem reperiſſet mortuum, contempto ſeculo monachus in præfato cœnobio Caſsinenſi factus eſt.

Anno Domini milleſimo quinquageſimoſexto, monaſterio uacante

quinqua-

quinquageſimoquarto anno. Victor papa ſecundus, egreſſus de Italia uenit in Germaniam, & ab Imperatore apud Goslariam, circa feſtum natiuitatis beatæ Mariæ, honorificè, in præſentia multorum Pontificum, abbatum, principum & nobilium ſuſceptus eſt. Eodem anno moritur Arnoldus epiſcopus Spirenſis, cui Conradus ſuccedit. Eodem quoque anno Henricus Imperator tertius, quum ſibi mortem adeſſe cerneret, Henricum in Romani pontificis præſentia, electione principum regem conſtituit, rebusq́; (ut potuit) diſpoſitis, obijt tertio nonas Octobris. Sepultus in eccleſia Spirenſi. Victore papa ſecundo cum multis alijs cardinalibus, patriarchis, epiſcopis & principibus aſtante: cui ſucceſsit filius Henricus huius nominis quartus, puer annorum quinque, & imperauit annis quinquaginta, cuius mater Agnes Imperatrix aliquanto tempore prudenter gubernauit imperium. Tandem ſanctus Anno Colonienſis archiepiſcopus puerum regem conſilio principum matri ſubripit, & imperium cum alijs deputatis rexit, quouſq; puerũ ætas legitima ad regendũ per ſe idoneum fecit. Anno monaſterio uacante 56, indictione 11, Victor papa obijt, cui Fridericus abbas monaſterij Caſsinenſis, filius ducis Gothelonis, & frater Gotfridi ducis, de quo ſuprà iam diximus, in pontificatu ſucceſsit, & Stephanus nonus nomine dictus, præſedit menſibus decem. Hoc ipſo quoque anno ciuitas Padelbornenſis cum duobus monaſterijs, feria ſexta ante palmas, igne miſerabiliter cremata eſt. Erat eo tempore in monaſterio eiuſdem ciuitatis, quod hodie dicitur Aptinckouen ordinis noſtri monachus quidam Paternus nomine, natione Scotus, qui multis annis pro Chriſti amore ibidem incluſus uitam duxerat ſolitariam, orationi, lectioni, meditationique & contemplationi deuotè ſemper intentus, qui hoc ipſum incendium prophetico Spiritus ſancti præcognoſcens inſtinctu, longè prius quàm fieret prædixit futurum, ſi Deum homines ſalutari pœnitentia placare neglexiſſent. Cùm uerò monaſterium medijs iam ſtaret in flammis, & cum fratres de incluſorio fractis ſeris conarentur extrahere, noluit conſentire, dicens ſe dudum diuinæ uoluntati commiſiſſe, nequaquam incluſionis ſuæ prępoſitum mortis metu tranſgreſſurum. Adhuc uoluebat in ore ſermonem cùm rapax appropians flamma fratres uitæ propriæ ſollicitos quantocius fugere compulit. Paternum uerò cum eius cellula conſumpſit. Claruit his temporibus Lampertus monachus cœnobij Hirſfeldenſis noſtri ordinis, uir ſtudioſus & doctus, qui inter cætera ingenij ſui opuſcula monaſterij ſui chronicam breuem quidem, ſed non inutilem compoſuit. Scripſit etiam de rebus imperatorum, pontificum & principum in Alemania geſtis pulchrum opus & non iniucundum, quod à temporibus Caroli Magni, qui primus ex Teuthonicis imperauit, incipiẽs uſque ad annum Domini milleſimum ſeptuageſimũ ſeptimũ, multa rerum memoria refertum continuauit. Henrici autem Imperatoris quarti latiſsimè, quia contemporaneus eidem fuit, res geſtas in eodem uolumine deſcripſit. Ex hoc ipſo uolumine, nos non parum adiuti ſumus. Hiſdem quoque temporibus claruit Anſelmus, monachus Remenſis, uir in omni literarum ſcientia eruditus, qui ſcripſit itinerarium ſancti papæ Leonis noni, de quo antea diximus, à Roma in Germaniam & Gallias, in quo geſta eius, in ſynodis in diuerſis locis habitis cõmemorat, quanta uidelicet iuſtitia & authoritate cauſas examinauerit eccleſiaſticas, quantaq́; diſtrictione peccantes corripuerit, & quemadmodum uirtus ei ſit cooperata diuina, ſicut patuit in Epiſcopo Friſingenſi, qui quum in Synodo con-

Victor papa.

Henricus moritur.

Fridericus abbas

Paternus.

Lampertus chronographus.

Anſelmus.

tumaciter ageret contra authoritatem Apoſtolicam repentè in omnium conſpectu obmutuit.

Claruit etiam his diebus Bernardus monachus Cluniacenſis noſtri ordinis, uir tam in diuinis ſcripturis quàm in ſecularibus literis egregiè doctus, ſcripſit inter cætera ingenij ſui opuſcula, iuſſu Hugonis abbatis Cluniacenſis conſuetudines & ceremonialia eiuſdē monaſterij. Petrus quoq; Damianus ex monacho noſtri ordinis epiſcopus Hoſtienſis, & ſacroſanctæ eccleſiæ Rom. Cardinalis, his temporibus clarus habetur, uir certè inter doctos ſui temporis doctiſsimus, & non minus ſanctitate quàm eruditione uenerabilis. Qui multa ingenij ſui præclara uolumina edidit, quorum titulos alibi plenè digeſsimus. Hic amore religionis ſanctæ epiſcopatum ſuum deſeruit, & ad monaſterium reuerſus eſt. Circa hos etiam annos claruit Lampertus de Legia, monachus cœnobij S. Mathiæ Treuirenſis ordinis noſtri, uir undecunque doctiſsimus, metro exercitatus & proſa, qui multorum ſanctorū legendis hiſtoriasq; deſcripſit, tam proſa quàm diuerſi generis carmine. De his in ſecundo libro illuſtriū uirorū ordinis noſtri fecimus mentionē. Theodoricus quoq; monachus cœnobij S. martyris Albani extra Moguntiā his tēporibus inter ſcriptores clarus habetur, qui cùm eſſet uir doctus, multa ſcripſit tam metro quàm proſa, quorū titulos alibi latius conſignauimus. His temporibus floruit etiam Lanfrancus ex abbate Cadonienſis cœnobij in Anglia ordinis noſtri archiepiſcopus Cātuarienſis, qui cùm eſſet uir in omni ſcientia ſeculari & diuina ſuo tēpore omnium eruditorum teſtimonio doctiſsimus, & apud Gallos Italosq; ſcholas publicas glorioſe rexiſſet annis non paucis, tandem diuino ſpiritu motus, omnia contempſit terrena, & in monaſterio Beccenſi ſanctę conuerſationis habitum ſuſcipiens tanta ſe humilitate depreſsit, ut nihil ſciens ab omnibus putaretur. Voluit enim uir in ſeculo magnus, pro Chriſto in cœnobio uideri paruus, & latere in abiectione humilitatis. Vnde cùm quadam die fratribus ad menſam reſidentibus iuxta regulam monaſticam legeret, & inter legendum quippiam proferret ſicut debuit, Prior qui non multum doctus erat, uocem legentis interrupit, eumq; aliter quàm debuit legere neſciens præcepit. At ſeruus Chriſti Lanfrancus, quod bene pronunciauerat corripiens dixit, qualiter ſciuit non eſſe dicendum, & qui humilitatis habitum aſſumpſerat, obedientiam omnibus præceptis & regulis Grammatices humiliter præferebat. Poſt hæc cùm notus in monaſterio factus quis eſſet, eruditionem ſuam diuinitus non poſſet abſcondere, præcepto ſui abbatis obtemperans ſcholam monachorum publicam in cœnobio tenuit, & multos poſt ſe diſcipulos doctiſsimos reliquit. Deinde poſt annos aliquot in abbatem Cadonienſis cœnobij electus eſt, & poſtremò Cantuarienſis eccleſiæ archiepiſcopus conſtitutus. Scripſit nonnulla præclaræ eruditionis opuſcula, quorum alibi fecimus mentionem. Anno monaſterio Hirſaugienſe uacante 57. obijt Lupoldus archiepiſcopus Moguntinenſis, 7. idus decembris in monaſterio ſancti Iacobi, quod ipſe conſtruxerat, ſepultus: cui ſucceſsit abbas Fuldenſis nomine Sifridus, noſtri ordinis, uir magnificus, doctus & religioſus. Eodem quoque anno moritur ſexto calendas Octobris Meginherus abbas monaſterij Hirſfeldenſis, uir in diuinis ſcripturis doctus, & ſecularium literarum non ignarus, magnarumq; in Chriſto uirtutum, & unicum hac ætate in Theutonicis regionibus rectè ac monaſticè uiuendi exemplar. Is cum Burchardo Halberſtadenſi epiſcopo, propter decimationes in Saxonia litem annis non paucis habuit: contra cuius improbita-

Bernardus.

Petrus Damianus.

Lampertus.

Theodoricus.

Lanfrancus.

Nota humilitatē doctiſsimi Lanfranci.

Sifridus.

Meginherus.

improbitatem,cùm nec forenſes,nec Eccleſiaſticæ leges quicquam ualerent,& abbate ſæpius querimonia in ius relata ſurdis tributialibus fabulam narraſſet,tandem ad tribunal iudicis Ieſu Chriſti prouocauit. Quo breui mortuo, epiſcopus diuina ultione tactus, diruptis uiſceribus miſerabili morte ſequutus eſt: qui tamen priuſquàm moreretur eiulans & clamans,ad Dei ſe iudicium per abbatem Hirsfeldenſem dixit eſſe citatum,iuſsitq́ decimas illis reddi ablatas,ueniamq́ à monachis per nuncium poſtulauit. Claruit his quoq; diebus Ruthardus monachus Corbeienſis cœnobij, qui Me-ginhero præſcripto in abbatia Hirsfeldenſi ſucceſsit,uir ſtudioſus & doctus,quippe qui multo tempore ſcholæ monaſticæ in Corbeia publicè præfuit,& eruditos poſt ſe diſcipulos reliquit. Hic quondam in eodem monaſterio Corbienſi abbas fuerat ordinatus, ſed quorundam criminum falſo (ut creditur) inſimulatus, abbatia amiſſa, nonnullos per diuerſa monaſteria priuatus exegerat annos, tandemq́ propter eruditionem ſuam abbas in Hirsfeldia factus eſt. Scripſit de tranquillitate uitæ pulcherrimum libellum,in quo ſeipſum multimoda ratione conſolatur,dicens mortalem non debere turbari propter quoſcunque euentus rerum tranſitoriarum, cùm omnia ſint mortis aduentu terminanda,in breuiq́ mortalibus in hac uita moleſta uidentur occurrere. Scripſit & alia nonnulla, quorum in alijs locis titulos iamdudum poſuimus. Rutbardus.

DE SECVN-

DE SECVNDA INSTAVRATIONE MONASTERII S. AVRELII FACTA PER ADELBERTVM COMITEM DE CALVVE ANNO DOMINI M. LIX. INCEPTA.

Fundationis huius cœnobij ſecūda præſagia.

ANno autem Dominicæ natiuitatis nono & quinquageſimo ſupra milleſimum, qui fuit monaſterio uacante ſeptimus & quinquageſimus, à fundatione autem prima huius loci, quæ facta eſt à comite Erlafrido & eius filio Nottingo Vercellenſi epiſcopo, ducenteſimo & decimonono anno, cùm Adelbertus comes, utpote iuuenis fortis, diues & ſecularibus curis totus immerſus, uerborum & comminationum ſanctiſsimi auunculi ſui papæ Leonis noni, promiſsionisq́ſ ſuæ & iuramenti paulatim obliuiſci uideretur, & inſtauratione̅ cœnobij S. Aurelij Hirſaugienſ. quam ſub anathematis obligatione accelerandam promiſſo iurauerat, de die procraſtinaret in diem: uerita Vuiltrudis uxor eius deuota, Chriſti famula, ſimul ac metuens ne mora nimium protracta ſanctum uiri ſui propoſitum penitus euacuaret, aut ſi illum mori contingeret, nihil ex his quę S. Pontifex præceperat deinceps optatum perduceretur ad effectum: uirum ſuum crebris perurgere admonitionibus cœpit, orans & obteſtās, quatenus memor uerborum & comminationum ſanctiſsimi pontificis auunculiq́ſ Leonis, & quàm duram in eum, ſi negligeret, fulminaſſent excommunicationis & æternæ damnationis ſententiam, uerba præſulis metuendi: parceret deniq́ſ propagini ſui generis toti, quæ futura eſſet ſucceſſura tempore parēti, ſi crudelior ſibi penitus eſſe deliberaſſet, eaq́ſ quæ ſanctiſsimus uir præcepiſſet, quantocius executioni demandare curaret: ſe alioquin uehemēter timere, ne prouocata Dei omnipotentis iuſtitia, inobedientiam contra tanti Pontificis mandata præſumptam, grauiſsimo tandem & æterno ſupplicio puniret. Hęc & ſimilia his comiti martio crebrius uxore inculcanti, ac uerba ſummi pontificis terrore plena quotidie ad memoriam reducenti, ſe breui facturum omnia ſecundum iuſſionem ſancti ſenioris: & monaſterium D. Aurelij reſtiturum in gradum priſtinum, uxori comes promiſit. Sed cùm S. fœmina ſine effectu uerba cōiugis prolata tranſire de die in diem cerneret, & ſemper impedimentis grauibus accedere grauiora, ſtatuit importunitate uincere, quem ſe lenitate & manſuetudine non poſſe ſuperare cōſiderauit. Iam ergo deinceps non diebus, non noctibus ceſſabat mulier deuota, admonere, rogare, & quadam oportuna uiolentia maritum impellere, ut quantocius opus promiſſum inciperet, ne iram omnipotentis contra ſe Dei prouocaret. Quadā igitur uice iterum aggreſſa uerbis comitem uxor cùm ſermonem beatiſsimi papæ ingeminaſſet, uictus ille importunitate nimia ſtatuit redimere noxam, miſsisq́ſ pro artificibus ad opus neceſſarijs, cœpit illorum uti conſilio, & quid mente gereret aperire. At illi cernentes eccleſiam B. Aurelij ligneo tabulatu ueterum more conſtructam, & per clericorum negligentiā ac malitiam temporū ſemidirutā unà cum cęteris manſionibus clauſtri non poſſe ſubſiſtere, dabant conſiliū, ut ueteri ſtructura nimium ſimplici diſiecta nouum ex lapidibus cœnobiū inchoaret, cuius firmitas & poſteritatē facti admoneret ſtabilis, & impenſas perditum ire non ſineret. Fuit enim (ſicut in prima fundatione longè ſuperius diximus) eccleſia pri-

Vuiltrudis comitiſſa.

Vincit importunitas ubi patientia contemnitur.

Conſilium dant artifices de conſtructione noui monaſterij.

ſia primùm per Erlafridum comitem fundata ſatis quidem ampla, ſed more ueterum ſimplex nimium & minus firma, quæ non diu ſtare ſine periculo poſſe uideretur.

Vetus eccleſia deſtruitur.

Igitur comes Adelbertus conſilio tam architectorum & aliorum artificum, quàm prudentium uirorum in monaſteriorum dimenſionibus expertorum accepto, primam eccleſiam ab Erlafrido ante ducentos annos conſtructam funditus præcepit deſtrui, & locum pro nouo templo ſecundum formam ſibi à peritis traditam reſtituendo purgari.

Fundamenta nouæ eccleſiæ ponũtur.

Interea lapides de uicino monte quadratos & ligna cæteraq; ad tantũ opus neceſſaria magnis ſumptibus fecit adduci, & quicquid requirebatur ad nouum ædificiũ copioſiſſimè præparari. Anno dehinc altero, qui fuit Dominicæ natiuitatis 1060. indictione 13. uacante autem monaſterio 58. fundamenta huius eccleſiæ ſancti Aurelij, quam modò cernimus, facta ſunt, & in paucis annis monaſterij inſtauratio conſummata eſt, prout ſuo loco dicemus. Eodem anno in territorio Pariſienſi ferunt ſanguinem pluiſſe de cœlo in feſtiuitate omnium ſanctorum ſuper populum tempore ſacrificij diuini miſſæ. Conradus etiam Spirenſis epiſcopus hoc anno obijt, cui Einhardus in pontificatu ſucceſſit.

Monaſterium Schafhauſen fundatur.

Circa hæc tempora comes Euerardus & Ida comitiſſa monaſterium ordinis noſtri, quod Schafhauſen dicitur, conſtruxerũt in Sueuia, quod magnis prædijs & bonis cumularunt. Horum filius Vdo Treuirenſis archiepiſcopus fuit poſt Euerardum, de quo ſuprà diximus.

Marianus Scotus.

Claruit his temporibus Marianus natione Scotus, primùm monachus S. Pantaleonis Colonienſis, deinde Fuldenſis, ac poſtremò apud Moguntiam pro amore Chriſti recluſus, uir Deo deuotus & in ſcripturis diuinis ſtudioſus, qui ſcripſit ab origine mundi uſq; ad annum 1084. Chronicam ſuccinctam, annorum notatione pulchrè interſectam, cuius lectio ad cognitionem temporum ſatis utilis & iucunda eſſe poterit ſtudioſis.

Cunno occiditur.

Anno Domini 1064. qui monaſterio uacante 52, indictione 12, ſanctus Cunno, quem Imperator ad eccleſiam Treuerorum miſerat pro ſuſcipiendis inſignijs archiepiſcopatus tum uacantis, martyrizatus eſt per Theodoricum comitem, propterea quod ſine populi electione conſtitutus eſſet à rege, tertioq; die de monte præcipitatus, ad Dominũ migrauit. Sepultus in monaſterio Doleienſi noſtri ordinis, multis ſignis mox clareſcere cœpit. Comes poſtea pœnitentiam acturus, pro ſcelere commiſſo Hieroſolymam perrexit, & ibi uitam finiuit. Cæteri omnes conſentanei ſceleris, mala morte breui conſumpti perierunt. Huic ſucceſſit Vdo filius Euerardi comitis, de quo iam antea diximus. Eodem quoq; anno Siphridis archiepiſcopus Moguntinus, Guntherus epiſcopus Bambergenſis, Otto Ratiſponenſis epiſcopus, & Vuilhelmus epiſcopus Traiectenſis, cum alijs multis, ultra quàm ſeptem millibus Hieroſolymam orationis & deuotionis cauſa pergentes uix duo milia redierunt.

Adelbero.

Hoc etiam anno Vuormatienſe antiſtite Arnulpho uiro pontificalis modeſtiæ & ſanctitatis mortuo, Adelbero monachus ſancti Galli noſtri ordinis frater Rudolphi ducis ſucceſſit, uno pede omnino debilis, uir per omnia ſpectaculo dignus. Erat enim fortitudinis magnæ, edacitatis nimiæ, craſſitudinis tantæ, quæ aſpicientibus horrorem magis incuteret, quàm admirationem.

Vuilramus.

Claruit his temporibus Vuilramus, ex ſcholaſtico Bambergenſi monachus Fuldenſis, & tandem ex monacho abbas cœnobij Merſburgenſis, uir tam in diuinis ſcripturis, quàm in ſecularibus literis non infimè doctus, qui in Pariſienſi gymnaſio philoſophiam multis annis glorioſe docuerat. Scripſit inter cætera ingenij ſui opuſcula ſuper Cantica cantic. tres libellos metro & proſa diſtinctos. Alia quoq; nõnulla ſcripſit nobis necdũ uiſa.

Bernardus

Bernardus. Bernardus quoq; monachus Corbeienſis noſtri ordinis ijſdem temporibus
inSaxonia claruit,uir in ſcripturis tam diuinis quàm ſecularibus admodum
eruditus,metro exercitatus & proſa,qui publicæ ſcholæ monachorum in
eodem cœnobio multis annis præfuit,& diſcipulos complures poſt ſe do-
ctos reliquit.Edidit non contemnendæ lectionis opuſcula, quorum alibi
Guntherus. fecimus mentionem.Guntherus quoq; monachus cœnobij S.Amandi or-
dinis noſtri,hæc tempora docendo & ſcribendo uaria illuſtrauit. Vitam &
paſsionem S.Cyriaci martyris metro deſcripſit non ineleganti,cum mul-
Theodoricus. tis alijs quæ ad nos necdum peruenerunt.Theodoricus quoq; abbas ſancti
Trudonis noſtri ordinis doctiſsimus,& tam in ſecularibus literis quàm in
diuinis ſcripturis ad plenum imbutus,ſcripſit eleganti carmine uitam Tru-
donis,ſancti quoq; Bauonis,S. Reinoldi,& complurium aliorum.Claruit
S.Arnulphus. etiam his tēporibus S.Arnulphus monachus cœnobij B.Medardi Sueſsio
nenſis,qui ob amorem ſolitudinis & uitæ contemplatiuæ per plures annos
in incluſorio ſtetit:deinde abbas eiuſdem monaſterij ac poſtremò Sueſsio-
nenſis parochiæ epiſcopus factus,multos uerbo & exemplo ad morem cœ
leſtis patriæ incitauit.Hic ad confirmandam inter Flandrenſes pacem,ue-
nit in Flandriam,ibiq; moriturum ſe prædixit,& fundato cœnobio mona-
chorum noſtri ordinis in eccleſia & honore S.Petri mortuus eſt,& ibidem
Maurilius. ſepultus 18.calēd.decemb.ſanctus quoq; Maurilius ex monacho cœnobij
Fiſcauienſis noſtri ordinis archiepiſcopus Rotomagenſis poſt depoſitio-
nem Malgerij his temporibus clarus habetur,uir multarum uirtutum deco
re ornatus,charitatis abſtinentiæq; cultor inſignis,de cuius ſancta cōuerſa
tione præcelſa laudū præconia feruntur.His tēporibus S.Anno Coloniēſis
archiepiſcopus conſtruxit monaſteriū ordinis noſtri in Vueſtphalia,quod
in lingua illius gentis Greſſchafft appellatur,in quo poſuit abbatem & mo-
Monaſterium in greſſchaſt conſtruitur. nachos qui ſecundum regulam uiuerēt,quos neceſſarijs omnibus prouidit.
Tertium quoq; ordinis noſtri monaſterium ſanctus archiepiſcopus Anno
fundauit in finibus Sclauorum quod Saluedia nominatur,in quo etiam mo
nachos regulæ ſanctiſsimi patris noſtri Benedicti cum abbate poſuit,quos
prædijs & donationibus multis cumulauit.His temporibus uenit quidam
Ioannes. monachus ex Hibernia ordinis noſtri,qui dicebatur Ioannes,in territoriū
Meckelnburg in Saxonia,prędicans incolis uerbum Dei,quem propter ze
lum fidei & infatigabilem euangelizandi conſtantiam Romanis pontifex
gentibus illis præfecit epiſcopum,qui tandem pro fide & iuſtitia martyrio
coronatus,ad Dominū migrauit.Hermannus quoq; ex monacho cœnobij
Hermannus. ſanctæ Felicitatis in Suartzach, non longè ab Herbipoli noſtri ordinis his
diebus poſt obitum Guntheri epiſcopi Bābergēſis,in locum eius ſucceſsit.
Sunt qui ſcribant Hermannum hunc,uicedominum fuiſſe Moguntinum,
& amicorum precibus ac precio epiſcopatum coēmiſſe,poſtea uerò pœni-
tentia ductum intraſſe monaſterium.

QVANDO ET VNDE PRIMI MONACHI AD *Hirſaugiam,in hac ſecunda fundatione ſiue inſtaura-tione aduenerint.*

INterea dum opus inceptū in fundatione templi S.Aurelij pōtificis no-
ui per comitem Adelbertum continuaretur,ſanctæ mulieri omnis mora
nimium uidebatur prolixa,quippe quæ & animum mariti remiſſum incon
ſtantemq; non ignorabat,& eum necdum in diuino timore ſatis fundatum
Comitis Adelberti inconſtantia. de facili à ſancto propoſito reflecti poſſe ſciebat. Vnde ſagaci uſu conſilio
conſummationē monaſterij non duxit expectandam,ne fortè mors impe-
dimenta quælibet interponeret,ſi aut eam priuſquàm perficeretur opus aut
comitem

comitem rapuiſſet. Monuit ergo uxor deuota maritum, ac tandem perſuaſit, ut monachos non expectato conſummationis termino, qui adhuc longè uidebatur abeſſe, introduceret: cum quorum cõſilio perficeret, quod in conſequendis manſionibus & cellis monaſticis nondum eſſet conſummatum. Dedit ergo comes perſuadenti fœminæ conſenſum, & unde monachi adducerentur, qui ſecundum regulam monaſticam inculpatè uiuerent, habere conſilium. Erat autem in illo tempore monaſterium ſolitariorum, quod ab antiquo (ſicut longè retrò diximus) Ad eremitas dicebatur, in Nigra ſylua, bonę opinionis & regulã conuerſationis monachorũ inibi degẽtium, præ cæteris Sueuię monaſterijs laudatum, cuius famæ boni odoris gloria inducti, comes & comitiſſa monachos, ſi poſſent impetrare, petere decreuerunt. Miſſa itaqꝫ ad ipſius cœnobij abbatem legatione comes Adelbertus rogat, ſibi monachos uita & conuerſatione præcipuos mitti, qui monaſterium à ſe fundatum ſub regula S. patris Benedicti poſsideant. Miſsi ſunt ergo de monaſterio prædicto fratres cum Friderico uenerabili uiro, quem ſibi præfecerunt abbatem. Veneruntqꝫ ad Hirſaugiam, anno Dominicæ natiuitatis 1065, indictione 3. pridie nonatum Decemb. à deſolatione primi monaſterij 63. à fundatione autem prima 227 anno. Quos ut uidit deuota Christi famula Vuiltrudis comitiſſa, cum incredibili gaudio ſuſcepit, diſpoſitisqꝫ omnibus quæ ad ſuſtentationem ſeruorum Dei uidebantur neceſſaria, monaſterium eis unà cum comite marito conſentiens in poſſeſsionem ſempiternam tradidit. Sed cùm Fridericus abbas & fratres dicerent traditionem hanc nequaquam ſufficere, niſi coram epiſcopo in facie ſanctæ matris eccleſiæ, uocatis ad hoc teſtibus idoneis ut moribus bonis, ita & generis nobilitate pręſtantibus ſecundum cõſuetudinem ordinis fuerit confirmata, diſplicuit quidem comiti, quippe qui monaſterium & monachos in ſuam cupiebat redigere poteſtatem. Diſsimulans autem exteriori apparatu mentẽ quam gerebat, reſpondit, ſe conſummato opere facturũ omnia quæ ratio poſtularet. At uerò de poſſeſsionibus quas tã ipſe quàm progenitores ſui de monaſterio dudum uiolenter rapuerant, cùm reſtituiſſet aliquas ad uſum fratrum, plures reſeruauit, & forſitan nec illas quidem reſtituiſſet, niſi religioſę coniugis importunitate fuiſſet nimia ſuperatus. Verùm poſt obitum Friderici abbatis cùm reuerendiſsimus abbas Vuilhelmus regimini monaſterij fuiſſet prælatus, puritate & ſimplicitate ſua columbina comitis aſtutiam & meram cœnobij huius libertatem, tam à ſummo Pontifice, quàm ab Imperatore cum conſenſu Adelberti comitis impetrauit, quemadmodum ſuo in loco plenius dicemus. Poſtea uerò quàm fratres in poſſeſsionẽ monaſterij, nec dum conſummati fuerunt admiſsi, cœperũt diligentiſsimè operam dare, ut eccleſia quantocius perficeretur, ſperãtes ſe tunc rerum quoqꝫ temporaliũ neceſſariam prouiſionem iuxta pollicitum ſaluatoris noſtri in Euãgelio, diuiqꝫ patris monachorum in regula ſine dubio aſſequi, cum ante omnia in exhibitione ſeruitutis Dei omnipotẽtis debitum præmiſerint famulatũ. Erant autem fratres numero duodecim, quorum feruorem & deuotionem cùm S. fœmina Vuiltrudis comitiſſa uidiſſet, omni qua potuit uirtute ſatagebat apud maritum, ne quid ad cõſummationem tam ſancti operis deeſſe contingeret. Vnde ſuam munificentiam in fratres, & pietatem in Deum, multis beneficijs oſtendit: & quęcunqꝫ ad ſuſtẽtationẽ ſeruorum Domini intellexiſſet neceſſaria, nunc manifeſtè, nunc etiam occultè liberaliter impendit. Et licet fratres unà cum artificibus, quos comes impenſis ſuis conduxerat, incepto fortiter ac diligenter inſtarent operi, non tamen illud tam citò ad perfectionem optatam perducere potue-

Vuiltrudis comitiſſæ utile conſilium.

De monaſterio Solitarienſi fratres aducuntur.

Comitis uerſutia mala contra fratres.

Abbas Vilhelmus libertatem cœnobij impetrauit.

Numerus fratrũ in principio monaſterij.

runt. Per annos nanque decem fermè conſummata fuit eccleſia, unà cum cæteris quibuſdam habitaculis neceſſarijs, ad conuerſationem monachorum. Anno ſiquidem dominicæ natiuitatis 1060. ſicut antea prædiximus, noua eccleſia ueteri præcedente anno depoſita, iactis fundamentis ſaxeis inchoata eſt, & tandem anno 1070 perfecta, & ſicut poſtea dicemus anno ſeptuageſimoprimo per epiſcopum Spirenſem Henricum conſecrata. Annis itaque decem in conſtructione monaſterij laboratum eſt. Abbas autem Fridericus conſummationem eccleſiæ, cum cæteris manſionibus monaſterij, tametſi manuum indefeſſam operi apponeret, uidere non potuit: quia poſt triennium falſis accuſationibus quorundā circumuentus, ſicut dicemus, depoſitus ab officio dignitatis fuit, & non multo pòſt obijt. Huius autē fundationis & monaſterij dedicationem, traditionem & libertatem, quamuis in hoc loco ſecundum narrationis ordinem, priuſquàm abbatis Friderici geſta ſcribenda ſumamus, exponere deberemus: quia tamen poſt eius mortem ſub abbate Vuilhelmo contigerunt, ad ipſius quoque tempora duximus reſeruandas.

Fridericus abbas non uidit loci perfectionem.

DE FRIDERICO, XI. HIRSAVGIENSIS MONASterij abbate qui præfuit annis iii. & moribus eius, ac geſtis illius temporis.

FRatribus itaque monachis de cœnobio eremitarum in Hirſaugiam comite Adelberto petente uenientibus, quemadmodum iam diximus, numero duodecim in abbatem primum huius inſtaurationis prælatus eſt Fridericus, qui ab origine fundationis monaſterij Hirſaugienſis abbas undecimus fuit. Electus autem fuit anno Domini 1065. indictione 3, anno poſteaquàm uacauerat abbatia tertio & ſexageſimo, ordinatus ab Einhardo Spirenſi epiſcopo, & præfuit annis 3. menſibus 8. de cuius uita & conuerſatione, quantum ad huius rationem operis pertinet, pauca ſunt à nobis prę mittenda. Fridericus itaque abbas, de quo nobis ſermo eſt, natus fuit ex parentibus ingenuis, de gente Sueuorum antiqua familia, ſecūdum ſeculi huius nobilitatem non infimis, à quibus in iuuentute ad diſcendum literas poſitus, ſatis quantum ętas illi permiſit, in diſcendo cum tempore profecit. Poſtea uerò quàm ſapere & intelligere aliquantulum cœpit, ad Deum ſe non ſine mentis feruore, in puero quidem admirabili conuertit, & in monaſterio eremitarum, apud cellam uidelicet S. Meinradi, manſionem inter monachos, parentum adiutus ſuffragio petijt & impetrauit. Ex hinc tempus omne in exercitijs monaſticis & diſciplina regulari ſatis quietè non paucis annis exegit, nulli moleſtus, nullique oneroſus, ſed ante faciem tuam in ſimplicitate ambulans, parum de mundi huius ratione cogitabat. Lectioni nanque diuinarum ſcripturarum & internæ compunctioni à iuuentute deditus ac magiſtrorum ſolicitudine & prouidentia probè inſtitutus, ueluti conſuetudine quadam introducta didicit, cum mundo nullum prorſus habere commercium. Erāt nempe illo tempore monachi in ſæpe dicto monaſterio regularem uitam ac puritatem coram Deo & hominibus ſine querela optimam ducentes, qui pueros & iuuenes, quos in ſui conſortium ſuſcepiſſent, uerbo & exemplo non ſolùm in ſcientia ſcripturarum, ſed etiam in moribus, ad compūctionis internæ deuotionem imbuebant. Quibus exercitijs Fridericus penè ab infantia maiorum cohortatione & exemplis inſtructus, uiam ſimplicitatis uirtuoſæ quam ſemel didicit, uſque ad mortem inuiolabiliter cuſtodiuit. Poſt multos uerò annos, cùm Adelbertus comes de Caluue (ſicut diximus) monachos & abbatem ex Solitarienſium cœtu ſupplex expete-

Fridericus fit abbas huius monaſterij.

Quomodo monachus factus.

Laus monachorum Solitarie.

expeteret, nullus tum Friderico melior occurrit, quippe qui non modò uerbis, ſed etiam exemplis corda ſubditorum ad cõtemptum mundi & amorẽ cœleſtium fortius omnibus poſſe inflammare uideretur. Erat enim diſpoſitione corporis non ſecus ac mentis quadam maieſtate dignitatis reuerendus, ſtatura mediocris, qui non multum breuis nec longus nimium haberetur, in facie corpulentus & plenus, fortis & robuſtus, nec tamen craſſus nimium, capillis nigris caniſq; hinc inde reſperſis, & nulla caluicie depilatus. Qui quum nomen & dignitatem paſtoralis curæ ſuſcepiſſet, aut nihil aut parũ prioris ſanctæ inſtitutionis omiſit, ſed in orationibus, lectionibus ſcripturarum, meditationibuſq; ſanctis & internorum contemplationi uacans die ac nocte ſecularium negociorum occupationes facilè non admiſit. Vagos quoq; de monaſterio diſcurſus non amabat, uigilijs & ieiunijs corpus ſuum pro Dei amore indeſinenter affíciens, hoſtiam Domino ſe uiuam & immaculatã offerre ſatagebat. Ad pauperes multum erat miſericors, quos ut potuiſſet pro Dei amore aliquantulum eſurientes reficere, ſępius ieiunus remanens ſibi competentia cibaria impertiuit egenis. Vbicunque enim offendiſſet pauperem, mox ſine dilatione (quantum potuit) illius inopiæ tam in amictu quàm in uictu ſubueniebat. Nam ſecundum nomen ſuum in omnibus erat pacificus, mitis, dulcis, & quietus, plenus charitate Dei & dilectione fraterna, inceſſu grauis, eloquio dulcis, & pulchra morum grauitate ornatus. Adeò uerò coram Deo ſe humiliare didicerat, ut etiam in exteriori conuerſatione nitor quidam gratiæ ſpiritualis relucens, internam cordis humilitatem palàm cunctis oſtenderet. Inter ſcriptores nanque reliquos, quod officium apud ueteres monachos erat ualde communiter in uſu, locum tenere cum fratribus non erubuit, in quo ſe per uices ab oratione uacans utiliter occuparet. In habitu ſuo nihil differebat à monachis ſubditis, qui eo tempore omni utilitate & extremitate iuxta regulam contenti ſubtus cucullis, deſuper uerò cappis utebantur. In hac itaq; humilitate & innocentia uitam ſuam Fridericus abbas diligenter cuſtodiens, prauorum temeritatem tamen non potuit euadere, quæ bonis uiris ab initio mundi ſemper fuit infeſta, ſed uſque adeò iniurijs malorum patuit, ut tandem ab officio dignitatis ſuæ (ſicut dicemus poſtea) fuerit iniuſtiſsimè depoſitus. Anno Friderici abbatis primo Siphridus Archiepiſcopus Moguntinus de partibus trãſmarinis redijt, deq; ſeptem millibus quos ſecum abduxerat, uix duo millia reduxit. Eodem anno regnum Angliæ per Vuilhelmum Normãnorum baſtardum miſerabiliter affligitur, cuius regem Araldum interficiens pro eo regnauit. Qui mox penè omnes eiuſdem regni pontifices miſit in exilium, nobiles & principes interfecit, mediocres in ſeruitutem militibus dedit, uxores indigenarum aduenis ſuis matrimonio copulauit, & in ciuitate Eboracenſe pluſquàm centum ſupra mille ſacerdotes crudeliter occidit. In feſtis etiam paſchalibus hoc ipſo anno cometes per quatuordecim fermè noctes in cœlo apparuit. Anno Friderici Abbatis 2, qui fuit Dominicæ natiuitatis 1067 indictione 5 obijt Einhardus epiſcopus Spirenſis, cui Henricus ſucceſsit canonicus Goſlarienſis, tantæ dignitatis uir, dum per ætatem maturus, & non tam electione cleri aut populi ad hanc profectus, quàm indulgẽtia regis, cui in puerili ętate fuerat familiariſsimè aſſentatus. Claruit hoc tempore Marbodus ex monacho epiſcopus Redenſis, uir in diuinis ſcripturis doctus & ſecularium literarum non ignarus, metro exercitatus & proſa, qui multa ingenij ſui monumenta poſteris reliquit, & inter cętera ſcripſit inſigne opus in Cantica canticorum, paſsionem quoque ſanctorum

Diſpoſitio & forma corporis Friderici abbatis.

Quibus fuerit deditus exercitijs Fridericus.

Pius in pauperes ſemper fuit.

Commendatur ab his Fridericus.

Siphridus.

Rex Angliæ interficitur.

Sacerdotes occiduntur.

Marbodus.

Thebeorum martyrum & uitam complurium aliorum ſanctorum elegan-
ti carmine deſcripſit. Anno autem ſequente qui fuit Dominicæ natiuitatis
1068. cùm abbas Fridericus iuxta morem & conſuetudinem ſuam rebus
diuinis totus eſſet intentus, lectioni, meditationi, orationiq; & contempla-
tioni deditus, fratribúsq; ſuis quos ipſe ſibi conſtituerat rerum omnium mo
naſterij diſponêdarum, in externis œconomos nimiam in agendis permitte
ret libertatem, cœperunt eum diabolo inſtigante contemnere, & quomodo
ipſum à dignitate ſua deijcerent, conſilium habere. Spiritualis nanque uitæ
tranquillitatem, qua ille uehementer ſe occupare ſolebat, non religioni ſed
inertiæ ſuæ adſcribebant, ipſúmq; ignauum & rerum temporalium inex-
pertum irridebant, quippe qui ad eorum commodum & utilitatem in exter
nis, nihil penitus prouidere aut poſſe aut uelle uideretur. O quod non præ-
ſumit cæca prauorum ambitio, quæ præſentibus nequiter inhians memo-
riam futurorū non admittit. Virum omni honore dignum monachi peni-
tus indigni non ſolùm non uenerantur, ſed etiam perſequentes deſpiciunt,
& eum quem ſummo honore ab ultimis etiam terræ finibus, ſi ita oportuni
tas requireret, uocare ad ſe debuerant, repellere à ſe & abijcere turpiter non
formidant. Comitem Adelbertum principes factionis monachi prorſus
Deo & hominibus ingrati, adeunt: Fridericum abbatem ſuum inertiē igna-
uumq; non ſatis prouidè accuſatum deferunt, & quàm inutilis ſit monaſte-
rio alijs atq; alijs uerbis mendaciter confingunt. Et quidem facilè animum
comitis uiro ſancto & innocenti reddunt auerſum, utpote qui mūdanis re-
bus aſſuetus nihil minus quàm internæ conuerſationis quietem cogitabat.
Erat etiam comes abbati iam pridem non mediocriter infenſus, propterea
quòd conſulētibus idipſum quoq; monachis, liberius quàm illi erat in men
te, traditionem monaſterij pontificali roborandam authoritate exigere ten
taſſet. Vnde fratrum accuſationes contra Fridericum abbatem libenter ad-
miſit, & mox abbatiali eum honore priuaſſet, niſi uxoris deuotiſsimæ con-
ſilio fuiſſet aliquandiu prohibitus. Sed nec ad eum cauſa accuſationis dela-
ta uidebatur ſufficiens, pro qua abbas deponeretur: non quòd iuſtitiæ ratio-
nem in hoc attenderet, ſed ne apud homines leuitatis argueretur, ſi ad tam
leuem querelam monachorum, hominem alioquin bonæ apud omnes fa-
mæ & opinionis, à prælatura remouiſſet. Interea dum hæc agerentur, Fri-
dericus abbas ſanctæ ſimplicitatis amator, more ſuo cœleſtibus intentus di-
ſciplinis, earum machinationum quæ parabantur in ſuum exitium penitus
ignarus, dolos & fraudes ſuorum non aduertit. Cùm autem cernerent ac-
cuſatores iniqui, ſe hac uia non poſſe proficere, ut ſanctum uirum omnino
deijcerent, alium modum inuenerunt. Conſilio nanque diabolo ſuggeren-
te inter ſe habito, crimē fornicationis paſtori ſuo morbidæ oues imponunt,
ut eum quem uincere non poterant, iniuria ſuperarent. Hac fama delata ad
comitem, non examinauit cauſam ſecundum regulam æquitatis, non fecit
produci teſtes à ſuſpicione iniquitatis, ſed uiolentiam uiri præpoſuit, eoſq;
teſtes admiſit contra innoxium, quos accuſatores in cauſa ad ſe non per-
tinente habuerat. Depoſuit ergo uirum ſanctum & innocentem iudex præ-
ſumptuoſus, quem accuſatum quidem nouerat, non confeſſum, non le-
gitimo teſtimonio conuictum. Et quamuis ad laicum non pertineat ratio
huiuſmodi actionis, præſumpſit tamen ambitio quod uoluit iudicantis, cui
tempus fauere uidebatur in obſequium ſceleris, quo præſul erat ſecularis
& iuuenis & puer, nomen regis ſine regimine portabat. Depoſitus autem
per uiolentiam comitis abbas Fridericus, illatam contumeliam pro Dei amo
re pa-

Murmur fratrū contra Frider. exoritur.

Interpretatio monachorum praua

Quare fuerit abbas comiti indignatus.

Crimen fornicationis abbati imponunt.

Fridericus abbas deponitur.

re paentiſsimè titulit,& nihil paſſus,in omni patientia & manſuetudine inter alios pacificè uixit, nulliq́ moleſtus in aliquo fuit,neq́ uicem iniurijs reprehendit,quamuis non paucas quotidie ab infirmioribus irriſiones ſuſtineret.Qui cùm locum iræ dare potuiſſet,noluit: ſed cum his qui oderant pacem,pacificus & tranquillus omni tempore permanſit.Sed omnipotens Deus iuſtè iudicans, patientiam pauperis non deſpexit in finem,quoniam quem tribulari innocenter permiſerat,quàm iniuſtè fuerit depoſitus, breui poſtea reuelauit.Doli nanque machinatio patuit,aperta eſt iniquitas,fraus quoque detecta,& innocentia uiri omnibus facta eſt manifeſta. Nullam enim cauſam deponendi eum legitimam habuerunt,ſed inuidia obcæcati æmuli crimen fornicationis in eum mendaciter compoſuerunt, ſicut poſtea manifeſtè apparuit. Enimuero quum uir Dei eſſet homo humilis & quietus,minusq́ intenderet rebus & actionibus mundanis,ſeq́ in authoritate paſtoralis ſeueritatis nequaquam ſubditis reddidiſſet formidabilem, cœperunt eum cõtemnere & habere exoſum,ipſum tanquam inutilem de abbatia cogitauerunt ejcere.Non eſt malitia ſupra malitiam clauſtralium peruerſorum,qui nullum facinus abhorrentes, audent omne quod liuor ſuggeſſerit.Depoſitus autem fuit anno Dominicæ natiuitatis milleſimo ſexageſimo octauo,indictione autem 6,anno regiminis abbatialis aſſumpti tertio completo & menſibus fermè 8.Manſit igitur inter æmulos ſuos (ut diximus) uir humilis,quietus,nulli grauis,nulli oneroſus,ſed internæ compunctioni deditus, dies noctesq́ in oratione Domini conſummauit. Interea adueniens abbas monaſterij ſancti Nazarij Lauriſſenſis cùm innocentis uiri deiectionem cognouiſſet, cuius uitam & mores ſanctiſsimos dudum antea nouerat,ingemuit: quem inter lupos uelut agnum diutius manere non ſuſtinens, ex magna eum pietate ſecum abduxit,& in monte ſancti archangeli Michaëlis, qui Ebernisberg dicitur,collocauit,ac de neceſſarijs quàm diu uixit copioſa miſeratione prouidit. In eodem uerò monte uſque ad mortem permanſit,orationibus cæterisq́ piæ conuerſationis ſtudijs intentus, tantoq́ liberius contemplationi & quieti mentis dedit operam, quanto ab omni cura & tumultu ſecularium occupationum fuerat remotus.Denique non multis poſtea annis euolutis Domino uocante infirmari cœpit & ſancto in pace fine quieuit.Quo mortuo catena ferrea ad nudam carnem eius inuenta eſt,quam multis annis creditur non ſine dolore, quod cicatrices carnibus infixæ monſtrare poterant, in occulto portaſſe.Sepultus eſt in eodem loco non ſine opinione ſanctitatis, ſuper cuius tumulum nocturnis horis lumina emiſſa, ut multi teſtabantur,uiſa ſunt,& ſigna diuinitus oſtenſa. Et is quidem abbatis Friderici exitus fuit, cuius animam cœli gaudijs introductam confidimus,quæ Chriſtum totis ſemper uiſceribus in carne poſita amauit, pro cuius amore multa patienter ſuſtinuit.

Monachorū malitia peruenit in lucem.

Quando ſit depoſitus ab officio dignitatis.

Abbas in Lorſcb Fridericum ſecū abduxit.

Catenam portauit ad nudam carnem.

Signa cœlitus ad ſepulchrum eius facta ſunt.

DE VVILHELMO HVIVS MONASTERII

abbate duodecimo, qui præfuit annis uigintiduobus, & de geſtis per eum, atque ſanctiſsima conuerſatione eius.

Conſilium de paſtore dizendo.

POſt depoſitionem deuotiſsimi uiri abbatis Friderici, non parua inter fratres concertatio fuit ſuborta, quis in locum eius idoneus ſubſtitueretur, qui & uerbo & exemplo paſtorem ſe utilem ouibus exhiberet, & prouiſionem temporalium rerum (ſine cuius adminiculo, religio ſubſiſtere nequit) non negligeret. Verebantur enim uiolentiam Comitis, quoniam cuius auxilio Fridericum à dignitate ſua depoſuerant, eius iram ſi contra ſucceſſorem eadem præſumerent, non inconſultè metuebant.

Vuilhelmus.

Erat eo tempore in cœnobio ſancti Hemerani Ratisbonæ, monachus quidam Vuilhelmus nomine, uir multum doctus & religioſus, quem quidam ex fratribus notum antea uiderant, reliqui famam bonæ conuerſationis eius ſatis celebrem ſæpe audiuerant.

Igitur poſt longos inter ſe habitos tractatus, tandem ſapienti diuinitus inſpirati conſilio, uſi concordi unanimitate concluſerunt, non ſe alium electuros quàm monachum præfatum Vuilhelmum, quem Scripturis optimè imbutum, & ſanctis moribus adornatum, ſciebant futurum non inutilem eſſe paſtorem. Mittunt ergo duos ex ſe, cum legatione Comitis Adelberti, ad monaſterium Sancti Hemerani Ratisbonam, qui nomine omnium, Vuilhelmum ſibi dari in Abbatem poſtularent. Nuncij Ratisbonam ueniunt, legationem ſuam Abbati & conuentui (quemadmodum iuſſi fuerant) exponunt. Vuilhelmum animarum ſuarum paſtorem expetunt, & (ſuis neceſſitatibus oſtenſis) impetrant. Qui Vuilhelmus dum fratrum Hirſaugienſium uoluntatem cognouiſſet, non in ſuperbiam ſe extulit, ſed ieiunijs & orationibus cauſam omnino Domino commendauit. Imperio uerò ſenioris ſui compulſus, poſt dies paucos, cum fratribus qui miſſi fuerant, ad peregrinationem ſe contulit, & comitante Domino ad Hirſaugienſe monaſterium uenit. Magno fratrum gaudio ſuſceptus eſt, & mox in Abbatem, conſenſu omnium qui aderant, electus. Cognita uerò depoſitione anteceſſoris ſui iniqua, grauiter tulit, exhortarique Comitem, ut uirum innoxium, dignitati priſtinæ reſtitueret, cœpit. Quem ut obſtinatum in ſua temeritate conſpiceret, redire ad monaſterium ſuum unde uenerat, cogitauit. Hoc fratribus quum innotuiſſet, prouoluti pedibus eius humillimè orant, ne deſolatos tam miſerè deſerat, ipſum Diuino examini clamant futurum grauiter obnoxium, ſi paſtore orbatos, lupis ſuo receſſu permitteret patere deuorandos. Quumque maximis eum precibus obuoluunt, ægrè tandem impetrant, ut maneat. Qui nec ordinari ab epiſcopo uoluit, nec in loco Abbatis ſtare, aut reſidere, quamdiu Fridericum anteceſſorem ſuum, in hac uita cognouit eſſe ſuperſtitem. Quo, non poſt multos menſes, ad Dominum migrante, ſuæ tandem ordinationi conſenſit. Verùm non prius conſentire uoluit, quàm monaſterium omnimodo traderetur libertati. Aduocati nanque Comites, monaſterium in ius ſuum penitus redegerant, & nullam oblati libertatem, iuxta tenorem primæ fundationis liberrimè permittere uolebant.

Vuilhelmus uenit ad Hirſaug.

Vuilhelmus renuit ordinari.

Videns

Videns ergo Comes Adelbertus Vuilhelmi abbatis conſtantiam quòd monaſterij regimini ſe nequaquam intromittere uellet, niſi manus ipſe deponeret, & locum perpetua libertate condonaret: ſimulauit ſe in omnibus obtemperaturum, quæcunque ad huiuſce rei negocium neceſſaria præuideret.

Ad inſtantiam itaque eius, Comes Adelbertus perrexit cum eo ad curiam Regiam, literas præ ſe ſimulatè ferentes, libertatem cœnobij aſtutia ſeculari falſas compoſuit: quas muniri ſigillo regio impetrauit, Vuilhelmo columbina ſimplicitate reuerendo, nihil tale penitus ſuſpicante. Verùm poſt annos quinque dolum intelligens, per Dei miſericordiam euicit: quemadmodum ſuo loco per ordinem dicemus. *Comes Vuilhelmum dolo circumuenit.*

Sanctus igitur & innocens quum eſſet Vuilhelmus, uerax atque fidelis, omnes ex ſuis uirtutibus metiens, monaſterium à ſeruitute iam credens exemptum ordinari in Abbatem conſenſit.

Anno igitur Dominicæ natiuitatis milleſimo ſexageſimo nono, indictione autem ſeptima, in die ſancto Aſcenſionis Domini noſtri Ieſu Chriſti, quæ fuit quarto nonas Iunij, monaſterio necdum conſummato, Vuilhelmus abbas conſtitutus eſt: & in præſentia multorum nobilium tam clericorum, quàm laicorum, ab Henricho Nemetenſi Epiſcopo iuxta morem ordinatus, atque in ſedem Abbatiæ, non abſque flumine lachrymarum collocatus. Præfuit autem in magna religione & ſanctitate per annos duos & uiginti: in quibus ſtatum & conditionem huius monaſterij, tam in perſonis, quàm in rebus temporalibus mirificè dilatauit. *Vuilhelmus ordinatur abbas.*

Natus eſt in Bauaria honeſtis parentibus procreatus, à quibus omnipotenti Deo in pueritia ſua fuit à pijſſimis parentibus oblatus in prædicto monaſterio ſancti martyris Hamerani Ratisbonenſi, ubi tam moribus ad puritatem regulæ, quàm eruditione literarum uſque adeò cum tempore & diligentia profecit, ut ne dicam in utroque monaſterio, ſed ne in altero quidem, ſua ætate habuerit parem. Ingenium eius ſubtiliſſimum, & in omni ſcientia tam humana, quàm Diuina, eruditum fuit: quemadmodum ſua præclara uolumina oſtendunt, quæ & monachus & demum Abbas edidit, quæ ſi quis diligenter cum intellectu reuoluerit, quanto intellectus acumine præditus fuerit, ſciet. A pueritia enim ſua (ut diximus) in monaſterio conſtitutus, omne illud tempus quod ex horis regularibus & cæteris laboribus monaſticis ſupereſſe potuit, aut orationi impendit, aut ſtudio bonarum literarum. Nemo illum in cœnobio uel extra, unquam uidit ocioſum: ſemper aliquo ſpirituali, uel certè literali fuit intentione occupatus. In his artibus, quas uocant Liberales, eruditiſſimus fuit, ut ſuos etiam longè uinceret præceptores. *Vuilhelmi elogium.*

Erat enim Philoſophus acutiſſimus, & in diſputationibus adeò ſubtilis, ut à nemine penitus uinceretur. In Muſica, ſingulari doctrina fulgebat: quippe in laudibus Sanctorum, qui cantus plures dulci modulamine compoſuit. Porrò in Mathematica & Aſtronomia, in Arithmetica & in arte Calculatoria tam eruditus fuit, ut quum in omnibus haberetur doctiſsimus, his quaſi ſingulariter ſcientijs operam nauaſſe uideretur. Quid autem ediderit, obiter indicabimus. Scripſit enim de Muſica, de Compoſitione monocordi, de Aſtrolabio & eius compoſitione, de Compoſitione quoque horologij, de Correctione Pſalterij, & de Ratione Computi Eccleſiaſtici. Ipſe quoquè in Sacris Scripturis

ſtudioſiſsimus fuit, in quarum lectione dulce contubernium omni quo ad uixit tempore, habere conſueuit.

Qualitas & diſpoſitio corporis Vuilhelmi.

Erat uir per omnia dignus honore, cuius etiam diſpoſitio corporis quendam reuerentiæ cultum ab intuentibus exigebat. Statura ſiquidem procerus, in anteriori corporis parte caluus, pilos in reliquo raros habebat, faciem cerulei mixti albedine coloris, pulchram aliquantulumque productam, manuumque digitos pulchra longitudine ſubtiles, ac totum corpus debita proportione ad uirtutem fuerat ordinatum.

In perſuadendo fuit efficaciſſimus.

Vox illi grandis atque uirilis erat, qualis cum naturali quodam ornatu uerborum, optimum quenque oratorem facere conſueuit. Vnde in exhortando multum ualuit, ita ut dulcedine uocis, & quadam authoritate ſermonis modeſtiſsime præſtans, animos audirorum in ſua uideretur habere poteſtate, dum quicquid dicere uoluiſſet, admirabili facilitate pulchritudineque auditoribus potuit perſuadere. In corrigendis uerò delinquentibus, & ſi aliquantulum uidebatur ſeuerus, mira tamen prudentia & diſcretione utebatur, tantaque ſagacitate morbos animarum diſcernere & curare nouerat, quanta nullus medicorum corporum ægritudines ſanare potuiſſet.

De caſtigatione corporis ſui & compunctione.

Summa in Deum charitate feruebat, pro cuius amore nullis laboribus, nullisque parcebat expenſis, quibus uel Dei honorem uel proximorum ſalutem operari potuiſſet. Corpus ſuum ieiunijs, uigilijsque penè continuis pro Chriſti amore macerabat, tantisque lachrymis ſanctæ compunctionis ſe mactabat in ſacrificium laudis, ut eum lumen oculorum citò amiſſurum credidiſſes. Iucundus erat in conuerſatione fraterna, non diſſolutus, ineratque ei cum grauitate paſtorali dulcis affabilitas, qua cunctos in ſui fauorem facilè attraxit. Tantæ uerò humilitatis extitit, ut non ſolùm doceri ab inferioribus in his quæ neſcire forſitan uideretur, ſed etiam corrigi multoties non ſit dedignatus. Fratres ſuos & in Chriſto filios mirabili dilectionis affectu fouebat, ſingulorumque cauſas & neceſsitudines, non ſecus quàm animam ſuam curare ſtudebat. Nullus unquam ſuorum quantumlibet triſtis uel tentatus, ad eum gratia conſolationis acceſsit, qui non dulcedine uerborum eius abiret magnificè conſolatus.

Miſericors in pauperes.

Summæ in pauperes clementiæ fuit: omnesque infirmos, egenos, debilesque, quos reperit paterno fouebat affectu, uſque adeò ut ſe ueſtimentis multoties ſpoliaret ſuis, quibus nuditatem alicuius pauperis operiret. Multa enim pauperibus & hoſpitibus larga manu diſtribuit, & tamen in omnibus curam fratrum non neglexit. In ea contentione, quæ inter ſummum pontificem Gregorium ſeptimum & Henricum regem quartum, in multarum periculum animarum uertebatur, nulla potuit ratione induci, ut his qui uicarium Chriſti impugnabant, uel in minimo conſentiret.

Cum eccleſia ſenſit Rom.

Nec ſolùm partes Apoſtolici defendere & obſeruare uoluit, ſed etiam quoſcunque potuit uerbo & exemplo publicè & priuatim non aduertens indignationem malignantium, ad eius obedientiam reduxit. Magnæ fuit charitatis magnus amator, ut neminem Deo ſeruire uolentem repelleret, non paupertatem, non imperitiam perſonarum attendit, ſed omnes ad obſequium Creatoris uenientes, nobiles & ignobiles, diuites & pauperes, doctos & indoctos, ſine generis aut gentis diſcrimine admiſit. In uictu & amictu nec curioſus fuit, nec ſuperfluus, mediocritatem in omnibus amauit. In menſa nunquam cibarijs aut poculis uti ſingularibus conſenſit, ſed mox ut quippiam talium fuiſſet ei appoſitum, infirmioribus

diſtribui

diſtribui præcepit. Omnem notam ſingularitatis in exteriori conuerſatione fugiendam monacho ex regula docebat, qui tamen in conuerſatione interiori laudabiliter multum ſingularis erat. Nam in compunctione cordis, in deuotione mentis, & in feruore diuini amoris multum fuit ſingularis, adeò ut ſe in quotidiano lachrymarum & orationum ſacrificio totum mactaret Domino, cuius tam ſancta, tam innocens, tamꝙ religioſa uitæ puritas extitit, ut ſignis & miraculis magnificis comprobata, omnipotenti Domino gratiſsimam fuiſſe, non poſsit dubitari. Deniꝙ cùm fama religioſæ conuerſationis eius, quæ diu latere non potuit, ſe per Germaniam & Galliam longè lateꝙ diffunderet, cœperunt multi nobiles & diuites huius ſeculi magnæꝙ dignitatis & eruditionis uiri certatim ad eum confluere, & ſe ſub eius magiſterio diuino ſeruitio humiliter mancipare. Ex his complures in ſeculo abundantes, multa de paterna hæreditate ſua ſecum ad monaſterium pro ſuſtentatione fratrum, & redituum neceſſariorum comparatione attulerunt. Magnam in omnipotentis Dei pietatem omnibus diebus uitæ ſuæ fiduciam habebat, ſeꝙ talem in ſanctitate morum erga Dominum exhibuit, quod in nulla unquam ab eo neceſsitate derelictus fuit. Quadã nanque die cùm fratres quibus curam rerum temporalium commiſerat, maxima & ineuitabili neceſſitate conſtricti quinꝙ argenti libras in communem rei domeſticæ utilitatem conuertendas, à pio paſtore nullum habente denarium penitus exigerent, cõſolari eos uerbis dulciſsimis cœpit, dicens de miſericordia Dei nullatenus eſſe deſperandum. At illi nimia neceſsitate oppreſsi conſolationis uerba non aduertunt. Surgens itaꝙ de medio fratrum abbas reuerẽdiſsimus deprecaturus Dominum pro inſtante ſuorum neceſſitate egreditur, cui mox ignotus quiſpiam occurrens memoratum pondus argenti in manus tradidit, & ilicò receſsit. Multa ſunt per uirum Dei Vuilhelmum facta miracula, quæ cùm in hiſtoria uitæ ipſius habeantur latiſsimè deſcripta, à nobis ſuperfluè denuò ſcriberentur. Claudum duobus ſe baculis ſuſtentantem in ponte circa monaſterium S. Aurelij habens obuium, priſtinæ ſanitati inuocato Chriſti nomine reſtituit. In nemore quippiam acturus operis multos homines ex panibus paucis magna fide in Chriſtum ſurſum erectus ſatiauit. Gebhardi monachi, qui poſt mortem uiro Dei ad cœlos tranſlato in abbatia monaſterij ſucceſsit, toto corpore contracti miſertus, dextri ſanitatem brachij, quo ſe ipſum in edendo iuuare poſſet, precibus ad Dominum præmiſsis impetrauit. Appoſitũ ſibi ex furto piſcem quodam tempore, nullo inſtructus humanæ reuelationis indicio, ſed prophetico ſpiritu intus edoctus reſpuit, & manifeſtato ſcelere coquos durè ſatis reprehendit. Vas quoꝙ per negligentiam miniſtrorum fuſo in terram uino, penitus uacuum ſolo iuſſu (ut ita dicam) ipſo etiam neſciente, optimo rurſus uino plenum ſubitò repertum eſt, quod pauperibus ſtatim diſtribui præcepit. Exemplo denique ſummi paſtoris Ieſu Chriſti de miſericordia Dei ſecurus, fratrem die tota fruſtra in piſcando laborantem, confiſum de pietate ſaluatoris denuò exire laxareꝙ in capturam rete ſuum iuſsit, & magnæ quantitatis lucios octo primo tractu frater cœpit. Continuò pater ſanctus pauperes inuitat ad cõuiuium, cum quibus donum manducaret diuinitus oblatũ. Cùm tempore famis pauperes larga reficeret manu, & exhauſta frumentis prõptuaria iam prorſus appareret uacua, Chriſti ſeruus Vuilhelmus opera pietatis nequaquã propterea minuit, & ecce theca frumẽtaria, quæ ueſperi diligẽter reuiſa inuenta eſt uacua, mane denuò per fratres luſtrata frumẽtis plena fuit reperta. Sed his narrandis cur inſiſtã miraculis, cùm omniũ mira-

Claudũ curat obuium in ponte.

Furtum reuelat.

Vinum auget.

Capturam fratri piſcium dat.

Annonam quiſꝙ multiplicat.

miraculorum maximum ſit ipſius inſtauratio monaſtici ordinis & diſcipli-
næ regularis,cuius nec dum feci mentionem?Ipſe nanq; eſt,qui ordinem
noſtrum in omnibus penè Teuthonici regni prouincijs miſerè collapſum
reformare ſtuduit,& in multis etiam cœnobijs mirificè reformauit.Mona-
chos enim quoſcunq; potuit uerbo & exemplo ad obſeruantiã regularis di-
ſciplinæ feruentiſsimo,ſpiritus S. ardore ſuccenſus,reuocauit,& ſummo
ſtudio priſtinum illum feruorem ſpiritus,quo ſancti patres noſtri Benedi-
ctus,Maurus,Placidus,Columbanus,Gallus,Ægidius,Gregorius,Bonifa-
cius,Lullus,& cæteri penè innumerabiles olim feruebant in Deum,ad mo-
Septem cœnobia fundauit. nachos ſui temporis reducere mirum in modum cupiebat.Enimuero ſep-
tem ordinis noſtri cœnobia in diuerſis prouincijs partim per ſe in perſona
propria,partim uerò per ſuos monachos atq; diſcipulos à fundamentis eri-
gens,pro Dei honore conſtruxit.Ex his primum fuit cella S.Gregorij quæ
Richenbach. Richenbach dicitur,de cuius fundatione inferius loquemur latius.Secun-
dum eſt monaſterium ſancti Gregorij martirys in Nigra ſylua Cõſtantien-
Cœnobium ſancti Gregorij martyris. ſis diœceſis,in quo poſuit monachos de ſuo conuentu Hirſaugienſi uiros
probatos & in omni religione clariſsimos. Quibus in abbatem præfecit
Henricum diſcipulum ſuum & monachum huius cœnobij,uirum ſpectatæ
religionis,qui uerbo & exemplo ſubditos ſuos ad cõtemptum præſentium
& amorem futurorum animauit.Tertium uerò in Bauaria fundauit in hono
rem S.Martini epiſcopi,ubi etiam de ſuo conuentu monachos & abbatem
poſuit,qui proculdubio ſub patre ſanctiſsimo regularibus inſtituti diſcipli-
nis non poterant eſſe niſi religioſiſsimi,maximè cùm ad nouas plantationes
non infirmiorem quoſq;,ſed meliores quos habuiſſet monachos mittere
prudentiſsima conſideratione pater Deo plenus conſueuerit.Quartũ fun-
dauit in Thuringia cœnobium,in ciuitate Erphordenſi in honorem ſancto
rum Apoſtolorũ Chriſti Petri & Pauli,in quo ſimiliter fratres de conuentu
ſuo Hirſaugienſi poſuit,ipſumq; cœnobium & fratres Giſelberto ex mo-
nacho Hirſaugienſi eo tempore abbati,in Reinhartzbronna regendum &
Opinionẽ refert fratrum Erphordienſium. procurandum quouſq; eis de abbate prouideret,cõmendauit.Verùm cùm
fratres,qui hodie monaſterium ipſum Erphordiẽſe inhabitant,regem Fran
corum Dagobertum fundatorem ſuum fuiſſe dicant,poterit nos forſan ali
quis falſitatis arguere,quòd abbatem Hirſaugienſem Vuilhelmum funda-
torem eius audemus appellare.Idcirco teſtem ueritatis hiſtoriam uitæ ip-
ſius in medium producimus,in qua manifeſtè habentur,quæ nos de hac re
locuti ſumus.Nec diſceptationem aduertimus,quoniam ſi primus fundator
Dagobertus extitit,Vuilhelmus non primus,ſed poſt ruinam prioris cœ-
Cœnobium fundauit ad duplicẽ aquam. nobij fundator ſecundus fuit.Quintum uerò monaſterium ordinis ſui pa-
ter ſanctus in honorem beatiſsimæ Dei genitricis & uirginis Mariç,ad Du
plicem aquam de nouo conſtruxit,in quo monachos & rectorem ex ſuo
conuentu uiros uita & conuerſatione uenerabiles collocauit.Sextum in uil
la quadam,quæ Vuielheim uocata eſt,ſeruorum Dei cœnobium poſuit,
quod poſtea tamen in montem S.Petri commutatum fuit,ad quod ſimili-
Cœnobium fundauit in Charentia. ter monachos & paſtorem dedit.Septimum uerò ordinis noſtri monaſte-
rium fundauit in prouincia Charẽtinorum,quod Lauenſe dicitur,ad quod
fratres de ſuo conuentu miſit uiros probatæ conuerſationis,quibus Vuet-
zilonem monachum uenerabilem præfecit abbatem.Multa inſuper ordi-
nis noſtri monaſteria in diuerſis Germaniæ prouincijs nimia uetuſtate pe-
nè collapſa,in priſtinum ſtatum reformauit, & nonnulla ab alijs incepta,
nec tamen conſummata,cõtinuando perfecit.Porrò monachos & abbates
de ſuo

de ſuo conuentu ad multa cœnobia tam nouiter in diuerſis locis fundata, quàm etiam ad puritatem regulæ inſtaurata & reformata deſtinauit, quorum mentionem, quantum ad notitiam memoriæ noſtræ peruenerunt, in ſequentibus faciemus. Erat enim uir magnarum uirtutum, & magnæ apud omnes æſtimationis, qui cum ſimplicitate columbina prudentiam ſerpentis poſsidebat, & propterea paſtorem ſe fratrum ſuorum, non ſolùm in ſpiritualibus, ſed etiam in temporalibus idoneum & utilem exhibebat. Singularem quoq; lucrandi animas gratiam à Domino cui fideliter ſeruiuit, accepit, per quam multos & penè innumerabiles ad Chriſti obſequium homines perduxit. Nam cùm Adelbertus comes monaſterij Hirſaugiēſis inſtaurator, pro quindecim monachis duntaxat ſtipendia prouidiſſet, ſanctus pater Vuilhelmus omnipotentis miſericordia ſibi cooperante, per oblationes fidelium & fratrum numerū mirabiliter auxit, & omnibus neceſſaria prouidit. Centum nanque & quinquaginta monachos ſub ſua diſciplina quotidie Dominum laudantes habuit, quibus neceſſaria uitæ corporalis & ſpiritualis, iuxta regulam patris noſtri ſanctiſsimi Benedicti frugaliter procurauit. Supra hunc monachorum numerum habebat & alios fratres barbatos cōplures, quos uſitato nos uocabulo Conuerſos appellamus, qui laboribus manuum inſiſtentes, temporalium curam ſecundum mandata ſeniorum agerent, & monachis contemplationi & orationi ſemper deditis corporum neceſſaria prouiderent. Ferunt deniq; hunc reuerendiſsimum patrem Vuilhelmum conuerſorum huiuſcemodi uſum in Germaniæ cœnobijs primū uel inſtituiſſe, uel potius abolitum renouaſſe, quem ſolùm in primæua monachorum conuerſatione olim nouimus celebrem. O quàm pulchrum fuerat illo in tempore conuerſationi tot Dei famulorum intereſſe, qui unanimes ſpiritu & uoluntate concordes in domo Dei ambulabant cum conſenſu, quorum & ſi corporalis habitatio fuerit in præſenti ſeculo, mens tamen & deſyderium uerſabantur in cœlo. His pater ſanctus decreta ſanctæ regulæ conformia, pro pleniori inſtitutione morum & mentium edidit, quæ miſsis fratribus ad Cluniacum, ut illorum conſuetudines diſcerent ac reportarent, in uno uolumine uaria & pulchra diſtinctione compilauit. Harum conſuetudinum codex in multis hodie cœnobijs habetur, teſtis priſcæ religionis & ſanctitatis monachorum Hirſaugienſium, licet per nouarum conſtitutionum Butsfeldenſium editionem penè ab uſu uideatur abolitus.

Simplex fuit & prudens.

Comes Adelbertus in paucis dotauit monaſterium.

Vilhelmus perſonas & ſtipendia auxit.

Libet autem fratrum conuerſorum inſtitutionem à S. Vuilhelmo abbate ſapienter factam paucis perſtringere, ut ſciat poſteritas quanta ſollicitudine, diligentia & ſtudio ſalutem ſuam fratres huius monaſterij ſub paſtore pijſsimo quæſierint. Ad nocturnas uigilias omnes cum ſumma feſtinatione & reuerentia in eccleſiam conuenire, ſuas orationes deuotiſsimè dicere, omniaq; cum ſilentio agere ſingulis noctibus ſolebant. Et quia diuinis laboribus operibusq; deputati fuerunt, ne grauarentur ſupra uires nimia prolixitate uigilarum, breuiter eis matutinæ cantabantur, quibus expletis licebat ad ſtratum redire uolētibus, aut ſi maluiſſent in eccleſia remanere, quouſque nocturni complerentur à monachis in choro. Mane ſingulis diebus ſummo miſſam omnes audiebant, qua finita conueniebant ad capitulum culparum, ubi pro commiſsis negligentijs ſe proclamantes pœnitentiam à magiſtro condignam accipiebant. Deinde ſi cui placebat, cōfitebatur culpas ſuas ſacerdoti, ut diem feruentiori Dei in amore alacritate perficeret. Poſt hæc unuſquiſque ad opus ſibi pergebat iniunctum, laborabantq; omnes cum incredibili feruore charitatis, non ſecus quàm ſi omnibus neceſſaria prouidere ſuis laboribus ſinguli tenerentur.

Cōſtitutiones monaſticas edidit nouas.

Qualis fuerit Cōuerſorum uita eo tempore.

Ad nocturnos omnes conſurgunt.

Miſſam quotidie audiunt & capitulum.

Habebant

Habebant enim ſinguli intra uel extra monaſterium iniuncta ſibi officia, quæ tam fideliter, diligenter & honeſtè adminiſtrabant, ac ſi diuinitus præcepta extitiſſent.

Summa deuotio & charitas in eis feruebat.

Sũma inter eos feruebat mentis in Deum deuotio, tantaꝗ inter ſe charitate & amore fraterno in unitate ſpiritus erant coniuncti, ut nulla turbatio nullaꝗ diſplicentia, pacem & tranquillitatẽ eorum unquam infirmauerit. In communi uiuebant omnes, abdicationem omnis proprietatis tam ſtrictè inuiolabiliterꝗ cuſtodiẽtes, ut nihil penitus uel ſe uel mundum ſentire putarentur. Ad obedientiam ſeniorum erant promptiſsimi, alacres ſemper & uoluntarij: ad omnia quæcunꝗ illi mandare uoluiſſent, non ſolùm in leuibus & quotidianis actionibus, ſed etiam in grauioribus, & his quæ ſecundum æſtimationem humanã impoſsibilia uiderentur. Inter quos non ſolùm cõtentiones & iurgia nulla erant, ſed nec uerbum ocioſum quidem aut riſum prouocãs ab aliquo eorum poterat audiri. Singulis quatuordecim diebus in Dominica, feſtis quoꝗ maioribus, & in uiam dirigẽdi, qui ante Dominicam non reuerterentur, ſinguli communicantes corpus Domini noſtri Ieſu Chriſti cum maxima reuerentia & deuotione ſumpſerunt.

Communicatio corporis Chriſti.

Ad completorium ſingulis diebus cõuerſi omnes unà cum monachis uniuerſis ad eccleſiam conuenerunt, quo finito cum ſummo ſilentio iuxta præceptum regulæ ad cellas ſuas euntes, parumperꝗ compunctioni uacantes, ad lectos dormitum ſe reponebant, quo ſtatutis horis ad nocturnos poſſent conſurgere. In omnibus deniꝗ exercitijs ſpiritualibus, quæ hominem clauſtralem perficiunt, & ad amorẽ cœleſtis patriæ incendunt, tam ſtudioſè, tam deuotè, tamꝗ feruentes uitam ſuam inſtituerunt, ut ſolo tempore quidem poſteriores, moribus autẽ & obſeruãtia diſciplinæ regularis antiquiſsimus illis in eremo Ægypt. monachis pares omnino coram Deo & hominibus haberentur.

Ad hiſtoriam fit regreſsio.

Sed nunc tandẽ ad hiſtoriæ narrationem reuertamur, quia non opus eſt uitam & mores uiri ſanctiſsimi huic operi noſtro per ordinem inſerere, quæ conſcriptæ in ſpeciali uolumine cõtinetur. Cùm itaꝗ Friderico quondam paſtore fratrum importunitate per comitem abdicato Vuilhelmus reuerendiſsimus abbas, tandem poſt multa impedimenta fuiſſet ordinatus, nec monaſterij fundatio completa fuerat, nec dotatio neceſſaria per ipſum comitem, per conſuetudinem temporis legitimè confirmata.

DE CONSECRATIONE NOVÆ BASILICÆ *S. Aurelij, dotatione, manumiſsione & libertate monaſterij, quam Vuilhelmus procurauit.*

CVm igitur eccleſia monaſterij necdum fuiſſet conſummata, quando Vuilhelmus ad Hirſaugiam uenit, quemadmodũ antea diximus, neque dotatio per comitem Adelbertum facta, cõmunitione neceſſaria confirmata, ſanctus pater unà cum fratribus ſuis: quorum tum paruus adhuc erat numerus, ſumma cura, diligentia & ſtudio monendo, promouendo & cooperando cœpit inſtanter agere, quatenus opus inceptum quantocius compleretur.

Inſtat Vuilhelmus ut eccleſia perficiatur.

Cùm autem diligentiſsimè inſtarent operi cœpto, Adelberto comite & deuotiſsima coniuge præbentibus impenſas, non minus quoꝗ in circuitu fidelibus nobilibus & ignobilibus largitione eleemoſynarum ſuarum concurrentibus, breui totum ædificium fuit conſummatum.

Eccleſia perfecta eſt cum monaſterio.

Anno nanꝗ Dominicæ natiuitatis 1071. indictione 9. ſtructura eccleſiæ ante decennium fermè inchoata, per Dei auxilium conſummata eſt, unà cum reliquis habitaculis monachorum eodem tempore inchoatis. Eodem itaꝗ anno, qui fuit Vuilhelmi abbatis annus ſecundus, pridie nonarum Septembrium, eadem eccleſia dedicata per Henricũ epiſcopum Nemetenſem ordinarium, in cuius parœchia monaſterium eſt conſtructum, Adelberto co-

Eccleſia cõſecratur per epiſcopũ Spirenſem.

mite eiusq; uxore deuotiſsima Vuiltrudi atq; Vuilhelmo abbate petentibus. His igitur factis cùm amator ueritatis Vuilhelmus monaſterium omnimodæ libertati iuxta promiſsionem comitis traditum æſtimaret, nihilq; ſuſpicaretur fraudis, lætus in Domino, propoſitum ſuum, iuxta regulã ſanctiſsimi patris noſtri Benedicti exequitur. At uerò paucis annis tranſactis deuotiſsima Christi famula Vuiltrudis comitiſſa audiens ex marito quàm doloſe & fraudulenter ſanctum uirum in literarum imperialium pro monaſterij libertate datarum circumuenerit, quàm ſecretiſsimè hoc ipſum abbati Vuilhelmo reuelare curauit, ſi quo modo reſtringere doloſi fraudes poſſet, admonens, & nouas literas prioribus cancellatis ſuper libertate monaſterij extrahere, ſeq; daturam non ſegniter operã, ut conſentiente uiro nullus filiorum contrarium ſe poneret.

Fraus comitis ſãcto innoteſcit abbati per comitiſſã

Quanta cum triſtitia & amaritudine uir ſanctus fraudem non ſibi tantùm, ſed Deo factam ingemuerit, non facilè dixerim, quippe qui iam comitis animum non rectum erga cœnobiũ ſore manifeſtè didicerat, ex quo in ſeruitutem denuò redacto ſeruorum Dei habitaculo, nihil aliud quàm cita cultus monaſtici inſtare uideretur euerſio. Sed cùm deceptum ſe miſerabiliter cerneret, nullũq; apud homines remedium inueniret, uidereturq; turpiſsimum poſt ordinationẽ epiſcopi locum & fratres deſerere, nec minus graue cum periculo regularis diſciplinæ fruſtra ſub tyrannica ſeruitute ad poſteritatis commodum uelle laborare, ad Deum tota ſe mentis deuotione conuertit, & quod obtinere per homines ab homine fraudulento ſe poſſe deſperauerat, facilè per Dei miſericordiam recepturum ſe ſciebat. Et ecce omnipotens qui preces & lachrymas pauperum ſuorum non deſpicit, tãtis comitem ſubitò aduerſitatibus intus à ſuis filijs & propinquis, foris ab extraneis tribulari prouida diſpenſatione permiſit, ita ut omni humano penitus conſilio & auxilio deſtitutus, nihil aliud quàm extremam rerum & uitæ deſperationem cogitaret. Admonitus tandem uxoris deuotiſsimæ conſilio, uirorum ſpiritualium ſuffragia requirit, qui non aliter euaſurum illum calamitates quas pateretur, uiro (ut ita dicam) ore confirmabant, niſi monaſterium Hirſaugienſe quod iniuſtè occupauerat, reſtitueret omnimodæ libertati. At ille nihil moratus omnia ſe facturum promiſit, uocatoq; ad ſe reuerendiſsimo abbate Vuilhelmo omnimodam libertatem monaſterij omniumq; ad ius monaſterij pertinentium abrogatis ac penitus cancellatis prioribus literis, in manus eius obtulit: omniq; iuri aut proprietati ratione aduocationis uel alterius cuiuſcunque iuriſdictionis ſeu maioritatis pro ſe filijsq; & hæredibus ſuis in perpetuum firma conteſtatione coram uxore, filijs & multis alijs renunciauit.

Comes monaſterio in perpetuũ renunciat.

Deinde præcepit abbati, quatenus literas uel per ſe uel per quoſcunque alios ſuper hac ipſa perpetua libertate monaſterij conficeret, quacunq; forma & tenore, ſibi melius uideretur expedire, ſe quando uellet cum eo ad regiam præſentiam ſine mora iturum, & omnia quæ ad huiuſce rei pertinerent confirmationem ſine dolo fideliter eſſe facturum. Itaq; poſt paucos dies abbas Vuilhelmus gratias Deo peragens debitas, formam literarum cum conſilio prudentum uirorum pro libertate perpetua concepit, uadensq; cum Adelberto regem perſonaliter adijt, & paginam teſtamentariam quam conceperat, ſigilli regalis munimine in manus ipſius regis Henrici quarti obtulit corroborandam. Et quia totius libertatis, & dotationis uel (ut propriè dicamus) reſtitutionis monaſterij Hirſaugienſis perſæpe dictum comitem factæ, in eiſdem literis plenius dignoſcitur ſumma cõtineri, non erit inutile ſi formam ipſius inſtrumenti regalis de uerbo ad uerbum huic operi noſtro fideliter inſeramus.

Rex confirmat teſtamentũ comitis

PAGINA TESTAMENTARIA LIBERTATIS.

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ trinitatis, Henricus diuina fauente clementia Rex, omnium ſanctæ Dei eccleſię fideliũ, præſentium ſcilicet ac futurorũ cognoſcat induſtria, quòd in regno noſtro regulare quoddã monaſteriũ ſitum eſt, in prouincia ſcilicet quæ dicitur Teuthonica Francia, in epiſcopatu Nemetenſi, in pago Vuernigau dicto, in comitatu Ingersheim, in ſylua quæ dicitur Nigra, iuxta fluuiũ qui dicitur Nagaltha, quod Hirſaugia, ſiue S. Aurelij cella nuncupatur, ubi & idem ſanctus corpore requieſcit: quod tẽpore Ludouici pij regis, in honore S. Petri & Aurelij epiſcopi conſtructum honorificè & Deo dicatum fuit ab Erlafrido quodam nobili ſenatore & religioſo, & à Nottingo filio eius reuerendiſsimo Vercellẽſi epiſcopo, alijsq; parẽtibus Adelberti comitis de caſtello Caluue, ſed deinceps à poſteris eorũ diſsipatum eſt. Nunc autem idẽm comes Adelbertus inſtinctu Dei tactus, necnon cõiugis ſuæ Vuiltrudis crebris precibus adhortatus, monaſterium ipſum iam reſtaurauit, & quæ aliquãdiu inibi defecit, uitã monachicam reparauit, & prædia quæ illuc antiquitus à parentibus ſuis tradita ſunt, ſed partim à poſteris eorum inuaſa, partim & à ſe ipſo quaſi iure hæreditario poſſeſſa ſunt, reddidit, & inſuper de proprijs tot ac tãtas prędiorũ illuc impenſas, cõtradidit, quo ſeruitiũ Dei nũc à quindecim fratribus ſub regula S. Benedicti inibi procurãdis gratia Dei peragi & ſtabiliri poſsit, coniuge ipſius prænominata, filijs Brunone, Adelberto, Godfrido, & filiabus Vta & Irmingarde ſibi in hoc & in omnibus his inſtitutis cõſentaneis, & in primis ipſum ſcilicet locum Hirſaugiam, cum omnibus nunc in præſentiarum illuc collatis iuſtitijs legitimis & pertinentijs prædiorum, ſeu quarumcunq; rerũ ex toto ſuper altare S. Aurelij reddidit, delegauit & cõtradidit Domino Deo, ſanctæ Mariæ, ſancto Petro Apoſtolo, S. Aurelio epiſcopo & S. Benedicto in poteſtatẽ & proprietatẽ, & prędicti monaſterij abbati nomine Vuilhelmo, eiusq; ſucceſſoribus in diſpoſitionẽ liberã cellæq; neceſſariã, fratribusq; Deo ſub regula monaſtica inibi ſeruituris ad utilitatẽ. Et ne unquam à poſteris ſimiliter ut à parẽtibus ſuis, Dei ſeruitiũ deinceps illic deſtrui poſsit, prudenter prorſus decreuit & inſtituit eandẽ cellam cum omnibus ſuis pertinentijs nunc collatis & dehinc deſcrendis ab hac die & deinceps omnino non ſubdi, nec ſubeſſe iugo alicuius terrenæ perſonæ uel poteſtatis, niſi ſolius abbatis dominationi, ordinationi & poteſtati, & ſic totius libertatis iure & priuilegio eam adampliauit, & ob regni cœleſtis hæreditatẽ in Chriſto omnimodis ſtabiliter ſublimauit. Dehinc omni poteſtate, ſeruitio, iure, & proprietate prædicti monaſterij, ipſe cum coniuge, filijs & filiabus ſupradictis ſeſe omnino fideliter abdicauit. Sed hoc totũ reuera felix negociator prudenter effecit, primùm ob ſpem ac præmium uitæ æternæ, ob remiſsionẽ peccatorũ, ob ſalutẽ corporũ, & ſempiternã requiem animarum, & ob quotidianã memoriã ſui ipſius, cõiugis ſuæ prænominatæ, filiorũ & filiarũ ſuarũ, necnõ omniũ parentũ, poſterorũ, cõſanguineorũ, amicorũq; ſuorũ & omniũ ad curã ſuam pertinẽtiũ. Ob memoriã quoq; regũ, epiſcoporũ, principũ, & omniũ prædictæ cellæ ſtatum & honorẽ diligẽtiũ ac defendẽtiũ & omnium Chriſti fideliũ. Et quod prout poſſe ſuberit cunctis Chriſti pauperibus beneficiũ ſemper illic pateſiat receptaculũ. Ad hęc etiã ut fratres cœnobij ipſius nũc inibi cõgregati, adhucq; in Chriſto cõgregãdi, tutius ac liberius Domino Deo in ſanctę profeſsionis ſecuritate ſeruire poſsint, huiuſmodi libertatis eos munere dotauit. Vt quandocunq; patre ſuo ſpirituali orbati fuerint, ipſi habeant liberam poteſtatẽ ſecundũ regulã S. Benedicti inter ſe uel undecunq; ubi opus fuerit abbatem ſibi non ſolũ eligendi, ſed etiã cõſtituendi. Quẽ cũ fratres regulariter elegerint, dehinc ut

ſolet

Francia Teuthonica.

Vuernigau comitatus.

Ingersheim.

Nigra ſylua.

Nagaltha.

Erlafridus.

Adelbertus comes.

Libertatis omnimodæ priuilegium.

ſolet, ad cõſtituendum eum in chorum monaſterij conueniant, & unà clero aduocato populoq́ in ſanctuario præſentibus, decanus uel quicunque prior ſit loci ipſius, accipiat uirgam regiminis de altari ſancti Aurelij & abſque omni prorſus contradictione tradat in manum ipſius, quem tota fratrum congregatio ſibi elegerat. Hic ſubinde canonicè abbas ordinatus, ſine alicuius perſonæ dominatione & impedimento ſuſceptum miniſterium ſuum pro poſſe & ſcire ſuis impleat, ſoliq́ Deo ſecundum ordinem ſuum liber ſeruiat, liberamq́ omnium rerum ſibi commiſſarum in Chriſto deponendarum intus & foris poteſtatem habeat. Qui niſi fortè præter neceſsitatem monaſterij & communem fratrum utilitatem ſacrilegus, quod abſit, licentioſè & ſeculariter abuti pręſumpſerit inſtituta libertate, familia, bonis, rebúsue ſanctuarij, & ob id fratrum præmonitiones contemnens ad ſuam ſuorum'ue priuatam cupiditatem & libitum temerè ea diſsipauerit, uel ſi beneficia quibuslibet perſonis niſi neceſſarijs monaſterij ipſius ſeruitoribus præſtiterit. Aut ſi regibus, epiſcopis, ſeu quibuſcunq; perſonis conſentaneus annuerit, ſi fortè libertatem monaſterij peruertere, ſibiq́ locum ſanctum ſubijcere attentauerit, ſiue aliquod ſeruitij ſtatutũ inde fieri ſibi exegerint, mox poſteri comitis prædicti cum ſuffragio fratrum, aduocati, cleri, totiusq́ familiæ, & omnium bonorũ hominum ritè à fratribus hunc accuſatum, iuſteq́ ab eis conuictum, à dignitate ſua abijciant, præficiantq́ alium iuxta prædictam libertatem, & S. Benedicti regulam, quem fratres ſibi elegerint & abſq; omni contradictione pro illo ſubſtituant. Concedit etiam comes prædictæ cellæ aduocatum aliquem de poſteris ſuis fieri, ſi tamẽ loci ipſius abbas cum conſilio fratrum talem inter eos inuenerit, qui ſicut ipſe comes nunc, non pro terreno commodo, ſed pro æterna mercede ſollicitus & ſtudioſus bona & conſtitutam monaſterij libertatem & iuſtitiam defendere uoluerit. Sin autẽ aptum & utilem aduocatum undecunq; ſibi placuerit, eligant. Hic deniq; abbate petente à rege accipiat bannum legitimũ, & ter in anno ſi neceſſe fuerit, aut in ipſam cellam, aut ubicunq; uel quando abbati placuerit inuitatus ab illo ueniat, & ibi placitum iuſſum pro cauſis & neceſsitatibus monaſterij ritè peragat. Nullum autem ſeruitium aliud, ius aut beneficium ſibi pro hoc concedi recognoſcat, niſi tertium bannum & conſuetudinariam iuſtitiam & legem, quam cæteri aduocati in alijs liberis monaſterijs habent ſuper fures, proteruiam, & cenſuales, & cætera talia. Et in illis trium placitorum diebus in unoquoq; unum maltrum de frumento & unum friſcingum, & unum ſiclum de uino & cætera ad hæc pertinentia. Præterea item conſtituit, quòd niſi abbate uolente & aduocante bona & loca monaſterij ſuis frequentijs temerarijs, & ſine cauſa minimè adeat uel contingat. Nec præſumptuoſus in eis placitum quodlibet uel pernoctandi licentiam habeat. Nec ſubaduocatum pro ſe faciat, nec omnino aliquam abſq; ratione calumniã, perſuaſionem aut iniuriam monaſterio, abbati uel familiæ faciat. Si autem non ut aduocatus, ſed potius ut calumniator & peruaſor monaſterij fuerit, omnino poteſtatẽ habeat abbas cum conſilio fratrũ hunc reprobare, & alium ſibi utiliorem undecũq; eligere. Conſtituit etiam & hoc comes præfatus, & nos ipſius petitione firmiter ſtatuimus, quòd ſi quiſpiam poſterorum ſuorum, uel quarumcunque homo perſonarum, unam uineam, unum manſum, unum molendinum, uel ſaltem unum mancipium, ſiue aliquid tale à ſupradicta cella temerarius iniuſtè abſtulerit, ut noſtri noſtrorumq́ ſucceſſorum regia poteſtate coactus, tria auri talenta ad ærarium regis perſoluat, primitus reddito eccleſię quod

Libertas cõſtituẽdi abbatem penes fratres.

Negat epiſcopis regibusq; aut cæteris ſeruitia.

Si aduocatus monaſterium grauauerit.

Pœna regalis ob ſertiũ manſum.

inuaſerat. Si uerò quiſlibet illorum (quod abſit) cortem uel aliquam uillam inde uiolenter abalienauerit, ſiue manifeſtus inuaſor bonorum ipſius cellæ extiterit, uel ſi hoc teſtamentum traditionis & libertatis quocũq; ingenio ſeu argumento legum ſecularium peruertere uel infringere tentauerit, centum auri libras ad regiam item perſoluat cameram, & reddat primitus eccleſiæ, & ſecundum leges item componat, quod ablatum fuerat, & ſic intentio illius omnino irrita fiat.

Lex miniſtrorũ & familiariũ monaſterij huius.

Miniſtris quoq; & familiæ ſanctuarij eandem concedit legem & ſeruitutem, quam cæteri in regno noſtro liberæ abbatiæ habent, ut tanto fideliores prælatis ſuis per omnia ſeruiant. Super hæc omnia comes ſæpe dictus Apoſtolicum priuilegium acquiſiuit & conſtituit, ut unus aureus quem Byzantium dicimus, ſingulis annis Romã ad altare S. Petri ab abbate prędicti monaſterij in paſcha perſoluatur eo pacto, ut libertatis iſtius & traditionis ſtatuta tanto perennius inconuulſa amodo permaneant, & ut prædictum cœnobium, ſub Romanæ eccleſiæ Mundiburdio & maieſtate ſecurum ſemper ſtabiliatur & defendatur. Si fortè quiſpiam regum uel poſterorum eius, ſeu quarumcunq; homo perſonarum (quod abſit) teſtamẽtum hoc ullo ingenio infirmare uel infringere præſumpſerit, ſi autem id (quod abſit) à quolibet eorum inſtigãte diabolo fiet, obſecrat comes idem & omnino teſtificatur Apoſtolicum pontificem per

Conteſtatio comitis ad ſummum pontificem.

Chriſtum & per S. Petrum Apoſtolum & S. Aurelium epiſcopum, & per omnes ſanctos Dei, & per tremendi iudicij diem, ut illum Dei & ſanctorum eius contemptorem & teſtamentariæ huius conſcriptionis deſtructorem niſi reſipuerit, tradat omnino ſatanæ, & anathematizet eum, ac prophanet à conſortibus & filijs eccleſiæ ſanctæ Dei & hæredibus uitæ æternæ, ut & auferat Deus memoriam illius de terra uiuentium, & deleat nomen eius de libro uitæ: & ut cum Dathan & Abiron, quos terra aperto ore degluriuit, & uiuos infernus abſorbuit, perennem incurrat damnationem. Et ut Herodis, Pilati, & Iudæ ſocius factus in æternum diſcrucietur, & cum Sodomitis & Gomorris ignis & ſulphuris imbres hic experiatur, & Heliodori plagas & uerbera hic perpetiatur, & Antiochi tormẽtus, uermibus ſcilicet ſcaturiẽs, & cum fœtore computreſcens miſerrimè conteratur. Et niſi reſipiſcat, Petrum regni cœlorum archiclauigerum cum S. Aurelio & tota cœleſti militia portæ Paradiſi obſtitorem habeat in æternum. Prædia autem ſeu uillæ ad prædictum monaſterium antiquitus pertinentia, & ab eodem comite nunc reddita, hæc ſunt. In primis ipſe locus Hirſaugia cum tribus uillulis, Lutzenhart, Altburen, Nagalthart, Huſteten, Deckenphrũ, & quę ſita ſunt ad Gilſtein, Stamheim, cum uillulis item tribus Summenhart, Lutzenhart, ad S. Candidum, ad Mettlingen, ad Meuchingen, ad Gretzingen, ad Muchlingen, ad Mercklingen, Tres hubæ, Gumpertzuuiler dimidium. Hæc autem comes prædictus de ſuis ſuperaddidit prędictis, Ottenbrũ, & quę poſſidebat ad Vuile, cũ uillulis binis Gretzẽbach & Blãda & ad Biberbach, ad Bottẽnach, ad Thãbach, ad Vualaheim, ad Duas hubas, & ſex iugera uinearũ, ad Gũprechtzuuiler dimidiũ, & eccleſiã ad Toffingẽ & ad Malſcha. Hęc ſcilicet prædia cum mancipijs ad prędicta loca pertinẽtibus reddidit & cõtradidit ad prędictũ cœnobiũ, cũ eccleſijs, fabricis, uineis, agris, pratis, ſyluis, paſcuis, aquis, aquarũq; decurſib. piſcationibus, molẽdinis, exitibus, & redditibus cultis & incultis cũ marchis & terminis legitimis. Statuta quoq; & iura cẽſoria cum omnimoda integritate legitimorũ ſuorũ & utilitate & ſeruitijs, quæ ullo modo inde prouenire uel excogitari poterũt. Vt autem prædictę traditionis & libertatis ſtatus, & omnia prędicta ſtatuta, ea ratione qua

ne qua Deo & ſanctis eius deſtinata ſunt, ab hac die omni æuo in Chriſto rata & inconuulſa permaneant, hanc chartam teſtamentariam prædicti comitis rogatu, conſcribi, manuq; propria corroborantes ſigilli noſtri impreſſione iuſsimus communiri. Data eſt 7. iduum Octobris, anno Dominicæ incarnationis 1075. indictione 13.

Rex Henricus ſe fatetur ſubſcripſiſſe.

Huiuſcemodi ergo tenoris chartam, reſtitutionis, traditionis, donationis, libertatis & immunitatis monaſterij ſui Hirſaugienſis reuerendiſsimus abbas Vuilhelmus, manu & ſigillo regiæ maieſtatis munitam cùm impetraſſet, gratias egit Deo, qui non deſerit in miſericordiam ſuam ſperantes, & ut roborata per regem, etiam per ſummum pontificem ipſa donatio firmata maiori ſtabilitate muniretur, conſulentibus idipſum amicis perſonaliter adire Romam ſtatuit, perpetuum libertatis priuilegium ab ipſo quoq; Chriſti uicario, ſecundum canonicas ſanctiones impetrare Hoc ſancti uiri propoſitum comes Adelbertus iam totus ad Deum conuerſus, non ſolùm conſilio, ſed etiam auxilio promouit, conferens omnia quæ tantæ rei perficienda & impenſis uiarum neceſſaria uidebantur. Poſt dies igitur aliquot, ſanctus pater propoſitum iter arripuit, & protegente Domino ad ſedem apoſtolicam ſanus & incolumis peruenit. Præfuit eo tempore ſacroſanctæ Romanæ & uniuerſali eccleſiæ reuerendiſsimus papa Gregorius 7. Hildebrandus antea uocatus, qui ex abbate monaſterij S. Pauli extra urbis mœnia noſtri ordinis, in papam fuerat aſſumptus: cultor & defenſor iuſtitiæ & libertatis eccleſiaſticæ omnium acerrimus. Ad quem perueniens abbas Vuilhelmus honorificè & charitatiuè ab eo ſuſceptus eſt, cognitisq; aduentus ſui cauſis, libentiſsimè omnia quæ poſtulauerat pro monaſterij libertate conceſsit. In primis ipſum locum Hirſaugiam, cum omnibus acquiſitis, & in futurum legitimè acquirendis, perſonis, mancipijs, poſſeſsionibus præſentibus & futuris, ſub protectione ſanctæ Romanæ eccleſiæ ſuſcepit. Deinde priuilegium regale, cuius copiam præmiſimus authoritate apoſtolica confirmauit, tertiò tale ſuper omnibus his priuilegium dedit.

Vuilhelmus abbas honorificè à papa ſuſceptus.

PRIVILEGIVM GREGORII *papæ VII.*

GRegorius epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, dilecto filio Vuilhelmo abbati monaſterij ſancti Aurelij, quod dicitur Hirſaugia, in epiſcopatu Spirenſi ſitum, eiusq; ſucceſſoribus in perpetuum. Cùm omnium eccleſiæ filiorum ſaluti & ſecuritati ſancta ſides Apoſtolica ex generali paſtoralis regiminis prouidentia cauere & conſulere debeat, tum uerò alacrius & impenſius piæ intentionis & religioſæ deuotionis uota ſuſcipere ac ſalutifero effectu mancipare neceſſe eſt, ut gratanter bonorum ſtudiorum petitionibus occurrat, & quæ ad laudem & gloriam diuini nominis ſunt inſtituta, authoritatis ſuæ ſoliditate firmiter tenenda ſtabiliat. Vnde & nos dilecti filij noſtri Adelberti de Caluæ laudabili deſiderio congaudentes precibus eius ſanctæ ſedi Apoſtolicæ humiliter directis acquieſcere decreuimus, & religioſè poſtulata efficaciter conceſsimus, qui æternę retributionis amore ſucceſſus in prędio ſuo quod dicitur Hirſaugia, monaſteriū à progenitoribus ſuis antiquitus cōſtructū, nuper amiſſa reſtituens uenuſtè reparauit, & in uſus fratrū inibi Deo ſeruiētiū pluribus poſſeſsionibus & redditibus adiectis & cōtraditis largius ampliauit. Quā ſuæ liberalitatis inſtitutionē, ne in poſterum ulla peruerſorū hominū audacia imminuere aut uiolare præſumat Apoſtolicę authoritatis priuilegio muniri et ſanctæ Romanæ eccleſiæ tuitiōe roborari, data annuā aurei Byzātij pēſiōe poſtulauit, illud profectò

Comitis petitio exprimitur.

conſiderans, quia dum à ſanctæ matris eccleſiæ fidelibus, beatis Apoſtolis Petro & Paulo, honor & metus & obedientia exhibetur, quod eorum decreto & nomine ſolidatum & roboratum fuerit, nullius euerſoris illicita præſumptione quatiatur.

Confirmatio monaſterij & omnium bonorum.

Quamobrem idem pręfatum monaſterium cum omnibus ſibi hoc tempore iuſtè pertinentibus & legaliter collatis, & deinceps quarumcunque perſonarum authentica traditione conferendis ſub ſanctæ apoſtolicæ ſedis tutela & protectione generaliter amplectimur, & ſub alis beatorum Apoſtolorũ Petri & Pauli, tibi fili Vuilhelmo tuisq́ ſucceſſoribus eliminata ac prohibita omnium infeſtãtium inquietudine, liberè & abſolutè poſsidenda, & regulariter atq; utilitèr ordinanda præſentis ſcripturæ teſtimonio confirmamus.

Libertatis quoque perpetua confirmatio papæ.

Conſtitutionis quoq; immunitatis & libertatis modos, quos præfatus comes illuſtris Adelbertus ſcripto ſuæ traditionis inſeruit, & ſigillo regio imprimi curauit, ad poſteritatis cautelam & arcendos infeſtantium impetus diligenter obſeruandos, ſtatuimus hos duntaxat, qui canonicis ſanctionibus non obſiſtunt, ut nec permiſsis quilibet negligatur, nec de uetitis quodlibet irrogetur. Hæc igitur quæ huius præcepti decretiq́ noſtri pagina continet, tam tibi quàm cunctis qui in eo quo es ordine locoq́ ſucceſſerint, in perpetuum ſeruanda decernimus. Si quis uerò regum, ſacerdotum, clericorum, iudicum & ſecularium perſonarum hanc conſtitutionis noſtræ paginam agnoſcẽs contra eam uenire tentauerint, poteſtatis honorisq́ ſui dignitate careat, reumq́ ſe diuino iudicio de perpetrata iniquitate agnoſcat. Et niſi ea quę ab illo ſunt male ablata reſtituat, uel digna pœnitentia illicitè acta defleuerit à ſacratiſsimo corpore & ſanguine Domini redẽptoris Ieſu Chriſti alienus fiat, atq; in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubiaceat. Cunctis autem eidem loco iuſta ſeruantibus, ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum iudicem præmia æternæ retributionis inueniant.

Hoc libertatis inſtitutæ priuilegium Gregorius papa 7. abbati Vuilhelmo tradidit, cuius copiam manu ipſius reſcriptam in teſtimoniũ omnium pręſcriptorum, atq; in perpetuam libertatis memoriam in ſcrinio S. Petri recondidit.

Reſcriptum priuilegij Romæ ſeruatur.

Deniq; ex nimia charitatis dilectione, qua uir Apoſtolicus complectebatur abbatem, & in ſignum amoris nõnullas ei ſanctorum reliquias contulit, quas ad monaſterium cum reuerẽtia portauit.

Vuilhelmus Romæ grauiter ægrotat.

In eadem urbe Romana beatus pater aliquandiu moram agens, grauiſsimã ægritudinem inflatione uentris incidit, quæ in tantum præualuit, ut à medicis etiam expertiſsimis deſperaretur. Tandem iuſsit ſe portari ad eccleſiam B. Mariæ ſemper uirginis, poſitoq́ ſaucio ad aram uentre ſuffragium eiuſdem aduocatæ pauperum intentiſsima ſupplicatione flagitauit. Ac ſubitò inter uerba orationis conualeſcere cœpit, breui priſtinæ ſanitati reſtitutus, expeditisq́ negotijs, pro quibus uenit in curiam, feliciter ad Hirſaugiam, comitante Domino remeauit. Quem fratres ſui cum ingenti lętitia ſuſcipientes, gratias omnipotenti Deo tam de incolumitate patris quàm de priuilegijs ab Apoſtolico impetratis per ipſum reddiderunt. His ita peractis reuerendiſsimus abbas Vuilhelmus cum monaſterio, fratribus & poſſeſsionibus acquiſitis, & legitimè in futurum acquirendis, de ſufficienti priuilegio libertatis & immunitatis crederet eſſe prouiſum, iam deinceps ad lucrandas Chriſto multorum animas omne ſtudium impendit. Et in breui quidem tẽpore poſſeſsiones monaſterij, Deo largiẽte, per oblationes fidelium notabiliter ſub eo ampliatæ ſunt, ita ut numerum monachorum copioſum ex his ſine grauamine

mine multo poſſet enutrire. Collegit ergo quoſcunque Deo ſeruire in ueritate cupientes, nobiles & ignobiles, diuites & pauperes, doctos & indoctos, ſine delectu perſonarum, & cùm monaſterium ab Adelberto comite pro 15. monachis à principio eſſet dotatum, ipſe centum quinquaginta monachos præter fratres laicos, qui appellabantur Barbati, ſub ſuo magiſterio legitur habuiſſe. Vnde cùm locus monaſterij S. Aurelij nimis pro tanta capienda multitudine uideretur anguſtus, nouum trans pontem cœnobium lapideo tabulatu conſtruxit, de quo poſtea dicemus. Nunc autem poſteaquàm conſecrationem, dotationem, libertatem, & cætera monaſterij priuilegia per abbatem Vuilhelmum impetrata, unà cum fundatione comitis Adelberti conſignauimus: ordinem hiſtoriæ diu intermiſſum reſumamus, incipientesq; à primo Vuilhelmi anno, ſeriem temporum & notabiliora in Germania, maximè circa ordinẽ geſta, breuiori ratione perſtringamus: ita uidelicet intenti alienis, ut tamen huius abbatis acta & monaſterij incremẽta ſub eo non negligamus. Igitur anno Vuilhelmi primo Petrus Damiani ex ordine noſtro ſacroſanctæ eccleſiæ Romanæ epiſcopus cardinalis, de quo longè ſuperius mentionem fecimus, à papa Alexandro ſecundo legatus ad regem Henricum in Germaniam mittitur, & apud Franckfordiã in præſentia multorum principum ſedis apoſtolicæ mandata regi eum authoritate magna & ſapientia exponit. Eodem anno Megimuuardus abbas Hildenſheimenſis abbatiam ſuſcepit Augienſem, patefacto in eam per multam largitionem pecuniarum aditu. His enim temporibus quibus Henricus quartus regnabat, epiſcopatus, abbatiæ, præpoſituræ & cæteræ dignitates eccleſiaſticæ, non per electionem dignis conferebantur, & hæreſis ſimoniaca totum penè regnum Teuthonicũ ſua prauitate maculauit. Ex qua multa in Germania orta ſunt mala, quia rex propter hæc & alia multa per Chriſti uicarium excommunicatus, rebellis & contumax ſummo pontifici fuit, omnesq; illi obedientes uſq; ad mortem perſecutus eſt.

Petrus Damiani legatus Germaniæ.

Abbatiæ & epiſcopatus hoc tempore ſimoniacè dabantur.

Anno ſequente, qui fuit dominicæ natiuitatis 1070 annus, archiepiſcopus Moguntinus Sifridus, archiepiſcopus quoq; Colonienſis Hildolphus, & Bãbergenſis epiſcopus Hermãnus, à papa Alexandro euocati Romam uenerunt. Ibi epiſcopus Bambergẽſis accuſatur, quòd per ſimoniacam hæreſin data pecunia epiſcopatum inuaſiſſet, adeò muneribus placauit Romanum pontificem, ut non ſolùm impunitus, ſed etiam pallio quaſi archiepiſcopus remuneratus, ab eo in patriam ſit reuerſus. Adelbero quoq; Vuormatienſis epiſcopus ex monacho S. Galli factus, quemadmodum ſuprà diximus, hoc ipſo anno propria (ut ferunt) craſsitudine præfocatus obijt, cui Adelbertus ſucceſſit. Anno Vuilhelmi abbatis ſecundo rex Henricus Ducatum Bauariæ Ottoni abſtulit, quem illi mater eius Imperatrix antea dedit, pro quo conſtituit Vuelphonem uirum ſtrenuum & bellicoſum, natione Sueuũ. Vnde dux Otto fugiens ad Saxones, contra regem dux belli factus eſt. Anno ſequente multi principes coniurant contra Henricũ regẽ & Saxones, acerrimo in eum animo multa contra eum prælia geſſerunt. Hoc tempore Sifridus archiepiſcopus Moguntinus, cauſa orationis in Galitiam ad S. Iacobum perrexit, & in reditu ad Cluniacum diuertens, ibidem manere contempto ſeculo ſtatuit, & in dominica quæ feſtum S. Michaëlis Archangeli præceſsit, denuò profeſſus eſt obedientiam regularem publicè coram omnibus in manu abbatis. Sed dum mercenarij Moguntinum epiſcopatum precio comparare à rege conarentur, per obedientiam abbatis, quam illi ſub regula S. Benedicti promiſerat, compulſus, ad ſedem ſuam

Nota corruptionem pontificis.

reuertitur,& 8.iduum Decembrium Moguntiam regreſſus eſt, ſedemq́ ſuam adhuc 12.annis gubernauit.Iſte archiepiſcopus Sifridus monaſteriũ ordinis noſtri fundauit in Thuringia,quod Haſlungen dicitur,in quo & ſepultus eſt.Abbas autem eiuſdem cœnobij primus fuit Giſelbertus monachus huius monaſterij Hirſaugienſis,quem abbas Vuilhelmus ad inſtantiam Sifridi archiepiſcopi Moguntini cum toto conuentu neceſſario,ad eundem locum deſtinauit.Iſte Giſelbertus uenerabilis abbas fuit,uiꝫ literis bonis eruditus & morum integritate cõſpicuus,maximus regularis diſciplinæ amator,qui multos in breui tempore monachos ad cœnobium præfatum ſeruituros Domino collegit.Verùm cùm Henrico regi poſtea excommunicato à ſummo pontifice Gregorio 7.conſentire minimè uellent,omnes cum abbate ſunt de monaſterio expulſi,qui pluſquàm 70.numero ad Hirſaugiam ueniẽtes honorificè à S.abbate Vuilhelmo ſuſcepti ſunt,quos aliquanto tẽpore ſecum detinuit,& poſtea cellam S.Gregorij eis pro manſione aſsignauit,quemadmodum ſuo loco plenius dicemus.Conſtituit etiam idem archiepiſcopus clauſtrum B.Mariæ ſemper uirginis ad gradus, in ciuitate Moguntina,quod multis prædijs & ornamentis dotauit. Anno Vuilhelmi abbatis quarto,qui fuit dominicę natiuitatis 1073.mortuo papa Alexandro ſucceſsit Hildebrandus abbas S.Pauli ordinis noſtri & Romanæ eccleſiæ archidiaconus,& præfuit annis 12. dictusq́ eſt Gregorius huius nominis ſeptimus uir certe multæ doctrinæ,magnæq́ pietatis,prudentiæ,iuſticiæ,conſtantiæ,& religionis,qui multa pro defenſione libertatis eccleſiaſticæ & fecit bona,& ſuſtinuit aduerſa.Hic primùm fuit monachus Cluniacenſis,& à Leone papa 9. ſanctæ Rom.eccleſiæ archidiaconus ad monaſterium S.Pauli ordinatus,hoc anno poſt Alexandrum,omnium conſenſu ſummus põtifex creatus eſt.Hic Romæ celebrata ſynodo ſtatuit ſub magna excommunicationis pœna,omnibus presbyteris,diaconis,ut concubinas & omnes mulieres,præter eas quas regulæ & ſancta ſynodus admiſit,à ſe quantocius eijciant,& ſecundum canones caſtè uiuant.Denique laicis interdixit,ne miſſas ſacerdotum concubinas habẽtium audire præſumerent.Omnes etiam uendentes & ementes epiſcopatus,abbatias,prępoſituras, decanatus,canonicatus,præbendas,presbyteratus,diaconatus,ſubdiaconatus,decimationes,cæteraq́ officia eccleſiaſtica,in eadem ſynodo excommunicauit.Henricum quoq́ regem accuſatum apud ſedem apoſtolicã de ſimonia & alijs multis criminibus & malis perpetratis,crebris nuncijs & epiſtolis Romam ad ſynodalia reſponſa uocatum, & uenire contemnentem excommunicauit,unde in regno & eccleſia multiplicata ſunt mala.Clara & celebris ualde his temporibus per Germaniam & Gallias erat memoria S.Sebaldi in Nurẽberg,& S.Heimeradi in Haſungen,& magno populorum concurſu quotidie frequentabãtur propter opitulationes quæ diuinitus illic languentibus ſæpenumero conferebãtur. Quorum ultimus uidelicet Heimeradus presbyter fuit ſanctiſsimæ uitę,qui obijt anno Domini 1019 indictione 2.4 calend. Iulij,ſuper cuius tumulum Sifridus archiepiſcopus monaſterium noſtri ordinis(ſicut diximus)conſtruxit,cuius patronus eſt S.Heimeradus,qui multis ibidem miraculis coruſcauit.

Monaſteriũ Haſſunzem conſtruitur.

Giſelbertus.

Hildebrandus ex abbate fit papa Gregorius.

Symoniaci quoque excommunicantur.

Sebaldus.

Heimeradus.

Anno Vuilhelmi abbatis ſexto Rex Henricus Saxones bello aggreditur,& multis ab utraq́ parte occiſis tandem uictoria potitur.Eodem anno obijt Henricus epiſcopus Spirenſis,cui Hutzmannus ſucceſsit.Anno Vuilhelmi abbatis 7.qui fuit dominicæ natiuitatis 1076.in menſe Martio,rex Henricus conſilium 24 epiſcoporum,multorum quoq́ abbatum & cleri-

corum apud Vuormaciam indixit, cui etiam perſonaliter interfuit, animo & intentione contra ſummum Chriſti uicarium, à quo iuſtè fuerat excommunicatus, iniuſtè penitus conſpirandi. Interea ſuperuenit quidam ex Romanis cardinalibus Hugo cognomẽto Blancus, quem propter mores ineptos papa depoſuerat à cardinalatu, plenus minarum, deferens ſecum de uita & inſtitutione papæ ſcenicis figmentis conſimilem tragœdiam, ſcilicet unde oriundus, qualiter ab ineunte ætate conuerſatus, quàm peruerſo ordine ſedem apoſtolicam occupauerit, quæ ante epiſcopatum, quæ poſt acceptum pontificatum memoratu quoq; incredibilia flagitia commiſerit. *Hugo cardinalis*

Huius uiri apoſtatæ authoritatem qui cum rege conſenſerant, quaſi diuinitus ſibi deſtinatam gratiſsimè proſecuti ſententiam promulgarunt, quòd papa eſſe non poſsit, nec ullam poteſtatem ligandi, uel ſoluendi habeat, uel aliquando habuerit, qui tantis uitam probris ac criminibus commaculauerit. Cumq; cæteri omnes damnationi eius nihil hæſitantes ſubſcriberent, Adelbero Herbipolenſis & Hermannus Metenſis epiſcopi aliquandiu reſtiterunt, allegantes canones, qui uetant epiſcopum ſine audientia ſynodali poſſe deponi. Sed minis Vuilhelmi epiſcopi Traiectenſis, qui partes epiſcopi Romani nimium perſequutus & regias plus æquo defendens inſtabat, etiam coacti ſubſcripſerunt. Nomine ergo ſynodi literæ Romam diriguntur ad papam pleniſsimæ iniuriarum & contumeliarũ, quibus eum declarant pontificatu depoſitum. Papa collecta ſynodo literas coram patribus publicè legit, ſibi à perfidis tranſmiſſas, & communi epiſcoporum conſilio regem denuò & cum eo archiepiſcopum Moguntinum Sifridum, epiſcopum Traiectenſem Vuilhelmum, & epiſcopum Bambergẽſem Rupertum excommunicauit. Porrò Ottonem Ratiſponenſem epiſcopũ, Burchardum Iuuanenſem epiſcopum, Ottonem Conſtantienſem epiſcopum, Euerardum comitem, Vdalricum & alios nonnullos regis conſiliarios prauos antea excommunicauerat. Cæteris uerò qui in ſynodo Vuormatienſi eius depoſitioni ſubſcripſerant, diem ſtatuit, qua niſi Romam præſentati cauſam dicerent huius inauditæ rebellionis, eandem excõmunicationis uinci pœnam ſubirent. Ad hoc conſilium malignantium abbas Vuilhelmus huius cœnobij Hirſaugienſis uocatus ire contempſit, quippe qui uicarium Chriſti ſanctum & innocentem nouerat, & cum ſancta Romana eccleſia optimè ſentiebat. Anno ſequenti qui fuit dominicæ natiuitatis 1077. circa 18. calend. Octob. colloquium maximum apud Oppenheim factũ eſt, ubi penè totius regni principes Regis ſubiectioni renunciabant, cauſam præbentes, quòd à duobus Apoſtolicis Romam ad ſatisfactionem uocatus non ueniſſet, & pro hoc contemptu in Romana ſynodo abſens & contumax, à papa excommunicatus eſſet. Vnde neceſsitate compulſus Romam uenit, & papam diſcalceatus laneisq; ad carnẽ indutus acceſsit, proſtratusq; in terram coram eo ueniam humiliter petijt, emẽdationem promiſit, & abſolutionem promeruit: ſed non permanſit in propoſito diu, imò crudelius contra eccleſiam ſæuire cœpit quàm antea ſæuijſſet. Tandem excommunicatus denuò à papa fuit, & Rudolphus dux Sueuiæ ſummo mandante pontifice contra eum per principes in regem fuit electus. Claruit his temporibus S. Anſelmus ex abbate Beccenſis monaſterij noſtri ordinis archiepiſcopus Cantuarienſis poſt Lanfrancum in Anglia, cuius olim auditor & diſcipulus fuit, uir in diuinis ſcripturis eruditiſsimus, & ſecularium quoq; literarum non ignarus, qui multa poſt ſe ingenij ſui reliquit opuſcula, quorum in ſecundo libro illuſtrium uirorũ noſtri ordinis, dudum iam fecimus mentionem

Sententia ſtulta.

Adelbero. Hermannus.

Abbas Vuilhelmus noluit conſentire Schiſmaticis.

Conuocatio principum in Oppenheim.

Abbas Vuilhelmus in amicitiam S. Anſelmi uenit

mentionem. Hic dum pro defenſione iurium eccleſiæ ſuæ ſuprà nominatæ ad ſedem Apoſtolicam perrexiſſet, Vuilhelmum abbatem noſtrum Hirſaugienſem, quem antea pro cōfirmatione inſtitutæ libertatis Romam ſub Gregorio papa 7. iuiſſe iam diximus reperit, & in eius notitiam familiarem aſſumptus, magna deinceps amicitia inter eos cōfirmata eſt. Rediens quoque ab urbe Romana idem ſanctiſsimus præſul Hirſaugienſe cœnobium præterire noluit, in quo uirum ſibi omnino clariſsimum abbatem reſidere cum fratribus in magno religionis feruore cognouit. Ad Hirſaugiam itaq; ueniens cum maximo honore & reuerentia à S. abbate Vuilhelmo ſuſceptus eſt, & per dies aliquot in eodem loco in ſumma charitate quieuit. Sanctificauit hunc locum ſua præſentia primâs Angliæ, ſanctificatus à Deo, uir omni laude digniſsimus, tantaq; humilitate & charitate ſe fratribus exhibuit communicabilem, ut non archiepiſcopū, ſed monachum quemlibet extremum crediddiſſes. In medio fratrum quaſi unus ex eis reſidebat, colloquens de ſcripturis ſanctis, de inſtitutione morū regularium, de amore Dei animarumq; ſalute, & ad omnia interrogata cum maxima beneuolentia, maximè de ſcripturarum propoſitis quæſtionibus reddens omnibus & ſingulis conueniens reſponſum. Maximo deſiderio fratrum ſe orationibus commendauit, uidensq; tranquillitatem, pacem & concordiam eorum, ſuas deplanxit curas & ærumnas, quas patiebatur, Miſerum ſe clamitans, quòd puritatem internę conuerſationis, & contemplationis dulcedinem, propter ſeculi curas, aut maculare aliquantulum, aut plurimum intermittere cogeretur. Eos autem beatos, terq; felices, quibus in ſilentio monaſticæ ſolitudinis uſq; ad finem uitę ſalutare Dei expectare conceditur. Poſtea uerò quàm apud eos aliquātis diebus quieuiſſet, data benedictione in ſua remeauit: eos quos hîc uiſitauerat fratres, in multa Spiritus ſancti conſolatione relinquens ædificatos. Multas iam deinceps inter ſe miſerunt epiſtolas, Anſelmus ex Anglia in Hirſaugiam, & ex Hirſaugia Vuilhelmus ad Angliam. Ex omnibus autem Anſelmi epiſtolis, quas ſcripſit ad abbatem Vuilhelmum, uel unam huic hiſtoriæ noſtræ ad poſteritatis notitiam & dictorum confirmationem, placuit nobis inſerere, ut quanti fecerit merita fratrum huius conuentus Hirſaugienſis uir tantæ ſanctitatis & præeminentiæ, nullus ignoret poſterorum. Nam poſt aliquot annos cùm comes de Caluue propter adhæſionem regi Henrico, cum cæteris multis à ſummo pontifice excommunicatus ſe diuinis ingereret, fratresq; huius cœnobij pro hoc quod cum ſummo ſentiebant pontifice non modicum perturbaret, abbas Vuilhelmus caſum B. Anſelmo cum quibuſdam alijs quæſtionibus per epiſtolam innotuit, & eius ſuper his conſilium requiſiuit. Cui ſanctus Anſelmus in hunc modum ex Anglia reſcripſit: Domino & patri reuerendo abbati Hirſaugienſium fratrum Vuilhelmo, Anſelmus Cantuarienſis eccleſiæ miniſter indignus, in hac uita diuturnam proſperitatem, & in futura æternam felicitatem. Ex eo quò mihi probitas ueſtra ſui dignata eſt præbere notitiam, tantam eius concepi dilectionem, ut ueſtri ſemper dulcis mihi ſit memoria: quod ſum expertus non immeritò fieri, quoniam & uitam ueſtram amore & reuerētia dignam agnoui exiſtere, & ueſtram paternitatem non ſine affectu dulcedinis erga meam paruitatem eſſe. Sæpe nanq; fratres uenientes à uobis, me non ſolùm ſanctitatis ueſtræ relatione ædificauerunt, ſed & dignationis ueſtræ ſalutatione honorauerunt. Qua in re licet quicquid eſt in me toto, minimè poſsit tantis meritis reſpondere, meum tamen

Conuerſatio eius inter fratres quā humilis fuit.

Epiſtola S. Anſelmi ad Vuilhelmum abbatē Hirſaugienſem.

eſt quantum amoris & reuerentiæ poſſum exhibere. Sed hæc Deo in nobis ſeruanda & augenda committens, ad ea de quibus meam paruitatem conſulere dignata eſt prudentia ueſtra, non præſumendo, ſed obediendo potius reſpondebo, fortè quod non materiæ ſufficiat, ſed quod mihi uidetur. Comes quidem ueſter, qui excommunicatus uobis diuina celebrantibus ſe immiſcet, mihi uidetur humiliter admonendus, ne contemnendo ſententiam eorum, à quibus & in quibus Deus ſe confirmat, audiri cùm audiuntur, & ſperni cùm ſpernuntur, ſeq; ligare cum ligant, & ſoluere cùm ſoluunt, aggrauet ſuper ſe Dei iudicium, à quo fugere nuſquam homo poteſt. Quare illi melius eſſe, ut per ſalubrem humilitatem abſtineat ab his, à quibus eum ſententia Apoſtolica ſegregat, quàm per præſumptionis contemptum ſe ingerat in illa, quæ nuſquam niſi per humilitatem quæſita proſunt, at ſemper inordinatè præſumpta obſunt, nec debere cum nullo ſuo commodo & grauiſsimo ueſtro malo cogere uos, ut cùm eum offendere nolitis, Deum & Apoſtolici authoritatem grauiter irritetis, ad quos pacan dos illum adiutorem habere non poſsitis, facilius quoq; ac benignius Apoſtolicum eius rationes ſuſcepturum, ſi ſuam illum ſententiam cognoue rit reueritum. Quòd ſi comes idem hanc admonitionem reſpuerit, ſcitis quia Deus plus timendus eſt quàm homo. Quapropter aut ſecundum iam prolatam Apoſtolicam ſententiam erga illum agendum, aut ipſum Apoſtolicum ſeu aliquem uices eius gerentem de hoc ipſo conſulendum æſtimo.

Plus Deus quàm homo timendus.

De presbyteris concubinis publicis conſiliū Anſelmi.

De presbyteris uerò qui ſe apertè reprobos libidinis cõmercio Deo reprobabiles exhibent, omnino tenendū eſt, quod Apoſtolica prouidentia eccleſiaſtico, iuſtoq; rigore conſtituit. Nempe nullatenus conuenit, ut ibi reuerenter aſtetur, ubi pertinaciter aperta & impudēti libidine fœtentes, Dei & ſanctorum prohibitionē contemnendo ſacris altaribus deſeruiunt, imò non deſeruiunt, ſed quantum ad ipſos pertinet, turpiter cõmaculant: non quo quis ea quæ tractant cõtemnenda, ſed ipſos potius tractantes execrandos exiſtimet, ut qui Dei & angelorum præſentiam non reuerentur, uel hó minū deteſtatione repulſi ſacra contaminare deſiſtant. Nec ullatenus oportet, ut illi ſint conſortes de altari participantiū, qui per immundiciā ſe faciunt exortes altari deſeruientiū. De lapſis autem ſacros ordines habētibus, ut ſpontanea humilitate ſecretè quibus debent confitentibus, nequaquam aſſerendum eſt, quòd in eiſdem ordinibus amplius uti nullatenus poſſint, ſi per ſacrificium ſpiritus contribulati cordiſq; contriti & humiliati Deum placantes, ad uirtutē proficere ſtudioſè cõtenderint. Nam nec apud Deum reprobatur officium alicuius, propter culpam quam ipſe ignoſcit: nec apud homines decoloratur ſacri ordinis dignitas, propter perſonā cuius ipſi peccatum non cognoſcūt: quibus duabus cauſis, carnalis lapſus prohibet ad ſacros ordines acceſſum aut reditum. Sed quoniam fermè ſemper occultum eſt, quorum remiſſæ ſint iniquitates & quorum tecta peccata, quorum uerò minimè, tutius ſemper eſt, conſcium ſibi criminis atq; placitā perſonam expoſcunt per laudabilem humilitatem abſtinere, quàm per culpabilem ſecuritatem præſumere. Illud enim ſemper poteſt, Deo non improbante: hoc uerò non debet, niſi Deo approbante. Qui autem huic ſententiæ, quæ ad ſacri ordinis officium, reditum poſt lapſum concedit, nequaquam aliquā ratione, niſi authoritate fulciatur ſcripturarum, uult attribuere conſenſum, legat epiſtolam B. Calixti papæ directam uniuerſis epiſcopis per Galliam conſtitutis, & B. Gregorij ad Secundinum incluſum, ubi ipſi hanc ſententiam ſic firmis & penè eiſdem rationibus & authoritatibus confirmant, ut nullatenus aliorum probatione indigeat. Sed quoniam idem B. Grego-

Tutius eſt poſt lapſum ab ordinis executione abſtinere quā nō.

Calixtus papa.
Gregorius papa.

Gregorius idipſum in alijs ſuis quibuſdam epiſtolis ſtudioſe prohibet, ne ſibi ipſi contrarius ſit: de apertis quidem prohibuiſſe, de occultis uerò poſt condignam pœnitentiam conceſsiſſe intelligitur. Nam crimen quod nec à Deo imputatur, nec ab hominibus eſſe putatur, non reprobat, nec decolorat, ut iam dixi: cùm tamen in tali re cuiq; tutius ſit, coram Deo plus timere quàm confidere. Prohiberi autem inuitum debere, qui occultum crimen humili confeſsione ſponte & occultè detegit, minimè exiſtimo: ne multis obruatur uirtus ſalubris confeſsionis, qui potius eligerent penitus uſquam in mortem occultari, quàm hac occaſione in certitudinem uel in ſuſpicionem alicuius criminis adduci. Vt enim confiteantur illi, peccatum ſuum ſtatuitur, ſed confitentem abſq; eius conſenſu à ſui ordinis officio ceſſare nemo cogit, ſed potius magni criminis reus eſſe uidetur qui cogit: quia ſic & confitentem pœnitere confeſsionis & plures nondum confeſſos, horrere & refugere confeſsionem compellit. Nam ſatis patet quàm minus malum ſit, cuilibet peccatori ad altare cum amore confeſsionis peractæ & ſpe miſericordiæ humili mente accedere, quàm ſecum odio cõfeſsionis & deſperatione ueniæ indurato corde, deſiderio uel etiam actu ſumptuoſe ingerere. Ille itaq; cui confeſsio fit nequaquam particeps æſtimandus eſt minoris culpæ, in qua alium permittit non conſentiendo, ſed maiorem prudenter præcauendo. Particeps uerò maioris criminis autorq; eſſe uidetur, ad quod multos impellit: & ſi non uolendo, tamen inordinatè plus quod minus quàm quod maius erat timendo. Sed manifeſtum eſt, quia illi qui humili contritione ſuperbam uerecundiam conculcando, ſemetipſosq; iudicantes indicenti ceſſationem ſponte conſentiunt, multò tutius miniſtrant permiſsi, ſeu etiam iuſsi, quàm illi qui cum uerecũdia humana inter Deum & ſe iuſtè iudicare refugiunt, licet is cui confitentur ualde periculoſius prohibeat iſtos inuitos, ut ſuprà dictum eſt, quàm illos ſpontaneos.

Confeſſore nõ ſit durus nimium in occultis, ne confeſsio pereat.

Et cùm utriſq; neceſſarium ſit, uel ad tempus abſtinere, puto quia illi qui non libenter ceſſant ad quod non bene properant, ſunt tantùm relaxandi, hi uerò qui ſponte abſtinent, ad id quod non præſumunt etiam reuocandi. Nam in iſtis ſi reuocentur, obedientiæ tegmine præſumptio palliatur, in illis uerò humilitas obedientiæ robore adiuuatur. Quæ reuocatio non indifferenter, ſed magna prælati confeſsionem ſuſcipientis diſcretione facienda eſt. Sæpe nanq; contigit, ut aliquis non per immiſſum criminis perpetrati horrorem, neq; per uim humilitatis humanam uerecundiam ſuperet, ſed per ſtultitiæ tenebras & impudentiæ duritiam fœditatem ſceleris & pudorem non ſentiat, & per negligentiam officium ſuum non appetat. Qui autem huiuſmodi eſt, nunquam ad ſacrum officium aut uocandus aut reuocandus eſt, ſed cùm pro ipſo pœnitente ſupplicat humilitas, ſuggerit contritio, intercedit uitæ mutatio, tunc nimirum ſi prælatus non tam de meritis aliquibus, quàm de magna miſericordia & multitudine miſerationum Dei illum confortans, ad ſui uſum officij remittat aut inuitet, non tam temerè quàm prudenter egiſſe uidetur. Eſt enim ſæpe in huiuſmodi præuenienda puſillanimitas, excludenda contemptus ſuſpicio, oſtendenda beneuolẽtia, exhibenda compaſsio. Hoc enim modo qui tales ſunt, quanto benignius tanto efficacius ad perfectionem promouentur, & tanto ſtrictius in bono propoſito ligantur. Potui plura de ſcripris primùm his interſerere, ſed quia epiſtolaris breuitas, quæ nimis ſe iam extendi reclamat, non conſentit, ſimpliciter quid de interrogatis ſentirem paternitati ueſtræ iuſſus expoſui. Omnipotens Deus nos & in his & in omnibus, quæ nobis agenda ſunt, ſic in rectitudine ueritatis dirigat, ut pro eis ſeipſum mercedem retribuat. Si

Quanta ſit in cõfeſſore neceſſaria diſcretio.

præſens

præſens eſſem coram uobis,& ſancta congregatione ueſtra,de qua multa bona uidi,& à multis cōcorditer maiora quotidie audio,ſupplici mente totum corpus proſternerem,& ut me bonorum quæ Deus operatur in ueſtro ſancto monaſterio in perpetuum participem,in fraterna charitate denuò per amplius concederetis poſtularem.Sed quoniam ego nimiū diſtans hoc non poſſum,præſumo de meis meritis,ſed de ueſtra ſanctitate rogare, ut uos hoc ipſum pro me non humiliato corpore,ſed benigna mente ab ijſdem filijs ueſtris mihi petatis & cum illo concedatis.

His beati Anſelmi literis & conſilijs S.Abbas Vuilhelmus in Domino confortatus ac diuini amoris totus incenſus,nec minus zelo animarū prouocatus,toto illo tempore quo miſerabile ſchiſma contra Dei eccleſiam durauit impio rege Henrico in uicarium Chriſti ſęuiente,quoſcunq; potuit ſalubri conſilio ad unitatem eccleſiæ ſeruandam tuendamq; totis uiribus animabat. *Vuilhelmus conſilio S. Anſelmi eccleſiam tuetur.* Et quoniam puro ſimpliciq; oculo tam ſancto tamq; neceſſario inſiſtebat negotio,quicquid agebat,religioſorum omnium animis complacebat: quicquid dicebat,cunctorum bonorum corda amoris intimo affectu mulcebat.Cum ſimplicitate columbina ſemper in eo uiguit aſtutia ſerpentina:& quia in omnibus non ſuam,ſed Dei gloriam quæſiuit,dedit illi gratiam ſuam Deus,ut in cunctis proſperè ageret,ita ut ab huius ſeculi prudentibus omnes prudentia uideretur præcedere,& ab his qui diuinā profitebantur ſapientiam ſine inuidia coleretur. Claruit etiam his temporibus in Anglia Giſelbertus abbas monaſterij noſtri,quod appellatur Vueſt,B, Anſelmi diſcipulus, uir tam in diuinis ſcripturis quàm in ſecularibus egregiè doctus,qui inter cætera ingenij ſui monumenta ſcripſit contra Iudæos pulchram altercationem non ineleganti ſermone. *Giſelbertus.* His quoq; temporibus claruit Diemo noſtri ordinis abbas in ciuitate Saltzburgenſi,qui propter excommunicationem Regis Henrici quarti de monaſterio ſuo fuit expulſus,quoniam cum ſancta Romana eccleſia ſentiens,excommunicatis communicare noluit. *Diemo.* Venit ergo fama S.Vuilhelmi abbatis prouocatus ad monaſterium noſtrum huc in Hirſaugiam,& inter fratres conuerſatus humiliter,cùm uitæ eorum laudabilem inſtitutionem uidiſſet,decreuit perpetuò cū eis in Domino permanere.Itaq; monachus denuò factus ſub Vuilhelmo religioſe cōuerſabatur,gratias agens Deo,quòd tam ſanctæ congregationi meruerit inſcribi.Deinde poſt annos aliquot in archiepiſcopum Saltzburgenſis eccleſiæ ſublimatus eſt,& de monaſterio noſtro per obedientiam compulſus receſsit inuitus.Præfuit autem eccleſiæ præfatæ ſtrenuè uerbo & exemplo,multis præbens incitamenta uirtutum. Tandem amore diuino ſuccēſus cum alijs multis ad terram ſanctam ire,dominicūq; inuiſere ſtatuit ſepulchrum,& in itinere captus à paganis,cum cæteris ſuæ peregrinationis pleriſq; ſocijs martyrio coronatus eſt,cuius geſta habentur. Circa hæc tempora Rupertus quondā abbas Augienſis per papam Gregoriū 7.deponitur,mandatum perferente S.Hugone abbate Cluniacenſi, omniſq; illi ordinis eccleſiaſtici executio interdicitur,præter pſalmodiam, quia tertiò Romam citatus,ut ſe de obiectis purgaret criminibus, ire contempſit. *Rupertus.* Poſtea ſummi pontificis prohibitione cōtempta monaſterium in Gegenbach à rege Henrico ſuſcepit,ubi dum pro conſuetudine ſua lucris temporalibus immoderatius intenderet,occiſus eſt cum alio haud deſperatæ indolis monacho adoleſcente,qui eum de Bambergenſi monaſterio ſecutus fuerat à ſeruitoribus ſupradicti cœnobij,cōtra quos poſſeſsiones monaſterij & ius ſuum progreſſus,ipſe ad uim arcēdam defendere uoluit.His

temporibus Gregorius papa 7. pro cauſis eccleſiaſticis legatum in Germaniam & Gallias miſit, uirum uenerabilem, eruditione ſcripturarum ac morum ſanctitate integerrimum, Bernardum abbatem Maſsilienſem ordinis noſtri, qui ueniens ad hoc monaſterium noſtrum Hirſaugienſe, quaſi ad anni ſpacium propter difficultatem itineris conficiendi, quod uolebat, hîc cum fratribus remanſit. Huius uiri conſilio S. abbas Vuilhelmus pro pleniori monachorum inſtitutione perdiſcēda, duos ex monachis ſuis ad Cluniacum direxit, ac poſtea iterum duos, & tertiò nihilominus duos, qui diligenti examinatione omnia illius congregationis ſecreta rimati ſunt, & in ſcriptis conſtitutiones ad Hirſaugiam retulerunt. Vnde Vuilhelmus reuerendiſsimus abbas permiſsione Hugonis Cluniacenſis abbatis ſanctiſsimi, ſtatuta & conſuetudines ſibi tranſmiſſas mutatis iuxta conſiderationem loci, regionis & aëris quibuſdam rationabiliter mutandis, in duobus libris ordine pulchro digeſsit, fratribusq́ ſuis & poſteris pro conſeruatione conuerſationis monaſticæ obſeruandas tradidit.

Bernardus.

Vuilhelmus.

Anno Vuilhelmi abbatis 10. qui fuit dominicæ natiuitatis 1079. Hidolphus archiepiſcopus Colonienſis obijt, cui Sigeuuinus ſucceſsit. Hoc ipſo anno rex Henricus fortiter debellat Saxones, ex quibus plures interierunt.

Anno autem Vuilhelmi abbatis 11. iuſſu Henrici regis apud Brixinam Noricorum ciuitatem iterum Synodus 30. epiſcoporum & multorum abbatum ac clericorum contra papam Gregorium 7. celebrara eſt. Eodem anno rurſus bellum inter Rudolphum & regem Henricum geritur, & ipſe Rudolphus cum alijs multis cecidit, qui Mersburg delatus à ſuis mortuus & ſepultus eſt. Fertur autem in extremis poſitus, & abſciſſam dextram intuitus, cum graui ſuſpirio dixiſſe ad Epiſcopos, qui fortè aderant, Ecce hæc eſt manus qua Domino meo Henrico fidem ſacramento firmaui, quam heu uobis urgentibus non ſeruaui, & ecce uitā miſer cum regno deſerere compellor. Videte qui me contra Dominum meum ſolium aſcendere feciſtis, ut recta uia me ueſtra monita ſequentem duxeritis. Quibus dictis expirauit. In cuius locum Saxones & Alemaniæ principes Hermannum quendam præpotentem ex Germania nobilem elegerunt, qui breui tam ſuis quàm alienis cœpit deſpectus haberi, unde poſt paucos annos depoſito nomine regis, ad gratiam Henrici ſe contulit.

Synodus.

Rudolphus rex in bello cecidit.

Recognouit errorem ſuum Rudolphus.

Herm̄nus rex eligitur.

Anno Vuilhelmi abbatis 12. dominicæ uerò natiuitatis 1081, rex Henricus Italiam cum exercitu petit, Romamq́ ueniens in uigilia Pentecoſtes, reſiſtente ſibi Gregorio papa cum Romanis, ante caſtellum S. Petri caſtella poſuit, ubi etiam crebris per biennium incurſibus urbanorum infeſtatus, parua manu multa uiriliter peregit. Obſedit ergo urbem cōtinuò per biennium, quam tandem cepit anno Domini 1083, indict. 6. 4. nonas Iunij, quæ fuit ſexta feria hebdomadæ pentecoſtes. Gregorius autem papa occulte fugiens Salernam ſeceſsit, ibiq́ uſq; ad diem mortis ſuæ permanſit. In cuius locum Henricus rex petentibus Romanis Vuigbertum Rauēnatenſem epiſcopum papam conſtituit, quem Clementem huius nominis tertiū appellarunt. Hæc autem inſtitutio Vuigberti antipapæ, facta fuit obſidione urbis durante, in ſynodo 30 epiſcoporum (ſicut diximus) apud Brixinam contra Gregorium, Henrici iuſſu habita. In hac ſynodo S. Pontificem in auditis criminibus falſo accuſatum, quod per artem magicam, necromanticam, & dæmonum ſuffragio ſedem apoſtolicam inuaſerit, & alia complura mentientes, abſentem depoſuerunt. Quod audiens papa Gregorius congregata pontificum & abbatum ſynodo, Vuigbertum inuaſorem ſedis apo

Rex biennio Romam obſidendo cepit.

Vuigbertus.

ſtolicæ

ſtolicæ cum omnibus qui fuerunt in ſynodo Brixinenſi, Henricum quoq; regem cum omnibus fautoribus ſuis excommunicauit, & ſatis terribiliter maledixit. Eodem quoq; anno Vuilhelmi abbatis, uidelicet 12. Moguntia ciuitas ex maiori parte cũ eccleſia principali & tribus monaſterijs igne conſumpta ſunt. Monaſterium quoq; Bambergenſe in uigilia ſancta paſchatis combuſtum eſt. Henricus quintus huius nominis rex naſcitur. Anno domini 1082 cùm numerus monachorũ huius cœnobij ſub reuerẽdiſsimo abbate Vuilhelmo, Domino benedictionẽ ſuam largiente multũ creuiſſet, ita ut loci anguſtia apud S. Aurelium eos difficulter præ multitudine capere poſſet (Erant enim plus quàm centum quinquaginta monachi, præter conuerſos, quorum non minus quàm 40 fuerunt) cœpit uir ſanctus habere cõſilium cum eiſdem fratribus ſuis de monaſterio præfato aliquantulum ampliando. Sed cùm id propter loci ſitum anguſtum & minus congruentem, ſtructurarumq; diſpoſitionem fieri conuenienter non poſſet, accepto conſilio nouum monaſterium trans fluuium in loco eminentiori aliquantulum, & ob id ſaniori quoque conſtruere decreuit, fiduciam habens de miſericordia Dei magnam: quia qui tot in obſequium ſui fratres in unum collegerat, ſumptus etiam pro conſtruenda eis manſione neceſſaria prouideret. Cumq; neceſſaria ad hoc opus præparare cœpiſſet, lignorum enim ibi & lapidum magna copia erat, Domino Deo prouidente cœperunt diuites & nobiles multa pro Dei amore conferre, & ſanctum opus propter laudabilem conuerſationem monachorum & famam Vuilhelmi abbatis ſine intermiſsione promouere. Fuit eo tempore quidam Marchio potens & diues nomine Hermannus, qui diuino ſpiritu attactus, mundum pro Dei amore cum omnibus rebus & pompis contemnens, occulteq; fugiens, nemine præter uxorem ſciente, ad monaſterium Cluniacenſe incognitus diuertit, aſſumptoq; à ſancto Hugone abbate ſanctæ conuerſationis habitu, pro ſummi paſtoris amore paſtor pecorum monaſterij eiuſdem factus eſt. Huius præſtantiſsimi uiri uxor poſt coniugis præfati diſceſſum, Deum bonorum ſuorum uolens inſtituere hæredem, ſumptus & impenſas ſancto abbati Vuilhelmo ad conſtruendum nouum monaſterium inchoatum præſtitit. Quæ tandem neſcio qua ex cauſa uſq; adeò fuit offenſa, ut ſanctum opus intermitteret, & tetractis manibus relinqueret imperfectum. Ex his tamen quæ antea contulerat, tantum ſuperfuit impenſarum, ut reliquium penè totum quod reſtabat, perficeretur. Cœpit autem reuerendiſsimus abbas Vuilhelmus monaſteriũ maius conſtruere anno regiminis ſui 13. qui fuit dominicæ natiuitatis 1082, indictione 5. & in nouem annis totum ædificium perfecit, ita ut decimo anno eccleſia fuerit conſecrata. Huius autem ædificij non alios artifices habuiſſe credendus eſt quàm monachos ſuos, quippe cùm fermè ducenti eſſent numero, erant inter eos latomi, fabri lignarij, ferrarijq;, & architecti in omni arte & ſcientia architecturæ proculdubio expertiſsimi, qui totum opus ſine adiutorio ſecularium artificum egregio tabulatu, ut hodie cernitur eccleſia, cõſummarunt. Cætera nanque monaſterij ędificia præter eccleſiam, penè omnia ſucceſſu temporis per diuerſos abbates mutata ſunt. Anno ſequente qui fuit dominicę natiuitatis 1083. abbas Vuilhelmus cellam ſancti Gregorij in Richenbach fundauit, cuius fundationis ſeriem ipſius uerbis duximus his potius quàm alienis inſerere. In nomine ſanctæ & indiuiduæ trinitatis. Ego Vuilhelmus nullis meis meritis, ſed ſola Dei miſericordia cœnobij Hirſaugienſis abbas, notum eſſe deſidero omnibus

Moguntia igne crematur cum eccleſijs.

Monaſterium maius cœpit fundari in Hirſaugia.

Artifices omnes monachi fuerunt & conuerſi.

tam futuris quàm præſentibus, quòd quidã ingenuus ſenior nomine Bem, prædiolum ſuum in Nigra ſylua ſitum, in loco qui à Riuo, qui ibi Murgam influit, Richenbach uocatur, ſancto Aurelio Hirſaugiæ in præſentia idoneorum teſtium in æternam hæreditatem tradidit: id unicè poſtulans, ut ibidem monaſterium conſtrui ſatagerem. Accepto igitur communi concordiq; ſeniorum noſtrorum conſilio, miſimus fratres monachos noſtros tres, & laicales quinque in idem prædiolum, nemore denſiſſimo hiſpidum, quatenus ſylua eruta, locoq; purgato, conſtruerent monaſterium beato Gregorio. Anno itaque incarnationis Dominicæ 1082, indictione 5, circiter idus Maij, cùm ueniſſent ijdem fratres in prædictum locum haud paucis diebus pro tugurio fruebantur nuda abiete. Horum autem unus uocabatur Erneſtus, uir probus & curialis, qui iam pridem ſe ſuaq; omnia noſtræ dediderat obedientiæ, quem cum ſuis omnibus eidem loco in adiutorium conceſsimus. Extitit ergo idem Erneſtus loco & fratribus prouiſor, & quaſi pater ſecundus, qui ad extirpandam ſyluam, ad purgandum locum, ad ædificandum monaſterium, ad conſtruendas officinas, maximè ſuas ipſe impenſas dedit, & undequaq; competenter acquiſiuit. Eius ergo parentumq; ipſius, ſicut & meam meorumq; memoriam ibidem celebrem haberi dignum iudicaui, libensq; firmaui. Sanè poſitum eſt fundamentum eccleſiæ, anno Vuilhelmi ſuprà dicti abbatis decimoquarto, qui erat dominicæ natiuitatis milleſimus octuageſimus tertius, indictione ſexta, & in triennio conſummata eſt. In præfato ſiquidem monaſterio Richenbach noſtri ordinis prioratus eſt, qui à tempore fundationis ſuæ uſque in hodiernum diem, abbati huius monaſterij immediatè, & pleno iure ac dominio eſt ſubiectus, ad ipſumq; pertinet ius inſtituendi ac deſtituendi priorem ipſius loci toties, quoties opus fuerit, conſecrandiq; monachos ibidem, ac cætera faciendi quæ hodie de conſuetudine & priuilegio habet in uſu. Similem quoque iuriſdictionem habet ſuper prioratu in Schonrein in finibus Franconiæ ſiti, qui ſubeſt abbati Hirſaugienſi ſimpliciter in omnibus immediatè, habetq; ius inſtituendi deſtituendiq; priorem, ac ſingula ordinandi quæ ad maioritatem prioratuum huiuſcemodi pertinere dignoſcuntur. Præpoſitura etiam in Rode Augustienſis diœceſis immediatè ad ius monaſterij Hirſaugienſis pertinet, cuius præpoſitus abbati Hirſaugienſi, pleno iure ſubiectus eſt. At uerò ſanctus abbas Vuilhelmus adhuc plures prioratus ordinis noſtri ſua ſub iuriſdictione illo tempore poſsidebat, qui ſuccedente tempore in abbatias mutati, à iuriſdictione monaſterij Hirſaugienſis alienati ſunt. Floruit hoc tempore ordo monaſticus in hoc cœnobio, non ſolùm numero monachorum, ſed etiam perſonarum conditione, & meritorum qualitate uehementer inſignis. Nam ſicut in præcedentibus diximus, fama ſanctiſsimi uiri Vuilhelmi abbatis longè lateq; per orbem diuulgata, cœperunt ad eum multi confluere uiri, in ſeculo nobiles & diuites, qui contemptis omnibus rebus pompiſq; mundi, ſuaue iugum Domini ſub eius obedientia portandum ſubierunt. Et licet omnium habere memoriam noſtræ non ſit facultatis, tamen ne ueterum Hirſaugienſium gloriam neſcientibus, fabulam recitaſſe uideamur, paucorum è pluribus uel ſola nomina dignitatibus, quibus prælati ſunt coniungentes, exprimamus. Gebhardus filius ducis Alemaniæ, & frater ducis Bertholdi, uir non ſolùm nobilitate ſanguinis clarus, ſed etiam ſapientia, facundia & eruditione Scripturarum inſignis, contempto ſeculo, pro Dei amore, ſub ſancto patre Vuilhelmo in hoc

Erneſtus.

De prioratu in Schonrein.

De præpoſitura in Rode.

Multi nobiles in Hirſaugia facti ſunt monachi.

Gebhardus.

 noſtro

noſtro cœnobio monachus factus eſt. Hic poſtea Conſtantienſis epiſcopus ordinatus, multa huic monaſterio Hirſaugienſi unà cum fratre duce Bertholdo bona fecit. Eiuſdem nominis alter Gebhardus uir nobilis & doctus, ſub eodem patre Vuilhelmo monachus in hoc noſtro monaſterio factus, ipſi Vuilhelmo in abbatia ſucceſsit, & demum epiſcopus Spirenſis eccleſiæ conſtitutus eſt, ſicut in ſequentibus ſuo loco dicemus. Dietgerus etiam monachus noſtri monaſterij ſub S. patre Vuilhelmo factus eſt, uir moribus & eruditione præclarus, propter uitæ meritum & ſcientiæ doctrinam, in eccleſia Metenſi epiſcopus ordinatus eſt. Multi uerò de monaſterio noſtro monachi, tam ſub S. patre Vuilhelmo quàm ſub diuerſis eius ſucceſſoribus, diuerſis temporibus ad alia cœnobia dati fuerunt abbates. E quibus nonnulli, temporum ſucceſſu, in diuerſis locis epiſcopi facti ſunt. Horum quidem nomina tenemus omnium, licet quorundam tempora ignoremus: propterea, ne quos in ſupputatione annorum contingat negligi, ſtatuimus uniuerſalem omnium qui ad nos delati ſunt catalogum in hoc loco breuiter ordinare. *Dietgerus.*

Sigefridus monachus noſtri cœnobij ſub ſancto patre Vuilhelmo in monaſterio Schaffhuſen noſtri ordinis, Conſtantienſis diœceſis, per eundem Vuilhelmum abbas ordinatus eſt. Quod monaſterium uetuſtate penè collapſum, ſanctus pater pulchro tabulatu inſtaurans, monachis & abbati prædicto donauit. Henricus quoque monachus uir ſtrenuus, & regularis diſciplinæ zelator integerrimus, à S. patre Vuilhelmo primus abbas S. Georgij martyris in Nigra ſylua, quod à fundamētis ipſe conſtruxerat, ſicut longè ſuprà diximus, conſtitutus eſt. Ad Petershuſen eiuſdem Conſtantienſis diœceſis monaſterium abbatem dedit, uenerabilem uitæ moribus & ſcientia inſignem Diethericum huius cœnobij monachū, qui regularis diſciplinæ feruidus cultor & inſtaurator fuit, & multos uerbo & exemplo ad mundi contemptum perduxit. *Sigefridus.* *Henricus.* *Dietthericus.*

Ad monaſterium in Haſſungen Moguntinenſis diœceſis, in partibus Thuringię ſitum, de quo ſuprà diximus, abbatem miſit primum ex ſuis monachis cum toto conuentu, nomine Giſelbertum: quem poſtea per Henricum regem quartum, propter excommunicationem ſummi Pontificis expulſum, ad Hirſaugiam cum ſeptuaginta monachis reuerſum, ad monaſterium in Reinhartzborn, in finibus Thuringiæ, eiuſdem Moguntinæ diœceſis abbatem conſtituit, qui etiam monaſterium Erfordenſe gubernandum ſuſcepit. *Giſelbertus.*

Ad monaſterium quoq; in Zuuifalten Conſtantienſis diœceſis abbatem dedit Notgerum monachum, uirum in diſciplinis monaſticis optimè imbutum, & per omnia idoneum, qui monachos uerbis & exemplis ad normam regularis uitæ poſſet inſtituere. *Notgerus.*

Ad monaſterium uerò in Camburg Herbipolenſis diœceſis, quod nunc ab ordine tranſlatum eſt, abbatem dedit Guntherum monachum, uirum prudentia & religione uenerabilem, qui ante conuerſionē ſuam magnam in curialibus cauſis opinionem experientiæ conſequutus fuerat. *Guntherus.*

Ad cellam S. Petri, quam de Vuilheim ſuperius diximus tranſlatam, abbatem conſtituit Adelberonem, uirum tam in monaſticis diſciplinis quàm in ſecularibus experientijs non mediocriter inſignem, qui ſub eius magiſterio totius inſtitutionis uitæ regularis fundamētum edoctus, plures ad pietatem ſuo conuertit exemplo. *Adelbero.*

Ad monaſterium quoque in Altdorf Argentinenſis diœceſis, dedit ab-

Vuelchio. batem nomine Vuelchionem, uenerabilem monachum, ab optimo præce-ptore in omnibus diſciplinis monaſticæ cōuerſationis optime inſtitutum.

Azelmus. Ad monaſterium quod dicitur Buren, in diœceſi Auguſtēſi Azelmum uenerabilem monachum tranſmiſit abbatem, qui claro genere natus, nobilem proſapiam ſanctis moribus adornauit, ſeq; paſtorem ouibus Chriſti non inutilem exhibere ſtuduit. Ad eundem quoq; locum Otto mona-

Otto. chus, non inelegans perſona miſſus eſt, & poſt Azelmum in abbatem conſtitutus. Quod an ſub Vuilhelmo factum ſit, aut eius ſucceſſore Gebhardo, non ſatis cognitum habemus. Idem Otto poſtmodū etiam cœnobium

Rinauue. Rinauue Conſtantienſis diœceſis regendum ſuſcepit.

Ad monaſterium ſancti Ioannis Magdeburgenſis in Saxonia, cuius fundationem longè ſuperius deſcripſimus, monachum tranſmiſit in abbatem Hildeboldum uenerabilem ualde uirum, de quo multa laudum præconia feruntur. Ad idem quoque cœnobium poſtea miſſus fuit frater Hu-

Hugo. go monachus noſtri conuentus Hirſaugienſis, & in abbatem ordinatus, uir magnæ prudentiæ, honeſtatis & religionis.

Ad monaſterium uerò quod in Conſtantienſi diœceſi ſitum Iſna uocatur, pater ſanctus in abbatem ordinauit, multę religionis & deuotionis mo-

Erckenbaldus. nachum ſui conuentus, nomine Erckenbaldum, in monaſticis inſtitutionibus optimè inſtitutum. Ad eundem locum poſtea ordinatus eſt in abba-

Bruno. tem Bruno monachus Hirſaugienſis cœnobij, uir pietate & religione uenerabilis & multum inſignis, diuinarumq; ſcripturarum non ignarus.

Ad monaſterium autem Lauenſe, quod in prouincia Carentinorum pater S. conſtruxit, quemadmodum ſuperius dictum eſt, abbatem inſtituit

Vuetzillo. Vuetzillonem, uirum ſtrenuum & religioſa ſeueritate reuerendum, tam monaſticis inſtitutionibus quàm ſcripturarum ſcientia ſatis imbutum.

Segeuuinus monachus Hirſaugiēſis cœnobij, cū prædicto abbate Vuetzilone miſſus in Carentiam ſine permiſsione abbatis Gebhardi & fratrum

Segeuuinus. Hirſaugienſium, abbatiam Roſati iuxta Aquileiam ſuſcepit. Quod cùm fratribus ſuis diſplicere cognouiſſet, ad monaſterium Hirſaugienſe compunctus redijt, ipſamq; abbatiam ſuam interea dimiſit. Quem abbas Gebhardus ad probandam pœnitudinem & compunctionem eius, in ultimo congregationis loco ſedere fecit. Quod cùm eum humiliter ſufferre uideret, cum fratrum conſilio proprio eum loco reſtituit. Alius uerò quidam

Gaudentius. ex noſtris nomine Gaudentius, qui cum illo iuerat, etiam abbatiam ſine fratrum Hirſaugienſium conſenſu adeptus, ad monaſterium pro pœnitentia non redijt, & ideo inter abbates de Hirſaugia miſſos non computatur.

Manegoldus. Manegoldum quoque monachum conuentu Hirſaugienſis, qui ſine abbatis & fratrum conſenſu abbatiam Campidonenſem in diœceſi Conſtantienſi ab Henrico rege quinto interuentu amicorum obtinuit, de fratrum & abbatum ſuorum unanimi conſilio abiecerunt.

Ad monaſterium quod dicitur Beinuuile, monachus quidam Hirſau-

Eſſo. gienſis cœnobij in abbatem datus eſt, nomine Eſſo, uir moribus & uita maturus & regularis diſciplinæ feruidus zelator, ſub Gebhardo abbate, qui S. Vuilhelmo ſucceſsit.

Ad monaſterium uerò in Odenheim Spirenſis diœceſis, inde abbatem

Euerardus. dedit Euerardum monachum Hirſaugienſis conuentus ualde notabilem,

Gerungus. de cuius fundatione ſuo tempore poſt hæc mentionem faciemus. Gerungus quoque monachus Hirſaugienſis & prior S. Aurelij trans pontem, uir certè religioſiſsimus, factus eſt abbas monaſterij cellæ Paulinæ in Saxonia Mo-

nia Moguntinenſis diœceſis,ſub Brunone abbate,de cuius laudabili conuerſatione cùm ad annum domini 1107 & ipſius Brunonis tempora peruenerimus,latius dicemus. Ad eundem locum cellæ Paulinæ poſt Gerungum in abbatem aſſumptus eſt Vdalricus,monachus huius cœnobij Hirſaugienſis,uir moribus & uita reuerendus,& non minus eruditione ſcripturarum quàm conuerſatione,paſtorali cura dignus atq; idoneus. Vdalricus.

Ad monaſterium quoq; in Godiſaugia Spirenſis diœceſis,abbas directus eſt uenerabilis huius monaſterij monachus nomine Vuolpeto,magnarum uirtutum homo,& tam in ſpiritualibus quàm temporalibus optimè expertus. Ad idem quoq; monaſteriũ alio poſtea tẽpore in abbatem conſtitutus eſt Burcardus monachus huius cœnobij Hirſaugienſis,regularis diſciplinæ amator præcipuus. Vuolpeto. Burcardus.

Ad monaſteriũ autem Montis monachorũ prope Bambergam in Francia Orientali,Vuolfranus monachus ad inſtãtiã fratrum ibidem Deo famulantiũ tranſmiſſus eſt,& in abbatẽ ſolenniter ordinatus. Euernoldus monachus huius cœnobij Hirſaugienſis,ad monaſteriũ Briuernugẽſe in abbatem cõſtitutus eſt,uir ſcientia & conuerſatione ſanctiſsimus,qui multis in uita & poſt mortẽ fertur claruiſſe miraculis,cuius uita & conuerſatio cum miraculis in duobus libellis conſcripta latius in præfato cœnobio habetur. Vuolfranus. Euernoldus.

Drutuuinus monachus huius cœnobij Hirſaugienſis,ad monaſterium Moguntinæ diœceſis in Haſsia nouiter conſtructum,cum duodecim monachis miſſus eſt,& in abbatem ordinatus anno Domini 1119 ſub abbate Brunone. Nomen autem monaſterij Breitenauu dicitur,de quo poſtea ſuo loco & tempore latius dicemus. Egebertus monachus huius cœnobij ad Paſſauiam miſſus eſt circa idem tempus,& in abbatem conſtitutus,uir non infimè doctus,& tam moribus quàm eruditione ſcripturarum uenerandæ opinionis. Ad eundem quoq; poſtea locum in abbatem conſtitutus eſt uenerabilis huius cœnobij monachus nomine Volpoldus, qui & Hugo dicebatur,magnarum uirtutum homo,qui regularis diſciplinæ præcipuus cultor erat. Reginboldus monachus huius cœnobij,ad quoddam monaſterium quod Nauu dicitur miſſus eſt,& ad inſtantiam multorum in abbatẽ ordinatus. Adelbertus quoq; huius cœnobij monachus poſt mortem ipſius Reginboldi,ad eundem locum abbas miſſus eſt,uir tanto dignus honore, quippe qui non minus uita quàm ſcientia uenerabilis fuit. Drutuuinus. Egebertus. Volpoldus. Reginboldus. Adelbertus.

Adelbertus alius quoq; huius cœnobij monachus,uir moribus & ſcientia inſignis,ad monaſterium in Echlingen Auguſtenſis diœceſis,ad inſtantiam monachorum eiuſdem loci miſſus eſt,& in abbatem ſolẽniter ordinatus.Qui quum eſſet uir multum religioſus & prudens,monaſterium ſibi commiſſum in utroque ſtatu non mediocriter ornando ampliauit.

Adelhelmus quoq; monachus huius cœnobij Hirſaugienſis,uir doctus & religioſus,de quo quidam ſic cecinit: Adelhelmus.

Hic homo per mores cunctorum traxit amores,
Quiq; pios mores non mutarit per honores.

Primùm abbas monaſterij quod Ammineberg dicitur,conſtitutus eſt:ac deinde poſt annos aliquot,ad monaſterium Mediolacenſe Treuerẽſis diœceſis tranſlatus,abbatiam eiuſdem loci publico aſſenſu,& rogatu omnium monachorũ inibi degentiũ regẽdã ſuſcepit,quam uſq; ad finem uitę ſtrenuè ac laudabiliter gubernauit. Ad monaſterium uerò S.Petri in Erphordia Mogũtinenſis diœceſis,poſt mortẽ abbatis Ruperti miſſus fuit ex hoc monaſterio Hirſaugienſi,anno domini 1128,ſub Volmaro abbate monachus

Vernerus. uenerabilis nomine Vernerus, qui in abbatem ibidem conſtitutus, multa bona eidem cœnobio ſua induſtria acquiſiuit. Aquæductum in monaſterium mirabili ingenio & impenſis non modicis inchoauit, & utiliter ſatis perfecit. Poſt mortem quoq; Drutuuini primi abbatis in Breutennauu, *Henricus.* de quo ſuprà diximus, Henricus monachus huius cœnobij Hirſaugienſis in *Dietbericus.* abbatem eiuſdem loci conſtitutus eſt anno domini 1132. indict. 10. ſub Volmaro abbate, de quo latius ſuo tempore dicendum eſt. Diethericus uerò monachus huius cœnobij Hirſaugienſis, ſub eodem abbate Vuolmaro ad monaſterium S. Felicitatis prope ciuitatem Herbipolenſem, quod Suart- *Conradus.* zach dicitur, ad inſtantiam monachorum eiuſdem & preces epiſcopi Herbipolenſis miſſus, in abbatem ordinatus eſt. Conradus monachus Hirſaugienſis uir multum uenerabilis, primò in monaſterio Schonrein factus eſt prior, ac deinde in abbatem monaſterij Amorbach Herbipolenſis diœceſis ordinatus, illud ſtructuris & reditibus notabiliter ampliauit, regulaeriſq; diſciplinę feruorem iam penè collapſum ſuo tēpore in eodem magni- *Conradus alter.* ficè renouauit. Eiuſdem quoq; nominis Conradus alter, monachus huius cœnobij Hirſaugienſis, abbas datus eſt ad monaſterium Suartzach iuxta Rhenum in diœceſi Argentinenſi, ad petitiones & inſtantiam fratrum & epiſcopi eiuſdem loci. Fuit autem uir ualde religioſus, & diuinarum ſcrip- *Burchardus.* turarum non ignarus. Burchardus quoq; monachus genere nobilis, uirtute morum & eruditione ſcripturarum nobilior, procul ad monaſteriū quod *Dithmarus.* dicitur Vinea, uulgariter Vuingarten, in diœceſi Conſtantienſi, abbas datus eſt tempore Manegoldi abbatis. Dithmarus reuerendæ memoriæ uir poſt mortem Burchardi ad eundem locum miſſus de monaſterio iſto Hirſaugienſe, in abbatem ordinatus eſt, qui uita & moribus dignum ſe ouibus *Rupertus.* Chriſti paſtorem exhibere uerbo & exemplo curauit. Rupertus etiam huius cœnobij Hirſaugienſis uenerabilis monachus, ad monaſterium Gotiſau Spirenſis diœceſis, abbas datus eſt ſub Mangoldo abbate, qui propter improbitatem ſubditorum ſuorum tādem abbatia demiſſa ad Hirſaugiam reuerſus eſt, & poſt obitum Manegoldi in abbatem huius loci electus, anno domini 1165 indictione 13. de quo ſuo tempore mentionem faciemus congruè latiorem.

Ad monaſterium quoq; Tharis, quod in Herbipolenſi parœchia ſitum eſt, quinq; à Bamberga per deſcenſum Mogoni fermè miliaribus diſtans, *Rudigerus.* in abbatem ex hoc Hirſaugienſi cœnobio datus eſt, ſub Manegoldo uenerabili abbate Rudigerus, monachus moribus & eruditione inſignis.

Ad monaſterium uerò quod Beſſelbornen dicitur, in diœceſi Auguſten- *Lupoldus.* ſi, miſſus eſt abbas ex hoc Hirſaugienſi cœnobio Lupoldus monachus, uir ſecundum parentelam carnis non ignobilis, ſed uirtute animi & ſcientia *Diepoldus.* ſcripturarum multis nobiliſsimis longè nobilior. Diepoldus monachus huius cœnobij, uir multum ſtudioſus & librorum amator præcipuus, ad monaſterium in Schaffhuſen, Conſtantiēſis diœceſis miſſus eſt, & in abbatem ſolenniter ordinatus.

Ad monaſterium uerò quod Brigantium dicitur, in diœceſi Conſtanti- *Godfridus.* enſi, uulgariter Bregentz, Godfridus huius cœnobij monachus inſignis miſſus eſt, & in abbatem omnium fratrum aſſenſu & inſtantia ordinatus, qui quàm utiliter præfuerit, monimenta ab eo poſita in eodem cœnobio uſque in præſentem diem manifeſtant.

Ad monaſterium uerò Zuueifalten Conſtantienſis diœceſis, in abbatem ordinatus eſt alter Godfridus, etiam monachus huius cœnobij Hirſaugien-

Hirſaugienſis uir dignus honore,qui uerbo & exemplo gregem ſibi commiſſum paſcere diligentiſsimè ſemper ſtuduit. Porrò ad monaſterium Lauriſſenſe Vuormatienſis diœceſis,quod Præmonſtratenſes hodie inhabitant,datus eſt abbas ex hoc monaſterio Hirſaugienſi Sigehardus monachus,uita & conuerſatione præcipuus,qui locum ipſum in utroque ſtatu magnificè reparauit. Sigehardus.

Ad monaſterium quoque ſancti Ferrucij in Blidenſtad Moguntinenſis diœceſis, quod ante hoc fermè triennium ab ordine eſt translatum, Henricus huius cœnobij monachus miſſus eſt,& in abbatem legitimum ordinatus. Henricus.

Rudolphus quoque monachus Hirſaugienſis,ad monaſterium Gotiſau Spirenſis diœceſis in abbatem ordinatus, prauos monachorum mores ad limitem regularis obſeruantiæ,ſua prudentia & obſeruatione ſtudioſa ſollicitudine reduxit. Megingus huius cœnobij monachus,propter induſtriã ſuam & laudabilem conuerſationem primùm prior in Richenbach conſtitutus eſt, & poſtea monaſterij Vueingarten in diœceſi Conſtantienſi abbas ordinatus gregi ſibi commiſſo non ocioſè præfuit. Rudolphus.

Ad monaſterium in Hornbach Metenſis diœceſis,in abbatem miſſus & ordinatus eſt Conradus monachus huius cœnobij Hirſaugienſis, ad inſtantiam monachorum ibidem commorantium. Conradus abbas in Hornbach.

Ad monaſterium uerò Gotiſau Spirenſis diœceſis,poſt mortem Rudolphi abbatis miſſus eſt ad petitiones fratrum eiuſdem loci Cõradus monachus huius cœnobij Hirſaugienſis,in abbatem legitimè ordinatus. Conradus.

Alius quoq; eiuſdem nominis Conradus, monachus huius monaſterij monaſterium Alpersbach Conſtanrienſis diœceſis in abbatem ordinatus eſt, uir in agendis negotijs mundialibus ualde induſtrius & expertus,ac diuinarum inſtitutionum non ignarus,qui eidem cœnobio ſtrenuè præfuit,& tam uerbo quàm exemplo paſtorem ſe in omnibus utilem exhibere curauit.

Ad monaſterium in Suartzach iuxta Rhenum,in diœceſi Argentinenſi, datus eſt abbas Hildebertus huius cœnobij monachus,qui moribus & ſcientia non infimè decoratus,tali honore dignus habitus eſt. Hildebertus.

Marquardus uerò monachus huius cœnobij, & ipſe uir multarum uirtutum & diuinarum ſcripturarum ſtudioſus amator,ad monaſterium in Deckingen Auguſtenſis diœceſis,ad inſtantiam monachorum ibidem commorantium miſſus eſt,& in abbatem eiſdem ritè ordinatus. Marquardus.

Ad monaſterium quoque in Alpersbach miſſus eſt pro abbate uenerandæ memoriæ huius cœnobij Hirſaugienſis nomine Bertholdus, qui aliquanto tempore fuit prior cellæ S.Gregorij in Richenbach,uir omni dignus honore. Bertholdus.

Ad monaſterium uerò in Ottenburen Auguſtenſis diœceſis abbas directus eſt Vuilhelmus,primò monachus huius cœnobij Hirſaugienſis,ac deinde prępoſitus in Roth,eiuſdem Auguſtenſis diœceſis,inde per epiſcopos & monachos præfati monaſterij ad abbatiam euocatus. Vuilhelmus.

Ad monaſterium in Schuttera Argentinenſis diœceſis,de cuius fundatione longè ſuperius mentionem fecimus,abbas datus eſt huius cœnobij monachus Ioannes cognomento Vuedel, qui primò per annos aliquot prior clauſtralis in hoc loco extitit, deinde prior in Richenbach factus eſt,ac poſtremò ſub Blaſio abbate anno dominicæ natiuitatis milleſimo quadringenteſimo nonageſimoſecundo,indict.10,mortuo Iohanne Phul abbate Iohannes.

Bruno Colonienſis prior Carthuſienſis.

ſcientiaq́ue literarum famoſiſsimus, alij quatuor literati & duo laici, quos S. Hugo gratanter ſuſcepit, & uoti compotes fecit. Ipſo nanque conſulente, adiuuante, & comitante, Carthuſiæ ſolitudinem intrantes, manſiones ſuo propoſito neceſſarias extruxerunt. Circa idem tempus floruit Stephanus Leuita, uir miraculis, abſtinentia, & ſanctitate clariſsimus, qui ex Auernia oriundus, ad territorium Lemnicenſe demigrans, uitam eremiticam per annos ferè quinquaginta, cum paucis qui ad ipſum confluxerant, exercuit, à quo cœpit ordo Grandimontenſis.

Marianus Scotus moritur.

Hoc ipſo anno Marianus Scotus, monachus Fuldenſis, Chronographus inſignis, de quo longè ſuperius mentionem fecimus, apud Moguntiam cum pro Chriſti amore incluſus moritur, & in maiori eccleſia S. Martini cum honore debito ſepelitur.

Victor.

Anno autem Vuilhelmi abbatis 18, qui fuit Domini milleſimus octuageſimus ſeptimus, Victor papa hauſto ueneno in ſacro calice moritur: quod multi inſidijs Henrici regis, & Vuigberti antipapæ factum tradunt.

Vrbanus.

Hermannus obijt.

Imperatrix obijt

Poſt quem in uerum Chriſti uicarium electus fuit Otto epiſcopus Hoſtienſis, dictusq́ue eſt Vrbanus ſecũdus, & ſedit annis 12. menſibus quatuor. Hic primò fuit clericus Remenſis eccleſiæ, poſtea factus eſt monachus Cluniacenſis noſtri ordinis, deinde prior eiuſdem cœnobij, ex priore epiſcopus Hoſtienſis, & poſtremò ex epiſcopo factus eſt papa. Hermannus falſo regis nomine depoſito, permiſsione Imperatoris ad propria reuerſus, poſt paucos dies in obſidione cuiuſdam oppidi occiſus interijt. Bertha imperatrix obijt, & apud Mogũtiam ſepulta eſt, ſed poſtea ab Imperatore Spiram transfertur.

Auguſta capitur.

Adelbertus.

Diethericus.

Otto, prior cellarius huius loci.

Gebhardus.

Anno ſequenti, qui erat Vuilhelmi abbatis 19, Domini autem 1088, obijt Vuezilo Moguntinus archiepiſcopus, cui ſucceſsit Ruthardus. Hoc ipſo anno Auguſta ciuitas inſidijs Sueuorum in cœna Domini capitur, & ſecunda feria poſt feſtum paſchatis ab eiſdẽ deſtruitur. Claruit his temporibus in hoc monaſterio Hirſaugienſi Adelbertus monachus, qui ſub patre S. Vuilhelmo prioris officium annis non paucis ſtrenuè geſsit. Erat enim uir omni decore uirtutum ornatus, conuerſationis ſanctitate à bono magiſtro nequaquam degenerans, qui licet debilis eſſet in corpore, mente tamen ſurſum erectus ad Deum ſemper in contemplatione diuinorum ſanus & firmus perſtabat. Eius conuerſatio cunctis erat in exemplum, in cuius moribus religio ſumma, ſapientia uera, & charitas perfecta relucebant. Huic ſancto uiro in prioratu huius monaſterij per ordinationem abbatis Vuilhelmi ſucceſsit Dietthericus monachus, uir omni honore dignus, qui poſtea factus eſt abbas monaſterij Petershuſen in Conſtantia, quemadmodum ſuprà diximus, ubi gregem ſibi à Deo commiſſum uerbo & exemplo ad ſemitas iuſtitiæ reuocauit. Poſt hunc S. pater Vuilhelmus in priorem ordinauit Ottonem monachum uenerabilem ſenem, moribus & conuerſatione maturum, omnibusq́ue reuerendum, qui per paucos quidem menſes prior, per plures uerò annos cellarius monaſterij fuit. In diſponendis enim negotijs temporalibus, rebusq́ue domeſticis, ſumma prouidentia uigebat: quo factum eſt, ut ipſo exteriora cuncta ſapienter diſponente, ſanctus pater interius liberius uacando eſſet intentus. Et quamuis ratione curæ domeſticæ cum Martha cogeretur eſſe ſollicitus erga plurima, ſpirituale tamen Mariæ ocium non neglexit, ſed ita ſemper curabat tẽporalia, ut ſpiritualis conuerſationis ſancta exercitia non obmitteret. Poſt hunc S. pater priorẽ cõſtituit Gebhardũ uirum nobilẽ, & in omnibus agẽdis ſingulari prudẽtia mirãdũ,

qui ei

qui & in abbatia huius monaſterij (ut dicemus poſtea) ſucceſsit, de cuius moribus & uita ſuo loco dicemus. Anno Vuilhelmi abbatis 20. qui fuit natiuitatis dominicæ 1089, Sigeuuinus archiepiſcopus Colonienſis obijt, cui Hermannus tertius, cognomento Diues in ordine ſucceſsit.

Hermannus.

Poſt mortem Dietmari Vuormatienſis epiſcopi, quę accidit anno Domini 1085, indictione 8. Eppo in epiſcopum ordinatus his tēporibus claruit, de quo multa miranda narrātur, & annis non paucis in epiſcopatu ſuo præfuit. Imperator nuptias Colonię celebrauit, quādam Vdonis marchionis uiduam nomine Praxedem, Ruſcorum regis filiam, ducens uxorem, de qua ſuſcepit filium nomine Henricum, qui poſt patrem repudiato Conrado regnauit, & filiam nomine Agneten. Inde Aquiſgrani digreſſus Conradum filium ſuum ſeniorem ungi in regem fecit, quem tamen poſtea nato Henrico quinto repudiauit.

Eppo.

Imperator ſecundam duxit uxorē

Hoc anno peſtilentia maxima fuit in occidentali parte Lotharingię, ubi multi ſacro igne interiora conſummente putreſcentes membris exeſis, inſtar carbonum nigreſcentibus, aut miſerabiliter moriebantur, aut manibus aut pedibus putrefactis truncati, miſerabiliori uitæ reſeruabantur. Multi uero neruorum contractione diſtorti miſerabili tormentorum genere cruciabantur. Terræmotus magni in diuerſis Europę locis fuerunt. Anno abbatis Vuilhelmi 21. qui fuit domini 1090. Imperaror Italiam rurſus ingreditur, ibiq́ ferè per 7. annos moratur, Florentiam obſidione cingit, & multa prælia committit. Anno Vuilhelmi abbatis 22 nondum completo, qui fuit dominicæ natiuitatis 1091. maius cœnobium Hirſaugienſe, quod pater ipſe ſanctus ante octennium incœpit, impenſis marchioniſſæ, per manus fratrum ſub eius obedientia militantium, hoc in loco quo hodie cernitur nouo, à fundationis initio conſummatum eſt anno. Cōpletis autem omnibus quæ ad ſtructuræ huius rationem pertinebant, ſanctus pater Vuilhelmus ipſum templum monaſterij per gyrum pauperibus repleuit, à ſuperiori uidelicet parte altaris uſq; ad ualuas uerſus occidentalem plagam extremas, & clauſis ianuis per ſeipſum omnibus cum maxima humilitate ad menſam miniſtrauit. Iamq́ deinceps uſq; ad diem obitus ſui plus ſolito pauperibus ſtipendia erogauit. Eodem igitur anno domini noſtri Ieſu Chriſti 1091. huius monaſterij Hirſaugienſis eccleſia per S. Vuilhelmum abbatem à fundamentis egregio tabulatu nouiter conſtructa, ad ipſius inſtantiam eſt dedicata in præſentia epiſcoporum, nobilium, abbatum, & multorum notabilium hominum, in honore ſanctorum Apoſtolorum Chriſti Petri & Pauli. Dedicatione huiuſmodi facta ſanctus pater miro æſtuabat deſiderio, ut aliquas de ſancto apoſtolorum principe poſſet habere reliquias, in cuius honore tam ſumptuoſum templum conſtruxerat. Communicato igitur conſilio ſeniorum, miſit ad Cluniacum priorem ſuum Gebhardum uirum doctum & ualde prudētem, ad Hugonem uenerabilem ſanctiſsimumq́ abbatem, rogans ut ſibi aliquas de S. Petro apoſtolo reliquias trāſmittere dignaretur. S. autem pater Hugo abbas Cluniacenſis, ſuſceptis literis amantiſsimi ſui Vuilhelmi, cognitoq́ ſancto eius deſiderio, miſit illi cum epiſtolis per manus ipſius Gebhardi prioris de capillis S. Petri Apoſtoli precioſiſsimas & ueras reliquias. Sed priuſquàm ad Hirſaugiam rediret Gebhardus, famulus Chriſti Vuilhelmus ad Dominum migrauit, quēadmodum ſuo ordine dicemus. Nam poſt dedicationem noui monaſterij, nouem duntaxat hebdomadibus ſuperuixit, unde & propter breuitatem temporis congregatio uiuente S. abbate, de cœnobio S. Aurelij non exiuit.

Plaga horrenda ſæuit in populo.

Imperator Italiā ingreditur.

Monaſterij noui conſummatio.

Nota pij patris Vuilhelmi factū.

Gebhardus prior Cluniacum mittitur.

S. Hugo mittit reliquias S. Vuilhelmo abbati.

Igitur

Igitur inſtante natali beatiſsimorum apoſtolorum Chriſti Petri & Pauli, reuerendiſsimum abbatem Vuilhelmum languor inuaſit, qui licet debilis eſſet corpore, nocturnis tamen uigilijs & diuinis officijs deuotiſsima præſentia interfuit. In die feſto ipſorū Apoſtolorum miſſam in priuato ad principale monaſterij noui altare celebrauit, quæ ei & ultima fuit, ſuſtentatus manibus fratrū ab utroq; latere, cùm ſtare per ſe penitus non poſſet. Cum maxima igitur deuotione mentis in Deum, quaſi profecturus ad eum, cui in hac uita fideliter ſeruiuit, mercedemq; operis ſui recepturus, qua potuit altitudine uocis miſſam inchoauit, dicens uerbis beatiſsimi Pauli Apoſtoli: Scio cui credidi, & certus ſum, quia potens eſt depoſitum meum ſeruare in illum diem iuſtus iudex. Quarto dehinc die in capitulum ſe portari fecit, conuocatiſq; omnibus exhortabatur eos, ut in melius ſemper proficerent, in primis monens eos de continuo dei amore habendo, de feruore monaſticæ religionis, de obſeruantia mutuæ dilectionis, deq; hoſpitalitate ſollicitè cuſtodienda. Et quaſi alter Moſes in Deuteron. replicauit omnia quæcunque illos à principio docuiſſet. Tertio demum die in oratorium B. Mariæ ſemper uirginis, quod ipſe ad meridionalem cōſtruxerat plagam, ſe denuò portari fecit, celebrataq; miſſa coram eo, corpus & ſanguinem Domini noſtri Ieſu Chriſti de manu ſacerdotis cum ingenti deuotione accepit. Deinde ſacro inunctus oleo ad cellam ſuam reportatus eſt, ubi ualedicens fratribus die poſtera feliciter in Domino quieuit 4. nonas Iulij, anno dominicę natiuitatis 1091. indictione 14. Sub Henrico Imperatore quarto & Vrbano papa 11. Anno ſuſcepti regiminis 22. ætatis uero ſuæ anno 65. Ad eius funeralia conuenerunt duo epiſcopi, abbates quinq;, & clerici cum populo multi, qui per dies quinq; continuos eius celebrarunt exequias: quibus completis, in medio eccleſiæ nouæ quam conſtruxerat, ſanctum eius corpus cum honore & reuerentia ſepelierunt, cuius ſepulchrum competenti ſtructura fabricatum uſq; in hodiernum diem inuiolatum perſeuerat. Eius uitam Haymo prior huius cœnobij poſt Gebhardum, latiori ſermone deſcripſit, ſicut in ſuo loco inferius dicemus. Mortuo autem S. abbate Vuilhelmo, & abſente priore Gebhardo, magna fratres triſtitia inuaſit: quia manere diu ſine paſtore, uidebatur eis plenum periculo: & inſtituere nouum abbatē, priore abſente, penitus non audebant. Expectantibus autem illis cum mœrore prioris ſui aduentum, ecce poſt dies paucos deſideratus aduenit, afferens ſecum precioſas principis Apoſtolorum reliquias, capillos uidelicet de eius capite ueros, quos S. Hugo Cluniacenſis abbas reuerendiſsimo patri Vuilhelmo, in ſignum mutuæ dilectionis pro magno munere miſit. Verùm Gebhardus prudenti uſus conſilio, ipſas beati Apoſtoli reliquias non ſtatim ad monaſterium intulit, ſed eas cuidam fideli preſbytero in uicino commoranti, donec oportuno tempore cum honore congruo ad monaſterium introducerentur, ſeruandas commendauit. Ad diem igitur feſtum eiuſdem apoſtoli proximum, quem ad uincula Petri appellāt, conuocatis abbatibus uicinioribus & alijs religioſis uiris non paucis, ipſæ ſacræ Apoſtoli reliquiæ ad monaſterium Hirſaugēnſe cum ingenti lætitia fratrum ſuſceptæ ſunt. Et primò quidem ſuper ſepulchrum ſanctiſsimi abbatis Vuilhelmi repoſitæ fuerunt, cui ſpecialiter erant tranſmiſſæ, ut qui uiuus Apoſtoli petiuit reliquias, eiſdem primus potiretur uel mortuus. Deinde ſinguli per ordinem ſacris imprimentes oſculum reliquijs, Dominum in donis ſuis collaudabant. Poſtremò cum reuerentia maxima, in ſcriniolo ad hoc decenter aptato, repoſitę ſunt ad deuotionem poſteritatis cōſeruan-

Vuilhelmus abbas infirmatur.

Miſſam celebrat ultimam.

Vitam S. abbatis Vuilhelmi quis cōſcripſerit.

Prior Gebhardus Cluniaco cum alijs reuertitur.

Capilli S. Petri Hirſaugiam portantur.

dæ. Et iſte quidem finis uiuendi in hoc mundo reuerendiſsimo patri Vuilhelmo fuit, qui non ſolùm poſt mortem, ſed etiam in uita multis legitur claruiſſe miraculis: de cuius moribus, geſtis, & inſtitutis, ſi quis omnem hiſtoriam ſcire perfectè deſiderat, uolumen quod omnem uitam eius continet, percurrat. Huius autem uiri ſanctiſsimi fama longè lateq́; diſperſa per orbem, multos etiam quoſcúque uiderat, in eius amorẽ pertraxit. Multi quoquè rectores unà cum ſubditis ſuis commiſsis, cõfraternitatem cum ipſo & monachis Hirſaugienſibus perpetuam, pactis ſuffragiorũ interpoſitis laudabilem contraxerunt, diuerſis diuerſa poſt mortem ſubſidia orationũ dantes & recipientes. Ex his nos eorum monaſteriorum nomina ad poſteritatis notitiam peruenire, præſentium tenore cupimus, cum quibus amicitiam iniiſſe confraternitatis abbatem ſanctiſsimum Vuilhelmum, dum adhuc in præſenti uiueret uita, ſcimus.

Vuilhelmus abbas claret miraculis.

Cluniacum.

Inter omnia uerò primum fuit monaſterium illud famoſiſsimum Cluniacenſe, à quo reformationis ſuæ initium Hirſaugia ſumpſit, & ob id confœderationem à Vuilhelmo cum ipſo factam, multis poſtea annis inuiolatam cuſtodiuit. Aliorum iſta ſunt nomina:

Nomina monaſteriorum confraternitatem habentium.

Monaſterium in Schafhuſen Conſtantienſis diœceſis.
Monaſterium Diuionenſe.
Monaſterium maius Turonenſe.
Monaſterium Augienſe in diœceſi Conſtantienſi.
Monaſterium Corbeienſe in Vueſtphalia Padebornenſis diœceſis.
Monaſterium S. Mariæ ad eremitas Conſtantienſis diœceſis.
Monaſterium in Rinaugia eiuſdem Conſtantienſis diœceſis.
Monaſterium Cremmeſmunſter.
Monaſterium Petershuſen in Conſtantia.
Monaſterium Altdorff Argentinenſis diœceſis.
Monaſterium in Comburg Herbipolenſis diœceſis.
Monaſterium Ottenburen Auguſtenſis diœceſis.
Monaſterium Zuueiffalten Conſtantienſis diœceſis.
Monaſterium S. Georgij Conſtantienſis diœceſis.
Monaſteriũ Reinhardisbronna in Thuringia Moguntinenſis diœceſis.
Monaſterium S. Petri in Erfordia eiuſdem diœceſis Moguntinæ.
Monaſterium in Beſſelbronna Auguſtenſis diœceſis.
Monaſterium cellæ S. Petri in Briſgauu.
Monaſterium cellæ S. Pauli apud Carentinos.
Monaſterium S. Ioannis Baptiſtæ apud Parthenopolim Magdeburgenſis diœceſis.
Monaſterium fratrum de Ritenbuch.
Monaſterium in Neresheim Auguſtenſis diœceſis.
Monaſterium fratrum de Montbach.
Monaſterium fratrum de Franckenthal Vuormatienſis diœceſis.
Monaſterium in Iſna Conſtantienſis diœceſis.
Monaſterium in Suarzach Argentinenſis diœceſis.
Canonici quoq; maioris eccleſiæ Spirenſis confraternitatem cum domino Vuilhelmo & fratribus huius cœnobij contraxerunt.
Monaſterium in Schluchtera Herbipolenſis diœceſis.
Monaſterium Caſtellenſe in diœceſi Eiſtetenſi.
Monaſterium in Haſungen Moguntinenſis diœceſis.
Monaſterium S. Eucharij Treuerenſis, quod hodie S. Matthiæ dicitur.

Monaſterium S.Pantaleonis in Colonia.
Monaſterium in Breitenauu Moguntinenſis diœceſis.
Monaſterium in Gegenbach Argentinenſis diœceſis.
Monaſterium in Echlingen Auguſtenſis diœceſis.
Monaſterium Ameneberg.
Monaſterium cellæ S.Mariæ.
Monaſterium Etenheimmunſter Argentinenſis diœceſis,
Monaſterium Godiſau Spirenſis diœceſis.
Monaſterium Oſenhuſen Conſtantienſis diœceſis.
Monaſterium Mediolacenſe Treuerenſis diœceſis.
Monaſterium Bagenak.
Monaſterium Anhuſen.
Monaſterium S.Vdalrici in Auguſta.
Monaſterium Brininga in Bohemia.
Monaſterium quod dicitur Nuuemunſter.
Monaſterium in Claderub.
Monaſterium S.Blaſij Conſtantienſis diœceſis.
Monaſterium Murenſe in eadem diœceſi Conſtant.
Monaſterium quod appellatur Kodeuuicum.
Monaſterium Neuuſtadt Herbipolenſis diœceſis.
Monaſterium Clingenmunſter Spirenſis diœceſis.
Monaſterium in Blidenſtad Moguntinenſis diœceſis.
Monaſterium in Vuiblingen Conſtantienſis diœceſis.
Monaſterium Maſsilienſe.
Monaſterium S.Leonhardi.
Monaſterium Sigenbergenſe, Colonienſis diœceſis.
Monaſterium de Sunsheim Spirenſis diœceſis.
Monaſterium in Bruuuiller Colonienſis diœceſis.

Abbatiſſa quoq; de Homburg ſimilem confraternitatem à S.patre Vuilhelmo & fratribus Hirſaugienſibus cum cæteris obtinuit.

Monaſterium S.Heimerani Ratiſponenſis.
Monaſterium S.Maximini prope Treuerim.
Monaſterium S.Albani Mogunt.
Monaſterium Lympurg Spirenſis diœceſis.
Monaſterium in Amorbach Herbipolenſis diœceſis.
Monaſterium S.Vdalrici prope Conſtantiam.
Monaſterium in Eidenheim Eiſtetenſis diœceſis.
Monaſterium Montis monachorum Bambergenſis diœceſis.
Monaſterium Suartzach Herbipolenſis diœceſis.
Monaſterium S.Burchardi iuxta Herbipolim.
Monaſterium in Deckingen Auguſtenſis diœceſis.
Monaſterium ſanctæ crucis in Vuerdea Auguſtenſis diœceſis.
Monaſterium S.Nazarij in Lauriſſa Vuormatienſis diœceſis.

Sed & alia pleraq; monaſteria ſub confœderationis mutuę titulo, in eandem confraternitatem Hirſaugienſium à ſancto abbate Vuilhelmo ſuſcepta fuerũt, quorum nomina ad memoriam noſtri uenire non permiſit temporis nimia uetuſtas. *Alia cœnobia neglecta ſunt antiquitate temporis.* Canonici quoq; ſecularium eccleſiarum ſimul & cathedralium in diuerſis prouincijs conſtituti, principes quoq; nobiles, pontificesq; & potentes multi in ſeculo, audita conuerſatione ſanctiſsima Vuilhelmi abbatis, & monachorum Hirſaugienſium, eorum ſe orationibus de-

uotiſsimè commẽdantes orabant inſtantius in eorum ſuſcipi confraternita-tem. Tanta enim de illa ſanctiſsima cõgregatione bona, in omni terra tempore Vuilhelmi dicebantur ab omnibus qui Deum amabant, ut beatos ſe crederent quicunq; ad eorum confraternitatem fuiſſent admiſsi. Nec erat inter multos tunc celebris ocioſa iſta memoranda fraternitas, quæ miſsis & orationibus ſanctorum cumulata, defunctorum animabus grata, ſubſidia miniſtrabat. Hoc enim compacta ſonabãt, ut quoties defunctus aliquis de monaſterio ſub confraternitate præfata ſuſceptus, in cœnobio Hirſaugienſi denunciatus fuiſſet, conſtitutæ pro eo mox fierent orationes, uigiliæ, miſſæ, diſciplinæ & eleemoſynæ, quas pariformiter & ab alijs pro ſe fieri poſt mortem ſinguli expectabant. Denique ſi quando contigiſſet aliquem monachorum de cœnobio hanc confraternitatem cum Hirſaugienſibus habente, ad Hirſaugiam uenire, cum tanta ſuſcipiebatur charitate, ut non alienus & aduena, ſed domeſticus & incola cœnobij huius eſſe putaretur. Similis exhibitio charitatis impendebatur fratribus huius monaſterij Hirſaugienſis ad ea loca uenientibus, cum quibus fraternitatis confœderationem habebant. Sed nunc ad ordinem hiſtoriæ reuertamur.

Hirſaugienſium fratrũ fama ſanctiſsima.

Igitur Vuilhelmo abbate ſanctiſsimo feliciter mortuo, ſeptem & uiginti diebus abbatia uacauit propter abſentiam Gebhardi abbatis futuri, tum quidem prioris, quem miſſum pro reliquijs S. Petri Apoſtoli ad Cluniacum diximus.

Vacauit abbatia

DE GEBHARDO HVIVS MONASTERII ABBATE XIII. *qui præfuit annis* XIIII. *menſibus* II. *& de geſtis eius & illius temporis.*

REuerendiſsimo atq; ſanctiſsimo abbate Vuilhelmo uiam uniuerſæ carnis feliciter ingreſſo, poſtea quàm abbatia huius monaſterij uacaſſet diebus 27. ad electionem noui paſtoris fratres conuenerunt in unum, ipſo die quæ dicitur ad uincula Petri, quãdo (ſicut prædiximus) capilli eiuſdem Apoſtoli in præſentia multorum abbatum, monachorum atq; fidelium ad monaſterium fuerunt introducti: factaq; inter ſe collatione neceſſaria, ipſum Gebhardum priorem ſuum in abbatem unanimiter elegerunt, uirum ad regimen animarum ſatis idoneum, natione Sueuum, literis & eloquentia ſingulariter imbutum, qui electus, ut præfertur, prima die menſis Auguſti, anno Domini 1091 indict. 14. ſub Imperatore Henrico 4, & Vrbano papa 2. præfuit monaſterio annis 14. & menſibus 3. quibus euolutis, in epiſcopum Spirẽſis eccleſiæ (quemadmodum ſuo loco dicemus) electus eſt. Fuit autem (ſicut diximus) ex Sueuia oriundus, nobili proſapia genitus, ſtatura corporis nec breuis nimium nec longa procceritate deformis, ſed debita mediocritate proportionatus, nigro capillo in circuitu capitis ornatus, corpore craſſus, & pulchra moderatione diſpoſitus. Cùm adhuc puer eſſet, magiſtris ad dicendum literas à parentibus traditus fuit, in quibus cum tempore uſq; adeo profecit, ut in omni literatura tam ſeculari quàm diuina ſimilem uix haberet. Erat enim uir undecunq; doctiſsimus & ſingulari eloquentia, tam in Romana quàm in lingua Teuthonica præditus. Annis tãdem puerilibus cum ſtudio literarum emenſis, in eccleſia Argentinenſi Canonicus factus eſt, ubi cum diuitijs & honoribus auctus quotidie intumeſceret, nihil minus quàm conuerſionem cogitabat. Raro enim diuitibus, maximè clericis, ſolet adeſſe compunctio: quia quanto plus intendunt ſecularibus curis, tanto minus de ſua ſunt ſalute ſolliciti. Ita & Gebhardus iſte Canonicus de quo loquimur, cùm nobilitate generis & affluentia diuitiarum inaniter ſupra ſe

Gebhardus in abbatem eligitur.

Vita ipſius Gebhardi.

Fit canonicus Argentinenſis.

pra ſe eleuaretur in altū, pauperibus Chriſti, & monachis maximè, non ſolùm nihil boni exhibuit, ſed etiam ſpernens & contemnens, multas iniurias eis inferre conſueuit. Vinum nanq; quod ex donatione fidelium fratribus Hirſaugienſis cœnobij in Alſatia creuit, per uiolentiam rapuit, & in uitis omnibus, in proprios uſus conuertit. Quod eo facilius facere potuit, quo ſanctum uirum Vuilhelmus cum Romana eccleſia ſentientem, nullum ab Henrico rege defenſionis auxilium ſperaturum ſciuit. Admonitus tamen per uiros bonos ſuper hoc temerario facto, cum abbate Vuilhelmo compoſiturus uenit ad Hirſaugiam tumidus, ſuperbus, & elatus, nihil minus habitu & geſtibus quàm religionis amorem demonſtrans: ſed Deus omnipotens, in cuius poteſtate ſunt omnium corda hominum, qui Saulem perſecutorem fidei Chriſtianæ Paulum defenſorem effecit, etiam huius uiri mentem in aliud propoſitum ſubitò commutauit. Sagaci nanq; conſideratione, fratrum mores & conuerſationes explorare cœpit, diſputantemq; de contemptu mundi ſanctum patrem audiuit, & captus in eius ſermone, ſancto intus agente ſpiritu, propoſitum ſubitò mutauit: & ualedicens pompis & curis ſeculi, factus eſt in hoc cœnobio ſub monaſtico habitu famulus Dei. Qui cùm ſanus & incolumis aliquandiu inter fratres laudabiliter conuerſatus fuiſſet, ut patientia eius coram omnibus probaretur, grauiſsimum languorem incidit, ita ut membris omnibus penè reſolutis manum ad os non ualeret porrigere, nec de uno latere in aliud ſine aliorum adminiculo ſe mouere. Hac infirmitate plus integro anno miſerabiliter, ſed cum multa patientia ægrotauit, quouſq; miſericors Deus uires ei reſtituit manducandi, ſedendi, legendi, & in ſcamniolis ſuper terram inſtar puerorum reptandi. Præter enim linguam hactenus nullum membrorum ſuorum mouere potuit. Quadam uerò die, uir domini Vuilhelmus cellam ægrotantis ingreditur, & ut uſum uel dextræ manus à Domino precibus deuotis peteret, Gebhardum iacentem exhortatur. Renuens ille cum ſumma deteſtatione, confirmans ſe corporis ſalutem omnino paruipēdere, ut bene decocta ſcorea purgatus poſſet ad Deum peruenire. Pius autem pater miſericordia motus dexteram illius apprehendens benedixit, orat, deoſculaturq; eum, & priſtinæ ſanitati cernentibus cunctis ſubitò reſtituit. Poſt paucos uerò dies uxor fratris ipſius Gebhardi, ad eum gratia uiſitationis cum familia multa aduenit, ad quam in ſella portatus geſtatoria, cùm interloquendum brachij ſui miraculoſam ſanitatem proferret in medium, apprehendens illa dexteram ipſam ſanatam, muliebri eam quaſi ſanctificatum quippiam deoſculatur affectu. Et ecce brachium ipſum miraculoſe ſanatum, mox ad tactum fœminæ, quamuis deuotæ, miraculoſius ad priſtinam rigiditatem reuertitur. At ille diſsimulato quod acciderat, Germani ſalutata uxore, ad cellam ſuam reportari ſe fecit. Vuilhelmus autem ſanctiſsimus pater, diſcens in ſpiritu ſancto quod accidit, mox ad cellam ægrotantis uenit dicens, Hæc eſt pœna temeritatis tuæ frater, qui manum Deo conſecratam ipſiusq; miſeratione ſanatam, fœminæ gloria tactus inani præbuiſti oſculandam. Admonitus deinceps, ne ſimile feceris eſto: iterumq; apprehendens ipſum brachium ſancta ſua benedictione ſanauit, quem totum non multo pòſt orationibus ſuis ad priſtini ſtatus ualetudinem reduxit. Veruntamen ex eadem infirmitate quoad uixit, ſemper uno pede claudicauit, quatenus memor eorum quæ ſuſtinuerat amplius, non peccaret. Nam cùm eſſet uir tam generis nobilitate clarus, quàm acrimonia ingenij ſublimis, animiq; conſtantia, ſapientia, ſcientia & eloquentia ſingulari, prærogatiua inſignis &

Auferet uinum Hirſaugienſibus monachis.

Ad Hirſaugiam uenit Gebhardus

Gebhardus fit monachus.

Paralyſi totus diſſoluitur.

Miraculum Vuilhelmi abbatis ſuper Gebhardum.

Brachium eius ad tactum fœminæ rigeſcit iterum.

Increpatio S. abbatis Vuilhelmi.

magnæ quoq; in ſeculo reputationis,pia Domini caſtigatione flagellatus eſt,ne fortè omnibus ſuccedentibus proſperè,mens in elationis orcum laberetur.Reſtitutus autem ſanitati cùm in omnibus religioſè cõuerſaretur, in priorem huius monaſterij,conſilio fratrum à S.patre Vuilhelmo conſtitutus eſt:in quo quidem officio magnam diligentiam fecit,& fratres in omni humilitate, patientia, charitate & obſeruantia regulari ſemper ſtudioſè pręceſsit. Poſtea cùm ſanctus pater Vuilhelmus in conſtructione noui monaſterij Hirſaugienſis multum eſſet occupatus, ipſiusq; laboris aſſumpti cerneret appropinquare conſummationẽ, uolensq; S. Apoſtolorum principem Petrum eccleſiæ ſuæ ordinare patronum,ingenti cupiuit deſiderio aliquas de eius ſacratiſsimo corpore habere reliquias,quas in nouam à ſe fundatam reponeret eccleſiam.Miſit ergo uenerabilem uirum Gebhardum priorem ſuum cum literis & epiſtolis commẽdatitijs,Romam ad ſummum Pontificem Vrbanum 2,qui aliquando in Cluniaco monachus fuerat,petens ſibi aliquid de beatiſsimi principis Apoſtolorum reliquijs tranſmitti. Veniens ad papam prior Gebhardus,benignè quidem ab eo ſuſceptus eſt, petitas tamen reliquias obtinere non potuit.Audiuit autem à ſummo ipſo pontifice Gebhardus de capillis S.Petri ueras in monaſterio Cluniacenſi reliquias haberi,deditq; conſilium papa ut Vuilhelmus abbas,tanquam amicus S.Hugonis ex illis aliquid poſtularet, quod & poſtea factum eſt. Verùm papa ne uacuum remitteret miſſum,quorundam aliorum ſanctorum reliquias Beato Vuilhelmo abbati per manus eiuſdem Gebhardi,pro charitatis munere deſtinauit.Reuerſus autem ad Hirſaugiam prior Gebhardus,uerba ſummi pontificis S.patri retulit,& particulas reliquiarum ſibi ab eodem traditas,abbati cum lætitia præſentauit.Audiẽs uerò S.abbas Vuilhelmus de capillis B.principis apoſtolorum Petri,apud ſibi amantiſsimum abbatem Hugonem in Cluniaco contineri aliquid,ualde gauiſus eſt:confidens ſibi nihil penitus ab eo poſſe denegari,cui ſe fore amantiſsimum iam multis beneficijs fuiſſet expertus. Igitur poſt paucos menſes,iterum ad ſe ſuum uocauit priorem,quem idoneum ad quæq; ardua peragenda,præ cæteris omnibus eſſe ſciebat,traditisq; literis ad reuerendiſsimũ abbatem Cluniacenſem S.Hugonem, cum precibus deſtinauit ad Cluniacum pro impetrandis capillis præfati Apoſtoli Petri uel paucisſimis. Venerabilis autem Gebhardus legatione ſuſcepta,uirtute ſanctę obedientiæ armatus,ſe quàm humilimè ad iter indictum accinxit:cui abeunti benedictione regulari pręmiſſa,ſanctus pater ſub ænigmate dixit, Vade quàm celerrimè fili,quoniã niſi Petrum præuenias,& Paulum,non mihi,ſed tibi laborioſum iter aſſumpſiſti. His dictis Gebhardus abibat, non intelligens uerba S.abbatis,quibus mortem ſuam imminere ad feſtum apoſtolorũ prophetico ſpiritu prædixit. Veniens autem Cluniacum ad S.Hugonem literas abbatis ſui Gebhardus prior & ſanctum deſiderium expoſuit,à quo poſt dies paucos, quibus ab itinere feſſus quieuit,tres crines de capillis B. Petri Apoſtolorum principis in ſcriniolo argenteo B. Vuilhelmo & fratribus Hirſaugienſibus deferendos,cum ingenti lætitia ſuſcepit. Qui reuertens cum feſtinatione priuſquàm Hirſaugiam ingrederetur Vuilhelmum reuerendiſsimum abbatem ad dominum migraſſe cognouit,reliquias in domo cuiuſdam ſacerdotis uſq; ad meliorem deliberationem(ſicut diximus)non longè à monaſterio repoſuit,& in locum defuncti patris ſanctiſsimi,unanimi fratrũ conſenſu abbas electus fuit. Electus autem in die prima menſis Auguſti(ſicut dictum

Gebhardus in priorem ordinatur.

Papa mittit Vuilhelmo diuerſas reliquias.

Gebhardus prior ad Cluniacum mittitur.

S.Hugo.

Gebhardus fit abbas.

dictum eſt) conſecrationem ſuam uſq; ad diem 13 calend. Aprilium diſtulit, ſuper quo mirantibus fratribus & ægreferentibus reſpondit: Sine benedictione conſueta hucuſque manere fratres idcirco uolui, ut & ego uobis mores oſtenderem meos, & ueſtrum erga me cognoſcerem affectum. In ueſtra igitur nunc uoluntate relinquo de me ſtatuendi quicquid uolueritis, ueſtriq; adhuc ſit arbitrij me pro abbate ſuper uos uel recipere uel repudiare: cui cùm omnes quaſi uno ore reſpondiſſent, ſe de ipſo bene eſſe contentos, & alium pręter ipſum non optare paſtorem, gratias eorum de ſe beneuolentiæ agens ordinari ex more conſenſit. Pergens igitur ad ciuitatem Conſtantienſem à Gebhardo eiuſdem urbis epiſcopo cum Romano Pontifice bene ſentiente, in præſentia multorum abbatum, prælatorum ac nobilium, in paſtorem Hirſaugienſis monaſterij ritè conſecratus eſt, duodecimo calendas Aprilis, in natali uidelicet Beati patris noſtri Benedicti, inſtitutionis ſuæ menſe octauo, anno Domini milleſimo nonageſimoſecundo, indictione decimaquinta. Porrò in locum ſuum, conſilio fratrum, priorem ordinauit uenerabilem monachum nomine Heymonem, uirum moribus & ſcientia probatum, qui in colligendis reſcribendiſquè libris pro fratrum utilitate magnam diligentiam fecit. Erat ſanè uir ſtudioſiſsimus, & tam in diuinis ſcripturis quàm in ſecularibus literis egregiè doctus, ingenio ſubtilis, & ſatis admodum comptus eloquio, qui eruditionis ſuæ præclara monumenta reliquit. Scripſit inter cætera ingenij ſui opuſcula uitam & miracula Beati Vuilhelmi ſupradicti abbatis: quam tamen quidam alius frater poſtea uolens ampliare, breuiorem reddidit. Scripſit etiam nonnullos ſermones & homilias, quæ ut plurimum ex errore alteri cuidam eiuſdem nominis Heymoni, ex monacho Halberſtadienſi epiſcopo, uiro æquè doctiſsimo, de quo longè ſuperius mentionem fecimus, adſcribuntur. Itaque commixtæ ſimul amborum Haymonum homiliæ habentur, ut non niſi ſagaciſsimo lectori, ex ipſa phraſi, licet cum difficultate, poſsibile ſit alterius ab alterius dicta ſecernere. Ordinato autem Gebhardo in abbatem, congregatio fratrum de ſancto Aurelio, ad maius monaſterium eodem anno cum lætitia tranſmigrauit, cunctis benedicentibus Dominum, quòd hunc diu optatum ſuperuiuere diem meruiſſent. Iſte Gebhardus uenerabilis abbas clauſtrum monaſterij & cæteras officinas omnes, quas ſanctus pater Vuilhelmus morte præuentus uel non incepit uel inceptas non finiuit, impenſas ſibi copioſè prębente quodam Vuigando, ciue Moguntino, pro fratrum neceſſaria manſione conſtruenda perfecit. Fuit autem in gubernanda re familiari multum idoneus, & in omnibus pluſquàm crederetur aſtutus, quippe qui ratione utilitatis ſæpe aliud ſimulabat, atque mente repoſitum gerebat. Auditus perſpicaciſsimi fuit, ita ut ea quæ in loco dicerentur ſemoto, facilimo auditu perciperet. Nominatiſsimus fuit propter ſapientiam & eloquentiam ſuam in tota Germania, non ſolùm apud religioſos & ſpirituales, ſed etiam apud ſeculares, nobiles & principes: quoniam quicunque eum uel conſulentem, uel perorantem ſemel audiſſet, ſtatim in admirationem ductus, Hirſaugiam prædicabat fœlicem, quæ talem habere paſtorem meruiſſet. Ad publica conſilia principum frequenter uocabatur, in quibus cunctis admirabilis ſemper apparebat, cùm & nectarea uis eloquentiæ, qua cunctos uincebat, mirandam in eo commendaret ſapientiam: & ipſam facundiam admirabilem, ſapientia incredibilis redderet fructuoſam. Sub eius regimine res monaſterij

Benedictionem cur diſtulit.

Abbas Gebhardus ab epiſcopo Conſtantienſi benedicitur.

Heymo prior ordinatur.

Opuſcula prioris Heymonis.

temporales mirum in modum ampliatæ fuerunt, aucta prædia, poſſeſſiones dilatatæ, cenſusq́ & redditus annui numero & precio ſumpſerunt incrementa.

Multi enim uiri nobiles atq; ditiſsimi, & ſe & ſua pro regni cœleſtis amore fratribus Hirſaugienſis cœnobij, ſub abbatis Gebhardi magiſterio tradiderunt. Eodem anno quo in abbatem fuerat electus Gebhardus iſte, tribus uidelicet & ſeptuaginta diebus ante obitum S. patris Vuilhelmi, anno Chriſtianæ ſalutis 1091. 10. calend. Maij mortuus eſt uenerabilis atq; ſanctiſsimus ille Bruuuilerēſis cœnobij abbas Vuolfhelmus nomine, uir tam in diuinis ſcripturis, quàm ſecularibus literis egregiè doctus, cuius ſanctiſſima conuerſatio multis profuit ad ſalutem. Magna inter duos iſtos reuerendiſsimos uiros Vuilhelmum Hirſaugienſem & Vuolfhelmum Bruuuilerenſem familiaritas, pari fuit ſanctitate comparata, quæ uſque ad mortem utriuſq; inuiolata permanſit. Scripſit autem idem B. Vuolfhelmus abbas non ſpernendæ lectionis opuſcula, ſed pauca eorum ad notitiā meam peruenerunt. Legi ſub nomine eius de Sacramēto altaris, plenum eruditione libellum, quem ſcripſit contra errores M. Berengarij Turonenſis. Carmina quoque de ſancto Benedicto, alijsq; diuerſis ſanctis & rebus, cum ſermonibus multis compoſuit. Hic primò fuit monachus in cœnobio ſancti Maximini Treuerenſis, deinde apud ſanctum Pantaleonem in Colonia poſtea factus eſt abbas in Gladebach Colonienſis diœceſis. Indeq; tranſlatus ad Bruuuiler eiuſdem diœceſis, abbas in ordine tertius ibidem conſtitutus eſt. Eius uitam plenam uirtutibus & ſignis, Conradus monachus atque diſcipulus eiuſdem ueraci narratione deſcripſit ad Eucrardum Bruuuilerenſem & Hermannum ſancti Pantaleonis abbates. Qui Conradus cùm eſſet in ſacris ſecularibusq; literis non infimè doctus, & à bono doctiſsimoq; præceptore optimè in omni ſcientia imbutus, compoſuit & alia quædam opuſcula, quibus ingenij ſui acrimoniam ad poſteritatis notitiam tranſmiſit. Claruit iiſdem quoq; temporibus in hoc monaſterio Hirſaugienſi, ſub abbate Gebhardo & quibuſdam ſucceſſoribus eius, monachus quidam doctiſsimus nomine Conradus, qui ſcientia & eruditione ſua admirabili, famam conſecutus eſt immortalem. Fuit enim non ſolùm in diuinis ſcripturis ſtudioſus & doctus, uerùm in ſecularibus quoq; literis eruditiſsimus, Philoſophus, Rhetor, Muſicus, & poëta omnium ſui temporis in Alemania celeberrimus. Multa ingenij ſui præclara uolumina poſteris legenda ornatiſsimo ſermone compoſuit, in quibus nomen ſuum ex humilitate, ſub Peregrini uocabulo abſcondit. In his pręcellit opus illud clariſsimum, quod de ſancta uirginitate, ſub nominibus Peregrini presbyteri, & Theodoræ ſanctimonialis, in dialogi modum per libros octo diſtinguens, Speculum uirginum appellauit: opus ſanè tam utile & neceſſarium Chriſti uirginibus, ut ſatis laudari ab homine mortali non ualeat. In Euāgelia quoque, quæ per anni circulum ad miſſam leguntur, magnum uolumen pulchra uarietate compoſuit. De uita, ſpiritu, & fructu mortis edidit librum unum: & alium quem Matricularium pręnotauit: item alium quem prætitulauit Didaſcalon: de Muſica & differentia tonorū librum unum: metricum quoq; opuſculū de laudibus S. patris noſtri Benedicti. Sermones etiā plures & homilias multas elegantiſsimasq; cōpoſuit. Sed & carmina plura & epigrāmata diuerſa, uarij generis ornatu ſcripſit, quæ ueterum negligentia partim in obliuionē deducta ſunt. Nemo cùm iſta legerit, arbitretur declamatorē illum, qui ex eorū ordine quos Mendicātes uocant emergens, ſub

Vuolfhelmus abbas Bruuuilerenſis obijt.

Conradus monachus in Bruuuiler doctiſsimus.

Conradi iſtius opuſcula.

Peregrini

peregrini nomine ſermones ad populum cicatricoſos inſtar modernorum humili compoſuit dictione, aut noſtrum fuiſſe peregrinum, aut ei comparare aliquatenus poſſe. Ille enim more declamatorum huius temporis, ſcholaſtico ſermone depreſſus incedens, creberrimas introducit quotationes ſcripturarum. Iſte autem noſter peregrinus Tullianam ſequutus eloquentiam, ueterum more ſine allegationibus ſuperfluis lucidam, ſanam & integram orationem continuat. Floruit hiſdem quoque temporibus Theodoricus abbas monaſterij S. Trudonis noſtri ordinis, uir undecunque doctiſsimus, qui ſcripſit inter multa ingenij ſui monumenta, uitam eiuſdem S. Trudonis, uitam quoque S. Bauonis, uitam etiam S. Reinoldi, & uarios ſermones ad fratres. Claruit quoque hoc tempore Stephanus, qui & Herrandus, ex abbate monaſterij Elſenburgenſis noſtri ordinis epiſcopus Halberſtadenſis, uir doctus & ſanctus, qui ſemper Henrici quarti ſcelera deteſtatus cum Romana eccleſia optime ſenſit. Scripſit ex perſona comitis Ludouici fidelis eccleſiæ Romanæ ad Vualramum epiſcopum Naumburgenſem, qui partes Henrici Imperatoris 4. contra obedientiam ſummi pontificis pertinaciter defendebat, epiſtolam nõ minus elegantem quàm prolixam: in qua cunctos errores, crimina & ſcelera ipſius Henrici regis tam apertè deſcribit, ut nulla deinceps potuerint excuſatione negari. Inter cætera uerò eiuſdem epiſtolæ ſic dicit ad Vualramum defenſorem regis ſchiſmatici & excõmunicati: Audi igitur uera, non fucata: audi fortia, non faceta. Omnis qui dignitates ſpirituales diuendit, hæreticus eſt. Dominus autem Henricus, quem regem dicunt, epiſcopatus & abbatias uendit: etenim Conſtantienſem, Bambergenſem, Moguntinenſem & plures alias pecunia, Ratiſponenſem, Auguſtenſem & Straſburgenſem pro gladio, abbatiam Fuldenſem pro adulterio, Monaſterienſem uerò epiſcopatum, quod dicere & audire nefas eſt pro Sodomitica immundicia uendidit. Quæ ſi impudenter negare uolueris, teſte cœlo, teſte terra, omnes etiam à furno redeuntes ſcioli, concludent hoc: Dominus Henricus hæreticus eſt. Pro quibus nefandis malis ab apoſtolica ſede excommunicatus, nec regnum, nec poteſtatem aliquam ſuper nos, quia catholici ſumus, poterit exercere. Hæc uiri conſtantiſsimi ſcripta & authorem ſuum in Dei fundatum timore confirmant, & quanta fuerit in Romanam eccleſiam regis Henrici temeritas manifeſtant, qui perſequebatur uſque ad mortem omnes, qui obedientiã Chriſti uicario exhibebant. Vnde cum S. Vuilhelmum abbatem & fratres Hirſaugienſis cœnobij conſtantes in Romani pontificis obediẽtia, ſibique tanquam excommunicato contrarios eſſe cognouiſſet. In publico ſuorum principum conſeſſu præcepit, Hirſaugiam funditus deſtrui, & fugatis monachis, bona monaſterij in ſtipendium militibus erogari. Ad hoc facinus perpetrandum Vuernerus epiſcopus conſtitutus per ſimoniam ad eccleſiam Argentinenſem, homo peruerſus, & S. Romanæ eccleſiæ atrociſsimus inimicus, tanquam obſequium præſtiturus Imperatori milites cohortatur ſuos, promittit prædam ingentem de ſpolijs monachorum. Cumque milites deteſtari nefas tam immane in famulos Dei cœpiſſent, inſanus põtifex dixit: Ego uos, ô milites fortiſsimi, in hoc obſequium regis noſtri iuſtiſsimi præcedam, & quicunque ueſtrûm me ſecutus non fuerit, reus læſæ maieſtatis erit. His dictis loricam induit, qua indutus, equum plenus minarum in monachos Hirſaugienſes aſcendit, ſubitoque clamans & ululans, horribiliter cecidit, & morte ſubitanea præoccupatus cunctis uidẽtibus expirauit. Cæteri uerò tam miſerabilẽ pontificis intuentes exitũ, ualde timuerũt, nullusque eorũ deinceps auſus eſt contra mo-

Theodoricus abbas S. Trudonis

Stephanus ex abbate epiſcopus Halberſtadenſis.

Epiſtolam ſcripſit contra Henricum pro eccleſia Romana.

Scelera Imperatoris.

Epiſcopus indignus morte ſubitanea cecidit.

tra monaſterium Hirſaugienſe ſiniſtrum aliquid pertentare. Furor tamen Henrici regis quem contra Hirſaugienſes ſemel conceperat, quàm diu uixit, non quieuit: nec Hirſaugiam ſolam perſequebatur odio, uerùm omnes qui cum eccleſia Romana bene ſentientes, eius communionem uitabant, perdere laborabat. Archiepiſcopum Moguntinum Vuezilonem nomine, uirum doctiſsimū, primum ſibi conſentiētem, poſtea uerò contrarium, multis iniurijs afflixit. Eius quoq; ſucceſſorem Ruthardum uenerabilem uirum, de ſede Mogūtina expulit, ipſumq; exulare per nouem annos in miſeria maxima apud Thuringiam coēgit. Abbatem Giſelbertum filium huius conuentus, cum ſexaginta monachis, propter obedientiam quam ſummo præſtabant pontifici, de monaſterio Haſungen expulit, & poſſeſsiones ipſius monaſterij miſerabiliter diſtraxit. Multos quoq; pontifices de ſuis eccleſijs furioſe fugauit, abbates & eorum monachos de cœnobijs expulit, & multa monaſteria cum eccleſijs fūditus deſtruxit. Multis uicibus amicis & fautoribus ſuis præcepit, ut monaſterium Hirſaugienſe deſtruerent, ſed orationibus ſanctorum, eius conatus ſemper impediti fuerunt, quemadmodum ex uiſione ſancta quędam abbatiſſa in Bauariæ partibus edocta, referre ſolebat. Quamdiu autem Henricus Imperator quartus, uixit & imperauit, frequentibus minis & terroribus fratres ſuper deſtructione monaſterij huius, per eum comminata, inter ſe anguſtiati fuerunt. Confiſi tamen in adiutorio altiſsimi, pro cuius amore terrenum regem infenſum habebant, non armis, ſed orationibus cauſam ſuam ſine intermiſsione defendere ſatagebant.

Furor Henrici contra catholicos.

Abbas de Haſungen expellitur.

Imperator mandat iterū deſtrui Hirſaugiam.

Anno Gebhardi abbatis ſecundo, Conradus filius Henrici Imperatoris ex prima uxore Berta natus, patri rebellare incipit, & Romani pontificis perſuaſus literis imperium ad ſe trahere. Sed operępreciū fuerit cauſæ huius rebellionis contexiſſe principia. Henricus rex pater Conradi Praxedem uxorē ſuam ante annos 7. Coloniæ duxerat, quā nimio cœpit odio habere, ita ut maius eſſet odiū, quàm dilectio qua prius eam amauerat. Vnde nimio in eam odio ſuccenſus, poſuit in cuſtodiam: & conceſsit pleriſq; ex ſeruitoribus ſuis, ut uim ei inferrent, ipſo uidente. Ad tantam uerò dementiā peruenit, ut etiam filium ſuum Conradum ad concubitum illius inuitaret: qui cùm thorum patris maculare recuſaret, exhortando eum rex ad uitricæ illicitos amplexus inter cætera dixit: Quid timidè coire cum fœmina tardas, quæ tibi uitrica non eſt? Non enim es filius meus, quemadmodum putas, ſed cuiuſdam peregrini de Sueuia principis, cuius & faciem manifeſtè habes impreſſam. His uerbis ultra modū indignatus filius, iram quidem tunc prudenter ſimulauit, & poſt dies paucos cum quibuſdam ſibi conſentientibus ſummum Pontificem Vrbanum ſecundum adijt, à quo honorificè ſuſceptus, & in regem ſolenniter conſecratus, in Italia & Longobardia contra patrem regnauit. Erat autem uir optimus, omni bonitate & probitate conſpicuus, humilis, modeſtus, & plenus charitate, ac ſumma in clerum monachosq; reuerentia ac pietate. Sed paucos annos poſt ſuam coronationem ſuperuiuens, immatura morte ſublatus eſt. Regina uerò poſt multas iniurias & mala inaudita ſibi innocenter illata, Deo miſerante, de cuſtodia euaſit, & ad Mechtildam Longobardorū reginam potentiſsimam fugiendo peruenit. Quæ ſuſceptam cum honore ad Vrbanum ſummum Pontificem perduxit. Prouoluta igitur ad pedes Antiſtitis Imperatrix, miſera profuſis lachrymis ac intimis ſingultibus, omnē ſuæ quam pertulerat calamitatis miſeriam intimauit. Papa reginæ compatiens, poſt

Conradus filius Imperatoris patri rebellat.

Conradus rex ordinatur à papa.

Regina euadens de cuſtodia ad papam Vrbanū uenit.

uerba

pertulerat, calamitatis miſeriam intimauit. Papa reginæ compatiens, poſt uerba neceſſariæ conſolationis ſynodum in urbe Roma congregat, in quo Henricum regem hæreticum, ſimoniacum, Nicolaitarum hæreſeos principem, ſanctæq́ matri eccleſiæ inobedientem atq́ rebellem publicè denuncians, pro inauditis ſceleribus in uxorem propriam commiſsis iterum excommunicat, ipſumq́ ſchiſmaticum & hoſtem Dei & ſanctæ catholicæ eccleſiæ eſſe proclamat. Regina autem poſt hæc ad patriam ſuam, regnum uidelicet Ruſcorum reuerſa, monaſterium uirginum Chriſti ingreditur, in quo religioſiſsimè conuerſata, tandem in abbatiſſam ordinis noſtri ibidem ordinata perhibetur, & uſque ad mortem in ſancta conuerſatione permanſit. Eodem anno eclipſis ſolis facta eſt 9 calend. Octob. hora diei tertia. Et draco in cœlo uiſus eſt, & magna peſtilentia & mortalitas hominum & iumentorum ſubſecuta.

Henricus rex Teutonicus excommunicatur à papa in ſynodo.

Imperatrix fit ſanctimonialis in ordine noſtro.

Eclipſis ſolis.

Anno Gebhardi abbatis 5 qui fuit dominicæ natiuitatis 1096. prima expeditio Hieroſolymitana ſub Petro monacho & Godfrido de Bulion, duce Lotharingiæ, ad recuperandum ſanctum Domini ſepulchrum facta eſt, cum infinita multitudine ex omnibus Europę nationibus. Huius peregrinationis acta per multos copioſiſsimè deſcripta ſunt, quæ huic inſerere chronicæ minis eſſet prolixum & tædioſum. Fuit autem Godfridus iſte comes in Bulion & Lotharingiæ dux, uir fortis & ſtrenuus, qui amore cœleſtis regni arduam hanc peregrinationem ſubiturus, comitatum ſuum de Bulion cum omnibus prouentibus attinentijsq́ uendidit epiſcopo Leodicenſi pro trecentis & mille marcis argenti puriſsimi, quas in eandem expeditionem hilariter expendit. Vnde uſq́ in hodiernum diem epiſcopus Leodicenſis ſe ducem de Bulion, non comitem, ob honorem Godfrido poſtea regi Hieroſolymitanorum facto, ſcribere conſueuit. Prius uerò quàm hæc peregrinatio inciperetur, anno uidelicet Gebhardi abbatis 4, multa ſigna & prodigia in aëre uiſa ſunt. Nam circa nonas octobris apparuit cometes ad plagam meridionalem ſtans, ſuumq́ ſplendorem in obliquum gladij more protendens. Stella etiam alia in oriente, ſexto calend. Martij uiſa eſt, quę locum ſuum longo interſtitio crebris ſaltibus mutauit. Nubes quoq́ ſanguineas tam ab occidente quàm ab oriente ſurgentes, ſibiq́ inuicem in cœli medio concurrentes, rurſumq́ medijs ferè noctibus à ſeptentrione igneos exurgere ſplendores, plerunq́ etiam faculæ per aëra uolitantes, multi ſcriptorum illius temporis ſe uidiſſe teſtantur.

Paſſagiũ ad terram ſanctam ſub Godfrido.

Godfridus comitatum ſuum de Bulion epiſcopo Leodicenſi uendidit.

Prodigia multa apparuerunt in cœlo hoc anno.

Non multo ante hos annos quidam uenerabilis uitæ presbyter, nomine Suiggerus, in diœceſi Colonienſi, cuiuſdam diei hora ferè nona, duos equites conſpexit in aëre concurrentes, diuq́ inter ſe concertantes, alterum qui & crucem non modicam qua percuteret alterum in manu tenere uidebatur, uictorem tandem exiſtere. Quidam etiam presbyter Gerlacus nomine, hora quadam meridiana cum duobus comitibus in ſylua deambulans, gladium miræ longitudinis uenti uertigine, ignotum unde leuaretur in ſublime deferri uidit, & quouſq́ uiſum altitudo leuaret tam fragorem auribus quàm metallum oculis diſcreuit. Referebant nonnulli nocturnis horis ciuitatem ſe in aëre pendentem uidiſſe, diuerſasq́ hominum quaſi turmas diuerſis ad eam partibus tam equeſtri quàm pedeſtri intendere ordine pedes. Multi etiam crucis ſignaculum ſibimet in frontibus, ueſtibus, uel in quolibet corporis loco diuinitus impreſſum oſtendebant, ipſosq́ ſe ſtigmate ad eandem Domini militiam præſcriptos credebant.

Mulier quædam duobus annis continuis imprægnata, diruptóque tandem

tandem utero filium loquentē effudit. Item infantulus per omnia bimem-
bris natus eſt. Alter etiam capite bino, & agnelli plures binis capitibus ex-
orti ſunt. Species quoqꝫ ignis in modum fulguris ad longitudinem haſtæ
formatus, ſed latior clariſsimo die, & in ipſo ſolis fulgure diſcurrens oculos
intuentium improuiſo terrore cōcuſsit, neminem tamen læſit. Quadam e-
tiam die, ſole declinante in occaſum, nullaqꝫ in aëre nubecula penitus appa
rente, ecce globi ignei in diuerſis aëris partibus multi, quaſi diſcurrentes ap
paruerunt, rurſusqꝫ altius eleuati in cœlum ſeſe recipere uidebantur. Multi
uerò non ignē, ſed angelicas fuiſſe poteſtates opinati ſunt. In Saxonia bos
humana protuliſſe uerba dictus eſt, trinaqꝫ ad paſtorem dixiſſe uice, Vade,
Hieruſalem capietur à Chriſtianis. Dum ergo iſta & alia multa portentoſa
miracula, quæ cauſa breuitatis omitto, adhuc haberentur præ oculis, ecce
Petrus eremita orbem commouit.
quidam incluſus nomine Petrus, in finibus Hiſpaniæ conſtitutus, clauſtris
egreſſus, orbem penè totum commouit, quandam circūferens chartulam,
quā cœlo lapſam dicebat, in qua continebatur uniuerſam Chriſtianitatem
armis inſtructam de cunctis mundi partibus, Hieroſolymam ire debere, &
Mirabilis omniū concurſus ad nouum prophetam.
eam paganis inde pulſis poſsidere perpetuò cum omnibus finibus ſuis. His
uerbis prouocati non ſolùm ruſtici & ignobiles, ſed etiam reges, duces &
principes, epiſcopi, abbates, monachi, presbyteri & laici nobiles, diuites, pau
peres, uiri & mulieres, uirgines & moniales, pueri & ſenes, multitudine pe-
nè innumerabiles; uēditis partim poſſeſsionibus ſuis, aut etiam penitus ne-
glectis, quaſi diuino quodam feruore agitati, omnes uno ore unaqꝫ ſenten
tia Hieroſolymam pergere ſtatuunt, ſanctumqꝫ Domini ſepulchrum cum
omni circa regione de manibus infidelium eripere, & ad Chriſtianum or-
bem reuocare. Mirabilis ille ſpiritus, qui tot hominū millia impulit ad iter
tam inſolitum, cunctis maximè mulieribus. Exeūtes autem in hanc expedi-
tionem mulieres, uirgines & moniales ſine numero, uirili utebantur habi-
tu, & inter uiros armatæ incedebant. Conuenientes autem in unum, propo
Multi propter luxuriam in Pannonia perierunt.
ſitum iter aſſumunt; uenientesqꝫ uſqꝫ in Pannoniam, magna pars eorum in-
terfecta eſt, nec immeritò. Cum mulieribus enim & monialibus inceden-
tes uiri, ſacerdotes & monachi luxuriabantur in exercitu, & ſeſe immunda
fornicatione mutuò fœdantes, iram contra ſe iuſti iudicis Ieſu Chriſti pro-
uocarunt. Godfridus autem dux cum fratre ſuo Baldeuino & reliquo
Hieroſolyma capitur à Chriſtianis.
exercitu, inceptum iter proſecuti, primò Antiochiam, ac deinde Hieroſoly
mam cum reliquis urbibus, domino noſtro Ieſu Chriſto eis auxiliante ce-
perunt. Ibi per Dei populum Godfridus ipſe in regem electus eſt quo poſt
aliquot annos mortuo, ac iuxta ſepulchrū Domini tumulato, in regno fra-
ter Baldeuinus ſucceſsit, & fines Chriſtianorum in circuitu ualde dilatauit.

Eodem anno Domini, uidelicet 1096, fundatum eſt monaſteriū abbatia-
le ordinis noſtri Reinhauſen, in Saxonia, Moguntinenſis diœceſis non lon
Reinhardus abbas.
gè à Gottingen, & pro ſuſtentatione monachorum competēter dotatum.
Primus huius cœnobij abbas Reinhardus dictus, uir doctus atqꝫ ſanctiſ-
ſimus fuit, qui multis in uita & poſt mortem miraculis claruit: per cuius me
ritum uſqꝫ in præſentem diem omnipotēs Deus morbum quem caducum
Reinhardi abbatis opuſcula.
appellant, in eodem loco ipſum deuotè inuocantibus curare perhibetur.
Scripſit autem idem abbas Reinhardus ſanctiſsimus, quædam præclara o-
puſcula, quibus ingenij ſui præſtantiam & præſentibus & poſteris oſten-
dit. E quibus præcipua feruntur commentaria in Ezechielem prophetam,
in Eſaiam prophetam, in Pſalmos, in epiſtolas Pauli Apoſtoli, opus quoqꝫ
metricum in Iob, & quædam alia quæ modò mihi ad memoriam non ue-

niunt,

niunt. His temporibus uenerabilis abbas Gebhardus compatiens laboribus fratrum, in hauriendo aquam de flumine, habito cum expertiſsimis architectis conſilio, per occultos meatus ſubterraneos aquę ductum impenſis non modicis conſtruendo fecit, & in omnes cœnobij officinas aquæ copiam introduxit. Anno Gebhardi abbatis 6. qui fuit dominicæ natiuitatis 1097. Henricus imperator 4, in die ſancto epiphaniæ Domini filium ſuum iuniorem Henricum Aquiſgrani regem fecit, Conrado maiore filio quem prius coronari fecerat reprobato. Et niſi ipſe Conradus immatura morte præuentus ante patrem obijſſet, ad imperium Henricus 5 peruenire non potuiſſet. Anno ſequenti Ruthardus archiepiſcopus Moguntinus, qui regi Henrico excommunicato fauere noluit, eius gratiam amiſit, & in Thuringiam ſecedens per annos aliquot ibidem quaſi in exilio poſitus durauit. Circa hæc tempora ordo Ciſtercienſis cœpit, & primùm eiuſdem cœnobium in Ciſtercio hoc ipſo anno fundatum eſt, qui ſucceſſu temporis ualde creuit, & tam numero quàm diuitijs mirabiliter auctus fuit, de cuius exordio & profectu multa hincinde ſcripta inueniuntur. Circa hæc etiam tēpora non longè à Vuormatia multis diebus & noctibus maxima multitudo armatorū equitum & peditū apparuit tanquam ad placiti colloquiū ſeu bellū pręceſſura, & nunc huc, nunc eilluc, quaſi per turmas diſcurrentes circa nonam horam noctis ad uicinum montem, ex quo prodire conſueuerant, reuertebātur. Tandem nocte quadam monachus quidam Limpurgenſis cœnobij non procul à monte diſtantis, de quo exire ſolebant, aſſumptis ſecum quibuſdam alijs, ad locum montis acceſſit: muniensq́ ſe ſignaculo ſanctæ crucis, exeuntes de monte qui eſſent, per uirtutem ſanctæ & indiuiduæ trinitatis, ut dicerent, fortiter adiurauit. Cui unus ex turma reſpondit: Nos ſumus fantaſma, nec militum uiuentia turba, ſed animæ hominum quondam in hoc mundo principi terrenorum militantium, non ante multos annos in hoc loco interfectorum. Arma, habitus & equi, quæ nobis dum uiueremus inſtrumenta erant peccati, etiam nunc poſt mortem in nobis ſunt quædam indicia tormēti. Omne quod iam cernitis circa nos, totum ignitum eſt nobis, quāquā uos ignem noſtrū minimè uideatis. Cumq́ monachus utrū iuuari ab hominibus poſſent inquireret, ſpiritus reſpondit, Ieiunijs & orationibus & maximè oblatione corporis & ſanguinis Chriſti adiuuari poſſumus & rogamus. His dictis, omnis illa multitudo ſpirituum quaſi una uoce clamabat trina uice: Orate pro nobis, Orate pro nobis. Orate pro nobis. Mox omnes in ignē reſoluti uidebātur, ſed & mons ipſe quaſi arderet, ignem & maximū fragorem arborū & ſtrepitū emiſit. His etiam temporibus monaſterium Burſueldenſe in Saxonia Moguntinenſis diœceſis in honorē ſanctorum Thomæ apoſtoli & Nicolai epiſcopi fundatum & conſtructum eſt. per Henricum comitem de Norheim & Gertrudem eius legitimam uxorem, anno Gebhardi abbatis 8, qui fuit dominicæ natiuitatis 1099. Mortalitas in germania magna fuit. Eodem anno Conradus Traiectenſis epiſcopus 8. calend. Maij, poſt miſſarum celebrationem, in ſua domo procumbens in orationibus, à quodam Friſio crudeliter interfectus eſt. Cuius interfectionis iſta fuit occaſio. Cùm idem epiſcopus in quadam parte ciuitatis paludinoſa, monaſterium canonicorum ædificare decreuiſſet, & propter lutoſum ſitum ponere fundamentum nequiuiſſet, adfuit inter alios Friſius quidam latomus peritiſsimus, nomine Ploberus, qui ſub interpoſitione capitis eccleſiam ſe quadam arte occulta, ad uoluntatem epiſcopi conſtruere poſſe in eodem loco, promiſit. Sed cùm immoderatam ſu-

Henricus.

Ruthardus epiſcopus.

Ordinis Ciſtercienſis initium

Limpurg.

Burſueldia fundatur.

per his poſtularet pecuniam. Epiſcopus diſsimulato propoſito, largis mune
ribus filium ipſius Ploberi circunuenit, & arcanum huius artis diſcens ab
eo, mox inchoatam eccleſiam ſine ulteriori magiſterio perfecit. Quãobrem
idem Friſius magnam aduerſus epiſcopum inuidiam concipiens, quod ſuo
uideretur per eum defraudatus lucro, deinceps occidere eum cogitauit,
quod & crudeliſsimè perfecit. Conrado igitur epiſcopo interfecto & ſe-
pulto, Burchardus in epiſcopatu Traiectenſis uir pius atq; deuotus ſucceſ-
ſit. Eodem quoq; anno obijt Hermannus archiepiſcopus Colonienſis,
Fridericus. cui Fridericus ſucceſsit. Iſte archiepiſcopus Fridericus monaſterium ſan
ctimonalium in inſula Rheni, quæ dicitur Rolandi, non longè ab oppido
Bonnenſi de nouo conſtruxit, in quo moniales noſtri ordi[illegible]s poſuit. Ca-
ſtrum quoq; uicinum Rolandiſeck, & aliud quod in altiſsimo ſitum non
procul à Bonna Vuolkenberg dictum eſt, unà cum ciuitate Andernacen-
Andernach. ſi, & præpoſitura quadam ordinis noſtri S. Apollinaris iuxta Reinmagen
abbati Segenbergenſi immediatè ſubiecta proprijs ædificauit impenſis.
Conradus etiam epiſcopus Eiſtetenſis hoc ipſo anno moritur, pro quo al-
ter eiuſdem nominis Conradus ordinatur. Vrbanus quoque papa ſecun-
Vrbanus. dus, monachus quondam ordinis noſtri, hoc ipſo anno mortuus eſt. Iſte pa
pa Vrbanus 2. anno pontificatus ſui 7. ad inſtantiam uenerabilis abbatis
Gebhardi priuilegium Gregorij papæ 7. B. Vuilhelmo abbati & monaſte
rio ſuo Hirſaugienſi gratioſe collatum, cum pleniori gratia roborando con
firmauit. Cuius bullæ tenor ſequitur, & eſt talis: Vrbanus epiſcopus ſeruus
Bulla Vrbani. ſeruorum Dei, dilecto filio Gebhardo monaſterij Hirſaugienſis abbati, e-
iuſq; ſucceſſoribus regulariter ſubſtituendis in perpetuum. Cùm uniuer-
ſis ſanctæ eccleſiæ filijs pro Apoſtolicæ ſedis authoritate ac beneuolẽtia de-
bitores exiſtamus, illis tamen locis atq; perſonis quæ ſpecialius & familia-
rius Romanę adhærent eccleſię, quæq; ampliori religionis gratia eminent,
propenſiori nos conuenit charitatis ſtudio imminere. Vnde nos beatæ me
moriæ prædeceſſoris noſtri Gregorij formam ſequentes, eadem tibi tuiſq;
legitimis concedimus ſucceſſoribus, quæ ipſe prædeceſſori ſuo Vuilhelmo
& eidem monaſterio precibus Adelberti comitis conceſsit & confirma-
uit. Qui æternæ retributionis amore ſuccenſus, in prædio ſuo quod dici-
tur Hirſaugia monaſterium à progenitoribus ſuis antiquitus conſtructum,
nuper amiſſa reſtituens uenuſtè reparauit, & in uſus fratrum inibi Deo ſer
uientium pluribus poſſeſsionibus & redditibus ampliauit. Quam ſuæ
libertatis inſtitutionem, ne in poſterum ulla peruerſorum hominum auda-
cia minuere aut uiolare præſumat, Apoſtolicæ authoritatis priuilegio mu-
niri & ſanctæ Romanæ eccleſiæ tuitione roborari poſtulauit. Quãobrem
præfatum monaſterium ſub Apoſtolicæ ſedis tutela ac protectione ſpecia-
liter amplectentes, per præſentis priuilegij paginam ſtatuimus, ut quæcun
que hodie idem cœnobiũ iuſtè poſsidet, ſiue in futurum conceſſione pon-
tificum, libertate principũ, uel oblatione fidelium, iuſtè atq; canonicè pote-
rit adipiſci, firma tibi tuiſq; ſucceſſoribus & illibata permaneant. In quibus
Richenbach. hæc nominatim deſignanda duximus: cellulas S. Gregorij, quæ dicitur Ri-
Viſchbachonna. chenbach: & S. Martini, quæ dicitur Viſchbachonna: & prædium quod di-
Gilſtein. citur Gilſtein, quod datum eſt pro cella S. Petri quæ dicitur Vuilheim: con-
ſtituentes, ne uel tu fili chariſſime Gebharde, uel quilibet tuorum præfatas
cellulas deſtruere, uel ea quæ illis iam conceſſa ſunt, ſeu concedentur, teme-
rè & uiolenter præſumatis imminuere. Præterea decernimus, ut nulli omni
no hominum liceat idem cœnobium temerè perturbare, uel eius poſſeſsio

nes con-

nes conferre, minuere, uel temeris uexationibus fatigare, ſed omnia integra conſeruentur eorum, pro quorum ſuſtentatione ac gubernatione conceſſa ſunt uſibus omnino profutura. Conſtitutionis quoque immunitatis & libertatis modos, quos præfatus comes illuſtris Adelbertus ſcripto ſuæ traditionis inſeruit, & regio ſigillo imprimi curauit, ad poſteritatis cautelam & arcendos infeſtantium impetus, diligenter ſtatuimus, uti nec de permiſsis quidlibet negligatur, nec de uetitis quidlibet præſumatur. Obeūte uerò te nunc eius loci abbate, uel tuorum quolibet ſucceſſorum, nullus ibi qualibet ſubreptionis aſtutia uel uiolentia præponatur, niſi quem fratres communi conſenſu, uel fratrum pars conſilij ſanioris, ſecundum Deum & B. Benedicti regulam elegerint. Conſecrationes altarium ſiue baſilicarū, ordinationes quoque clericorum, oleum ſanctum, & cætera ad epiſcopale officium pertinentia, ab epiſcopo Spirenſi, in cuius eſtis diœceſi, accipietis: ſi tamen catholicus fuerit, & communionem apoſtolicæ ſedis habuerit, & ſi ea gratis & ſine ſimoniaca prauitate impendere uoluerit. Alias uerò liceat uobis catholicum quem uolueritis adire epiſcopum, & ab eo conſecrationum ſacramenta accipere, qui apoſtolica fultus authoritate, quæ poſtulatur indulgeat. Aduocatum uerò ſiue protectorem uobis Godfridū præfati comitis Adelberti filium inſtituimus, ſi huiuſmodi Deo præſtante fuerit, ut eccleſiæ & ſeruis Dei honorem debitum exhibeat, & prædicti monaſterij utilis & ſtudioſus defenſor fuerit. Sin autem, in ueſtra ſit poteſtate eligere ueſtræ eccleſiæ idoneum protectorem, qui ſine lucri ſecularis exactione, id diuinæ ſeruitutis obſequium ſtrenuè ac reuerenter exhibeat. Vos igitur filij, in Chriſto chariſsimi, oportet regularis diſciplinæ inſtitutionibus ſollicitius ac deuotius inſudare, ut quanto eſtis à tumultibus ſecularibus liberi, tanto ſtudioſius placere Deo, totius mentis & animæ uirtutibus anheletis. Præcipuè ſtudentes Romanæ eccleſiæ decreta ueneranda ſeruare, cuius patrocinio ab omni iugo uiuentium annuente, Domino præmuniti. Ad iudicium autem præceptæ huius à Romana eccleſia libertatis, per annos ſingulos bizantium aureum Lateranenſi palatio perſoluetis. Sanè ſi quis in craſtinum archiepiſcopus aut epiſcopus, Imperator aut rex, comes aut uicecomes, iudex aut perſona quælibet magna uel parua, huius noſtri priuilegij paginam ſciens contra eam temerè uenire tentauerit, & eorum quæ conceſſa ſunt uel ſtatuta quicquam irritum fecerit, ſecundo tertiòue commonitus, ſi non ſatisfactione congrua emendauerit, æterno ſe innodatum anathemate, & à corpore Chriſti & eccleſia, autoritate poteſtatis apoſtolicæ ſegregatum cognoſcat. Conſeruātibus autem hæc pax à Deo & miſericordia præſentibus & futuris ſeculis cōſeruetur Amen. Datum Placentiæ, per manum Ioannis ſanctæ Romanæ eccleſiæ diaconi cardinalis, 8 idus Martij, indictione 3, Anno dominicæ incarnationis milleſimo nonageſimo quinto, pontificatus autem Domini Vrbani papæ ſecundi, anno ſeptimo.

Priuilegium regale allegatur.

Aureus nummus ad cancell. papæ.

Acta ſunt hæc ſub abbate uenerabili Gebhardo, anno eius 4, qui facilè quod uoluit à ſummo Pontifice obtinere potuit, cui antea & notus & ſingulariter dilectus fuit. Nec enim latere papam potuit, quàm bene cum Romana ſentirent eccleſia fratres Hirſaugienſes, qui uſque ad periculum mortis & deſtructionis ipſius loci, excommunicato regi contradicentes, pro Romanæ libertate eccleſiæ conſtantiſsimè ſemper ſteterunt. Abbas autem Gebhardus cùm adhuc prior eſſet clauſtralis, ad papam à ſancto Vuilhelmo miſſus, ſicut ſuprà diximus, eius & notitiam & familiaritatem

Abbas Gebhardus notus erat papæ.

fuerat conſequutus. Dedit autem & aliud priuilegium monaſterio Hirſaugienſi uenerabilis ille papa Vrbanus, maioris exemptionis libertatis & quietis, quod cùm ſit ſatis notibile, de uerbo ad uerbum illud huic operi duximus inſerendum.

Bulla papæ.

Copia alterius et magni priuilegij

Vrbanus epiſcopus, ſeruus ſeruorum Dei, omnibus Teuthonicæ regionis fidelibus. Hanc chartam & hoc priuilegium in Chriſti nomine donaturi, non eſt abs re, ſi primò innoteſcimus, quæ ſit cauſa, uel quæ neceſsitas eiuſdem priuilegij. Monaſteria, & ſeruorum Chriſti habitacula, quæ pia uoluntate & optimo ſtudio ædificantur, ſi non minus à poſteris quàm à maioribus & eorum fundatoribus amarentur, profectò eorum ſtatus non adeò eſſet infirmus. Item qui appellantur epiſcopi, ſi omnes de officio ſuo dignè curarent, & tam prodeſſe quàm præeſſe operam darent, hoc quoque non parum faceret ad ſtabilitatem monaſteriorum. Nunc autem ſecundum quod ſæpius ſumus experti, quòd maiores conſtruunt, hoc ſi eorum poſteri non deſtruunt, magis omittunt pro humana uerecundia, quàm pro Deo. De ipſa tamen parentum eleemoſyna tantum ſeruitij ſecularis exigunt, ut nulla digna ſit ſollicitudo de illo ſeruitio quod Deo debetur. Hoc quoque uiſum eſt non ſemel eueniſſe, quod qui Chriſti uidebatur antiſtes, per hanc ſolam occaſionem, qua abbas benedicendus erat ab eo, congregationi fratrum abbatis electionem ex toto præriperet: nec alium ordinaret, quàm quem ipſe præcipuè uoluit, uoluntate fratrum omnino poſtpoſita, Ordinato autem de cætero & ipſe imperauit quaſi tributario ſuo, & quaſi ad hoc ſolùm conſtituto, ut ſeculariter ſeruiret. Nam & illa peſtis maligniſsima, ſcilicet hæreſis ſimoniaca, cum authore ſuo diabolo ita circuit terram & per ambulat eam, ut nulla ſit eccleſia quæ ſecura eſſe queat de eius uiolentia & inuaſione. Propter quæ, ſingula quum dominica diſpenſatio de mediocritate noſtra ita ordinauerit, ut ſerui ſeruorum Dei eſſe debeamus: non eſt dignum, nos omittere uel negligere, ſi quid ſolatij & ſuffragij contra tot hoſtiles incurſiones miſericordia Chriſti dederit, ut eiſdem dominis noſtris conferre ualeamus. Eſt quoddam monaſterium in pago Spirenſi, & in ſylua quæ uocatur Nigra, ipſiusque monaſterij uocabulum eſt in lingua Teuthonica Hirſauue, quod cùm deueniſſet iure hæreditario in poteſtatem & poſſeſsionem nobiliſsimi comitis Adelberti & coniugis Vuiltrudis: non eis uidebatur conſtare ſatis ad ſalutem animarum eorum, ſi ita in ipſorum manu retinerent, ut eis relictum erat à parentibus ſuis. Fuit ergo primitiuus bonæ uoluntatis eorum labor & fructus, quod pro canonicis ibidem prius degentibus, introducta eſt & ordinata uita monachorum. Quo præmiſſo, noluerunt quoque, ut de reliquo alius eſſet hæres eiuſdem monaſterij, quàm beatus Petrus & eccleſia Romana. Beato Petro delegatum eſt, & in proprium confirmatum, eorum deuotione & oblatione, filijs quoque ſuis annuentibus & laudantibus. Et ita ut annuatim unum aureum ad ſedem Apoſtolicam tribuat pro cenſu, nullique alij mortalium cuiuſcunque rei terrenæ ſit obnoxium. Et nunc quid ſupereſt, ut à nobis addatur & finiatur: Maximè de conſtituendo abbate, & de aduocato uel defenſore loci. Quotieſcunque igitur contigerit, ut abbas ſit ordinandus: ad eius electionem nolumus, & omnino interdicimus, ullam perſonam intereſſe, præter monachos, & eos ſolùm, qui ad titulum monaſterij obedientiam ſunt profeſsi. Quem ipſi elegerint, accipiat uirgam paſtoralem ab aliquo de prioribus fratrum, nec

Negligentia notatur epiſcoporum.

Monaſteria ſeruitijs grauantur ualde.

Quomodo epiſcopi fratribus electionem præripiunt.

Simoniaca peſtis ualida.

Hirſaugia.

Quòd comes Adelbertus monaſterium hoc liberauit.

Hirſaugia Romanæ eccleſiæ eſt ſubiecta.

Negatur confirmatio epiſcopi.

nec ulla poteſtas ad hoc eccleſiaſtica uel ſecularis expetatur. Poſtquàm habuerit inueſtituram officij, mittatur ex parte congregationis ad quemcunque potiſsimum uideatur epiſcoporum, ut pro charitate ueniat, & ut moris eſt abbatem benedicat. De cæteris fratribus ordinandis ad quemlibet ordinem huius generis, ut eſt presbyterium, uel diaconatus, fiat quod magis fuerit oportunum, ut uel in ipſo monaſterio ordinentur, uel ad epiſcopum abſentem & ordines alibi facientem dirigantur. Propter quod confratres noſtros & coëpiſcopos, maximè quotquot ſunt in Germania, omnes pariter appellamus, & enixius omnes obſecramus, ut huic noſtro decreto fauere & annuere non dedignentur. Et ſi eis non erat indignum in ipſo textu ordinationis ſuæ Apoſtolicæ ſedi & eccleſiæ Romanæ obedientiam profiteri, monemus, rogamus, aut (ſi hoc magis uolent) ex authoritate ſedis Apoſtolicæ præcipimus, ut quidquid ſtatuimus ad hoc, quantum in ipſis eſt, aliquo modo inobedientes eſſe non præſumant. Si quis eorum rogatus fuerit, ut ad benedictionem abbatis ueniat, uenire non obmittat, ſi præ ualetudine poſsit, uel qualibet alia huiuſmodi neceſsitate non impediente. Item ſi rogatus fuerit pro alijs ordinibus eccleſiaſticis faciendis, in hoc quoquè pro uoto fratrum morem gerere non omittat. Non curet, ſi quis auſus fuerit, præceptum noſtrum calumniari & contradicere quaſi nouum ſit, & illicitum quenquam locorum, ita eſſe abſolutum ab epiſcopali ſubiectione. Nam idipſum de quantis locis factum eſt ab anteceſſoribus noſtris, & in promptu eſt, ſi expediret, & non longum eſſet pleraque huiuſmodi nominare. Recolat quid reſponderit ille pater inclytus ſanctus Epiphanius Cyprorum epiſcopus Conſtantinopolitano epiſcopo Ioanni, qui quum calumniatus eſſet, quòd in parœchia, abſque ſua licentia ordines feciſſet, fatebatur ſe non in parœchia, ſed in monaſterio feciſſe. Quo uerbo innuerat, aliud ius eſſe parœchiarum, aliud monaſteriorum, aliud ius eorum qui nubent & nubentur, aliud qui ſeipſos propter regnum Dei caſtrauerunt. De quibus adhuc manifeſtius teſtatur Apoſtolus, Nequaquam eſſe ſub lege eos, qui ſpiritu ducuntur. Quæ ſententia, ſi de omnibus eſt uniuerſalis, quanto magis de illis, quibus quadam ſpeciali deuotionis prærogatiua Deo ſeruire conuenit. Nam quos in præfato loco ſpecialis gratia contraxit, ut mereantur ueri filij eſſe promiſsionis, & ad promiſsionis terram uerè pertingere: decreuerunt etiam modò, pro antiqua patrum diſciplina Chriſto militare, ita ut nullum patiantur habere commilitonem ætatis infirmioris, quàm ut olim & ipſe quidem, qui eſt uerbum, cum patribus loquebatur à uiceſimo anno & ſupra. Si qui ſunt iuniores, hi nimirum ut in collegio ſuo uideantur admixti, pro nulla perſonarum acceptione, pro nulla æris æſtimatione acquieſcunt. Et hoc quantum faciat, quantumcꝫ ualeat ad integritatem & ſtabilitatem religionis animaduertere poſſumus, & ex contrario maximo colligere, cùm manifeſtè ſit habitudo huiuſmodi illorum monaſteriorum, in quibus non alij Deo ſeruiunt, quàm ſoli à pueris nutriti. Eſt adhuc & alia gratia, quæ locum iam ſæpe dictum commendat, quòd illuc nonnulli pro amore Chriſti conuenerunt, huius feruoris, huiuscꝫ humilitatis, ut eis non tam libeat haberi pro monachis, quàm pro ſeruis monachorum, & ultrò ſe obtulerint, & ad monaſterium coquinæ, piſtrini, & aliarum humanarum neceſsitatum. Quod planè tanto maioris eſt meriti, quanto

Exemptio cœnobij munitur.

Papa mandat epiſcopis rogandis ordinationes facere abbatum.

Epiphanij uerbũ

Apoſtoli ſententia.

Nullus infra annũ uiceſimũ olim Hirſaugienſis monachus fiebat.

Hæc ſtatutam papa commendat.

expreſſius illum imitantur, qui quum ſit cœleſtium uirtutum Imperator, tamen homo factus, in hunc mundum uenit non tam miniſtrari, quàm miniſtrare. Hæc ſingula conſiderantes, non dignum duximus, ut qui quandam uitæ nouitatem pro Chriſti dilectione ſunt adorſi, eis etiam pro ipſius honore plus aliquantulum quàm alijs Eccleſiis deferatur.

Interdictio papæ, ne quis ante uigeſimū annum hic ſuſcipiatur.

Ergo primùm conſtituimus, ut per omnia tempora ſuccedentia, nullus ſit mortalium, qui mutare audeat illud bonum ſtudium, & exemplum bonum militaris diſciplinæ: ut ſicut in præſentiarum, de cætero quoquè uirorum Chriſti cuneus, tam ætate infirmiore, quàm infirmiore ſexu nunquam interrumpatur, nec in militiam ſpiritualem ante præſcriptum terminum, id eſt, ante uiginti annos, quiſquam recenſeatur.

Nullus epiſcopus tentet contrarium

Eoq́ modo æterno Regi militantes, ut nullus Epiſcoporum ulla huius generis quæſtione aliquo modo inquietet, ex parte Dei omnipotentis, ex parte Dei genitricis & intemeratæ Virginis Mariæ, ex parte Apoſtolorum Principis ſancti Petri, & ex noſtra, interdicimus, contradicimus, & anathematizamus.

Archiepiſcopus Moguntinus uices gerit apoſtolici ſuper Hirſaugiam.

Quibus etiam ſi tale quid contigerit, quia pro tanta uiarum intercapedine non eſt facilè ut ad præſentiam noſtram & audientiam recurrant, Moguntino Archiepiſcopo Eccleſiæ, cui deceſſores noſtri uicem ſuam in partibus Germaniæ commendauerunt: nos etiam ſuper iſtum locum & habitatores eius commendamus, ut de omni querela quæ eis acciderit, ad eum ſe reclamare poſsint.

Et quia, ut beatus Apoſtolus ait, plures fiunt ſacerdotes, eo quod morte prohibentur permanere: quoties Archiepiſcopus poſt deceſſum prioris eſt ordinandus, ad ordinationem ſuademus patri monaſterij, ut non ſuperſedeat intereſſe. Oſtendat ei exemplar decreti noſtri & commendationis, ut probet qualem fiduciam de eius ſuffragio in futurum poſsit habere.

Abbas Hirſaugienſis ſit legatus archiepiſcopi Moguntini.

Et quia Archiepiſcopus ad ſedem Apoſtolicam maximè pro pallio eſt miſſurus, ſi rogauerit Abbatem, ut ſit pro huiuſmodi legatarius eius, & dederit omnia quæ ad uiam ſunt neceſſaria, laudamus ut ire non recuſet. Ad rem nanque facit, ſi hoc officio in eius amicitiam familiarius fœderatur: quum & à nobis, non iniuria, magis obtineat filius & domeſticus, quàm qui non fuerit ita priuilegiatus.

Item quoties ordinandus eſt Spirenſis Epiſcopus, expedit, ſi & ibi non neglexerit adeſſe, & prius quàm ordinetur, commoneat Archiepiſcopum, ut eius quoquè huic decreto noſtro quærat aſſenſum.

Aut ſi aliud quid uoluerit, uideat Archiepiſcopus quid faciat pro commendatis ſuis: & ſi opus erit, ad notitiam noſtram, uel ſucceſſoris noſtri, res uſque perueniat.

Pſalmus 19 pro epiſcopo legatur in conuentu.

Ar ſi Deus eidem Epiſcopo hunc ſpiritum donauerit, ut non inuitùs faueat humilibus Chriſti: tunc & illum, ne hic ſine honore diſſimulaſſe uideamur: præcipimus, ut in conuentu fratrum, in quolibet die priuato, dicatur pro eo Pſalmus nonageſimus nonus, in omni uita ſua. Poſt uitam uerò, & pro ipſo & pro ſuis, ab hac die & deinceps anteceſſoribus, quotquot præſenti præcepto non ſunt aduerſati, agatur in omni feria ſecunda, priuata Miſſa defunctorum. Quod ſcire poteſt,

Miſſa omni agatur feria 2. pro epiſcopis Spirenſibus.

ſcire poteſt, ad compendium animæ ſuæ magis expedire, quàm ſi poſſet in monaſterio per omnia pro uoto ſuo dominari.

Aduocatum autem Imperatorem Romanorum, qui & noſter aduocatus eſt, præficimus.

Imperator aduocatus eſt monaſterij Hirſaugienſis.

Propter multiplices tamen eius curas & diſpoſitiones regni, liceat Abbati & fratribus de familia de Caluue eligere, ſi idoneus inuentus fuerit: qui non lucri cauſa, uel pro neceſsitate ſua, ſed pro remedio animæ ſuæ & parentum ſuorum, locum ſæpe dictum uelit defendere.

Sin autem aliàs, undecunque libet, liceat alium eligere, qui etiam uocatus in præſentiam Abbatis & fratrum, iuret in ſacramento cum familiaribus ſuis, quòd contra priuilegia Eccleſiæ non ueniat. Sic adductus in præſentiam domini Imperatoris, ſimili modo confirmet.

De ſubaduocato, eius ꝗ officio.

Iurabit abbati & imperatori.

Non ſolùm autem ſuper cellam maiorem licet Abbati ſubaduocatum conſtituere, ſed per ſingula prædia & cellulas ſuas: ubi nihil etiam ſibi iuris à Prioribus illic conſtitutis, in beneficijs prouidendis, uel etiam eccleſiis inueſtiendis ſubtrahitur.

Aduocato autem ſic conſtituto, non liceat contra uoluntatem Abbatis ſubaduocatum uel cauſidicum per prædia monaſterij diſponere, ſed omnia illibata ſecundum priuilegia cuſtodire.

Non poſſet alium ſubſtituere.

Si autem non ut defenſor, ſed potius ut calumniator & peruaſor rerum ſibi commiſſarum extiterit, noſtro banno excommunicatum omnino, habeat Abbas poteſtatem hunc reprobare, & alium ſibi utiliorem undecunque placuerit, auxilio etiam Imperatoris (ſi neceſſe fuerit) eidem monaſterio prouidere.

Si calumniator fuerit cœnobij.

Hoc priuilegium uenerabilis Abbas Gebhardus, conſilio fratrum inductus, ab ipſo ſummo Pontifice Vrbano ſecundo, propria eum in perſona accedens, fauorabiliter acquiſiuit: & Ruthardo Archiepiſcopo Moguntino, in ſuam perſonam, quantum ad ipſum pertinebat conſentiente, ad uſum & practicam perduxit.

Porrò hoc ſtatutum, cuius in bulla fit mentio, ut in monaſterij membrum nullus ante uigeſimum annum completum ſuſciperetur, Sanctus pater Vuilhelmus incœperat cum conſilio fratrum: ſciens profectò regularis diſciplinæ obſeruantiam, non pueris, ſed uiris fortibus eſſe tolerabilem. Nam ſicuti hodie uidemus in omnibus locis, ubi pueri ad religionem admittuntur, aut parua, aut nulla uiget monaſticæ integritatis obſeruantia. Metuentes ergo uiri huius cœnobij præſtantiſsimi fratres, ne ſucceſſu temporis hæc ſancta inſtitutio qualibet occaſione periret, prudenti conſilio uſi, ſedis Apoſtolicæ approbatione confirmandam obtulerunt.

Statutum de ætate ſuſcipiendorum ad ordinem.

Fuerunt enim temporibus iſtis, in monaſterio iſto, ſub Gebhardo uenerabili Abbate, & numero & ſapientia magni uiri, qui ordinem noſtrum, ſicut aſtra cœli clariſsima illuſtrabant: quorum plerique ante ingreſſum religionis, magni & nominis & honoris in ſeculo extiterunt. Summa inter eos charitas eo tempore uigebat, tantaꝗ obſeruantia regularis diſciplinæ in Hirſaugia cumulata cernebatur, ut omnium ſententia hominum confirmaret, maiorem puritatem monaſticæ inſtitutionis nunquam in Germania uel uiſam uel auditam. Magni

Laudabilis uita monachorũ Hirſaugienſium.

ſiquidem nominis,laudis & honoris Hirſaugia in ore omnium fuit,& monachi huius cœnobij uerè Dei ſerui in uniuerſa terra laudabantur.

Doctiſsimi & nobiliſsimi facti ſūt humiliſsimi.

Multi inter eos in omni ſcientia ſcripturarum fuère doctiſsimi,multi quoquè nobilitate generis præcipui, complures extiterant ante conuerſionem in Cathedralibus alijsq́ diuerſis eccleſiis,magni nominis prælati:qui tamen poſtquàm ad ordinem ſunt conuerſi,tanta ſe in medio pauperum humilitate pro Chriſti amore deiecerunt, ac ſi cunctis uitæ ſuæ diebus idiotæ, ruſticorum famuli,ſeu mendici,in mundo miſerabiles extitiſſent.

Plures uitam ſolitariam aſſumpſerunt.

Ex his nonnulli poſt ordinis diſciplinam,ad unguem (ut uulgò dicitur)imbibitam,ob mentis tranquillitatem,in ſumma diuinorum contemplatione conſeruandam,cum licentia & benedictione uenerandi paſtoris ad uicinæ ſolitudinis eremum ſecedentes,ueterum anachoritarum propoſitum imitantes, omnia iſtius mundi ſolatia pro regni cœleſtis amore contempſerunt. Hoc arduæ conuerſationis inſtitutum, non paſsim quibuslibet ſubire licebat,ſed illis duntaxat quos uitæ tranſactæ ſimul & bellandi contra diabolum experientia commendaſſet. Legimus,horum nonnullos poſt mortem quoquè non caruiſſe miraculis, quibus uiſio etiam angelica contulit authoritatem. Enimuero tam ſancta fuit his temporibus uita monachorum Hirſaugienſium, ut nullos in ſui conſortium niſi ſanctos admitterent:uel certè ſuſceptos,durius probantes ad regulam ſanctificarent. Nullus inter eos,niſi bonus,& Deum in ueritate quærens,ſubſiſtere potuit: ubi tot improbitatis ſuæ duriſsimos neceſſariò ſuſtinuiſſet cenſores,quot in cœnobio monachos inueniſſet. Omnium nanque hoc ſummum deſiderium & maximum fuit, Deum in ueritate quærere, & eum contemptis tranſitorijs ſuper omnia amare. Ergo quum omnes unius atque eiuſdem eſſent propoſiti,alterius inter ſe uoluntatis hominem nulla poterant ratione ſuſtinere. Sed nunc tandem oportunè ad aliquantulum intermiſſam hiſtoriam calamum reuocemus.

Nonnulli miraculis claruerunt.

Vrbano igitur Pontifice mortuo(ſicut prædiximus)anno Gebhardi octauo,Domini autem milleſimo nonageſimo nono,in pontificatu electione primùm ſucceſsit Reinherus abbas ordinis noſtri, qui dictus eſt Paſchalis ſecundus,Italus natus, uir deuotus & conſtans, quique eccleſiam Romanam ſapientia & induſtria conſtanter de prauorum tyrannide liberauit. Sedit annis octodecim ,menſibus quinque, & diebus ſeptem. Erat autem ex nobilibus Romanis oriundus, ſanctæ conuerſationis & boni teſtimonij, qui ex abbate & Cardinale ſancti Clementis tam deſignatione Vrbani papæ iam in extremis conſtituti,quàm ſanctorum reuelationibus unanimi conſenſu omnium electus fuit.

Paſchalis papa noſtri ordinis fuit.

Anno autem Gehbardi abbatis nono, qui fuit dominicæ natiuitatis milleſimus centeſimus, Vuigbertus Rauennatis Apoſtolicæ ſedis inuaſor, mortuus eſt, uir utique ingenio,facundia, nobilitate, perſonæq́ reuerentia clarus,nec Roma tunc, nec Rauenna bene uſus: & qui ſuper unum papam uiuentem (quamuis coactus eſt,ut aiunt)aſcendit, ipſe ſibimet tres alternatim ſuccedentes ſuperuixit, extorris utraque ſede,Romanæ uidelicet,& Rauennæ.

Vuigbertus antipapa obijt.

Quidam ex fautoribus eius ad ſepulchrum diuina micuiſſe luminaria in populo teſtabantur. Quapropter ſummus Pontifex Paſchalis iam dictus, zelo Dei inflammatus, iuſsit ut effoderetur ,& in Tyberim iactaretur.

ctaretur.

ctaretur: quod & factum eſt. Eodem anno obijt Godfridus rex Hieruſalem, cui frater ſuus Baldeuinus, electione populi in regno ſuccedere coactus eſt. Obijt etiam epiſcopus Otto Argentinenſis. Anno ſequente obijt Hartuuicus archiepiſcopus Magdeburgenſis, qui alio nomine Vdo dictus eſt, morte ſubitanea: de quo circumfertur illa terribilis ſententia diſtricti iudicis Ieſu Chriſti, qui in eccleſia præfata Magdeburgenſi Græcè Parthenopolis dicta, ideſt ciuitas uirginis, ante ſummum altare cùm multitudine Sanctorum adſediſſe, per quendam deuotum canonicum uiſus eſt nocte illa, in qua & mortuus mane inueniebatur epiſcopus, ſententiamq́ in eum decollationis protuliſſe. Hæc hiſtoria, quia ſatis nota eſt, latioribus uerbis à nobis non uenit inſerenda. Eodem anno moritur in Italia Conradus rex, filius Henrici Imperatoris, de quo ſuperius mentionem fecimus, & in Florentia ſepelitur. Obijt etiam Rupertus epiſcopus Bambergenſis, pro quo conſtitutus eſt Otto monachus cœnobij Montis monachorum, extra muros eiuſdem urbis, ordinis noſtri uir ſanctiſsimæ conuerſationis, qui multis in uita & poſt mortem ſignis & miraculis claruit. Fuit autem in ordine epiſcoporum eiuſdem parœchiæ octauus, & eccleſiam ſibi diuinitùs commiſſam uerbo & exemplo ſtrenuè gubernauit. Eius uita ſanctiſsima, luculento ſermone conſcripta habetur, cuius feſtum pridie calendas Octobris peragitur. Sepultus ante ſummum altare præfati monaſterij ſancti Michaelis, in quo monachus extitit. Iſte beatiſsimus præſul, inter cætera pietatis ſuæ ſtudia cōſtruxit de patrimonio ſuo, quia filius comitis erat potentiſsimi, monaſterium quoddam ordinis noſtri in diœceſi Herbipolenſi, quod Vraugia dicitur, in honorem Sancti Laurentij martyris, quod prædijs & poſſeſsionibus ad ſuſtentationem monachorum magnificè dotauit. Primus abbas huius cœnobij Vraugienſis, à ſancto Ottone conſtituti, fuit Eckhardus, uenerabilis monachus ſæpe dicti monaſterij Montis monachorum, uir tam in diuinis ſcripturis quàm in ſecularibus literis doctiſsimus, Rhetor & Poëta inſignis, nec minus conuerſatione quàm ſcientia clarus. Qui inter cætera ingenij ſui opuſcula, ſcripſit ad imitationem Boëthij & præceſſoris illius Marciani Capellæ, pro monachorum conſolatione gemino ſtylo pulcherrimum uolumen, quinque diſtinctum libellis, quod Laternam monachorum prænotauit. Breuem quoque hiſtoriam rerum geſtarum ſui temporis comportauit, quam in præfato monaſterio aliquando uidimus. Sepultus eſt in eiuſdem monaſterij eccleſiæ medio, non ſine opinione ſanctitatis. Eodem anno moritur Egilbertus, archiepiſcopus Treuirorum ſeptuageſimus nonus, eccleſiæ ſuæ reparator magnificus, & in pauperes largiſsimus. Cui in archiepiſcopatu ſucceſsit Bruno, natus ex Franconia, quæ antiquitùs dicebatur Franconia Orientalis, Arnoldi comitis & Adelheidis comitiſſæ filius: & in Moguntia, idibus Ianuarij conſecratus eſt. Iſte Bruno archiepiſcopus monaſterium ſancti Eucharij iuxta Treuerim noſtri ordinis, quod modò ſancti Mathiæ dicitur, nimia uetuſtate penè collapſum, mirifico tabulatu lapideo reparauit ex fundamentis nouum. In qua reparatione corpus ſancti Mathiæ Apoſtoli repertū fuit, & extunc eiuſdem Apoſtoli nomen, eidem cœnobio uſque in pręſentem diem remanſit. Nam antea ad ſanctum Eucharium uocatum fuit. Idem quoque Archiepiſcopus aliud monaſterium ordinis noſtri de nouo conſtruxit, in diœceſi Spirenſi, in pago qui dicitur Creichgauu, in comitatu Bredheim, iuxta uillam quæ Odenheim

Godfridus rex obijt, Baldeuinus ſucceſsit.

Vdonis epiſcopi Magdeburgenſis mors horrenda.

Otto ex monacho epiſcopus Bambergenſis.

Monaſterium Vraun cōſtruitur.

Eckhardus primus abbas in Vraun, uir doctiſſimus.

Monaſterium S. Mathiæ reparatur.

Monaſterium in Odenheim conſtruitur.

Odenheim appellatur, anno pontificatus ſui 21. Sicut ex litera fundationis eiuſdem cœnobij per Henricum imperatorem quartum huius nominis, anno Domini milleſimo centeſimo uigeſimoſecundo, indictione 15, tertio nonas Martij, apud Nuhuſen data plenius continetur. Quam fundationem Paſchalis papa ſecundus confirmauit ſub priuilegio annui cenſus aurei bizantij. Conſtruxit autem hoc monaſterium in hæreditate paterna, fratre ſuo Poppone comite conſentiente & adiuuante, & ſancto Petro Apoſtolorum principi & ſacroſanctæ eccleſiæ Romanę, in perpetuum tradidit poſsidendum. Multas etiam alias eccleſias & monaſteria reparauit. Anno Gebhardi abbatis 11. qui fuit dominicæ natiuitatis 1102. papa Paſchalis multorum epiſcoporum & abbatum concilium Romæ congregat, circa medium quadrageſimæ, ubi præter antiqua patrum ſtatuta reuerenter ſolito more confirmata, etiam illius temporis ſchiſma inter præcipuas hæreſes computatur, perpetuò cum ſuis authoribus & ſequacibus anathemate condemnatur. His temporibus abbas Gebhardus cœpit paulatim modicè remiſſius agere, maximè in exhibenda pauperibus eleemoſyna conſtituta. Fuit enim à ſancto patre Vuilhelmo communi fratrum conſilio ſtatutum, ut aliqui ex fratribus laicis ad conuerſionem uenientes, in domo pauperum ſub habitu ſeculari pauperibus deſeruirent, uictum ſuum & amictum, non de annona pauperum, ſed de communi fratrum cellario ueſtiarioq́ recipientes. Hoc ſtatutum Gebhardus abbas immutauit, iubens ut ſeruitores pauperum, uitæ ſuæ neceſſaria non aliunde quàm de eleemoſyna ipſa reciperent. Ex qua occaſione, prouiſione pauperum diminuta res dolenda contigit, ut peregrinis egenisq́ ſolita detraheretur miſericordia, in tantum quod per gelidas noctes hyemis hoſpitio excluſi prę fame & frigore miſerabili clamore perſtreperent & fratres in dormitorio iacentes ſæpius inquietarent. Super hæc & his ſimilia abbas ſæpius à ſenioribus admonitus nihil penitus emendaret, ſenior quidam ſanctæ conuerſationis monachus, uidit ſe quadam nocte dominicæ aſcenſionis per uiſum gloriæ intereſſe ſanctorum, ubi inter cæteros ſanctum abbatem Vuilhelmum quondam ſibi familiariſsimum, niueo aſpectu habituq́ fulgentem recognouit, ſtantem inter duos ſplendidiſsimos pontifices, quorum alter erat ſanctus Conradus epiſcopus Conſtantienſis, & ſanctus Vdalricus Auguſtenſis alter. Et poſt multos ſermones inuicem habitos, ſanctus Vuilhelmus ad monachum iſta uidentem dixit: Ex parte ſummæ maieſtatis Dei præcipio tibi, ut dicas abbati, priori, cæterisq́ fratribus Hirſaugiæ, quatenus ſecundum quod à nobis acceperunt, egenis & hoſpitibus cum omni charitatis affectu ſeruiant, mores & uitam ſuam ſecundum regulam ſancti Benedicti corrigant. Ante omnia, iram, odium, indignationem & detractationem, quibus aſſiduè Deum offendunt cum omni malitia abijcientes ſynceram & continuam dilectionem ad inuicem cuſtodiant: quòd niſi obſeruent, diuinam proculdubio ultionem ſe experturos ſciant. His dictis relicto eo cum quo loquebatur abbas Vuilhelmus cum cæteris, altiora quædam cœli ſecreta petiuit. Ille uerò ſenior, cui hæc reuelata fuerant, cùm per ſe non auderet, per alium quendam ſeniorem abbati cuncta intimauit. Qui priſtinam quidem abbatis Vuilhelmi conſtitutionem de eleemoſyna pauperum ſeruari iuſsit. Cætera cum quibus monaſterium perturbauerat, incorrecta dimiſit. Quapropter ſecundum prædictam comminationem ſancti patris Vuilhelmi, ferè ei nihil deinceps proſperum ſucceſsit. Nam poſt annos paucos monaſterij regimine exutus & pontificali infula apud

ſynodus Romæ celebratur.

Viſio cuiuſdam ſenioris in monaſterio.

Spiram

Spiram indutus,omnium aduerſum ſe odia ineptis moribus concitauit,& non longè poſtea miſerabili infirmitate conſumptus eſt mortuus,ſicuti poſtea dicemus.His temporibus iuuenis quædam nobilis,poſſeſsiones monaſterij in Villa Almendingen è quodam Vuinthero conuerſo,quondam ſub abbate Vuilhelmo in hoc cœnobio legitima donatione traditas,poſt mortem utriuſque tanquam proximior hæres inuadens,cùm die quadam duas inde carratas uini & alia quædam abduceret,ſub eiuſdem hæreditatis prætextu temerario auſu,ſubitò unius boum qui prædam trahebant, confractus eſt pes. Ipſe quoque raptor,de equo cui inſidebat,repentè cecidit, & amiſſa loquela & uiribus totis amentiam incurrit. Inde manibus ſublatus alienis,cùm poſt aliquot dies ad mentem reuerſus,flagellum Dei metueret,ad monaſterium Hirſaugienſe deferri ſe fecit,ibiq; mutato cum mente habitu ſeculari,Deo fideliter ſe mancipauit,& poſt paucos annos in ſancta requie fideliter obdormiuit. Eodem anno obijt Henricus comes de Northeim,fundator monaſterij Burſeldenſis ordinis noſtri, de quo ſuprà dictum eſt,& in eodem cœnobio ſepelitur. Eodem anno,Burcardus monachus Hirſaugienſis,factus eſt abbas in Erfordia 6.idus Februarij,qui ſtatim in ipſo anno fundare cœpit nouam eccleſiam ſanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli,in eodem mōte. Anno Gebhardi abbatis duodecimo, qui fuit dominicæ natiuitatis 1103.Henricus Imperator quartus,natiuitatem Domini Moguntiæ celebrauit,& filio ſuo Henrico 5.rerum ſuarum ſummam committens,ſe Hieroſolymam iturum promiſit, ſed non fecit. Henricus autem iunior à papa Paſchali Romę imperator conſecratus eſt. *Burſfeld.* *Burcardus.*

Anno autem Gebhardi abbatis 13.qui erat dominicæ natiuitatis 1104. Henricus imperator natale Domini Ratiſponę celebrauit. Hoc eodē anno,in epiſcopo Spirenſi ſanguis è panibus fluxiſſe uiſus eſt,necnon in lenticularum edulio prodigioſe repertus.Ciuile imò inteſtinum bellum pertendere,ſecundum antiquam Romanæ hiſtoriæ ſimilitudinem conijciebatur. Hoc anno circa ſolſtitium æſtiuale,commutato in tempeſtatem aëre,in pago Herbipolenſi decidiſſe fertur inter grandinum lapides tantæ magnitudinis glacies,ut in quatuor diuiſa partes,totidem hominibus importabilis uideretur. *Henricus Imperator.*

Anno Gebhardi decimoquarto,dominicæ uerò natiuitatis 1105.Henricus filius Henrici Imperatoris quartus,inuaſo regno cœpit regnare adhuc patre uiuente. Voluit autem Henricus Saxoniam hoſtili manu inuadere, propterea quod omnes Saxones ut ueri catholici cum eccleſiæ Romanæ pontificibus bene ſentirent: ſed non potuit,quia filius eum deteſtabatur, quemadmodum & cuncti fideles:quoniam excommunicatus denunciabatur à tribus Apoſtolicæ ſedis præſulibus,Gregorio ſcilicet 7.Vrbano ſecundo,& Paſchali æquè ſecundo.In ipſa uerò expeditione qua Saxoniam moliebatur intrare,filius quadam nocte de exercitu patris cum paucis aufugit, quod cùm pater intellexiſſet,contriſtatus eſt, & expeditionem intermiſit. Filius autem Sueuiam petens,à Gebhardo Conſtantienſe epiſcopo ,ſedis apoſtolicæ legato,à ſententia excommunicationis abſolutus eſt. Qui deinde conſilio & auxilio Diepoldi marchionis Berengeri, comitis Ottonis potentiſsimi ducis omniumq; principum, epiſcoporum & abbatum Saxoniæ,Sueuiæ,Bauariæ,Franconiæ,ac cæterorum uicinorum adiutus,regnū prudentiſsimè ordinare cepit,& omnibus populis miſerum in modum cōplacuit. In primis Ruthardum archiepiſcopū Moguntinū nono anno poſtquā à patre in Thuringiā fugatus eſt, proprię ſedi reſtituit. *Ruthardus.*

Alios

Alios etiam plures eccleſiarum pontifices à patre propter obedientiam ſe-
Ruthardus. diſapoſtolicæ fugatos reſtituit,& eos qui per uiolentiam patris ſubindu-
Concilium agitur Northuſen. cti fuerant,depoſuit. Concilium quoq; epiſcoporum & abbatum generale in uilla regia Northuſen,4 calend. Iunij,ubi ſuper eccleſiaſticę iam nimium deprauatę inſtitutionis diſciplina tractaretur,indixit. In quo concilio ſuper ſententijs inſtantibus patrum decretis primò relectis quæq; poterant, laudabiliter corrigebantur ad præſens,quædam quæ grauiora uidebantur ad apoſtolicam obedientiam reſeruata ſunt.

Merſburg. Tandem peracta ſynodo Henricus 5 pentecoſten celebraturus, Merſburg acceſsit,ibiq; Henricum Magdeburgenſem archiepiſcopum dudum deſignatum,ſed ab imperatoribus fidelibus impiè repulſum conſecrari fecit. Deinde Moguntiam obſidione concluſit patre intus exiſtente,ac poſtea
Vuartzburk. ueniens ad Herbipolim Erolongum quendam,quem Einhardo defuncto præſulem Imperator deſignauerat,expulit,& Rupertum eiuſdem eccleſię præpoſitum,tam prius,quàm tunc à clero & populo electum,per Ruthardum archiepiſcopum Moguntinum inthroniſauit. Poſt hæc Bauariam ingreſſus,caſtrum Nurenberg partibus Imperatoris contra eccleſiam fauentium obſedit,& poſt menſes fermè tres proſperè cepit. Inde ſoluens exer-
Gebhardus abbas fit epiſcopus Spirenſis. citum Ratiſponam ſe contulit,ubi & conuentum principum celebrauit. Huic regali colloquio uocatus Gebhardus abbas Hirſaugienſium interfuit,qui ſapientia & eloquentia ſua cunctos in admirationem ſui pariter & amorem traxit. Contigit uerò ut Ioannes epiſcopus Spirenſis ijſdem temporibus moreretur,quod Henricus rex iunior cognoſcẽs,de conſilio Ruthardi archiepiſcopi Moguntinenſis, Ruperti Herbipolenſis, Vdonis Hildeshemenſis,Henrici Padelbornenſis,Friderici Halberſtadenſis,Gebhardi Conſtantienſis,Epponis Vuormatienſis,aliorumq; epiſcoporũ & principum tunc præſentium,Gebhardum uenerabilem huius cœnobij abbatem tunc præſentem uiduatæ Spirenſi eccleſiæ deſignauit epiſcopum,conferens ei quoq; Lauriſſenſem noſtri ordinis abbatiã in Vuormatienſi parochia ſitam. Deinde per inſidias Ratiſponẽſium,fugatus à patre,rex uenit ad Spiram,quam cum theſauris patris ibidem repoſitis cõſecutus,ipſum Gebhardum cum magna ſolẽnitate in epiſcopum conſecratum per archiepiſcopum Moguntinum Ruthardum ſępe dictum inthronizauit in die omnium ſanctorum,uidelicet in die calendarum Nouembrium,anno domini 1105. indict.13. Romanã eccleſiam Paſchali 2. regente,anno eius 6. Hẽrici 4. Imperatoris anno 48. Ipſius Gebhardi in abbatia Hirſaugiẽſi anno 14. & men-
Rex uenit ad Spiram. ſibus 4. hebdomade una,poſt electionem in Ratiſpona factam,de ſua perſona hebdomadibus quinq;. Ordinatus autem epiſcopus præfuit eccleſiæ Spirenſi anno uno & menſibus 4. maiori ſemper tempore infirmus. Ante uerò epiſcopatum quamdiu fuit abbas huius monaſterij Hirſaugienſis, magni ſemper nominis & famæ apud omnes pontifices Romanos,Cardinales,epiſcopos,abbates,reges,duces,comites,principes,nobiles,ciues,& ruſticos celeberrimæ fuit,atq; apud uniuerſos homines abbas Hirſaugienſis uir bonus,religioſus,eruditus,ſapiens & eloquentiſsimus habebatur,pręcdicebatur & laudabatur cum magni gloria honoris. Vbicunq; enim nomen eius inter colloquẽtes producebatur in medium,ſemper admiratio uirtutum eius ſapientiæ,prudentiæ & integritatis uitæ,auditores in amorem & laudes tanti uiri prouocabat. Sed poſteaquàm relicto monaſterio Hirſaugienſi,quod eo tempore Spirenſi eccleſia,diuitijs,redditibus,fama,& honore non multum uidebatur infirmius, epiſcopatum aſſumpſit, mox celebritatem

britatem nominis famæq́ præſtantiam cum abbatia pariter amiſit. Omnes eum nobiles & ignobiles, amici & inimici, domeſtici & extranei, contemnere, deſpicere & irridere cœperunt, tanquam ſuperbum, uanè glorioſum & auarum inſipientemq́, quippe qui monaſterium inſigne, locumq́ fama celeberrima glorioſum, & filios obedientes ad omnia deuotos & ſanctos pro epiſcopatu reliquiſſet. In maiori enim reuerentia & ueneratione habitus fuit abbas quàm epiſcopus. Nam etſi genere nobilis, moribus compoſitus, eloquio circũſpectus, dulcis, ſapiens & facundus fuit abbas, tamen mox ut epiſcopatum aſſumpſit, uniuerſa hæc ſimul neſcio qua ratione diuinæ permiſsionis ita penitus amiſit, ut in moribus ruſticus, ſermone imperitus & in conuerſatione omnibus inceperit eſſe oneroſus. Timendũ uerò quòd hæc omnia cum cæteris aduerſis non paucis, illi propterea contigerint ordinatione diuina, quod à S. patre Vuilhelmo per uiſionem ſenioris, de qua diximus mandata, ſibi emendare neglexit, quemadmodum & cõminatum illi fuit per eundem. Nam in canticum uulgò iam factus epiſcopus mitabili mutatione uerſus eſt, & qui reuerebantur abbatẽ, pontificem irriſerunt. Præterea die quadam ciues cum mulieribus & pueris eo præſente & per feneſtras uidente & audiente in quodam loco ubi manebat choros ducebãt, & cantilenas de ipſo irriſoriè compoſitas in eius contumeliam cantarunt. Sed non ceſsit illis in bonum. Milites enim & amici his contumelijs auditis in epiſcopum ſuum concurrentes, ſatigatos illos ſubitò diſperſerunt.

Mente, moribus & uita mutatus in deterius, à cunctis irridetur.

Cauſa huius in eum deſpectus.

Cãtilenas in eum faciebant.

Cùm primùm in monaſterio fratribus innotuiſſet, quòd pater eorũ ſpiritualis, alioquin ſatis dilectus, omnibus in epiſcopum eſſet electus, quædam inter eos contentio ſuboriri cœpit. Quibuſdam enim uidebatur utilitati & paci monaſterij multum poſſe cõducere, ſi eundem abbatem eſſent habituri, quem & epiſcopum qui eis non ſolùm nullas præcedentium more pontificum inferret moleſtias, ſed etiam authoritate ſua inferre uolentibus reſiſteret. Cæteri autem ſaniori conſideratione affirmabant contrarium, dicẽtes epiſcopum habere abbatem, non eſſe defenſionis remedium, ſed potius deſtructionis monaſterij, rerumq́ & poſſeſsionis eiuſdem principium, præſertim quòd epiſcopus multitudine circumſeptus militum, ad monaſterium gratia uiſitationis multoties neceſſariò uenturus, uel certè in prædijs & poſſeſsionibus ipſius cœnobij manſiones aliquoties habiturus, breui tempore penitus conſumeret quæcunque magna ſollicitudine & labore fratrum repoſita inueniret. Hoc quoque non medioctiter eſſe timendum, ne prædia monaſterij ſuis amicis & ſtipendiarijs per potentiam ablata conferret in beneficium, quemadmodum pleriſq́ in circuitu cœnobijs iam penè deſolatis cernerent accidiſſe. Interea Gebhardus animos fratrum per aduocatum Gotfridum, & alios quos idoneos æſtimabat ad hoc, occultè fecit occultari & rogari, imò & conteſtari, ut memores beneficiorum eſſent quæ ab ipſo recepiſſent, quorum intuitu obnixè precabatur, ne alium in locum ſuum ordinari abbatem conſentirent, ſed ipſum ſimul epiſcopum ſuper ſe paterentur & abbatem, ſe multa bona monaſterio ſingulisq́ eorum facturum promittens. Hæc & his ſimilia, non quidem omnibus, ſed his duntaxat, quos ſibi conſenſuros ſperabat per literas, per nuncios & per interpoſitas perſonas fecit intimari. Sed quia prudentiſsimi tunc inter monachos huius cœnobij uiri complures erant, qui ubi occultas Gebhardi machinationes deprehenderunt, communicato conſilio, ut eius aſtutiam aſtutia præuenirent, iuxta tenorem indulti Apoſtolici, electionem abbatis accelerarunt.

Sanioris partis conſilium ut abbatem eligerent.

Epiſcopus ſollicitatus ut eũ pro abbate retineant.

Conatus Gebhardi epiſcopi ſuper abbatia irriti facti ſunt.

DE BRVNONE HVIVS MONASTERII ABBAte decimoquarto, *qui præfuit annis quatuordecim, menſibus tribus, diebus uigintiduobus, & geſtis eius.*

Dies electionis abbatis ſtatuitur.

Bruno.

IGitur abbate Gebhardo ad Pontificatum Spirenſis eccleſiæ (ſicut diximus) aſſumpto, atq; ut huius monaſterij abbatiam unà cum epiſcopatu retinere poſſet multum laborante, ſeniores conuentus ſapientes & deuotiſſimi uiri, qui eius norunt aſtutiam, ne ab illo qualibet præuenirentur machinatione, diem electionis inter ſe iuxta priuilegium Vrbani papæ 2. eis indultum ſtatuerunt, ultimum uidelicet diem menſis Nouembris, qui fuit dies ſancti Andreæ Apoſtoli. Conuenientes itaq; in unum fratres & ſcrutinio inter ſe iuxta conſuetudinem facto, de ſingulorum uotis maior pars eorum Brunonem monachum uenerabilem ſenem, eodem die in abbatem elegit. Erant autem nonnulli inter eos uota ſua aliorſum dirigentes, quibus electio Brunonis propterea quod ſenio grauatus, minus ad tantos labores perferendos idoneus eſſet, non placere uidebantur, qui tamen ſine pertinacia multitudinem ſequentes, numero pauciores in eum ſine mora conſenſerunt. Vnanimi ergo conſenſu omnium, Bruno ſenior in abbatem huius monaſterij electus, pridie calendas Decembris, hoc eſt in die ſancti Andreæ Apoſtoli.

Abbas Bruno electus eſt.

Brunonis uita.

Fit canonicus Spirenſis.

Corporis diſpoſitio.

Animi diſpoſitio.

Frater abbatis Brunonis uir potentiſſimus.

Anno Domini milleſimo centeſimo quinto, indictione decimatertia, & à Richardo epiſcopo Hoſtienſi apoſtolicæ ſedis legato, hic in monaſterio, 7. calendas Ianuarij, hoc eſt in die ſancti Stephani protomartyris, ordinatus in pręſentia cõplurium abbatum, monachorum & aliorum fidelium, præfuit annis quatuordecim, menſibus tribus, diebus uigintiduobus Hic Bruno fuit natione Sueuus, nobilibus & potētiſsimis ortus natalibus, qui poſt prima rudimenta literarum cùm ætatem attigiſſet uirilem, canonicus & matricularius maioris eccleſiæ Spirenſis factus eſt. Vbi cùm per abrupta uiciorum ire multos in perditionem cerneret, quibus diuitiæ, honores & deliciæ carnis occaſionem præbuerunt, exactis annis in eo ſtatu aliquibus, & tandem Dei miſeratione compunctionem aſſecutus, mundum cum omnibus uanitatibus ſuis contemnens, ad monaſterium Hirſaugienſe ſe contulit, & ſub Vuilhelmo abbate ſanctiſsimo conuerſus ad Deum in tota mente, habitum cum propoſito monaſtico aſſumpſit, in quo pluribus annis religioſiſſimè conuerſatus, tandem hoc anno abbas ordinatus fuit. Erat autem quantum ad corporis compoſitionem pertinebat, ſtatura magnus & uirili forma decenter proportionatus, recaluaſter, & caput ueneranda quadam canicie reſperſus. Et quamuis corpore magnus decenter appareret, non tamen fortis & laborioſus, ſed imbecillitate quadam nimis gracilis erat & laborum omnino patiens. Propterea quæcunque in monaſterij rebus ordinanda uel diſponenda uidebantur, non per ſuam, ſed per ſubditorum induſtriã agebantur. Ipſe autem homo quietus, puſillanimis, mitis & manſuetus, onera ſecularium negotiorum ferre non ſufficiens, ſe ad interiora contulit, orationi, lectioni meditationi que & contemplationi ſpiritualium exercitiorum ſuum ſtudium impendit. Electus uerò propter metum Gebhardi epiſcopi præfati Spirenſis, qui abbatiã iſtam ſibi retinere moliebatur, fuit: ut ſi quippiam iniuriarũ aut uiolētiæ contra monaſterium & monachos eius inchoare tentaſſet, per authoritatem fratris germani ipſius abbatis Brunonis, qui erat inter omnes Sueuos potētiſsimus, cõprimeretur. Erant

aut. Erant ei & alij complures uiri diuitijs, potentia, & nobilitate inſignes, ſanguine & amicitia coniuncti, qui conatus epiſcopi omnes ſua potentia facile impediuiſſent. Sed cùm uidiſſet epiſcopus quòd fratres alium ſibi ordinaſſet abbatem, ægrè quidem tulit, non tamen contra eos quicquam mali tentauit. Eccleſiæ enim Spirenſis curis & negotijs uſq; adeò inuolutus & occupatus fuit, ut parum de rebus alienis permitteretur cogitare. Bruno itaq; in abbatiam confirmatus, negotia ſecularia fratribus idoneis diſponenda, commiſit: & ipſe cum cæteris interiora curans, uitam ſuam bonorum operum exemplar ſubditis oſtendit. Qui licet nobilis fuerit & naturæ imbecillis, nunquam tamen uel in habitu uel in uictu precioſus aut ſingularis fuit. Anno eius adhuc primo currente, qui fuit dominicæ natiuitatis 1106. Henricus rex iunior filius Henrici Imperatoris 4. colloquiũ principum apud Moguntiã ad natale Domini indixit: ubi tantus epiſcoporum, abbatũ & principum cõuentus fuit, quantus per multa curricula annorum nunquam uiſus fuit. Ibi ſuperuenerunt apoſtolicæ ſedis legati, Albanenſis & Conſtantienſis epiſcopi, ſententiam anathematis in Henricum ſeniorem Imperatorem à tot ſummis pontificibus & alijs epiſcopis fulminatam teſtificantes, ipſumq; à cõmunione omnium fidelium abſciſſum à multis annis fuiſſe & eſſe proteſtati ſunt. Qua de cauſa Imperator conſilio principum apud uillam regiam quæ Ingelheim dicitur, legatis papæ occurrens & cæteris epiſcopis, tandem reatum ſuum compulſus neceſsitate recognouit, ueniamq; poſtulãs à legatis ad examen ſedis apoſtolicæ remiſſus eſt. Vnde ad horam cõpunctus filio imperium cum inſignijs, cruce uidelicet & lancea, ſceptro, pomo, & corona corã principibus & legatis reſignauit, ſuæq; conſulturum animæ in antea promiſit. Hoc ordine Henricus huius nominis 5. primum à patre, dein ab uniuerſis Germaniæ principibus, in regem iam ſecundò electus eſt: ab Apoſtolicis quoq; legatis, per manus impoſitionem catholicè confirmatus, acceptis tam ab epiſcopis quàm à laicis iuxta morem temporis ſacramentis regnare cœpit, anno ſicut dictum eſt natiuitatis dominicæ 1106. imperauitq; ab hinc annis 20. Eodem anno Henricus ſenior Imperator 4 Henrici 5 pater apud Leodium moritur, anno regni ſui quinquageſimo, imperij uerò 23. & primò in quadã eccleſia deſerta ſepelitur, quouſq; interuentu filij à ſedis apoſtolicæ pontifice impetrata abſolutione, ad Spiram delatus tumulatur. Verùm ut breui compendio malam iſtius uiri complectamur hiſtoriam, ea quæ ueteres de illo ſcripſerunt, inſeramus. Henricum iſtum hominẽ peruerſum, & iuſto iudicio ab eccleſia eiectum, omnibus reuera ſuo tempore conſtabat manifeſtum. Vendidit enim ſpiritualia omnia, inobediens fuit Apoſtolicæ ſedi: in ipſamq; ſedem fugato Chriſti uicario Gregorio papa 7. idolum poſuit Vuigbertum Rauennatenſem. In uxorem legitimam honeſtiſsimam matronam inaudita ſcelera commiſit, ipſamq; inuitam Nicolaitarum hæreſin renouans, multis ui opprimendam proſtituit. Pro his & alijs multis criminibus, à multis Romanis & alijs Pontificibus excõmunicatus, Apoſtolicæ ſedis maledictionem paruipendit, ſpreuit & contempſit. Hinc maxima in eccleſia Dei perſecutio ſubſecuta eſt, per inuidiam & diſcordiam, dum alter alterum perſequetur uſque ad mortem: eratq; ſchiſma pernicioſum in eccleſia Dei, quibuſdam papæ, Imperatori alijs adhærentibus: Apoſtolica cenſura pro nihilo habebatur, ipſamq; ſententiam excommunicationis nemo curabat. Et quamuis in omnibus his Imperator eſſet pertinaciſsimus, ita ſedis Apoſtolicæ authoritatem nulla ratione uellet recognoſcere, multum tamen

Abbas Bruno interiora curat.

Colloquium principum in Moguntia.

Legati Apoſtolici.

Ingelheim.

Imperator ueniã petit reatus à legatis.

Henricus quintus regnare cœpit.

Henricus quartus moritur.

Errores Henrici Imperatoris 4.

Simoniacus.

Schiſmaticus.

Nicolaita.

Hæreticus.

Cenſuræ Apoſtolicæ contemptus.

inoffenſores ſuos alioquin clemēs & miſericors erat. Dum enim aliquando ſederet ad requiſita naturę, quidā uolentes eum perforare, ſicarij capti ſunt, & in eius conſpectum adducti, quos tamen conuictos & confeſſos, illæſos abire permiſit. Multi etiam principes, qui multa in eum mala commiſerūt, magnumq; ingeſſere contemptum, mox ut ſe coram eo proſternentes ueniam poſtulaſſent, omnia clementer indulſit. In pauperes ualde miſericors fuit & multam eis eleemoſynam impendit, omnibusq; afflictis pluſquàm dici poteſt compatiēs. Sed omnia hæc bona obfuſcauit pertinacia, propter quam à Gregorio papa 7. excommunicatus, & ab imperio ſynodali epiſcoporum decreto fuit depoſitus, quamuis non curaret. Ipſe autem primus eſt inter omnes imperatores per papam depoſitus. Scholaſtici certant, & adhuc ſub iudice lis eſt, utrum papa Imperatorē poſsit deponere: quam quæſtionē cùm ad nos non pertineat, indiſcuſſam relinquamus. Hoc ipſo quoque anno Magnus dux Saxoniæ moritur, & ducatus comiti Lothario de Supelingenburg, qui poſtea Imperator factus eſt, ſimul cum marchia commendatur.

Clementia Henrici Imperatoris.

Primus Imperator à papa depoſitus.

Lotharius dux.

Anno Domini 1107 qui fuit adhuc primus annus Brunonis abbatis, obijt uenerabilis & ſancta fœmina Paulina, pridie idus Martij, quæ multis annis uitam duxit quaſi eremiticam, pro Chriſti amore incluſa apud Thuringorum fines, in diœceſi Moguntina, ubi & in uita & poſt mortem infinitis choruſcauit miraculis. Aderant huic matronæ ægrotanti Vuernerus filius eius, monachus huius cœnobij, Gerungus abbas primus cellæ S. Paulinæ, etiam monachus quōdam huius cœnobij, cum cæteris fratribus multis, qui celebratis miſſarum ſolennijs in loco ubi ægrotabat, eius tranſitum Domino commendarunt. Qua tandem feliciter mortua, ſanctum corpus uaſculo incluſum ad cellam ab ipſa prius fundatam reportarunt, celebratisq; cum debito honore exequijs, ante altare S. crucis reuerenter ſepelierunt. Et quia Gorungi abbatis mentio incidit, qui cùm monachus monaſterij noſtri Hirſaug. fuerit, dignum uidetur ut eius merita altius aliquantulum repetamus. Fuit autem Gorungus natione Sueuus, ex familia Buchaugienſium progenitus, qui poſteaquàm in Auguſtenſi ciuitate mores & literas aliquandiu didiciſſet, iuuenis bonæ indolis euadens, ſub abbate Vuilhelmo in cœnobio Hirſaugienſi monachus factus eſt. Qui uſque adeò in diſcenda & coſtodienda diſciplina monaſtica ſtudioſus fuit, ut uel primus uel cum primis in obſeruantia regulari ſemper promptiſsimus inueniretur. Cantoris dehinc officium aliquanto tempore glorioſe ſatis impleuit, in quo & artem uox & ars uocem conuenientia ſingulari cōmendabat. Regularis quoque diſciplinæ tenaciſsimus æmulator extitit, & ob id à S. patre Vuilhelmo bis Cluniacum miſſus eſt, ad diſcendum ordinem monaſticæ conuerſationis. Fuit enim maturæ grauitatis, in cenſura monaſtici rigoris admodum ſeuerus, his maximè qui ſæpius proclamati ſuper tranſgreſſione aliqua emēdare neglexiſſent. Virtute tamen diſcretionis non caruit, quippe qui morbos animorum curaturus, auſteritatem rigoris quadam lenitate commiſcuit: & prudenter perpendens ſingula, nequaquam in delinquentes remiſſus fuit. Statura quidem corporis pulchra extitit, proportione diſpoſitus, ut nec breuis nimium fuerit, nec immaniter procerus. In moribus ſe cunctis præbere nouit exēplarem, ita ut ſingulis conuerſantibus tam ſecularibus quàm religioſis, ſine reatu ſe nouerit coaptare. Propterea fratribus ſuis charus erat, mitis, dulcis, affabilis, & manſuetus, quos uerbo & exemplo in conuerſatione ſancta ſine inuidia præceſsit. In ſcientia uerò

S. Paulina moritur.

In monaſterio quod ipſa fundauit, ſepelitur.

Gorungi uita.

Fit cantor.

Bis Cluniacum miſſus.

Statura corporis

Morum qualitas

ſcriptura-

ſcripturarũ nec doctus multũ extitit, nec penitus ignarus, ſed pro ſuo ſtatu ſufficiẽter eruditus, In ſcribendis tamen & comportandis ad bibliothecam libris ſtudioſiſsimus fuit, & multos manu propria reſcripſit. Erat enim ſcriptor optimus. Nouo autem monaſterio per S. Vuilhelmum conſummato cùm illo mortuo congregatio de ſancto Aurelio ad ipſum cœnobiũ maius ſub Gebhardo abbate tranſiſſet, Gerungus prior fratrum, qui apud S. Aurelium remanſerant, ab eo conſtitutus eſt. Tandem electione & conſilio fratrum ſuorum ad præfatum monaſterium, quod cella Paulinę uſq; in hodiernum diem appellatur, primus abbas ordinatus, & cum alijs monachis huius cœnobij noſtri decem ad inſtitutionẽ ordinis ſecundum deſiderium S. Paulinæ miſſus eſt. Ipſa enim S. Paulina, in eo loco hæreditatis ſuæ paternæ, ubi Chriſti militiam aſſumpſit, & annis multis in conuerſatione ſanctiſſima uſq; ad mortem continuauit, ſuis impenſis monaſterium fundauit ordinis noſtri, temporibus Henrici 4. imperatoris, quod monachis Hirſaugienſibus tradidit, & Gerungum prædictum reuerendiſsimum uirum in primum abbatem cum fratribus accepit. Fuit autem Gerungus, ſicut diximus, homo ſanctæ conuerſationis, & cum eccleſia Romana & Chriſti uicario benè ſenſit. multas perſecutiones & iniurias à ſeruis & amicis Henrici Imperatoris 5. patrem ſuum imitantis & excõmunicati tolerauit. Quicunq; autem huius uiri merita plenius ſcire deſiderat, uitam & geſta S. Paulinæ ſæpius dictæ legat. Anno prædicto magna inter Henricũ regem & Apoſtolicum Paſchalem controuerſia de inueſtitura prçlatorum exoritur, quæ multorum in eccleſia malorum ſeminarium fuit, Vnde papa in concilio Trecenſi banno ſuo cõfirmauit, ut nemo inueſtituram aut dignitatem eccleſiaſticam de manu laicali ſuſciperet, donec quæſtio hęc inter eum & regem ſynodali diſcuſsione fuerit terminata. Circa feſtum natiuitatis ſanctæ Marię, ſummo mane, in Goslarienſi aula dormiente, repentè tonitruus ueniens parietem qui erat ad caput lecti eius concuſsit, inde ui fulminis aliquot clauos de clypeo regis excuſsit, gladiumq; quem ad latus ſuum rex collocauerat, in acumine ambuſsit, unde nimio terrore ſtupefactus, rex foras exiliuit.

Scriptor fuit & amator librorum.

Prior ad S. Aurelium factus eſt.

Gerungus fit abbas.

Monaſter. Cellæ Paulinæ fundatio.

Inter papam & regem oritur diſſenſio.

Fulminis ictu regem terruit.

Anno Brunonis abbatis 11. qui fuit natiuitatis dominicæ 1108. fundatum de nouo fuit monaſteriũ noſtri ordinis in diœceſi Auguſtenſi, quod Lorch appellatur: & pro ſuſtentatione monachorum, magnificè dotatum per Fridericum ducem Sueuorum patrem Friderici Imperatoris primi. Eodem anno Brunonis abbatis 11. ac domini 1108. cùm Epiſcopus Spirenſis olim huius cœnobij abbas Gebhardus continuis infirmitatum uexaretur doloribus, ita ut ad diſponenda negotia eccleſiæ ſuæ penitus uideretur inutilis, conſilio amicorum familiarium uſus, ſtatuit epiſcopatum cum curis omnino deſerere, & ad monaſterium Hirſaugienſe unde abierat redire, ut cum quibus abbas manere uiuus noluit, mortuus ſaltem perpetuò manere poſſet. Cumq; iam ordinatis omnibus ad iter neceſſarijs, uiam de monte S. Michaëlis Ebernsberg dicto, ubi manebat, ſedens in uehiculo conficere inciperet, rumor inter Spirenſes ſpargitur, quòd eorum pontifex fugam inire eos'que deſerere maturaſſet. Concurrentes ergo in multitudine copioſa, priuſquàm iter medium perfeciſſet Epiſcopus, eum comprehenderunt, orantes, ne ſe omnino elongaret ab eis, ulterius ne procederet fortiter reſtiterunt. Econtra rogare multum epiſcopus, ne propoſitum eius impedirent cœpit, neque ſeipſos cum diutina infirmitate eius grauare uoluit. Quum'que poſt multos ad inuicem collatos ſermones cum

Monaſterij Lorch fundatio.

Gebhardus epiſcopus Spirenſis infirmatur grauiter.

Redire Hirſaugiam uoluit.

abire nullatenus uellent permittere, ſurgens unus è medio coram omnibus dixit: Nec iuſtum mihi uidetur nec honeſtũ uiri Spirenſes, epiſcopum noſtrum, quem legitimè ſuſcepimus, propter infirmitatẽ à nobis dimittere, & Hirſaugienſis cœnobij monachos cum eius ægritudine contra fraternę charitatis ordinem grauare. Eligamus ergo potius in noſtra parœchia locum, eius infirmitati congruum, adhibitisq́ miniſtris paucis & idoneis, uitæ illius neceſſaria quàm diu uixerit miniſtremus. Vnius uiri conſilium placuit omnibus, & data epiſcopo fide iuramenti, quòd mortuũ cùm Deo placuerit, ad Hirſaugiam ducerent, quem uiuum ire prohibuiſſent, eorum uoluntati dedit & ipſe conſenſum. Manſio itaq; infirmitati eius conueniens & ſatis amœna inter Rheni paludes eligitur, quæ uſq; in præſentem diem Bruchſal nuncupatur. Ibi miniſtris idoneis & fidelibus adhibitis epiſcopum fecerunt conſiſtere, cui omnia quæ neceſſaria fuerant per eoſdem miniſtrabãt. Dehinc eodẽ in loco perſiſtens tribus duntaxat menſibus, infirmitate nimium ingraueſcente mortuus eſt calend. Martij, anno Domini 1108, indictione 1. cuius corpus ad Hirſaugięſe hoc monaſterium à Spirenſibus, iuxta promiſsionem uiuenti ab eis factam reducitur, & in maiori monaſterio ante ſanctorum Petri & Pauli principale altare cum ingenti honore ſepelitur. Et hic finis Gebhardi pontificis fuit, qui poſt S. Vuilhelmum abbatem huic monaſterio annis 14. & tribus mẽſibus præfuit, ac deinde Spirenſis eccleſiæ præſul ordinatus uno duntaxat anno & quatuor menſibus pręſedit, cui Bruno qui & Einhardus ſucceſsit. Hoc ipſo anno Ruthardus archiepiſcopus Moguntinus deſolationem monaſterij S. Diſiboldi præſulis, in comitatu Spanheimenſi, per anteceſſores ſuos ante præſentis tempo ris plures annos miſerabiliter ſpoliati & deſtructi ægrè ferens, clericos ſanctæ manſionis iniuſtos poſſeſſores expulit, & nimia uetuſtate collapſum monaſterium in montem transferens denuò fundauit. Erat eo tempore apud Moguntinos in precio Burchardus abbas monaſterij S. Iacobi extra muros, uir prudentiſsimus & regularis diſciplinæ præcipuus amator. Huic Ruthardus præfatus archiepiſcopus monaſterium S. Diſiboldi cum omnibus attinentijs ſuis commiſit, & abbatem illius primùm ſimul & S. Iacobi ipſum conſtituit. Qui Burcardus iuſſu præfati archiepiſcopi & impenſis pridie calend. Iulij, hoc anno, primum fundamenti lapidem in pręſcripto monte pro nouo monaſterio poſuit, acceptisq́ de monte S. Iacobi monachis conuentum iuxta regulam ſanctiſsimi patris noſtri Benedicti inſtituit. Iſte quoq; Ruthardus archiepiſcopus præpoſituram unam in Rinckaugia ordinis noſtri cõſtruxit, non longè à Vinicella, in monte qui Biſchoffsbergk antiquitùs dicebatur, in honorem S. Baptiſtæ Ioannis, quam abbati monaſterij S. Albani martyris Moguntinenſis uoluit eſſe ſubiectam. Ad hanc præpoſituram Rudolphus comes Rinckaugienſis & Dancinodis uxor, Ludouico filio eorum conſentiente, prædia & redditus non paucos pro animarum ſuarum remedio tradiderunt. Filius quoq; ipſorum prænominatus Ludouicus contemptis rebus ſeculi, propter amorem regni cœlorũ in eodem loco monachus factus eſt: & ſecundum regulam diui patris noſtri Benedicti religioſiſsimè uiuens, uſq; ad uitæ præſentis terminum, in ſancta conuerſatione perdurauit. In eiuſdem monaſterij ambitu, iuxta eccleſiam uidelicet, cœnobiolum pro ſanctimonialibus pręfatus pontifex cõſtruxit, in quo Virgines Chriſto in ſancta uirginitate deuotiſsimè ſeruientes collocauit: quæ unà cum monachis ſub unius præpoſiti cura conſtitutæ, ſemper manebant incluſæ, mundum cum omnibus pompis ſuis ſupernorum intuitu contem-

In Bruchſal manſionem ſuam accepit.

Gebhardus epiſcopus moritur.

Monaſterij S. Diſiboldi fundatio.

Burcardus abbas monaſteriorum duorum.

Præpoſituræ S. Ioannis in Rinckauu fundatio.

Comes Rheni.

Ludouicus comes fit monachus in monaſterio S. Ioannis.

Moniales cũ monachis erant.

contenentes. In hocipſo cœnobio,ſupradicti comes & comitiſſa Rinckauiæ Richolfus & Danckmodis,etiam filiam ſuam Vuerdtrudem omnipotenti Deo ſeruituram in perpetuum cum parte hæreditatis ſuæ obtulerunt. Tandem ſucceſſor huius Ruthardi archiepiſcopi dictam præpoſituram,ſicut dicemus ſuo loco,in abbatiam ſublimauit,anno Domini 1130.indictione decimatertia.

Vuerdtrudis monialis.

Anno Brunonis abbatis 5.qui fuit dominicæ natiuitatis 1109.indictione ſecunda,undecimo calend.Maij obijt S.Anſelmus archiepiſcopus Cantuarienſis,Hirſaugienſium fratrum maximus fautor & amator,de quo longè ſuperius cum B.Vuilhelmo fecimus mentionem. Eodem anno S.etiam Hugo abbas Cluniacenſis obijt,3 calendas Maij,pater & ipſe amatorq́ Hirſaugienſium integerrimus, cuius uita multis uirtutibus & ſignis claruit. Eodem quoque anno Ruthardus archiepiſcopus Moguntinus obijt,cui Adelbertus cancellarius regis in ordine ſucceſsit.

S.Anſelmus obijt.

S.Hugo obijt.

Adelbertus fit epiſcopus Moguntinus.

Anno Brunonis abbatis quarto,magna ſynodus epiſcoporum & abbatum Romæ celebratur,domino papa præſidente, ubi multa utiliter conſtituta ſunt. Rex uerò Henricus apud Leodium deſponſatam ſibi Henrici regis Anglorum filiam,nomine Machildem,duxit uxorem, de qua liberos non ſuſcepit. Anno ſequenti Romam ueniens,ab Apoſtolico honorificè quidem ſuſceptus eſt:ſed ubi conſediſſent,de negocijs eccleſiaſticis regalibusq́ tractaturi,ſubitò Romanorum factione tumultus excitatur ; & in tantum rex,eorum improbitate anguſtiatus eſt, ut penè iam fugam iniret, niſi Colonienſis archiepiſcopus Fridericus cum ualida manu ſuccurriſſet,& Romanos magna cæde confectos fugere compuliſſet. Potitus igitur uictoria papam abduxit.Poſtremò tamen in concordiã reuerſi, Romam iterum redeunt:pacatisq́ Romanis papa regem in Imperatorem conſecrauit:cui inter communicandum,cum oſculo pacis confirmandæ tradidit priuilegium,quod ipſe poſt diſceſſum Imperatoris deteſtando Prauilegium appellauit,& omnes cum Imperatore ſentientes Romæ in ſynodo centum uigintiquinque epiſcoporum habita,contra eum excommunicauit: & innouata ſunt mala in Eccleſia. Habebat autem in exercitu ſuo, quum Italiam intraret Henricus Imperator,triginta millia armatorum hominum,præter ſeruos & alios multos exercitum ſine ordine ſequentes.

Rex uenit Romã

Rex in imperatorẽ benedicitur.

Exercitus.

Anno Brunonis abbatis ſexto,qui fuit Dominicę natiuitatis milleſimus centeſimus duodecimus,contentio inter principes Saxonię & Imperatorẽ fuit exorta, in qua dux Vuibertus & Siphridus Palatinus comes, gratiam Imperatoris perdiderunt. Et Vuibertus quidem capitur,& Regi offertur. Siphridus autem uulneratus non longè pòſt moritur. Hoc anno cometes apparuit.In eadem coniuratione cum Saxonibus contra Imperatorem fuerunt iſti principes,Lotharius dux Saxoniæ,Rudolphus marchio,Vuibertus dux,prædictus Siphridus,comes Palatinus,quem diximus,& Adelbertus archiepiſcopus Moguntinus,qui captus propterea ab Imperatore, hoc ipſo anno per triennium fermè cuſtodiæ mancipatus fuit.

Coniuratio Saxonum contra Imperatorem.

Adelbertus archiepiſcopus Moguntinus.

Eodem anno coniuratio pro libertate,in Colonia facta eſt.

Anno Brunonis abbatis 7,dominicę natiuitatis 1113.Gertrudis marchioniſſa,relicta Henrici comitis de Northeim, cognomento Craſſi corporis,S. Authoris ab archiepiſcopo Treuirorũ Brunone ſacras impetrauit reliquias, & cum magno honore in Saxoniam illas transferens,extra muros Brunſuicenſes in eo loco repoſuit,in quo hodie monaſterium S.Ægidij confeſſoris intra muros urbis ſitum eſt. Nam quum præfata marchioniſſa corpus

S.Author à Treueri in Saxoniam transfertur.

Monaſterium S.Ægidij in Brunſuik fundatur.

ſancti Authoris in eum locum ferendo portaſſet, repentè ſtetit immobiliter. Vnde conſilio prudentium uirorum accepto noſtri ordinis, in eodem loco magnificum conſtruxit, in quo corpus eiuſdem ſancti repoſuit. Hoc monaſterium ad inſtantiam Lotharij ducis Saxoniæ poſtea Imperatoris, qui filiam præfatæ marchioniſſæ habuit uxorem, anno Domini 1115 poſt glorioſam contra Imperatorem habitam uictoriam, per Theodoricum ſedis apoſtolicæ legatum, & Reinhardum epiſcopum Halberſtadenſem, in honorem S. Ægidij confeſſoris conſecratum eſt, & ab eo magnificè dotatum.

Burcardus abbas S. Iacobi obijt.

Hoc ipſo anno Brunonis 7. obijt Burchardus abbas S. Iacobi Moguntinenſis, anno 6 poſteaquàm abbatiam montis S. Diſiboldi confeſſoris ex imperio Ruthardi archiepiſcopi Mogũtini regendam ſuſcepit, 3. nonas Martij cui in monaſterio S. Diſiboldi ſucceſsit Adelhunus, uir in omni opere ſtrenuus, & morum honeſtate præclarus, & præfuit annis 15

S. Bernhardus Ciſtercium ingreditur.

Hoc eodem anno S. Bernardus annos natus circiter 22. Ciſtercium ingreſſus eſt cũ ſocijs amplius quàm 30. ſub Stephano abbate, qui ſucceſſerat Alberico.

Huius uiri ſanctiſsimi Bernardi præconia laudum, uniuerſa fidelium ſolennizat eccleſia: cuius uita, miracula & geſta celeberrima, in quinq; libellis per Vuilhelmum abbatem S. Theodorici ſatis luculento ſermone conſcripta habentur: qui poſtea Clareuallis primus ordinatus abbas, totum mundum ſanctitate & doctrina illuminauit: qui præter 140 monaſteria ſui ordinis à ſe cõſtructa, impenſis quidem alienis, maiori tamen ex parte ſua induſtria, directione & ſollicitudine, etiam prædicatione ſua, innumerabiles ad Chriſtum animas conuertit. Scripſit præterea multa & præclara ingenij ſui pręſtantiſsimi opuſcula, quorum titulos in libro de Scriptoribus eccleſiaſticis, magna ex parte ſignauimus.

S. Bernhardus 140 monaſteria fundauit.

Anno Brunonis abbatis 8 qui fuit natiuitatis dominicæ 1114 Henricus Imperator exercitum grandem mouit contra Colonienſes. His fermè temporibus monaſterium Lacenſe noſtri ordinis, in finibus Treuerenſis diœceſis, in honorem B. Mariæ ſemper Virginis & Dei genitricis, ac S. Nicolai epiſcopi fundatum eſt, non longè ab Andernach. Henricus enim comes Palatinus Rheni & dominus de Lacu, Adelheide uxore ſua conſentiente, fundationem ipſius monaſterij in præfato loco paternæ hęreditatis ſuæ incepit anno domini 1093 indictione prima. Quam morte præuentus, priuigno ſuo Siphrido eiuſdem comitatus Palatini omniumq; bonorũ ſuorum hæredi perficiendam commiſit. Quod cùm aliquandiu neglexiſſet, utpote iuuenis, tandem pœnitentia ductus perfecit, anno uidelicet Domini 1112 indict. 5 prædijsq; & redditibus pro ſuſtentatione abbatis & monachorum magnificè dotauit.

Monaſterij Lacenſis fundatio.

Anno Brunonis abbatis 9. Imperator ad iniuriam Lotharij ducis Saxonum Brunſuich occupat & Halberſtad deuaſtat. Contra quem idem dux cum Saxonibus, adiuncto ſibi Friderico archiepiſcopo & Colonienſibus, Friderico quoq; Vueſtphaliæ comite, cum Henrico fratre eius, Hermãno quoq; de Caluelage, & Henrico duce de Lympurg, cum Reinhardo epiſcopo Halberſtadenſi ad certamen properat, in loco qui dicitur Vuulpheſholtz, altera die Scholaſticæ uirginis: quo die bis certamine commiſſo, imperator cum ſuis terga uertit, & Saxones glorioſè triũpharunt, in quo prælio, ex parte Imperatoris comes de Mansfeld cum multitudine hominum maxima cecidit, & ipſe imperator uix euaſit. Inde Moguntiam digreſſus ibidem paſcha celebrauit, & Adelbertum eiuſdem loci archiepiſcopum iam triennio captum, coactus per principes ciuibus liberum reddidit.

Imperator à Saxonibus ſuperatur in bello.

Anno Brunonis abbatis decimo, dominicæ natiuitatis milleſimo centeſimo decimoſexto, in natiuitate Domini, multi pontifices, abbates, & principes, Coloniæ conueniunt, conſilio & authoritate Theodorici cardinalis & apoſtolicæ ſedis legati, cuius fama iam per regnum celebris habebatur, de rebus Eccleſiæ tractaturi. Sed idem cardinalis in itinere moritur, cuius corpus ad Coloniam ſepeliendam transfertur.

Adelbertus epiſcopus de captiuitate liberatur. Conuentus principum Coloniæ.

Hoc anno magna inæqualitas aëris fuit.

Anno Brunonis abbatis undecimo, qui fuit dominicæ natiuitatis milleſimus centeſimus decimusſeptimus, monaſterium in Breidenauu ordinis noſtri Moguntinenſis diœceſis, in Haſſia fundari cœpit à Vuernero comite, uiro præſtantiſſimo: quod poſteaquàm perfecit, anno dehinc tertio magnificè dotauit: abbatemq́ & fratres, ſicut dicemus, ex hoc Hirſaugienſi monaſterio impetrauit.

Monaſterij Breidenauu fundatio.

Eodem anno, in octaua ſancti Ioannis Euangeliſtæ, terræmotus bis inter diem & noctem, per totum penè orbem terrarum, tam horrendus & terribilis fuit, ut multa ædificia corruerent, & homines ſine numero perirent, maximè in Italia: ubi tam periculoſus & horribilis fuit, ut diuerſas ciuitates, caſtella & uillas cum hominibus ibi commorantibus ſubito terræ hiatu interirent. Nam & montes ſciſſi ſunt, & flumina deglutiente terra penitùs exiccata, ita ut qui uellent, pedibus ſiccis tranſire potuiſſent. Padus etiam, unus de quatuor Europæ maioribus fluuijs, de ſuo loco in altum ſe erigens, ita in modum fornicis à terra ſtabat eleuatus, ut inter terram & aquam uia pateſceret tranſeuntibus. Quumq́ ſic diutius aqua penderet in aëre, tandem in ſemetipſam colliſa cum tanto ſtrepitu ab alto dimittitur, ut ſonitus illius per multa miliaria audiretur. His horrendis ſignis per uniuerſam Europam diuulgatis, nihil aliud ab omnibus, quàm extremus inſtare dies credebatur. Ieiunijs autem & orationibus triduanis, per totam Italiam ab omni populo peractis, ſententiam Domini mitigare ſtuduerunt.

Terræmotus ædificia ſubuertit et homines.

Montes ſciſſi ſunt.

Mirabilis aquarum eleuatio.

Interea dum hæc indicta ieiunia cum magno timore agerentur, apud Cremonam infantulus in cunis iacens, pannis obſitus, in primam loquendi uocem contra naturam os ſuum aperuit, & maiori fratri panem poſtulanti fletibus, matriq́ ſuæ eſcam illi parenti compeſcendo ambos, dixit: Ceſſate mortales eſcas parare, ô mox perituri: ecce ſancta Dei genitrix uirgo Maria, ante Chriſti tribunal, precibusq́ inſtantiſſimis ſupplicat pro iudicio tremendæ ſententiæ, quod mundo propter peccata hominum iudex ipſe iuſtiſſimus intenderat. Et licet hæc ſigna terruerint omnes qui uiderunt & audierunt, paucos tamen emendarunt. Multa enim eodem anno mala perpetrata ab hominibus, maximè in Gallia & Germania fuerunt, iniuſtæ coniurationes, incendia, homicidia, concremationes eccleſiarum, & abſtractiones bonorum inibi Deo ſeruientium. Conſurgunt ciues contra ciues, ſe mutuò ſpoliant, bona diripiunt, ciuitates, caſtella, uillas & domos deſtruunt & incendunt: homines non humano, ſed pecudum more dilaniant & interimunt. Eclipſis lunæ bis fuit eodem anno, ſcilicet decimoſexto calendas Iulij, & quarto iduum Decembris. Mirabile quoq; ſignum decimoſeptimo calendas Ianuarij, uarijs permixtum coloribus, apparuit in cœlo.

Infans contra naturam loquitur.

Verba infantis.

Homines territi non emẽdati, peccatis peccata accumulant.

Signum in cœlo apparuit.

Anno Brunonis abbatis duodecimo, qui fuit dominicæ natiuitatis milleſimus centeſimus decimusoctauus, Buggo Vuormatienſis eccleſiæ reuerendiſſimus antiſtes, qui Epponi ſucceſſerat, ipſam eccleſiam ſuam Vuormatienſem pulchro tabulatu lapideo renouatam conſecrauit, idibus Iunij, præſentibus ibidem multis epiſcopis, Brunone Treuerenſi, Euerhardo Eiſtetenſi,

Eccleſia Vuormatienſis dedicatur à Brunone epiſcopo.

ſtetenſi, Albuino Merſburgenſi, Hartuuicho Miſnenſi. Eodem anno 15. cal.
Februa. obijt Paſchalis papa 2. qui fuerat antea ordinis noſtri. Cui ſucceſ-
ſit Ioannes, ex monacho Caſsinenſis cœnobij ordinis noſtri, diaconus car-
dinalis & archicancellarius, uir eruditione literarum morumq́ integritate

Gelaſius papa ſecundus fuit ordinis noſtri.

clariſsimus, & Gelaſius papa 2. appellatus, præfuit eccleſiæ uno duntaxat
anno. Hic primo ſub abbate Odriſio monachus fuit cœnobij Caſsinenſis,
deinde ab Vrbano 2 propter admirabilem ſcientiam eius & uitæ probi-
tatem, in eccleſia Romana ſecretarij officium accepit. Poſtea per Paſchalem
diaconus cardinalis & cancellarius factus, ad extremum (ſicut diximus) pa
pa ordinatus eſt. Cuno ſedis apoſtolicæ legatus, epiſcopus Præneſtinus, ad

Synodus celebratur Coloniæ.

regnum Teuthonicorum à Paſchali miſſus à latere, & à Gelaſio per epiſco-
pum Vinarienſem corroboratus Coloniam uenit, & ſynodum epiſcoporũ
& abbatũ glorioſam ibidem celebrauit. Sub iſto uenerabili abbate Bru-
none, ſubſtantia monaſterij in temporalibus tam per oblationes fidelium,

Subſtantia monaſterij ſub abbate Brunone ſatis aucta.

quàm per prouidam gubernationem, ſatis admodum creuit. Multi enim
uiri nobiles, diuites & potentes in ſeculo, pro animarũ ſuarum remedio mul
ta prædia & bona huic monaſterio tẽpore illius contulerunt. E quibus Hem
ma comitiſſa de Tubingen cum filijs ſuis Henrico & Hugone, pro ſe ma-
ritoq́ ſuo comite Hugone, non paruę ęſtimationis prędium in Eichenuuiler
S. Petro & Paulo Hirſaugienſium patronis, in perpetuam tradidit poſſeſsio

Geba comitiſſa.

nem. Geba quoq́ comitiſſa ex Francia Orientali, quæ tãdem pro regni cœ
leſtis amore contẽptis rebus mundi ad ſanctæ religionis habitũ ſe cõuertit,
multa prædia, ornamenta crucem, calicemq́ & pecunias in ſumma, notabi
li huic monaſterio ſub Brunone abbate contulit, quorum omnium ualor

Luitgardis.

ſeu precium ad 200. marcas argenti fermè aſcendit. Luitgardis etiam ſo-
ror ipſius Brunonis in auro & argento non parum pro remedio animæ ſuę

Bertholdus comes de Eberſtein.

huic cœnobio cõtradidit. Sed & comes Bertholdus de Eberſtein, unà cum
uxore ſua Adelheide, cum filiorum ſuorum Bertholdi, Euerhardi & Hu-
gonis conſenſu, quartã partem uillæ Eltingen cum omni iure ſuo huic mo
naſterio tradiderũt, in præſentia Gotfridi comitis de Caluue, Euerhardi co
mitis de Helffenſtein, Hugonis comitis de Tubingen & Vlderici de Luſte-

Diemarus miles fit monachus & ſua dat omnia.

nauu, Reginbodonis de Tallacker, Maſelini de Rupburg. & aliorum com-
plurium ſub eodem Brunone uenerabili abbate. Diemarus quoq́ miles in-
ter principes Orientalis Franciæ nobilis, diues, potens, & famoſiſsimus, in
diœceſi Herbipolenſi, in comitatu Mergintheim, in Rutingen iuxta fluuiũ
Tubera manſionem ſuam habens frequentiorem, diuina inſpiratione atta-
ctus, omnia quæ ſui iuris erant, tam in eodem loco Rutingen quàm in alijs,
pro remedio animæ ſuæ parentumq́ ſuorum ſolenni donatione huic mo-
naſterio noſtro Hirſaugienſi tradidit. Et poſtremò ſemetipſum offerens
Deo & ſanctis Apoſtolis eius Petro & Paulo, in perpetuum mancipiũ ſub
Gebhardo abbate habitum monaſticum in pręſenti cœnobio ſuſcepit, & in

Donatio Diemari.

ſancta conuerſatione uſq; ad mortem perſeuerauit. Facta eſt autem hæc
ſolennis Diemari militis donatio tempore Gebhardi abbatis, anno Domi-
ni 1103. indict. 11. ſub Henrico Imperatore 4. in die S. Priſcę uirginis & mar
tyris, in præſentia Ebonis comitis de Mergentheim & aliorum multorum
teſtium. Alius quoq́ non obſcuri generis miles de uilla Merlenheim, nomi

Conradus miles fit hic monachus & ſua dat.

ne Cõradus, in hoc monaſterio Hirſaugienſi, ſub abbate uenerabili Bruno
ne monachus factus eſt: qui priuſquàm ſanctæ conuerſationis habitum ſu-
ſciperet, omnia bona ſua quæ hæreditario iure poſſederat, huic monaſte-
rio ſuper altare S. Petri & Pauli Apoſtolorum facta donatione ſolenni con

tradidit,

tradidit, præſente ipſo Brunone abbate, totaq; congregatione cum alijs multis. Huius donationis confirmatio facta eſt in præſentia Brunonis epiſcopi Spirenſis, Egeberti comitis Spirenſis, Stephani fratris ipſius Conradi, & aliorum multorum.

Hermannus comes de Liningē: Diemo comes.

Anno Domini 1109 regnante Imperatore Henrico 5. Hermannus comes de Liningen cum Adela uxore ſua, & Diemo comes de Brackfelden, Centum tubas in Rotha & circumiacentibus uillulis in epiſcopatu Auguſtenſi, pro ſe & omni cognatione ſua Deo & beato Petro tradiderunt in ius perpetuum monaſterij Hirſaugienſis: ea uidelicet conditione, ut prouidente eiuſdem monaſterij abbate, ſeruitium Dei ſecundum regulam S. Benedicti ibidem inſtituatur: quod & factum eſt. Nam in eodem loco monaſterium opera & impenſis abbatis Hirſaugienſis cum auxilio, in circuitu fidelium conſtructum eſt, in quo fratres ex iſto cœnobio miſsi uitam inſtituerunt regularem, habentes ſuper ſe præpoſitum cum ipſis egredientem & ingrediētem, abbatiq; Hirſaugienſi cum fratribus ſuis in omnibus ſine medio ſubiectum. Inſtitutio enim & deſtitutio præpoſiti in Rode, ad ius abbatis Hirſaugienſis ſemper pertinuit uſq; in hodiernum diem.

Præpoſitura in Rode fundatio.

Bebo ciuis Spirenſis.

Tempore eiuſdem Brunonis abbatis erat quidā ciuis Spirēſis nomine Bebo, uir diues ualde, & fratrum Hirſaugienſium maximus amator, qui pro remedio animæ ſuæ parentumq; ſuorum multa huic monaſterio bona fecit. Contulit enim diuerſis uicibus uel pro fratrum neceſsitatibus ſubleuandis, uel pro prædijs comparandis, tam in uita quàm in ultimo deceſſu huic monaſterio, plus in ualore argenti puri, quàm 450. marcas, ſicut in libro donationum clarius inueniri poteſt. Vuilhelmus quoq; de Hiſsickeim quædam eiuſdem uillæ prædia non paruæ utilitatis, ad altare S. Petri Apoſtoli in hoc monaſterio contulit, in præſentia Brunonis & totius congregationis. Quam donationē, ad perpetuam ſtabilitatem poſtea in Ingersheim in placito ſecularium publico, coram abbate Brunone comiteq; Adelberto & alijs multis denuò confirmauit. Comes etiam Fridericus, frater S. Ottonis Bambergenſis epiſcopi, quædam huic monaſterio Hirſaugienſi prędia tempore Brunonis abbatis donatione ſolenni contulit in perpetuum. Ipſe quoq; Bruno abbas tēpore ſui regiminis multa bona, prędia, cenſus & redditus per manus fratrum ſuorū, quibus rerum ſumma poſt ipſum erat commiſſa, pro huius utilitate cœnobij comparauit. Multi etiam comites, nobiles, ciues & uillani, tēpore eius multa bona huic monaſterio contulerunt, quorum nomina in libro donationum cœnobij deſcripta, cauſa breuitatis duximus omittenda. Exhis etiam complures & ſe & ſua propter amorem regni cœleſtis Hirſaugienſi monaſterio contradentes, ſanctæq; conuerſationis habitum aſſumentes & monachi facti, uſq; ad mortem in obſeruantia regulari permanſerunt.

Vuilhelmus frater, S. Ottonis epiſcopi & Fridericus dederunt multa prædia.

Abbas Bruno multa comparauit.

Multi ſe & ſua monaſterio tradiderunt.

Anno Brunonis abbatis 13. qui fuit dominicæ natiuitatis 1119. indictione 12, Drutuuinus monachus huius cœnobij Hirſaugienſis ordinatus eſt primus abbas ad Breitenauu, Moguntinenſis diœceſis in Haſsia, de cuius fundatione ſuprà dictum eſt. Venitq; miſsus ab abbate Brunone ad preces comitis Vuerneri fundatoris cum 12 monachis ad prædictum cœnobium Breitennauu, 15. calend. Decemb. & præfuit annis 14. uir moribus & ſcientia reuerendus, regularisq; diſciplinę inſtitutor, propagator & conſeruator præcipuus, qui multos uerbo & exemplo ad Chriſti amorem conuertit. Eodem anno Gelaſius papa ſynodū in Francia celebraturus apud Cluniacum moritur, ibiq; ſepultus, cui Otto Viennenſis archiepiſcopus ſucceden-

Drutuuinus abbas cum 12. monachis ad Breitenauu mittitur.

Gelaſius papa obijt Cluniaci.

Calixtus papa.

ſuccedens, & Calixtus ſecundus nũcupatus, ſedit annis ſex. Ipſe in ciuitatẽ Remenſi ad feſtum S. Lucæ Euangeliſtæ ſynodum celebrans cum epiſcopis & abbatibus Imperatorem excommunicauit. Adelgos archiepiſcopus Magdeburgenſis obijt, cui Rutgerus ſucceſſit. Imperator excommunicatus abſente archiepiſcopo à Colonienſibus honorificè ſuſcipitur. Vnde diuina eis officia per ipſum epiſcopum interdicta ſunt. Conuentus Imperatoris & principum apud Mogũtiam in feſtiuitate S. Petri & Pauli habitus eſt. Eodem anno obijt Osbertus epiſcopus Leodicenſis, cui Fridericus ſucceſſit anno uno & aliquot menſibus.

Imperator excõmunicatur.

Ordinis Præmõſtraten. initiũ.

Anno Brunonis abbatis 14. qui fuit dominicæ natiuitatis 1120. ordo Præmonſtratenſis cœpit in diœceſi Laudinenſi, ſub Bartholomeo epiſcopo, rege Francorum Ludouico, regnante patre Ruperto, uenerandæ ſanctitatis uiro, ipſum cum regula S. Auguſtini cum 13. ſocijs inſtituente circa feſtum Paſchatis, quem Calixtus papa confirmauit. Qui ordo in breui tempore poſtea mirabiliter creſcens, ampliatus eſt. Eodem anno Henricus Imperator Italiam ingreſſus pacem cum Romano Pontifice Calixto reformauit, & ab excõmunicationis ſententia abſolutus fuit. Huius autem inter eccleſiam & imperium concordiæ factæ literas tam papæ quàm Imperatoris huic noſtro operi ad notitiam poſteritatis placuit ut inſeramus. Sic itaq; papa Imperatori ſcripſit:

Concordia fit inter papam et Imperatorem.

Literæ papæ de concordia factæ.

Ego Calixtus epiſcopus, ſeruus ſeruorũ Dei, tibi dilecto filio Henrico, Dei gratia Romanorum Imperatorum Auguſto, concedo electiones epiſcoporum & abbatum Teuthonici regni, qui ad regnum pertinent in præſentia tua fieri, abſq; ſimonia & aliqua uiolentia. Vt ſi qua inter partes diſcordia emerſerit, Metropolitani & prouincialiũ conſilio uel iudicio ſaniori parti aſſenſum uel auxilium præbeas. Electus autem regalia per ſceptrum à te percipiat, & quæ ex his iure tibi debet, faciat. Ex alijs uerò partibus imperij conſecratus infra ſex menſes regalia per ſceptrum à te percipiat, & quæ ex his iure tibi debet, faciat, exceptis omnibus quæ ad Romanam eccleſiam pertinere noſcuntur. De quibus uerò mihi querimoniam feceris & auxilium poſtulaueris, ſecundum officij mei debitum, auxilium tibi præſtabo. Do tibi ueram pacẽ & omnibus qui in parte tua ſunt uel fuerunt, tempore huius diſcordiæ. His à papa literis Imperator ſuſceptis eiuſdem tenoris eidem dedit: In nomine ſanctæ & indiuiduæ trinitatis, Ego Henricus Dei gratia Romanorũ Imperator Auguſtus, pro amore Dei & ſanctæ Romanæ eccleſiæ & domini papæ Calixti, & pro remedio animæ meæ, dimitto Deo & ſanctis Dei Apoſtolis Petro & Paulo ſanctęq; eccleſię catholicæ, omnem inueſtituram per annulum & baculum: & concedo in omnibus eccleſijs, quæ in regno uel imperio meo ſunt, canonicam fieri electionẽ & liberam conſecrationem. Poſſeſsiones & regalia B. Petri, quæ à principio huius diſcordiæ uſq; ad hodiernam diem, ſiue tempore patris mei, ſiue etiam meo ablata ſunt, quæ habeo eidem Romanę eccleſiæ reſtituo: quæ autem non habeo, ut reſtituantur fideliter iuuabo. Poſſeſsiones etiam omnium aliarum eccleſiarum & principum & aliorum tam clericorum quàm laicorum, quæ in guerra iſta amiſſa ſunt, conſilio principum uel iuſticia, quæ habeo reddam, quæ non habeo ut fideliter reddantur iuuabo. Et do ueram pacem domino papæ Calixto ſanctæq; Romanæ eccleſiæ & omnibus qui in parte eius ſunt uel fuerunt. Et in quibus ſancta Romana eccleſia auxilium poſtulauerit à me, fideliter iuuabo: & de quibus fecerit mihi querimoniam, debitam ſibi faciam iuſticiam. Hæc omnia acta ſunt conſenſu & conſilio

Imperator papæ reſignat inueſtituram non regalia.

Literæ Imperatoris quas dedit papæ.

cõſilio principum, quorum nomina ſubſcripta ſunt, Adelbertus archiepiſcopus Moguntinus, Fridericus archiepiſcopus Colonienſis, H. Ratiſponenſis epiſcopus, Otto Bambergenſis epiſcopus, Bruno Spirenſis epiſcopus, H. Auguſtenſis epiſcopus, Godebaldus Traiectenſis epiſcopus, Vdalricus Conſtantienſis epiſcopus, H. Fuldenſis abbas, Henricus dux, Fridericus dux, Bruno dux, Dieboldus marchio, Godfridus Palatinus comes, Otto Palatinus comes, Engelbertus marchio, Berengarius comes, Theodoricus comes, & alij complures. Hæc autem concordia poſt reditum Imperatoris de Italia & conſtitutiones Burdini Antipapæ, in Germania facta eſt. Nam papa Calixtus Romam de Apulia reuerſus, poſt diſceſſum Imperatoris Henrici, tres ad eum in Alemaniam cardinales mittit legatos pro pace firmanda inter ipſum & eccleſiam. Qui cum adeuntes ordinante Deo, pacem (ſicut præfari ſumus) in publico principum conuentu apud Moguntiam reformauerunt. Iſte papa Calixtus inter cætera ingenij ſui opuſcula ſcripſit non contemnendæ lectionis libellum de miraculis ſancti Iacobi Apoſtoli, quæ ſparſim legerat, uel à fidelibus audierat, cùm adhuc eſſet ſcholaris, ſicut in eodem fatetur. Multa etiam in papatu utiliter conſtituit, quorum in Decreto Gratiani multa habentur. Eodem anno obijt Diegerus Metenſis epiſcopus. Obijt etiam Fridericus comes Palatinus. Claruit his temporibus Sigebertus monachus Gemblacenſis cœnobij ordinis noſtri, uir in diuinis ſcripturis eruditiſsimus, & in ſecularibus literis ualde eruditus, cuius eruditio & ſapientia magnæ opinionis & famæ in tota Gallia Germaniaq́ fuit. Scripſit multa uolumina, quibus ſe & tunc præſentibus & longè poſtea futuris utilem fecit. Ex his reperi Hiſtoriarum tranſacti temporis inſigne uolumen. De illuſtribus quoque uiris ordinis noſtri librum unum. Vitam ſancti Theodorici Metenſis epiſcopi heroico carmine deſcripſit. Vitam quoque Sigeberti regis. Vitam & paſsionem ſanctæ Luciæ uirginis, elegiaco uerſu compoſuit. De tranſlatione eiuſdem corporis ad ciuitatem Metenſem contexuit hiſtoriam. Scripſit etiam heroico carmine paſsionem Thebeorum martyrum. Vitam quoque ſancti Guniberti monachi, fundatoris Gemblacenſis. Chronicon etiam ſui monaſterij. Ad Henricum Imperatorem quartum, ſcripſit libellum contra eos qui calumniabantur miſſas ſacerdorum concubinas habentium. Eiuſdem rogatu reſpondit Treuerenſibus de ieiunijs quatuor temporum. Item de ſcriptoribus famoſis libellum breuem quidem, ſed non inutilem edidit. In Eccleſiaſten quoque heroico uerſu triplicem expoſitionem compoſuit. Epiſtolas etiam plures ad diuerſos. Sermones, homilias, antiphonas, reſponſoria, & de diuerſis ſanctis uaria ſcripſit. Iſte Sigebertus, de ſuo monaſterio ad cœnobium ſancti Vincentij Metenſis noſtri ordinis, propter eruditionem ſuam euocatus, ibidem publicè monachorum ſcholæ præfuit aliquandiu. Poſtea in ſuum reuocatus cœnobium, omne tempus uitæ ſuæ in ſtudio literarum diſcendo, ſcribendo & docendo conſummauit. Rudolphus etiam ordinis noſtri, abbas monaſterij ſancti Trudonis, in diœceſi Leodienſi, uir tam in diuinis ſcripturis, quàm in ſecularibus literis egregiè doctus, carmine & proſa exercitatus, his temporibus inter alia ingenij ſui monumenta ſcripſit contra Simoniacos inſigne uolumen, quòd in ſeptem libros diſtinxit. Chronicon etiam breue rerum geſtarum tranſacti temporis compilauit, Sed & alia complura ſcripſiſſe dicitur, quæ necdum uidimus.

Nomina principum qui huic compoſitioni interfuerunt.

Concordia papæ & Imperatoris Moguntiæ facta.

Calixtus.

Sigebertus.

Scripſit contra ſententiã Gregorij.

Scholæ monachorum Sigebertus præfuit.

Rudolphus S. Trudonis.

Vuernerus fundator Breitenauu obijt.

Anno Brunonis decimoquinto currente, qui fuit dominicæ natiuitatis milleſimus centeſimus uigeſimus primus, Vuernerus comes, primus fundator & dotator monaſterij in Breitenauu obijt, uir per omnia Deo deuotus. Obijt etiam Fridericus Leodienſis epiſcopus, pro quo Adelbero frater Godfridi ducis conſtituitur. Eodem quoque anno Gedebaldus Traiectenſis epiſcopus, monaſterium ordinis noſtri non longè à ciuitate ipſa Traiectenſi in paluſtri ſolitudine fundauit, in honore ſancti Laurentij martyris, quod uſque in præſentem diem in Oesborch dicitur, in quo abbatem & monachos conſtituit, quibus neceſſaria copioſè prouidit. Fertur quòd maxima in eo loco congregatio monachorum fuerit, qui in tanta diſtrictione monaſticæ conuerſationis uixerunt, ut ipſe locus multo poſtea tempore ab incolis terræ, Carcer religionis diceretur, & eſſet. Qui enim in alijs cœnobijs emendari non poterant, illuc ad agendam pœnitentiam mittebantur. Monaſterium quoque monacharum ſiue monialium, cœnobio præfato uirorum coniunxit, in quo mulras Chriſto ſeruientes uirgines collocauit, quibus etiam de neceſſarijs prouidit.

Monaſterij re in Oesborch fundatio.

Cœnobiũ monialium ibidem.

Bruno abbas moritur.

Eodem anno dominicæ natiuitatis prædicto, milleſimo centeſimo uigeſimo primo, indictione decimaquarta, Bruno huius cœnobij uenerabilis abbas, poſt multos in ſancta religione labores habitos, ſenioq; grauatus infirmari cœpit, qui toto Chriſtum deſiderio concupiſcens, tandem ex hac miſeria feliciter migrauit.

Laudes eius.

Iſto anno decimo, calendas Aprilis, aſſumpti regiminis decimoquarto anno completo, cum menſibus tribus & diebus uigintiduobus, ſepultus in eccleſia ſancti Petri & Pauli, ante altare ſancti Laurentij martyris, uir certè memoria dignus, & perpetua laude apud poſteritatem celebrandus: quippe totius uirtutis, religionis & ſanctitatis exemplar fuit, & norma recti, qui ex eo die, quo ſanctæ conuerſationis habitum in præſenti cœnobio ſemel aſſumpſit, ſemper in anteriora proficiens retrò non aſpexit. In oratione fuit continuus, in oblatione corporis & ſanguinis Domini quotidianus. Ex eo nanque tempore, quo canonicatum ſuum in eccleſia Spirenſi cum alijs honoribus & multis diuitijs pro Dei amore contempſit, & monachus eſſe cœpit, ita ſe totum ad interiora contulit, ita mundi curas & negotia uniuerſa contempſit, in tantáque humilitate & ſimplicitate ſeipſum propter Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum depreſsit, ut à neſcientibus ipſum omnium ſimpliciſsimus eſſe uideretur. Nemo deinceps ocioſum illum uidit unquam, ſed mentali exercitio ſpiritus ſemper occupatus, aut in oratione feruebat cum lachrymis, aut in lectione diuinarum ſcripturarum erat intentus, aut meditatione, aut contemplatione ſurſum ad Deum eleuatus. Et quia uiri ſapientis, beati uidelicet Proſperi epiſcopi conſilium operibus impleuit, dicentis, Tranquillam & uacuam curis ſapientia mentem imbuit, & placidi pectoris hoſpes erit. Idcirco requieuit ſuper eum ſpiritus ſapientiæ ſalutaris, quo animum eius mirabiliter illuſtrante, inter doctiſsimos etiam doctior apparuit: & in his maximè quæ ad rationem ſalutis, ad diſcretionem uirtutum & inſtitutionem monaſticæ conuerſationis pertinebant, tam propriè, tam concinnè, tamq; ornatè loqui & perſuadere, non ſolùm fratribus & ſubditis ſuis, ſed etiam alienis, tam religioſis, quàm ſecularibus, ita ut quicunque audiuiſſent, in ſermone eius uehementer obſtupe-

Humilitatis & ſimplicitatis amator.

Nunquam uiſus ocioſus.

In ſcientia ſpirituali ſapientiſſimus fuit.

obſtupeſcerent. Vnde per dulciſsimas admonitiones eius, multi uiri nobiles & diuites milites, canonici,& in ſeculo multum honorati, ad contemptum mundi perducti ſunt,qui habitum ſanctę conuerſationis ſub eius magiſterio in pręſenti cœnobio ſuſceperunt. Totus ſiquidem erat internus, ardens in amore diuino,plenus charitate,deuotione & pietate:unde quoties in eum irruente ſpiritu Domini ad proferendum uerbum,exhortationis auditoribus ſuis os aperuit,non humana,ſed diuina uerba loqui uidebatur. Sepultus ergo ante altare beati Laurentij(ſicut diximus)per annos trecentos triginta nouem,ſub terra iacuit,& tandem exhumatus cæcum illuminauit. *Efficax in perſuadendo fuit.*

Anno nanque dominicæ natiuitatis milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo,indictione 8.3.calendas Septembris,cùm mortuo abbate Vuolframo dicto Meiſer,ſepultura ei in eo pareretur loco,ubi corpus D.Brunonis abbatis præfati,cum inſcriptione nominis(ut conſuetudo habet)in lapide ſuperpoſito iacebat humatum,&monumentum eius propter loci anguſtiam caſu tangentes à latere pro parte aperiri cœpiſſet, tanta mox ſuauiſsimi odoris fragrantia erupit,ut omnes qui circumſtabant pauore ſimul & admiratione perculſi,penè extra ſe rapti putarentur. Vix autem ſibi perſuadentes audendum,uttamen cauſam huius miraculi perciperent,tumulum ipſum D.Brunonis altius fodientes aperiunt,& unde proceſſerat tam ſuauiſsimus odor iam cernentes, uirum ſanctum quaſi integrum iacentem in ſarcophago cognoſcũt. Quidam uerò de circumſtantibus monachis experiri uolens incorruptionem quæ apparebat,ſacrum corpus leniter cum baculo tetigit,& mox aëre ſubintrante uſque ad oſſa,reſolutum in cineres fuit. Dum hæc agerentur,interea caſu contigit hominem quendam pauperem, cæcum & claudum adeſſe in eccleſia, qui ſuauitate odoris prouocatus cœpit interrogare,unde tanta fragrantia procederet,quid'ue ſignificaret. Reſponſum eſt illi à circumſtantibus illic monachis,hunc odorē ſuauiſſimum ex tumulo cuiuſdam abbatis ibi ante multos annos ſepulti,iamque exhumati procedere,& ſanctitatis eius merita ſignificare. Audiens autem nomen ſanctitatis rogauit,ſe duci ad tumulum,ubi flexis genibus orans D.Brunonis auxilium cum ingenti deuotione inuocauit,& mox cernentibus & ſtupentibus cunctis qui aderant,uiſum & greſſum ſimul perfectiſsimè recepit. Glorificantes ergo Deum in ſanctis ſuis mirabilem, omnium campanarum ſonitus increpuit,factumque eſt miraculum hoc in omni circa regione percelebre, & diui Brunonis merita in ore omnium,laudibus ad aſtra ferebantur. *Odor ſuauiſsimus de ſepulchro eius erupit.* *Corpus ad tactũ reſoluitur.*

DE VOLMARO HVIVS MONASTERII ABbate decimoquinto,*qui præfuit annis trigintaquinque, menſibus decem, & de geſtis eius, illiusque temporis.*

MOrtuo igitur uenerabili abbate Brunone,ſicut dictum eſt, atque ſepulto, mœror non paruus inter fratres de amiſsione boni paſtoris exortus eſt, quippe qui eos in omni religione & ſanctitate,uerbo & exemplo præcedens,ſe cunctis fecerat amabilem, Sed ne diu oues ſine paſtore plorantes,contingeret morſibus patere luporum, tertio poſt obitum Brunonis die,fratres ad inſtituendum nouum ſuper ſe paſtorem conuenientes in unum, inuocatoque (ut moris eſt) ſpiritus ſancti auxilio, Volmarum, unum ex ſuis uenerabilem & ſapientiſsimum mona- *Volmarus.*

chum, unanimiter in abbatem elegerunt, anno Domini millesimo centeſimo uigeſimo primo, indictione decimaquarta, ſeptimo calend. Aprilis, qui ex humilitate mentis ſuæ diu reluctatus eſt, clamans ſe indignum & penitus inſufficientem ad tale gerendum officium, in quo plus periculi metuendum ſemper aſſumenti, quàm honoris. Acquieſcens tandem precibus fratrum, iniunctum ſibi onus cum omni humilitate aſſumpſit, moxq́ue decimo dehinc die, hoc eſt, pridie nonas Aprilis, in feſtiuitate ſancti Ambroſij, Moguntiæ in monaſterio ſancti Albani, ab Adelberto archiepiſcopo Mogūtino munus conſecrationis in conſpectu multorum abbatum & clericorum ſolenniter accepit. Ordinatus autem in abbatem, diuina proculdubio prouidentia & ordinatione præfuit huic monaſterio ſtrenue annis 35. & menſibus decem. Fuit autem in Sueuia liberiori genere natus, qui ab ineunte ætate ſua, ſtudio literarum operam dedit, & ſatis tam in ſecularibus literis quàm in diuinis ſcripturis doctus euaſit. Natura enim conſequutus ingenium bonum & docile, ad quælibet diſcenda idoneus uidebatur. Factus deinde monachus, in conſpectu fratrum ſuorum ſine reprehenſione inceſsit, regulæ ſanctiſsimi patris noſtri Benedicti ac paternarum traditionum amator ſtudioſus & cultor. Proceræ ſtaturæ fuit, & quantum ad rationem diſpoſitionemq́ue corporis exteriorem pertinet, quandam maieſtatem animi in interioribus latitantem, exterior quoq́ue habitus corporis præ ſe ferre uidebatur. In omnibus dictis & factis ſuis maturus exiſtens, quandam ſeueritatem animi præferebat, ita ut non ſolùm religioſis, uerùm etiam ſecularibus quibuſq́ue reuerendus & metuendus appareret. Omnem leuitatem & diſſolutionem tam mentis quàm corporis deteſtabatur, ſemper firmus, ſtabilis, & in ſua conuerſatione æqualis, nulloq́ue unquam tempore mutatus ad laxiora uiſus eſt. In moribus enim ſuis ita compoſitus, ita maturus, ita religioſus ſemper eſſe conſueuit, ut in eius præſentia homines etiam diſſoluti & alioquin leuiſsimi, quaſi quodam numine intus uiolenter prohibente, non niſi honeſtatem & maturitatem potuerint exhibere. Iocundus interdum, diſſolutus nunquam eſſe ſolebat: ipſamq́ue hilaritatem ſolita grauitate moderari conſueuit, ut ridenti cum ſancto Iob, riſum nemo crederet. Magna quoq́ue ſapientia præditus fuit, & non tantùm in his quæ ad rationem monaſtici ſtatus pertinebant, ſed in omnibus quoq́ue negotijs mundanis adeò circumſpectus & intelligens fuit, ut omnium ſapientum iudicio prudentiſsimus iudicaretur. Natura etiam ſimul & arte facundus erat, & tam Latino quàm patrio ſermone peritiſsimus: tantaq́ue in utroque eloquentia clarus, ut ſimilem ſuo tēpore inter Sueuos non habuerit. Quicquid dicere uoluiſſet, tam propriè, tam ornatè, tamq́ue concinnè dicebat, ut perſuadens ad omnia, animos auditorum habere in ſua poteſtate uideretur. Mox autem ut ordinatus in abbatem fuit, omni ſe ſtudio fratribus paſtorem utilem exhibere curauit, & non ſolùm uerbis in exhortando quod egregiè poterat, ſed etiam moribus pręcedendo, quod pauci faciunt, oues ſibi commiſſas ad uitæ paſcua ſedulò perduxit. Viciorum hoſtis acerrimus fuit, delinquentesq́ue ſubditos mox ſine acceptione perſonarum ſecundum tenorem ſanctæ regulæ correxit. Vnde ſummo ſtudio circa diſciplinam monaſticam tam ad ſe quàm ad ſubditos omni tempore fuit ſollicitus, quos per bonum exemplum præceſsit continuè: & ut ſequerentur, paſtorali authoritate indeſinenter urgebat.

Moguntiæ conſecratur ab archiepiſcopo Adelberto.

Vita Volmari.

Corporis diſpoſitio.

Maturus fuit.

Morum qualitas

Sapientia præditus.

Eloquentiſsimus ſuo tempore fuit.

Vtilem ſe paſtorē exhibuit.

Hoſtis uiciorum.

Amabatur à fratribus propter religionem.

Videntes autem fratres, quibus inerat amor diſciplinæ regularis, zelum, ſtudium,

ſtudium, diligentiam & irreprehenſibilem conuerſationem abbatis Volmari, magno illum amore colebant, cooperatores ſe illi in omnibus cum hilaritate maxima exhibentes.

Amabatur à fratribus propter religionem.

Cùm ergo per ſollicitudinem abbatis & fratrum regularis diſciplinæ feruor, in præſenti monaſterio per gratiam Dei notabiliter augeretur, benedixit eis omnipotens Deus, & per oblationes fidelium temporalis ſubſtantia multipliciter augmentata eſt. Multi enim principes, nobiles & diuites tempore huius Volmari abbatis, multa huic cœnobio propter ſanctam conuerſationem fratrum donaria contulerunt.

Multi multa huic monaſterio contulerunt.

E quibus ut paucos recenſeamus, Vda ſoror Godfridi comitis Palatini non paruæ utilitatis prædia S. Petro & Paulo in Hirſaugienſi monaſterio contulit, quæ tamen ipſe Godfridus uiolenter ad ſe trahens & fructum eorum quàm diu uixit percipiens, quum iam moriturus eſſet, in manus Vuolframi de Vuinsberg reſtituenda monaſterio Hirſaugienſi coram multis reſignauit.

Vda ſoror comitis palatini.

Deinde paruo tranſacto tempore Vuelpho gener ipſius Godfridi comitis non ſolum ablata reſtituit, ſed etiam de ſuis multo maiora coniunxit, quæ omnia nominatim in libro donationum expreſſa continentur.

Vuepho dux.

Hildebrandus etiam de Burbiltingen quædam huic monaſterio prædia contulit pro remedio animæ ſuæ, ſpem gerens non modicam in orationibus fratrum Hirſaugienſiũ.

Hildebrandus.

Alius item clericus quidam nomine Euerhardus, nobili proſapia ortus, multa prædia & bona huic monaſterio tempore Volmari abbatis contulit, ſeꝗ in orationes fratrum humiliter commendauit.

Euerhardus clericus nobilis.

Sed & Henricus Decanus eccleſiæ Vuormatenſis uir diues & deuotus, magno fratres Hirſaugienſes proſequens amore, multa huic monaſterio bona tam in ornamentis quàm in pecunijs contulit, ſeꝗ in orationibus fratrum commendauit. Alij quoque multi, multa S. Apoſtolis Petro & Paulo fratribusꝗ Hirſaugienſibus ſub Volmaro pro Dei honore contulerunt, quorũ nimis tædioſum & legibus hiſtoriæ penitus contrarium foret, nomina per ſingulos recẽſere. Nec ſolum de uicino, & in Sueuiæ finibus cõmorantes homines beneficia ſua impenderunt Hirſaugienſibus, ſed etiam ex locis ab Hirſaugia remotiſsimis, neglectis monaſterijs ſibi uicinis, dona, munera & prædia in uarijs locis tam ſub abbate Vuolmaro, quàm ſub diuerſis alijs, monaſterio huic mirabili deuotione ſuccẽſſ tradiderunt.

Ex longinquo donationes fiunt Hirſaugienſibus.

Nam & mulier quædã in ciuitate Colonienſi fama ſanctitatis monachorum Hirſaugienſium incitata, nomine Liberadis, domum quam habebat in Colonia magni precij & æſtimationis, coram ciuibus & conſulatu Hirſaugienſibus pro remedio animæ ſuæ tradidit in perpetuum poſſidendam.

Coloniæ domus datur Hirſaug.

Ipſe quoꝗ Volmarus abbas cùm eſſet uir prudens & tam in ſecularibus negotijs quàm in ſpiritualibus actionibus expertiſsimus, multa prędia, bona, cenſus, & redditus per ſuam induſtriam comparando ad utilitatem fratrum conquiſiuit. Vnde res monaſterij ſub eius regimine, largiente Domino ſatis ampliatæ ſunt, & fratres famulantes Chriſto merito & numero creuerunt. Magna enim induſtria utebatur, & tam diligenter omnia curabat, ut ſi ſtudium eius ad ſpiritualia exercitia uidiſſes, nullam ei curam temporalium rerum omnino credidiſſes. Rurſus ſi laborem & curam illius quam in procurandis diſponendiſꝗ rebus tẽporalibus pro fratrum quiete impendebat, attendiſſes, omnino putaſſes impoſsibile aliquam illum ſollicitudine exercitiorum ſpiritualium habere potuiſſe. Ita enim ſicut de Aioth prouerbiũ dicit, Ambidexter erat, ut alteri ſine alterius detrimento rationabiliter poſſet intendere.

In utroq. ſtatu induſtrius fuit.

Anno eius primo cõpleto qui fuit dominicæ natiuitatis milleſimus cẽteſimus uigeſimus ſecũdus, papa Calixtus 2. Lãpertũ

epiſcopum Hoſtienſem legatum miſit in Germaniam, qui abſoluit omnes ab excommunicatione generali. Cuno epiſcopus Argentinenſis eodem anno deponitur, cui alius nomine Bruno ſucceſsit. Gebhardus epiſcopus Herbipolenſis conſtituitur. Eodem anno Fridericus archiepiſcopus Colonięſis caſtellum Imperatoris, nomine Carpena, Colonienſibus auxilium ferentibus, obſedit, cepit & deſtruxit. Claruit his temporibus Hugo, ex abbate S. Germani ordinis noſtri epiſcopus Altiſiodorenſis, nepos S. Hugonis abbatis Cluniacenſis, uir ſcientia & moribus inſignis, & æterna memoria apud poſteritatem celebrandus, qui ordinem Ciſtercienſem eo tempore nouũ ualde dilexit, & pro ſua facultate multa bona eidem fecit in ſua diœceſi, neceſſariaq; miniſtrauit.

Hugo, ex abbate epiſcopus Altiſiodorenſis.

Odenheim cœnobij fundatio.

Anno Volmari abbatis 2. qui fuit dominicæ natiuitatis 1123. monaſterij ordinis noſtri in Odenheim Spirenſis diœceſis fundatio, per Brunonem archiepiſcopum Treuerēſem & fratrem eius Popponem comitem de Bretheim (ſicut ſuprà diximus) conſummata eſt, ubi facta ſolenni dotatione & confirmatione ab Imperatore Henrico quinto, monachi introducti ſunt, numero duodecim, miſsi ex hoc monaſterio Hirſaugienſi, ad inſtantiam archiepiſcopi & comitis præfatorum, quibus primus abbas prælatus eſt Euerhardus huius cœnobij Hirſaugienſis monachus, uir uita & conuerſatione præclarus, qui tam in ſpiritualibus quàm in temporalibus ſatis expertus & utilis fuit. Hoc monaſterium ante hoc fermè triennium, ab ordine, monachis cum abbate apoſtatantibus in eccleſiam ſecularem deformatum eſt: quod quomodo acciderit, ſuo tempore dicemus.

Bruno obijt.

Hoc ipſo anno Bruno epiſcopus Spirenſis moritur, & in monaſterio Limpurgenſi ante gradus presbyterij ſepelitur, de quo Rupertus abbas Limpurgenſis mirabiles uiſiones cōſcribit, dicens eum fuiſſe excommunicatum, ſe grauem ſententiam apud internum iudicem incidiſſe, propterea quod eum in eccleſiam ſepeliri permiſit, uixq; per interceſsiones ſanctorum mortis periculum euaſiſſe.

Norbertus Coloniæ reliquias inuenit plures.

Eodem anno ſeruo Dei Norberto ad quærendas ſanctorum reliquias Coloniam ueniente, & ſuis indicto ieiunio & orationi inſtantibus, una de numero undecim milium uirginum ei apparens, nomen & locum ubi iacebat, inſinuat, quæ in craſtino ſolẽniter leuata, cum alijs ſanctorum reliquijs ad monaſterium Præmonſtratenſe tranſlata eſt. Sequente uerò die apud S. Geronem Coloniæ pernoctans, mane facto, in medio eccleſiæ, ubi nullum ſignum ſepulturæ apparuit, effodi iuſsit, & corpus eiuſdem S. Gereonis integrum præter partem capitis inuenit, quod cum ingenti populi lætitia de terra leuatum eſt, & pars uiro Dei inde donata.

Corpus S. Gereonis reperitur.

Monaſterij in Spanheim fundatio.

Anno Volmari abbatis 3. qui fuit Dominicæ natiuitatis 1124. indictione 2. Meginhardus cum uxore ſua Mechtilde, & Rudolphus cum uxore ſua Richarde, comites de Spanheim, eccleſiam ſuam in monaſterium conſecrarunt in honore ſancti Martini epiſcopi, per miniſterium Adelberti archiepiſcopi Moguntini, factaq; donatione ac dotatione ſolenni, in præſentia ipſius archiepiſcopi, Buggonis quoque archiepiſcopi Vuormatienſis, Volberti abbatis ſancti Albani, Vuerenboldi abbatis ſancti Iacobi, Adelhum abbatis ſancti Diſiboldi, & aliorum complurium prælatorum, comitum atq; nobilium, monachi ordinis ſancti Benedicti ibidem inthronizati ſunt, 12 numero de monaſterio S. Iacobi Moguntinenſis & S. Albani aſſumpti. Primus abbas nomine Bernhelmus de præfato cœnobio S. Albani Mogunt. uenit & annis 27. monaſterio præſedit, uir ſcientia lirerarum & uitæ merito præclarus. Acta ſunt hæc anno præſcripto ſub Henrico 5.

Imperatore

Imperatore autem 4. Calixto papa 2 præſulante, 7. iduum Iunij. Eodem die Bernhelmus abbas eſt conſtitutus ad iſtam abbatiam meam in Spanheim, & 8. dehinc calend. Iulij, quæ fuit natiuitas B. Ioannis Baptiſtæ, ab eodem archiepiſcopo Moguntiæ in monaſterio S. Albani, in præſentia quatuor abbatū, uidelicet S. Albani, S. Iacobi, S. Diſiboldi & Blidenſtadenſis ac multorum prælatorum nobiliumq́; munus conſecrationis accepit. Eodem anno moritur Bruno Treuirorum archiepiſcopus, fundator monaſterij Odenheimenſis, in maiori eccleſia Treuerenſi ſepultus. Cui Gotfridus decanus eiuſdem eccleſiæ ſucceſsit. Magnæ molis grando hoc eodem anno cecidit 9. calēdas Auguſti. Eclipſis ſolis facta eſt 3. idus Auguſti. Magna fames, & hyems aſperrima fuit. His etiam temporibus monaſterium ordinis noſtri in Saxonia in diœceſi Halberſtadenſi nomine Ballenſtetten fundatum eſt, poſt mortem uidelicet comitis eiuſdem loci, & monachi cum abbate ibidē inthronizati ſunt, dotatione ſufficiēte prouiſi. Circa hæc tempora claruit Rupertus monachus Tuicienſis noſtri ordinis, in oppoſito Coloniæ Agrippinæ, abbas ſcientia & ſanctitate clariſsimus. Qui cum adhuc monachus eſſet in cœnobio S. Laurentij in Oesbrog prope Traiectum, ætate iuuenis maximum ſcripturis diuinis ſtudium impendens, propter ingenij tarditatem parum diſcendo profecit. Vnde per orationes inſtantiſsimas à matre gratiæ uirgine Maria ſcientiam ſcripturarum quam ingenium negauerat, poſtulauit, qua manifeſtè ſibi in quadam nocte in uiſione Dei apparente ac gratiam promittente, tantam in omni ſcriptura ſcientiam conſequutus eſt, ut ſimilem ſuo tempore non habuerit. Nam propter incomparabilem ſcientiæ maieſtatem & uitæ ſanctitatem Fridericus archiepiſcopus Colonienſis eum de prǽfato monaſterio extractum, in abbatem Tuicienſis cœnobij, licet renitentem, ordinauit. Scripſit autem multa præclara opuſcula, quibus ingenium ſuum exercitans, nomen ſuum immortale poſteris commendauit. Horum quæ ad notitiam noſtram peruenerunt, in libro de Scriptoribus eccleſiaſticis nomina tituloſq́; iamdudum poſuimus. Multis denique in uita miraculis claruit, de quibus alibi ſcripſimus. Rupertus quoq; abbas monaſterij Limpurgenſis noſtri ordinis in diœceſi Spirenſi, de quo ſuprà diximus, uir tam in diuinis ſcripturis quàm in ſecularibus literis egregiè doctus, qui philoſophiæ multo tempore apud Gallos Pariſienſes operam dedit, & ſatis eruditus euaſit. Reuerſus tandem ad patriam ſuam, hoc eſt, ciuitatem Vuormatienſem, ſecularem philoſophiam commutauit in diuinam, factuſq́; monachus in præfato cœnobio Limpurgenſi ac deinde abbas, tanta diſtrictione, ieiunio & abſtinentia conuerſationem tam ſibi quàm monachis ſuis præter morem eatenus in eodem monaſterio obſeruari conſuetum his temporibus indixit, ut aliqui ex monachis licet numero pauciores de cœnobio fugerent, & Arnoldum epiſcopum Spirenſem, qui Brunoni ſucceſſerat accedentes, grauem illi perſequutionem ſuſcitarent. Introduxit enim eum uiuendi modum abbas, ut non ſolùm à carnibus omnino ſecundum regulam ſanctiſsimi patris noſtri Benedicti abſtinerent, uerùm etiam à piſcibus, ouis, lacticinijsq́;, & omnibus generaliter, quæ uel uixerūt unquam aut uiuere potuiſſent, ſolis leguminibus, piſis & fabis, exemplo ueterum ſanctorū patrum, tam in eremo, quàm in cœnobijs quondā uictitantium contenti. Vinum extra infirmitatem, ſicut de S. Martino & monachis eius legimus, non bibebant. Hunc uiuendi modum Arnoldus epiſcopus Spirenſis coadiuuato ſecularium hominum conſilio, ad delationem fugitiuorum monachorum iudicans ſuperſtitioſum Rupertum abba

[Margin notes:]
Bernhelmus conſecratur in abbatem.
Bruno archiepiſcopus Treuirenſis obijt.
Monaſterij Ballēſte: fundatio.
Rupertus abbas Tuicienſis uir doctiſsimus.
Miraculum.
Multa conſcripſit uolumina.
Miraculis clarus
Rupertus abbas Limpurgenſis.
Singularem obſeruantiæ modū Limpurgēſis ſuis inſtituit.
A carnibus, piſcibus, ouis, lacticinijs & uino abſtinebant.

tem ad ſui præſentiam citauit. Quo cōparente unà cum potioribus de conuentu monachis in ciuitate Spirenſi coram Arnoldo epiſcopo, alijſq; prælatis multis, & clericis diuerſi ordinis uiris, epiſcopus cunctis audientibus

Accuſatio epiſcopi cōtra abbatem

dixit ad abbatem: Cuius authoritate uel licentia communitus es abbas, ut ſine noſtro conſenſu in parœchia noſtra, cui authore Deo præſidemus, uitam cœnobiticam à ſanctis patribus diſcreta moderatione inſtitutā, & tam ab ipſis quàm eorum ſucceſſoribus ſine alicuius reprehēſione legitima uſque ad nos laudabiliter obſeruatam, noua quadam ſuperſtitione audeas immutare, interdicens hominibus uſum earum rerum, quas nullus ſanctorum unquam legitur prohibuiſſe? Neq; enim te maiorem exiſtimare debebis ſancto legislatore tuo Benedicto, qui in regula quam & tu profeſſus es, interdicto carnium edulio monachis, piſces, oua, lacticinia, & uinum non uetuit. Tu ergo qua temeritate monachis illa præſumis interdicere, quæ S. uirum legimus permiſiſſe? Ad hæc uir Domini Rupertus cum humilitate intre-

Reſponſio abbatis.

pidus reſpondit: Authoritate & licentia omnipotentis Dei & totius curiæ cœleſtis crapulam, delicias & ciborū uoluptatem & uini uſum, mihi & monàchis meis, qui propoſitum meum ſua ſponte pro Dei amore ſequuntur interdixi, ſciens abſtinentiam Deo placere, & monaſticam præcipuè ornare inſtitutionem. Et tu domine epiſcope, qui me hoc quadam noua ſuperſtitione præſumpſiſſe exiſtimas, & mihi & ſanctis Dei patribus noſtris,

Exempla introducit ueterum.

qui quondam in eremo ſimul & in cœnobijs, pro amore cœleſtis regni maiori ſe, quàm nos abſtinentia macerantes, etiam à leguminibus, quæ nos permittimus, abſtinuerunt, pane cum aqua & modico ſale contenti: quantam iniuriam irroges, omnes etiam mediocriter ſapientes intelligunt. Si epiſcopus es, ſi bonus paſtor animarum, ſi Dei amator, quod omnino eſſe debebis, non prohibere ſubditorum ſuorum parſimoniam, uoluntariè pro Dei amore ſuſceptam, ſed eam potius condignis fauoribus proſequi, & oues tibi

Epiſcopis ſimulat ſatis pulchre.

commiſſas non ad laxiora, ſed ad ardua magis cohortari. Cur in nobis rèprehendis, in quo tu nos ut paſtor oues præcedere omni tempore debuiſti? Abſtinentiā noſtro diuino imperio pro noſtris peccatis uolūtariè aſſumptam, tu magis temerè quàm ſapienter ſuperſtitioſam & nouam appellaſti, quæ & diuinis ſcripturis eſt conſōna, ſanctorumq; patrum longè ante nos authoritate confirmata. Vt ergo more ſcholaſticorum rem omnem breuiter

Argumentatio ſatis aſtuta.

concludam: iſte uiuendi modus cum abſtinentia, quem Deo iubente aſſumpſimus, ego & fratres mei pro amore regni cœleſtis, aut bonus eſt aut malus. Alterum duorum neceſſariò eſt uerum. Si bonus eſt, nullatenus eſt prohibendus, præſertim cum uolentibus nobis eius obſeruantia nec impoſſibilis ſit, nec oneroſa, uideaturq; multis in locis ſacris ſcripturis non parum

Exemplis ueterū probat.

commendata. Si uerò malus eſt, quare tunc in Daniele commendatur cum ſocijs ſuis, qui cibarijs regalibus ſpretis, leguminibus amore paternæ traditionis ueſcebantur. Si inquam malus & reprehenſibilis eſt iſte modus abſtinendi, quare etiam ſancta mater eccleſia catholica eum in ſanctis patribus Antonio, Paulo, Macario, Arſenio, Moſe, Bambone, Onuffrio, cæ-

S Martinus epiſcopus.

teriſq; multis tantopere commendat? An uitam ſancti Martini Turonenſis epiſcopi, ſanctorumq; monachorum in cœnobio cum ipſo iſtam conuerſationem & abſtinentiā quam tu reprehendis nobis peccatoribus, multo ſtrictius, quàm nos, ſuo tempore obſeruantium, quam omnis eccleſia Chriſtiana laudibus concelebrat, tu ſolus ſuperſtitioſam nouamq; & re-

In epiſcopū ipſū acris admonitio.

gulæ monaſticæ contrariam dicere & reprehendere præſumis? Memento precor epiſcopum te eſſe, animarumq; Chriſti ſanguine redemptarum

ordinatum

ordinatum paſtorem, & ſi tu abſtinentiam, qua nos ut perfectior ordine præcedere debueras, aut non uales, aut certè contemnis aſſumere, noli nos temerè contra Dei uoluntatem ab eius obſeruantia prohibere. Nam ſi omnino nobis hunc uiuendi modum interdicere pergas, nos tamen Deo potius obediendum quàm hominibus, non ignoramus. His dictis ſiluit. Mirabantur autem omnes ſuper reſponſis illius, & quòd epiſcopum amatorem & defenſorem epularum tam facetè reprehenderit, tacitè collaudabant. Arnoldus uerò epiſcopus prudenti argumentatione abbatis in ſemetipſo confuſus, iratus eſt, ſed iram propter circumſtantes diſsimulans, iterum dixit ei: Diuinitatis pro hac tua nouitate allegas imperium: ſi Deus tibi præcepit, oſtende mandatum. Mox ergo de ſinu extraxit libellum, continentem ſeriem cuiuſdam reuelationis diuinitus ſibi factę, in qua & multa & miranda huius abſtinentiæ præconia habebantur. Lecto autem publicè coram omnibus libello, uiri ſapientes & qui Deum amabant, cœperũt timere: utpote qui Rupertum ſemper nouerant uirum religioſum ac Deum timentem, & propterea diuinis illum reuelationibus indignum non credebant.

Epiſcopus concluſus ab abbate tradituit.

Ruperti reuelatio legitur.

Rurſus ad abbatem dixit epiſcopus: Contra diuinam uoluntatem nihil ſcienter intendimus ordinare, ſed tuis reuelationibus non probatis fidem adhibere citò nec poſſumus nec debemus, dicẽte ſcriptura: Qui citò credit, leuis corde eſt. Et ſanctus Apoſtolus Paulus, Probate (inquit) ſpiritus, ſi ex Deo ſint. Quod ergo das ſignum, ut reuelationes iſtas tuas, non fictas, non falſas, ſed à Deo immiſſas credere debeamus? Cui abbas reſpõdit: Non ſum propheta, ut in conſpectu tuo mortuos reſuſcitem, aut ignem de cœlo deſcẽdere faciam, ſed in hac parte ſum miſſus à Deo & ſanctis eius, ut tibi mandatum ſummæ maieſtatis patris & filij & Spiritus ſancti annunciarem. Si audieris me, & emendaueris quæ tibi Dominus præcepit, bene res acta eſt, & tu animam tuam liberaſti. Si uerò non credideris, dominus qui miſit me, ipſe iudicabit te, & radicem tuam amputabit de terra uiuentium, breuiq; uiues tempore. Hoc erit tibi ſignum. Verũ tamen paratus ſum, quale decreueris ſubire iudicium, ut eorum quæ dixi capias experimentum. Conſilio igitur uirorum præſentium habito epiſcopus, probationem reuelationum ſuarũ abbati ſub præceptione dominici corporis & ſanguinis indixit. Itaq; miſſarum celebratione ab epiſcopo in conſpectu omniũ peracta, corpus Domini noſtri Ieſu Chriſti abbati præbens in manum, antequàm illud ſumeret ſic iurare præcepit: Ego Rupertus Dei gratia Limpurgenſis eccleſiæ abbas, dico, affirmo, & iuro coram omnipotẽte Deo, omnibus ſanctis eius & uobis domine epiſcope Arnolde, in animam meam ſuper hoc corpus & ſanguinem domini noſtri Ieſu Chriſti uerum, quod natum eſt ex uirgine Maria, paſſum & immolatũ in ara crucis pro nobis, quòd reuelationes iſtæ quas ſcripſi in parte & in toto, non ſunt fictæ, non falſæ, non phantaſticæ, non diabolicæ, non excogitatæ ab homine, non deceptoriæ, neq; per humanam induſtriam adinuentę, ſed mihi diuinitus reuelatæ, ueræ, ſobrię, angelicæ & diuinæ: ſic me Deus, & hoc corpus Domini noſtri Ieſu Chriſti, quod in manibus meis teneo, nunc & in extrema hora mortis meæ, ac nouiſsimo die iudicij adiuuet, ſaluet & ſuſcipiat. Et ſi aliter eſt quàm dixi & iuraui, tunc hoc Domini noſti Ieſu Chriſti uenerabile corpus non pertranſeat guttur meum, ſed hæreat in faucibus meis, ſtrangulet me, ſuffocet me, ac interficiat me ſtatim in momento: & non ſit mihi locus in cœlo cum electis Dei, ſed ſit mihi portio cum Dathan & Abiron in inferno & Iuda traditore, cum Herode & Pilato, qui Dominum crucifixerunt, & cum diabolo &

Epiſcopus ſignũ ueritatis ab abbate requirit.

Abbas pulchre reſpõdit epiſcopo

Offert ſe abbas ad probationem.

Iuramentũ quod fecit abbas.

Terribile iuramentum.

bolo & angelis eius, in centro gehennæ ſtatim abhinc nunc & ſemper ſine fine in æternum. Amen. Et ſubiunxit epiſcopus: Si ea quæ coram nobis lecta ſunt, non ſunt tibi ueraciter à Deo reuelata, ſed ſunt uel per te, uel per alium humanitùs adinuenta, conficta, falſa, diabolica, ſubdola, ſeu phantaſtica, non perueniat tibi hoc corpus Domini noſtri Ieſu Chriſti ad ſalutem, nec tranſeat guttur tuum, ſed faciat in te iudicium, & mox interficiat te: & ſis authoritate Dei omnipotentis & noſtra, ſathanæ traditus in interitum corporis & animæ in ſempiternum, in experimentum ueritatis, ut diſcant omnes, tuo interitu præmoniti, non illudere uel decipere ſanctā eccleſiam Dei. Et reſpondit intrepidè abbas: Amen. Sumptoq́ uiuifici corporis Dominici ſacramento ſine difficultate, cum magna deuotione fidem reuelationum ſuarum aſtantibus fecit. Dimiſſus ergo, conſilio aſtantium ad monaſterium ſuum cum fratribus rediјt, & inchoatam abſtinentiam unà cum illis continuauit. Verùm Arnoldus epiſcopus non ſolùm reuelationibus Ruperti abbatis non credidit, ſed etiam uindictam in illum exercere cogitauit. Vnde paucis elapſis menſibus uenit ad Limpurg cum ſimilibus ſibi, qui dicta abbatis tanquam ſomnia irridebant, uolens omnino prohibere, ne fides illis adhiberetur. Cum multa ergo ſuperbia ſanctum uirum exaſperans, iterumq́ probationem iuramēti ab eo ſuſcipiens, licet inuitus, credere contempſit. Stans ergo Rupertus abbas in præſentia omnium, ad epiſcopum quaſi cum quadam authoritate dixit: Ecce mittit ad te mandata ſua Deus, & non credis: horribilem probationem ſubiui, & contemnis: unum adhuc reſtat, ut quia perſuadere tibi, ut uerbis noſtris fidem adhibeas nulla ratione poſſumus, diuino te neceſſarium eſt iudicio relinquamus. Et hoc tibi ſit ſignum: Si hunc annum tu Arnolde, ſuperuixeris, non eſt Deus in me locutus, ſed erunt conficta omnia quæ dixi: & tu, me ut deceptorem pro tua uoluntate condemnabis. Sed Deus in me locutus eſt, & tu epiſcope hoc anno indubitanter morieris, incredulitatis tuæ mercedem à Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui me miſit, recepturus. His auditis epiſcopus timuit, & emēdaſſet forſitan errorem, niſi conſilio ſuorum in inſtanti fuiſſet deceptus, qui dixerunt, Abſit à te Domine, ut huic fatuo & deliro ſuisq́ deliramentis adhibeas fidem. Non decet authoritatē tuam ſomnijs decipi monachorum, ut in ſcādalum & opprobrium uenias omni populo, dicaturq́ de domino noſtro quòd inſtar muliercularum ad unius ueſani torrentis uocem, à ſuo fuerit mutatus propoſito. Confortatus, imò deceptus hoc prauo ſuorum conſilio, epiſcopus ad propria rediјt, & iuxta uerbum abbatis Ruperti poſt paucos menſes eodē anno morte ſatis ſubitanea deceſsit. Quo mortuo cùm Rupertus in ſuo propoſito conſtanter perſiſteret, apud ſucceſſorem Arnoldi Sigefridum iterum per inuidiam accuſatus, multis iniurijs & perſecutionibus per annos ferè ſex ab æmulis ſuis tribulatus eſt. Tandem authoritate ipſius epiſcopi Spirenſis, de Limpurgenſi monaſterio pulſus, in Haſſiam miſſus eſt, & relegatus ad Breitenauu cœnobium noſtri ordinis: cui abbas Henricus monachus quondam Hirſaugienſis, uir doctus & ſanctus, poſt Drutuuinum (quēadmodum dicemus) tunc præſedit, ut illius informatione correptus, à ſuo propoſito ad communem uiuendi ordinem & uſum reuerteretur. Sed eo in ſua obſeruantia perſeuerante, & omni quod uixit aut uiuere potuiſſet abſtinente, cùm Henricus abbas eum reuocare ad communia non poſſet, literas epiſcopo de ſingulis cum eo actis ſcripſit, & ut eum ad monaſterium ſuum Limpurgenſe reuocaret, ne fratres in Breitenauu ſua ſingularitate inficeret, rogauit. Reuerſus tandem ad monaſterium

Conteſtatio per epiſcopū addita.

Abbas intrepidè communicat.

Epiſcopus uenit ad Limpurg.

Abbas prædixit epiſcopo mortē.

Epiſcopus conſilio ſuorum decipitur.

Eodem anno epiſcopus moritur.

Abbas de Limpurg expellitur. In Breitenauu miſſus exulat.

monaſterium ſuum Limpurgenſe, in abſtinentiæ propoſito, unà cum fratribus ſuis deuotiſsimis uiris, uſq; ad mortem perſeuerans, multas ab æmulis perſecutiones ſuſtinuit, & non multò poſtea in ſancta pace quieuit. Scripſit autem non contemnendæ lectionis complura opuſcula, quorum ad noſtram lectionem iſta peruenerunt. In Cantica canticorum pulchrum opus in quatuor libellis diſtinctum compoſuit, in quo omnia uerba ad laudes beatiſsimæ Dei genitricis & uirginis Mariæ ſatis propriè explanauit. De contemptu mundi, libelli duo. De ſancto Ioanne baptiſta, unus. Variarum quoq; reuelationum ſuarum, liber unus: & Homiliæ quædam, ſiue ſermones. Cætera quæ ſcripſit, ad notitiam meam non uenerunt.

Scripta Ruperti abbatis Limpurg

Eodem anno Domini præſcripto, uidelicet 1124. Calixtus papa 2. obijt, cui Lampertus epiſcopus Hoſtienſis ſucceſsit, & Honorius 2 dictus, præfuit annis 5. menſibus 2. Hic Pontium abbatem Cluniacenſem ordinis noſtri, Romam ad ſe uocans, cardinalem S. Romanæ eccleſiæ ordinauit, uirum undecunq; doctiſsimum, & non minus ſanctitate quàm ſcientia illuſtrem. Fridericus de Amsberg comes Vueſtphaliæ moritur.

Pontius abbas fit cardinalis.

Anno Volmari abbatis 4. qui fuit dominicæ natiuitatis 1125. indictione 3. monaſteriũ Schonaugienſe Treuerenſis diœceſis noſtri ordinis, quatuor fermè miliaribus ab oppido Bingionum, ab alia parte Rheni diſtans, fundatur, à quodam nobili uiro & diuite nomine Hildelino, qui completo cœnobio monachus & primus abbas in eo factus eſt. Ad iactum quoque lapidis cœnobium ſanctimonialium noſtri ordinis conſtruxit, in quo magna deinceps Chriſti uirginum religio uiguit.

Monaſterij Schonauu noſtri ordinis fundatio.

Anno Volmari abbatis 5. Henricus rex 5. ſed Imperator 4. eiuſdem nominis, moritur apud Traiectum in hebdomade Pentecoſtes, & Spiram delatus ſepelitur. Non reliquit liberos. Inde apud Moguntiam tertio calendas Septembris, electione principum, Lotharius ſecundus, Saxoniæ dux, in regem conſtituitur, & Aquiſgrani idibus Septembris per manus Friderici archiepiſcopi Colonienſis (ut moris eſt) coronatur.

Henricus moritur.

Lotharius ſecundus fit Imperator

Eodem anno cùm Lotharius rex Ottonem quem ordinauerat ducem Bohemis introducere uellet, hyeme ſequente Vdalricus, qui terras illas occupauerat, ducatum ſibi uendicare laborabat. Sed cùm milites ferro per ſyluam parare ſibi uiam ſatagunt, repentè hoſtes ſuperueniunt, & ipſum Ottonem cum multis alijs uiris fortibus interficiunt. Adelbertus marchio captus eſt. Fridericus Alſatiæ dux, noua quædam contra regem moliens, principum iudicio condemnatus eſt. Hoc ipſo anno Arnoldus epiſcopus Spirenſis iuxta uerbũ Ruperti abbatis Limpurgenſis, de quo diximus, mortuus eſt, paucis uidelicet mẽſibus poſt ea quam ei mortem intentauerat. Sigefridus ſuccedens præfuit annis 21. Hartuinus quoque Ratiſponenſis epiſcopus obijt, cui hoc ipſo anno ſubſtitutus eſt Cuno abbas noſtri ordinis monaſterij Sigenbergenſis in diœceſi Colonienſi, & præfuit annis 6. Henricus etiam dux Bauariæ moritur. His temporibus fuit quidam hæreticus nomine Tauchelinus, in partibus inferioribus, qui quamuis laicus eſſet, multis tamen doctiſsimis etiam clericis in loquẽdo & diſputando acutior, qui in oppido Antuerpienſi populum à fide catholica miſerabiliter ſeduxit, ſacri ordinis miniſtros, epiſcopalem & ſacerdotalem gratiam nihil eſſe confirmans, corporis quoq; & ſanguinis Domini ſacramentum ſumentibus ad ſalutem prodeſſe negabat. Et in precioſo apparatu, ac deauratis ueſtibus incedens, triplici funiculo crinibus intortis, uerbis perſuaſibilibus & conuiuiorum apparatibus ſuos, qui eum circiter 3000. armati ſequebantur, al-

Exercitus Lotharij à Boëmis cæditur.

Arnoldus epiſcopus Spirenſis obijt.

Sigefridus ſucceſsit.

Tauchelinus hæreticus apud Antuerpienſes ſpurciſsimus.

tur alliciebat, & per eos in reſiſtentibus ſibi, cædes operando ſæuiebat. Credebant ei Antuerpienſes, & in circuitu penè omnes, & reuerebantur eum tanquam ſanctum & miſſum à Deo, in tantum ut etiam aquam qua

Adamitarum hæreſis.

corpus abluiſſet, pro maximis reliquijs aſportantes biberent. Cùm tamen tantæ incontinentiæ eſſet & impuritatis, ut filias in matrũ præſentia ſponſasq; maritis intuentibus corrumperet, & hoc opus ſpirituale aſſereret. Qui tandem poſt multos errores in populum diſſeminatos, & multas cædes in clerum & fideles eccleſiæ factas, dum nauigaret in naui, à quodam presby-

Erroris huius pernicies.

tero zelo fidei ſuccenſo percuſſus in cerebro moritur. Sed nec poſt eius mortem error, quem ſeminauerat, tam facilè extirpari potuit. Propter quod à clericis loci illius, eccleſia cum aliquantis redditibus per manum epiſcopi ad conſtruendum monaſterium Norberto Præmõſtratenſis ordinis fundatori data eſt, quatenus eius doctrina & prædicatione hæreſis illa de me-

Horrendum ſcelus notatur.

dio tolleretur, quod & factum eſt. Siquidem ipſo prædicante, compuncti uiri & mulieres corpus dominicum quod in ciſtulis & foraminibus per decem annos & amplius repoſuerant ex contemptu & incredulitate, ad ipſum cum pœnitentia attulerunt, & ad rectã fidem catholicam reuerſi ſunt.

Anno Volmari abbatis 6. qui fuit natiuitatis Chriſti 1127. Lotharius rex natiuitatem Domini Coloniæ celebrauit.

Nurnberg obſidetur.

Eodem anno rex Lotharius Nurnbergam cum duce Bohemiæ duobus menſibus obſidentes, ſine effectu recedunt. Vuilhelmus Burgundiæ princeps à ſuis occiſus eſt. Carolus quoq; Flandriæ comes, ſuper omnes principes ſui temporis iuſtitiæ amator, cultor & defenſor, coram altari in oratione poſitus, à ſuis hominibus occidirur.

G. archiepiſcopus moritur. Meginherus archiepiſcopus Treuerenſis.

Eodem anno Gotfridus archiepiſcopus Treuirenſis ſenio grauatus epiſcopatum reſignauit, quem biennio & menſibus decem rexerat, unoq; anno, menſibus quinque & diebus decem & ſex ſuperuiuẽs, in Domino quieuit. Cui Meginherus ſucceſsit, qui Romam pergens, ab Honorio papa 2. conſecratus, & pallio donatus eſt. Reuerſus autem in Germaniam ex mandato papæ Conradum ducem Sueuiæ poſtea Imperatorem huius nominis tertium, tum Lotharium & imperium eius inquietantem excommunica-

Conradus excommunicatur.

uit, quod ei non ſucceſsit in bonum. Nam cùm poſtea clericorum ſuorum incontinentiam nimium argueret, factus'que ob id cunctis iniquis odioſus, Romam, ut à papa iuuaretur, ire ſtatuit: ſed Parmis, à duce Conrado, quem excommunicauerat, clericis ſuis prodentibus, captus, incarceratus,

Epiſcopus Treuirenſis in carcerem mittitur.

& lumine oculorum priuatus eſt, & tandem nimia cruciatus miſeria calendis Octobris in carcere mortuus, & in eccleſia Parmenſi ſepultus. Cui Adelbero in archiepiſcopatu Treuirenſi ſucceſsit.

Eodem anno obierunt complures epiſcopi. Theodoricus Monaſterienſis epiſcopus, Vdalricus Conſtantienſis epiſcopus, Euerhardus Argentinenſis archiepiſcopus, Rutgerus Magdeburgenſis archiepiſcopus, Padersbornenſis epiſcopus & Leodienſis epiſcopus Godelboldus autem epiſcopus Traiectenſis fundator monaſterij ſancti Laurẽtij noſtri ordinis in Oeſbrog. de quo ſuprà diximus, ſenio grauatus epiſcopatum ſuum hoc anno reſignauit, & præfatum cœnobium ingreſſus, aſſumpto ſanctæ religionis habitu, monachus noſtri ordinis factus eſt. anno pontificatus ſui 15. qui biennio poſtea ſuperuiuens, pridie iduum Nouembris feliciter in Domino quieuit. Poſt eius reſignationem Andreas in pontificatum Traiectenſis eccleſiæ ſucceſsit. Ad eccleſiam Magdeburgenſem ordinatus eſt epiſcopus

Norbertus.

Norbertus Pręmonſtratenſis primus fundator, uir miræ ſanctitatis, & egregius præ-

gius prædicator. Caſu enim mirabili accidit, ut epiſcopus factus ſit: nam mortuo archiepiſcopo præfato Rutgero, & Arnoldo qui epiſcopatum inuaſerat à ciuibus interfecto, clerici ad Imperatorem nuncios mittentes, epiſcopum ſibi dari petunt. Caſu Norbertus iſte adfuit, uir ſcientia & ſanctitate in toto nôtiſsimus orbe, quem cõſilio principum Imperator archiepiſcopum delegauit. Acta fuerunt hęc, Domini anno 1128. in ciuitate Spirenſi. Porrò ad eccleſiam Leodienſem Alexander epiſcopus ordinatus eſt. Ad eccleſiã uerò Paderbornenſem quidam Bernardus nomine conſtituitur, anno Volmari abbatis 7. qui fuit dominicæ natiuitatis 1128. Rupertus abbas monaſterij ſancti Petri in Erfordia, quondam monachus Hirſaugienſis moritur: cui Vuernerus huius quoque cœnobij Hirſaugienſis monachus, unamini fratrum electione, de licẽtia & benedictione Volmari abbatis, in abbatia præfata ſucceſsit, uir multæ prudentiæ, honeſtatis & religionis: qui per induſtriam ſuam, non ſine magnis impenſis aquæ ductum primus ad ipſum monaſterium cunctis mirantibus introduxit. *Vuernerus.*

Eodem anno cùm rex Lotharius natale Domini celebraret apud Herbipolim, fama uolante cognouit Conradum fratrem Friderici ducis Alſatiæ regium ſibi nomen uſurpaſſe. Hac de cauſa Moguntinenſis & Magdeburgenſis epiſcopi cum alijs præſentibus, eundem Conradum excommunicauerunt, & poſtea Honorius papa eandem excommunicationem per Meginherum archiepiſcopum Treuerenſem (ſicut diximus) confirmauit. Rex ergo Lotharius ueniens cum principibus ſuis, Spiram, in qua ipſe Conradus prę ſidium ſuum expulſo Sigifrido epiſcopo collocauerat, obſedit, ſed acceptis obſidibus abceſsit. His temporibus ſub Honorio papa 2. uenit Romam quidam presbyter Arnolphus, uir magnæ deuotionis & prædicator egregius, qui cùm inter annunciandum uerbum Dei, clericorum laſciuiam, libidinẽ, auaritiam & nimium faſtum reprehenderet, & paupertatem Chriſti & apoſtolorum eius, integerrimamq́ uitam ad imitationem omnibus proponeret, à Romana quidem nobilitate, ut uerus Chriſti diſcipulus laudatus eſt: ſed cardinalium & clericorum odio nimium eſt habitus, à quibus & noctu captus, occultè eſt interfectus. Hoc ſuum martyrium antea quum adhuc eſſet in eremo, diuinitus ſibi fuit reuelatum, quum per angelum ad prædicandum Romam mitteretur. Vnde & publicè dixit: Scio quòd animam meam quæritis, ſcio quòd me breui iam occidetis. Sed quare? ueritatem uobis dico, faſtum, ſuperbiam, auaritiã, luxuriam, nimiumq́ ſtudium quod comparandis diuitijs miſeri impenditis reprehendo, propterea uobis non placeo. Ego teſtem inuoco cœlum & terram, quòd annunciauerim uobis ea, quæ mihi Dominus præcepit: uos autem contemnitis, & me & creatorem ueſtrum, qui uos per uuigenitum filium ſuum redemit. Nec mirum, ſi hominem me peccatorem, uobis ueritatem annunciantem morti tradituri eſtis: cùm etiam ſi ſanctus Petrus hodie reſurgeret, & uitia ueſtra, quæ nimis multiplicata ſunt, reprehenderet, ei minimè parceretis. Cùm hæc alta uoce clamaſſet, ſubiunxit: Ego quidem mortem ſubire pro ueritate non timeo: uobis autem in uerbo Domini prædico, quòd omnipotens Deus non parcet impuritatibus ueſtris. Vos enim omni ſpurcitia pleni, plebem uobis commiſſam præceditis ad infernum. Deus uindex eſt. Cumq́ odium cleri propter ueritatem in eum ſæuire cœpiſſet, eorum inſidijs captus & ſubmerſus eſt.

Conradus dux nomen ſibi regium uſurpat.

Spira obſidetur.

Arnolphus prædicator ueritatis Romæ à clero occiditur.

Quàm liberè arguit uitia clericorum.

Nec S. Petro parcerent.

Anno Volmari abbatis 8. qui fuit dominicæ natiuitatis 1129. in partibus occidentis, uiris malo uſu comam nutrientibus ſubitò capilli circa capita, *Miraculũ contra comam nutrientes.*

multis miraculoſe incenſi ardere cœperunt. Rex Lotharius eodem anno Spiram ſecundò obſedit, ab idibus Iulij uſq; ad calendas Ianuarij, eamq; cepit, & ducem Conradum ueniam petentem, ad gratiam admiſit. Hoc ipſo anno archiepiſcopus Treuirenſis Meginherus (ſicut diximus) incarceratus fuit, & ſucceſsit Adelbero. Otto Haluerſtatenſis epiſcopus, à canonicis ſuis Romæ accuſatus, conuictus & confeſſus, quòd pro conſecratione cuiuſdam eccleſiæ 30. ſolidos accepiſſet, ab Honorio papa depoſitus eſt, cui Rudolphus ſucceſsit. Henricus quoq; Virdunenſis epiſcopus à Mathęo Albanenſi epiſcopo ſedis Apoſtolicæ legato, deponitur. Bruno uerò epiſcopus Argentinenſis quadriennio expulſus, interuentu reginæ & epiſcoporum gratiam regis conſequitur. Fridericus etiam archiepiſcopus Colonienſis, qui triennio contra regem inimicitias geſsit, hoc anno reconciliatus eſt.

Spira capitur.

Epiſcopus propter ſimoniã a deponitur.

Hoc anno Philippus puer, Ludouici Francorum regis filius, Remis in regem ungitur 18. calendas Maij in die paſchatis, pręſente patre. Verùm cùm duobus annis nec integrè in Francia, & quodam die in ciuitate Pariſienſi equo ueheretur, porcus caſu forſitan occurrens, & equi pedibus ſe ſubmittens, regem cum equo pręcipitem dedit, qui confracto corpore mox in eodem loco expirauit, tertio iduum Octobris.

Rex puer per porcum occubuit

Anno Volmari abbatis 9. qui fuit dominicæ natiuitatis 1130. præpoſitura montis ſancti Ioannis in Rinckaugia ordinis noſtri (de cuius fundatione paulò antè diximus) per Adelbertum archiepiſcopum Moguntinũ conſenſu & permiſsione Vuerneri abbatis & totius conuentus ſancti Albani, ad quos iure pertinebat, in abbatiam ſublimata eſt, cuius primus abbas ordinatus eſt Egilbardus monachus, præfato cœnobio antea incorporatus.

Abbatia S. Ioannis in Ruckaugia erigitur.

Innocentius papa

Eodem anno Honorius papa moritur, cui Gregorius ſuccedens, qui Innocẽtius ſecundus dictus eſt. Cõtra hunc Petrus Leonis antipapa, quorundam facinoroſa ſeditione creatus, Anacletus uocatus eſt. Innocentius uerò à Romanis Anacleto fauentibus penè deſtitutus, in Galliam tranſit, duoq; concilia celebrat. Deinde ad Lothariũ regẽ Romanũ tranſiens, eius auxilio ad ſedem Apoſtolicã eſt reſtitutus, quem Romæ in Imperatorẽ coronauit.

Eodem anno caſtrum Nurnberg regi Lothario traditur.

Anno autem Volmari abbatis 10. qui fuit Chriſti 1131. Rex Lotharius cum archiepiſcopis, abbatibus, ducibus, comitibus & nobilibus multis, ad curiam apud Leodium indictam uenit. Aduenientem ibi papam Innocentium Rex magnificè ſuſcepit, cui & auxilium contra Meazarem Apoſtolicæ ſedis promiſit.

Concilium celebratur Leodij in præſentia papæ.

Eodem anno apud Moguntiam concilium epiſcoporum & abbatũ præſente Lothario rege celebratum eſt, cui præſedit Matthæus Albanenſis epiſcopus Apoſtolicæ ſedis legatus. Ibi fuerunt multi epiſcopi pręſentes, S. Otto epiſcopus Bambergenſis, Adelbertus archiepiſcopus Moguntinenſis, Buggo Vuormatienſis, Sifridus Spirenſis, Embricho Herbipolenſis, Auguſtẽſis, Eiſtetenſis, Hildesheimẽſis, & alij plures: huic etiã concilio Vuolmarus abbas huius cœnobij Hirſaug. uocatus per archiepiſcopũ Moguntinũ, ſimul cũ alijs multis abbatibus interfuit. Eodẽ anno obijt Fridericus archiepiſcopus Coloniẽſis fundator cœnobij ſanctimonialiũ noſtri ordinis in inſula Rolãdi, uir per omnia magnificus, per cuius munificẽtiã & authoritatẽ uerẽdiſsimus ille abbas Tuiciẽſis magnus Rupertus penè infinita ſynthemata cõpoſuit. Obijt autẽ in caſtro ſuo, quod ipſe de nouo cõſtruxit in ſuprema montis altitudine, & propterea Vuolbẽberg dictõ: ſepultus in monaſterio Sigebẽrgẽſi noſtri ordinis in loco capitulari, cui in archiepiſcopatu

Epiſcopi multi fuerunt præſentes in concilio Moguntino.

Fridericus Colonienſis epiſcopus moritur.

ſcopatu

ſcopatu ſucceſsit Bruno Decanus ſancti Gerconis, præpoſitus filius Adolphi comitis de Althene, per indicium Imperatoris Lotharij, principum & trium, cardinalium ſiue legatorum ſedis Apoſtolicæ tunc Coloniæ præſentium contra uoluntatem multorum ordinatus. Eodem quoq; anno Vuolmari abbatis 10. dominicæ uidelicet natiuitatis 1131. Lotharius rex expeditionem mouit ſuper Danos & Sclauos, eosq; ſubegit. Eckebertus Monaſterienſis epiſcopus primùm decanus maioris eccleſiæ Colonienſis moritur, Coloniæ, tempore quo electio Brunonis archiepiſcopi ſupradicti celebratur, & reportatus ad ſedem propriam ſepultus eſt. Cui Vuernerus ſucceſsit. His fermè temporibus paulò antè hos annos, uidelicet Domini 1100. uel circa, fundata eſt nobilis illa noſtri ordinis abbatia Richenbach in Bauaria per comitem Foburgenſem, quam multis prædijs, redditibus & ornatibus ditans, mirificè ſublimauit.

Res mouetur in Sclauos.

Richenbach fundatur in Bauaria

Anno quoq; Domini 1106. Comes quidem diues & potens de Mombelgard fundare cœpit abbatiam ordinis noſtri in honorem ſanctæ Vualpergis uirginis, in diœceſi Argentinenſi, non procul ab Hagenauu ſitam, quam multis bonis pro ſuſtentatione monachorum Deo ſeruientium cumulauit. Idem quoq; Mõbelgardiæ comes, in eodem nemore circa uillam quæ dicitur Bibelis ad iactum bombardæ, à prædicto monaſterio ſanctæ Vualpergis, aliud cœnobium ſanctimonialium noſtri ordinis fundauit, in quo primam abbatiſſam filiam ſuam Gũtildem nomine, ſanctam uirginem inſtituit. Quæ miraculis clara tandem in medio eius cœnobialis eccleſiæ ſepulta fuit. His quoq; temporibus Otto comes de Scheuren in Bauaria de ſtirpe Caroli Imperatoris Magni, à quo duces Bauariæ omnes qui nunc ſunt, deſcenderunt, caſtrum ſuum Scheuren, nimia uetuſtate penè collapſum, in monaſterium & abbatiam noſtri ordinis conſtruxit, in honorem B. Mariæ ſemper uirginis, cooperantibus ad hoc Conrado comite, Ottone comite Tochauiæ, Ottone altero comite Palatino in Vuiddelsbach & Ottone comite cum alijs ſeptem comitibus, qui omnes nomen & inſignia ferebant de præfato caſtello Scheuren: quamuis nullus eo tempore ibidem habitaret. Hi omnes cum Agnete uxore præfati comitis, omne ius ſuũ quod in ipſo caſtro habebãt, cum ſumma deuotione beatæ uirgini in perpetuum obtulerunt, conſtruentes monaſterium inſigne, in quo & ſepulturam ſibi & poſteritati ſuæ conſtituerunt. Fuit autem unus inter eos comes Arnoldus de Scheuren, uir proteruus, & ſancto eorum deſiderio contrarius, qui cùm illos partes eorum de dominio Scheuren offerre domino Deo conſpiceret, nec multos impedire unum ſeſe poſſe cerneret, proiecta in aërem chirotheca partem ſuam diabolo coram omnibus obtulit dicens: Vos domini diaboli, partem meam in ius ueſtrum accipite: ſtatimq; dæmones inuiſibiles chirothecam uiſibiliter abſtulerunt, quæ nuſquam poſtea cõparuit.

Monaſterium S. Vualpergis fundatur.

Monaſterium in Bibelis fundatur.

Monaſterium Scheuren fundatur.

Nota ueſaniam iſtius comitis.

Anno quoque Volmari abbatis 11. qui fuit dominicæ natiuitatis 1132. obijt uenerabilis ille abbas in Breitenauu Moguntinenſis diœceſis, monachus quondam huius cœnobij Hirſaugiẽſis, de quo ſuperius anno domini 1119. mẽtionẽ fecimus ſub D. Brunone abbate. Præfuit annis 13. uir per omnia magnificus Huic autẽ Drutuuino in regimine abbatię pręfati monaſterij Breitenauu ſucceſsit Henricus monachus huius cœnobij Hirſaugienſis, qui olim cũ Drutuuino ad Breitenauu miſſus fuerat, uir ſanctus & tam in ſecularibus quàm in diuinis ſcripturis omni ſuo tẽpore doctiſsimus, qui multa & uaria tam metro ſcripſit quàm proſa. E quibus nos in pręfato monaſterio Breitenauu aliquando per biduũ conſtituti uidimus ſubiecta. Dialogũ

Drutuuinus abbas in Breitenauu moritur.

Henricus.

Tituli librorũ huius abbatis Henrici.

in perſona diuitis Epulonis,& pauperis Lazari in ſinu Abrahæ quieſcentis. De contemptu ſeculi, qui ſic incipit: Inſtabilis regni uir amator. Item libellum complurium deuotarum orationum, qui ſic quoq; incipit: ô ærũnoſa mea anima. Item libellum de Conflictu uirtutum & uiciorũ, qui ſic incipit: Cum uarijs uicijs uirtutũ diſcere ſcriptis. Item de 12. abuſibus libellum, ſic incipientem: Cõſtat abuſiua bis ſex mundi fore dicta. Item de lapſu primi hominis & de tædio præſentis exilij opuſculum, quod ſic incipit: Adęp eccare ſerpens. Item opuſculum de Ciuitate, cuius nomẽ Dominus ibidem, quod ſic incipit: Quo nondum fruitus libeat conſcribere munus. Item de habitu uirginis & de beatitudine, libellum ſic incipientem: Virgo nimis chara, &c. Item de Reſurrectione ſanctorum libellum, qui ſic incipit: Chriſte ſalus cuncta. Item opuſculum de Cogitanda mortalitate, quod ſic incipit: Quid genus humanum. Item de domino noſtro Ieſu Chriſto libellum ſic incipientem: Pauperior cunctis ego. Item de corpore Chriſti myſtico opuſculum, quod ſic incipit: Vrbem catholicam. Item de Fide catholica libellum, qui ſic incipit: Filius eccleſiæ uerus, qui percupit eſſe. Item librum, quem Floſculorum prænotauit, ſic incipientem: More meo campo ſcripturę. Item Hymnorum complurium diuerſi generis carmine opus, quod ſic incipit: Laus tritici mortuo grano. Item Epiſtolarum ad diuerſos uolumen, quod ſic incipit: Venerabili Carnotenſi præſuli, hoc eſt, pro paſsibilitate. Varios inſuper conſcripſit ſermones, & diuerſa opuſcula, quorum nec ordinem, nec titulos in mente retinuimus. Erat ſanè uir doctus & multum ſtudioſus, & non minus ſanctitate & uitæ merito, quàm eruditione ſcripturarum in tota Germania celeberrimę famę & opinionis, qui in uita & poſt mortem multis ſignis & miraculis claruit. Eius geſta ſatis luculenter deſcripta habentur. Ad hunc Henricum, tanquam uirum ſanctum doctum ac probatum in Breitenauu Rupertus abbas Limpurgenſis, de quo ſuprà diximus, propter inuſitatæ nouitatis abſtinentiam mandato Spirenſis epiſcopi relegatus fuit, quatenus ab ipſo reductus ad communem uiuendi modum à ſua ſingularitate recederet. De quo idem S. Henricus abbas in quadam epiſtola ad ipſum Spirenſis eccleſiæ pontificem latius facit mentionem. Deniq; propter famam excellentiſsimæ ſanctitatis multi uiri nobiles, potentes & honorati in ſeculo, pro Dei amore ſub S. abbate Henrico monachi in Breitenauu facti ſunt. Inter quos præcipuus fuit Adelbertus comes de Schœnberg, qui contemptis rebus ſeculi & pompis, cùm eſſet potens & ditiſsimus, pro Chriſto factus eſt pauper monachus, & tanta puritate uixit, ut magnæ ſanctitatis ueſtigia cũctis monachis in eodem loco non ſine miraculis oſtenderit. Hoc ipſo anno Volmari abbatis 11. uehementiſsima uis uentorum innumera ædificia ſubruit.

Abbas Henricus poſt mortem miraculis claruit.

Rupertus abbas Limpurgenſis.

Adelbertus ex comite monachus.

Eodẽ anno ſanctus Hugo Gratianopolitanus epiſcopus, ordinis Carthuſienſis primus inſtitutor, uir inter epiſcopos ſui temporis uita & conuerſatione ſingularis, cui alter Hugo ſucceſsit monachus Carthuſienſis poſtea Viennenſis archiepiſcopus. Cuno quoq; epiſcopus Ratiſponenſis in Bauaria, ex abbate monaſterij Seginbergenſis in diœceſi Colonienſi ordinis noſtri, de quo ſuprà diximus, hoc ipſo anno moritur. Bertholdus quoq; Hildeshemenſis epiſcopus obijt, cui Bernhardus eiuſdem eccleſiæ propoſitus ſucceſsit, qui corpus ſancti Gothardi pontificis, de terra cum magno honore leuauit, quod annis fermè centum humatum iacuerat.

Hugo epiſcopus Gratianopolitanus moritur.

Epiſcopus Hildesheimenſis moritur.

His temporibus, ſpiritus quidam malignus, in diœceſi Hildeshemenſi, multo tempore multis uiſibiliter apparuit in habitu ruſtico, pileo caput

Hudekin ſpiritus in Saxonia apparens multa miracula fecit.

leō caput opertus, unde & uulgo pileatum appellabant eum rurales, hoc eſt, eū Hedeckin, lingua Saxonica. Iſte ſpiritus Hukin multa mirabilia fecit, & delectabatur eſſe cum hominibus, loquēs, interrogās, & reſpondens familiariter omnibus, aliquando uiſibiliter, aliquando inuiſibiliter apparens. Neminē læſit non prius læſus, ſed iniuriarum ſeu irriſionum memor, uicem irrogantibus ſibi contumeliam impendit. Cùm Burcardus comes de Luca per comitem Hermannum de Vuinſenburg fuiſſet interfectus, & comitatus ipſe Vuinſenbergenſis in direptionem uideretur expoſitus, præfatus ſpiritus dormientem in lecto ſuo Bernhardum epiſcopum Hildeshemenſem accedens eum excitauit, dicens: Conſurge ô calue, exercitum conuoca, quia comitatus de Vuisburg propter homicidium uacuus & deſolatus, tuo facilè parebit imperio: qui ſurgens milites ſuos cōmonuit, comitatum inuaſit, & obtinuit, quem eccleſiæ Hildeshemenſi de Imperatoris conſenſu in perpetuum coniunxit. Eundem quoq; Pontificem non rogatus idem ſpiritus ſæpe de multis periculis auiſare conſueuit. In curia eiuſdem præſulis frequentius apparens, coquis miniſtrare plerunq; ſatis diligenter conſueuit, crebroſq; in culina cum ipſis miſcere ſermones. Vnde cùm iam ex conſuetudine familiariter factus, à nemine timeretur, puerulus quidam in coquina ſeruiens eum deſpicere, ſubſannare, & contumelijs afficere cœpit, & quoties potuiſſet immunditias coquinæ in eum effudit. Qui cùm ſæpe magiſtrum coquinæ rogaſſet, ut puerum ab iniurijs ſuis cōpeſceret, minitatus ſe tandem contumelias ulturum, irridetur ab eo, dicente: Tu ſpiritus es & puerum timeſ: cui dæmonium reſpondit: Quia puerum tuum ad petitionē meam emendare contemnis, ego quantū illum timeā, poſt dies paucos tibi oſtendā. His dictis ſpiritus abſceſsit iratus, non multo pòſt, cùm die quadam poſt ueſperam puer ſolus in coquina fatigatus dormiret, uenit ſpiritus & ſuffocatū in fruſta conſcidit, ollæq; impoſitum ad ignem coquere cœpit, quod magiſter coquinæ cùm percepiſſet, ſpiritui maledicere cœpit, qui exacerbatus aſſaturā poſtero die pro epiſcopo & curialibus ad ignem in ueribus poſitam compreſsis, deſuper bufonibus horrendis ueneno & ſanguine eorundem aſperſit: turſuſq; contumelijs affectus, per pontem illu ſoriem in foueam de alto illum præcipitauit, ſupra muros ciuitatis & caſtelli uigilias nocturno tempore diligentiſsimè peragens, omnes cuſtodes uigilare coēgit. Vir quidam longè profecturus, cùm uxorem haberet impur dicam, quaſi per iocum dixit ad ſpiritum Hutgin: Bone ſocie tibi cōmēdo uxorē meam, donec reuertar: uide cuſtodias eam. Cumq; uiro abſēte cum adulteris mulier portionē ſuam poneret & amatores multos ſucceſsiuè tētaret, ita ſe ſpiritus iſte inuiſibiliter medium ſemper interpoſuit, proiectiſq; in terram de lectulo uiris, nullum peruenire uel ad tactum ipſius fœminæ, taceo de commixtione illicita, permiſit. Sic mulier ſingulis noctibus & ferè ſingulis toto tēpore horis, nouos ſemper amatores introduxit, quos tamen ſpiritus mox ut eam contingere tentaſſet, procul in terram proiecit. Tādem reuertenti marito, & adhuc longè à domo exiſtenti, ſpiritus cōmiſſarius lætus occurrit dicens: Gratus mihi tuus eſt ualde aduentus, quo liberer à tam inquieto labore, quem mihi impoſuiſti. Cui maritus: Quis ergo tu es? Ego ſum (inquit) Hudgin, cui pridem abiturus uxorē cōmiſiſti tuendā: ecce cuſtodiui eam tibi, licet cum maximo & continuo labore ab adulterio ſaluā. Sed oro te, ne illam mihi deinceps cuſtodiendā tradere uelis. Malo enim totius Saxoniæ porcos, quàm unā ipſam uxorē cuſtodire tuam, tātis me dolis circūuenire, tātis uijs totq; modis abuti ſuo corpore tentauit. Innumera

Comitatus per eum occupatur.

Epiſcopum auiſat in multis.

Iniurias ulciſcitur.

Spiritus puerum mactauit et coxit in olla. Buffonis ſuper aſſaturam extrus ſit ſpiritus.

Ridiculoſa hiſtoria per ſpiritum facta.

quoq; & alia tam ſerioſa quàm ridiculoſa ſpiritus iſte miracula fecit, quæ omnia nec facilè ſcribi poſſunt, nec ſi ſcriberentur, multorum credulitatem inuenirent. Idiotam quendam & ſimplicem hominem clericum, ad ſynodum citatum, per annulum factum ex folijs lauri, alijs quibuſdam additis, aliquanto tempore doctiſsimum reddidiſſe ferunt. Tandem à præfato epiſcopo Bernardo per cenſuras eccleſiaſticas eliminatus, de prouincia recedere compulſus eſt.

Spiritus idiotam fecit eruditum.

Anno Volmari abbatis 12. qui fuit dominicæ natiuitatis 1133. Lotharius rex cum maximo exercitu principum, epiſcoporum, abbatum, nobilium et militum Romam proficiſcitur ad reſtituendũ Innocentium ſedi apoſtolicę. Tranſiens ergo per Italiam pleraſq; munitiones ſibi obſiſtentes cepit, tandemq; 2. calendas Maij Romam ſummo fauore ingreſſus, cùm iam defunctus eſſet Anacletus, qui & Petrus Leonis, ſedi apoſtolicę reſtituit Innocentium, à quo & ipſe 3. nonas Iunij, Lateranis in eccleſia ſancti Ioannis in Imperatorem cõſecratus, poſt bella & uictorias aliquantas in Alemaniam redijt, ſecum ducens captiuum quendam Italiæ principem.

Imperator Lotharius Italiam ingreſſus papam eccleſiæ Romanæ reſtituit.

Imperator coronatur.

Eodem anno 4. nonas Auguſti, luna 27. hora diei ſexta, eclypſis ſolis facta eſt, in tantum ut ſtellæ in cœlo apparerent. Magna inæqualitas aëris & pluuiarum inundatio, per totum tempus meſsis ſubſecuta eſt. Conſobrinus quoq; Lotharij Imperatoris, Traiecti à Gotfrido & fratre eius Hermanno de Cuch occiſus eſt.

Eclypſis ſolis.

Anno Volmari abbatis 13. Lotharius Imperator natale Domini Colonię celebrauit, ibi temerarius urbicorũ tumultus coram eo exoritur, quo nondum ſedato inde diſceſsit. Paſcha uerò in Halberſtadt cum magna frequentia principum celebrauit, ubi Rex Danorum Magnus, ſe in poteſtatem Imperatoris tradidit, obſides dedit, iuramentũ fecit, ſe ſucceſſoreſq; ſuos non niſi Imperatoris & ſucceſſorum eius permiſſu regnum adepturos. Poſt hoc cum pace ad Daciam redire permiſſus, in die S. Pentecoſtes cum epiſcopis quinq;, presbyteris 60. & patre ſuo Nicolao, ab ęmulis ſuis occiſus eſt. Interea Lotharius Imperator feſtum Pentecoſtes in Merſburg celebrans, nuptias Gertrudis filiæ ſuæ cum magna ſolennitate & pompa peregit, tradens eam uxorem Henrico duci Bauariæ cognomento Superbo, uiro forti & audaciſsimo. Adijciens illi quoque ducatum Saxoniæ, de quo omnes duces Brunſuuici & Luneburgi, qui hodie ſunt, per ſucceſſum deſcẽderũt, quemadmodum in hiſtoria ducum Bauariæ oſtendimus. Iſte dux Bauariæ & Saxoniæ genuit ex præfata uxore filia Imperatoris Lotharij 2, Hẽricum cognomento Leonem, ducem Brunſuicenſem & Saxoniæ, uirum bellicoſum & mirabilem, de quo ueteres miranda canebant in carminibus Teuthonicis, & depingere uſq; in hodiernum diem in aulis principes conſueuerũt. Eius peregrinationis hiſtoriam, quomodo uidelicet corio inſutus equino, ac per gryphonem de nauigio exportatus, maris periculum euaſerit, cum gryphonibus pugnauerit, draconem occiderit, per mare cum leone tranſierit, & tandem uxore ſua Matilde filia regis Anglię, alium ducere maritũ, parante ſubito per dæmonem unà cum leone comite itineris & periculorum, ad caſtrum ſuum de remotiſsimis locis fuerit ſine lęſione reductus, & ſimilia his multa, quæ magis ex confictione poëtarum ſub myſtica certa ſignificatione ſcripta, quàm facta fuiſſe crediderint. Conſueuerunt enim Germani ueteres, more Græcorum, quorum eis magna commercia fuiſſe conſtat, fortia heroum geſta in carmen & cantilenas reducere, & mortaliũ facta per figurarum & ænigmatũ ſymbola occultando, immortalibus comparare.

Magnus rex Daciæ ſe Imperatori ſubmittit.

Rex Daciæ cum epiſcopis quinq; occiditur.

Henricus dux Bauariæ fit gener Imperatoris.

Mos ueterum Germanorum.

parare. Eodem quoq; anno, qui fuit dominicæ natiuitatis 1134. S. Norbertus archiepiſcopus Magdeburgenſis, primus inſtitutor Premonſtratenſis ordinis, ſanctæ religionis eximius propagator, 8. iduum Iulij moritur, mi grauitq; ad Dominum, anno epiſcopatus ſui 8. cui Cōradus filius cuiuſdam comitis ſucceſsit. *S. Norbertus episcopus obijt.*

Eodem anno Lotharius Imperator Spiram obſedit, & longa inedia confectam tandem cepit, & ducem Sueuiæ æmulum regni & Imperij Conradum, in deditionem & gratiam accepit. *Spira capitur.*

Anno Volmari abbatis 14. qui fuit dominicæ natiuitatis 1135. Imperator natale Domini Aquiſgrani celebrauit. Hoc ipſo anno corpus ſancti Mathiæ Apoſtoli, ad Treueros, in monaſterio ſancti Eucharij noſtri ordinis inuentum eſt, à quo nomen cœnobij deinceps mutatum, ad ſanctū Mathiam uſq; in præſentem diem appellatur. Bruno archiepiſcopus Colonienſis & Fridericus dux Alſatiæ cum Imperatore non bene ſentientes, interuentu principum reconciliari meruerunt. Ad feſtum Pentecoſtes magnus principum cōuentus, Imperatore iubente, in ciuitate Magdeburgenſi habitus eſt, in quo fuerunt perſonaliter rex Daciæ, rex Poloniæ, & multi alij principes, qui omnes pacem firmiſsimam ad 10. annos iurauerunt, quod & cætera facere multitudo compulſa eſt. *Corpus S. Apoſtoli Mathiæ reperitur.* *Conuentus principum.*

Eodē anno Lotharius Imperator moniales de cœnobio Lutera Halberſtadēſis diœceſis expulit, & in melius reſtaurato loco, monachos noſtri ordinis de cœnobio Bergen propè Magdeburgam introduxit, conſtituens eis primum abbatem Euerhardum præfati cœnobij uenerabilem monachum. Porrò ipſam eccleſiā in honorem S. apoſtolorū Petri & Pauli conſecrari fecit, & multas reliquias à ſummo Pōtifice pro illius decore impetrauit. Hoc monaſteriū pro monialibus quondā cōſtruxerat comes de Oldensleben & Luteren à uulgo dicebatur. Sed poſteaquàm per regem Lothariū mutatū, & de nouo inſtauratum fuit, Lutera regalis, ideſt Konigslutern dictum eſt, uſq; in præſentem diem. His etiam temporibus, uidelicet anno domini 1135, Buggo eccleſiæ Vuormatienſis reuerendiſsimus epiſcopus, monaſterium Franckenthael, non longè à Vuormatia fundauit, in quo fratres canonicos in communi ſub regula S. Auguſtini uiuentes collocauit, quibus eccleſia de corporis neceſſarijs copioſe prouidit. Cœnobium quoq; ſanctimonialium eiuſdem religionis, iuxta præfatum monaſterium Frāckenthael conſtituit. In quo multitudinem uirginum Chriſto in caſtitate famulantium, prouiſis neceſſarijs poſuit: uerùm poſt annos fermè trecentos uiginti ſex, tempore Reinardi Vuormatienſis epiſcopi, cùm de conſenſu eius fratres regulares de Vuindesheim partium inferiorum, ipſum cœnobium Franckenthael ad reformandum ſuſcepiſſent, & titulum abbatialem, quo antea ſemper inſignitum fuerat, extinxerunt, & cœnobium fœminarum prædictum expulſis monialibus monaſterio fratrum coniunxerunt. Idem quoq; Vormatienſis epiſcopus cùm eſſet uir Deo deuotus, inſigne monaſterium ordinis Ciſtercienſis, in ſua parœchia quod Schonaugia nominatur, in nemoribus, non longè diſtans ab Heidelberga, ſancto Bernardo abbate cooperāte fundauit, quod multis prædijs & beneficijs ampliauit. Abbatem & fratres de monaſterio Clareuallenſi ab ipſo patre ſancto Bernardo impetrauit, & ipſe in eodem monaſterio ſepultus eſt. His etiam temporibus cœnobiū ſanctimonialium noſtri ordinis in Lobenfeld eiuſdem Vuormatienſis diœceſis, in pago qui dicitur Kreichau, duobus fermè ab Heidelberga miliaribus, opera & impenſis præfati epiſcopi Buggonis fundatum eſt, & ſufficienter *Monaſterij Konigsluter fundatio ordinis noſtri.* *Cœnobium Franckenthal ordinis regularium fundatur.* *Monaſterium in Schonaugia ordinis Ciſtercienſis fundatur.* *Lobenfeld hic fundatur 1135.*

pro ſuſtentatione uirginum Chriſti dotatũ. Circa hæc quoq; tẽpora comes de Liningen Eunucho nomine, monaſteriũ fratrum canonicorum regulæ ſancti Auguſtini in dumetis, uulgariter in Heyna, ſeu Hegina dictum, in honorem ſancti Petri apoſtolorum principis fundauit, & multis bonis ac redditibus ſublimauit, cuius eccleſiam ſæpe dictus epiſcopus Buggo, in cuius diœceſi monaſterium eſt conſtructum, anno domini 1141. conſecrauit, & Hartungum primum propoſitum ordinauit, qui uitam canonicorum regularium primus ibidem inſtituit.

Monaſteriũ Heyna fundatur.

Anno regiminis ſui 15. Volmarus abbas, quorundam ſecularium & miniſterialium ſuorum inſolentia prouocatus, Imperatorem Lotharium, quũ dum Spiræ natale Domini celebrat, adiens, in auxilium & defenſorem monaſterij ſui Hirſaugienſis fratrumq; & rerum eiuſdem inuocauit, qui mox adduci turbatores ſanctæ religionis ad ſe iuſsit, quorum iniuſtitia recognita extra fines imperij proſcripſit. Vnde cunctos in circuitu uicinos tantus inuaſit metus, ut Volmaro uiuente Hirſaugienſes turbare nullus præſumeret. Hoc ipſo anno, qui fuit dominicæ natiuitatis 1136. 11 calendas Ianuarij, obijt S. memoriæ Iutta uirgo Chriſti deuotiſsima, ſoror Meginhardi comitis de Spanheim, fundatoris monaſterij mei, cui licet indignus præſedeo, quæ pro Chriſti amore 24 annis in monte S. Diſibodi, cum quibuſdã alijs nobilibus & ſanctis uirginibus incluſa, uitam duxit eremiticã. Fuit autem incluſa anno Domini 1112. indictione 5. & aliæ tres cum ea, uidelicet ſancta uirgo Hildegardis, quæ poſtea (ſicut dicemus) monaſterium fundauit monialium in monte Ruperti, in eo loco ubi Nahos influit Rhenum ciuitati Bingionum quàm proximo, Iutta filia fratris ſui & alia eiuſdem nominis uirgo. Numerus autem uirginum ſub eius magiſterio creuit, & quàm diu illa uixit S. Hildegardis ab eius latere non receſsit. Hæc ſancta mulier inter alia ſanctitatis ſuæ miracula aquam mutauit in uinum, & aquas Glani fluminis ſiccis pedibus trãſiuit. Sepulta eſt in præfato monaſterio S. Diſibodi, quod eo tempore erat ordinis noſtri, in quo & ipſa ſanctæ conuerſionis habitum aſſumpſerat: cuius uitam, mores, geſta & miracula habentur diligenter conſcripta.

Abbas Volmarus Imperatorem accessit.

S. Iutta uirgo deuotiſsima incluſa obijt.

S. Hildegardis monialis.

Eodem anno 5. calendas Nouembris uentus nimius fuit, qui turres & ædificia multa ſubuertit, mare quoq; terminos ſuos egreſſum, magnam partem Flandriæ cum habitatoribus ſuis ſubitò & inopinatè ſubmerſit.

Flandriæ pars ſubmerſa eſt.

Eodem anno circa feſtum aſſumptionis B. Mariæ ſemper uirginis Imperator Lotharius expeditionem mouit in Italiam contra Rutgerum principem Apuliæ, ad inſtantiam Innocentij papæ 2.

Expeditio Imperatoris in Italiã.

Anno autem Volmari abbatis 16. qui fuit dominicæ natiuitatis 1137. Imperator natale Domini & paſcha in Italia celebrat, Pentecoſten uerò apud Baron cum generali conuentu principum Italicorum. Ibi archiepiſcopus Colonienſis Bruno ſecundus obijt, & in eccleſia ſancti Nicolai honorificè ſepelitur, cui Hugo decanus S. Petri Colonienſis, tum patris iuſsione Imperatoris ſuccedens, quem papa Innocentius ibidem ordinauit: qui tamen eodem anno exul in Italia moritur, priuſquàm ciuibus ordinatio eius innotuiſſet, princeps Apuliæ Rutgerus, ob cuius inſolentiam inuitatus à papa Imperator Italiam intrauerat, caſtrum in latere ipſius ciuitatis Baræ ſatis munitum ſtatuerat, in quo prædones multos collocauerat, qui terra mariq; inauditis calamitatibus regionem opprimebant. Simili modo per totam penè Italiam fecerat. Pentecoſte celebrata Imperator caſtrum Barẽſe cum exercitu uallat, quod cum magno labore tandem capiens incendit, & ſolo coæquauit,

Bruno & Hugo archiepiſcopi obierunt.

Rutgerus princeps Apuliæ hoſtis Ro. eccleſiæ

coæquauit. Prædones comprehenſi circa turrim exuſtam, omnes ſuſpenſi ſunt, numero plures quàm quingenti: quo terrore cæteri omnes perculſi ſe cum ciuitatibus & munitionibus ſuis Imperatori ſpontaneè tradiderunt. Porrò Rutgerum Apuliæ principem, impugnatorem ſanctæ eccleſiæ Romanæ & publicum hoſtem, de Italia proſcripſit. *Prædones.*

Eo tempore Moguntia, unà cum principali eccleſia combuſta eſt. *Eccleſia Moguntina crematur.*

Eodem anno Adelbertus ſenior, archiepiſcopus Moguntinus obijt, 9. calendas Iunij. Cui anno ſequente Adelbertus iunior (ſicut diccmus) ſucceſſit. Eccleſia quoque Spirenſis maior, cum parte non modica ciuitatis & oppidum Goslarienſe, eodem die quo & Moguntia igne conſumptæ ſunt. Interea rebus in Italia proſperè geſtis, Imperator Lotharius cùm iam repatriare cœpiſſet, in ipſo itinere non longè poſitus à Norinberga, in quodam caſtello ducis Bauariæ Vuelphonis tam ſenio quàm infirmitate grauatus diem clauſit extremum, 2. nonis Decembris, uir egregius & dignè pater patriæ appellandus, cuius corpus in Saxoniam relatum in monaſterio ſuo Konigſluttera, quod ipſe conſtruxerat, ſicut diximus, honorificè reconditum eſt. *Adelbertus obijt.* *Spira crematur.* *Lotharius Imperator 2. moritur.*

Eodem anno moritur epiſcopus Antiſiodorenſis, ex abbate cœnobij S. Germani ordinis noſtri, uir magnæ ſanctitatis & religionis. Hic cùm extrema ægritudine laboraret, ſibique diem ſentiret adeſſe nouiſſimũ, fratres circumſtantes circa horam nonã diei, his uerbis admonuit: Fratres chariſſimi, horas diei quæ ſuperſunt, quas debemus Domino perſoluamus, quia horis finitis in Domino obdormiam & requieſcam. Cantauerunt ergo Domino laudes, & cõpletorio dicto, ſicut prædixerat, uir ſanctus in pace quieuit, & in eccleſia ſancti Germani, ubi prius abbas extiterat, ſepelitur. Poſt Hugonem autem archiepiſcopum Colonienſem, quem in Italia defunctum diximus, Arnoldus præpoſitus ſancti Andreæ in Colonia, filius comitis de Vuida, in archiepiſcopum ſublimatur, qui tandem ab Eugenio papa 3. in conſilio Remenſi, anno Volmari abbatis 28. quemadmodum ſuo loco dicemus, à Pontificalis officio ſuſpenſus fuit. Lothario Imperatore defuncto (ſicut dictum eſt) metuẽs Adelbero Treuerorũ epiſcopus, ne Henricus dux Bauariæ cognomento Superbus, gener Imperatoris, de quo ſuprà mentionem fecimus: cui ab ipſo Lothario dudum regalia fuerant commiſſa in generali principum conuentu præualeret, qui iam uſque adeò de adipiſcendo ſecurum ſe certumque arbitrabatur, ut nulli principum de regno uerba facere dignaretur. Egit per induſtriam ſuam magnam occultè, quòd dux Alſatiæ Fridericus pater Conradi & Buggo Vuormatiẽſis epiſcopus, unà cum ipſo duce Conrado, in colloquium ſuum apud Confluentiam conuenirent in medio Quadrageſimæ, ſede Moguntina uacante: ubi & Arnoldus archiepiſcopus Colonienſis præfatus Adelberoni occurrit, ibique pariter inter ſe conſilia tractantes, Conradum regem ſe iurauerunt electuros. *Hugo epiſcopus noſtri ordinis moritur.* *Arnoldus primus archiepiſcopus Colonienſis.* *Henricus dux Bauarorum.* *Adelbertus.*

Anno Volmari abbatis 17. qui fuit dominicæ natiuitatis 1138, Cõradus eiuſdem nominis tertius, dux Alemaniæ ſeu Sueuiæ, frater Friderici ducis Alſatiæ, in regem Romanorum electus imperauit annis 14. Verùm contra iſtum Conradum Bauariæ & Saxoniæ principes, Henricum Superbum ducem, Lotharij Imperatoris generũ elegerunt in regem, & multiplicata ſunt mala in terra: nam Conradus regalia quę penes illum erant, per Lotharium repoſita callidè acquiſiuit, & ipſum ducatu Saxoniæ priuare uoluit, dato eodem Adelberto marchioni de Soltuuedel. Hinc cædes, rapinæ, incendiaque per totam Saxoniam facta ſunt. Vnde Henricus dux fratri ſuo Vuelphoni Bauariæ ducatũ cum pecunia dimittens, ualida manu in Saxoniam tendit *Conradus tertius Imperator fit.* *Henricus dux Bauariæ rebellat.*

tendit & ipſum Adelbertum fugere & exulare poſt regem fecit. Eodem anno rex Conradus paſcha Domini Coloniæ celebrauit. Inde aſcendens tertia hebdomade poſt paſcha Moguntiam cum magno fauore cleri & populi ſuſceptus. Ibi Adelbertus iunior defuncti ſenioris ex fratre nepos communi omnium conſenſu ex præcepto regis archiepiſcopus deſignatus eſt. Porrò ſenior Adelbertus S. abbate Bernardo Clareuallēſi cooperante, dum adhuc uiueret, monaſterium Ciſtercienſis ordinis in Eberbach duobus ferè à Moguntia miliaribus in Rinckaugia fundauit, in quo & ſepultus eſt.

Adelbertus iunior archiepiſcopus Moguntinus

Eodem anno rex Conradus ad feſtum Pentecoſtes curiam principum in Bamberga habuit, ubi principes penè totius regni conuenerant, præter Henricum ducem Bauariæ. Ibi Adelbertus Moguntinus electus in ſabbato quatuor temporum, per S. Ottonem Bambergenſis eccleſiæ pōtificem presbyter ordinatus eſt, & ſequenti dominica quæ fuit octaua Pentecoſtes per eundem in epiſcopum conſecratus.

Conuentus principum Bambergæ

Eodem anno in die S. Paraſceues poſt matutinas apertum eſt ſepulchrum S. Diſibodi epiſcopi quondam in Hibernia, qui pro Chriſto peregrinus in mundo factus, manſionem in comitatu Spanheimenſi, ordinãte Domino elegit, ibiq; monaſterium noſtri ordinis non multo poſt obitum S. patris noſtri Benedicti in uertice montis fundauit, in quo multitudinem monachorum congregans, ibidem poſt cōpletum uitæ curſum in domino quieſcens ſepultus eſt. Hoc uerò monaſterium nimia antiquitate collapſum per Vuillegiſum archiepiſcopum Moguntinum de nouo conſtructum eſt circa annos domini 976. & poſtea (ſicut diximus) per Adelbertum archiepiſcopum, & Ruthardum eius prædeceſſorem, anno dominicæ natiuitatis 1108. tranſlatum, in montem de nouo iterum fundatum, quo tandem conſummato tumba ſancti præſulis Diſibodi, quam Vuillegiſus archiepiſcopus clauſerat, aperta eſt, & reliquiæ in nouum monaſterium tranſlatæ, retro maius altare, in nouo ſarcophago reconditæ ſunt. Huic tranſlationi fuerunt præſentes, Cuno ipſius loci abbas cum tota cōgregatione ſua, Bernhelmus primus abbas monaſterij mei Spanheimenſis cum tota congregatione ſua, quia non procul diſtant ab inuicem. Gerardus abbas ſancti Maximini Treuerenſis, & plerique ex clero & nobilibus terræ comitatus.

Corpus S. Diſibodi epiſcopi exhumatur.

Anno autem Volmari abbatis 18. Dominicæ natiuitatis 1139. Conradus rex natale Domini Goslariæ celebrauit. Deinde circa feſtū Iacobi Apoſtoli expeditionem in Saxoniam mouit contra Henricum ducem. Sed illo uiriliter cum magno exercitu iuxta ciuitatulam quæ Creutzberg appellatur occurrente, rex infecto negotio redire compulſus eſt. Erant autem cum duce Henrico ſentientes, comites Palatini Rheni, duces Bauariæ, & Conradus archiepiſcopus Magdeburgenſis. Ad concordandos uerò dies per principem inter regem & ducem Henricum cōſtituta eſt ad Quedlenburg, quò cum dux Henricus cum ſuis perueniſſet, uitam ueneno (ut fertur) finiuit, uir potens, bellicoſus & omnium ſui temporis audaciſsimus. Sepultus eſt in monaſterio noſtri ordinis Koningslutera iuxta Lotharium ſocerum ſuum Imperatorem, cuius ducatum Adelbertus Marchio ſuprà dictus à Conrado rege obtinuit. Contra quem omnes penè Saxoniæ principes coniurant. His ferè temporibus cum Embricho Herbipolenſis eccleſiæ epiſcopus ad Moguntiam pro cauſis quibuſdam peragendis pergeret, in itinere obuium quendam habuit monachum, Chriſtianum nomine, genere Scotum, qui flexis in terram genibus ipſum pontificem rogauit, ut amo-

Henricus dux obijt.

re ſancti

re ſancti Kiliani martyris qui Scotus fuerat, monachis ex Scotia pro Chriſto peregrinātibus locum ſeu hoſpitale in ciuitate Herbipolenſi ad manendum concederet. Qui conſilio ſuorum uſus præfatū monachū ad Herbipolim miſit, quo non multo poſtea & ipſe reuerſus, de conſenſu totius cleri & populi, Scotis pro monaſterio cōſtruendo ſub regula S. patris noſtri Benedicti, locum in ſuburbio eiuſdem ciuitatis qui Girberg appellatur, aſsignauit. In quo cœnobium Scotis idem epiſcopus conſtituens in honorem S. Iacobi Apoſtoli capellam nouam dedicauit 6. iduum Iulij, anno Domini 1140. indictione 3. ſub rege Conrado, anno eius ſecundo. Primus autem eiuſdem cœnobij abbas fuit Macarius natione Scotus, uir ſanctiſsimæ uitæ, cui teſtimonium ſanctitatis idem antiſtes Embricho per literas ſuo ſigillo roboratas prębuit, quas integras & ſanas uidimus & legimus. Nam inter alia quæ fecit in hac uita miracula, cùm à uino pro Dei amore penitus abſtineret, & die quadam in medio magnatum ſedens ad menſam habere aquam non potuiſſet, ſigno ſanctæ crucis facto ſupra uas uini in menſa cunctis appoſitum, uinum in aquam mutauit. Mirabantur qui aderant omnes, quippe qui uinum quod optimum guſtauerant, mutatum in aquam ſubitò uiderant. Fuerunt autem huic miraculo in proprijs perſonis ad menſam præſentes, Pilingrinus abbas ſancti Burcardi, noſtri tunc ordinis: Gebhardus præpoſitus de nouo monaſterio, Burckerus, Henricus, Mukolinus, & Iringus de Zabelſtein, cūm multis alijs tam clericis quàm laicis. Ob cuius præclariſsimi ſigni perpetuam memoriam ad poſteritatem tranſmittendam, præfatus epiſcopus Embricho de communi totius cleri conſilio & aſſenſu, in maiori eccleſia Herbipolenſi plenam & perpetuam præbendam canonicalem, monachis Scotis dicti monaſterij eorumq́ ſucceſſoribus in perpetuum tradidit & aſsignauit, quam deinceps poſſederunt & percipiūt uſque in præſentem diem.

Monaſteriū Scotorum apud Herbipolim noſtri ordinis fundatur.

S. Macarius primus abbas Scotorum.

Vinum in aquam uerſum.

Miraculi huius teſtes fuerunt.

Anno Volmari abbatis 19. qui fuit dominicæ natiuitatis 1140. obijt Diemo huius cœnobij Hirſaugienſis monachus & quondam prior, uir deuotiſsimus, qui ſpiritu prophetiæ repletus credebatur. Multa enim prædixiſſe fertur, quorum ueritatem certus probauit euentus. Nam diuinis reuelationibus & conſolationibus crebrò recreari conſueuit. Sepultus eſt in capella beatæ Mariæ ſemper uirginis, non ſine opinione magnæ ſanctitatis. Eius depoſitioni ſanctus ille Henricus abbas Breitenaugienſis quondam monachus huius cœnobij (de quo ſuprà diximus) interfuit, qui nō caſu, ſed potius ut credimus diuina ordinatione prouocatus, pro conſolatione fratrum ſpirituali aduenerat.

Eodem anno Rex purificationis feſtum Vuormatiæ celebrauit, & paſcha in Herbipoli. S. Otto epiſcopus Bambergēſis noſtri ordinis hoc ipſo anno moritur, & in ſanctorum catalogum relatus eſt. Gebhardus quoq; Argentinenſis epiſcopus obijt. Adelbertus autem iunior archiepiſcopus Moguntinus Romam, citatus ab Innocentio papa, adijt, & ab eo honorificè ſuſceptus fuit. Cum his temporibus rex Conradus Siciliæ regnum contra uoluntatem Innocentij papæ inuadere moliretur, egit cum ducibus Bauariæ Henrico & fratre eius Vuelphone precibus & precio pontifex, quatenus aditum illi in Italiam præcluderent, quod illi eo libentius prę ſumebant, quo regem antea infeſtum & exoſum habuerant. Itaq; rex Conradus uolens expeditionem parare in Italiam, adhuc uiuente duce Henrico, dux Vuelpho fortiter reſtitit.

Diſcordia inter papam & regē.

Factum eſt itaque bellum grauiſsimum inter ducem illum Bauariæ

Vuelphonem

Bellum inter regem & Bauariæ duces. Secundũ bellum

Vuelphonem ex parte Innocentij papæ, & Fridericum ducem Sueuorum ex parte regis, in diœceſi Auguſtenſi, iuxta Neresheim monaſterium ordinis noſtri, ubi multis ab utraq; parte cæſis, tandem dux Fridericus obtinuit uictoriam, & Vuelpho cum ſuis fugit in præſidium. Tandem poſt mortem ducis Henrici, memor damni quod ſuſceperat dux Vuelpho, congregato magno exercitu, contra ducem Fridericum denuò bellum inſtaurat, iuxta uillam quæ dicitur Ellenhofen, non longè à Vuinsberg, in quo & ipſe dux Vuelpho cecidit, & maior pars exercitus ſtrata fuit. Exinde rex Conradus urbem Vuelphonis, quæ dicitur Vuinsberg, hoc ipſo anno obſedit, & eam in deditionem accipiens, hanc matronis & fœminis libertatem conceſsit, ut quæcunque humeris deportare poſſent, regali eis munificentia liceret. Quæ neglecta ſupellectili maritos ſuos & uiros quotquot potuerunt, humeris ſuſcipiẽtes extra portas cunctis inſpectantibus & induſtriam mirantibus deportarũt. Duce autem, ne talia fieri permitterentur ſuadente, dixit rex, non decere uerbum regium immutari. Porrò ducatum Bauariæ contulit rex Lupoldo marchioni Auſtriæ, quem tamen poſtea Fridericus Imperator primus, legitimis hæredibus reſtituit. Hoc ipſo anno moritur Ioannes dictus de temporibus, qui annis trecentis & ſexagintauno uixerat à tempore Caroli Imperatoris Magni, cuius armiger fuerat, homo temperatiſsimæ complexionis.

Vuinsberga capitur. Nota mulierum egregiũ facinus.

Ducatus Bauariæ transfertur in Auſtrales. Ioannes de temporibus obijt. Hugo S. Victoris Pariſienſis obijt.

Eodem anno mortuus eſt Hugo canonicus apud S. Victorem Pariſien. uir religione & ſcientia literarum, & in ſcientia ſeptem artium liberalium nulli ſuo tempore ſecundus, qui multa præclara conſcripſit ingenij ſui opuſcula ad utilitatem legentium, de quibus in libro de Eccleſiaſticis ſcriptoribus, latius fecimus mentionem. His temporibus quidam pſeudoimperator in Alemania ſurrexit, qui per aliquot annos apud Solodorum in recluſione uiuens, ac inde egreſſus, Henricum Imperatorem ſe eſſe fingebat. Et cùm multos ſeducendo allexiſſet ſibi in tantum, ut graues pro eo pugnæ & homicidia fierent, alijs eum ueluti Henricum Imperatorem defunctum recipientibus, alijs ſeductorem palàm clamantibus, tandem declarata eius falſitate, Cluniaci in monachum attonſus eſt.

Pſeudoimperator decipit multos.

Eodem anno Domini, Volmari 19. in ciuitate Senonenſi in Gallia, ſynodus epiſcoporum & abbatum Ludouico rege Francorum præſente celebrata eſt, contra magiſtrum Petrum Abelardum, qui quadam prophana nouitate uerborum & ſenſuum eccleſiam ſcandalizabat ad quam cùm citaretur, ſedem apoſtolicam interpellauit: & ſic euadens, non multo pòſt Cabiloni ad ſanctum Marcellum obijt, uir ingenio ſubtiliſsimus & mirabilis philoſophus, qui de ſuo matrimonio cœnobium ſanctimonialium in territorio Trecaſino cõſtruxit, in quodam prato ubi legere ſolitus fuerat, in quo multas ſanctimoniales epiſcopali authoritate congregans, ipſum cœnobium ad S. Paracletum nominauit, & in abbatiſſam quondam uxorem ſuam religioſam fœminam Hebraicis & Latinis literis apprimè eruditam præfecit. Quæ uerè ipſius amica magnam ei poſt mortem fidem conſeruauit, aſsiduis pro eius anima precibus inſtans, corpus eius de loco in quo mortuus fuerat transferens, in ipſo monaſterio collocauit, cuius tumulo hoc Epitaphium appoſuit:

Synodus contra Petrum Abelardum.

Idem Petrus fundauit cœnobium ſanctimonialium.

Epitaphium Petri Abelardi.

Eſt ſatis in titulo Petrus hic iacet Abelardus,
Huic ſoli patuit ſcibile quicquid erat,
Gallorum Socrates, Plato maximus Heſperiarum,
Noſter Ariſtoteles, logici quicunque fuerunt

Aut

Aut par aut melior ſtudiorum cognitus orbi.
Princeps ingenio uarius, ſubtilis, & acer,
Omnia ui ſuperans, rationis & arte loquendi
Abelardus erat, ſed tunc magis omnia uicit,
Cùm Cluniacenſem monachum moremq́ue profeſſus,
Ad Chriſti ueram tranſiuit philoſophiam.
In qua longæuæ bene complens ultima uitæ
Philoſophis quenq́ue bonis ſe connumerandum,
Spem dedit undenas Maio renouante calendas.

Anno Volmari abbatis 20. qui fuit dominicæ natiuitatis 1141. Conradus rex Curiam ſuam Ratiſponæ habuit in feſto pentecoſtes, ubi nonnulli Saxoniæ principes affuerunt. Adelbertus Moguntinus archiepiſcopus, cum Saxonibus aduerſus regem cõiurat, ſed non longè poſt 16. calendas Augu ſti moritur: cui Marcolphus in archiepiſcopatu Moguntinenſis eccleſiæ ſucceſsit, qui fuit antea præpoſitus eccleſiæ Aſchaffenburgenſis in eadem parœchia, & biennium in pontificatu non compleuit. *Marcolphus archiepiſcopus Moguntinus.*

Eodem anno obijt domina Richiza Imperatrix, uxor Lotharij Imperatoris, & iuxta maritum ſuum in monaſterio Luterenſi ſepulta eſt. Obijt etiam Conradus archiepiſcopus Magdeburgenſis, cui Fridericus maioris eccleſiæ cuſtos, fratrũ electione ſucceſsit. Henricus quoq́ue Marchio Brandeburgenſis ſine liberis obijt, Marchiam in manibus regis imperio liberam dereliquit: quam Conradus rex conſilio principum Adelberto comiti de Solttuedel, in feudum imperiale conceſsit. Fratri quoque ſuo comiti Henrico ipſe rex in uxorem dedit filiam Lotharij Imperatoris, relictam uiduam Henrici ducis Bauariæ, & creauit eum in ducem Auſtriæ. *Imperatrix Richiza.* *Ducatus Auſtriæ erigitur.*

Anno Volmari abbatis 21. dominicæ natiuitatis 1142. Rex pentecoſten apud Frãckfordiam celebrat, ubi penè omnes totius regni principes, põtifices & abbates conuenerunt: ibiq́ue celebratæ ſunt nuptiæ 14. diebus, impenſis regalibus: quibus fratri ſuo primo duci Auſtriæ Henrico filiã Lotharij Imperatoris relictam, Henrici Bauariæ ducis Gertrudem rex copulauit uxorem. Ibi Henricus cognomento Leonis, filius Henrici ducis Bauariç, & Gertrudis præfatæ filiæ Lotharij Imperatoris, de manu regis Conradi Saxoniæ ducatum accepit. *Conuentus principum apud Frãckfordiam.*

Eodem anno obijt Marcolphus archiepiſcopus Moguntinus, cui Henricus maioris eccleſiæ præpoſitus ſucceſsit, qui duobus cardinalibus S. Romanæ eccleſiæ præſentibus legatis, in Franckfordia, regalium inueſtituram ab ipſo rege Conrado ſuſcepit. *Henricus archiepiſcopus Moguntinus.*

Eodem anno Henricus ſanctæ memoriæ abbas in Breitenauu (de quo ſuprà diximus) quatuor corpora de collegio undecim millium uirginum ab Arnoldo Colonienſium archiepiſcopo impetrauit, quæ ſexto nonas Iulij cum honore maximo ad monaſterium ſuum introduxit.

Anno ſequente Adelbero Treuirorum archiepiſcopus, monachos de cœnobio ſancti Maximini Treuerenſis, propter inordinatã uitam expulit, & alios in locum eorum reſtituẽs, abbatem Sigerum nomine eidem cœnobio præfecit.

Hoc anno hyems fuit dura & aſperrima. Gertrudis quoq́ue filia Imperatoris Lotharij, quam Henrico duci Auſtriæ poſt obitum prioris mariti nuptam diximus, ob difficultatẽ partus diem clauſit extremũ, & cum patre matreq́ue ac priore coniuge, duce Henrico, mœrentib. cunctis Saxoniç incolis *Hyems fuit aſperrima.*

in monaſterio Luterenſi ſepulta eſt. Celeſtinus papa 2. obijt: cui Lucius ſecundus ſucceſsit.

Caput S. Felicis papæ in Breitennaugi inuentũ eſt.

Anno Volmari abbatis 22, Domini autem milleſimo centeſimo quadrageſimoquarto, apparuit ſancto Henrico Breitennaugienſis cœnobij reuerendiſsimo abbati quondam huius cœnobij Hirſaugiẽſis (ut prædictum eſt) monacho, beatus Felix papa & martyr, reuelans ei caput ſuum, quod in abſide ipſius eccleſiæ multis annis iacuerat abſconditum, 13. calendas Septembris. Sanctus autem uir caput ſancti martyris de terra cum ſumma reuerentia leuauit, & fratribus Hirſaugienſibus particulam unam pro maximo charitatis munere tranſmiſit.

Anno Volmari abbatis 24, Lucius papa obijt: cui Eugenius abbas ſancti Anaſtaſij Ciſtercienſis ordinis & quondam monachus ſancti Bernardi ſucceſsit.

Terræmotus.

Anno Volmari abbatis 25. qui fuit dominicæ natiuitatis 1146, magnus terræmotus factus eſt 15 uicibus: cometa apparuit, & ſequente anno magna peſtilentia ſubſecuta eſt.

Buggo.

Eodem anno nonis Decembris obijt Buggo Vuormatienſis epiſcopus, uir multarũ uirtutum, & per manus Guntheri Spirẽſis epiſcopi in Schonaugienſi monaſterio, quod ipſe in honorem ſanctæ Dei genitricis & uirginis Mariæ conſtruxerat & conſecrauerat, ſepultus eſt. Præfuit autem eccleſiæ Vuormatienſi ſtrenuè annis 36. cui in epiſcopatu ſucceſsit Conradus huius nominis primus, qui multas perſecutiones à multis ſuſtinuit. Suo nanque tempore Conradus comes Palatinus Rheni, frater primi Friderici Imperatoris, poſſeſsiones eccleſiarum uiolenter diripuit: cui cùm nemo poſſet reſiſtere, quia dies mali erant, cogebãtur miniſtri Domini res ablatas aut pecunijs redimere, aut iniurias cum dãno patienter tolerare. Extat huius Cõradi epiſcopi ad S. Chriſti uirginẽ Hildegardem in monte S. Ruperti apud Bingios abbatiſſam epiſtola, in qua ſuarũ calamitatũ quas patitur, meminit, & eius conſilium & orationum ſuffragia humiliter petit. Cui uirgo ſancta, & uerba ſanctæ admonitionis diuinitus inſpirata reſcribit, & orationum ſuarum ſicut petierat, participem facit.

Conradus.

Conradus Palatinus.

Hildegardi ſcripſit epiſcopus.

Eclipſis ſolis fames, peſtilentia fuit.

Anno Volmari abbatis 26. qui fuit dominicæ natiuitatis 1147, eclipſis ſolis facta eſt 7. calendas Nouemb. circa horam diei penè quartam. Ipſo anno fames ſubſecuta eſt. Famem etiam peſtilentia & mortalitas magna ſubſecuta eſt, & cunctæ poſteritati incredibilis.

Embricho Herbipolenſis epiſcopus.

Eodem quoque anno Embricho Herbipolẽſis epiſcopus (de quo ſuprà diximus) de Græcia rediens, Aquileię moritur, ibique ſepelitur: pro quo Sigefridus in epiſcopum conſtituitur. Eggebertus etiam Bambergenſis epiſcopus moritur, in cuius locum Euerhardus ordinatur. Conradus rex Vngariam in manu ualida ingreſſus, ducem obſides dare cõpulit, eumque ſub iureiurando ad fidelitatem coarctauit. Inde progreſſus Hieroſolymã adijt cum maxima Chriſtianorum multitudine, anno uidelicet Domini milleſimo centeſimo quadrageſimo octauo, qui fuit Volmari abbatis 28. ſed nihil dignum peregit, quin potius maior pars exercitus fame, peſte & gladio perijt. Ditata eſt terra Paganorum, & repleta de ſpolijs & armis, quę à Romano exercitu in hac expeditione ceperunt.

Expeditio regis contra Ieruſalem.

Paſſagium ad terram ſanctam.

Eodem anno maximus Chriſtianorum exercitus, ab omni Germania, Gallia, Iralia, Hiſpania, Anglia, & Vngaria, imò ex Europa tota, poſt feſtum paſchatis ad recuperãdã terram ſanctam B. Bernardo crucẽ ex imperio Eugenij papæ contra infideles prædicante motus eſt: quorum expeditio & ge

ſta cum

ſta,cùm à multis copioſe deſcripta ſint,nos ea ſilentio tranſire ſtatuimus.

Anno Volmari abbatis 28.Eugenius papa 3,conuocatis ex omni Germania & Gallia epiſcopis & abbatibus,Remis cõſilium habuit,ubi Arnoldus Colonienſis archiepiſcopus ab officio ſuo ſuſpenditur,quoniã uocatus ad ſynodũ uenire contẽpſit.Ibi plurima ad utilitatem eccleſiæ tractata ſunt. *Concilium celebratur Remis.*

Eodem anno Conradus Rex de Hieroſolyma rediens,filium ſuum ungi fecit in regem,nomine Henricum,Aquiſgrani,qui non multo pòſt obijt.

Eodem quoq; anno S.Malachias archiepiſcopus Lemorienſis in Hibernia,ueniẽs ad Clareuallem,ſanctum uiſitare Bernhardum,migrauit ad Dominum 3.nonarum Nouembrium,uir apoſtolicæ uitæ & totius forma perfectionis exemplarq; uirtutisqui: inter cætera uirtutũ ſuarum inſignia mortuum reſuſcitauit,fidem in Hibernia reformauit,& ſanctam religionẽ mirificè dilatauit.Huius uitam ſanctus Bernardus abbas deſcripſit. His fermè temporibus idem S.abbas Bernardus,ad prædicãdam contra infideles crucem Domini,iuſſu papæ Eugenij perambulabat Germaniam,& multis ubique ſignis miraculisq; effulſit.In territorio nanque Conſtantienſi una die cæcos undecim illuminauit,ſanauit mancos decem,& claudos 18.reſtitutis ambulandi uiribus ad integrum reformauit. Cùm eſſet in ipſa ciuitate Conſtantienſi,uirtutum fama undiq; ſe diffundẽte,miſit ad eum abbas Augienſis monaſterij cæcum hominem,quem ſuis eleemoſynis ſuſtentabat, & confeſtim uidenſem illum recepit. In eadem diœceſi cæcum natum illuminauit,ſurdum quoq; & mutum à natiuitate auditu & loquela reſtitutis ſanauit.In ciuitate Baſilienſi cùm ſermonem haberet ad populum,oblata eſt ei fœmina muta,& orante eo loqui cœpit perfectè.Cæcum quoq; ibidem illuminauit,& claudo reſtituit greſſum.In ciuitate Spirenſi Cõrado rege Romanorum præſente,puerum claudum ſibi ablatum ſanauit.In capella epiſcopi eiuſdem ciuitatis rege uidente,uiſum reddidit cçcæ cuidam mulieri,& claudo nato greſſum donauit. His miraculis Spiræ factis Volmarus abbas cum duobus monachis,Burcardo poſtea abbate in Vuingarthen & Conrado interfuit,ſermones uiri ſancti audiuit,cum eo bibit,manducauit & colloquium habuit.Ex Spira deſcendit uir Dei Franckofordiam,& rex Romanorum cum eo,ubi innumeris uirtutibus effulſit, & multos diuerſis infirmitatibus oppreſſos ſanauit,& uerbum Dei omnibus cum fiducia prædicans,uerum ſe Dei famulum oſtendit.Inde nauigio deuectus peruenit ad oppidum Bingionũ,ubi in monaſterio S.Ruperti ducis ab altera parte Nabi fluminis Deo dilecta uirgo S.Hildegardis magiſtra,deuotis præſidebat uirginibus,ſub regula diui patris noſtri Benedicti omnipotenti Domino famulantibus:cui antea per literas uerba ſanctæ admonitionis tranſmiſerat,cum certis muniſculis,quæ pro reliquijs in eodem loco ſeruãtur.Veniens autẽ ad ſanctã Chriſti ſpõſam uir Dei Bernardus,poſt mutuã in Chriſto ſalutationẽ,iuſsit ſibi uolumina quæ ipſa uirgo diuinitus inſpirata conſcripſerat afferri,quibus diligẽter reuiſis ultra modũ admirãs,ad circũſtantes fertur dixiſſe:Hæc ſcripta non ſunt humanitùs adinuẽta,ſed per S.ſpiritũ diuinitus inſpirata:nec poteſt ea mortalis homo intelligere,niſi ad Dei ſimilitudinẽ intus in anima ueraciter fuerit reformatus.Ad hęc capellanus ſanctę uirginis monachus deuotiſsimę cõuerſationis reſpondit:Reuerẽde pater uera quidẽ ſunt quæ dixiſti,ſed homines multi nõ ſolùm ſeculares idiotę,ſed etiam religioſi & docti animũ famulę Chriſti quotidianis oblocutionibus mirabiliter cruciant,dum hęc non diuinitùs inſpirata,ſed aut ſomnia muliebria & deſtructi cerebri deliramenta,aut per dæmones immiſſa fal-

S.Bernardus Germaniam peragrat.

In ciuitate Conſtantienſi fecit miracula.

In Baſilea.

In Spira.

Volmarus abbas cum Bernardo fuit.

In Bingen S.Hildegarden Bernardus uiſitat.

N. Ædium Bernardi.

laciter confirmant. Cui uir Dei: Non miramur (inquit) frater chariſsime, ſi dormientes in peccatis, diuinas reuelationes exiſtimant ſomnia, ſcientes uerum quod S. Apoſtolus dixit: Animalis homo non percipit ea quæ ſunt ſpiritus Dei, ſtultitia enim eſt illi, & non poteſt intelligere, quia ſpiritualiter examinatur. Omnibus enim in peccatis luxuriç, auaritiç & ſuperbiç, quaſi dormiendo iacentibus, diuinæ admonitiones ſomnia uideri conſueuerunt: quoniam ſi uigilarent in timore Domini, ſigna diuinarum reuelationum uera proculdubio agnoſcerent. Qui autem immitti hæc à dæmonibus dicunt, diuinarum inſpirationum occulta & myſtica ſigna non mouerunt, ſimilesq; illis iudicandi ſunt, qui dominum & ſaluatorẽ noſtrum Ieſum Chriſtum eijcere dęmonia in poteſtate Beelzebub dixerunt. Ad ſanctam quoq; Hildegardem dixit: Et tu filia chariſsima, non metuas opprobria hominũ, Deum habens defenſorem, quoniam ſicut ſtipula peribunt, ueritas autem Domini manet in æternum. Nos quoq; ob tui amorem operam dabimus, ut hæc tua ſcripta per dominum Apoſtolicum lecta & confirmata ſecurè proferantur in lucem. Obtulit autem ſancto Virgo Hildegardis uiro Dei poſtulanti particulam reliquiarum ſancti Ruperti ducis & confeſſoris, pro quibus & ipſe poſtea nonnulla ſanctorum capita ei remiſit. Facta ſunt hæc in monte S. Ruperti in præſentia Meginhardi comitis de Spanheim, ſub cuius ditione temporali præfatum cœnobium conſtructum eſt, in quo & filiam habuit ſanctimonialem nomine Hiltrudem, uirginem ſanctiſsimæ conuerſationis, quç cum beata Hildegarde ſub magiſterio B. Iuttæ in amore Dei fuerat inſtituta. Aderant ibi cum eo comite præſentes Cuno abbas ſancti Diſibodi, & Bernhelmus primus abbas in Spãheim, cum multis alijs clericis, monachis & ſecularibus. Ibi tunc Bernhelmus abbas præfatus, per medium ſancti Bernardi, ad inſtantiam ſui ac comitis Meginhardi dextrum crus à genu infra uſq; ad pedem excluſiuè de corpore ſancti Ruperti ducis integrum cum cute & carnibus à beata Hildegarde & tota eius congregatione ſanctarum uirginum obtinuit, & cum magna reuerentia & honore ad ſuum monaſterium Spanheimenſe introduxit, quod uſq; in hodiernum diem integrum habemus. S. uero Domini famulus Bernhardus ualedicẽs uirginem Chriſti Hildegardem cœptum iter per deſcenſum Rheni continuat, & in Bopardia paralyticum in medio populi, manu illi impoſita curat. Inde per Moſellæ alueum Treuerim conſcendit, & tres cæcos, claudum unum, & ſurdam mulierem in eadem ciuitate omni inſpectanti populo curauit. Deniq; in Cõfluẽtia, in Colonia & Andernacho multa ſigna & miracula fecit. Nam in eadem ciuitate Colonienſi per triduum moratus, 12. claudos, mancos duos, cæcos quinq;, & ſurdos decem curauit, ac tribus mutis loquelam reſtituit, & alia innumera ſigna fecit. Apud Aquiſgranũ, dum in illa famoſiſsima toto Rom. orbe imperiali capella S. pater miſſam celebraret, claudo homini greſſum, & cæcis quatuor uiſum coram multitudine populorum reſtituit. In ciuitatibus quoq; Leodicẽſi & Neruiorum, quæ nunc Cameracenſis appellatur, multis loquelam, ſurdis auditum, cæcis uiſum, claudis greſſum, & infirmis quolibet morbo ægrotantibus ſanitatem ſine certo numero reſtituit.

Contra eos qui reuelationes ſomnia dicunt.

Bernhardus conſolatur Hildegardem.

Meginhardus comes in Spanheim fuit præſens.

In Bopardia paralyticum ſanat.
In Treueri quoq;.
In Confluentia.
In Colonia etiam 32. curauit.

Aquiſgrani miracula facta.

Anno Volmari abbatis prædicto, dominicæ natiuitatis 1149, indictione duodecima, Craffto comes de Spanheim, filius Meginhardi ſenioris, & frater iunioris, filiam Adolphi comitis Hombergenſis nomine Clementiam, uirginem ſpecioſam, pudicam, & Chriſto deuotiſsimam pro uxore deſponſauit: quæ cùm Chriſto uirginitatis ſuæ florem deuouere ſtatuiſſet,

ſponſi

ſponſi mortalis conſenſum petijt & impetrauit. Vnde ipſa uenerabilis uirgo Clementia, in cœnobio S. Irmynæ in horreo Treuerenſi noſtri ordinis monialis facta eſt, & omnipotenti Deo in magna ſanctitate multis annis ſeruiuit. Porrò ipſe Craffto S. uirginis ſponſus, in cœnobio meo præfato Spanheimenſi ſub abbate Bernhelmo monachus factus eſt, in quo tam religioſe tamq́ prudenter conuerſatus eſt, ut Bernhelmo defuncto, in locum demortui abbas ſit ordinatus, ſicut in ſequentibus dicemus.

Clemẽtia comitiſſa, monialis facta in Treueri.

Craffto comes, fit monachus in Spãheim.

Anno Volmari abbatis 29. qui fuit dominicæ natiuitatis 1150. ignis & aqua per diuerſas mundi partes, innumeras clades & damna operantur. Ipſe totus annus plenus miſeriarum, ſubſequenti præſagium erat. Hyems ualidiſsima & nimium diuturna fuit. Igneæ in cœlo acies uiſæ ſunt. Vrbs Traiectenſis tota cum eccleſijs incendio conflagrauit, ubi crux quędam lignea de alto cadens deſuper cadente templi tecto cum trabibus illæſa permãſit. Quæ etiam diutiſsimè in incendio poſita, incorrupta poſtmodum inuenta eſt, clauis duntaxat patibuli ferreis, quibus dominica imago detinebatur, liquefactis. Hæc crux ad memoriam facti miraculi in templo S. Bonifacij honorificè ſeruatur. His temporibus Eugenius papa 3. Treuerim uenit cum 18. cardinalibus, epiſcopis, & abbatibus multis, inuitatus ab Adelberone eiuſdem ciuitatis archiepiſcopo, qui papam cum cæteris qui aderant omnibus per tres menſes in cibo ac potu ex proprijs ſumptibus copioſiſsimè prouidit. Ibi papa Eugenius eccleſiam monaſterij ſancti Mathiæ Apoſtoli de nouo reparatam pridie calendas Februarij dedicauit. Synodũ quoque tam epiſcoporum quàm cardinalium & abbatum ibidem celebrauit, ubi Henricus archiepiſcopus Moguntinus, & S. abbas Clareuallis Bernardus ipſi ſummo Põtifici mirabilia quæ Deus operabatur in famula ſua Hildegarde montis S. Ruperti confeſſoris abbatiſſa retulerunt. Quibus auditis papa attonitus, & rem diligentius inueſtigare uolens Virdunenſem epiſcopum Adelbertum cum alijs uiris fide dignis miſit ad S. Hildegardem, ut cum humilitate & manſuetudine ſine ſtrepitu uel curioſitate, quid rerum eſſet, ab ipſa ſciſcitarẽtur. Qui cùm ad monaſteriũ, in quo degebat S. uirgo, deueniſſent, & iuxta commiſsionem apoſtolicam, ueritatem ab ipſa humiliter inquirerẽt, illa ſimpliciter quæ de ſe erant aperuit, & legatos cum ſcriptis & libris reuelatis ſibi diuinitus dimiſit. Quibus papa recognitis, uolumina S. uirginis ſibi tranſmiſſa, coram cardinalibus, archiepiſcopis, abbatibus & omni clero publicè recitari præcepit, & per ſe lectoris officio functus, partem non modicam legit, per quæ omnium mentes in ſtuporem uerſæ, ac uoces in laudem creatoris omnium excitatæ ſunt. Aderat ibi S. pater Bernardus, quo mediante ſummus pontifex cum cæteris monebatur omnibus, ne tam inſignem lucernam ſilentio tegi pateretur, ſed gratiam tantam quam Dominus ſuo tempore manifeſtaſſet, ipſe ſua authoritate confirmaret. Ad hęc S. Pontifex benigno fauore conſentiens, deuotam Chriſti uirginem literis ſalutatorijs uiſitauit, in quibus ei licentiam autoritate Apoſtolica proferendi & ſcribendi quæcunque per ſpiritum ſanctum cognouiſſet, glorioſe conceſsit, eamq́ ut ſine timore reuelata ſibi conſcriberet, animauit: cuius epiſtolæ tenor fuit. Eugenius epiſcopus ſeruorum Dei ſeruus, dilectæ in Domino filiæ Hildegardi præpoſitæ in monte ſancti Ruperti, ſalutem & benedictionem apoſtolicam. Miramur, ô filia, & ſupra quàm credi poteſt miramur, quia Deus noſtris temporibus iam noua miracula oſtendit, cùm te ſpiritu ſuo ita perfudit, quod diceris multa ſecreta uidere, intelligere & proferre. Hoc à quibuſdam ueridicis perſonis ita

Ciuitas Traiectẽſis crematur.

Synodus apud Treuerim habita

Eugenius.

Libri Hildegardis leguntur à papa in ſynodo.

Epiſtola papæ ad Hildegardum

eſſe percepimus,qui ſe fatentur te uidiſſe & audiuiſſe.Sed quid nos dicere ad iſta ualemus,qui clauem ſcientiæ habentes,ita quod claudere & aperire poſſemus,& hoc prudenter facere per ſtultitiam negligimus?Congratulamur autem gratiæ Dei,congratulamur & dilectioni tuæ:& hoc te admonemus,ut ſcias,quoniam Deus ſuperbis reſiſtit,humilibus uerò dat gratiã. Gratiam ergo quæ in te eſt,per humilitatem ſerua & cuſtodi:ita ut ea quæ in ſpiritu proferenda ſenſeris, prudenter proferas,quatenus illud à Domino audias:Dilata os tuum,& ego implebo illud.Quod nobis de loco illo, quem tibi in ſpiritu præuidiſti,ſignificaſti, hoc permiſsione & benedictione noſtra & epiſcopi tui fiat,ita quod ibi regulariter cum ſororibus tuis uiuas ſecundum regulam ſancti Benedicti,ſub eiuſdem loci clauſura.Ad hęc uirgo Chriſti ſummo pontifici literas reſponſales diuinitus inſpirata remiſit,in quibus eum de arcanis quæ habebat in corde ſuo admonuit,& diuinam circa hæc uoluntatẽ & bene placitum indicauit. Fuit autem hæc uirgo Hildegardis beatiſsima,oriunda ex comitatu Spanheimenſi,in uilla quę uocatur Bickelnheim,patre Hildeberto & matre Mechtilde progenita,tẽporibus Henrici Imperatoris quarti, anno domini 1098.indictione 6.cuius pater Hildebertus uir nobiliſ,in curia comitis Meginhardi de Spãheim nobiliſsimi & illo tempore potentiſsimi militabat,uir diues & honoratus in ſeculo.At Hildegardis anno ætatis ſuæ 5.monaſticis diſciplinis imbuendo tradita fuit à parẽtibus ſuis B.uirgini Iuttæ in monte Diſibodi,pro Chriſti amore incluſæ ſorori præfati comitis Meginhardi,de qua ſuperius dictũ eſt:à qua in timore Domini laudabiliter erudita,nihil aliud quàm cœleſtia didicit amare.In eodem loco omnipotenti Deo multis annis in humili caſtitate ſeruiuit,donec tandem poſt obitum uenerabilis Iuttæ numero uirginum augmentato per diuinam reuelationem inſtructa , ad montem ſancti Ruperti iuxta oppidum Bingionum,ubi Nahus Rhenum influit,cum 18. ſubiectis monialibus tranſmigrauit:ibi comite de Spanheim Meginhardo, alijsq́ꝫ fidelibus Chriſti adiuuãtibus,cœnobium pro ſacris uirginibus conſtruxit, in eo uidelicet loco ubi S.Rupertus dux cum matre ſua Bertha nomine,ſancta fœmina,temporibus Ludouici primi Imperatoris caſtellum & manſionem habuit.Sub cuius magiſterio inter alias fœminas ſacras Hiltrudis uirgo deuotiſsima,fuit ipſius comitis Meginhardi præfati ſpecioſiſſima filia,de qua ſuprà dictum eſt,quæ amore cœleſtis regni latum in terra dominium reſpuit,& ſanctæ conuerſationis habitum ſub diſciplina ſororis genitoris ſuæ Iuttæ,in mõte diui præſulis Diſibodi ſuſcepit.Ob huius uirginis intuitum pater comes Meginhardus multa bona ipſi cœnobio contulit,& ius loci quod partim ad eccleſiam Moguntinam, partim ad ditionem Bernhardi comitis de Hildesheim filij Ioannis fratris ſui pertinebat,ratione uſufructus,data pecunia emit,& ſanctę Hildegardi tradidit,dans & concedens ei omnimodam libertatem eligendi protectorem quemcunque uoluiſſet, ipſumq́ꝫ locum à ſuo domino,poteſtate & aduocatione in perpetuum abſoluit.Porrò ſancta uirgo Chriſti Hildegardis ab infantia diuinis reuelationibus uſitata,cùm præter pſalterium & ſimplicem pſalmodiam Latini ſermonis ab homine nec artem didiciſſet,nec uſum haberet,mirabiliter tamen ſpiritus ſancti gratia illuſtrata,multa ſcripſit,multa dictauit,partim Latino,partim Teuthonico diſtincta ſermone,quę non humano ſenſu aut intellectu,ſed diuino potius afflatu didicit,& ideo non niſi à ſpiritualibus ſcripta eius intelligi poſſunt. Scripſit autem librum magnum & multæ ſubtilitatis,quem Sciuias pręnotauit,qui incipit,Et factũ eſt in anno nono. Item

Papa congratulatur Hildegardi. Exhortatur eam ad humilitatem.

Natiuitas B.Hildegardis.

Quinquennis ad monaſterium traditur.

Monaſteriũ Ruperti iuxta Bingios fundatur.

Hiltrudis.

Libri quos S.Hildegardis per reuelationes compoſuit.

Item Diuinorum operum libros tres. Vitę meritorum libros 3. De cauſis & remedijs omnium morborum humani corporis, opus inſigne, quod Medicinam prænotauit compoſitam, & incipit: Deus ante creationem mundi abſq; initio fuit & eſt. Item alium librum de Naturis herbarum, quantum ad curam humani corporis pertinent, ſatis pulchrum edidit, quem Simplicem medicinam prænotauit. Item in regulam S. patris noſtri Benedicti breue quidem ſed utile opuſculum compoſuit, ſic incipiens: Et ego paupercula fœmina forma. Item ad 30. ſubtiliſsimas quæſtiones Vuiberti monachi per epiſtolā ſibi prępoſitas, per ſpiritum ſanctū edocta, tam profundè, propriè & catholice reſpōdit, ut legentes meritò uertat in ſtuporem. Hoc opuſculum ſic incipit, Charitas quæ cum abſtinētia peccatorum fidem inſtruit. Scripſit etiam per uiſionem cœlitus inſtructa, uitam ſancti Diſibodi epiſcopi Hibernienſis, de quo ſuprà iam diximus. Vitam quoq; ſancti Ruperti ducis & confeſſoris. In octo & quinquaginta Euangelia dominicalia per circulum anni homilias, totidem multum ſubtiles, difficiles & profundas. Epiſtolas etiam ad diuerſas perſonas pluſquàm 150. exhortatorias ſcripſit, in quibus ſingulos de occulto mētis ſtatu eorum, ad meliora admonitos facit. Ad Treuerenſes, Moguntinenſes & Colonienſes literas & plures & prolixas ſcripſit, in quibus futuram eis calamitatem prædicit. Inter alias etiam ad abbatem & fratres huius cœnobij Hirſaugienſis epiſtolas & literas diuinis reuelationibus plenas ſcripſit, imò & ſua perſonali præſentia in hoc monaſterio fuit, de quibus mentionem faciemus quum ad tempora Manegoldi abbatis texendo hiſtoriam peruenerimus. Extant denique in præfato cœnobio ſancti Ruperti uſq; in præſentem diem copiæ literarum & epiſtolarum, ad ſanctam ipſam Hildegardem miſſarum, per Conradum 3. & Fridericum primum Romanorum Imperatores, perq; Eugenium 3. Anaſtaſium 4. Adrianum 4. & Alexādrum 3. Romanos pontifices: per archiepiſcopos Moguntinos, Henricum, Arnoldum, & Chriſtianum, perq; Treuerenſes, Colonienſes, Bremenſem, Saltzburgēſem, Hieroſolymitanum, Magdeburgenſem, & plures in Italia: ac per epiſcopos, Bambergenſem, Spirenſem, Vuormatienſem, Conſtantienſem, Virdunēſem, Leodinenſem, Traiectenſem, Pragenſem, & alios ex Germania, Gallia, & Italia plures: per abbates ſanctos, in primis Bernardū Clareuallēſem, Adam Eboracenſem, perq; Eberbacēſem ſancti Anaſtaſij ex Roma, de Keiſheim, per Hirſaugiēſem Manegoldum, ſancti Hamerani Ratiſponenſem, Monichen Nuuenburgenſem, ſanctæ Mariæ ad martyres Treuerenſ. S. Mathiæ Treuerenſis, ſancti Diſibodi, Campidonenſem, Eluacenſem, Mulbrunnen, Montis monachorum, Bābergenſem, Zuueifaldenſem, Spanhemenſem, Salenſem, Beſonis uillæ S. Martini, Colonienſem, Bruuuilerenſem, Vuerelenſem, Heilsbronnenſem, Belleuallenſem, Carilocenſem, Clarefontenſem, Charitatis, Bethaniæ, Sprengersbacenſem, Rodenkirchenſem, Eluerſtadenſem, Salueldenſem, in Vuadegas, & alios complures. Per præpoſitos quoq; in Flamheim regularium, in Heyna regularium, in Veſtera regularium, in Herde Præmōſtratenſium, in Himelauue noſtri ordinis monialium, in ualle Dei monialium Ciſterciēſis ordinis, in Cappenberg ſancti Victoris Moguntinenſis, S. Caſtoris in Confluētia S. Andreæ in Colonia, Erfordenſem, maioris eccleſiæ Moguntinenſem, ſancti Simeonis Treuerenſem, in Rueſtede, Frāckofordenſem, maiorum eccleſiarum Treuerenſ. Colonienſem, Bonnenſem, & alios plures. Per abbatiſſas etiam S. Eliſabeth Schonaugienſem noſtri ordinis eodem ſpiritu ſcribentem: per Gandersheimenſem, in Vuech-

Epiſtolas multas ſcripſit.

Ad fratres et abbatem Hirſaug. literas dedit.

Imperatores papæ ſcripſerunt Hildegardi.

Archiepiſcopi.

Epiſcopi quoq;.

Abbates quoq; Hildegardi ſcripſerunt.

Præpoſiti.

Abbatiſſæ.

terſuuinckel de Altzen noſtri ordinis,in Altuuich Traiectenſis diœceſis,
in Krunchen ſanctæ Mariæ Ratiſponenſem,in Keyſungen ſancti Cyriaci
Erphordenſem,in Lubbelsberg,in Vuidergoldeſdorff,in Sebach noſtri or
dinis,in Gronechtal,ſancti Theodori Bambergenſem noſtri ordinis,in ue
teri monaſterio Mogũtinenſem,Olſtatenſem,in ſuperiori monaſterio Ra=
tiſponenſem,in Nuſsia noſtri ordinis,ſanctarum uirginum in Colonia,in
Didenkirchẽ,in Adernacho,S.Glodeſindis Metenſem,in Erdendal,& per
alias complures:ſed & per ſacerdotes,philoſophos,& magiſtros,tam de re=
motis quàm de uicinioribus locis non paucæ,quibus literæ ipſius reſpon=
ſales inſpirante ſpiritu S.dictatæ,plenæ myſterijs & arcanis ſunt cõiunctæ,

Omnibus reſpondit.

Omnibus enim conſolationẽ ſpiritus ſancti ab ea quęrentibus,aut uerbum
ſanctæ admonitionis poſtulantibus,ſcriptis & orationibus ſuccurrere con
ſueuit,& nullum unquam quantumcunque debilem,abiectum uel paupe=
rem deſpexit.Multis tam in uita quàm poſt mortẽ miraculis claruit,& infir

S. Hildegardis multis miraculis claruit.

mos quolibet modo grauatos ad ſe confluentes orationibus in Chriſti no=
mine curauit.Eius uita,conuerſatio & mirabilia geſta per Theodoricũ no=
ſtri ordinis abbatem in tribus libris diligenter conſcripta habentur.

Anno Volmari abbatis 30.qui fuit dominicæ natiuitatis 1151.indictione
14.ſexto calendas Aprilis obijt Bernhelmus,monaſterij mei Spanheimen=

Bernhelmus abbas Spanheimenſis obijt.

ſis primus abbas,anno ætatis ſuæ quàrto & ſeptuageſimo in medio chori
ſepultus,uir laudabilis inſtitutionis, & non minus uitę merito quàm erudi
tione ſcripturarum uenerandus. Huic in abbatia per unanimem fratrum
electionem ſucceſsit Craffto monachus eius & filius Meginhardi comitis

Crafftofit 2 abbas in Spanheim

de Spanheim frater B.Hiltrudis ſanctimonialis,& ſponſus quondam de=
uotiſsimæ uirginis Clementiæ filiæ comitis de Homberg ſanctimonialis a=
pud Treuiros,in cœnobio ſanctæ Irmynæ,quod Horreum appellatur,de

Caput S.Irmynæ uirginis uenit in Spanheim hoc anno.

quibus ſuprà fecimus mentionem.Erat autem uir in timore Domini,ual=
de deuotus,& non minus humilitate quàm ſanguine clarus. Ipſe magnis
precibus impetrauit caput ſanctæ Irmynæ uenerandæ uirginis,patronæ &
primæ abbatiſſæ præfati monaſterij noſtri ordinis in horreo Treuerenſi,
filiæ Dagoberti regis Francorum,quam ſanctus Vuillebrordus epiſcopus
Chriſto ſponſam conſecrauit,ab Hillino archiepiſcopo Treuirorum,abba=
tiſſaꝙ & tota congregatione ipſius cœnobij,utpote qui eis amore caſtiſsi=
mæ ſponſæ quondam ſuæ,nunc autem Chriſti,Clementiæ,multa bona fe=
cerat,dignusꝙ habebatur cui nihil denegaretur.Quod uenerabile caput uſ
que in præſentem diem in eodem cœnobio meo Spanheimenſi habetur.

Arnoldus archiepiſcopus Colonienſis.

Hoc ipſo anno fames ualida fuit,& mortalitas hominum magna ſubſecu=
ta eſt.Arnoldus archiepiſcopus Colonienſis obijt,cui præpoſitus maioris
eccleſiæ & Cancellarius regis Arnoldus ſecundus in pontificatu ſucceſsit.
Obierunt etiam hoc ipſo anno Cõradus Landgrauius Thuringiæ,Frideri=
cus archiepiſcopus Magdeburgenſis,cui Vuichmannus filius comitis Te=
genburgenſis in Bauaria ſucceſsit,& annis 42.ſatis utiliter præfuit,& Ru=
dolphus epiſcopus Halberſtadenſis,cui ſucceſsit Vdalricus,qui pręfuit an
nis 33.& eſt ſepultus in monaſterio Husburgenſi ordinis noſtri.

Conradus rex tertius obijt.

Anno Volmari abbatis 31.natiuitatis uerò dominicæ 1152,Conradus
rex Roman.tertius apud Bambergenſem ciuitatem infirmitate decubãs,&
diem mortis ſibi adeſſe ſentiens,Duci Friderico filio fratris ſui regalia tra=
didit,filiumꝙ ſuum Fridericum adhuc paruulum commendauit,& ut pro
regno illi acquirendo principibus loqueretur,rogauit,rebusꝙ ſuis diſpoſi=
tis moritur 11 calendas Martij,anno regni ſui 14.ſepultus in eadem ciuita=

te & be-

te, & benedictionem Imperialem à papa non habuit. Poſt cuius obitum, celebris conuentus principum & epiſcoporum, apud Franckofordiam habitus eſt: ibi ſummo fauore cunctorum praeductus, rex Saxoniae in regem Romanorum eligitur, uir ſtrenuus & multorum operum, ſicut in ſequentibus partim dicemus. Imperauit autem annis ſeptem & triginta.

Fridericus Imperator primus eligitur.

Eodem anno obijt Adelbero archiepiſcopus Treuirorū, uir magnanimus & ſingularis cenſurae. Hic à Lothario Imperatore in die S. paſchatis Aquiſgrani regalibus ſuſceptis, fratrem eius Simonem publicè excommunicauit, & ſub Euangelio tantae feſtiuitatis ipſo Imperatore praeſente eccleſiam exire coëgit. Verùm de monaſterio S. Mathiae & caeteris coenobijs monachorum, multa per uiolentiam diripuit, & in uſus proprios conuertit. Succeſsit [illegible] in archiepiſcopatu Hillinus maioris eccleſiae decanus, & praefuit annis 18. Arnoldus Colonieñſis archiepiſcopus Romā profectus à papa Eugenio ordinatur, à quo cum pallio & honore ad ſedem ſuam remiſſus eſt.

Adelbero archiepiſcopus Treuerenſis obijt.

Hillinus archiepiſcopus Treuerenſis.

Anno Volmari abbatis 32. qui fuit dominicae natiuitatis 1153. Henricus archiepiſcopus Moguntinus ex praecepto Eugenij papae in die S. Pentecoſtes à duobus cardinalibus Gregorio & Bernhardo deponitur, qui & eodē anno calendis Septemb. mortuus eſt. Hanc breuitatem uitae S. Hildegardis biennio illi antea praedixit, quae in quadam ad eum epiſtola ſic dicit: Audi qui in multis ſcrutinijs me negligis. Coelum de ultione Domini apertum eſt, & nunc inimicis funes dimiſsi ſunt. Tu autem ſurge, quia dies tui breui ſunt, & reminiſcere, quia Nabuchodonoſor cecidit, & quòd corona ipſius perijt. Et alij multi ceciderunt, qui ſe temerè in coelum exaltauerunt. Ah tu cinis, quare non erubeſcis in altum te ſpargere, cùm debeas eſſe in putredine? Henrico itaque ab archiepiſcopo depoſito, Arnoldus cancellarius regis & praepoſitus Aqueñſis ſucceſsit, qui poſtea in monaſterio ſancti Iacobi extra muros Moguntinos fuit interemptus, ut ſuo loco dicemus. Ad hunc S. Hildegardis inter alia ſic ſcribit: ô pater, uiuens lumen, haec uerba mihi ad te dedit. Cur non es fortis in timore meo? Et quare zelum habes, quaſi triticum excribres, ita ut ſeparādo deijcias, quod tibi contrarium eſt? Sed hoc nolo. De oculo autem cordis tui, inquietam mentem abſterge: & de populo tuo iniuſticiam abſcinde: quia tempus bellorum in moribus hominum nunc inſtat, ita quod nec in diſciplina, nec in diſtrictione timoris Domini ſunt. Tu tamen non formides eos ad bonum cohercere, quoniam ſi propter hoc tribulationem & anguſtiam ſuſtinueris, ne paueas, quia filius Dei eadem paſſus eſt. Surge itaque ad Deum, quia tempus tuum citò ueniet.

Henricus.

Hildegardis praedixit mortem epiſcopo.

Arnoldus.

Martyrum eius Hildegardis praedixit.

Eodem quoque anno cùm Henricus Mindenſis epiſcopus propter clericum quendam qui in ciuitate à ſuis, ipſo conſentiente (ut dicebatur) caecatus fuerat, ſe expurgare non poſſet, multis pertaeſus aduerſitatibus coram praefatis cardinalibus epiſcopatui renunciauit, cui Vuernerus eiuſdem eccleſiae praepoſitus ſucceſsit. Eugenius etiam papa tertius obijt, cui Conradus abbas coenobij ſancti Ruffi Viliternae dioeceſis noſtri ordinis & cardinalis ſuccedens, Anaſtaſius quartus nominatus eſt, & ſedit anno uno, menſibus quatuor, diebus 24. Hic Anaſtaſius papa literas ad S. Hildegardē uirginem paterno affectu plenas, & deuotionem praeſeferentes non paruam, in quibus & ſcripta illius mirificè laudibus extollit, & ſe orationibus eius ac totius congregationis humiliter commendat, in primo anno pontificatus ſui tranſmiſit, magnis precibus diuinum ab ea reſponſum efflagitans. Cui ſancta uirgo per reuelationem diuinitus edocta, reſcribens omnia quae illi pro emendatione uitae neceſſaria erant, etiam occultiſsima cordis aperuit.

Epiſcopus deponitur.

Eugenius papa obijt. Anaſtaſius fit papa.

Scripſit Hildegardi.

In qui-

Hildegardis papæ Anaſtaſio prophetauit.

In quibus literis inter cætera prædixit ſchiſma, quod poſt obitum Adriani papæ, qui Anaſtaſio ſucceſsit, ſecutum eſt. Et tu Roma, inquit, uelut in extremis iacens cõturbaberis, ita quod fortitudo pedum tuorũ, ſuper quos hactenus ſtetiſti, langueſcet: quoniam filiam regis, uidelicet iuſticiam, non ardenti amore, ſed quaſi in torpore dormitionis amas, ita ut eam à te expellas. Vnde & ipſa à te fugere uult, ſi non reuocaueris eam. Hoc anno fuit eclipſis ſolis.

Miraculũ de Sacramento dominici corporis.

Eodem anno Coloniç quidam ex patre Iudęo, ſed conuerſo, dum ſacramentum corporis Chriſti in ſolennitate paſchali oretenus ſuſcepiſſet, & eccleſia egreſſus neſcio quid exinde acturus domum inferre cogitaſſet, diuinitùs territus exhorruit, & neſciẽs quò ſe uerteret, foſſa in cœmiterio facta ſacroſanctum corpus dominicum in eam ſepeliuit. Superueniens autem ſacerdos, & rem diſcens foſſam aperuit, & infantuli formã inueniens, eumq́; manibus reuerenter eleuans, ad eccleſiam portare uoluit: ſed mirum dictu, luce cœlitus emiſſa, puerulus manibus tenentis elabens, in ipſa luce aſcendens cœlos penetrauit.

Obijt Mechtildis monialis in Spanheim.

Anno Volmari abbatis 33. qui fuit dominicæ natiuitatis 1154. quarto calendas Martij, obijt Mechtildis ſanctimonialis uirgo in monaſterio meo Spanheimenſi, pro Chriſti amore 29. annis incluſa, ſoror Bernhelmi primi abbatis eiuſdem cœnobij. Hæc apud S. Albanum Mogũtiæ primò fuit incluſa per annos 7. deinde cùm Bernhelmus frater eius in abbatem Spãheimenſem fuiſſet ordinatus, propter maiorem quietem & ſolitudinem, ad eiuſdem cœnobium de conſenſu archiepiſcopi Moguntini & abbatis S. Albani, ſe tranſtulit, & omnipotenti Deo in ieiunijs & orationibus die noctuq́; uſq; ad finem uitæ deuotiſsimè ſeruiuit. Sepulta eſt in medio chori iuxta ſepulchrum fratris ſui abbatis Bernhelmi, non ſine opinione ſanctitatis. Nam angelorum concentus in eius tranſitu auditi ſunt, & uariæ uiſiones oſtenſę, cui & S. Hildegardis adhuc in carne uiuenti, teſtimonium ſanctitatis perhibuit.

Expeditio regis in Italiam.

Circa feſtum S. Michaëlis Fridericus rex in Italiam profectus eſt cum magno exercitu. Interea Anaſtaſius papa moritur, cui Nicolaus Anglicus primò monachus S. Ruffi, deinde abbas, poſtea Albonenſis epiſcopus cardinalis noſtri ordinis ſuccedens, Adrianus quartus nuncupatus, ſedit annis 4. menſibus 10. Rex Fridericus in Italiam traiecto exercitu, primo impetu Placentiam Æmilię ciuitatem edomuit, quædam etiam caſtella ob inſolentiam Mediolanenſium & Cremonenſium igne deuaſtat: deinde Spoletum opulentiſsimam Vmbriæ ciuitatem cõcremat: ſicq́; uerſus mare cum exercitu pacificè tranſiens, Romam peruenit: ubi à pontifice Romano & omni ſenatu honorificè ſuſceptus, in Imperatorẽ conſecratur, & poſt ſolẽnem ordinationẽ facta ſeditione à quibuſdã uulgaribus tempore meridiano, bello ex improuiſo impetitur. Imperator uerò & ſui ſubitò armati, hoſtes ſtrictis gladijs trans Tyberim repellunt, & tanta in eos cæde deſæuiunt, ut ipſe alueus fluminis totus ſanguine occiſorũ mutaretur. Hac cruenta uictoria, 14. cal. Iulij parua manu ſuorum perpetrata, ſequenti die non moratus reditum inſtituit, & in patriam exercitum incolumem reduxit. His temporibus epiſcopatus Lubicenſis de Oldenburg translatus inſtituitur, & Geroldus primus epiſcopus ibidem ordinatur.

Rex in Imperatorem conſecratur.

Bellum inter epiſcopum Moguntinum & comitem palatinum.

Anno autem Volmari abbatis 34. qui fuit dominicæ natiuitatis 1155. bellum graue fuit inter Arnoldum archiepiſcopum Moguntinum, & Hermannum comitem palatinum Rheni. Sed reuerſus ex Italia Fridericus Imperator, perturbatores regni & pacis adeò edomuit, ut in breui pax firmiſſima ter-

ſima terrore ſui aduentus redderetur. Nam ipſe Imperator Arnoldum archiepiſcopũ conſtituerat multis potentibus in circuitu inuitis, quippe qui nouerant eum uirum iuſtum & auſterum, eorum malis ſtudijs minimè con ſenſurum. Vnde Imperatorem Italia exiſtente mouerunt in pontificem arma Hermannus comes palatinus, Emicho comes de Lymigen, Godfridus comes de Spanheim, Henricus comes de Katzenelenbogen, Conradus comes de Kirchberg, & Henricus comes de Dideshem, cum alijs quibuſdam. Reuerſus igitur de Italia Imperator, natale Domini Vuormatię celebrauit, & prædictis comitibus ſimul & Arnoldo archiepiſcopo præfato, pro eo quòd pacem imperatam uiolaſſent, ſatisfactionem pro pœnitentia ex conſilio principum indixit. Prædicti enim comites Emicho, Godfridus, Henricus & alij, ex parte præfati comitis Hermanni Imperatore iubente canes portauerunt, & ſic dominus Arnoldus Archiepiſcopus ab excommunicatione eos abſoluit. Ex parte autem ipſius epiſcopi canes portare cœperũt Ludouicus comes de Lohun, Vuilhelmus comes de Glitzberg, & alij, ſed ob reuerentiam archiepiſcopi ceſſare ab Imperatore iuſsi ſunt.

Comites in partẽ Hermãni contra Arnoldum epiſcopum.

Canes portarunt pro ſatisfactione.

Eodem anno Bernhardus epiſcopus Hildesheimenſis in Saxonia, propterea quòd decem annis cæcus eſſet, & ad regendum inutilis, epiſcopatũ reſignauit, fuitq́ in locũ eius ordinatus Bruno eiuſdem eccleſiæ decanus, uir ſanctus & beatę Marię ſemper uirgini deuotiſsimus, qui octauas natiuitatis eius primus celebrauit, & celebrandas in ſua diœceſi ſolenniter inſtituit: cui & ipſa uirgo ſanctiſsima eaſdem octauas celebranti, ſemel in matutinis uiſibiliter apparuit, & gratias de tanto ſeruitio illi agens, magnam conſolationem & ſpem futuræ retributionis impendit.

Bruno epiſcopus Hildesheimenſis.

Anno Volmari abbatis 35. currente, Arnoldus archiepiſcopus Moguntinus quorundam iniurijs prouocatus, ad pręſentiam Hadriani papę uenit, à quo ſuſceptus honorificè, Apoſtolicam ab eo legationem promeruit, indeq́ reuerſus ad Moguntiam cum honore receptus fuit. Hoc ipſo anno Imperator Fridericus Agnetem principis Burgundiæ filiam uxorem duxit, repudiata priore legitima uxore apud Conſtantiam, unde grauiſsimum in eccleſia ſcandalum exortum eſt. Hermannus palatinus comes obijt, cui frater Imperatoris ex parte patris Conradus nomine ſucceſsit, homo Dei oblitus, eccleſiis monaſterijsq́ & miniſtris eorum, maximè Vuormatienſi antiſtiti Conrado, multas iniurias per uiolentiam irrogauit.

Imperator uxorẽ ſuam repudians ſuperinduxit aliam.

Hermannus comes obijt.

Eodem anno qui dominicæ natiuitatis 1156. fuit, Imperator circa feſtum omnium ſanctorum uenit ad Coloniam, & tam à ciuibus quàm ab archiepiſcopo Arnoldo ſatis honorificè fuit receptus, ubi miles quidam Bernhardus nomine, qui in necem Hermanni de Vuinceburg cõſpiraſſe, à duce Saxonum fuit conuictus, Imperatoris iuſſu decollatus eſt.

Anno ſequente qui fuit dominicæ natiuitatis 1157. indictione 5. Volmarus abbas quintus decimus huius monaſterij Hirſaugienſis, 5. calendas Februarij circa primam noctis uigiliam de hoc mundo tranſiens, in Domino quieuit, uir apud omnem poſteritatem memoria dignus: quippe qui per ſuam induſtriam, ſapientiam & pietatem huic monaſterio ſuo, multa bona fecit, augmentauit cenſus, redditus ampliauit, ruinoſa cœnobij ædificia reſtaurauit, domos & habitacula pro fratrum commoditate neceſſaria plura de nouo conſtruxit, numerum monachorum Deo ſeruientium auxit, ſeq́ uerbo & exemplo paſtorem optimum ſubditis ſuis omnibus exhibuit. Sepultus eſt in maiori eccleſia, ante altare ſancti Michaëlis.

Volmarus abbas moritur.

De Hart-

DE HARTVVIGO, HVIVS MONASTERII ABBAte XVI. *qui præfuit tantùm duobus menſibus, & de uita & conuerſatione ipſius.*

SEpulto reuerendiſsimo ac deo dilecto abbate Volmaro, licet fratres maximo eius amore tenerentur, nec poſſent memoriam tam pientiſsimi patris de cordibus ſuis, non dico citò, ſed ne unquam prorſus delere, quem paſtorem in omnibus utilem, pium atque dulciſsimum ſemper fuerant experti: tamen ne malitia temporum, quæ tunc abundabat in terra, ſiniſtri aliquid prauorum ſuggeſtione interponeret, uiſum eis eſt cum electione noui paſtoris non eſſe tardandum.

Eodem igitur die quo Volmarum eccleſiaſticæ ſepulturæ tradiderant, conuenerunt in unum animo & intentione, nouum eligendi paſtorē, qui tam in ſpiritualibus quàm temporalibus, ad regimen monaſterij utilis & idoneus haberetur. Inuocata itaque (ut moris eſt) gratia Spiritus S. Hartuuigum nomine, monachum, uenerabilem ſenem, unanimi conſenſu in abbatem concorditer elegerunt, anno Domini 1157, indict. 5 in octaua S. Agnetis uirginis & martyris, quæ eſt 5. calend. Februarij. Electione autem ex more in perſonam Hartuuigi publicata, coram toto conuentu in terram procidit, & ut ſupportaretur à tanto onere fratres cum lachrymis ſuppliciter rogauit. Si uoluiſſem, inquit, imò ſi fuiſſem idoneus animas regere in eo ſtatu, in quo fueram ante ingreſſum religionis, permanſiſſem. Sed quia imperfectionem meam noui, & quod mihi ſubeſſe magis expedit quàm præeſſe, propterea domum meam, præpoſituram, dignitates & beneficia quæ habui, contradicentibus amicis & cognatis meis omnibus, libens dimiſi quatenus ſine cura & ſollicitudine rerum temporaliū, omnipotenti Deo in ſimplicitate cordis mei, placitam poſſem impendere ſeruitutem. Cumque fratres, ut onus regiminis à Deo ſibi tanquam idoneo impoſitum ſuſciperet fortiter inſtarent, tandem conſentiens dixit: Cōtemnere preces ueſtras amantiſsimi fratres, omniumque reluctari uotis, impium iudico, tametſi me ad tantum pondus regiminis ſcio penitus inſufficientem. Confido tamen in miſericordia omnipotentis Dei, pro cuius amore omnia mundana ſemel cōtempſi: quoniā me diu in hac miſeria non permittet uiuere, ſi mihi hanc curam animarum, quam reclamanti imponitis, nociturā in anima mea coram ipſo cognoſcit. Ad nimiam itaque inſtantiam fratrum conſentiens, onus paſtoralis curæ pro Chriſti amore ſuſcepit, & pro munere benedictionis ad archiepiſcopum Treuirenſem Hillinum cum certis monachis deſcendit. Benedici autem à Gunthero Spirenſi epiſcopo propter certas cauſas noluit, & ideo iuxta tenorem priuilegij monaſterio Hirſaugenſi, à ſede Apoſtolica dudum conceſsi, ad Treuerim deſcendit. In die itaque dominica quadrageſimæ ſecunda, quæ fuerat anno illo, quarto nonarū Martij, benedictus fuit in maiori eccleſia Treuerenſi ab Hillino archiepiſcopo, in præſentia complurium abbatum. In itinere illo conſtitutus, ſanctiſsimā Chriſti ſponſam Hildegardem, de cuius ſanctitate, miraculis, ſcriptis & reuelationibus multa audierat, uiſitauit, quam cùm loquentem audiret, in ſtuporem uerſus, lachrymas præ gaudio fudit. Nactus autem oportunitatem cum ea ſecretè loquendi, omnem ſtatum & mœrorem mentis ſuæ illi aperuit, & in quantis eſſet anguſtijs propter curam animarum ſibi impoſitam, ſimpliciter reſerauit: petijtque humiliter, quatenus amore Ieſu Chriſti ſuper ſtatu ſuo diuinam uoluntatem dignaretur inquirere, & quid ſibi faciendū eſſet ſuper his in quibus uerſabatur cogitationibus, de cura paſtorali relinquenda

Hartuuigus in abbatem eligitur.

Quomodo ſe à tanto onere excuſauit.

Quomodo conſenſit.

Ab Hillino Treuirorum archiepiſcopo benedictus eſt.

S. Hildegardem uiſitat.

q̃uenda indicare. At uirgo S. Hildegardis more ſuo ad lumẽ inuiſibile mẽtis
ſuæ aciem erigẽs, tale Hartuuigo dedit reſpõſum: Lux uiuẽs tibi dicit, ô ho-
Reſponſio Hildegardis.
mo, mens tua ſit mihi in uoluntate mea ſubiecta, & non abijciã te. Homo e-
nim qui mihi paratus eſt ſeruire pro honore nominis mei in paſcẽdo animas
meas, & aliud non quęrit, in me manet. Ego autẽ ſcio quis ex me ſtat, in præ
latione, & illũ nõ deſerã. Et qui ſine me regnat, hũc ego non aduerto. Tu au-
tẽ eſto paratus, quia citò uenturus ſum. Inde ad Hirſaugiã reuerſus, non diu
Vita Hartuuigi abbatis.
uixit, ſicuti dicemus. Erat autẽ iſte Hartuuigus genere Frãcus, qui adoleſcẽs
ad ſtudiũ literarũ poſitus, ſatis doctus et eruditus euaſit, nõ ſolùm in diuinis,
ſed etiã in ſecularibus literis. Creſcẽtibus demum annis, canonicus maioris
Eccleſiæ Spirẽſis factus eſt, ubi ſe tam ſapienter & religioſe habuit, ut cõſen
ſu omniũ primò in camerarium, ac deinde in prępoſitũ eiuſdem eccleſię fue
rit electus. Erat autẽ homo cõſcientiæ bonæ, placidi cordis, & honeſtiſsimæ
conuerſationis: qui quãuis diuitijs & honoribus afflueret terrenis, ſemper ta
Fit præpoſitus in eccleſia Spirenſi.
men mẽte ſurſum ad Deum erectus, bonis & ſanctis ſtudijs operam impen
debat. Licet enim diuitijs abũdaret, cor tamẽ ſuum nequaquã appoſuit, ſed
manum ſuam aperuit inopi, & pauperũ neceſsitatibus quantũ potuit prom-
Miſericors in pauperes erat.
ptiſsimè occurrit. Inter cætera pietatis opera, cùm adhuc uitam ageret ſecu-
larem, magno ad fratres huius monaſterij Hirſaugienſis tenebatur affectu,
& multa eis beneficia impendit. Crebrò illos uiſitauit, & quoties aliquem
de Hirſaugienſi monaſterio Spiram uenire pro quolibet negotio contigiſ-
ſet, non alibi quàm in domo præpoſiti licebat nanciſci hoſpitium. Domus
eius uelut cœnobium, honeſtiſsima erat adornata familia, in quam nulli pe-
nitus inhoneſto patebat ingreſſus. Moribus ſuis bonis & Deum timẽtibus
cunctis fuit honorabilis, in cuius præſentia loqui uel agere turpia uel inho-
neſta nullus audebat. Interna quoq; deuotione omnipotenti Deo mancipã
Conuerſatione fuit deuotus.
tus, nullum tempus ocioſum tranſire ſinebat, in quo non aliquid boni ope-
ris ad penſum ſeruitutis ſuæ appenderet. In orationibus erat frequens, & in
lectionibus ſanctarum ſcripturarum ſtudioſus, utpote qui fuerat exercitio-
rum ſpiritualium fructus & dulcedinem quotidiana meditatione expertus.
Cùm autem pleroſq; ex concanonicis ſuis ire per abrupta uiciorum cerne-
ret, medicamẽtum fraternæ correptionis tam ratione officij quàm obedien
Zelo rectitudinis armatus.
tia dominici præcepti oppoſuit, & quomodo uiuendum ſit miniſtris Domi
ni, multimoda ſcripturarum atteſtatione oſtendit. Sed quum admonitio-
nes ſuas parum in pleriſque proficere cerneret, tædebat eum in officio præ-
lationis uiuere, in quo ſe uidebat cæteris inutiliter præeſſe. Matura igitur
deliberatione præhabita omnem mundi pompam & honorẽ pro Dei amo-
re propoſuit deſerere, & ſe totum diſtrictione monaſtica omnipotenti Deo
mancipare. Ad quod propoſitum tam ſanctum & arduum ſubeundum, ma-
Per S. Bernardum compũgitur
ximè eum ſermones & miracula diui patris Bernardi Spiræ facta, quibus
interfuit, prouocarunt, quæ omnibus quàm diu uixit cum deuotione ma-
xima narrare conſueuit. Venditis ergo rebus ſuis multis, & precio non par
uo dato pauperibus ad Hirſaugiam uenit, & monachus ſub Volmare ab-
bate factus fuit. Multa quoq; in auro, argento, uaſis precioſis, & uaria ſupel-
lectili ſecũ ad monaſteriũ attulit, quæ omnia in manus Volmari abbatis co-
ram tota cõgregatione reſignauit. Sacræ autẽ religionis habitũ de manibus
Volmari abbatis aſſumens, totum ſe deinceps ad Deum contulit, ſemperq;
aut mente aut corpore in eius ſeruitio intentus fuit. Intereſſe pſalmodiæ &
horis regularibus tam nocturnis quàm diuinis, ſemper illi iocundum atque
dulciſsimum, omneq; tempus quod ſeruitio creatoris non impenderat,
perdidiſſe ſe gemebat. Corpus ſuum abſtinentia, ieiunijs, uigilijsq; in ſerui-

tutem ſpiritui curauit redigere, & ſe cunctis in bonis operibus imitabilẽ exhibere. In omni conuerſatione ſua inter fratres fuit pacificus, tranquillus & quietus, tantaq; erga omnes charitate affluens, ut mater cõgregationis meritò diceretur. Nemo illum unquam uidit perturbatum, murmurantem nemo audiuit, ſed ante faciem ſuam in uera humilitate gradiens, nullum penitus contriſtauit.

Nunquam uiſus perturbatus.

Decanus Phortzẽſis fit monachus.

Eodem tempore Sigefridus decanus de Phortzheim, qui multa huic monaſterio bona contulit, ſicut in libro Donationũ habetur, ſub Volmaro abbate monachus factus eſt, uir ſingularis eruditionis & ſapientiæ informatione & exemplo ipſius Hartuuigi prouocatus. Similiter & alij complures uiri notabiles, ſapientia, genere & diuitijs inſignes, exemplo præpoſiti Spirenſis incitati, contemptis rebus & honoribus mundi, monachi ſub abbate Volmaro in hoc Hirſaugienſi cœnobio facti ſunt, qui pro fratrum uſu multa beneficia contulerunt. His etiam temporibus Conradus monachus huius cœnobij & poſtea prior in Schoinrein, abbas in Amorbach, conſenſu Volmari conſtitutus eſt, uir tam in ſpiritualibus quàm ſecularibus ad tegendum ſatis idoneus. Erat enim in ſcripturis ſanctis ſatis admodum eruditus, & in agendis ſingulari experientia præditus.

Conradus monachus fit abbas in Amorbach.

Conradus fit abbas in Suartzach

Burchardus in Vuingarten.

Diethmarus monachus.

Alter quoque Conradus huius cœnobij monachus, eodem fermè tempore conſenſu ipſius Volmari abbatis, ad monaſterium in Suartzach Argentinenſis diœceſis abbas ordinatus eſt. Burchardus quoq; monachus huius cœnobij ad Vuingarten abbas eligitur, uir aſtutus ingenio, & in agendis multum prouidus & expertus. Poſt cuius obitum Diethmarus monachus noſter, electione fratrum eiuſdem loci abbas factus eſt, qui per ſuam induſtriam multa bona eidem monaſterio fecit & acquiſiuit.

Manegoldus prior clauſtralis

Adelhelmus prior clauſtralis.

Heymericus.

Gerlachus.

Hartuuigus abbas.

Eodem tempore quo ex præpoſito Hartuuigus factus eſt monachus ſub Volmare abbate, prior clauſtralis fuit Manegoldus natione Francus, qui poſtea in abbatem huius cœnobij electus eſt, de quo dicemus: qui Hartuuigum magna charitate diligebat, homo ſapiẽs & magnificus in omnibus actionibus ſuis. Vnde in cellarium monaſterij promotus, multa ſollicitudine pro fratrum neceſsitate uigilabat, & bene miniſtrans inferiora, gradum promeruit altiorem. Poſt eum prior conſtitutus eſt Adelhelmus primò in Aminburg, & poſtea in Mediolaco Treuerẽſis diœceſis abbas, uir ſapientia & religione uenerabilis, in cuius locum prior ſubſtitutus eſt Heymericus, monachus ſenex & debilis, quo in breui mortuo Gerlachus ſucceſſit, poſt quem Manegoldus denuò prior eſt ordinatus, in quo quidem officio uſq; ad mortem abbatis Hartuuigi permanſit. Igitur Hartuuigus in abbatem per fratres unanimiter electus eſt, mortuo Volmaro (ſicut diximus) & per archiepiſcopum Treuerenſem Hillinum legitimè ordinatus, uiſitata S. uirgine Hildegarde apud Bingios Hirſaugiam redijt, & cum maximo gaudio fratrum, tanquam paſtor integerrimæ charitatis ſuſceptus fuit.

Conuentus principum in Vuormatia.

Arnoldus Colonienſis archiepiſcopus.

Hoc ipſo anno inſtitutionis Hartuuigi abbatis, qui fuit dominicę natiuitatis 1157. Imperator paſcha Vuormatiæ celebrauit, ubi penè omnes Teuthonici regni principes cõuenerunt, & ſe cum rege anno ſequente in Lõgobardiam ituros, contra rebelles imperij iurauerunr. Poſt hęc ipſo anno Imperator per magnam induſtriã ſuam effecit, ut abbates, præpoſiti, & meliores quidem cõplures de miniſterialibus eccleſiæ Mogũtinæ, in manus & quorundã amicorũ eius promitterẽt, quòd Arnoldo archiepiſcopo qualibet occaſione decedente, ſine ipſius conſilio & aſſenſu alium non uellent eligere.

Eodem anno moritur Arnoldus archiepiſcopus Colonienſis, huius nominis

minis ſecundus,uir ingenio acutus,& in rebus bellicis expertiſsimus, qui ſemper Imperatorem in Italiam ſecutus multa pro eius imperio expendit. Ipſe monaſterium Rindorff iuxta Bũnam in honorem S.Clementis papæ & martyris conſtruxit,in quo & ſepultus eſt:cui Fridericus eius nominis ſecundus,in ordine ſucceſsit,præpoſitus S.Gregorij Colonieñs,& per Adrianum papam conſecratus eſt Romæ,atq; accepto pallio ad Coloniam cum honore reuerſus.Contra hunc electus fuit in diſſenſione grauiſsima Gerardus præpoſitus Bunnenſis,ſed apud Ratiſponã ex Imperatoris iuſſu & principum,cedere Friderico compulſus eſt.

Fridericus ſecundus archiepiſcopus Colonie.

Eodem tempore inter papam Adrianum & Imperatorem Fridericũ grauiſsimæ contentiones leui occaſione oriri cœperunt. Innocentius papa ſecundus,Romæ quondam in muro imaginem ſuam depingi fecerat,quaſi in ſede pontificali reſidentem,Imperatorem Lotharium complicatis manibus coram ſe inclinatam coronam imperij ſuſcipientem.Quod Fridericus Imperator uidens cùm eſſet Romæ,à ſuis incitatus ægrè tulit.Acceſsit huic(ſi dici fas eſt)contumeliæ aliud quiddam perſimile,quod nouę commotionis & diſſenſionis magnum ſeminatorium fuit.Imperatore cum primoribus regni in ciuitate Biſuntina Burgundiæ curiam celebrante,duo cardinales literas Adriani papæ perferentes adfuerunt,in quibus inter alia ſic continebatur:Beneficium coronę tibi contulimus,neque pœnitentia moueremur, ſi excellentia tua,maiora à nobis beneficia accepiſſet.Quod uerbum ſcilicet Beneficium,hi qui circa Imperatorem erant,uſualiter interpretantes,& in contumeliam ipſius poſitum aſſerentes,animum eius in iram concitauerũt. Cardinales iniurijs affectos à conſpectu ſuo eiecit,dicens:Quod à ſolo Deo habemus(coronam uidelicet imperij)non Romano pontifici,ſed ſoli Deo attribuimus.Primã uocem regiæ electionis archiepiſcopi Moguntini recognoſcimus,regalem conſecrationem archiepiſcopo Colonienſi permittimus.Imperialem conſecrationẽ Rom Pontificij aſsignamus.Deleantur ergo picturæ,ſcripturæ corrigantur,alioquin inter regnum & ſacerdotium concordia & pax ſtare non poterunt.At Romani indignationem & iram Imperatoris metuentes, aliam interpretationem huius nominis protulerunt,Beneficium,quaſi benefactum intelligi debere dicentes. His temporibus claruit ſanctus Vuilhelmus,ex comite Pictauienſi eremita nominatiſsimus,qui loricam ad nudam carnem portauit,& in maxima abſtinentia corpus ſuum macerauit,miraculis multis glorioſus. Hunc ſanctus Bernardus cum ſchiſmaticis contra Innocentium papam pertinaciter ſentientem, per ſacroſanctum corpus dominicum conſtans adeò perterruit, & ad tantam compunctionem perduxit,ut non ſolùm pertinaciã omnem deponeret:ſed,quod eſt amplius,comitatu ſuo derelicto,honoribusq; & diuitijs omnibus contemptis,homines fugiẽs eremum intraret.His quoq; temporibus uiſio admirabilis Tondali militis in Hibernia dicitur facta,quę cùm ubiq; ſit notiſsima,non opus eſt,ut huic operi interſeratur. Claruerunt his tẽporibus in eccleſia Dei,multi uiri doctiſsimi,qui uaria pro eruditione ſimpliciũ opuſcula ediderũt.Gilbertus cognomẽto Porreta,natione Gallus, ex ſcholaſtico Pariſiẽſi epiſcopus Pictauiẽſis,uir undecũq; doctiſsimus,ſcripſit notabilẽ expoſitionẽ ſuper pſalmos:item in Euangeliũ Ioãnis,in epiſtolas quoq; Pauli omnes:in Boëtiũ de S.trinitate:in Philoſophia multos ſubtiles tractatus edidit.Lucas etiam abbas S.Cornelij ordinis noſtri doctiſsimus inter alia ſtudiorũ ſuorũ opuſcula,his temporibus in Cantica canticorũ Salomonis,non ſpernẽdę lectionis edidit.Richardus de S.Victore canonicus Pa

Cauſa diſſenſionis inter papam & imperatorẽ.

Alia cauſa.

Vanitas opinionum imperatoris

S.Vuilhelmus ex comite eremita claruit.

Viſio Tondali.

Gilbertus epiſcopus.

Lucas abbas.

riſienſis,uir in ſacris ſcripturis his temporibus omniũ iudicio longè doctiſſimus,& non minus ſanctitate conuerſationis quàm eruditione literarum inſignis,multa præclara uolumina edidit:quorum lectio & doctis ad eruditionem,& ad compunctionem deuotis ualde utilis & neceſſaria uidetur. De his quidem opuſculis in libro de Eccleſiaſticis ſcriptoribus,iam dudum fecimus mentionem. Circa hæc quoq; tempora Petrus Lombardus epiſcopus Pariſienſis,quatuor libros Sententiarũ,ex diuerſis dictis ſanctorum patrum colligens,poſteritati trãſmiſit:qui tantæ ſunt hodie in ſcholis Theologorum authoritatis,ut cæteris penè omnibus in lectione quotidiana præferantur.Scripſit quoq; in Pſalmos commentaria,& in Apoſtolum,quæ ſatis utiles ſunt.Et quædam alia quæ ad notitiam lectionis noſtræ non uenerunt. Claruit iiſdem quoq; tẽporibus & alius Petrus quidã,presbyter Trecenſis,quem Comeſtorẽ uulgò appellant,qui ſcripſit inſigne opus ad Vuilhelmum Senonẽſem archiepiſcopum,ſuper libros Bibliæ hiſtoriales,quod Scholaſticã hiſtoriam appellamus.Et quædam alia non abiiciendæ lectionis opuſcula. Richardus monachus Cluniacẽſis,noſtri ordinis,inter chronographos his tẽporibus habetur in precio:qui inter multa quæ ſcripſit, hiſtoriam rerũ tranſacti temporis,ſatis iocundam utilemq; compoſuit. His etiam temporibus,ſub Friderico Imperatore primo,claruit Ioachim abbas monaſterii Florenſis de Calabria,noſtri ordinis,uir quidem ſtudioſus & doctus:qui tanquam propheta habitus à multis,etiam futura prædicere conſueuit.Scripſit in Hieremiam prophetam,in Danielem prophetam,in Euangelium Ioannis,in Apocalypſin Ioannis:in quibus omnibus,futura ſemper prædicere tentat.Ad Henricum quoq; ſextum,plura ſcripſit. Item de Septem ſigillis in Apocalypſi:in Pſalterium decem chordarum.Item librum Concordiæ.Item de 15 pontificibus Romanis futuris,ſuo tempore,unam propheciam conſcripſit.Epiſtolas quoq; multas ad diuerſos,& uaria de futuris temporibus compoſuit. Hoc ipſo anno dominicæ natiuitatis 1157. ſignum crucis in luna manifeſtè apparuit. Claruit circa hæc tempora Gratianus monachus Bononienſis,noſtri ordinis,qui ex diuerſis ſanctorum patrum ſententiis,decretis & ſcriptis,librum Decretorum in unum comportauit,& ſummo pontifici confirmandum obtulit.

Richardus de S. Victore.

Liber Sententiarum componitur.

Petrus Comeſtor

Ioachim abbas.

Gratianus.

Eodem anno Dominus Hartuuigus,abbas huius cœnobii præfatus,8 calendas Aprilis,circa primã noctis uigiliam carne ſolutus,in Domino quieuit,ſexto & quinquageſimo die inſtitutionis ſuæ,ad abbatiam Hirſaugienſem:ſepultus eſt in maiori eccleſia,in abſide meridionali,coram altari omnium ſanctorum,uir æterna memoria dignus:quem omnipotentis Dei miſericordia,iuxta deſideriũ ſuum breui de medio abſtulit,ne malitia immutaret intellectũ eius:frequenter enim prælatio,mentem fallere conſueuit.

Hartuuigus abbas.

DE MANEGOLDO, HVIVS MONASTERII XVII. ABbate,qui præfuit annis 8,menſibus 4,diebus 6. & de uita & conuerſatione eius.

HArtuuigo uenerabili abbate uiam uniuerſæ carnis feliciter(ſicut confidemus) ingreſſo,& non ſine lachrymis multis fratrum ſuorum ſepulturæ commendato,ne impedimentum aliquod prauorum inclinatione ex diutina uacatione interueniret,ipſamq; noui paſtoris electionem liberrimã quomodolibet infirmare potuiſſet,multa deliberatione præhabita,fratres uoces in electione habentes,ſtatim eodem die in unum cõuenerunt,animo & intentione nouum ſuper ſe conſtituendi paſtorem.Igitur inuocata gratia ſpiritus S.anno Domini 1157.indict.5.8 calẽ.Aprilis,hora diei 3.uel quaſi,

Friderico Imperatore primo regnante,anno eius 6,monachi huius cœnobij conuentuales in abbatem unanimiter elegerunt. Manegoldum uenerabilem monachum,genere Francum,ex cognatione Hartuuigi prędeceſſoris ſui procreatum,annos ætatis habentem fermè ſexaginta. Qui poſt longam humilemq́; excuſationem precibus fratrum acquieſcens,onus paſtoralis curæ aſſumpſit,ſed munus benedictionis uſq; in ſabbatum ieiunij quatuor temporum poſt exaltationem S.crucis diſtulit,propterea quod ſe fratribus bene probandum offerre ſtatuiſſet. Tandem importunis precibus fratrum uix inductus,benedicēdus Spiram magno & celebri comitatu proficiſcitur,& in ſabbato præfato autumnalis ieiunij,25 monachis ex ſuis ad ſacros ordines per Guntherum epiſcopum Spirenſem promotis,ipſe dominica ſequente ab eodem pontifice,ſex abbatibus,ſacris indutis aſtantibus, munus benedictionis ſolenniter ſuſcepit. Præfuit autem in abbatia annis 8.menſibus 4.diebus 6.uir bonæ ac laudabilis conuerſationis,& multa bona huic monaſterio fecit. Francus genere fuit,ſicut diximus,honeſtis parentibus natus,qui ad literas diſcendas in iuuentute poſitus,ſatis doctus & eruditus euaſit. Timorem Domini ab infantia(ut ita dixerim)imbiberat,unde non ludis,non diſcurſibus,non puerorum leuitatibus oblectari,ſed magis ſtudio literarum & orationibus,quantum per ætatem licebat,inſiſtere conſueuit. Natura enim conſecutus ingenium bonum,hauſto æternæ ſapientiæ guſtu,nihil plus amare in hac uita didicit quàm ſcientia ſcripturarum. Tandem inſpirante Spiritu S.ſub Volmare abbate monachus factus,tam piè,tam religioſe,tamq́; humiliter in medio fratrum conuerſatus eſt,ut parem in tota congregatione uix haberet. In omni tranquillitate mentis & operationis coram Deo & hominibus incedens,nulli grauis,nulli moleſtus fuit,ſed dignum ſe in omnibus monachum ſecundum regulam ſancti patris noſtri Benedicti exhibuit. Statura quidem corporis breuis, ſed animi uiribus magnus & egregius fuit. Deniq; poſt annos primordiali monaſticæ inſtitutionis exactos per Volmarum abbatem ſuccentor ordinatus, & in eo officio poſitus,pluſquàm 60.uolumina pro bibliothecæ ornatu fratrumq́; utilitate fecit conſcribi,ſumptus ad hoc miniſtrantibus amicis eius & cognatis ſecularibus. Poſt hæc cùm in omnibus utilem & irreprehenſibilem ſe præbuiſſet,mortuo Dithone priore,in eius locum prior ordinatus,uerbo & exemplo fratribus norma ſanctæ conuerſationis fuit:in monendo dulcis,pius & manſuetus fuit:in corrigendo ſerioſus, quippe qui optimè nouerat regimen animarum,omnium artium eſſe difficillimam, & propterea maiori ſtudio exercendam:bonis & obedientibus,ſocium ſe per humilitatem exhibuit:duris & rebellibus,ſeuerum ſe ac terribilem oſtēdit. Vnde factum eſt,ut boni & humiles maximo eum amplecterentur amore: deſides uerò & animarum ſuarum curam non habentes,ueluti dominum & iniquitatis ſuæ uindicem ſingularem metuerent. Deinde ut in omnibus probaretur,per Volmarum abbatē maior cellarius conſtitutus eſt,& Adelhelmus in locū eius ſubrogatus,qui non multo pòſt abbas in Amineburg Ratiſponenſis diœceſis,ac poſtea in Mediolaco Treuerenſis diœceſis ordinatus eſt. Factus autem cellarius ,magnam in adminiſtratione ſui officij curam & ſollicitudinem adhibuit,& tamen internam conuerſationem ſpiritus non neglexit. Rurſum poſt aliquot annos mortuo Gerlaco priore, denuò fit prior,& more ſuo regularis diſciplinæ zelum ſtrenuè exequitur. Primus & ultimus in choro ſemper cultū diuinæ ſeruitutis cum maxima diligētia ampliauit. Diuinas ſcripturas mirabiliter amauit,omneq́; ſtudiū pro

Manegoldus in abbatem eligitur.

Spiræ conſecratur a Guntheno.

Vita Manegoldi.

Succentor fit.

Fit prior.

Fit Cellarius.

ſcribendis libris authenticis ſanctorum patrum quàm diu uixit impendit.
In abbat. eligitur Poſtremò tranſitu Hartuuigi abbatis feliciter conſummato, in abbatem hu
ius monaſterij 17. electus eſt, ſicut diximus anno Domini 1157. indictione
5. 8. calendas Aprilis, & 10. calendas Octobris, hoc eſt dominica quatuor
temporum ieiunij autumnalis poſt exaltationẽ ſanctæ crucis, quæ fuit dies
Spiræ conſecratur. ſancti Mauricij martyris: à Gunthero Spirenſi epiſcopo munus benedictio
nis accipiens præfuit annis 8. menſibus 4. diebus 6. Erat autem homo ſan-
ctis moribus adornatus, manſuetus, placidus, humilis, pacificus, mitis, & affa
bilis, menteq; & corpore caſtus, qui ſubſtantiam monaſterij ſuo tempore
non minuit, ſed auxit, ſicut in libro Donationũ patet manifeſtè. Nam tem-
pore eius, multi multa bona pro Dei amore huic cœnobio tradiderunt, &
ipſe etiam complura precio comparauit. Inter cæteros autem fuit eo tem-
pore quidam canonicus nomine Ruthardus, qui fratrem habebat in Hir-
Donatio Ruthardi. ſaugia, monachum, reſidẽs in eccleſia Moguntina, qui pro remedio animæ
ſuæ curiam monaſterio Hirſaugienſi apud Bingios tradidit, quam frater ip
ſius monachus iuſſu abbatis, pro marcis argenti 16. uendidit, & precium in
uſus fratrum expendit. Poſt aliquantum uerò temporis Hedericus præ-
fati Ruthardi ex fratre nepos, canonicus & ipſe Moguntinenſis, duodecim
talenta huic monaſterio contulit: pro quibus Hugo patruus eius Manegol-
do abbate poſtulante, in Gruningen tria uinearum iugera monaſterio com
Donatio Ruperti. parauit. Rupertus quoq; de Tubingẽ multa bona monaſterio Hirſaugien
ſi tempore abbatis Manegoldi fecit, ut patet in libro Donationũ: & ſepul-
turam ſicut elegerat, unà cum fraternitate plenaria in hoc loco promeruit.
Nam inter alia 42. talenta argenti ad uſus fratrum contulit, pro quibus ab-
bas Manegoldus uineta in Suirim comparauit. Alij quoq; diuerſi multa &
uaria in eleemoſynam fratribus huius monaſterij eodem tempore contule
runt, & beatos ſe arbitrabantur quicunq; in confraternitatem & orationes
Religio Hirſaugienſiũ fratrum. monachorum Hirſaugienſium fuiſſent admiſſi. Magna enim regularis di-
ſciplinæ obſeruantia apud eos iſto tempore uigebat, & ob id à bonis omni-
bus amabantur. Verùm poſt annos paucos grauiſſima diſſenſio inter abba
tem Manegoldum & conuentum ſuum diabolo procurante ſuborta eſt,
pro cuius extinctione S. Virgo Hildegardis & præſens uerbis, & abſens
ſcriptis, non mediocriter laborauit. Vnde tam abbas quàm conuentus, lite-
ras ad ipſam uirginem ſuper hac eadem diſſenſione conſultantes miſerunt,
quibus illa diuinitus admonita, reſpondens ad interrogata, epiſtolas remi-
ſit, quarum exemplar paulò pòſt ſuo ordine ponemus.

Anno autem Manegoldi abbatis primo currente, uidelicet dominicæ na
tiuitatis 1157. terræmotus ingens in Aſia fuit in diuerſis locis, qui Tripolim,
Terræmotus. Damaſcum, & quandam aliam ciuitatem omnino deſtruxit. Porrò ciuitas
Cathanenſium penitus euerſa eſt, in qua multitudo uirorum, mulierum, iu-
uenum & puerorum maxima, fermè ad uiginti milia mirabili caſu ſuffoca-
ta interijt. Claruit his temporibus in Hollandia Sophia Theodorici Hol-
landiæ comitis uxor, mulier ſancta & in Chriſti amore deuotiſſima, oratio-
Sophia comitiſſa mulier ſancta. nibus, ieiunijs, uigilijs & eleemoſynis continuè intenta, quæ miraculis tam
in uita quàm poſt mortem claruiſſe perhibetur. Cùm hęc ſancta mulier li-
mina ſancti apoſtoli Iacobi in Gallitia uiſitatura, crudeles incidiſſet latro-
nes, qui eam non ſolùm ſpoliare clenodijs, uerùm etiam uita priuare uole-
bant, tanta eos uirtute orationum ſuarum conſtrinxit & ligauit, ut ſe moue
re de loco, uel manus in eam mittere nullatenus poſſent. Vnde ſtupentes,
ueniam ab ea poſtulabant, qua accepta ſubitò fugientes abierunt. Tandem
uerò

uerò poſt multa opera pietatis, cùm iam tertiò ad uiſitãdum ſanctum Chriſti ſepulchrum Hieroſolymam eſſet profecta, ſacris locis deuotiſsimè perluſtratis, 6. calendas Octobris feliciter in Domino quieuit, & in hoſpitali Teuthonicorum in Hieruſalem ſepulta eſt.

Anno Manegoldi abbatis 2. qui fuit dominicæ natiuitatis 1158. Fridericus Imperator cum principibus Teuthonici regni circa feſtum pentecoſtes in manu ualida Longobardiã intrauit, & Brixiam ciuitatem cum alijs multis cepit. Inde mouens exercitum quinquaginta millium pugnatorum Mediolanum obſedit, & diebus multis acriter expugnauit. Cumq́ſe Mediolanenſes arcta obſidione circumuallatos cernerẽt, & nullum auxilium expectare à quoquã poſſent, ciuitatem imperatori tradiderunt. Quo facto Imperator milites ſuos Teuthonicos prò maiori parte in patriam remiſit, & ulctis Mediolanenſibus cenſum tributi annuum impoſuit.

Imperator exercitum mouet in Longobardiam: Mediolanum ab Imperatore capitur.

Eodem anno Godfridus abbas S. Iacobi Moguntinenſis, & Burchardus præpoſitus S. Petri, unà cum clero penè uniuerſo & ciuibus Moguntinis Arnoldum archiepiſcopum ſuum nimis exoſum habere cœperunt, & imperatorem contra eum interpellarunt. Soli autem Creopoli, quos Macellarios uocant, partes archiepiſcopi pro uiribus tuebantur, unde tam ab Imperatore Friderico quàm archiepiſcopo Moguntino, qui Arnoldo ſucceſsit, libertate quadam ſingulari ac priuilegio uſq; in præſentem diem, pro tanta fidelitate donati ſunt.

Aduerſarij archiepiſcopi Moguntini.

Anno Manegoldi abbatis 3. qui fuit dominicæ natiuitatis 1159. Imperator coadunato uniuerſo exercitu, Cremam urbem munitiſsimam per menſes 7. obſidens expugnat, Cremonenſibus auxilium ferentibus. Tandem cùm uim militum ferre non poſſent, ſe & urbem poteſtati Imperatoris ſubdiderunt, ſpem non paruam Mediolanenſibus adimentes.

Imperator urbẽ Cremenſem obſidione cœpit.

Eodem anno aduerſarij archiepiſcopi Moguntini poſt feſtum ſancti Remigij ſynodum armata manu ingredientes, interficere eum uoluerunt. Sed comitibus cum ſuis uiriliter reſiſtentibùs, turpiter abire compulſi ſunt. Qua de cauſa ipſe Arnoldus archiepiſcopus Moguntinus poſt feſtum omnium ſanctorum Longobardiam petit, Imperatori querimoniam inde facturus, quem & aduerſarij eius haud ſegnes ſubſequuntur.

Inſultus contra Moguntinum.

Eodem anno Fridericus ſecundus archiepiſcopus Colonienſis, in Italia obijt: cuius cadauer in patriam relatum, in quodam cœnobio Aldenburgenſi humatum eſt. Quo ſepulto, Colonienſes legatos in Italiam ad Imperatorem miſerunt, Reinholdum cancellarium, eius quem elegerãt in archiepiſcopum ab eodem poſtulantes. Gauiſus autem Imperator, quòd locum honoris ei deferendi inueniſſet, grato animo conſentiens, poſtulantibus Reinholdum archiepiſcopum donauit. Nec multo pòſt idem Reinholdus accepta licentia Imperatoris ad Coloniam uenit archiepiſcopatum, & omnia quæ ad illum pertinebant, in poſſeſsionem accepit, negotijsq́ breuiter diſpoſitis cum trecentis electis militibus, in Longobardiam rurſus ad Imperatorem reuertitur.

Reinholdus fit archiepiſcopus.

Eodem anno cùm Adrianus papa Fridericum Imperatorem pro conſugij diſsidio excommunicare diſponeret, morte præuentus menſe Octobri ab hac uita diſceſsit. Quo mortuo magna in eccleſia Dei turbatio ſubſecuta eſt. Cardinales nanq; ab inuicem diſſentientes, duos ſibi pontifices elegerunt, Rolandum cancellarium, quem Alexandrum tertium appellarunt, & Octauianum, quem Victorem quartum nuncuparunt. Porrò Alexander uerus Chriſti uicarius prædeceſſoris ſui ſententiã per omnia approbauit,

ſed Victor Imperatori plurimum fauebat. Alexander iſte papa ordinē Carthuſienſem confirmauit, certaq́; illis priuilegia dedit, ſuſcipiens ipſum ordinem ſub protectione ac defenſione ſedis Apoſtolicæ ſanctæ.

Anno Manegoldi abbatis prænotato nondum completo, qui fuit dominicæ natiuitatis 1160. inchoatus in octauis Epiphaniæ, Fridericus Imperator concilium apud Paduam celebrari mandauit, in quo Victorem præſentem pro papa ſuſcepit, Alexandrum uerò abſentem condemnauit. Peracto concilio Arnoldus archiepiſcopus Moguntinus licentia ab Imperatore ſuſcepta Moguntiam reuerſus eſt. Tandem cùm in die natiuitatis beatis Ioannis Baptiſtæ ad monaſterium S. Iacobi extra muros Moguntinos cauſa deuotionis exiuiſſet, Godfridus abbas eiuſdem loci & Burchardus præpoſitus ſancti Petri, unà cum cæteris conſpirationis ſocijs ſicarios, de inſidijs quos conduxerant emittentes, archiepiſcopum in eodem cœnobio crudeliter occiderunt ciuibus magna ex parte conſentientibus. Scelere peracto, criminis impij actores ſe ad ciuitatem cum feſtinatione receperūt, ſtatimq́; comites & miniſteriales interempti archiepiſcopi, unà cum macellarijs monaſterium ipſum, uiolenter fugatis monachis deprædantes incendunt, & omnes manſiones monachorum penitus euertunt. Abbas uerò Godfridus cum cæteris impietatis ſuæ complicibus ſeſe in ciuitatem contulerat, ubi authores ſceleris cum clero, licet per uiolētiam coacto, Rudolphum filium Conradi ducis de Zeringen poſtpoſita fide quam Imperatori ante triennium in manus dederant, in archiepiſcopum elegerunt, qui cùm placare Imperatorem muneribus de conſilio ſuorum intenderet, eccleſiam ſuo ſpoliauit ornatu. Erat eo tempore in eccleſia Moguntina crux precioſiſsima, quam Vuillegiſus archiepiſcopus Moguntinus tempore Ottonis Imperatoris 3. pro decore domus Domini fieri mandauerat. cuius patibulum erat cypreſsinum, laminis aureis & precioſis lapidibus deſuper opertum. Imago autem magna & tota de auro puriſsimo fabricata, libras auri appendebat ſexcentas, ſicut uerſus ſculptus in ea demonſtrabat huiuſmodi tenoris:

Synodus Paduæ ſchiſmaticorum.

Arnoldus archiepiſcopus a ciuibus occiditur.

Rudolphus filius ducis de Zeringen eligitur.

Crux aurea in eccleſia Moguntina

Auri ſexcentas tenet hæc crux aurea libras.

Huius imaginis alterum pedem Marcolphus archiepiſcopus tulit, & Romam pro pallio miſit. Alterum uerò cum crucibus, Arnoldus archiepiſcopus ſuprà dictus abſtulit, & cum eo Hermanno comiti palatino rebellauit. Totum quod reliquum fuit, iſte Rudolphus cum conſenſu Moguntinenſium accipiens, cum eo placaturus Imperatorem in Longobardia conſtitutum adijt, ſed ſpretis muneribus ab eo contemptus fuit. Conradus quoq́; palatinus comes Rheni, frater Imperatoris, repudiato & fugato Rudolpho in archiepiſcopum exaltauit Chriſtianum, uirum quendam notabilem, qui tandem ad pontificatum illo tempore non peruenit, quia Conradus frater Ottonis Palatini comitis de Vuitelinsbach, per Imperatorem (ſicuti dicemus) ei fuit præpoſitus. His temporibus pernicioſa hęreſis Pauperum de Lugduno, quæ alio nomine Vualdenſium nuncupatur, cœpit, per quendam ciuem Lugdunēſem diuitem, qui relictis omnibus paupertatem euangelicam profitebatur: translatisq́; ex Latino quibuſdam ſacræ ſcripturæ libris in ſermonem Gallicanum, officium ſibimet apoſtolorum aſſumpſit, & tam per ſe quàm per ſuos in errore complices, ſcripturas male intellectas ubiq́; prædicauit. Rectores & prælatos eccleſiarum unà cum eorum conſtitutionibus contemnebant, ordines ſacros nihili pendentes: qui dum ut reſipiſcerent admonerentur, reſpondere ſolebant: Deo plus obediēdum eſſe quàm hominibus. Tandem contumaces & in malis erroribus pertinaces, ab

Hæreſis Vualdenſium incipit omnium peſſima.

ces,ab eccleſia pulſi,excommunicati,& hæretici declarati ſunt. Circa hæc tempora cùm S.Bernardus abbas Clareuallēſis ab hac uita migraſſet,quod contigit anno Domini 1153.indictione 1.13 calendas Septembris,anno ætatis ſuæ 64. horrenda uiſio Lingonenſi epiſcopo facta eſt. Apparuit ei nanque eremita quidam mortuus, quem uiuentem olim nouerat,qui diuino timore compūctus,ante aliquot annos cùm eſſet decanus diues & nominatus,omnia contemnēs,eremitorium pro Chriſti amore intrauit:quem cùm de ſtatu ſuo & diuini iudicij diſtrictione interrogaſſet,ille reſpondit:Ea hora,in qua ego de corpore migraui,triginta hominum milia ab hac luce tranſierunt. E quibus Bernardus Clareuallenſis abbas,qui eadem hora obijt, unà mecum ad cœlos auolauit, tres alij ad purgatorium miſſi ſunt, cæteri omnes per ſententiam iuſti iudicis condemnati,ad infernum perpetuò cruciandi deſcenderunt. *Bernardus abbas obijt.*

Anno Manegoldi abbatis 3.qui fuit dominicę natiuitatis(ſicut diximus) 1160. S.Hildegardis uirgo Chriſti,monaſterij diui confeſſoris Ruperti,iuxta Bingios abbatiſſa,per ſpiritum ſanctū coacta mulris in locis uerbum Dei hominibus perſonaliter annunciauit.Inter cætera uerò loca quæ ſua præſentia ſanctificauit,etiam ad Hirſaugiam uenit,quam abbas Manegoldus et conuentus fratrum cum inæſtimabili gaudio,tanquam angelum Domini de cœlo uenientem ſuſceperunt.At illa poſt orationem conſuetam in medio fratrum ſedens,os ſuum in Chriſti nomine aperuit,& uerbum quod Spiritus S.illi commiſerat,tam feruenter,ſobriè,ac prudenter audientibus intimauit,ut omnes in ſtuporem uerteretur.Mira res accidit.Dum illa foris loqueretur uerbū,Spiritus ſanctus in cordibus audientium intus operabatur effectum:tantaq; omnes gratia compunctionis perfudit,ut lachrymas fundere ex intimo affectu præ dulcedine mentis cogerentur.Inter cætera dulciſsimi ſermonis ſui colloquia,fratribus prædixit:quoniā niſi cautè inſidias hoſtis antiqui præcauerent,in breui temporis ſpacio tribulationem aliquam experirentur. Quod eodem anno accidit in diſſenſione illa pernicioſa,quæ inter abbatem Manegoldum & conuentum,diabolo procurante, fuit exorta:de qua ſuo loco dicemus. Omnes ſimul in his quæ cōmunitatem concernebant,de occultis & manifeſtis defectibus per ſpiritū ſanctū edocta redarguit,& quę in eorū conuerſione ſeu conuerſatione diuinæ maieſtati diſplicerent,prudentiſsima ratione oſtendit.Inde progreſſa monaſterium Zuuifalten ſe noſtri ordinis adijt,& tam monialibus quàm monachis ibidem ſimiliter quæ ſpiritus ſanctus ei mandauerat, annunciauit.In multis quoque Sueuiæ monaſterijs & locis,uerbum Domini atteſtatione miraculorum populis aperuit,& ſuis admonitionibus plures ab iniquitate auertit. *S. Hildegardis uenit Hirſaugiā.* *Prophetia Hildegardis ſuper Hirſaug.* *Negligentias fratrum aperuit.*

Anno Manegoldi abbatis 4. qui fuit dominicæ natiuitatis 1161.grauis diſcordia inter ipſum abbatem Hirſaugienſem & fratres ſuos,iuxta prophetiam beatę Hildegardis,diabolo inſtigante,ſuborta eſt,quæ magnum ſcandalum & oblocutionem in omni penè regione Sueuorum in populo diſſeminauit. Videbatur enim priori Diemoni & fratribus,quod abbas familiaribus ſuis nimis indulgendo,quęcunque uoluiſſent condeſcenderet,& multa contra pacem conuentus & honeſtatem monaſticam,eorum diſſolutiones & inſolentias diſsimulando toleraret.Vnde cùm ſuper hoc à ſenioribus aliquoties fuiſſet admonitus & libera poteſtate nimium uſus,nihil eorum quæ proponebantur emendare uideretur:fratres ab eo ſe contemptui habere putantes, grauiſsimam contra eum diſplicentiam conceperunt,quę in tantum creuit,ut in notitiam omnium in regione illa cōmorantium,non *Diſcordia inter abbatem fratresq; Hirſaug.*

fine

ſine opprobrio,confuſione & deteſtatione nominis Hirſaugienſium deue-
niret. Cumq; ita diſſenſio inter fratres multas contra abbatem & ordina-
tiones illius,contumelias & murmurationes pareret,abbas non cum pater-

Abbas uidebatur auſterus.

na lenitate,ut illis uidebatur,ſed cũ ſeueritate in eos prouocatus,quoſcunq;
deprehendere potuiſſet, auſterè puniuit:& quanto eis minorem paternę le
nitatis affectum præbuit,tanto maiorem in ſe diſplicentiam eorum prouo-
cauit.Cernens autem Manegoldus abbas,quòd fratres ad concordiam nul-
la ratione poſſet reducere,ſalutis propriæ amator uoluit abbatiam reſigna-
re.Sed ne oculos diuinæ maieſtatis inconſultè offenderet, conſilium ſuper
hoc per certum nuncium & literas à B.uirgine Hildegarde poſtulauit,cui
hanc epiſtolam miſit: Sanctiſsimæ dominæ ac matri ſuæ uenerandæ Hilde

Epiſtola Manegoldi abbatis ad S.Hildegard.

gardi,Manegoldus abbas indignus de Hirſaugia,orationem cum obſequio.
Audiui quidem & apud Cyrenen quandam aquarum uenam uino effluere,
& te ſcio & expertus ſum apud Alemannos bona mater ingredientium &
egredientium uenam uirtutum atq; ſinum ſpecierum rebus,ſicut pupillam
uiſui eſſe.Hauris enim ô domina mea & effundis,informas & ſpecificas,pra
cticisq; in theoriã uis & motus exiſtis. Ea propter mihi impetus fuit & diu
eſt,diligere te,honorare te,mirari te, ſeruire tibi tuisq;,& in omnibus uerbo
et opere tuus eſſe atq; tuarũ,orationibus in quantũ mihi fas eſt & obſequijs.
Rogo te mea mater & domina,memento mei in tuis ſanctiſsimis orationi-
bus,dilige humilem te diligentẽ,recognoſce te in Chriſto reuerentẽ,& lite-
ras mihi ad interrogata reſcribe,in Deo rogata. His literis B.Hildegardis
uirgo Chriſti ſuſceptis auditisq; uerbis nuncij ab abbate commiſsis,ad ſe-
cretum diuini ſuſurrij redijt,& edocta per ſpiritum ſanctum taliter reſcri-
pſit:O dulciſsime pater,& in amore Chriſti frater,ollam uideo circũdatam
tam magna claritate,ut uix uidere poſsim ſi olla ſit.Sed & ibi uideo aliquan
tulum amari guſtus,contritum tamen magna contentione,& poſtea turbi-
nem,qui tamen ad præmium Dei deſtinatur.Vigilia ergo ſtrenuè,quia cau-
ſa populi in moribus hoc tempore talia poſtulat.O mitiſsime pater,ego pau
percula fœmina,in uera luce non uideo,ut omnino de officio tuo mouea-

Non uult ut abbatiam reſignet Manegoldus.

ris.Memorare autem,quia homo es in terra:& ne ualde timeas, quoniam
Deus in te diuerſa non requirit. Tu enim in præſentia Dei es,ſicut fumus
myrrhæ & thuris.Vnde mons Sion quærit,ut ſis eſca in domo Iacob. Sed ſi
quis columnã quæ totam domum ſuſtẽtat abſciderit,domum deijcit.Qua-
propter ſeptem feneſtras proſpice,conſiderans ubi accipiter ueniat,& caue
ne ille te decipiat. Paſce ergo oues tuas in manſuetudine acceptionis,quia
dies ſalutis à te non fugit,& nondum cinis eris.Eſto quoq; ſpeculum uitæ,

Abbas ex literis Hildegardis compungitur.

in ſpeculo uitæ, Has literas abbas Manegoldus cùm recepiſſet,animo con
fortatus in Domino,conſilijs ſanctæ uirginis humiliter acquieuit,& lenire
motus fratrum quantum licuit,per manſuetudinem curauit.Interea Diemo
prior,qui abbati neſcio pro qua cauſa ſpecialiter fuit infenſus,unà cum fra-
tribus cæteris qui conuentum repræſentare uidebantur, certam in meritis
S.Hildegardis confidentiam habentes,tales ad eam literas miſerunt:Domi

Epiſtola conuentus ad S. Hildegard.

næ Hildegardi ad ædificationem eccleſiæ diuinitus electæ,monachorum
grex pauper & puſillus in Hirſaugia,ſic diuina pietate adornari,ut nouerit
humiles Chriſti in tribulatione conſolari,Benedicta gloria Domini,quę de
excelſo ſolio ſuo mirabili & inuſitato ordine proſpexit,dum tantum lumen
gratiæ ſuæ mundo per uos illuceſcere uoluit.Inde omnes Eccleſiæ filij io-
cundantur,ſed præcipuè nos qui ſpirituales noua exultationis luce perfun-
dimur,dum in mœrore,quem pro defectu noſtri ordinis toleramus, diuina
conſola-

conſolatione per uos lætificari ſperamus. Quæ igitur ſint, quæ ſummam nobis ſollicitudinē pareant, maximeq́ mentes noſtras remordeant, paucis animaduertite. Deo teſte Domino noſtro abbati in nullo detrahimus, quem tamen paternæ lenitatis, per multa nobis immemorem & quibuſdam familiaribus ſuis laxius indulgentem, libera quoq; poteſtate im omnibus moderatius utentem ingemiſcimus. Siquidē maximis calumnijs & infamijs opinionem noſtram ſuper hoc lacerari perpendimus, & præcipuè pro lachrymabili diſcordia pridē inter nos orta, & nihilominus inter ipſum abbatem noſtrum & priorem nuper commota, religionem noſtram quàm maximè contemptui à ſecularibus haberi deflemus. Quapropter incerti quid agamus, ut ueſtris orationibus diuina uoluntas nobis aliquatenus ſuper his eluceſcat, humillimè imploramus. Qui ſi literis cōſolatorijs, quod potiſsimùm Deo his ſit placitum, per uos certificari meruerimus: id quod ſolùm poſſumus, ueſtræq́ charitati gratiſsimum fore ſcimus, precum noſtrarum remunerationem huic beneficio reſpondere ſemper ſtudebimus. Valete.

Cauſæ diſcipli-centiarum e . . . tus contra abbatē

Conſolationē per literas ab ea poſtulant.

Ad has literas beata uirgo per diuinam reuelationem informata ſic reſcripſit: Serena lux dicit, O plangens ouile & ornatum in ſigno ligaturæ obedientiæ, eſto ſtabile in cogitationibus tuis, & deſyderia tua anhelent ad timorem Dei. Tu ergo conſidera, ubi ſit proſperitas uel aduerſitas. Audi menſuram uallium. Valles interdum uirent & florent de rore cœli & de calore ſolis, & interdum areſcunt & deficiūt in uiciſsitudine tempeſtatum. Sed tamen ualles iſtæ propter diuerſitatem tempeſtatum aliquando pulchritudinē ſuam perdunt, non habeo omnino in tali obliuione, quaſi amodo in pulchritudine ſua non reſurgant. Sic etiam non obliuiſcar loci huius in quo tu ſtas, quia ſapientia non carebit in ea materia ſanctitatis, ut ipſe primùm in rectitudine proceſſit. Tu autem eſto lucidum ouile in uictoria, conculcans uicia quæ in inquieto tempore concutiunt te, & non erubeſce quòd te propter mala opera tua accuſes, quoniam Deus omnia uulnera in pœnitentia ungit & tergit. Sed tamen uiuens oculus notauit præteritā cauſam in dolore illo, quo tu commotum es, in contumacia ſuperiorum prælatorum tuorum: quia dulcedo ungentis matris, ſcilicet miſericordiæ, ſubtracta fuit à quibuſdam ouibus tuis in culpa iacentibus, quæ non rectè diiudicatæ ſunt in pœna quam habuerunt in pœnitentia ſua. Incongrua pluuia facit terram aridam. Sic homo qui peccauerit, ſi non habuerit illum qui eum ungat, protinus in deſperationem fugit & areſcit: quoniam nulla medicina exhibetur ei, ſecūdum quod ipſe ſuſtinere poteſt. Nunc chari filij, audite uocem uiuentis lucis: Apprehendite miſericordiam, quæ non eſt ex uobis orta, ſed quæ ex Deo uenit. Et ideo non abſtrahite eam ab illis, quibus impendenda eſt. Retrahite ergo illos in ſanitatē animarum ſuarum. Poſtquàm literas iſtas fratres Hirſaugienſes à S. Hildegarde Chriſti famula ſuſcepiſſent, mirum in modum gauiſi ſunt: & mutato conſilio, de pace & tranquillitate concordiæ inter ſe tractare cœperunt. Sed & abbas Manegoldus iuxta conſilium D. uirginis Hildegardis, præueniens eos in ſpiritu manſuetudinis & lenitatis, ſe patrem pientiſsimum uerbo & opere in omnibus exhibuit. Fratres autem dulcedine paternæ promiſsionis ſimiliter promiſerunt ſe, filios humiles obedientesq́ in omnibus exhibituros, & nunquam deinceps occaſionem diſcordiæ præbituros. Sic ergo meritis orationibus & conſilijs beatæ Hildegardis uirginis Chriſti, concordia inter abbatem & conuentum auxiliante Domino reformata eſt, quam inuiolabilem deinceps ipſo uiuente Manegoldo abbate, inter ſe ab utraque parte firmiter ſeruarunt.

Epiſtola Hildegardis ad fratres Hirſaugienſes.

Hortatus eos ad puritatem.

Fratres inter ſe de pace tractare cœperunt.

Pax inter abbatē & fratres reformata eſt.

Anno

Anno Manegoldi abbatis 5 qui fuit dominicæ natiuitatis 1162. Imperator Fridericus unà cum primoribus eccleſiæ Moguntinæ in Longobardia cõſtitutus, Chriſtiano priore neglecto, imò contempto, in archiepiſcopum præfatæ eccleſiæ ſubſtituit Conradum fratrem Ottonis cõmitis Palatini de Vuetelinsbach, & præfuit annis duobus.

Conradus fit archiepiſcopus Moguntinus.

Eodem quoq; anno cùm Mediolanenſes fidei promiſsionis & iuramenti immemoris obedientiam Imperatoris refugerent, ciuitas ipſa Mediolanum rurſus à Cæſare obſeſſa & breui capta eſt, populus expulſus, murusq; in circuitu deiectus & ædes omnes, exceptis ſanctorum templis ſolotenus deſtructæ, ita ut per medium urbis in modum crucis aratrum iubente Imperatore traheretur. Reinholdus archiepiſcopus Colonienſis corpora ſanctorum Magorum qui Chriſtum in cunabulis adorauerant, de Mediolano conſenſu Imperatoris auferens, tranſtulit in Coloniam, & in maiori eccleſia ſancti Petri collocauit, ubi uſq; in præſentem diem miraculis multis chorus ſcantibus, in honore & reuerentia magna habentur.

Trium Magorũ ſanctorum corpora Coloniã transferuntur.

Eodem anno Imperator Mediolano deſtructa paſcha Papiæ magnificè celebrat. Secũda feria paſchę, Piſani fidelitatẽ Imperatori iurauerũt, & expeditionem prompta uoluntate in Apuliam, Calabriam, Siciliam, Sardiniam & Corſicam & uerſus Conſtantinopolim facere promiſerunt. Feria tertia, Brixenſes ſimilia iurauerunt.

Piſani obedientiã præſtant Imperatori.

Eodem tempore Ludouicus rex Franciæ legatos ad Imperatorem miſit pro componenda pace & unitate ſanctæ eccleſiæ, quos ipſe gratanter ſuſcepit. Igitur generali ſynodo indicta in municipio quod Leona dicitur, ſuper fluuium Saonam in epiſcopatu Biſantino, Imperator cum papa Victore, multisq; archiepiſcopis, epiſcopis, & abbatibus, adfuit in decollatione S. Ioannis Baptiſtæ. Rex autem Franciæ ex altera parte fluminis pridie aduenerat, ſed ex conſilio papæ Alexandri & ſibi parentium, in proximo caſtello reſedit, nec ad Imperatorem peruenit. Adfuit huic ſynodo rex Danorum Vualdemarus, qui coronam regni Daciæ de manibus domini Imperatoris ibidem ſuſcepit. Igitur Imperator & rex præfatus Danorum, cum illa frequentia pontificum, abbatum & principum, ſicut in prima & ſecunda ſynodo Victorem uniuerſalem papam nominarunt, Alexãdrum uerò cum ſuis ſchiſmaticos deſignauerunt.

Synodus duorum paparũ habetur.

Vualdemarus rex Danorum.

Anno Manegoldi abbatis 6. qui fuit dominicæ natiuitatis 1163. Imperator paſcha Vuormatiæ celebrauit, & in octaua ſolennem curiam Moguntiæ habuit. Porrò ciues penè omnes, paucis de inferioribus exceptis, ne ab Imperatore inuenirentur, de ciuitate fugerunt, ob necem Arnoldi archiepiſcopi, in monaſterio ſancti Iacobi factã, de qua ſuprà diximus. Vnus quidem Brinigerus nomine, de tanta turba ſceleratorum captus, & ante Imperatorem adductus, capitalem ſententiam accepit. Godefridus abbas ſancti Iacobi Imperatori præſentatus, ut ſe de obiectis purgaret, inducias accepit. Sed cùm ſe de interfectione ipſius archiepiſcopi expurgare non poſſet, decreto Imperatoris & principum de abbatia pulſus, etiam abiurare patriam & Mogũtinæ eccleſiæ prouinciam compulſus eſt. Monachi uerò eiuſdem cœnobij iuſſu Imperatoris omnes in una domo incluſi, qui antè obedientiarij erant, uidentes in malo ſe poſitos, alij per feneſtras, alij quocunque ingenio poterant, fugam captabant. Cæteri ſeniores, debiles & infirmi fugere non ualentes, abire permiſsi ſunt. Abbate itaq; unà cum monachis omnibus expulſo & monaſterio ſancti Iacobi penitus deſtructo, locus ille per annos 14. ſine habitatoribus manſit deſolatus, ſicq; diuinæ laudis obſequia ibidem

Imperator uenit Moguntiam.

Abbas S. Iacobi abbatia et patria pulſus.

ſbidem ſunt intermiſſa. Deniquead comprimendam ciuium inſolentiam, murus in circuitu ciuitatis,iuſſu Imperatoris,ex toto deſtructus eſt,& in puluerem reſolutus. Et ſic Moguntia ſine muro per annos trigintaſeptem permanſit. Hoc etiam anno quidam hæretici de ſecta eorum,qui Cathari nuncupantur,de Flandriæ partibus ad Coloniam uenientes,in quodam horreo prope ciuitatem occulte manſitare cœperunt. Sed dum nec Dominico die Eccleſiam intrarent,à circumiacentibus deprehenſi & detecti ſunt. Ad examen ergo ſanctæ matris Eccleſiæ perducti ſunt,& hæretici pertinaciſſimi inuenti ſunt.

Cathari hæretici.

Claruit his temporibus Eckbertus,abbas monaſterij ſancti Florini confeſſoris,in Schonaugia,diœceſis Treuerenſis noſtri ordinis, frater beatæ Eliſabeth ſanctimonialis uirginis,uir in Diuinis ſcripturis doctiſſimus & magni nominis ac famæ,ſuo tempore,inter doctores Eccleſiaſticos. Hunc ergo clerus & maiores ciuitatis Colonienſis,tanquam uirum doctum,ſibiq; ab olim,quum adhuc eſſet in eccleſia Bonnenſi canonicus, bene notum,quem non minus ſanctitate conuerſationis uenerabile,quàm eruditione ſcripturarum inſignem ſciebant,ad examinandum pręfatos hæreticos,per literas & nuncios ad Coloniam uocauerunt. Veniens autem Coloniam Eckbertus abbas,anno præfato Dominicæ natiuitatis milleſimo centeſimo ſexageſimotertio,indictione undecima,ſecundo die menſis Auguſti,publicum diſputationis certamen,cum tribus hæreſiarchis,qui cæteris acutiores uidebantur,inijt:Arnoldo uidelicet,Marſilio & Theodorico, quos licet eſſent acutiſſimi,tamen fortiter diſputando conuicit,ita ut penitus contradicere non ualerent. Quumq; nullis rationibus,nullis authoritatibus,nulliſq; admonitionibus induci poſſent,ut ſuo renunciarent errori, ſed in ſuo propoſito pertinaciſſime perſiſterent, ab Eccleſia prorſus eiecti ſunt,& in manus laicorum traditi. Qui eos extra urbem educentes,nonis Auguſti ignibus tradiderunt,mares octo,fœminas duas Erat inter eos iuuencula una,quæ dum miſeratione populi prope ſeruaretur,ſi forte interitu aliorum territa,ſaniori conſilio acquieſceret, ſubitò de manibus ſe tenentium elapſa,ultrò ſe ignibus iniecit & perijt. Fuerunt autem iſti hæretici multis erroribus implicati,Cataphrygi,ſiue Cathari,eo dicti quòd ſe mundos & ſolos Chriſtianos eſſe dicebant: cæteros uerò omnes homines,immundos & hæreticos. Rectores Eccleſiarum,prælatos,ſacerdotes,& omnem clerum contemnentes,deceptores animarum & laqueos diaboli appellabant. Sacramenta Eccleſiæ irridebant, & ſacroſanctum corpus & ſanguinem negabant. Luxuriam inter ſe quomodocunq; aut eum quibuſcunque perpetratam,dicebant non eſſe peccatum:allegantes,Omnia munda mundis. Alios quoq; multos & abominabiles profitebãtur errores de quibus ſcribere propter honeſtatem erubeſcimus.

Ekbertus abbas.

Catharos hæreticos diſputãdo ſuperauit.

Cathari Coloniæ exuſti.

Errores Catharorum peſſimi,uel ij fuerunt.

Aduerſus Catharos iſtos ſancta Hildegardis per ſpiritum ſanctum inſpirata,ad canonicos maioris eccleſiæ Moguntinæ ſcripſit epiſtolam,quæ ſic incipit:Menſe Iulio præſentis anni,qui eſt milleſimus centeſimus ſexageſimustertius dominicæ incarnationis,&c. Originem autem hæreſis huius habuit ex fecibus Tauchelini,de quo longe ſuperius diximus,anno Volmari abbatis quinto,qui in partibus inferioribus,& maximè in Antuerpia,ſpurciſſimos diſſeminauit errores,Adamitarumq; reſuſcitauit hæreſin. Et licet per fratres ſancti Norberti,ordinis Præmonſtratenſis primi fundatoris,eadem hæreſis tunc fuerit pro maiori parte,in illa præſertim regione extincta:toties tamen interea repullulauit in diuerſis mundi prouincijs,& maximè in regno Bohemię,in Alſatia,in Thuringia,ut uſque in præſentem diem ueneno prauitatis ſuæ multos infecerit:& nec hodie credatur in toto extincta,quãuis ualde occulta ſit,& pauciſſimis

Hildegardis ſcribit contra Catharos.

Origo hæreſis Catharorum.

Hec hæreſis nõdum extincta.

cognita Nam metu ignis,ſemper occulta latibula profeſſores huius erroris amare conſueuerunt.

Eckbertus.

Quia uerò Eckberti abbatis mentio incidit,dicendum nobis eſt,quis & quantus fuerit.Fuit autem natione Teuthonicus,frater S.Eliſabeth monialis & abbatiſſæ Schonaugienſis Treuerenſis diœceſis ordinis noſtri.Qui cùm eſſet canonicus eccleſiæ Bonnenſis,monitis ſororis ſuæ deuotiſſimæ iam dictæ conſentiens,mundum & omnia quæ in mundo ſunt,pro Chriſti amore deſeruit,& ſub Hildelino primo Schonaugiẽſis cœnobij abbate monachus factus eſt.Quo defuncto,in eius locum ſuccedens, electione fratrum abbas conſtitutus eſt. Erat autem uir tam in diuinis ſcripturis quàm in ſecularibus literis ſuo tempore inter omnes huius prouinciæ

Vir doctus fuit.

doctores eruditiſſimus,in declamandis homilijs ſermonibusq́ ad populum promptus & eloquens,& ingenij ſui multa poſteritati opuſcula gemino ſtylo conſcripta reliquit.E quibus ad noſtram lectionem pauca peruenerunt. Contra hæreticos ſcripſit librum unum.Item in principium Euangelij Ioannis.Item ſuper Euãgelium,Miſſus eſt angelus:pulchrum tractatũ non ſpernendũ.Epiſtolas quoq; plures ad diuerſos.Item Sermones & multos & uarios compoſuit.Scripſit etiam uitam,conuerſationẽ,reuelationes,& obitum B.ſororis ſuę Eliſabeth:de qua poſtea dicemus.Sed & carmina diuerſi generis,& Orationes deuotioni congruas,cõplures edidit:de domino Ieſu,deq́ ſanctiſſima eius genitrice uirgine Maria,& ſanctis quibuſdã alijs multis &

Abbas Schonaugienſis fuit.

diuerſis.Tandẽ mortuo Hildelino primo abbate monaſterij prædicti Schonaugiẽſis nonis Decemb.anno Domini 1167. pari conſenſu fratrum abbas in eodem cœnobio cõſtitutus eſt,præfuitq́ annis 18.& 5 calen.Aprilis non ſine opinione ſanctitatis,de hac uita migrauit.Tantæ autẽ eruditionis fuit,

Hæreticũ de Cardona conuicit.

ut hæreticũ quendam Cardenſem natione,de corpore & ſanguine Domini malè ſentientem,& peſſimè dogmatizantem,qui propter ſubtilitatem ingenij & linguæ uolubilitatẽ,cunctis etiam doctiſſimis formidabilis erat,in publico conuentu doctorum apud Confluentiam prima diſputatione conuicerit,& ab errore ſuo ad profeſſionẽ ueritatis reuocarit.

Epiſcopus Saltzburgenſis interficitur.

Anno Manegoldi abbatis 7,dominicę autem natiuitatis 1164,archiepiſcopus Saltzburgenſis à miniſterialibus S.Ruperti crudeliter interemptus eſt.Imperator iterum in Italiã regreditur.

Mare terminos ſuos egreditur.

Oceanus in partibus inferioribus limitem ſuum per 12 miliaria,14 calẽ.Martij egreſſus,multa millia hominum utriuſq; ſexus & diuerſæ ætatis,maximè circa fluuium Vueſeram,ſubmerſit.

Horrendas tempeſtates aëris.

Eodem anno in die paraſceues,4 uidelicet iduũ Aprilis,Alexandro papa,qui & Rolandus, apud Senonas,diuina celebrante,horribiles tenebræ factæ ſunt:& dum quidam cardinalis paſſionem legeret,atq; in eum locũ ubi dicitur Conſummatum eſt,ueniſſet,tam horrendum fulgur cecidit,& deinde tantus fragor intonuit,ut papa dimiſſo altari,& diaconus dimiſſa lectione,& omnes qui aderant,fuga ſibi conſulendum eſſe iudicarent.

Victor papa obijt Paſchalis ſuccedit.

Hoc ipſo anno Victor papa apud Lucam obijt,ibiq́ ſepultus eſt.Cui Vuido Cremenſis epiſcopus,10.calen.Maij,ab Henrico Leodienſi epiſcopo ordinatus,Paſchalis tertius appellatus eſt.

Conradus archiepiſcopus Moguntinus expellitur, Chriſtianus eligitur.

Eodem anno Conradus archiepiſcopus Moguntinus(de quo ſuprà diximus)Alexandro papæ & contra uoluntatem imperatoris,fide & iuramento confœderatus eſt,atque ab imperatore & eius antipapa receſſit. Vnde indignatus imperator de archiepiſcopatu Moguntinenſi eum expulit,& fugere ad ipſum patrem Alexandrum coëgit.Quo pulſo,in locum eius fuit ordinatus Chriſtianus,quem ante ipſum electum à Moguntinenſibus,ſuprà diximus.Huius Chriſtiani archiepiſcopi ad ſanctã Hildegardem extat epiſtola,in qua ſe orationibus eius commẽdans humilimè,reſcriptum eius & diuinam admonitionem petit & impetrat.Tandem uerò poſt Chri-

ſtianum

ſtianum Conradus iterum ad archiepiſcopatum ſuum Moguntinum eſt reuerſus. Eodem anno Conradus comes Palatinus Rheni,frater Imperatoris Friderici primi,diœceſin Colonienſem incendio ex prȩda petens,bellum eis indixit,poſito termino ſecunda feria Rogationum in campo Adernacenſi.Colonienſes ſtatuto die ad certamen prȩparati cum 125000.armatorum in prædicto loco conuenerũt:quorum fortitudine per exploratores recognita,Conradus Palatinus non auſus eſt uenire,licet ab illis per dies 12. fuerit expectatus. Eodem anno cal.Octobris Imperator de Italia reuerſus curiam in octauis S.Martini celebrem apud Bambergam habuit,ubi inter Conradum comitem Palatinum fratrem ſuum & Reinoldum electum & Colonienſes pacem reformauit.

Conradus comes palatinus.

Anno Manegoldi abbatis 8,qui fuit dominicæ natiuitatis 1165.S.Thomas archiepiſcopus Cantuarienſis in Anglia, dum libertatem & iura eccleſiæ ſuæ fortiter contra tyrannidem regis Anglorum defenderet,ab eo patria ſimul & archiepiſcopatu pulſus eſt,ueniensq; in regnum Francorũ primò in cœnobio Pontiaco moratus eſt.Poſtea Senonis in monaſterio S.Columbæ regijs expenſis ſuſtentatus eſt. Eodem anno natus eſt Imperatori filius nomine Henricus apud Nouiomagũ. Ipſo quoq; anno Imperator curiam celeberrimã in Herbipoli celebrauit ad diem Pentecoſtes,ubi tam ipſe Imperator quàm cȩteri principes omnes iurauerũt, quòd papa ſuum Paſchalem nũquàm desererent,nec ad partes Alexandri aliquando tranſirent. Ibi tunc primùm Reinoldus Colonienſis electus,ſabbato quatuor temporum, cum alijs multis nouiter electis,in presbyterum ordinatus eſt.Poſtea uerò 6.nonas Octob.in archiepiſcopum Coloniæ electus eſt à Philippo Oſnaburgenſi epiſcopo,Imperatore Friderico,unà cum ſua Imperatrice præſentibus. Eodem quoq; anno in die ad uincula Petri,quȩ eſt calend.Auguſti poſt meridiem,Manegoldus abbas huius cœnobij Hirſaug.decimusſeptimus,anno ætatis ſuæ nono & ſexageſimo,abbatiæ uerò octauo cum menſibus quatuor & diebus ſex. Conſummato ex hac uita ad Dominũ migrauit,& ante altare S.archangeli Michaëlis ſepultus eſt. Vir certè memoria dignus,qui etſi fratrum ſuorũ aliquando murmurationes ſuſtinuit,quẽadmodum prædiximus:tamen cauſa diſplicentiarũ non ex malo,ſed potius ex bono regularis diſciplinȩ deſcendit zelo.Amator ſiquidẽ monaſticæ conuerſationis feruẽtiſsimus erat,qui cùm delinquẽtes monachos durius ſecundũ regulã monaſticã corrigeret,infirmorũ contra ſe odiũ prouocauit. Verùm poſteaq; per S.Hildegardẽ ſemel admonitus eſt,ſeueritatẽ in pietatẽ maximã cõmutauit,& pax inter eũ & fratres ſumma,uſq; ad mortẽ eius cõualuit.

S. Thomas.

Curia principũ Herbipoli celebratur.

Manegoldus abbas obijt.

Regularis diſciplinæ amator,ut diximus,fuit:

DE RVPERTO, HVIVS MONASTERII XVIII ABBATE, QVI *præfuit annis 11.& de eius conuerſatione,certisq; geſtis illius temporis.*

ANno dominicæ natiuitatis 1165,altera die poſt feſtum ad uincula Petri,quæ fuit 4.nonarum Auguſti,mortuo atq; ſepulto(ſicut diximus) Manegoldo uenerabili abbate,cõuenientes in unum fratres huius monaſterij,ut ſibi de paſtore nouo prouiderẽt:multis quidẽ & neceſſarijs tractanbus inter ſe habitis,poſt humilẽ inuocationẽ gratiȩ ſpiritus ſancti in abbatẽ unanimiter elegerũt uenerabilẽ uirũ Rupertũ,eo tẽpore priorẽ in Schonrẽ.Electus autẽ cum difficultate maxima,uix tandẽ inducià fratribus potuit,ut cõſentiret,quippe qui experiẽtia docẽte cognouerat,plus periculi ineſſe prælaturæ clauſtráliũ ꝗ honoris.Fuerat enim antea(ſicut dicemus)abbas in Gotzauu. Vnde quãta neceſſariò patiatur,prælatus monachorũ in multis admodũ fuit expertus.Renuit ergo ſuſcipere huius magni & inſignis cœnobij abbatiã,ꝗ ſe in minore,quȩ tãti nominis nõ extitit tãtas paſſũ iniurias animo re

Rupertus.

Diu ſuſcipere abbatiam renuit.

uoluebat intento. Victus tandem precibus fratrum, poſtquàm diu reluctatus eſſet, conſenſum præbuit, & onus paſtoralis curæ portandum pro amore Dei humiliter ſuſcepit, in quo per annos undecim Domino ſtrenuè militauit. Munus benedictionis, quod in Gotzaugienſi abbatia quondam ſuſceperat, etiam in iſta ſufficiebat.

Vita Ruperti abbatis.

Qui ex Francia orientali honeſtis parentibus ortus, ad ſtudiũ literarũ in pueritia poſitus, moribus bonis & ſcientia ſcripturarum cum ætate annorũ non ſegniter profecit, & in breui tempore multos ex coætaneis ſuis in utroq; ſuperauit. Deinde creſcentibus annis diuina inſpiratione attactus, ſub Volmaro abbate in hoc cœnobio monachus factus eſt, ubi ſe ſpirituali exercitio totũ dedit, ita ut in multis etiã ſenioribus, iuuenis exemplar uirtutum exiſteret. Fuit autẽ quantũ ad diſpoſitionẽ corporis attinet, homo ſatis decorus, ſtatura procerus, uultu pulcher & iocundus, inceſſu rarus & firmus, uoce ſonorus, ſermone maturus atq; diſertus. Moribus uerò compoſitus & placidus erat, conſilio promptus & cautus & in omnibus actionibus circũſpectus. Mitiſsimæ ac tranquilliſsimę inter fratres conuerſationis extitit, & nullum unquam per iniuriã offendit. Deniq; cum tanta ſe diligẽtia ad ſeruiendũ omnipotenti Deo cõtulit, ut ſemper in choro cũ primis intraret, exiretq; cum ultimis, & die noctuq; lectioni ſcripturarum, meditationibusq; ſanctis & orationibus, fermè continuus uacaret. Tandem cùm ſe uirtutũ eius fama circumquaq; etiã ad extraneos diffunderet, fratres

Rupertus fit abbas in Gotzau.

Gotzaugienſis cœnobij, quod quatuor ab Hirſaugia miliaribus diſtat, eius nomine & opinione prouocati, cùm eſſent paſtore uiduati, eum in abbatẽ ſui per ſe unanimi electione poſtulãtes impetrarunt. Qui poſt humilẽ excuſationẽ, tandẽ abbatis ſui cõſtrictus imperio, onus ipſum paſtoralis curæ ſuſcepit, & per epiſcopũ Spirẽſem ordinatus ſecundũ cõſuetudinẽ ſolẽniter fuit. Ordinatus autẽ abbas, omne ſtudiũ ſuum pro inſtauratione monaſterij ſui prænominati Gotzaugiẽſis in utroq; ſtatu iam iamq; labẽtis adhibuit, & in tẽporaliũ rerum reductione nõ mediocriter profecit. In ſpiritualibus autem rebus non uſq; adeò proficere potuit, tum propter fratrũ quorundã importunitatẽ, tum etiã quod ſeculariũ amicorũ eorundẽ proteruia non parum obſiſteret.

Abbatiam ſuam in Gotz. Rupertus dimiſit.

Cumq; proteruia monachorũ obſiſtẽte ſe parũ proficere cerneret, relictis illis, quos incorrigibiles nouerat, abbatiã reſignauit. poſteaquã illã per annos aliquot gubernaſſet, malens cũ fratribus ſuis Hirſaugiẽſibus abiectus & in humilitate cõſiſtere, quàm in abbatia ſine fructu cũ reprobis monachis præſidere. Dimiſſa igitur abbatia præfati monaſterij Gotzaugienſis, ad Hirſaugiã reuerſus eſt, & à fratribus cum magna charitate receptus, priorẽ locũ obtinuit, & uitã inter eos tranquillã, ut antea conſueuerat, ſine reprehẽſione cõtinuauit.

Prior ad Schonrem ordinatur.

Poſtea uerò ad monaſteriũ Schonrem, ſupremus prior & rector cõſilio & aſſenſu fratrũ huius cœnobij per Volmarum abbatẽ ordinatus eſt, ubi per annos fermè decẽ ſatis utiliter præfuit, & ipſum prioratũ non minus in ſpiritualibus quàm in tẽporalibus rebus ampliauit. Tandẽ poſt deceſſum Manegoldi abbatis, cùm inter fratres Hirſaug. eo nõ reperiretur utilior, cõ-

Abbas Hirſaug. conſtituitur.

muni cõſilio & unanimi omniũ cõſenſu in abbatẽ huius monaſterij electus eſt, anno ſupradicto natiuitatis Chriſti 1165. indict. 13. 4. nonas Auguſti, & præfuit (ſicut diximus) annis 11. Erat autem in obſeruantia regularis diſciplinæ ſatis admodum zeloſus & feruidus, ſed quia dies mali erant, fuitq; neceſſarium redimere tempus, non ſicut uoluit, ſed ut potuit, fratres gubernauit. Cœperant enim iam tunc à feruore primæuæ inſtitutionis tepeſcere, nec facilè erat diffluentes nimium, tam ſubitò reuocare. Multos ergo labores pro inſtauratione monaſticæ perfectionis adhibuit, multaſq; propterea iniurias ab infirmis ſubditus recepit. Vnde neceſsitate compulſus, ne ex ma-

lis de-

lis deteriores fierent,tacuit,& prudenti moderamine quantū licuit,pro me-lióri diſsimulauit. Quantum uerò ad ſtatum rerum temporalium pertinet, ſubſtantiam monaſterij non minuit,ſed ampliauit:& præter donationes à fidelibus ſuo tempore factas complures,quæ in libro Donationum habētur, etiam ipſe,prædia & prata non pauca ad uſus fratrum comparauit.Ipſe quoque abbas Rupertus in maiori cœnobio Hirſaugienſi,ad plagam ſeptentrionalem capellam pulchro tabulatu conſtruxit in honorem S.Nicolai magni archiepiſcopi Myreorum,in qua & frequentius miſſarum ſolēnia celebrare conſueuit.Quam quidem capellam poſt annos 278.Vuolframus abbas nimia uetuſtate penè collapſam de conſenſu & permiſsione Reinhardi Spirenſis epiſcopi deſtruxit,& altare ipſum in eccleſia monaſterij ad ſiniſtrum latus aræ ſanctæ crucis,transferens in honorem ſanctorum Petri Apoſtoli, Nicolai,Vdalrici,& Aurelij pontificum,& Galli abbatis, per miniſterium Petri epiſcopi Myrenſis,præfati Reinhardi præſulis,in Pontificalibus uicarij generalis conſecrauit,quemadmodum ſuo loco dicemus.

Diſciplina fratrū Hirſaugienſium hoc tempore tepuit.

Capella S. Nicolai fundatur.

Vuolframus abbas.

Anno Ruperti abbatis primo currēte,qui fuit dominicæ natiuitatis 1162. ſancta & Deo dilecta uirgo Eliſabeth monialis noſtri ordinis,magiſtra uirginum Chriſti in Schonaugia Treuerenſis diœceſis,ſoror Eckberti abbatis ibidem in cœnobio monachorum,de quo ſuprà fecimus mentionem,anno ætatis ſuæ ſexto & triceſimo,conuerſionis ad ordinem quarto & uigeſimo, uiſitationis autem cœleſtis gratiæ tertiodecimo,uocante domino noſtro Ieſu Chriſto,ex hoc mundo tranſiuit ad ipſum ſpōſum ſuum,quem puro ſemper corde amauit,ſepulta in monaſterio uirorum,ibidem in eccleſia principali ad Aquilonem:cuius uitam,conuerſationem,miracula & reuelationes frater eius præfatus abbas Eckbertus,ad multorum ædificationem deſcripſit.Hæc uirgo cùm eſſet annorum duodecim,ad monaſterium pauperum uirginū Chriſti in Schonaugia Domino Deo ſub regula S.patris noſtri Benedicti,& monaſterio Hildelini primi abbatis & fundatoris utriuſq; cœnobij,monachorum uidelicet & monialium ſyncerè famulantium,à parētibus tradita fuit,ubi tam ſanctè,tam purè,tam religioſe uixit,ut multis mirandis reuelationibus diuinitus meruerit crebrius in hac mortalitate conſolari.

S. Eliſabeth monialis propheti ſſa obijt.

Vita eiuſdem ſacræ uirginis.

Anno nanq; conuerſationis ſuæ undecimo,qui fuit ætatis tertius & uicesimus,manus Domini ſuper eam facta eſt,& cœpit mirabiles habere uiſiones,chorisq; inteſſe angelicis,& arcana mentium diuinitus illuſtrata reuelare. Et quandiu deinceps uixit,diuinis reuelationibus recreata fuit,& hoc maximè diebus dominicis,& in feſtis ſanctorum, tempore diuinorum in choro,ubi maior omnium feruebat deuotio. Modus autem uiſionum,ſeu reuelationum is erat. Cadebat ſuper eam quædam paſsio præcordiorum, ita ut lapſa repentè in ecſtaſin uelut exanimis perduraret, quieta iacens, ſedens immobilis, nullusq; in ea ſentiri halitus poſſet.Quo durante exceſſu,ſpiritus rapiebatur ad diuerſa loca,& angelicis interea locutionibus informabatur.Tandem uerò poſt longum exceſſum,reſumpto ſpiritu ſanctiſſima uerba proferebat,aliquando in lingua Teuthonica,quæ illi patria fuit aliquando uerò in Latina,cùm Latini ſermonis penè nullam haberet intelligentiam.Spiritus enim qui loquebatur in ea,ut uoluit uerba formauit.Tota uita eius quaſi longū quoddam martyriū fuit,quippe quę ſub regulari diſciplina conſtituta,iugū dominicū multiplici flagello paſsionū longo tēpore portauit.Manus enim Domini ſuper eam ſemper fuit extēta,& flagellū pij cōditoris nunquā ei defuit,premens animum & cōterens debile corpus infirmitate continua.Quæ quamuis lāguoribus uexaretur continuis,ſemper

Reuelationes multas habuit.

Modus uiſionum eius fuit.

Quaſi ſemper fuit infirma.

tamen patiens, ſemper hilaris & tranquilla mente & corpore extitit, pſalmis, orationibus, ieiunijs, lachrymisq́; & uoluntaria caſtigatione ſe macerãs, ſacrificium acceptabile Domino immolauit. Diuinis autem reuelationibus informata, plura ad ædificationem fidelium ſcripſit, de quibus nos ſubiecta legimus:

Tituli & nomina librorum eius

Viarum Dei, pulchrum & neceſſariũ opus, in quo plures ponuntur ſermones de uia contemplatiuorum, actiuorum, martyrum, coniugatorum & continentium, quod ſic incipit: Factum eſt in anno quinto uiſitationis meæ &c. Item de hiſtoria, origine, inuentione & nominibus undecim millium uirginum opuſculum edidit, angelica reuelatione informata. quod ſic incipit: Vobis qui pios affectus ad ea quæ ſancta ſunt geritis, ego Eliſabeth famula ancillarum Domini quę ſunt in Schonaugia, aperio ea quæ mihi per gratiam Dei reuelata ſunt. Item diuerſarum reuelationum, in uarijs materijs, cauſis & propoſitionibus, tres libros compoſuit, capitula centum

Variarum quoq; reuelationum.

quatuor & quadraginta continentes, in quibus multa pulchra & utilia deſcripſit, quorũ primus ſic incipit: Petis à me frater, & ad hoc ueniſti, ut enarrem tibi miſericordias Domini. Secundus uerò ſic: Benigna eſt miſericordia Dei noſtri. Tertius autem ſic: Aſſumpſit me angelus Domini in ſpiritu, in locum celſitudinis magnæ. Item ad interrogata multorum, plures conſcripſit epiſtolas reſponſales, inter quas una ſatis prolixa extat ad S. Hildegardem magiſtram ſororum apud Bingios, quam ex certa conſideratione de uerbo ad uerbum inſerere nobis placuit huic operi noſtro, ut ſequitur:

Epiſtola S. Eliſabeth ad S. Hildegardem.

Dominæ Hildegardi uenerabili magiſtræ ſponſarum Chriſti, quæ ſunt apud Bingiam, Eliſabeth humilis monacha & magiſtra ſororũ quæ in Schonaugia ſunt, deuotas cum omni dilectione orationes. Gratia & conſolatio altiſsimi repleat uos gaudio, quia meæ perturbationi benignè compaſſa eſtis, ſicut ex uerbis conſolatoris mei intellexi, quem de mei conſolatione diligẽter commonuiſtis. Sicut enim uobis de me reuelatum fuiſſe dixiſtis, fatear uerè quandam perturbationis nubem me nuper in animo concepiſſe, propter ineptos ſermones populi multa loquẽtis de me quæ uera non ſunt. Sed uulgi ſermones facilè ſuſtinerẽ, ſi non & hi qui in habitu religionis ambulant, ſpiritum meum acerbius contriſtarent. Nam & hi neſcio quibus ſtimulis agitati, gratiam Dei in me derident: & de his quæ ignorant, temerè iudicare non formidant. Audio & quoſdam literas de ſuo ſpiritu ſcriptas ſub meo nomine circũferre, de iudicij die me prophetaſſe diffamantes: quod certè nunquam facere præſumpſi, cùm omnium mortalium cognitionem effugiat eius aduentus. Sed huius famæ occaſionẽ uobis aperiam, ut indicetis utrum præſumptuoſè quicquam in hac re fecerim aut dixerim: ſicut per alios audiſtis, magnificauit Dominus miſericordiã ſuam mecũ, ſupra quàm meruerim, aut mereri ullatenus poſsim: in tãtum, ut cœleſtia quædam mihi ſacramenta frequenter reuelare dignatus ſit. Significauit etiam mihi per angelum ſuum frequenter, qualia uentura eſſent ſuper populum ſuum in his diebus, niſi pœnitentiam agerent de iniquitatibus ſuis, atque ut palàm hæc annunciarem, pręcepit.

Eliſabeth reuelationes ſuas celare uoluit.

Ego autem ut arrogãtiam euitarem, nec auctrix nouitatum uiderer, in quantum potui, omnia hæc ſtudui occultare. Cùm igitur ſolito more quadam dominica die eſſem in mentis exceſſu, aſtitit mihi angelus Domini dicens: Quare abſcondis aurum in luto, hoc eſt uerbum Dei quod per os tuum miſſum eſt in terram, propter facies diſtortas? non ut abſcondatur, ſed ut manifeſtetur ad laudem & gloriam Domini noſtri, & ſaluationem populi ſui.

Ab Angelo percuſſa fuit. Viſiones abbati ſuas reuelat.

Et hoc dicto, eleuauit ſuper me flagellum, quod quaſi in ira magna quinquies mihi inflixit amariſsimè, ita ut per triduum in toto

corpore

corpore meo ex illa percuſsione languerem. Poſt hęc appoſuit digitum ori meo dicens: Eris tacens uſq; ad horam nonam, quando manifeſtabis ea, quę operatus eſt Dominus tecum. Ego igitur uſq; ad horam nonam muta permanſi. Tunc ſignificaui magiſtræ, ut adferret ad me libellum quendā, quem in ſtratu meo abſconderam, continentem ex parte ea quæ fecerat Dominus mecum. Quem cùm offerrem in manus Domini abbatis Hildelini, qui ad uiſitandum me uenerat, ſoluta eſt lingua mea in hæc uerba: Non nobis Domine, non nobis, ſed nomini tuo da gloriam. Poſt hæc cùm & alia quædam ipſi reuelaſſem, quæ ſcriptis committere nolueram, uidelicet de uindicta Domini magna, quam uniuerſo mundo in breui ſuperuēturam ab angelo didiceram, rogaui illum diligentiſsimè, ut uerbum illud apud ſe haberet abſconditum. Præcepit autem mihi ipſe dominus abbas, ut operam darem orationi, atq; à Domino poſtularem quatenus daret mihi intelligere, utrum ea quæ dixeram, ſilentio tegi uellet, an non. Cumq; per aliquod tempus pro hac re orationi inſiſtendo me afflixiſſem, in aduentu Domini, in feſtiuitate S. Barbarę in prima uigilia noctis corrui in ecſtaſin, & aſtitit mihi angelus Domini dicēs, Clama fortiter, & dic heu ad omnes gentes, quia totus mundus in tenebras eſt conuerſus. Et dices: Exite, ille uos uocauit, qui de terra uos formauit, & dicit pœnitētiam agite, quia prope eſt regnum. Hoc igitur ſermone inductus dominus abbas cœpit diuulgare uerbum coram magiſtratibus eccleſiæ & uiris religioſis. Quorum quidam cum reuerentia exceperunt uerbum, quidam uerò non ſic, ſed ſiniſtrè de angelo qui familiaris mihi eſt, locuti ſunt, dicentes eum eſſe illuſorem ſpiritum, & in angelum lucis transfiguratum. Vnde & ipſe dominus abbas per obedientiā me conſtrinxit, præcipiens, ut cùm mihi rurſus appareret, per nomen Domini illum adiurarem, quatenus indicaret mihi, utrum uerus Dei angelus, an non. Ego autem præſumptuoſum id æſtimans, cum timore magno præceptum hoc ſuſcepi. Quadam igitur die cùm eſſem in exceſſu meo, ſolito more ſe mihi obtulit, & ſtetit in conſpectu meo. Et dixi tremēs ad eum, Adiuro te per Deum patrem & filium & ſpiritum S. ut rectè dicas mihi, ſi uerus Dei angelus ſis, & ſi ueræ ſint uiſiones quas uidi in exceſſu meo, & ea quæ ex ore tuo audiui. Reſpondit ac dixit: Scias pro certo, quia uerus angelus Dei ſum, & ueræ ſunt uiſiones quas uidiſti, & quæ de ore meo audiſti uera ſunt, & uerè fient, niſi reconcilietur hominibus Deus, & ego ipſe ſum, qui diu laboraui tecum. Poſthæc in uigilia Epiphaniæ dum orarē, rurſus apparuit mihi Dominus meus, ſed procul à me ſtans, & faciem habens auerſam à me. Ego autem indignationem eius intelligens, dixi illi cum timore, Domine mi, ſi moleſta fui tibi in eo quod adiuraui te, ne quæſo imputes mihi, conuerte obſecro faciem tuam ad me, & eſto mihi placabilis, quia conſtricta per obedientiam feci, neque auſa fui transgredi mandatum præceptoris mei. Cumq; in huiuſmodi uerbis multas lachrymas profudiſſem, cōuerſus eſt ad me dicens, Contemptum mihi feciſti & fratribus meis, quia diffidentiam habuiſti ad me. Vnde pro certo noueris, quia ultrò non uidebis faciē meam, neque uocem meam audies, niſi placatus fuerit Dominus & nos. Et dixi. Domine mi, quomodo placari poteritis? Et ait, dices abbati tuo, ut in memoriam mei & fratrum meorum celebret diuinum officium deuotè. Cùm ergo non ſemel, ſed pluribus uicibus, tam à domino abbate quàm à reliquis fratribus miſſarum ſolēnia ad honorem ſanctorum angelorum celebrata fuiſſent, ſimulq; ſorores Pſalmorum lectionibus eos honoraſſent, rurſus apparuit mihi Dominus meus placido uultu, dixitq; ad me: Scio quoniam in charitate & obe

Angelus præcipit uiſiones eius publicari.

Viſiones Eliſabeth quidā ſpreuerunt.

Eliſabeth angelū apparentem ſibi adiurat.

Angelus placatus apparuit.

dientia ſactum eſt quod feciſti, idcirco ueniã conſecuta es, & de cætero frequentius te uiſitabo quàm hactenus. Poſt hæc cùm dominus abbas ire diſponeret in locum quendam, rogatu clericorum illic manentium ut prædi-

Hildelini abbatis in Deum deuotio.

caret uerbum comminationis Domini in populo, ſi forte pœnitentiam age rẽt, & auerteretur ira Dei ab illis, primùm aggreſſus eſt deprecari Dominũ unà cum omnibus nobis, ut nobis reuelare dignaretur ancillæ ſuæ, utrum ſermonem qui iam manifeſtus eſſe cœperat, amplius diuulgari oportet, an non. Ipſe igitur diuina myſteria celebrante, & nobis deuotiſsimè orantibus ſubitò diſſolutæ ſunt compages membrorum meorum, & elangui, & ueni in mentis exceſſum. Et ecce angelus Domini ſtetit in conſpectu meo, & dixi ad eum, Memento mi Domine, quòd dixeris ancillæ tuæ, uerbum Dei per os meum miſſum in terram, non ut abſcondatur, ſed ut manifeſtetur, ad gloriam Dei & ſaluationẽ populi eius. Et nunc indica mihi, quid oporteat fieri de uerbo illo comminationis quod locutus es ad me. Nunquid iam ſatis manifeſtum factum eſt, an adhuc amplius prædicandum? At ille ſeuero me aſpectu intuens, ait: Noli tentare Deum: qui enim tẽtant illum, peribũt. Et dices ad abbatẽ: Noli timere, ſed perfice quod cœpiſti. Verè beati ſunt qui audiunt uerba exhortationis tuæ, & ſeruant ea, & non fuerint ſcandalizati in te. Hoc autem illi ſuggeras, ut eam formam quam hactenus in prædicatione habuit, non immutet. In hoc enim conſiliarius illius ego fui. Dicito illi, ut nequaquam attendat uerba eorum, qui ex inuidia dubiè loquuntur, de his quæ dicta ſunt in te, ſed attendat quod ſcriptum eſt: Quia nihil impoſsibile apud Deum. Hoc igitur ſermone animatus, locum quem adire

Abbas ad pœnitentiam populũ conuertit.

diſpoſuerat, adijt: & populum qui eius aduētum præſtolatus fuerat, ad pœnitentiam exhortatus eſt, annuncians iram Dei cunctis ſuperuenturam, niſi pœnitentiæ fructibus eam præuenire ſtuderent. Quales autẽ plagæ mundo imminerent, nequaquã ueluti diffamatus eſt, in aliqua prædicatione ſua enarrauit. Factũ eſt igitur, ut multi apud quos ſermo iſte diffamatus eſt, per totum tempus quadrageſimale in timore magno per pœnitentiam ſeſe affligerent, eleemoſynisq; & orationibus ſtudioſe inſiſterent. In tempore illo quidam (neſcio quo zelo ductus) ad urbem Coloniam in perſona domini

Præſumptuoſa cuiuſdã ſcriptio.

abbatis, ipſo ignorante, Deus nouit, literas direxit, in quibus terribiles quædam comminationes audiente omni populo lectæ ſunt. Vnde quanquam ab inſipientibus illuſum nobis ſit, prudentes tamen (ut audiuimus) reuerenter ſermonem animaduerterunt, & pœnitentiæ fructibus Deum honorare

Iterum angelus uirgini apparuit

non contempſerunt. Factum eſt autem in quarta feria ante diem paſchæ, cùm poſt magnos labores corporis in ecſtaſin ueniſſem, apparuit mihi angelus Domini, & dixi ad eũ: Domine quid fiet de uerbo quod locutus es ad me? Qui reſpondit, Noli cõtriſtari, neq; perturberis, ſi non in die quem determinaui tibi, euenerint quæ prędixi, quorum multorum ſatisfactione placatus eſt Dominus. Poſt hæc in ſexta feria, poſt horam tertiam cum graui paſsione ueni in exceſſum mentis, & rurſus aſtitit mihi, dicens: Vidit Dominus afflictionem populi ſui, & auertit iram indignationis ſuę ab is. Cui dixi: Quid ergo Domine mi? Nõne ero in deriſionem omnibus, apud quos hoc

Ad patientiam hortatur eam.

uerbum diuulgatum eſt? Qui ait, Omnia quæ occaſione hac euenerint, tibi patienter & beneuole ſuſtineto, illum diligenter aduertens, qui cùm eſſet totius orbis creator, hominum irriſiones ſuſtinuit. Nunc primùm patientiam tuam Dominus probat. Ecce domina mea, totum ordinem rei uobis explicaui, quatenus & uos innocentiam meam & abbatis noſtri cognoſcatis, & alijs manifeſtare poſsitis. Obſecro autem, ut & orationum ueſtrarum

partici-

participem me faciatis, & prout ſpiritus Domini uobis ſuggeſſerit, aliqua mihi conſolatoria uerba reſcribatis. Gratia domini noſtri Ieſu Chriſti uobiſcum ſit. Amen.

Anno prænotato, quæ ſancta uirgo Eliſabeth de corpore migrauit, qui fuit Ruperti abbatis 1. annus, hyems fuit aſperrima, & ſubſecuta eſt fames magna cum peſtilentia & multis malis.

Hyems dura.

Anno autem Ruperti abbatis 3. qui fuit dominicæ natiuitatis 1167. obijt Henricus epiſcopus Herbipolenſis, cui Heroldus ſuccedens præfuit annis 7. menſibus 5. diebus 2. Huic epiſcopo Heroldo Fridericus Imperator ducatum Franconiæ ſub aurea bulla primùs confirmauit, cum omni poteſtate ac iuriſdictione ducali.

Heroldus epiſcopus Herbipolēſis

Anno ſequente Arnoldus archiepiſcopus Moguntinus, in monaſterio S. Iacobi, à ciuibus ſuis in die S. Ioannis Baptiſtæ crudeliter occiſus eſt. Huius conſpirationis principes fuerunt in clero Godfridus abbas ſancti Iacobi, & præpoſitus eccleſiæ ſancti Petri, cum alijs multis in cædem pontificis conſentientibus. Peracta cæde uenerandi præſulis, crudeles homicidę in archiepiſcopum elegerunt Rudolphum Conradi ducis de Zeringen filium, qui ut ſibi muneribus Imperatorē placaret, omni Eccleſiam ſpoliauit ornatu. Sed contemptus ab Imperatore, ad ſedem pontificatus minimè peruenit. Interea dum Rudolphus Imperatorem in Italia commorantem adiret, Conradus comes palatinus Rheni, ex uno parente frater ipſius imperatoris, Chriſtianum quendam in archiepiſcopū ſublimauit: uerum utroq; refutato Imperator Conradum fratrem Ottonis comitis Palatini de Vuitelsbach ordinari in archiepiſcopum fecit, quem tamen poſt bienniū (ſicut dicemus) expulit, & prædictum Chriſtianum in eius locum ordinauit. Poſt necem Arnoldi uenerādi pontificis, cœnobium S. Iacobi à fautoribus eius deſtruitur, manſiones monachorū funditus diſſipantur, ita quod per annos fermè duodecim nulla in eodem loco diuinæ laudis harmonia celebrata fuit. Monachi hincinde fuerunt diſperſi, & abbas eorum Godfridus per Imperatorem de patria proſcriptus. Murus etiam ciuitatis Moguntinæ, iuſſu Imperatoris euerſus eſt in circuitu funditus, ita quod Moguntia per annos 36. ſine muro ſtetit. Ciues autem omnes qui in necē pontificis conſenſerant, præter pauperes & mendicos ante reditum Imperatoris de Italia ſe fuga ſaluarunt.

Arnoldus.

Rudolphus comes de Zeringen

Conradus Palatinus.

Monaſterium S. Iacobi.

Muri Moguntini deſtruuntur.

Anno autem Ruperti abbatis Hirſaugienſis monaſterij 5. qui fuit dominicæ natiuitatis 1170. Conradus archiepiſcopus Moguntinus, propterea quòd Alexandro papæ urbis Romæ tertio, contra ſententiam imperatoris adhæreret, ab eccleſia ſua pulſus eſt: in cuius locum Imperator Chriſtianum ſuprà dictum fecit ordinari, qui præfuit annis 13. poſt cuius mortem ad eccleſiam ſuam reuerſus eſt. Interea fugiens, ad papam declinauit, à quo cum honore ſuſceptus, Sabinenſem epiſcopatum ab eo in ſuſtentationem uitæ ſuſcepit. Vnde quàm diu uixit, etiam ad Moguntiam reuerſus, archiepiſcopum ſe Moguntinum & epiſcopum Sabinēſem in omnibus literis ſcripſit.

Conradus.

Chriſtianus ſuccedit.

Anno Ruperti abbatis 7. Fridericus Imperator primus Henricum ducem Brunſuicēſem imperio eatenus rebellem, tam uiribus principum quàm imperiali cenſura ſubegit, & ad obedientiam uenire compulit.

Imperator ducē Saxoniæ uicit.

Eodem anno Imperator pentecoſten Mogūtiæ celebrauit unà cum uxore & Henrico filio ſuo ac principibus multis, & in eodem die in monaſterio ſancti Albani extra muros ciuitatis, cum magna ſolennitate coronatus eſt. Manſit autem ibi diebus octo, & multa pro utilitate reipub. conſtituit. Ibi Hemino comes Flandriæ ad obedientiā ſe Imperatori ſubiecit, & ipſum comitatum,

Imperator Moguntiam uenit.

comitatum,modò ſine liberis decederet,Imperatoris filio promiſit.

Eodem quoq; anno moritur Ludouicus marchio ſecundus Thuringiorum,uir magnarum actionum & animo ſemper inuictus.

Caput S. Irminæ transfertur ad Spanheim. Anno Ruperti abbatis 8.qui fuit dominicæ natiuitatis 1173. caput ſanctæ Irminæ uirginis,filiæ Dagoberti quondam regis Francorum,quæ fuerat prima ordinis noſtri abbatiſſa in horreo Treuerenſi,ad petitionem Domini Craftonis ſecundi abbatis,ad monaſterium meum Spanheimenſe,Hillino archiepiſcopo conſentiente tranſlatum eſt.

Adelgerus fit abbas Spanheim. Anno autem Ruperti abbatis 9.moritur Crafto abbas monaſterij mei præfati ſecundus,5.calend.Iunij,filius Meginhardi comitis de Spanheim, ætatis ſuæ 58.in medio chori,cum anteceſſore ſuo Bernhelmo in uno ſarcophago tumulatus.Cui Adelgerus monachus & cuſtos monaſterij mei ſuccedens,præfuit annis 6.menſe 1.ac diebus tantùm 3.qui ante religionis ingreſſum,multo tempore ſcholæ publicæ apud Moguntiacum præfuit,& multos inſignes diſcipulos poſt ſe reliquit.

Eodem anno obijt Heroldus epiſcopus Herbipolenſis,cui ſucceſsit Reinhardus,& præfuit annis 4.menſibus 10.& diebus 15.

Magna imperij Rom.turbatio. Anno Ruperti abbatis 10.qui fuit dominicę natiuitatis 1175.magna fuit in toto imperio Romano turbatio, propter inobedientiam & rebellionem Friderici Imperatoris primi contra ſedem apoſtolicam.Ipſe autem Rupertus abbas & fratres huius monaſterij cum ſancta Romana eccleſia in primis aperte ſentientes,multas à fautoribus imperatoris moleſtias & iniurias in rebus & in perſonis ſuſceperunt,quouſque tandem amicorum conſilio liberati ſunt.

Imperator papā perſequitur. Vnde cùm ingens eſſet in omni Alemania populorum & cleri maxima turbatio, propterea quòd imperator excōmunicatus perſequeretur papam uerbis,ſcriptis,& armis,omnesq; ſentientes cum illo nimium haberet exoſos,& tam per ſe quàm per ſuos multa illis inferret damna & incommoda,multasq; iniurias fieri permitteret,uiri boni ac Deum timentes in malo ſe poſitos cùm cernerent,aut fuga ſe,aut ſilentio ſaluare cupiebant.Cùm autem Rupertus inſignis abbas inter eos qui ſummo Pontifici conſenſerant, unus eſſet non ultimus prælatorum,& plures quotidie ab æmulis ſuſtineret iniurias,timens generalem monaſterij propter perſonale odium Imperatoris iacturam,uolensq; locum iræ concedere,deliberauit abbatiam pro pace fratrum & utilitate monaſterij reſignare.

Rupertus abbatiam reſignauit. Anno igitur promotionis ſuæ 11. qui fuit natiuitatis dominicæ annus 1176.iam ſenio nimium grauatus & curis,abbatiam ad manus fratrū ſuorum liberè reſignauit,& pro uitæ ſuſtentatione præpoſituram in Roth à fratribus ſuſcepit,in qua uixit aliquandiu in laboribus multis,tādemq; in Domino quieuit,ſepultus ibidem ex præuia ſua ordinatione,in limine templi, quatenus pedibus fratrum calcaretur,quod magnum humilitatis eius fuit indicium.Erat enim (ut ſuprà diximus) uir bonus & mitis,qui in omni pace & tranquillitate uiuere inter fratres conſueuit.Ob eam cauſam dudū abbatiam in Gotzauu,in qua non poterat tranquillè conuerſari,dimiſerat,&

Monaſteriū Gotzauu fundatur. ad monaſterium ſuum Hirſaugienſe reuerſus eſt. Eſt autem monaſterium Gotzauu noſtri ordinis in diœceſi Spirēſi,in comitatu Vorchem,in Francia orientali,in pago qui dicitur Albegauu,iuxta fluuium qui dicitur Alba, conſtructum à Bertholdo comite de Hennenberg,anno dominicæ natiuitatis 1010.qui fuit octauus annus uacante abbatia huius monaſterij Hirſaugienſis,poſt obitum Conradi abbatis,in quo Rupertus pręfuit annis fermè 10.Qui cùm monachos ad obſeruantiam regularis diſciplinæ compelleret, qui ni-

qui nimium à recto tramite monaſticæ conuerſationis defecerant, multorum contra ſe odium prouocauit. Ceſsit ergo & loco & dignitati, malens inter fratres ſuos Hirſaugienſes humiliter uiuere, quàm inter malos & rebellos monachos ſub paſtoris onere detrimentum animæ ſubire.

Eodem anno quo Rupertus abbatiam huius monaſterij Hirſaugienſis reſignauit, obijt 12. calend. aprilis Clementia monialis noſtri ordinis in horreo Treuerenſi, filia quondam comitis de Homburg, ſanctiſsimæ conuerſationis, quę diebus ac noctibus intenta orationi ac contemplationi, nihil magis quàm Deo placere in omnibus cupiebat. Hæc ſanctiſsima uirgo à patre comite Adolpho deſpõſata olim fuerat domino Craftoni, filio Meginhardi comitis de Spanheim, quæ cùm haberet ſanctæ uirginitatis propoſitum, de cõſenſu ſponſi apud Treuiros in pręfato cœnobio ſanctimonialis facta eſt. Sponſus uerò eius in meo cœnobio Spanheimenſi, ſub Bernhelmo abbate primo monachus factus eſt, eidem in abbatia ſucceſsit, & in ſancta conuerſatione quieuit. *Clementia uirgo moritur.* *Crafto abbas Spanheim.*

DE CONRADO, HVIVS MONASTERII XIX ABBATE, *qui præfuit annis 12. ac de conuerſatione certisq; geſtis eius & illius temporis.*

POſt reſignationem reuerendiſsimi patris Domini Ruperti abbatis, ne monaſterium uiduitatis ſuæ diu ſentiret incommoda, prior & fratres huius cœnobij diem pro electione noui paſtoris conſtituerunt: quo adueniente, omnibusq; electioni intereſſe debentibus, in loco capitulari conuenientibus, inuocata ſpiritus ſancti gratia, ut moris eſt, poſt maturam deliberationem in abbatem unanimiter elegerunt uenerabilem uirum Conradum huius cœnobij monachum, Hermanni comitis de Kilberg fratrem, uirum ſanctum & optimum, qui poſt humilem ſui excuſationem uictus, tandem precibus fratrum conſenſum præbuit, & dignitatẽ cum onere ſuſcepit. Electus ergo communi fratrum aſſenſu, poſt dies paucos ab epiſcopo Bambergenſis eccleſiæ in abbatem ordinatus eſt, pręfuitq; huic monaſterio ſtrenuè annis 12. Ordinari autem ab epiſcopo Spirẽſi noluit, quoniam contra ſummum pontificem Friderico Imperatori dudum excommunicato adhæſit. Iſte Cõradus (ut diximus) ex nobili Sueuorum proſapia ortus, filius comitis generoſi de Kilberg, & Hermanni comitis frater extitit, qui ab iuuentute ſua ætate ad diſcẽdum literas poſitus, non mediocriter in omni ſcientia tam diuina quàm humana profecit. Euadens tandem in uirum perfectum, cum diuitijs et honoribus, cùm nobilitate generis glorioſus et inſignis haberetur, omnia ueluti ſtercora pro Dei amore contemnens, ad præſens cœnobium ſe cõtulit, & monachus factus, in omni religione & ſanctitate conuerſatus fuit. Quanto enim altior & nobilior fuit genere, tanto humiliorẽ ſe in omnibus exhibuit in cõuerſatione. Neminem unquam contriſtauit, neminem iniurioſe offendit, ſed in medio fratrum ſine querela uixit, ſine offenſione inceſsit. Erat mitis ingenio, & promptus ad obediendum, ita ut ſimilem in conuentu non haberet. Humilitate nanque, obediẽtia, patientia, & morum honeſtate, cunctos ſuperauit, & tam corporis quàm mentis continentia ſingularis caſtimoniæ fuit. Niger erat facie, ſtatura mediocris, inceſſu grauis, habitu deſpicabilis, ſed uirtute animi excellens & gratioſus. Ordinatus autem abbas, ſe formam gregis uerbo & exẽplo in omnibus exhibere ſtuduit, humilitatis ſuæ priſtinum modum tam modeſtè temperans, ut bonis atque beneuolis conuerſatione uideretur ſocius, duris autem & inobedientibus per cenſuram iuſtitiæ reuerendus. In omni uita ſua caſtiſsimè ſemper conuerſatus *Conradus.* *Genus Conradi abbatis et origo.* *Ex comite fit monachus.* *Deuota Conradi abbatis cõuerſatio.* *Diſpoſitio corporis Conradi abbatis.*

uerſatus eſt,curam animę maiorem adhibendo quàm corpori. Fuit ingenio mitis,ſubtilis & placidus,conſilio cautus, promptus ac circumſpectus, ſermone ſuccinctus,diſertus & ordinatus. In diſponendis rebus temporalibus magna ſagacitate & prudẽtia uiguit,& ſubditis ſuis tam mentis quàm corporis neceſſaria,ſecundum regulam ſanctiſsimi patris noſtri Benedicti copioſe miniſtrauit. In menſa corã fratribus & hoſpitibus ſatis largus & dapſilis erat,omnesq́ꝫ aduentantes in Chriſto cum omni charitate ſuſcipiens, iuxta mandatum regulæ largiter tractauit. Charus erat omnibus,& in maxima reuerentia ac honore ſubditorum habebatur.

In agendis fuit prudentiſsimus.

Anno Conradi abbatis primo,qui fuit dominicæ natiuitatis 1177.apud Bingos in monaſterio ſancti Ruperti,15 calendas Decembris obijt ſancta Hiltrudis uirgo monialis noſtri ordinis,filia Meginhardi comitis de Spanheim,& ſoror domini Craftonis ſecundi abbatis monaſterij mei Spanheimenſis:cui B.Hildegardis magiſtra eius,teſtimonium ſanctitatis & in uita & poſt obitum perhibuiſſe dicitur.

S.Hiltrudis monialis obijt.

Anno Conradi abbatis 11.monaſterium ſancti Iacobi in monte Specioſo prope Moguntiam,ante nouem annos propter necem Arnoldi archiepiſcopi Moguntini deſtructũ,reędificari cœptum eſt,permiſsione Friderici Imperatoris primi,& auxilio Chriſtiani archiepiſcopi.

Cœnobium S.Iacobi reſtauratur

Eodem anno obijt Reinhardus archiepiſcopus Herbipolenſis,cui Godfridus ſucceſsit,& prçfuit annis 6.menſibus octo,diebus 24. Iſte Godfridus epiſcopus maiorem eccleſiam Herbipolenſem in honorem ſancti Chiliani martyris dedicauit,& eccleſiam ſuam ſatis utiliter ac ſtrenuè rexit.

Godfridus fit epiſcopus Herbipolenſis.

Anno Conradi abbatis huius cœnobij 4.qui fuit dominicæ natiuitatis 1180.15.calẽdas Octobris obijt ſancta Hildegardis monialis,noſtri ordinis fundatrix,& magiſtra cœnobij S.Ruperti iuxta Bingẽ Moguntinæ diœceſis,de qua ſuprà dictum eſt,anno ętatis ſuæ 82.ſepulta in medio chori monaſterij ſui ante maius altare,quæ multis & in uita & poſt mortem miraculis claruit. Hæc ſanctiſsima uirgo diuinis reuelationibus à iuuentute ſua uiſitari meruit,& multa ad utilitatem poſteritatis diuina iuſsione conſcripſit.

S. Hildegardis moritur.

Sequẽti anno 6 nonas Iulij,obijt Adelgerus tertius abbas monaſterij mei Spanheimenſis,uir bonus atq́ꝫ doctiſsimus,qui obſeruantiam regularis diſciplinæ multũ & auxit & manu tenuit:de quo in Chronica eiuſdem monaſterij mei,latiorem feci mentionem. Huic in abbatia ſucceſsit Baldemarus abbas quartus,& præfuit annis 17.menſibus 11.diebus 17.uir ſatis bonus,& amator pietatis.

Adelgerus.

Eodem anno obijt Alexander papa tertius,cui ſucceſsit Lucius tertius, qui ſedit annis 4 & menſibus 2.natione uerò Tuſcus.

Alexãder papa.

Eodem quoque anno Baldeuinus rex Hieroſolymitanus,Ægyptiorum regem Saladinum,non longè ab Aſcalona ſuperauit,& in fugam uertit.

Anno Conradi abbatis 6.Fridericus Imperator Italiam cum magno exercitu ingreditur,& multa contra papam & Romanam eccleſiam mala ferro igneq́ꝫ patrauit. Sequenti anno,qui fuit Conradi abbatis 7.obijt Chriſtianus archiepiſcopus Moguntinus:& Conradus,quem Imperator dudum expulerat propter obedientiam ſedis Apoſtolicę,ad ſedem ſuam Moguntinam reuerſus,præfuit annis 17 retinuitq́ꝫ titulum epiſcopatus Sabinẽſis, quem ſibi papa contulerat à Moguntia expulſo,cum archiepiſcopatu Moguntinenſi.

Chriſtianus archiepiſcopus Moguntinus obijt.

Anno Conradi abbatis 9 qui fuit dominicæ natiuitatis 1185.obijt Godfridus epiſcopus Herbipolenſis,in peregrinatione conſtitutus ultramarina adſe-

ad ſepulchrum domini noſtri Ieſu Chriſti,& in Antiochia ſepelitur:cui ſucceſsit Henricus tertius,annis 12.

Eodem anno mortuus eſt Lucius papa tertius,natione Tuſcus,cui Vrbanus tertius natione Longobardus ſuccedens,præſuit annis duntaxat 2. Fridericus Imperator omnes Hetruriæ ciuitates,præter Piſtorium,agraria priuat ditione,& multa in Italia aduerſus rebelles imperij peragit.

Lucius papa obijt.

Anno Cõradi abbatis 10.obijt Godfridus ex comite Palatino monachus huius cœnobij Hirſaugienſis,uir quondam in ſeculo ſtrenuus & illuſtris,in religione autem feruens & deuotus,qui non parua huic monaſterio donaria ſecum attulit, & poſt multa bona opera in Domino quieuit 8.iduum Februar.ſepultus non ſine opinione ſanctitatis in medio fratrum ſuorum.

Godfridus ex comite Palatino monachus obijt.

Anno ſequenti, qui fuit Cõradi abbatis 11.obijt Vrbanus papa 3.cui ſucceſsit Gregorius 8.natione Beneuentanus,menſibus tantùm duobus: quo mortuo ſucceſsit Clemẽs tertius,natione Romanus, annis tribus, menſibus quinq;, diebus 16.qui cum Imperatore concordauit.

Vrbanus. *Gregorius.*

Anno Conradi abbatis 12, & ultimo, qui fuit dominicæ natiuitatis 1188. 12.cal.Maij obijt in monaſterio Schonaugiẽſi Ciſterciẽſis,ordinis,Vormatienſis diœceſis,non lõgè ab Heidelberga,deuota Chriſti uirgo Hildegundis nomine,quæ ſimulato ſexu maſculum ſe fingens,inter monachos ibidẽ nouiciatus habitum ſuſceperat,ac mutato nomine ſe Ioſephũ appellauit, et uſq; ad mortẽ incognita permanſit.Huius uitam Cæſarius monachus Heiſterbacẽſis, in prima Dialogorum ſuorum diſtinctione ſatis diffuſe conſcripſit. Eodem anno Fridericus Imperator Romanorum,& Philippus rex Francorum,unà cum Richardo Anglorũ rege,& Clemente ſummo pontifice,in ſubſidium & recuperationem terræ ſanctæ magnum exercitum nauigio præmiſerunt:quem Saladinus Ægyptiorũ rex,anno priore,propter diſcordiam noſtrorum magna ex parte ſuo ſubiugarat imperio.

S.Hildegundis in Schonaugia obijt.

Fridericus Imperator mare tranſiuit.

Eodem quoq; anno Conradus abbas huius monaſterij Hirſaug.pro quibuſdam cauſis & negotijs ad cellam S.Gregorij in Richenbach perrexit, quò cùm perueniſſet,crebris febriũ ardoribus pulſari cœpit,& lecto decumbens aliquandiu ægrotauit.Morbo autem dietim creſcente,ſe totũ ad Dominũ intentiſsima mente conuertit,& præmiſſa humili confeſſione,ſumptis cum ingenti deuotione ſacramentis eccleſiaſticis , tandem quinta die mẽſis Septembris beato fine in Domino quieuit.Cuius corpus per fratres ad Hirſaugiã relatũ,in maiori cœnobio ad introitũ eccleſiæ ante altare omnium ſanctorum cum reuerentia & honore ſepultum eſt,non ſine lachrymis ſubditorum ſuorũ. Eodem quoq; anno obijt Vdalricus 41.epiſcopus Spirẽſis,qui annis præfuerat 8.cui ſucceſsit Otto epiſcopus 42.annis 11.

Conradus obijt.

Vdalricus obijt.

DE HENRICO, HVIVS MONASTERII ABBATE XX. *qui præfuit annis 8.& de moribus eius ac quibuſdam geſtis illius temporis.*

CONRADO reuerẽdiſsimo abbate(ſicut diximus)mortuo atq; ſepulto,celebratisq; more Chriſtiano exequijs cum ſolẽnitate conſueta,prior & fratres die ad electionem ſtatuta conuenientes ad locum capitularẽ,poſt inuocationẽ ſpiritus ſancti,unanimi cõſenſu in abbatẽ huius monaſterij 20. elegerũt Henricũ monachũ conuentualem,qui cantoris eo tempore geſsit officium.Electus autem diu reluctatus eſt,donec tãdem fratrum precibus uictus conſenſum præbuit electioni,& pręſuit annis octo.Hic oriundus ex Francia orientali honeſtis parentibus natus, in iuuẽtute ad literas poſitus non parum temporis ſucceſſu diſcendo profecit,& tam in philoſophia di-

Hẽricus fit abbas

Genus & uita Henrici abbatis.

S

uina, quàm in humana, longo exercitio doctus & eruditus euaſit. Diuina poſt hęc inſpiratione attractus, animo uanitatem huius mundi ac uitę pręſentis breuitatem reuoluere cœpit: ac poſt maturam deliberationē præhabitā, ad Hirſaugiā ueniens, monaſticum habitū & mores induendo ſuſcepit. Factus autem monachus, inter fratres ſine querela uiuebat, primus ſemper & ultimus in diuino ſeruitio, cui ſe totū mancipauit. *Cantoris ſuſcepit officium.* Poſtea cùm ſtudioſus uideretur circa obſequia diuina, eſſetq́ Muſicæ non ignarus, cātoris ſuſcepit officiū, quod per annos aliquot tam ſtudioſe & alacriter adimpleuit, ut cunctis cederet in exemplū & admirationē. Laboribus quoq́ manuū iuxta regulā S. patris noſtri Benedicti, cum maxima diligētia ſolebat eſſe intētus, *Laborioſus in omnibus fuit.* uineas plantādo, colēdoq́ hortulos, & diuerſi generis arbores inſerēdo. Suo etiā ſtudio & labore multū exornauit eccleſiā, & ſingula altaria oleo cum lāpadibus decēter illuſtrauit. Cumq́ in omni uirtute & religione per amplius de die in diem proficeret, omnibusq́ fratribus charus & dilectus eſſet, cœpit ſe fama nominis eius etiā ad extraneos diffundere, & cum laude duplici mirum in modū ampliare. Cōtigit interea mori abbatē in Bruuiler, in cuius locum ipſe per fratres eiuſdē monaſterij electus eſt abbas, & cum multo honore ac rēuerētia ſuſceptus. Ordinatus autē abbas in Bruuiler, omni ſtudio curauit monachos ad obſeruationē regularis diſciplinæ inſtituere, & uicia cūcta monachorū ſub certa cēſura diſtrictius prohibere. Verùm paupertate loci ac fratrū importunitate nimia tædio affectus, cùm ſe proficere minus poſſe cōſpiceret, pœnituit eum tam arduū paſtoralis curæ onus ſuſcepiſſe. Poſt longā ergo maturāq́ deliberationē, ſtatuit ſuſceptā abbatiā deſerere, *Reſignauit abbatiam ſuam.* & ad Hirſaugiā unde uenerat redire. Reſignauit itaq́ tunc paſtoralis curæ officium. Ad monaſteriū unde uenerat reuerſus, denuò cantor eſt ordinatus, in eadem perſeuerās humilitate poſt abbatiā, in qua antea fuerat cōuerſatus. *Fit abbas in Hirſaug.* Poſt hęc mortuo uenerabili abbate Cōrado (ſicut diximus) in locum eius ſuffectus præfuit huic monaſterio Hirſaugienſi annis 8. uir bonus & ingenio mitis, qui in principio ſuæ promotionis per annos aliquot ſatis modeſtè & regulariter tam ſuam quàm ſubditorū ſuorū uitam inſtituit, & ſe in utroq́ ſtatu paſtorē utilem exhibere in omnibus curauit. Sed temporis ſucceſſu, curis & ſollicitudinibus rerum ſeculariū nimium depreſſus, animū à rigore ſanctæ obſeruationis reflexit, factusq́ in cuſtodia monaſticæ diſciplinę remiſſior, ſancti in ſe & in ſubditis feruorē præpoſiti laxauit. Vnde annis 8. in abbatia exactis, ad memoriā reduxit uitę tranſactæ negligētias, metuensq́ diuinæ ultionis uindictam, ſe dignitati abbatiali (ut ſuo loco dicemus) abdicauit, & præpoſituram in Rhote prouitæ ſuſtentatione accepit. *Corporis eius diſpoſitio.* Erat autem uir quantū ad corporis diſpoſitionē attinet, mediocris ſtaturæ, corpore tenuis, uiribus gracilis, & non multū fortis, raros habens in capite pilos, inceſſu grauis, ſermone aliquantulū diffuſus. In cōuerſatione ſua multum fuit humanus, & in omnibus quadā ſocietate affabilis, qui & citò mouebatur ad iram, poteratq́ cita ſatisfactione placari. Eius tēpore, ſanctę religionis obſeruātia nō parū in pręſenti monaſterio defecerat, cùm ipſe totū ſe curis temporaliū immergeret, & non quantū oportuerat de ſpirituali profectu ſubditorum ſuorum ſollicitus uideretur.

Anno Henrici abbatis 1. qui fuit dominicæ natiuitatis 1189. cùm Fridericus Imperator Roman. in terra ſancta poſitus Syriam teneret, & quæ Chriſtianis contra infideles uidebantur neceſſaria pararet, dum in quodam flumine lauaretur, clauſis *Fridericus Imperator obijt.* uitæ meatibus ſuffocatus eſt, & uitam uniuerſæ carnis miſerabiliter ingreſſus. Quo mortuo, principes filium eius Henricū huius nominis ſextū, in regem Ro-

gem Romanorum aſſumpſerunt, quem Philippus archiepiſcopus Colonienſis Aquiſgrani ex more coronauit, regnauitq́ poſt patrē annis 10. cum quo uiuente annis fermè duobus & uiginti regnauerat. Vxorem duxit Conſtantiam, Vuilhelmi regis Apuliæ filiam, conſilio & diſpenſatione Clementis papę 3. quia monialis fuerat multis annis, & unica prçfati regis filia, cum qua regnum Apuliæ Sicilięq́ obtinuit, papa fauorem & auxilium impendente: quæ etſi annorū eſſet quinquaginta, ei tamen filium peperit nomine Fridericum, poſtea Imperatorem ſecūdum, de quo ſuo loco dicemus.

Anno Henrici abbatis 2. Ida comitiſſa de Spāheim, monialis facta eſt ordinis noſtri in cœnobio mōtis S. Ruperti apud Bingē, in quo deinceps omnibus diebus uitæ ſuæ religioſiſsimè cōuerſata eſt, in orationibus ac meditationibus diuinarum ſcripturarum continua humilitate & obedientia nulli ſecunda. Eius ſoror fuit Margaretha uirgo ſanctiſsimæ conuerſationis, quę prioriſſæ officium multis annis in eodem monaſterio ſtrenuè geſsit, & miraculis clara tandem migrauit ad Dominum, cuius dies commemorationis feſtus, 4. calend. Nouemb. quando tranſiuit è uita, peragitur.

Comitiſſa ſancti. monialis.

S. Margaretha monialis.

Anno Henrici abbatis 4. in uigilia S. Iohānis Baptiſtæ fuit magna & generalis in his terris obſcuratio ſolis, & ſubſecuta eſt fames in terra, & agrorum uinearūq́ non parua ſterilitas. Eodem anno obijt Philippus archiepiſcopus Colonienſis, apud Imperatorē cōſtitutus in Apulia: cui Bruno tertius maioris eccleſiæ præpoſitus ſuccedēs, præfuit annis 3. & poſtea factus eſt monachus. Hoc ipſo quoq́ anno Philippus Rex Francorū & Richardus Anglorū inclytus rex, coniuncto exercitu in Syria contra Saladinū proſperè primò bellū gerūt. Sed mox diſcordia inter ipſos diabolo inſtigāte oborta, Philippus in Galliā eſt reuerſus. Richardus autem inchoatū bellū hoc ipſo anno ſtrenuè proſequitur, ſed anno ſequēti & ipſe quoq́ domū reuerſus eſt, non ſine detrimēto Chriſtianorū, quos in terra ſancta expoſitos multis periculis poſt ſe reliquit. Eodem quoq́ anno obijt Clemēs papa 3. cui Celeſtinus tertius ſuccedens prçfuit annis 6. mēſibus 8. qui 6. cal. Maij ſua pontificali coronatione in paſchali ſolēnitate celebrata, poſtridie Henricū 6. regem Romę in Imperatorē Romanorū coronauit. His tēporibus ordo Teuthonicorū in terra ſancta incepit per quoſdā ciues Bremēſes & Lubecēſes, qui cū Adolpho comite de Holſtein ſub Friderico Imperatore primò mare transfretantes, pauperos & infirmos peregrinos pro Dei amore in curam ſuſcipientes, quantū eis licuit ſub papilionibus nutriendo fouerūt, primam in Accaron huius propoſiti domum & eccleſiam conſtruētes, quam domū fratrum Teuthonicorum appellantes, nomen ordini tradiderunt. Huius ordinis eſt, ſeruire peregrinis & infirmitatibus. Circa idem quoq́ tēpus cœpit ordo S. Trinitatis de redemptione captiuorū, cuius potiora cœnobia ſunt in Francia conſtituta. Huius ordinis eſt pro redēptione Chriſtianorum, qui apud infideles in terra ſancta detinentur captiui, ſubſtantiam ſuam hilariter impendere, ac eis totis uiribus miniſtrando ſubuenire. Anno Henrici abbatis huius cœnobij Hirſaug. 4. grauis exorta diſſenſio propter inſolentiā familiariū ſuorum, qui pacem fratrū nimia importunitate turbabant. Cùm autem fratres abbatem ſæpe rogaſſent, ut prauos & inquietos de monaſterio ſeruos eijceret, aut certè corriperet, & nihil proficerēt, minus offenſi animo quidā iuniorū, auxilia exterorū & amicorū inuocantes, quoſdā ex familia ipſius abbatis de monaſterio uiolenter eiecerūt. In quo tumultu unus familiariū abbatis Adelbertus grauiter uulneratus fuit, qui & poſt dies 8. ex eodem uulnere obijt. Vnde factum eſt grande inter paſtorem & oues diſſi

Eclipſis ſolis.

Philippus.

Expeditio contra Saracenos.

Clemens papa.

Ordo Teuthonicorum cœpit.

Diſſenſio inter abbatē et fratres

Famuli uinius interfectio.

dium,non ſine periculo animarum,donec Otto Spirenſis eccleſiæ antiſtes, uices ſuas cum amicorum conſilio interpoſuit,& concordiam reformauit.

Anno Henrici abbatis 5.qui fuit dominicæ natiuitatis 1193.Rupertus prior monaſterij mei Spanheimenſis quartus,mirabilem uiſionẽ gaudiorũ atq; pœnarum futuræ uitæ conſpexit,quam cùm minus conſultè reuelaſſet in publicum,mox paralyſi grauiter perculſus,quaſi ad anni ſpaciũ pœnas dedit. Eodem anno natus eſt Albertus,Magnus poſtea cognominatus, in uico Sueuiæ,cui Langingen nomen eſt.Solis quoq; defectio facta eſt.

Viſio cuiuſdam monachi.

Albertus Magnus in Sueuia naſcitur.

Bruno.

Anno ſequenti,qui fuit Henrici abbatis 6.Bruno archiepiſcopus Colonienſis reſignato pontificatu ſuo in manus Henrici Imperatoris ſexti,monachus Ciſtercienſis ordinis factus eſt,in cœnobio montis antiqui:cui in archiepiſcopatu ſucceſsit frater eius nomine Adolphus de Altenaë,maioris eccleſiæ canonicus,& præfuit annis 12.

Imperator Henricus Siciliam obtinuit.

Cœnobium monialium Nuenberg.

Anno Henrici abbatis 7.dominicæ natiuitatis 1195.Henricus Imperator Rom.ſextus,potenti manu obtinuit Siciliam,captumq; Tancredum regni inuaſorem,erutis oculis,cum quatuor principibus in Teuthoniam miſit,& omne regnum Apulię ſibi ſubiecit. Eodem anno Conradus comes Palatinus Rheni,qui Heidelbergæ morabatur,præpoſiturã cœnobij ordinis noſtri prope oppidum ipſum Heidelberg,quę Nuenburg appellatur,in diœceſi Vuormatienſi,in monaſterium ſanctimonialium eiuſdem ordinis noſtri commutauit de cõſenſu Sighardi abbatis Lauriſſenſis,ad quem prępoſitura ipſa pleno iure & ſine medio pertinebat. Vbi prima abbatiſſa per eum fuit inſtituta Cunegundis,uirgo multum deuota & religioſa.

Henricus abbas cura fatigatus.

Anno ſequenti,qui fuit dominicæ natiuitatis 1196.Cùm Henricus abbas huius cœnobij Hirſaug.uitæ tranſactæ negligentias & malè commiſſa ad memoriam reuocaret,& diuinæ ultionis uindictã pauidus cogitaret,tactus dolore cordis intrinſecus,de reſignatione abbatiæ cœpit cum quibuſdã amicis habere tractatũ.Verùm etſi omnes uno cõſtantiæ propoſito uolũtati eius cõtradicerent,qui ſe familiares nouerant & amicos,tamẽ à ſententia illum non potuerũt auertere,quo minus cogitationẽ quam mente cõcepit, opere perficeret.Duabus enim cauſis ad reſignandũ abbatiã potiſsimũ mouebatur:altera, quòd ſe multas in ea dignitate neglig ẽtias occaſione rerum temporaliũ cõmiſiſſe non ignoraret:pro quibus,niſi amputata occaſione ſatisfacere quẽadmodũ cupiebat,minimè poſſet.Altera uerò,quòd ſtare cum pace & trãquillitate fratrũ non poſſet,propter multas & uarias cauſas & diſplicentiã,quas melius eſt ſilentio abſcõdere,quàm ad notitiã infirmorum propalare.Deniq; ſenio & infirmitate corporali exhauſtus multũ defecit, nec intẽdere rebus monaſterij,ſicut oportuerat,iã utiliter amplius potuit. Itaq; corde cõpunctus & dolẽs ac pœnitẽs de negligẽtijs præteritis,ut animã ſaluaret ſuam,anno regiminis ſui octauo,qui fuit dominicæ natiuitatis 1196.indict.14.in menſe decemb.abbatiã ſuã in manus cõuentus ſui ſpõte ac liberè corã omnibus reſignauit.Reſignatione autẽ facta,præpoſiturã in Rothe,pro uitę ſuſtẽtatione à fratribus accepit,ubi per ſex fermè mẽſes in mœrore ſpiritus & lachrymis cõtinuis ſuperuiuẽs,tandẽ ſequẽti anno 4.nonas Iunij in Domino quieuit,cuius corpuſculũ iuxta corpus Ruperti quõdã hîc in eodẽ cœnobiolo in ipſo introitu eccleſiæ cũ reuerẽtia ſepultũ eſt.

Cauſæ mouentes ad reſignandum.

Henricus abbatiam reſignat.

H. poſt annum obijt in Rothe.

DE MARQVARDO, HVIUS MONASTERII ABBATE 21.qui præfuit annis 8.menſibus 6.diebus 21.& geſtis illius temporis.

POſt reſignationem igitur domini Henrici abbatis, huius monaſterij Hirſaugienſis uiceſimi, quæ facta eſt anno dominicæ natiuitatis 1196. indictione

indictione 14. ultima die menſis Iunij, hoc eſt in feſto cōmemorationis S.
Pauli apoſtoli, eodem die fratres inuocata gratia ſpiritus ſancti ad electio-
nem noui paſtoris procedentes, poſt multa conſilia unanimiter tandem in
abbatem huius cœnobij primum & uigeſimum elegerunt. Marquardum *Marquardus.*
monachum conuentualem uenerabilē & prudentiſsimum uirum, qui con-
firmatus & ex more benedictus, præfuit huic monaſterio ſtrenuè annis 8.
menſibus 6. diebus 21. uir magnarum actionum & multarum uirtutū, qui
iura monaſterij contra tyrannorum incurſus prudenter & fortiter defen-
ſauit ſine timore reſiſtendo. Hic oriundus fuit ex Sueuia nobiliſsimis parē-
tibus procreatus, ex comitibus de monte Solis originem ducens, qui ad lite
ras in iuuentute poſitus cum ætate diſcendo profecit, & in omni ſcriptura
tā diuina quàm humana ſatis doctus euaſit. Ab adoleſcētia ſua edoctus uiā
Domini in timore, cùm ad annos diſcretionis perueniſſet, mundū, parētes,
fratres, cognatos, amplicꝫ patrimonij ſplendorem, ſimul & nobilitatem ge-
neris pro Dei amore contēnens, in præſenti cœnobio Hirſaugienſi ſub Cō-
rado abbate auunculo ſuo monachus factus eſt. Qui cognita inſtitutione
monaſtica ſecūdum regulā ſanctiſsimi patris noſtri Benedicti, mores ſuos
omnino componere ſtuduit, & ſine querela inter fratres etiam infimi ge-
neris conuerſatus, humilitatis exemplum omnibus oſtendit. Ordinatus au *Conuerſatio & mores uitæ eius.*
tem abbas omni ſtudio curauit ſe dignum ouibus ſuis exhibere paſtorem,
& non minus exemplo docere quàm uerbo. Quantum uerò ad diſpoſitio- *Diſpoſitio & ſtatura corporis eius.*
nem corporis attinet, fuit homo robuſtus & fortis, ſtatura pulchrè propor-
tionatus, mediocritatem longitudine aliquantulū excedēs, capite ſano nec
paruo, & multis in circuitu capillis ad nigredinem tendētibus circumfuſus,
uocē habebat ſonorā atcꝫ tubalem, qua uel ſola reprobos in terrorē mittere
ſolebat. In dicendo ſatis erat diſertus, ſiue Latinè, ſiue Teuthonicè ſermo eſ
ſet habēdus. Mitiſsimo fuit ingenio, & qui non facilè moueretur ad irā: ira- *Homo fuit optimus & humanus*
tus autem ratione, non citò rem duceret in obliuionem. In omnibus largus,
tantæ fuit beneuolentiæ in ſubditos, in amicos, fidei, charitatis ac dilectio-
nis, ut ſimilē ſuo tempore alterū non haberet. Nihilominus maculis quibuſ
dam neglegētiæ ac tepitudinis notatus eſt, in his, quæ ad regularis diſciplinę
omnimodā pertinere cuſtodiā uidebātur: propterea uel maximè, quòd mul
tas & cōtinuas in re familiari occupationes, labores & curas habuit, ac per-
ſecutiones, iniurias & tribulationes innumeras tā ab aduocato monaſterij
comite Adelberto, quàm à diuerſis alijs, quibus reſiſtere oportebat, neceſſa
riò in principio ſuæ promotionis ſuſtinuit. Nam præfatus comes Adelber-
tus huius monaſterij aduocatus, ſui officij rationē oblitus, familiā & ſeruos *Aduocatus tyrānus quidam.*
monaſterij contra libertatē & priuilegiū à ſummis pontificibus & Impera-
toribus olim cōceſſum, grauare, uexare & perturbare cœpit. In tantū enim
cœnobij iura & libertates quę defendere debuerat, uiolare ac infringere in-
ſtigāte diabolo ſatagebat, ut camerariū monaſterij quadā die ante portam
caperet, manibuſcꝫ poſt tergū ligatis captiuum innocentem & reclamante
abbate abduceret uiolenter, ac in ipſum abbatem pro camerario ſtantē im-
petum faceret. Vnde neceſsitate compulſus abbas primò in propria per-
ſona Romam perrexit, ac deinde per nuncios ſemel atcꝫ iterum aduocati *Abbas Marquardus Romā proficiſcitur.*
uiolentiam examini ſacroſanctæ apoſtolicæ ſedis expoſuit, conſilium &
auxilium ſummi pontificis contra tyrannidem comitis petiuit & obtinuit.
Renouato nanque priuilegio libertatis, & de iure aduocati limitato facta
declaratione, ipſum comitem authoritate apoſtolica compeſcuit, ac con-
tra eum & ęmulos uniuerſos glorioſe triumphauit. Verùm interea quo ipſe

Dominus Marquardus abbas in itinere fuit ad Rom. curiam, ſæpe dictus comes Adelbertus quoſdam de monaſterio fratres expulit, & plura mala fecit, maiora ſe facturum comminatus fuit. Sed pro his & alijs contumelijs, iniurijs & damnis ſatisfacere abbati & monaſterio, authoritate mandati Apoſtolici cõpulſus fuit. His ergo alijsq́ diuerſis & uarijs aduerſitatibus multipliciter in ſuo regimine tribulatus, & animo nimirum diſtractus, non ita potuit intendere diſciplinæ clauſtrali, quantum ſcimus decuiſſe.

Aduocatus ſatisfacere abbati compellitur.

Anno Marquardi abbatis 1. qui fuit dominicæ natiuitatis 1197. obijt Hẽricus Herbipolenſis, cui Godfridus de Hoenloë ſuccedens, præfuit menſibus duntaxat quatuor & diebus nouem, uir bonus ciuium, & cleri amator & defenſor pijſsimus.

Henricus epiſcopus Herbipolẽſis obijt.

Eodem anno 4. nonas Iunij, obijt Henricus præpoſitus in Rothe, quondam huius cœnobij abbas, ibidem ſepultus iuxta oſſa domini Ruperti abbatis, qui uix ad unius anni ſpacium poſt ſuam reſignationem ſuperuixit, ſex menſes hîc, & in Rothe totidem.

Henricus olim hic abbas moritur.

Anno Marquardi abbatis 2. qui dominicæ natiuitatis 1198. obijt Godfridus epiſcopus Herbipolẽſis, patriæ decus & pater, nimis immatura morte præreptus. Huic Conradus, regius cancellarius ſucceſsit, & præfuit annis 4. menſibus 11. uir bonus & integer, quem domicelli de Rauersburg poſtea occiderunt.

Godfridus.

Eodem anno Henricus Imperator Romanorum ſubſidiarium Chriſtianis mittit exercitum in Syriam, uerùm Henrico ſequenti anno mortuo, exercitus quem miſerat de Syria reuertitur. Quapropter Chriſtiani qui in Syria remanſerant, auxilio deſtituti, id reliquum dominij, quod in ea prouincia poſsidebant, mox penitus amiſerunt.

Henricus Imperator.

Anno ſequenti, 10. calendas Maij, obijt Henricus Imperator Rom. ſextus, & in eccleſia Spirenſi cum maioribus ſuis eſt ſepultus. Liberos enim habuit, & magna in Imperio diſcordia poſt eius mortem ſubſecuta fuit: propterea quòd principes antea promiſerant Henrico Imperatori præfato uiuenti, quòd filium eius in regem Siciliæ Fridericum, eſſent in regem Romanorum electuri. Sed non ſeruauerunt promiſſum: illo enim in ciuitate Panormitana (ſicut diximus) defuncto. Nam Adolphus archiepiſcopus Colonienſis, & Theodoricus archiepiſcopus Treuerenſis, electionem regis ſui iuris firmantes, habito conſilio apud Andernacum cum Bernardo duce, & alijs epiſcopis comitibus, atq́ nobilibus pluribus curiam omnibus principibus ad dominicam Oculi mei, in Colonia generalem indicunt, pro noui regis electione celebranda. Interea marchiones orientales, Conradus archiepiſcopus Moguntinus, Bernardus dux Saxoniæ, archiepiſcopus Magdeburgenſis, & alij principes ſuperiores apud Erphordiam conuenientes, Philippum ducem Sueuiæ in regem Rom. elegerunt, fratrem uidelicet Henrici Imperatoris defuncti. Statuto igitur die, præfati principes ad Coloniam conuenientes, Bertolfum ducem de Zeringen, quem ſe promiſerant electuros, magno præſtolabãtur deſyderio uenturum, qui cùm 11000. marcarum argenti cum ducatu Sueuię à Philippo accepiſſet, electioniq́ renunciaſſet, uenire cõtempſit. Quod cum prędictis innotuiſſet principibus nimium indignati, Ottonem Pictauię comitem, filium quondam Henrici ducis Saxoniæ, in regem Rom. contra Philippum elegerunt, & multiplicata ſunt mala in terra, bella, incendia, deſtructiones urbium, & pauperum neces. Audiẽs autem Philippus electionem Ottonis, trecentos milites armatos cum multis alijs ſcutiferis ad Aquiſgranum pręmiſit, quatenus Ottonem ab ingreſſu ciui-

Henricus Imperator obijt.

Diſſenſio principum grauiſſima.

Philippus dux Sueuiæ ab una parte eligitur.

Otto Sueuiæ dux ab altera parte eligitur.

ſu ciuitatis arcerent,& ſibi urbem ac ſedem regni ſeruarent.Sed Otto cum ſuis adiutoribus ciuitatē ipſam tempore meſsis obſidione cingens, uiolenter capiens obtinuit,atq; in ſede regni triduò ſedens inde receſsit,committens eam ſuis fidelibus cuſtodiendam.Interim Philippus adunato exercitu intrauit Alſatiam,& quia prope meſſem erat,omne frumentum in agris repertum annihilauit.Multa itaq; inter ipſum Philippum & Ottonem bella fuerunt per annos fermè octo,quibus Philippus uixit in regno,donec tandem eo mortuo pax terris aliquantulum reddita fuit, quemadmodum ſuo loco dicemus. *Ciuitas Aquen. ab Ottone capitur.*

Anno etiam prænotato obijt Celeſtinus papa tertius,cui ſucceſsit Innocentius tertius,natione Campanus,& præfuit annis 18.Hic quia Philippum regem propter patrem & fratrem,qui contra Rom.eccleſiam multa commiſerant,exoſum habebat,partes Ottonis tenebat,ipſumq;(ut poſtea dicemus) Imperatorem coronauit. *Celeſtinus.*

Eodem quoq; anno 10.calendas Iulij,obijt Baldemarus abbas monaſterij mei Spanheimenſis quartus,cui ſucceſsit Rupertus abbas quintus, & præfuit annis 14.menſibus 2.qui fuit homo tam in diuinis quàm in ſecularibus literis multū eruditus,& non minus uita quàm ſcientia uenerandus. *Baldemarus.*

Eodem anno commiſſum eſt prælium inter regem Philippum & eius aduerſarium Ottonem,non longe à Confluentia iuxta Moſellam,ſed nihil memoria dignum fuit actum,præter pauperum rapinam & deſolationem prouinciarum omnium in circuitu. *Bellū inter duos reges.*

Eodem anno obijt Otto epiſcopus Spirenſis,cui Conradus de Scharffeneck ſuccedens præfuit annis 25.qui fuerat antea imperialis aulæ cancellarius,homo prudens,& in multis rerum uarietatibus longo tempore ſatis expertus,qui bene ſuam gubernauit eccleſiam,augendo reditus,& diruta reſtaurando.Sunt qui ſcribant eum Metenſis eccleſię prius fuiſſe pontificē. *Otto.*

Anno quoq; prænotato Marquardi abbatis 3.dominicæ autem natiuitatis 1199.rex Philippus Argentinam obſedit,Rubiacum & multa pręſidia epiſcopi Argentinēſis & Adelberti comitis de Dagesburg confringens ſolo æquauit.Tandem mediantibus domino Bertholdo duce de Zeringen, & alijs principibus,concordia inter eos facta eſt,ita quòd epiſcopus relictis partibus Ottonis,Philippo ad retinenda gubernacula regni,fauorem pro poſſe impenderet atq; ſuffragium.Hoc idem comes de Dagesburg ſe facturum promiſit. Hoc anno in aſſumptione beatæ Mariæ ſemper uirginis Rex Philippus magnam curiam principum ſuorum habuit apud Moguntiam,Conrado eius loci archiepiſcopo adhuc in terra ſancta cum alijs principibus exiſtente.Ibi archiepiſcopus Taretanus loco præfati archiepiſcopi Philippum unxit in regem.In eodem conuentu Philippus rex,ut Bohemos ſibi faceret obnoxios,Odacharum ducem eorum tunc præſentem creauit in regem,datis ei & uxori coronis.Ipſo tempore Conſtantia imperatrix in Sicilia moritur,& filius eius Fridericus poſt multos labores regnū Apuliæ tandem obtinuit,atq; Siciliæ. *Argentina per Philippum obſidetur.* *Curia Philippi apud Moguntiā.* *Dux Bohemiæ creatur in regem*

Eodem anno circa initium Octobris Philippus rex unà cum nouo rege Bohemorum,fluuio Moſellæ tranſito in manu ualida & exercitu copioſo,fines Colonienſium contra Ottonem inuaſit,Reguuagium,Bonnā cum multis circumiacentibus uillis incendio cremauit. *Philippus fines Colonienſium intrat.*

Eodem tempore Lotharingij,quos in adiutorium ſui Otto uocauerat,circa Andernacū cum Philippo regi non ualentes reſiſtere,pellibq; ſuę timentes,partes eius occultè fouebant, multa & inaudita ſcelera in regione illa

perpetrantes, è quibus unum poſuiſſe ſatis ſit, ex quo cætera quæ commiſerunt nefanda, penſiculari queant. Sanctimonialem quandam omnibus indumentis ſpoliatam melle perungentes in plumis lectualibus uolutabant, ſicq; moſtruoſe hirſutam caballo impoſuerunt, uerſa eius facie ad caudam caballi. Cumq; hoc ridiculoſum, imò miſerabile ſpectaculum, per aliquot dies circumduxiſſent, res Philippo regi innotuit, qui zelo Dei ſuccenſus, omnes ſceleris huius reos aquæ bullienti tradi iuſsit. Andernacenſe quoq; oppidum exuſtum eſt per exercitum eiuſdem regis Philippi. Poſtea reuerſus ad ſua eſt. Interea rex Otto cum ſuo exercitu intrauit Saxoniam, & Goſlariam cum cæteris adiacentibus oppidis expugnare cœpit. Sed Philippo rege ſuperueniente, à propoſito ſuo ceſſare ac retrocedere coactus eſt. Henricus Palatinus comes Rheni, frater ipſius Ottonis regis, & Landgrauius Haſsiæ ac dux Brabantiæ, cum archiepiſcopo Moguntinenſi Conrado, de tranſmarinis partibus reuertuntur, rebus noſtrorum ibidem in malis termi nis relictis. Verùm præfatus archiepiſcopus audiens inter Philippũ & Ottonem de regno diſcordiam, in Italia ſtatuit aliquandiu moram facere, quouſque quid ſibi eſſet faciendum in tam graui turbationis reipublicæ negotio deliberaret. Hoc tempore graues diſcordiæ fuerunt ſubortæ inter Vuormacienſem epiſcopum cum ſibi adhærentibus & Vuernerũ de Bolant, comitemq; de Lymingen ac ſequaces eorum, qui eccleſijs ac monaſterijs ciuitatibusq; & uillis adiacentibus multa mala fecerunt. Inter Landgrauium quoq; Haſsiæ & Cunonem de Minceberg, eodem tempore grauiſsimę diſſenſiones fuerunt, qui ſibi mutuò damna multa inferentes, nihil intactũ uſque reliquerunt. Otto rex filiam ducis Brabantiæ deſponſauit uxorem. In æſtate cum exercitu aſcendens, contra Philippum auxilio Colonienſis archiepiſcopi & præfati ducis ſoceri ſui, partem Cõfluentiæ, & in circuitu uillulas exurens, Bopardiam acceſsit: ubi cùm principes ac nobiles quidam illarum partium, qui illum aduocauerant, promittentes ſe in eius partes ceſſuros, non uenirent, uidens ſe deluſum & exercitui deficere uictualia, cum ſuis ad ſua reuerſus eſt.

Nefandum ſcelus Lotharingiorum · *Andernacũ igne crematur.* · *Henricus comes Palatinus Rheni* · *Rudolphus.* · *Otto rex aſcendit Bopardiam.*

Anno Marquardi abbatis huius cœnobij Hirſaugienſis 4. dominicæ autem natiuitatis 1200. Conradus archiepiſcopus Moguntinus reuertens ab Vngaria, quo pręcedente anno ad reformãdam inter duos fratres contendentes de regno pacem, perrexerat, concordia facta in partibus Auſtriæ in territorio Patauienſi, carne ſolutus ad Dominum pro meritis migrauit. Cuius corpus Vuolfherus Patauienſis epiſcopus, celebratis exequijs ad Moguntiam retulit, ubi cum magno honore ſepultum fuit. Interea grauis tumultus oboritur in Moguntia propter electionem noui pontificis. Quidam enim ex uoluntate ac fauore Philippi regis Lupoldum epiſcopum Vuormatienſem in archiepiſcopum eligere ſtatuerunt, alij quibus mens ſanior erat Siphridum maioris eccleſiæ Moguntinæ præpoſitum, eligendum con ſenſerunt. Qui ciuitatem exeũtes, propter metum regis Philippi uenerunt ad Bingen, & ibi quam deſtinauerant de Siphrido electionem, conſummarunt. Quod audiens Lupoldus, uenit cum exercitu ualido Philippi regis, & oppido Bingiorum capto, Siphridum cum electoribus ſuis inde exturbauit. Cernẽs autem Siphridus & ſui, quod minus proficerent, ſe cum ſuis ad regem Ottonem contulit, à quo clementer admiſſus, regalia ab eo ſuſcepit, & eius authoritate fretus, cum exercitu ad diœceſin ſuam regreditur, cingensq; obſidione præfatum oppidum Bingen cepit, multisq; ex parte Lupoldi captis, & ipſo uix per fugam elapſo. Confirmatus igitur in archiepi-

Conradus. · *Diſſenſio in clero Moguntino.* · *Siphridus.*

ſcopum Siphridus annis 25. præfuit,& eccleſiæ multa bona fecit. Hoc ipſo anno multi principes, epiſcopi, duces, comites, nobiles & ignobiles, cum infinita multitudine cruce ſignati, ad terram ſanctam in ſeruitium dominici ſepulchri cõtra Sarracenos profecti ſunt. Inter quos fuit Bertholdus comes de Nuuenburg in Briſgauu, qui accepta pecunia comitatum ſuum Argẽti nenſi eccleſiæ tradidit in poſſeſsionem perpetuam cum omnibus prouentibus ſuis,& ipſe cum filio Hieroſolymam profectus, in ſeruitio dominici ſepulchri uſq; ad mortem fideliter perſeuerauit. Cuius prouocati exemplo multi nobiles & potentes, uenditis prædijs & poſſeſsionibus ſuis, cum uxoribus & liberis perpetuo ſeruitio ſancti ſepulchri ſe deuouerunt. *Exercitus Chriſtianorum ad terram S.* *Bertholdus comes de Nuuenburg.*

Eodem anno moritur comes de Hoẽnburg apud Biſuntium,& ab incolis illius prouinciæ, propter bonam defenſionẽ plurimum deploratur, præmiſsisq; exequijs miſſarum honorifice ſepelitur. Eodem quoq; anno Litoldus epiſcopus Baſilieñ, Baldeuinus comes Flãdriæ, Adelbertus comes de Spanheim,& alij multi principes cum exercitu magno, per Græciã tendentes ad terram ſanctam, Conſtãtinopolim capiunt,& Alexiũ Iſauci Conſtãtinopolitani quondam Imperatoris filium, Imperatorẽ faciunt: quo mox à Græcis interfecto, imperiũ ſuſcepit Baldeuinus, præfatus comes Flandriæ. Quo procurante orientalis & Romanæ eccleſiæ unio confirmatur. Imperauit autem ſuper Græcos annis fermè ſeptem. *Otto comes de Hoenburg.* *Conſtantinopolis à Chriſtianis capitur.*

Eodem quoq; anno Conradus comes & Zolre & Burggrauius de Nurenberg in præſentia Ottonis regis conſtitutus, caſtrum Rietburg, quod in feudum ſuſceperat ab eccleſia Spirenſi, Conrado eiuſdem urbis epiſcopo & ſucceſſoribus eius liberè ac ſponte in perpetuum reſignauit. *Rietburg caſtellũ epiſcopi Spirẽſis*

Anno Marquardi abbatis 5. dominicæ autem natiuitatis 1201. Philippus rex iterato exercitum colligens Moſellam tranſiuit, Coloniam obſedit, archiepiſcopum cepit,& ſic ciuitatem ac totam prouinciam in deditionem coëgit. Poſtea ueniens ad Aquiſgranum cum multis principibus, unà cum regina in ſede regni ſe collocauit. *Philippus rex Coloniam obſedit*

Eodem anno Philippo rege ad ſuperiores partes proſperè reuerſo, rex Otto exercitu congregato, ſuorum ad ſuperiores partes denuò conſcendẽs uſq; ad Vuiſenburg peruenit: ſed progredi ulterius non potens, ad inferiores regiones terræ reuerſus eſt. *Otto ad Vuiſenburg uenit.*

Eodem quoq; anno circa feſtum apoſtolorum Petri & Pauli ad Coloniam uenit Guido cardinalis epiſcopus Prẹneſtinus,& excommunicatum denunciauit Philippum regem ac omnes cum illo ſentientes, mandans authoritate apoſtolica uniuerſis, quatenus Ottonem ſuſciperent in regem, Philippum uerò deſererent, ſub cenſura excõmunicationis. Ibi tunc primũ Siphridus electus Moguntinus in ſacerdotem & archiepiſcopum ordinatus eſt, per manus ipſius cardinalis:& cùm ipſius atq; Ottonis regis commẽdatitijs literis Romam progreſſus ab Innocentio papa tertio accepto pallio, ut moris eſt, confirmatur. *Cardinalis uenit ad Coloniam.* *Siphridus.*

Eodem anno Philippus rex conuentum ſolennem principum celebrauit in Bãberga, ubi multi pontifices, abbates, duces, comites ac nobiles conuenerunt. Ibi oſſa ſanctorum Henrici & Cunegundis Imperatorum leuata ſunt,& multis miraculis claruerunt. Maximus ibi fuit concurſus populorũ, tam ex remotis quàm uicinis regionibus. His fermè temporibus cœpit ordo fratrum Prædicatorum, per inſtitutionem S. Dominici, uiri eximiæ ſanctitatis, qui oriundus fuit ex Hiſpania. Eius inſtitutionem Innocentius papa confirmauit. *Corpora S. Henrici & Cunegundis.* *Ordo Prædicatorum inſtitutus.*

Anno

Otto rex conuentum Maſtricht habuit.

Anno Marquardi abbatis 6. dominicæ natiuitatis 1202. Otto rex & Arnoldus Colonienſis archiepiſcopus, cum quibuſdam alijs principibus, colloquium habuerunt apud Traiectum iuxta Moſam de repub. & diuerſis negotijs regni, & inter alia pacem reformauerunt, inter ducem Brabanniæ & comitem Gelriæ, qui magnis contractis armatorum copijs, non ſine grauiſsima pauperum iniuria ſeſe ad bellandum iam parauerant.

Conradus.

Eodem anno obijt Conradus epiſcopus Argentinenſis, cui Henricus de Vetingen ſucceſsit, uir bonus, religioſus & deuotus, amator pacis, & cleri defenſor integerrimus: qui anno poſt electionem ſuam quarto, uix potuit ab Innocentio papa obtinere conſenſum, quatenus à Senonenſi archiepiſcopo munus conſecrationis acciperet, quia cum Philippo rege ſentire cogebatur, quod papæ diſplicuit: qui ſemper Ottonem, propter cauſas ſuperius allegatas, curauit.

Eodem quoq; anno in feſto S. Nicolai Myreorum pontificis, Conradus epiſcopus Herbipolenſis, quondam imperialis aulę cancellarius, à Bodone & Henrico militibus de Rauēsburg, ſeruitoribusq; eorum Heraldo & Cōrado, in publica ciuitatis Herbipolenſis ſtrata crudeliter occiſus eſt, cui Henricus dictus Caſeus, propterea quod caſeum haberet in delicijs, ſuccedens, præfuit annis 4. menſibus 7. diebus 9. homo doctus & multum in omni ſcriptura eruditus, qui ſatis bene ſuam gubernauit eccleſiam. Ipſi autem parricidæ pœnitentia ducti Romam petentes, talem à ſummo pontifice tertio poſt biennium ſuſceperunt pœnitentiam, quam in ſuis literis patētibus ita

Bulla Innocentij papæ de pœnitentia occiſorum.

ſonantibus dedit: Innocentius epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, uniuerſis Chriſti fidelibus has literas inſpecturis ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Quàm execrabile facinus & peculiare flagitium perpetrauerint, qui auſu ſacrilego manus impias in Chriſtum Domini nequiter iniecerunt, bonæ memoriæ Conradum Herbipolenſem epiſcopum, imperialis aulæ cancellariū crudeliter occidentes, flere potius libet quàm referre. Verùm cùm diuina pietas humanam impietatē excedat, & miſerationibus Domini miſeriæ hominum comparari non poſſint: cùm nolit Dominus mortem peccatoris, ſed magis ut conuertatur & uiuat, ut pote qui patiens & multū miſericors eſt & præſtabilis ſuper malitia: nos qui licet indigni uices eius exercemus in terris, ſcientes quod maius gaudium eſt angelis ſuper uno peccatore pœnitentiam agente &c. quantumcunq; huiuſmodi deliquerint homicidæ: non potuimus tamen, nec debuimus pœnitentibus aditum ueniæ præcludere: cùm nouerimus dixiſſe Dominum per Prophetas: In quacūq; hora peccator conuerſus fuerit & ingenuerit, omnium iniquitatū eius non

Nominat eos qui epiſcopum occiderunt.

recordabor amplius. Bodonem igitur, Henricum quoq; uaſallum eius, milites cum Heroldo & Conrado ſeruientibus ſuis, ad noſtram præſentiā uenientes, & confitentes ſe prędictum epiſcopum occidiſſe: cùm de ſuis exceſſibus lachrymabiliter pœniterent, & humiliter poſtularent ſibi pœnitentiam à nobis pro tanti ſceleris immanitate iniungi: quia pœnitentibus non eſt indulgentiæ ianua præcludenda, de fratrum noſtrorum conſilio, dilecto filio Hugoni, tituli S. Martini presbytero cardinali, cōmiſimus audien-

Hugo Cardinalis eos audiuit.

dos. Qui confeſsione illorum audita, poſtquàm fecit eos nudos coram nobis in bracis, tortas habentes in collo diebus aliquot in frequentia populorum aſtare, de mandato noſtro talem pœnitentiā illis iniunxit: ut nūquam

Modus & forma pœnitentiæ agendæ.

de cætero, niſi contra Sarracenos, uel ad defenſionem uitæ armis utantur. Varium griſeum ermelinum & pannos coloratos non portent. Ad publica ſpectacula non accedant, & coniugati non contrahant matrimoniū poſt

mortem

mortem uxorum. Eantq; quàm citò poterunt in Hieroſolymitanam prouinciam, per quatuor annos ibi contra Saracenos Domino ſeruituri. Bodo uerò qui maior exiſtit, tres uel unum ſaltem in ſuis expenſis ſecum adducat. Et donec ipſi quatuor execrabiles homicidæ Hieroſolymitanum iter arripiunt, ſicut publicè pœnitentes diſcalceati & laneis induti ueſtimentis incedant. Secundam, quartam, & ſextam feriam, quatuor tempora, uigiliasq; ſanctorum ſolennes in pane & aqua ieiunent. Tres in anno quadrageſimas uidelicet ante reſurrectionem, pentecoſten & natiuitatem Domini faciant. Carnibus niſi tantùm in eiſdem tribus feſtiuitatibus non ueſcãtur: eaq; die qua prædictus epiſcopus fuit occiſus, carnes non comedant in æternum. Orationem dominicam decantent, centies inter diem & noctem, & genuflectiones faciant quinquaginta. Corpus & ſanguinem Domini accipere niſi in ultimo mortis articulo, non præſumant. Cùm fuerint ultra mare, quartã & ſextam feriam, ſanctorum uigilias & quatuor tempora (ſicut dictũ eſt) in cibo quadrageſimali ieiunent. Carnes comedent die Dominica & quinta feria tantùm. Orationem dominicam dicant, & genuflectiones ſemper faciant prætaxatas. Quandocunq; aliquam ciuitatem Alemanicam poterunt ſecurè intrare ad maiorem eccleſiam nudi procedant, tantùm in bracis cum torta in collo & uirgis in manu, & à canonicis eiuſdem eccleſiæ recipiant diſciplinam. Si uerò quæſitum fuerit, cur hoc faciant, dicant, hoc ſe facere pro ſceleris perpetrati iam dicti ſatisfactione. Si quando fortè in ciuitate Herbipolenſi poterunt eſſe ſecuri, in reſurrectione, pentecoſte, natiuitate Domini, ac in ſolennitate maioris eccleſiæ, uidelicet S. Kiliani, exeant ciuitate, & nudi inde cum bracis tantùm, tortam in collo & uirgas deferentes in manu: & ad miſſæ celebrationem maioris, ad eccleſiam cathedralem accedant, & ante epiſcopum & canonicos proſternentes ſe in terram, petant humiliter & recipiant diſciplinam ab eis. Cùm autem de partibus redierint tranſmarinis, ad Apoſtolicam ſedem accedant, recepturi conſilium & mandatum. Datum Laterani, 14 calendas Maij, pontificatus noſtri anno ſexto, Domini uero 1204.

Peregrinatio trãſmarina iniũgitur.

In terra ſancta quomodo debeãt ieiunare.

Nudi ciuitates Alemaniæ intrẽt

Pœnitentia Herbipoli.

Anno quoq; prænotato Tartari cum uxoribus & filijs, ab Indiæ montibus egreſsi, per uicinas prouincias prædas agunt, quibus ſemper fuère aſſueti. Parthos deinde petunt, & pari terrore Mediam, Aſſyriam, Perſiam, Armeniamq; & Sarmatas non longo tempore peruadentes, circa Mœotidis paludes ſedes ſuas demum firmarunt, & multa finitimis Chriſtianis mala fecerunt.

Regnũ Tartarorum incipit.

Anno Marquardi abbatis ſexto, dominicæ autem natiuitatis 1203. Philippus rex ualido exercitu congregato intrauit Thuringiam, ut Hermannum Landtgrauium humiliaret: ea de cauſa, quòd ipſum reliquiſſet, & Siphrido archiepiſcopo Moguntino contra uoluntatem ſuam adhæreret, ac foueret, & quòd reditus ac prouentus eccleſiæ Moguntinæ in Thuringia cedentes in uſus ſui hoſtis, hoc eſt regis Ottonis, conuertiſſet. Perpendens autem Palatinum comitem & regem Bohemiæ cum magno exercitu illi in auxilium ueniſſe, rura quæque incendio conſumpſit, & ita ſe cum ſuis in Erphordiam contulit. Quo comperto Landtgrauius & Bohemiæ dux ciuitatem obſidione uallantes, ſe Philippum capturos in ea ſperabant. At ille media nocte cum paucis exiens de ciuitate, ad marchiones Miſnenſes ſe contulit, ut auxilijs contractis, milites Erphordiæ incluſos liberaret. Principes autem eius diſceſsione cognita, obſidionem quæ nouem diebus durauerat, ſoluerunt: cauentes, ne Philippo daretur tempus congregandi exerci-

Philippus rex intrauit Thuringiam.

Comes Palatinus rex Bohemiæ.

Erphordia obſidione uallatur.

exercitum. His ita peractis ſuperuenit rex Otto cum ſuorũ exercitu, quem Guido cardinalis epiſcopus Prænestinus in feſto S. Bartholomæi apoſtoli apud Marsburg, in regem ſolenniter conſecrauit. Ibi Hermannus Lãdtgrauius & Odacharus Boëmiæ rex, qui à Philippo iam prius defecerant, fidelitatem regi Ottoni denuò iurauerunt.

Theodericus comes Hollandiæ obijt.

Eodem quoq; anno moritur Theodericus comes Hollandiç, & traditur comiti de Lo, prouincia cum filia defuncti. Quod grauiter ferens Vuilhelmus frater Theoderici, congregatis militibus eundem comitem de Lo, de Hollandia expulit, & fratris filiam tulit. His quoq; tẽporibus Innocentius papa tertius quinq; libros Decretales compoſuit, quos legi in ſcholis & obſeruari in iudicijs ubiq; mandauit: quod factum eſt, & fit uſq; in præſentem diem. Lupoldus epiſcopus Vuormatienſis qui Moguntinum archiepiſcopatum (ſicut ſuprà diximus) ambierat, Philippo regi adhęrẽs contra regem Ottonem & Innocentium papam, multa in omni prouincia commiſit mala. Omnibus bellis cum Philippo regi ſuo contra Ottonem perſonaliter interfuit, ut miles pugnauit, ſpoliauit pauperes, & neq; monaſterijs neq; eccleſiis pepercit. Cumq; milites ad eum dicerẽt: Domine, non licet nobis eccleſias & monaſteria ſpoliare. Reſpondebat: Cùm oſſa mortuorum tollitis, tunc eccleſias & cœmiteria ſpoliatis. Tandem ab Innocentio papa excõmunicatus fuit, & à pontificatu depoſitus, propter innumera ſcelera quę commiſit. Poſtremò in odium Ottonis regis officio & beneficio reſtitutus eſt.

Decretales fiunt.

Lupoldus.

Philippus rex denuo Thuringiam intrat.

Anno Marquardi abbatis 8. qui fuit dominicę natiuitatis 1204. circa menſem Iuliũ, Philippus rex maximo exercitu coadunato Thuringiã intrat, & quãdam ciuitatem Landtgrauij Vuizenſe nomine, obſidione uallat: regem etiam Bohemiæ cum maxima multitudine in auxilium ei uenietẽm fugat, omniaq; per circuitum oppida igne exurit & deuaſtat. Landtgrauius uidẽs euerſionẽ terrę ſuę, & animoſitatem regis ſe ferre non poſſe, interuẽtu quorundam principum ſupplex ad eum uenit, & eius gratiam poſtulãs promeruit. Poſt hæc archiepiſcopum Colonienſem Adolphum, per medium archiepiſcopi Treuerenſis ac epiſcoporum Spirenſis & Conſtantienſis, conſilium apud Andernacum ſibi conciliat: & ut ducem Brabantiæ, & reliquos Lotharingiæ nobiles fideles ſibi efficiat, nouem millia marcarũ ei donat, & Salueld ab eccleſia Colonienſi dudum ablatum reſtituit, ac plurima ſe daturum repromittit. His allectus promiſsionibus, Adolphus archiepiſcopus Colonienſis ſacramentum quod dudum fecerat Ottoni parui pendens, periurium & excommunicationẽ papę non metuens, poſt feſtum S. Martini ad eundem Philippum cum duce Brabantiæ Confluentiam uenit, & ei iuramentum fidelitatis ambo præſtiterunt, quod ei poſtea non ſucceſsit in proſperitatem.

Principes ad Philippum deficiunt

Philippus denuo coronatur.

Anno Marquardi abbatis 9. Philippus rex ad feſtum Epiphaniæ dominicæ natiuitatis 1205. indictione 8. magnum conuentum principum ſibi adhærentium habuit Aquiſgrani, ubi cum maximo apparatu archiepiſcopus Colonienſis ei occurit. Ibi rex conſilio cum ſuis habito, ut principes ſuam liberam electionem, ſecundum antiquitatis inſtitutum non perderẽt, regium nomen & coronam depoſuit, & ut concorditer ab omnibus reeligeretur petiuit & impetrauit. Quem Adolphus archiepiſcopus Colonienſis magna ſolennitate, unà cum Maria uxore eius, filia Imperatoris Conſtantinopolitani, rurſus iniunxit & coronauit: Ottone languore grauiſsimo detento, & omnium penè auxilio deſtituto. Hoc anno æſtas fuit ſicca, & hyems dura.

Eodem

Eodem anno Marquardus abbas huius monaſterij Hirſaugienſis reuerendiſsimus, poſteaquàm annis 8. menſibus 6. diebus 21. ſtrenuè & utiliter præfuiſſet huic cœnobio, graui infirmitate quartanarum febrium tactus, ac longa ægritudine ad plenũ decoctus, tandemq́ diſſenteria ſubſequente diſſolutus, 13. cal. Februarij, anno Domini 1205, indict. 8. in Domino quieuit, ſepultus nõ ſine fratrũ lachrymis, ante altare S. Nicolai. Multas (ut ſuprà diximus) ſui regiminis turbationes à tyrãnis ſuſtinuit: ſed cùm eſſet uir ſapiẽs, de omnibus triũphauit. In multis, reditus monaſterij ampliauit, & copiã rerum temporalium fratribus moriens reliquit. Duo quoq; latera clauſtri nimia uetuſtate collapſa cum alijs ſtructuris multis reparauit, & murum ante fores monaſterij præclaro & inſigni opere inchoauit, quem morte præuentus non compleuit. Fuit enim uir ſanguine, moribus, ingenio & ſapientia clarus, regibus & principibus notus, qui tempore ſchiſmatis imperij inter Philippum & Ottonem tam prudenter ſe in omnibus habuit, quod meritum apud Deum & laudem ab hominibus reportauit.

Marquardus obijt.

Optimè rexit monaſterium.

DE LVTFRIDO, HVIVS MONASTERII ABBATE XXII. *qui præfuit annis 11. diebus 15. & uarijs geſtis ac rebus illius temporis.*

MOrtuo reuerendiſsimo huius monaſterij Hirſaugienſis abbate Marquardo, & anno & die præmiſsis, corporeq́ eius cum honore ac reuerentia tradito eccleſiaſticæ ſepulturę: prior & cõuentus, ne tanquam oues ſine paſtore diutius oberrarent, tertium dehinc diem, hoc eſt 23. diem menſis Ianuarij, pro electione noui abbatis unanimi conſenſu ſtatuerunt. Quo adueniente, uocatisq́ interea abſentibus, qui huiuſmodi electioni debuerũt intereſſe, ad locum capitularem omnes mane conuenerunt, & implorata ex more gratia ſpiritus ſancti, poſt lõgos & maturos tractatus inter ſe habitos, in abbatem huius monaſterij 22. tandem elegerunt Lutfridum, huius conuentus monachũ, uirum mitem & religioſum, qui confirmatus ab Ordinario Cõrado Spirenſis eccleſię pontifice, munus benedictionis à Guidone ſacroſanctæ eccleſię Romanæ cardinali, Prænestino epiſcopo & apoſtolicę ſedis legato per Alemaniã, ſuſcipiẽs: præfuit huic monaſterio annis 11. ac diebus 15. Benedici enim ab epiſcopo ſuo Spirẽſi, qui Philippo regi cõtra mandatum ſummi pontificis fauebat, noluit: & ob id munus benedictionis iuxta priuilegium dudum ab Vrbano papa datum, ſub Gebhardo abbate, à legato ſedis apoſtolicæ prænominato ſuſcepit. Fuit autem homo tranquillus & pacis amator, qui ſe non uſq; adeò rebus temporalibus (ut pleriq; faciunt) immerſit, ſed potius pro neceſsitate commodauit. Oriũdus fuit ex Francia Orientali, liberis ac honeſtis parentibus procreatus. Qui iuuenis ad literas poſitus, mediocriter ſtudẽdo profecit. Non enim ludis populorum oblectari ſolebat, ſed ab ineunte ætate paci ac ſilentio ſtudens, iam monachum cœpiſſe uiuere etiã adhuc puer uidebatur. Factus autẽ ætate prouectior, delibe rauit mundũ cũ ſuis uanitatibus pro Chriſti amore deſerere, & in tranquillitate mẽtis & corporis omnipotenti Domino ſeruire. Venit itaq; ad Hirſaugiã, & ſub Cõrado abbate monachus factus eſt, ſine querela inter fratres cõuerſatus eſt, probatusq́ annis q̃ plurib. in quibuſdã officijs monachorũ minoribus, tãdẽ poſt obitũ Marquardi (ſicut diximus) abbas ordinatus eſt. Eo autẽ fermè tẽpore quo electio eius celebrata fuit in Hirſaugia, uidelicet anno Domini 1205. uenerũt ad Coloniã Siphridus archiepiſcopus Moguntinus, et Cameracenſis antiſtes à ſede Apoſtolica cõmiſſarij & iudices cõſtituti, & in maiori eccleſia S. Petri corã clero & uniuerſo populo, excommunicatũ à papa Innocentio publicè denunciarunt Adolphum archiepiſcopum Colo-

Lutfridus abbas à Guidone cardinali benedicitur.

Genus & origo Lutfridi abbatis

Adolphus excommunicatur.

nienſem, ac ut per omnes conuentuales & parochiales eccleſias eiuſdem ci
uitatis, per ſingulos dominicales & feſtos dies excommunicaretur, præcepe
runt. Hoc etiam in mandato habentes, ut ſi infra menſem poſt denunciatio-
nem huiuſmodi factam, Romam ad ſatisfactionem ſe non conferret, officio
& beneficio pontificali deſtitueretur, & alius in locum eius ordinaretur anti
Adolphus. ſtes, qui mãdatis obediret apoſtolicis. Adolpho autem in ſua pertinacia per-
durante, ac ſummi pontificis cenſuras contemnente, præfati commiſſarij
denuò Coloniam accedentes, in maiori eccleſia coram clero & populo, in
præſentia regis Ottonis, tredecimo calendas Iulij, ipſum Adolphum per ſen-
tentiã definitiuam ab omni officio & dignitate archiepiſcopali, authoritate
apoſtolica deponentes, canonicis ut alium eligerent epiſcopum eadem au-
Bruno. thoritate præceperunt. Qui mandatis apoſtolicis obſequentes, Brunonem
de Seyn præpoſitum Bonnenſem, in archiepiſcopum elegerunt, & ſecuta
ſunt infinita mala. Adolphus enim regem Philippum, propter cuius adhæ-
ſionem depoſitus fuerat, Spirę curiam cum principibus tenentem accedẽs,
quæ pateretur expoſuit, conſilium & auxilium poſtulauit. Communi ergo
decreto principum, rex contra Brunonem & Colonienſes magnum congre
gauit exercitum, & poſt natiuitatem B. Mariæ ſemper uirginis Moſellam
Philippus rex mouet exercitum in Coloniam. tranſiuit, & in feſto S. Michaëlis archangeli Coloniã obſidione uallauit, qua
tandem dimiſſa Nuſiam obſedit & cepit, quam Adolpho depoſito dedit.
Quibus peractis, omnem prouinciã, concremando, ſpoliando, miſerabiliter
affligẽdo ubiq; deuaſtauit, & multas munitiones cepit. Caſtrum etiam Lan-
ſcroin nuncupatum, ad domandum Colonienſes ſpecioſum atq; fortiſſimũ
Lanſcroin caſtrũ ſuo tẽpore conſtruxit. Maxima fuit his temporibus in omni terræ cis Rhe
nanę prouincia calamitas, & nuſquã tuta fides, ſed mille ubiq; pericula ſęuie
bant, maximè in terra Colonienſi. propter depoſitionem Adolphi, & in diœ
ceſi Moguntina, propter Siphridum qui depoſuerat eum.

Henricus obijt. Anno Lutfridi abbatis 1. qui fuit dominicæ natiuitatis 1206, obijt Hen-
ricus epiſcopus Herbipolẽſis, uir doctus, & ſacrarum literarũ Magiſter uni
uerſitatis Pariſienſis, cui Otto de Ladenburg in epiſcopatu ſucceſsit, & præ
fuit annis 16. menſibus 5. uir magnanimus & princeps, ſapientia & dignita-
Balduinus imperator Græcorum obijt. te metuendus. Eodem anno obijt Baldeuinus comes Flandriæ Impera-
tor Conſtantinopolitanus, princeps Chriſtianiſſimus, qui multa pro defen-
ſione Chriſtianorum patrauit. Huic in imperio Græcorum ſucceſsit Hen-
ricus frater eius, & imperauit annis 11. ſtrenuè.

Eodem quoq; anno Philippus rex iterum fines Colonienſium ingrediẽs,
occurrente ſibi Adolpho quõdam archiepiſcopo, cum comitibus & magno
exercitu, totum epiſcopatum pro libitu ſuo cuncta ſubijciendo percurrit.
Rex autem Otto & Bruno, qui eodem menſe à Siphrido Moguntino in ar
chiepiſcopum ordinatus fuerat, præſentibus duobus epiſcopis de Britannia
In Philippum et Ottonem bellum à rege Angliæ miſsis cum quadringentis equitibus & duobus peditum mi-
libus de Colonia exeuntes, cum Philippo pugnare ſtatuerunt. Congredien
tes ergo hi duo reges cum exercitibus ſuis, apud Vuaſſenburg, Otto & ſui
terga uerterunt, et Philippus rex uictoriã obtinuit, & inter alios nobiles mul
Bruno capitur. tos etiam Brunonem archiepiſcopum Colonĩẽſem cepit, quem manicis fer
reis conſtrictum ſecum abduxit, & plus quàm ad anni ſpacium in arcta cu-
ſtodia tenuit. Inter hæc Colonienſes conſiderãtes ſibi totum imperium ad-
Colonienſes Philippo reconciliati uerſari, & ſuos conatus ubique fruſtrari, accepto conſilio & auxilio ducis
Brabãtię, Philippum regem, Bopardiæ commorantem adierunt, & ueniam
commiſſorum poſtulantes, ad gratiam eius recepti ſunt. Qui etiam poſtea

miſſo

miſſo Conrado Spirenſi epiſcopo ad Coloniam,fidelitatis ab eis iuramentum exegit. Per idem tempus Otto rex,de Colonia exiens,ad Brunſuich in Saxoniam uenit,ibiq; ordinatis rebus ſuis per mare in Angliã nauigio uenit,ubi à rege Angliæ auunculo uidelicet ſuo,cum honore ſuſceptus aliquandiu remanſit.

Otto Rex nauigat Angliam.

Eodem anno 2.calẽdas Martij,hora diei decima,ſolis eclipſis fuit & multi humanum ſe caput in ſole uidiſſe teſtati ſunt.

Anno Lutfridi abbatis 2.qui fuit dominicæ natiuitatis 1207.Conradus epiſcopus Spirẽſis eccleſiam S.ſepulchri Spirę,in qua erant moniales,cum omnibus iuribus & pertinentijs ſuis,in perpetuũ tradidit præpoſito in Deckendorff,ut monialibus quę tunc erant in ea defunctis aut aliorſum,ſaluis uitæ neceſſarijs,translatis,conuentum uirorum ſuæ poſſeſsionis ibidem inſtitueret, qui tamen iuriſdictioni Spirenſis epiſcopi pro tempore eſſet ſubiectus.

Eodem anno circa feſtum S.Andreæ apoſtoli Philippus rex in Auguſta magnum conuentum principum celebrauit,in quo duo cardinales,Hugo uidelicet Hoſtiẽſis epiſcopus,& Leo presbyter S.crucis,miſsi ad reformandam pacem in regno à ſummo Pontifice Innocentio comparuerunt, qui interuentu regis,Adolphum quondam archiepiſcopũ Coloniẽſem ab excommunicatione ſoluentes, pro ſatisfactione ad examen ſedis apoſtolicæ miſerunt. Ad eorum etiam preces rex Philippus Brunonem archiepiſcopũ Coloniẽſem, quem anno priori ceperat, à uinculis abſoluit,& ire cum ipſis Romam ad ſedis apoſtolicæ gratiam permiſit. Multa ibi coram principibus inter ipſos & regem,de pace & compoſitione regum tractata ſunt, ſed nihil fuit concluſum,quia ad ſedis apoſtolicæ examen omnia media pacis propoſita per ipſos cardinales fuerant referenda.

Conuentus principũ in Auguſta. Bruno.

Anno Lutfridi abbatis 3.dominicæ autẽ natiuitatis 1208.Philippus rex profecturus in Saxoniam contra quoſdam ſuo rebelles imperio,cùm ad ciuitatem Bambergam ueniſſet,& per triduum copias expectaret abſentes, & quodam die cum Conrado epiſcopo Spirenſi cancellario ſuo,& duobus ſeruitoribus in camera epiſcopi Bambergẽſis poſt inciſionẽ uenæ quieſceret,uenit Otto comes Palatinus de Vuitelsbach petens introitũ,qui intromiſſus extracto gladio ipſum regẽ interfecit,& mox cum ſuis antequàm factum innoteſceret,aufugit. Corpus autem occiſi regis primò fuit ibidem in maiori eccleſia ſepultum,ſed oſſa per aliquot annos per Fridericum Imperatorem ſecundũ nepotem eius ex fratre,Spiram translata ſunt,& in maiori eccleſia cum regibus ſepulta. Fuit autem occiſus 11.calendas Iulij,& uacauit Imperium uſq; ad feſtum ſancti Martini. Porrò homicida comes Otto profugus de terra proſcribitur,& poſt annos paucos per marſcalcũ Philippi occiditur.

Philippus rex Palatino occiditur.

Otto Palatinus de Vuitelsbach.

Eodem anno in feſto ſancti Martini epiſcopi,procurante Conrado Spirenſis eccleſiæ epiſcopo,cancellario Philippi regis occiſi, qui regalia tunc temporis penes ſe habebat,maximus principum,nobilium ac prælatorum conuentus apud Franckfordiam celebratus eſt:ubi Otto rex quondam aduerſarius Philippi,ab omnibus denuo unanimiter fuit electus,& in regnũ confirmatus,qui & filiam regis Philippi duxit uxorem.

Otto dux Saxoniæ in regno confirmatur.

Eodem quoq; anno Philippo rege occiſo Siphridus archiepiſcopus Moguntinus,de Roma ubi per biennium eccleſiæ ſanctæ Sabinæ titulum cardinalatus tenuerat,iubente papa Innocentio ad ſedem Moguntinam cum honore reuerſus eſt,eiectoq; Lupoldo Vuormatienſi epiſcopo inuaſore

Siphridus.

nequiſsimo, authoritate domini papæ à cunctis Moguntiæ cum gloria ſuſcipitur. Lupoldus enim potentia Philippi regis defenſus, ſedem Moguntinam expulſo Siphrido toto biennio occupauerat, excommunicationem papæ contemnens, quia homo ſceleratus erat, ut diximus.

Bruno Coloniã reuertitur. Eodem quoque tempore Bruno archiepiſcopus Colonienſis cum Siphrido Moguntino archiepiſcopo prædicto miſſus à papa, Coloniã reuertitur, & in feſto ſanctorum martyrum Prothi & Iacinthi cum maximo tripudio & gaudio, à cuncto populo & clero Colonienſi ſuſcipitur. In cuius aduentu pax reddita eſt terris, prouincia à prædonibus purgata quieuit, comites ac nobiles terræ ei ſe iuramento ad obedientiam ſubiecerunt. Adolphus quoque olim archiepiſcopus ad eum ueniens, obedientiam ei iuxta mandatum apoſtolicum promiſit. Verùm non diu permanſit iſta prouinciæ ſerenitas. Nam poſteaquàm omnia ſucceſſerant ei ad nutum, Bruno archiepiſcopus languore corripitur, & eodem anno altera die poſt feſtum omnium ſanctorum ab hac uita migrauit, & in maiori eccleſia ſepelitur non ſine lachrymis multorum, qui ſe omnes eo uiuente, pacem in prouincia habituros ſperabant. Quo autem mortuo, Theodericus præpoſitus Apoſtolorum conſilio & auxilio regis Ottonis in archiepiſcopum electus unanimiter præfuit annis ſex.

Papa legatos miſit in Alemaniam. Anno Lutfridi abbatis 4. dominicæ autem natiuitatis 1209. Innocentius papa audiens principes totius Imperij Ottonem in regem elegiſſe, & eorum conſilio regis Philippi filiam, quamuis cõſanguinitate ei iunctam, propter bonum pacis & concordiæ illi in matrimonio ſociaſſe, factum laudans, iterũ in Alemaniam miſit Hugonem & Leonem cardinales, ut illud ſua authoritate confirmarent. Qui in Alemaniã uenientes, ciuitates ſingulas uiſitantes, authoritate apoſtolica iuſticiam ubique petentibus faciebant.

Otto rex Italiã coronandus ingreditur. Eodem anno rex Otto cum magno apparatu Italiam intrauit, ubi principes totius Longobardiæ occurrentes, eum cum gloria ſuſceperunt, ciuitates & caſtella eius dominio ſubdiderũt, & infinitam pecuniam uectigalium & tributorum à tempore Henrici Imperatoris reſeruatam, ad manus eius tradiderunt. Poſthæc Romam progreſſus, occurrẽte ſibi papa cum cardinalibus & ſenatu, cum honore ſuſcipitur, & ſequenti dominica poſt feſtum ſancti Michaëlis, hoc eſt 4. nonas Octobris, in eccleſia maiori beati Petri Apoſtoli ab ipſo papa Innocentio in Imperatorem coronatur. *Ordo Minorum cœpit.* His fermè temporibus ſanctus Franciſcus ordinem fratrum Minorum in Italia, cum multa religione & ſanctitate inchoauit: in quo ſucceſſu temporis, complures uiri ſancti atque doctiſsimi claruerunt, qui uerbo & exemplo eccleſiam magnificè illuſtrarunt.

Hoc anno erat æſtas tonitruis, fulminibus & imbribus ualde impetuoſa, & hyems nimis dura & aſperrima, quæ diutius durauit.

Inter papam & Imperatorem diſcordia. Cauſa diſſenſionis. Anno Lutfridi abbatis 5. qui fuit dominicæ natiuitatis 1210. inter papam & Ottonem imperatorem quartum, grauiſsimę diſſenſiones fuerunt ſubortæ propter Marchiam Apuliæ, quam imperator ad imperium, papa uerò ad eccleſiam pertinere Romanam confirmabat, per donationem teſtamentariam dominæ Methildis, filiæ quondam Rutgeri principis Siciliæ famoſiſsimi, & uxoris Conradi regis filij Henrici Imperatoris quarti. Hanc donationem per mulierem ſine conſenſu principum eccleſiæ factam, papa ualidam, Imperator uerò inualidam eſſe dicebat. Tandem quum Imperator ipſam marchiam papæ non uellet concedere, ab ipſo fuit excommunicatus, & poſtremò ab imperio depoſitus.

Anno Lutfridi abbatis 6. dominicæ autem natiuitatis 1211. Otto Imperator proſperis utens ſucceſsibus, totam ſibi Apuliam & Calabriam ſubiecit, ciuitates in deditionem accepit, caſtra militibus ſuis cuſtodienda commiſit, & Fridericum regẽ Henrici Imperatoris 6. filium penitus exterminare tentauit, obedire mandatis apoſtolicis cõtempſit. Vnde cõmotus papa Siphrido archiepiſcopo Moguntino præcepit, ut per totam Alemaniam Imperatorem excommunicatum & depoſitũ ab imperio denunciaret: quod & fecit. Quo facto, Hẽricus comes Palatinus Rheni, dux quoq; Brabãtię, & multi principes alij ac nobiles Ottoni fauentes, totum epiſcopatum Moguntinum circa feſtum S. Michaëlis, incendio & rapina deuaſtare cœperunt, nihil præter ciuitates munitas & fortiſſima caſtra intactum relinquentes, ſed uillas, eccleſias & monaſteria deſolando ſpoliauerunt, totam terram penè in deſolationem agunt. Siphridus autem archiepiſcopus omnia hæc mala propter obedientiã ſedis apoſtolicę ſufferens, nuſquam in patria tutus, ad Hermannum Thuringiæ Landtgrauium confugit, & ibi aliquandiu manſit.

Imperator totam Apuliam obtinet

Eccleſiæ Moguntinæ perſecutio.

Siphridus.

Eodem anno circa quadrageſimam Otto Imperator ab Italia rediјt, excommunicatus à papa, & per totam Alemaniam declaratus.

Anno Lutfridi abbatis 7. Dominicæ autem natiuitatis 1212. Otto imperator circa feſtum pentecoſten, conuentum principum in Nurenberga habuit, exponens principibus cauſam diſſenſionis inter ipſum & papam. Poſt hæc mouit expeditionẽ in Thuringiam contra Hermãnum Landtgrauium ſibi aduerſantem, ubi duas munitiones Rotenberg & Saltzungen fortiſſimas deſtruxit. Inde progrediens, obſidione uallauit oppidum Vuizenſe, quod etiam præter arcem obtinuit. Ibi tunc primò cœpit haberi uſus inſtrumenti bellici quod Tribock appellatur.

Imperator Thuringiam ingreditur.

Inſtrumẽti Tribock inuentio.

Eodem anno Leodiũ in die aſcenſionis Domini à duce Brabantiæ Henrico fugato epiſcopo, Huardo capitur, & maxima præda, inæſtimabilesq; diuitiarum theſauri à militibus & Scariãtis cum multorũ damno diripiuntur.

Leodium capitur.

Hoc ipſo anno maxima hominũ multitudo utriuſq; ſexus & ætatis, ex omni Germania & Gallia necnon & Burgundia uerſus Italiam iter arripuit, ſenes & iuuenes, pueri & adoleſcentes, coniugatæ ac uirgines, pauperes & diuites, ſine ordine, ſiue duce, ſine authoritate, propria præſumptione ducti, cruce ſe mutuò ſignantes, contra Saracenos mare tranſire, & terram ſanctam ſe recuperare uelle dicebant. Verùm cùm ueniſſent ad mare, alij fame & inopia perierũt, alij rapti à piratis uẽditi ſunt, cæteri cum ingenti confuſione ad propria redierũt, plures corruptionis ſuæ præmiũ reportantes.

Eodẽ anno facta eſt expeditio cruce ſignatorum à duce Auſtriæ & quibuſdam terræ Baronibus, alijsq; diuerſæ cõditionis hominibus, ex Auſtria, Saxonia, Vueſtphalia, Phryſia & Alemania tota, in auxiliũ comiti de Manfort, ad impugnãdum hæreticos Albienſes, qui & Ruptarij uel Coterelli dicebantur, de terra S. Ægidij, papa mãdante. Qui audientes tantum contra ſe uenire exercitum, alij relictis ciuitatibus & caſtris fugerunt, alij ad unitatem Catholicæ fidei reuerſi, obedientiam cardinali ad hoc à papa miſſo iuramento præſtiterũt. His peractis præfatus dux Auſtriæ Lupoldus cum magno Chriſtianorũ exercitu cõtra Saracenos, à Maſſamuto rege Maroth nauigio miſſos, in Hiſpaniã progreſſus eſt: ubi cõmiſſo cum fidelibus ipſis prelio, Chriſtiani obtinuêre uictoriam, infinita multitudine Saracenorum occiſa, cæteris in mari ſubmerſis. Eodem quoque anno Otto Imperator in Northuſen nuptias celebrauit, ducens uxorem filiam Philippi regis, ſibi antea (ut diximus) deſpõſatã, quę die quarta poſt hęc, rebus exceſſit humanis.

Expeditio contra Albienſes.

Bellum Chriſtianorum cum Saracenis.

Fridericus pro rege ſuſcipitur.

Bellum inter Fridericum & Ottonem.

Briſach oppidũ.

Interea uidens papa Innocentius pertinaciam Ottonis, quem prius ſemper fouerat contra Philippum & in altum ſublimauerat: cùm neqꝫ pro abſolutione, neqꝫ pro aliqua compoſitione laboraret, miſit in Siciliam, & eduxit inde Fridericum ſuprà memoratum, Henrici quōdam Imperatoris filium, & cum literis ac mandatis miſit eum in Alemaniam, pręcipiens & mādans principibus imperij, ut Ottone excommunicato atqꝫ depoſito & abrogato, ipſum in Imperatorem eligerent, ſuſciperent, ac manu tenerent, & in omnibus uiriliter aſſiſterent, ſibiqꝫ tranſeunti per terras quiſqꝫ ſuo loco conductum honorificè præberent. Quod & factum eſt. Comperiens Otto Friderici aduentum, deſiſtens ab impugnatione Landtgrauij, obuiam illi cum exercitu proficiſcitur. Qui dum in partibus Sueuiæ cōueniſſent, Otto cum ſuis cedere compulſus eſt, & præualere non potuit, quia pro tenacitate ſua multi eum relinquebant. Adhuc tamen habens fiduciā in ſolo duce de Zeringen, deſcendit uſqꝫ ad Briſach regium oppidum. præſtolari uolens euentum rei, ſi quo modo poſſet habere copiam reſiſtendi. Vbi dum commoratur in præſidio, & familiares ſui oppidanos rapinis & iniurijs prouocantes, uinum, pabula & quæqꝫ ad uictum pertinentia uiolenter diriperent, congregati ciues in unum, ipſum cum omnibus ſuis de oppido eiecerunt, quibuſdam uulneratis & membris truncatis. Qui ſecedens inde reuerſus eſt in Saxoniam. conducentibus ipſum quibuſdam terræ illius nobilibus.

Fridericus obſedit Hagenauu.

Curia Moguntina.

Lupoldus.

Poſt hæc Fridericus cùm ab omnibus ſuſciperetur pro rege, & ciues Imperialis oppidi Hagenauu adhuc in Ottonis fidelitate perſiſterent, obſidione urbem uallauit, & in deditionem accepit. Inde progreſſus de ciuitate in ciuitatē, ab omnibus ut rex cum honore ſuſceptus eſt, & in breui totum imperij orbem obtinuit. In feſto quoqꝫ ſancti Andreæ Apoſtoli, celebrem curiam in Mogūtia habuit, ubi multi principes iuramentū fidelitatis ei præſtiterūt. Hoc ipſo quoqꝫ anno Lupoldus epiſcopus Vuormatiēſis, interuētu Friderici regis, permiſſione papæ ad ſedem ſuam reuerſus eſt, & in gratiam ſedis apoſtolicæ receptus: in odium (ut pleriſqꝫ uiſum eſt) Ottonis, qui eum mortuo Philippo rege in exilium papa conſentiente proſcripſerat, & interea Siphridus archiepiſcopus Moguntinus, quàm diu ſtetit in gratia Ottonis, etiam Vuormatienſem eccleſiam gubernauit, maximè quoad ordinationes & ſacramenta.

Friderici uxores & liberi.

Anno Lutfridi abbatis 8. qui fuit dominicæ natiuitatis 1213. Fridericus conuentum principum Aquiſgrani ad feſtum ſancti Iacobi celebrem habuit, ubi de conſenſu omnium principum rex appellatus eſt, & in ſedem regni collocatus. Ibi quoqꝫ cum multis alijs cruce ſignatus eſt contra Saracenos pro recuperatione dominici ſepulchri, crucem prædicante Magiſtro Conrado tunc decano, qui poſtea factus eſt epiſcopus Hildesheimenſis in Saxonia, uiro ſancto atqꝫ doctiſsimo. Rex autem Fridericus primò duxit in uxorem Mariam filiam regis Arragonum, qui hoc ipſo anno Albienſibus auxilium ferendo & comiti Tholoſano, fuit occiſus. De qua genuit Henricum regem Romanorum, qui obijt ante patrem, & Conradum regem. Mortua prima uxore duxit ſecundam, filiam Ioannis regis Hieruſalem, quæ habuit filium nomine Iordanum. Hac etiam mortua duxit tertiā, Mechtildē filiam regis Angliæ, cuius nuptias in Vuormatia celebrauit. Hæc peperit ei duos filios, & duas filias, Fridericum regem Tuſciæ, Ericum regem Longobardiæ, Agnetem uxorem Landtgrauij Thuringiæ, & Conſtantiā uxorem Ludouici Landtgrauij Haſsiæ. Ex concubina, Manfredum Siciliæ regem genuit.

Eodem

Eodem anno obijt Lutoldus epiſcopus Baſilienſis, cui Vualterus ſucceſſit. Eodem quoque anno Philippus rex Franciæ cum maximo exercitu Flandriam intrauit, ut Pherrandum comitem expelleret, & ſuo terram dominio ſubiugaret. Sed uoluntatem ſuam implere non potuit, nam plurimis ſuorum ibidem occiſis, cum magno detrimento & ignominia in Franciam redire compulſus eſt. Circa autumnum etiam dux Brabantiæ Henricus cum Leodienſi epiſcopo dimicans ſuperatur, omnibus ferè ſuis aut captis, aut occiſis. Theodericus autem Colonienſis archiepiſcopus mandatis apoſtolicis contumaciter inobediens, partes Ottonis contra Fridericum manifeſtè tuebatur, per quod multam ſuæ diœceſi calamitatem induxit. Contigit ipſo anno epiſcopum Monaſterienſem uenire Coloniam, qui à quibuſdam fautoribus Imperatoris depoſiti captus, Vuerdenam miſſus eſt, & iuſſu ipſius uinculis mancipatus. Quapropter Colonienſes à Siphrido archiepiſcopo Moguntino Romani pontificis legato excommunicantur, & diuina officia celebrari Coloniæ prohibentur. *Rex Franciæ à Flandren. ib. fugatur. Theodericus. Otto.*

Eodem quoque anno 17. calendas Septembris obijt Rupertus, abbas quintus monaſterij mei Spanheimenſis, cui Iuuanus ſextus in ordine abbatum ſuccedens, præfuit annis 39. menſibus 3. *Rupertus.*

Anno Lutfridi abbatis 9. dominicæ autem natiuitatis 1214. Ottto quondam Imperator terram comitis Gelrenſis igne ac ferro deuaſtat. In menſe Iulio idem Imperator Otto cum rege Angliæ ſuo auunculo, Henrico quoque duce Brabantiæ, Pherrando comite Flandriæ (cuius præcedente anno fecimus mentionem) & multis alijs, contra Philippum regem Francorum in bellum proficiſcitur, à quo facta congreſsione ſuperatur apud Tornacum. Ibi comes Pherrandus cum multis nobilibus tam Flandriæ quàm Lotharingiæ captus eſt, qui omnes Pariſios miſsi, uinculis mancipantur. *Otto Imperator, ſuperatur à Fran cis.*

Eodem tempore Fridericus cum ualidiſsimo exercitu Moſellam tranſiuit, & ſuo terrore omnes nobiles terræ illius ad obedientiam ſui coëgit. Deinde Moſam tranſiens Henricum ducem Brabantiæ bello petere ſtatuit, qui celeri aduentu eius territus, ſupplex ad eum uenit, fidelitatem cum iuramento fecit, filium cum alijs nobilibus multis obſidem dedit, & ab Ottone Imperatore depoſito receſsit. Hoc ipſo anno, pridie nonis Martij, ſtella cometes apparuit. *Fridericus rex Brabantiam ſubdit.*

Eodem quoque anno cœpit in Alemania prędicare frater Conradus de Marpurg ordinis prædicatorum authoritate apoſtolica, & per annos fermè 19. continuauit, multos comburi ut hæreticos fecit, nullo prohibente. Tandem (ſicut dicemus) & ipſe fuit occiſus. Theodoricus archiepiſcopus Colonienſis propter inobedientiam mandatorum papæ & adhæſionem Ottoni quondam Imperatori abrogato cōtinuatam, primò excommunicatus eſt, & poſtea per Siphridum archiepiſcopum Moguntinum Apoſtolicæ ſedis legatum Coloniæ in maiori eccleſia ab omni officio & beneficio pontificali depoſitus. Qui Romam profectus, gratiam reſtitutionis diu poſtulans impetrare non potuit. *Frater Conradus de Marpurg. Theodoricus.*

Anno Lutfridi abbatis 10. dominicæ autem natiuitatis 1215. Adolphus comes de Monte, caſtrum Vuerden obſidione uallans cepit, & Ottonem epiſcopum Monaſterienſem ibidem ab Imperatore (ſicut diximus) uinculis mancipatum, potenti manu liberauit, in uigilia ſcilicet S. Iacobi apoſtoli. *Vuerdena capitur.*

Eodem anno Innocentius papa ſynodum 130. epiſcoporum Romæ in eccleſia Lateranenſi, recuperandæ Hieroſolymæ gratia celebrauit: in qua libellos quoſdam Ioachimi abbatis Florenſis monaſterij de Calabria erro-

neos condemnauit. Miſsisq; literis ſuis per omnes fines Chriſtianorũ, quoſ-
libet idoneos Magiſtros prædicare crucem præcepit. Vnde per diuerſas
prouincias innumerabilis multitudo, pro amore Chriſti & liberatione terrę
Crux prædicatur et multi ſignatur ſanctæ ſignati ſunt. Inter quos fuerunt Fridericus rex Romanorum & Sici
liæ, Siphridus archiepiſcopus Moguntinus, epiſcopi quoq; Leodienſis, Bã-
bergenſis, Pictauienſis, & Argentinenſis, dux Henricus Brabantiæ, dux
Merauiæ, dux Lympurgenſis, dux de Ancei, comes Palatinus de Tubingẽ,
Marchio de Baden, comes de Los, comes de Iuliaco, comes de Seine, comes
de Monte, & alij complures, qui omnes prædicante crucem Ioanne Scho-
laſtico Xantenſe Aquiſgrani ſuſceperunt.

Eodem anno uenit ad Coloniam Theodoricus archiepiſcopus Treuerẽ
ſis, & cooperante Henrico duce Brabantiæ ciues ad pacem & ſubiectionẽ
Friderici regis iuxta mandatum apoſtolicum reduxit, ab excommunicati-
one & interdicto, quibus per annum & menſes quinq; ſubiacuerant, abſol-
uit, & quarta die menſis Auguſti miſſas in maiori eccleſia S. Petri coram o-
mni populo ſolenniter decantauit.

Colonienſes Fridericum regem ſuſcipiunt. Eodem die Fridericus ciuitatem ingreſſus cum honore magno ſuſcipi-
tur, & homagio fidelitatis ſuſcepto per dies 7. commoratur.

Eodem quoq; anno dominus Lutfridus huius cœnobij Hirſaugienſis ue
nerabilis abbas, confirmationem omnium priuilegiorum per reges & impe
Lutfridus. ratores ipſi monaſterio collatorum, à Friderico ſecundo Romanorum &
Siciliæ inclyto rege impetrauit, cum ulterioribus indultis: ut patet in literis
ipſius confirmationis, quæ datæ ſunt in Hagenauu, anno incarnationis do-
minicæ 1215. 8 idus Iulij, indictione tertia.

Eodem anno cùm Theodoricus quondam archiepiſcopus Colonienſis
diu Romæ apud papam, pro ſui reſtitutione laboraſſet, & nihil proficeret,
uacuus redire compulſus eſt, & papa ſcripſit Colonienſibus, ut alium in ar
Engelbertus. chiepiſcopum eligerent. Qui conuenientes in unum, Engelbertum maio-
ris Eccleſiæ præpoſitum filium comitis Montenſis, in archiepiſcopum ele-
gerunt, qui præfuit annis fermè decem, uir optimus, cleri amator, & paupe-
rum defenſor: quem Fridericus comes de Iſenburg conſanguineus eius po-
ſtea crudeliter interfecit.

Vualterus. Eodem anno Vualterus Baſilienſis electus, diffamatus quòd non canoni
cè intrauerit, à papa Innocentio Romam citatus eſt, qui cùm ſe de obiectis
expurgare canonicè non poſſet, ab eodẽ fuit depoſitus: & Henricus per ele
ctionem canonicam ſuccedens, confirmatus eſt. His temporibus multi in
occulto fuerunt hæretici utriuſq; ſexus, qui uarios ſeminauerunt errores in
Alemania, Francia, & Italia, quorum plures deprehẽſi flammis exuſti ſunt.
In ciuitate enim Argẽtinenſi hoc anno plus quàm 80. numero fuerunt com
Hæreticorum in Alemania combuſtio. prehenſi ſimul una uice, quorum pauci innocentes reperti ſunt. Hos frater
Conradus de Marpurg, inquiſitor apoſtolicus, iudicio ferri candentis, ſi ne-
gaſſent hæreſin, probare conſueuit: & quos ferrum exuſsiſſet, uelut hæreti-
cos iudicio ſeculari tradere comburẽdos. Vnde paucis exceptis, omnes qui
ſemel eſſent accuſati, & ad eius examen perducti, per eum condemnaban-
tur ad incendium. Fuerunt qui crederent, eum plures innocenter damnauiſ
ſe, propterea quod candens ferrum à peccatis nullum reperiſſet immunem,
etiamſi nullius hæreſis macula unquam infectus extitiſſet.

Anno Lutfridi abbatis 11. Dominicæ autem natiuitatis 1216 Innocẽtius
papa 3. obijt, poſt octauas apoſtolorum: cui Cincius cardinalis quatuor Co
ronatorum ſuccedens, dictus eſt Honorius 3. & præfuit annis 10. menſibus
duobus.

duobus. Hic ordines Prædicatorum & fratrum Minorum ſancti Franciſci confirmauit.

Eodem anno Fridericus rex conuentum principum circa initium menſis Maij Nurenbergæ celebrauit, cui interfuit Petrus ſanctæ Potētianę cardinalis miſſus à papa. Ibi Engelbertus Colonienſis electus, per eundem cardinalem confirmatus in archiepiſcopū fuit. Item eodem anno Otto quondam Imperator ab omnibus derelictus, præ mentis dolore infirmatus, poſt multas anguſtias mortuus eſt. *Conuentus principum in Nurenberg. Otto Imperator obijt.*

Eodem quoq; anno Lutfridus abbas, morbo correptus & ſenio, poſt multos labores, quibus huic monaſterio ſatis utiliter præfuit annis 11, & diebus 15. tandem 5 Aprilis in Domino quieuit, uir mitis ingenio & manſuetudinis ſingularis, qui tam monachus quàm abbas in omni tranquillitate & pace fratrum conuerſatus eſt, ſtructuras uarias fecit, & prouentus non minorauit. *Lutfridus.*

DE EVERHARDO, HVIVS MONASTERII ABBATE XXIII. *qui præfuit annis 15. & de uarijs geſtis illius temporis in Alemania.*

VEnerabili abbate Lutfrido uiā uniuerſæ carnis ingreſſo, & tradito iuxta morem eccleſiaſticæ ſepulturæ, conuenientes in unum fratres paſtore uiduati, de noui abbatis electione tractare cœperunt. Qui tādem poſt maturam inter ſe deliberationem præhabitam, inuocata prius gratia ſpiritus S. unanimi conſenſu in abbatem huius monaſterij tertium & uigeſimum elegerunt, dominum Euerhardum monachum huius conuentus profeſſum, uirum integerrimum, ſcientia & moribus clarum: qui electus canonicè, ac per Conradum epiſcopum Spirenſem confirmatus, & ſecundum conſuetudinem ſolenniter ordinatus, præfuit huic monaſterio ſtrenuè annis 15. & aliquot diebus. Oriundus autem ex Sueuia, literis & nobilibus parētibus procreatus, in pueritia ſua ad diſcendum literas ab eiſdem poſitus fuit, qui proficiens cum ætate in omnibus ſtudijs bonarum artium doctus euaſit. Deinde ueniens ad conuerſationem, monachus factus eſt, & inter fratres omni tempore religioſe ac laudabiliter conuerſatus. Fuit enim uir optimus, & magno dignus honore, ingenio excellens, conſilio profundus, promptus & circumſpectus, ſermone tam Latino quàm Alemanico diſertus, & innata quadam authoritate reuerendus. Ordinatus autem abbas anno præſcripto Dominicæ natiuitatis milleſimo ducenteſimo decimoſexto, indictione 4. in menſe Aprili (ſicut diximus) moribus & uita ſe utilem exhibere paſtorem omni ſtudio curauit, non minus exemplo quàm uerbo ſubiectos ſuos inſtituens ad obſeruantiam regularem, quam ſummopere & auxit & continuauit. Tam enim ſtudioſus & diligens fuit circa obſeruantiam monaſticæ diſciplinæ, ut ab his qui uitam eius internam neſcirent, nullam de temporalibus habere curam uideretur, tam autem ſollicitus & circumſpectus in ordinandis exterioribus rebus pro cœnobij ac fratrum utilitate, ut eum uacare internæ conuerſationis ſpiritu nullatenus potuiſſe palàm teſtareris. Totus nanque fuit intentus obſeruantiæ regulari, totus internus, totus integer ac deuotus, & circa fratrum conuerſationes tam ſollicitus & circumſpectus, ut omnium paſtor uerus & diceretur & eſſet. In cura etiam rerum temporaliū multum diligens & prouidus extitit, & ſubſtātiam monaſterij tempore ſui regiminis non mediocriter augmentauit. Apud regem Fridericum ducem Sueuiæ & alios principes, propter ſapientiam, doctrinam & morum honeſtatem in magna reuerentia habebatur, & ſæpius conſilijs eorum interfuit. *Euerhardus. Genus & uita Euerhardi.*

Vnde

Vnde anno regiminis ſui ſeptimo(ſicut ibi dicemus)confirmationem priui legiorum monaſterij à Friderico Imperatore ſecundo præfato,cum amplio- ri gratia obtinuit,& familiari amicitia illi iunctus fuit.Magnam ſuo tempo- re cum epiſcopo Auguſtẽſi pro defenſione priuilegiorum ac libertatũ præ- poſituræ ſuæ in Rothen diſſenſionem habuit,contra quem iure triumpha- uit.

Contra præpoſitum Rothenſem ductus.

Præpoſitus enim Rothenſis,ab antiquo abbate Hirſaugienſi ſemper im mediatè pleno iure ſubiectus,neſcio quo ſpiritu ſeducente in ſuperbiam ele uatus,eius obedientiam ſubterfugere cupiens,præfatæ Auguſtenſis eccle- ſię pontificem inuocauit:ſe non abbati,ſed epiſcopo immediatè ſubeſſe,mo re cæterorum abbatum diœceſis exiſtimans. Huius præpoſiti temeritatem abbas Euerhardus iniquo ferens animo ſe conſtanter oppoſuit,& corã præ- fato epiſcopo totoq́ capitulo Auguſtenſis eccleſiæ per ſententiam glorio- ſe triumphauit.

Victor abbas contra rebellem euaſit.

Viſis enim iuribus & priuilegijs monaſterij Hirſaugienſis, ibidem ab omnibus fuit declaratum,prępoſitum in Roth non epiſcopo,ſed abbati huius monaſterij pro tempore exiſtenti,ſine aliquo medio eſſe ſubie ctum:ita uidelicet quòd inſtitutio & deſtitutio illius,ſecundum regulã ſan- ctiſsimi patris noſtri Benedicti abbatem ſolùm reſpiciat, & de ordinatio- ne eius nemo ſe alius quicunque aliquatenus intromittat. Fuit enim ab- bas Euerhardus iurium,libertatum,priuilegiorum,rerum & bonorum mo naſterij ſui defenſor acerrimus, nec unquam ſuſtinere aliquam eorundem paſſus eſt uiolationem.

Libertatem ſuit acerrimus.

Conſtans erat animo,nec facilè poterat ab iniurian- tibus ſuperari:quippe quem & prudentia reddidit in agendis prouidum,& innata benignitas cum humili patientia in ſufferendo glorioſum.

Lupoldus.

Anno Euerhardi abbatis primo,dominicæ natiuitatis 1217,obijt Lupol- dus epiſcopus Vuormatienſis,de quo Cæſarius monachus Heiſterbacenſis in ſecũda Dialogorum ſuorum diſtinctione,nono capite,mentionem facit, improbæ conuerſationi illius teſtimonium perhibens.Quo mortuo Henri- cus præpoſitus de Nuhuſen,filius comitis,de Saraponte ſucceſsit,& præfuit annis fermè 17.

Eodem anno rex Vngariæ & Lupoldus dux Auſtriæ cum multis epiſco pis,comitibus,& nobilibus,copioſaq́ multitudine cruce ſignatorũ,in ſub- ſidium terræ ſanctæ,mare pro Chriſti amore trãſeunt.Similiter Vuilhelmus comes Hollandiæ potentiſsimus,Georgius comes de Vuide,& Ioannes co mes de Spanheim,cum Iuuano monaſterij mei abbate ſexto,& alijs multis Teuthoniæ hominibus cruce ſignatis,ad terram ſanctam recuperandã pro- fecti ſunt.

Concurſus principum ad terram ſanctam.

Inter quos fuerunt etiam Bambergenſis epiſcopus & frater eius dux Merauiæ,Poppo quoq́ comes de Henneberg, Ludouicus comes de Ottingen & cardinalis unus apoſtolicæ ſedis legatus.

Anno Euerhardi abbatis 2. natiuitatis autem dominicæ 1218. circa do- minicam palmatum,dux Auſtriæ Lupoldus cum legato papæ,templarijs,

Damiata capitur à Chriſtianis.

& exercitu copioſo ad fines Ægypti accedentes,Damiatam ciuitatem opu lentiſsimam aliquanto tempore obſederũt,& turrim quæ dicitur Clauis ter ræ,iuxta littus Nili munitiſsimam,in uigilia ſancti Bartholomæi expugnan do ceperunt,& poſtea etiam ciuitatem obtinuerunt, quam tamen non diu retinere potuerunt,ſicut in actis eorum legitur.

Eodem anno obijt Bertholdus dux de Zeringen,uir fortis & bellicoſus, qui multa in uita ſua cum aduerſarijs bella commiſit.

Eodem quoq́ anno mare terminos ſuos in Phryſia tranſiens & procul egrediens,terram in lõgitudine circumquaq́ occupauit,uillas integras de- leuit,eccleſias,domos,& caſtella cum oppidis innumeris ſubuertit,& plus

quàm

Diluuium.

quàm centum milia hominum conſumpſit. Sunt qui ſcribant, huius diluuij cauſam fuiſſe quandam irreuerẽtiam uenerabili ſacramento dominici corporis exhibitam à quodam homine temulento, qui hoſtias de pixide in manu ſacerdotis pugno deiecerat in terram, & hinc diuinã ſæuiſſe ultionem.

Hieruſalẽ à Saracenis ſubuertitur

Anno Euerhardi abbatis 3. dominicæ natiuitatis 1219, regina ciuitatum Hieroſolyma, quæ uidebatur inexpugnabilis, deſtructa eſt à Coradina filio Saphadini, foris & intus muri eius cum turribus redacti ſunt in aceruos lapidum, præter templum Domini eccleſiamq́ ſancti ſepulchri, & arcem quam Turrim Dauid appellant.

Fridericus Imperator coronatur à papa.

Eodem anno Fridericus rex pro benedictione imperiali Romam cum maximo apparatu proficiſcitur, & ab Honorio papa circa feſtum B. Ceciliæ, in Imperatorem unctus coronatur. Qui ulterius proficiſcẽs in Apuliam, cum magno ſuorum exercitu multa ibi bella commiſit, & omnem terrã cum Sicilia ſuo imperio ſubiugauit. Statimq́ inter ipſum & Honorium papam diſſenſiones ſubſecutæ ſunt, quæ multis annis cum utriuſq; partis diſpendio durauerunt.

Dux Lotharingiæ.

Eodem quoq; anno dux Lotharingiæ conſentiente uel diſſimulante, epiſcopo Argentinenſi cum ualido exercitu intrauit Alſatiam, ſumpturus de quibuſdam iniuriatoribus ſuis propoſitam ultionem.

Fridericus Imperator Apulia potitur.

Anno Euerardi abbatis 4, dominicæ autem natiuitatis 1220, Fridericus Imperator in Apulia cõſtitutus, multa cum finitimis Saracenis bella commiſit, & pluribus ex eis interfectis, reliquos ſuo dominio coëgit eſſe ſubiectos. Henricus autem filius eius puer decem fermè annorum, per Ottonem Herbipolenſem epiſcopum (cuius tutelæ fuerat commiſſus) cooperante Engelberto Colonienſe archiepiſcopo, regnum interea Teuthoniæ, genitore abſente gubernare dicebatur.

Conradus comes Syluestris.

Eodem anno inter Siphridũ archiepiſcopũ Moguntinum & Conradum comitem Syluestrem de Dune, propter aduocatiam in Heimbach grauis diſcordia fuit: in tantum quòd archiepiſcopus excommunicato illo, terrã eius eccleſiaſtico ſuppoſuit interdicto. Tandem amicis ſe interponentibus concordia tali modo facta eſt, quòd comes centum argenti marcis à capitulo Moguntino ſuſceptis, aduocatiam reſignauit, & à ſententia excommunicationis interdictiq́ abſolutus fuit.

S. Dominicus obijt.

Hoc ipſo anno nonis Auguſti obijt S. Dominicus, ordinis fratrum Prædicatorum primus inſtitutor, uir incomparabilis ſanctitatis.

Anno Euerhardi abbatis 5, dominicæ natiuitatis 1221, Damiata ciuitas, quam Chriſtiani ſummo labore & multi ſanguinis effuſione anno priore ceperant & poſſederant, Soldano Babyloniæ pro liberatione captiuorum in regno ſuo, & Coradini fratris ſui, à Chriſtianis eſt reſtituta: quod factũ, peccatis eorum demerentibus nequaquam eſt dubitãdum. Nam Saladinus paulò antè pacem Chriſtianorum poſtulans, regnum Hieruſalem ſe illis redditurum, ciuitatem ipſam reædificaturum, & Damiatam cum adiacente regione ad uiginti miliaria quietè poſsidendam conceſſurum, modò ulterius in terram eius non procederent, promiſit, & nunc Chriſtiani eius gratiam quærunt.

Vuormatia incendio crematur.

Eodem anno in die S. Margarethæ uirginis & martyris, ciuitas Vuormatienſis igne caſuali fuit incenſa, & multæ domus, maximè circa forum & plateas circumiacentes, fuerunt exuſtæ: ita quòd media pars urbis ferè conſumpta fuit, eccleſia quoq; ſancti Pauli ſimiliter fuit exuſta, & infinita ciuibus damna illata.

Hoc

Hoc ipſo anno fratres Minores Vuormatiam primò intrãtes, ordinis ſui monaſterium ex eleemoſynis fidelium ibidem conſtruxerunt.

Huſen cœnobio Lymburgenſi datur.

Anno Euerhardi abbatis 6. dominicæ natiuitatis 1222. Conradus epiſcopus Spirenſis audiens moniales in Huſen noſtri ordinis iuxta Durckheim, à tramite regularis obſeruantiæ nimium declinaſſe, uitamq́ uiuere improbam & nimis turpem, ipſum earum cœnobium de conſenſu domini Siphridi archiepiſcopi Moguntini, monaſterio Lympurgenſi eiuſdem ordinis uniuit, & titulum conuentus monialium penitus extinxit: ita ut illis quę tunc uiuebant mortuis, nullæ dein ceps ibidem ſuſciperentur, & abbas Lympurgenſis per ſuos monachos ſecundum loci facultatem & prouentus, pro tempore, diuina ibidem faciat celebrari.

Henricus fit rex Romanorum.

Eodem anno 8. idus Maij, quæ fuit dominica proxima ante dominicam aſcenſionis, Henricus filius Friderici Imperatoris 2, ab Engelberto archiepiſcopo Colonienſi, ad inſtantiam patris, de conſenſu principũ, adhuc puer in regem Romanorum conſecratus eſt.

Terræmotus ciuitates ſubuertit

Eodem quoq; anno, tertio idus Ianuarij, mane hora prima diei, magnus in Colonia & circa, terræmotus fuit, & multa ędificia ſubuertit. In Cypro quoque duæ ciuitates eodem anno ex terræmotu multis extinctis hominibus corruerunt. In Italia etiam & Longobardia maximi & horrendi terræmotus hoc anno fuerunt, in tantum quod homines deſertis ciuitatibus, in tentorijs habitabant. Ipſa enim die natalis Domini, & per duas hebdomades ſequentes, quaſi quotidie bis in Longobardia terræmotus horribilis fuit, qui in multis locis ædificia & eccleſias fortiſsimas euertit, homines cum ſacerdotibus oppreſsit. Brixiam quoq; ciuitatem ferè totam cum populo ſubuertit, rupes de montibus euulſit, caſtra deiecit, & multa milia hominum in diuerſis locis miſerabiliter occidit. Romæ etiam terra ſanguine mixta, uiſa eſt de nubibus pluere.

Rex Daciæ capitur.

Eodem quoq; anno Baldemarus rex Daciæ cum filio ſuo, à comite Henrico de Scuirmk capitur, & per biennium in Dannenberg caſtro fortiſsimo ab eodem cuſtodiæ mancipatur & retinetur.

Anno Euerhardi abbatis 7. qui fuit dominicæ natiuitatis 1223. Otto epiſcopus Herbipolenſis, nonis Decembris obijt, cui Theodericus ſuccedens præfuit anno uno, menſibus duobus, diebus 14.

Abbas Euerhardus priuilegium impetrat.

Eodem anno Euerhardus abbas huius monaſterij Hirſaugienſis, indulta & priuilegia cum gratia ampliori à Friderico Imperatore ſecundo impetrauit confirmari, ſicut in literis patet, quæ datæ fuerunt apud Precimam menſe Ianuario anni præſcripti.

Eodem quoq; anno mortua uxore Friderici Imperatoris, prima filia ſcilicet regis Arragonię, deſponſatur ei ſecunda filia Ioannis regis Hieruſalem, quam non diu poſtea duxit in uxorem.

Peſtilentia.

Hoc ipſo anno orta eſt peſtilentia pecorum maxima, quæ quaſi per triennium durauit, incipiens ab Vngaria totam Germaniam & Galliam ſuo infecit ſqualore, adeo ut uix tertia pars pecorum & iumentorum huic tantæ peſtilentiæ ſubtracta fuerit.

Henricus epiſcopus Argentinenſis obijt.

Eodem quoq; anno obijt Henricus epiſcopus Argentinenſis, cui ſucceſsit Bertholdus uir prudens, defenſor & fautor eccleſiæ ſtrenuus. Ipſo etiam anno Henricus rex, filius Imperatoris Friderici, curiam principum celebrauit in Northuſen, ubi ab Engelberto Colonienſi archiepiſcopo pro liberatione regis Daciæ multum laboratum fuit.

Eodem anno Philippus rex Franciæ moriens, centum marcarũ & quinquaginta

quaginta milia in terræ ſanctæ ſubſidium legauit. Hoc ipſo quoque anno papa Honorius miſsis nuncijs circumquaq;, crucem prædicare fidelibus iubet, denuncians omnibus, ut poſt biennium in natiuitate ſancti Ioannis Baptiſtæ cum Imperatore Friderico parati ſint mare tranſire, & terram ſanctam iterum liberare. *Crux iterum prædicatur ubiq;.*

Eodem etiam anno Honorius papa tertius, ordinem fratrum Minorum ſancti Franciſci, tertio calendas Decembris de conſenſu cardinalium confirmauit, biennio ante mortem eiuſdem ſancti confeſſoris Chriſti. *Ordo fratrũ minorũ cõfirmatur.*

Anno Euerhardi abbatis 8. qui fuit dominicæ natiuitatis 1224. obijt Conradus epiſcopus Spirenſis: cui ſucceſsit Berengerus de Enthringen, quartus & quadrageſimus eccleſiæ Spirenſis epiſcopus, ſexto uidelicet calendas April. & præfuit in ea annis fermè nouem. *Conradus.*

Eodem anno obijt Theodericus epiſcopus Herbipolenſis, cui Hermannus de Ladenburg ſuccedens, pręfuit annis fermè 26. multasq; inſtantias & perſecutiones à ciuibus ſuis ſuſtinuit, propter Fridericum Imperatorem excommunicatum, ſed uictoriam ſemper obtinuit. *Theodericus.*

Eodem quoq; anno circa medium menſis Maij, Henricus rex in Franckfordia curiam principum habuit, ubi nuncij Imperatoris cum literis eius adfuerunt, denunciantes eum de Sicilia quantocius in Alemaniam eſſe uenturum, habiturumq; cum principibus conſilium de recuperatione terræ ſanctæ, ac poſſeſsione manu tenendo. *Conuentum principum.*

Eodem anno Honorius papa legatum miſit in Alemaniam Conradum epiſcopum Portuenſem S. Ruffinæ cardinalem, qui Coloniam deſcenſurus per Sueuiam iter fecit, uenitq; cum ſuis ad Hirſaugiam, & ab Euerhardo abbate & fratribus cum honore ſuſcipitur. *Cõradus legatus apoſtolicus.* Per idem tempus Henricus cum pręfato ſedis apoſtolicę legato, & Engelberto Colonienſi archiepiſcopo, ac quibuſdam principibus, pro liberatione regis Daciæ ac reſtitutione terræ imperij ab eo iniuſtè poſſeſſæ, in Saxoniam profectus eſt: ubi per biennium à comite de Scuirin Henrico in firmiſsimo caſtello Dannenberg, idem rex cum filio ſuo captus tenebatur. *Henricus rex Saxoniam intrat.* Venientes autem ad Aluiam fluuium prædicti comites Hermannum magiſtrum hoſpitalitatis Teuthonicorum, qui ab Imperatore in Teuthoniam miſſus fuerat, cauſa reconciliationis & compoſitionis faciendæ inter utroſq;, regem uidelicet & comitem, præmittunt. *Hermannus Magiſter hoſpitalitatis.* Quo mediante, inductus eſt idem rex, ut omnem terram ablatam imperio redderet, coronamq; regni Daciæ de manu Imperatoris ſuſcipere, & inſuper centum milia marcarum pro ſui liberatione dare promitteret. *Rex Daciæ.* Quod cùm principes acceptarent, qui cum rege præſentes aderant, Albertus comes de Vrlamunda, filius ſororis regis, & Barones Daciæ hanc compoſitionem reprobantes, & ea quæ promiſſa erant caſſantes, aſcenſis nauibus cum indignatione receſſerunt, infinitam pecuniam quam ad redimendum regem attulerant, ſecum deferentes. *Comes Albertus de Vrlamunda.* Et præfati principes, infecto negotio confuſi, ad propria redierunt.

Anno Euerhardi abbatis 9. dominicæ natiuitatis 1225, Henricus rex filius Imperatoris Friderici ſecundi, curiam principum in Franckofordia celebrauit, in qua multa tractauit. *Conuentus principum.*

Eodem anno poſt natale Domini, Albertus comes de Vrlamunda præſcriptus, congregato exercitu Henricũ comitẽ de Scuirin aggredi ſtatuit, cui Hẽricus occurrit, pugnaq; cõmiſſa cum magna animoſitate ac multorũ ſanguinis effuſione, ab hora diei prima uſq; ad ueſperam dimicatũ eſt multis ibi cadentibus. *Bellum inter duos comites.* Ibi etiam comes ipſe Albertus cum multis nobilibus Daciæ à

comite Henrico captus eſt,& in caſtro Dannenberg cuſtodiæ mancipatus.

Fames magna.

Hoc ipſo anno erat hyems longiſsima & aſperrima. Fames etiam magna & inaudita, per biennium durans, in omni prouincia fuit.

Siphridus.

Eodem quoq; anno idibus Septembris obijt Siphridus archiepiſcopus Moguntinus, eius nominis ſecundus, cui ſucceſsit Siphridus tertius,& præfuit annis uigintiquatuor, uir magnarum uirtutum & actionum, qui tantæ conſtantiæ fuit, ut iuſſu papæ Fridericum Imperatorem publicè denunciaret excommunicatum, & perſequeretur.

Engelbertus.

Eodem anno Engelbertus archiepiſcopus Colonienſis, à Friderico comite de Iſenburg, fratris ſui filio, octo & triginta uulneribus acceptis crudeliter occiſus eſt. Cuius cadauer in maiori eccleſia Coloniæ ſepultum, mox infinitis miraculis clareſcere cœpit. Sed interfectore non multo pòſt ante muros rotato, ſtatim miracula ceſſarunt. Huic in archiepiſcopatu ſucceſsit Henricus de Molenarck Bonnenſis præpoſitus,& præfuit annis 12. qui caſtrum Iſenburg deſtruxit.

Henricus rex duxit uxorem.

Eodem quoque anno Henricus rex Romanorum, filius Imperatoris Friderici ſecundi, uxorem duxit filiam Lupoldi ducis Auſtriæ,& nuptię in Nurenberga, cum magna ſolennitate celebratæ fuerunt, ubi ſententia capitalis data fuit contra occiſorem archiepiſcopi Colonienſis.

S. Franciſcus moritur.

Kirſgartē monaſterij fundatio.

Anno autem Euerhardi abbatis 10. qui fuit dominicæ natiuitatis 1226. S. Franciſcus ordinis fratrum Minorum inſtitutor & princeps, 4 nonas Octobris in Domino quieuit,& biēnio poſtea ſanctorum catalogo per Gregorium papam nonum adſcribitur. His temporibus Henricus epiſcopus Vuormatienſis cœnobium monialium Ciſtercienſis ordinis in Kirsgarten extra mœnia ciuitatis à fundamētis erexit, moniales impoſuit, quibus de neceſſarijs prouidit. Verùm poſt annos 217. Fridericus epiſcopus Vuormatiēſis expulſis (propter enormitatem uitæ) monialibus, regulares ſancti Auguſtini canonicos de obſeruantia Vuindeshemenſi ad locum earum repoſuit, qui locum ipſum inhabitant cum profectu uſq; in præſentem diem. Inter Henricum præfatum epiſcopum & ciues Vuormatienſes, propter libertatem eccleſiaſticam grauis diſſenſio oritur. Qui cùm eius mandato obtemperare contemnerent, ſuppoſuit ciuitatem interdicto eccleſiaſtico, clerum quoquè omnem, præter plebanos, urbem exire præcepit: diſtrictè plebanis interdicens, ne ſacramenta conferrent infirmis, niſi promitterent pontifici ſe uelle obedire in omnibus, ſi conualuiſſent. Neque ſepeliri corpora mortuorum ad ſancta loca permittebantur. Cùm autem hæc mala ad anni ſpatium duraſſent, quidam è ciuibus tædio malorum affecti, ad partes epiſcopi declinare cœperunt. Quòd uidentes qui conſulatui præerant, ac metuentes experiri peiora, pacem admiſerunt.

Longobardorum collegium contra imperium.

Eodem anno Longobardi ad ſuggeſtionem Honorij papæ contra Fridericum Imperatorem rebellantes, collegium fecerunt, quod Longobardorum multo tempore eſt uocitatum, in detrimentum non paruum Rom. Imperij, ac recuperationis terræ ſanctæ impedimentum.

Honorius papa obijt.

Et eodem anno ipſe papa Honorius 3. obijt, cui Gregorius nonus ſucceſſit,& præfuit annis quatuordecim, menſibus tribus.

Conuentus principum magnus.

Anno Euerhardi abbatis 11, dominicæ autem natiuitatis milleſimo ducenteſimo uigeſimo ſeptimo, Henricus rex filius imperatoris circa dominicam paſsionis Aquiſgranum ueniēs, celeberrimā curiam principū ac nobilis totius ferè Teuthonię habuit: inter quos fuēre pręcipui, Moguntinenſis, Treuerēſis, Colonīēſis,& Saltzburgēnſis archiepiſcopi, cū epiſcopis multis Bauariæ,

Bauariæ, Auſtriæ, Carinthiæ, Brabantiæ & Lotharingiæ duces, Henricus comes Palatinus Rheni, Landtgrauius Thuringię, comes Flandrię, qui per annos duodecim Pariſios in captiuitate à rege Frãciæ detētus fuerat, & prio ri anno abſolutus, cum multis alijs comitibus atq; nobilibus. In hoc uerò cō uentu principum, uxor Henrici regis Rom. filia Lupoldi ducis Auſtriæ, in reginam conſecrata fuit ab Henrico Colonienſi archiepiſcopo, & cum ma gna ſolennitate in ſede regali iuxta regem locata. *Regina coronatur Aquiſgrani.*

Eodem anno in die S. Mariæ Magdalenæ, rex Daciæ præuaricator fidei ac iuramenti, priore anno pro abſolutione ſua præſtiti, uindicare ſe parat: & contracta infinita multitudine armatorum, Hēricum comitem de Zuuirin bello laceſsit: à quo, adiutorio archiepiſcopi Bremenſis & Alberti ducis Saxoniæ ſuperatus, per fugam uix euaſit, quatuor milibus uirorum ex ſua parte interemptis, multisq; captis ex Danis. *Rex Daciæ in bello ſuperatur.*

Eodem quoq; anno electa expeditio cruce ſignatorum ab omnibus Europæ partibus mota, caſſatur & diſsipatur, Friderico Imperatore (ſicut dudū promiſerat) non transfretante. Ob quam cauſam, à papa Gregorio nono fuit excommunicatus, quem archiepiſcopus Moguntinus denunciauit. Multi tamen principes Alemaniæ, comites, duces, barones & nobiles, non obſtante Imperatoris contumacia, mare tranſire parant. Inter quos fuerunt Ludouicus Thuringiorum Lādtgrauius quintus, primus Marchio Miſnenſis, maritus S. Eliſabeth de Marpurg, princeps pijſsimus, qui tertio iduum Septembris obijt in quadam ciuitate Siciliæ, Ortrant nuncupata: cuius oſſa in Thuringiam relata, in Reinhartzbron monaſterio noſtri ordinis ſepulta ſunt. Ludouicus etiam de Caſtele, Ludouicus ſenior de Stolberg, & epiſcopus Auguſtenſis, qui & ipſe in itinere mortuus eſt, non ſine ſuſpicione intoxicationis. *Fridericus Imperator à papa excommunicatur.* *Ludouicus maritus S. Eliſabeth.*

Hoc ipſo quoq; anno Bertholdus epiſcopus Argentinenſis, Bernſtein caſtrum obſidione cingens expugnauit & poſt menſem obtinuit. *Bernſtein capitur.*

Eodem anno dominus Henricus comes Palatinus Rheni, & dominus Brunſuuicenſis in Saxonia, Gertrudem filiam ſuam Ottoni Bauariæ duci dedit uxorem, cum qua Palatinatus poſtea deuenit ad Bauaros. *Henricus comes Palatinus.*

Anno Euerhardi abbatis 12. dominicæ autem natiuitatis 1228 Fridericus Imperator iam dudum per plures annos cruce ſignatus, iter tranſmarinum tandem cum multis alijs principibus arripuit, quem Gregorius papa nihilo minus interea excommunicatum per totam Alemaniam denunciari fecit, maximè per fratres Prædicatores. *Imperator Fridericus mare transfretat.*

Eodem anno Odacharus & Vuentzeslaus reges Bohemiæ tale priuilegium dederunt eccleſiæ Moguntinæ, quòd conſecratio regum Bohemiæ ad archiepiſcopum Moguntinum perpetuis futuris temporibus debeat pertinere: quod multis annis ita fuit obſeruatum, quouſque tandem per quendam archiepiſcopum Moguntinenſem hoc ius eccleſiæ Pragenſi uendi tum eſt. *Regū Bohemiæ coronatio ad archiepiſcopū Moguntinū pertinet.*

Anno etiam prænotato grauis diſſenſio orta eſt inter Bertholdum epiſcopum Argentinenſem, & cognatos eius comites de Pfirrite, quę dum ma gis ac magis per dies inualeſceret, tota penè prouincia per triennium fermè uaſtata, incēdio & rapinis patuit prædonū. Poſt multas igitur iniurias ſuſceptas epiſcop⁹ ſuorū collecto exercitu, una cū Alberto comite de Habsburg, qui & ipſe damna multa ſuſtinuerat, parauit ſe ad reſiſtendū. Comites ergo Pfirritenſes in auxilium habentes Egeonnē comitē de Friburg, & ciuitates imperiales inter Bladoltsheim & Hirnfeld, cū maximo exercitu occurētes *Bellum inter epiſcopum Argentinenſem & comites de Pfirrite.*

epiſcopo,facta congreſsione,ab eo uicti ſunt,multis eorum occiſis,alijs uulneratis, alijs in captiuitatem abductis.

Hieruſalem Chriſtianis traditur.

Diſſenſio inter papam & Imperatorem.

Anno Euerhardi abbatis 13.dominicę autem natiuitatis 1229.ciuitas ſancta Hieruſalem cum quibuſdam caſtellis,per Fridericum Imperatorem ſecundum,ſub certis conditionibus à Soldano Ægyptiorum ſine omni congreſſu aut ſanguinis effuſione recuperata eſt,& in manibus Chriſtianorum denuò tradita.Ipſe autem Imperator Fridericus,in dominica Lętare Hieruſalem,coronatus intrauit,factisq́ cum Saracenis treugis per decennium,altera die ad naues profectus,in terram ſuam reuerſus eſt.Cùm autem Siciliã intraſſet,reperit multa oppida,caſtella & munitiones ad partes papæ declinaſſe,quæ omnia in manu Teuthonicorum ualida recuperans,quædam ex eis funditùs euertit,& ex eo tempore graues inter ipſum & papam inimicitiæ factæ ſunt.

Anno autem Euerhardi abbatis 14 qui fuit dominicæ natiuitatis 1230. inter Henricum regem comitesq́ de Pfirrit & Bertholdum Argentinenſem epiſcopum,concordia facta eſt,& ſiluit terra à tumultu bellorũ:ſed purgari furibus & latronibus non potuit,qui noctu monaſteriorum & eccleſiarum ianuis fractis(cùm aſſueti eſſent uiuere de rapinis)quicquid inuenire poterant,clàm auferebant.

Rex Legionis impugnat Saracenos.

Maiorica capitur à rege Arragoniæ.

Eodẽ anno in Hiſpania rex Legionis & filius eius rex Caſtellæ arma contra Saracenos ſumentes, magnam terræ partem occupant,ciuitatem Emeritanam cum multis caſtellis de manibus eorum potenter capiẽtes.Rex quoquè Arragoniæ hoc ipſo anno inſulam Maioricam,quæ regnum olim fuit, multis annis à Saracenis poſſeſſam, armata manu cepit,regem ipſius cum tota domo regia captiuum abducit,& inſulam ſuis militibus Chriſtianis tuendam commiſit,& multa ſpolia abducit.

Eodem quoq́ anno diſſenſio inter archiepiſcopum Colonienſem & ducem de Limpurg oritur,propter aduocatiam monaſterij Sigenbergen noſtri ordinis,quam uterq́ ad ius ſuum pertinere contendebat:unde incendia & rapinæ ſequuntur in circuitu terrarum utriuſq́,donec tandem per Henricum regem treugæ fuerunt interpoſitæ.

Imperator abſoluitur.

Lupoldus dux.

Longobardorum hæreſis detegitur

Errores eorum.

Maxima eorum multitudo fuit.

Hoc ipſo anno Fridericus Imperator à papa Gregorio,ad inſtantiam Lupoldi ducis Auſtriæ abſoluitur,& communioni eccleſię reſtituitur,qui dux tractatu pacis peracto,apud S. Germanum in Campania moritur,cuius uiſcera & carnes in domo capitulari monaſterij Caſsinenſis noſtri ordinis ſepulta ſunt,oſsibus in Auſtriam relatis.Hoc tempore hæreticorũ multorum qui diu in occulto latuerant in Alemania,Italia,& maximè in Longobardia, fuit detecta impietas,& complures ex eis igne combuſti ſunt.Sectam Nicolaitarum profitebantur,et antéq́ eis matres,uxores & filiæ omnibus ſemper,communes.Eccleſiam & prælatos contemnebant:carnes etiam in quadrageſima manducabant:& multa mala faciebant,in errorem ſuum trahentes occultè quoſcunque potuiſſent. Singulis annis ex Alemania,Gallia,& Italia cenſum annalem tranſmittere Mediolanum,ubi diuerſarum hęreſium & errorum primatus agebatur,ſolebant. Capti autem quidam ex eis in ciuitate Argentinenſi,coram omni populo & clero confeſsi publicè fuerunt, quòd tantus errorum eſſet numerus in omni loco,ut ſi quis ex eis à Colonia ire Mediolanum ſtatueret,omni nocte hoſpitem ſecta eorum inueniret,in cuius domo omnia eſſent communia,mater,uxor, & filia:habebantq́ ſigna paruula circa ianuas domorum,aut ſupra tecta, per quę habitationes complicum ſuorum inuenire potuerunt.

Anno

Anno Euerhardi abbatis decimoquinto, qui fuit dominicæ natiuitatis 1231. Ludouicus dux Bauariæ rediẽs à partibus trãſmarinis, cùm ueniſſet ad Kelheim, à quodam nuntio Veculi de Montanis ad hoc miſſo, in conſpectu familiæ ſuæ cultro transfoſſus occiſus eſt, Friderico hoc nefas procurante Imperatore, ut ferebatur. Nam prædictus Vetulus de Mõtanis, princeps Saracenorum Imperatori confœderatus, multas iniurias quas idem dux Imperatori intulerat, uindicare uolẽs, ſeruum ſuum in necem eius deſtinauit. Et Imperator contra ducem inimicum gerens animum, ipſum in rebus & perſona paulò antè defœdaucrat, miſſo ad hoc nũcio ſpeciali. Porrò Saracenus ille qui ducem occiderat, mox à familiaribus eius gladijs diſcerptus, interemptus eſt. Corpus autẽ ipſius ducis in Bauariã relatum, in monaſterio Scheurin noſtri ordinis ſepultum eſt. Huic Ludouico in ducatu Bauariæ Otto filius eius ſucceſsit, qui habuit uxorem Gertruden filiam Henrici comitis Palatini Rheni Heidelbergæ commorantis, cum qua ipſum Palatinatum poſt obitum ſoceri obtinuit, & ducatui Bauariæ coniunxit uſque in præſentem diem. Genuit autem ex ea duos filios Henricum & Ludouicum, de quibus poſtea ſuo loco dicemus.

Ludouicus dux Bauariæ occiditur.

Otto dux Bauariæ fit comes Palatinus Rheni.

Eodem anno 3. calendas Decemb. obijt S. Eliſabeth filia regis Hũgariæ, uxor Ludouici Pij Thuringiorum ac Haſſonum Landtgrauij quinti, mulier multarum uirtutum & ſanctiſsimæ conuerſationis, ſepulta in Marpurg oppido Haſiæ, quæ ſtatim infinitis miraculis clareſcere cœpit. Eius geſta diffuſe conſcripta ſunt. Sanctus quoq; Antonius de Padua, ordinis Minorum, diſcipulus B. Franciſci, uir doctus atq; ſanctiſsimus hoc ipſo anno deceſsit.

S. Eliſabeth in Haſsia moritur.

S. Antonius Paduanus.

Eodem quoq; anno Euerhardus huius monaſterij Hirſaug. clariſsimus abbas poſt multos labores pro defenſione iurium & libertatum loci habitos, in Domino quieuit, uir æterna memoria dignus, qui monaſterio tempore ſui regiminis per omnia bene fecit. Ornauit eccleſiam, ædificia plura conſummauit, ampliauit redditus, libertates & iura monaſterij conſtantiſsimè manu tenuit: & quod maius eſt, omnibus regularis diſciplinę obſeruantiam tam in ſe, quàm in ſubditis ſtudioſiſsimè conſeruauit, uerbo & exẽplo ſe gregi formam bonorum operum exhibens, pro quibus cum credimus in cœlo glorioſum. Obijt autem uir iſte glorioſus, penultima die mẽſis Decembris, poſteaquã præfuit annis 15. menſibus 8. & diebus 20. anno ætatis ſuæ quinto & ſexageſimo, ſepultus in maiori cœnobio cum reuerentia & honore, non ſine lachrymis multis filiorum quos reliquit.

Euerhardus obijt

DE ERNESTO, HVIVS MONASTERII ABBATE XXIIII. *qui præfuit annis 13. menſe uno, diebus tribus, uarijsq; geſtis illius temporis.*

POſt mortẽ reuerendiſsimi ac deo dilecti abbatis Euerhardi, conuenientes in unum fratres huius monaſterij, ultima die mẽſis Decembris, quæ fuit altera dies poſt obitum paſtoris, habere inter ſe tractatum de ſubſtituendo nouo abbate neceſſarium cœperunt. Præmiſsis igitur orationibus conſuetis, tandem unanimiter elegerunt Erneſtum quendam huius cœnobij monachum, qui maioris cellarij aliquandiu geſsit officium, uirum bonum, & honeſtis in Sueuia parentibus ortum, qui à Berengero Spirenſium epiſcopo ordinatus in abbatem, huic monaſterio præfuit annis 13. menſe uno & diebus tribus. Erat autem (ſicut diximus) uir bonus & honeſtæ conuerſationis, plus tamen ad temporalia, quàm ad monaſticæ diſciplinæ obſeruãtiã inclinatus. Vnde factũ eſt, ut diſciplinę integritas ſub eo paulatim deficeret, eo minus curãte interiora fratrũ, ſed externa potius ſectãte. Subſtãtia uerò

Erneſtus fit abbas.

Vita & mores Erneſti abbatis.

monaſterij temporalis ſub eo bene fuit conſeruata, propterea quòd in ordinatione rei familiaris ſatis eſſet expertus, & in cura negotiorũ temporalium ſingulari attentione ſollicitus.

Fridericus Imperator.

Anno Erneſti abbatis primo currente, qui fuit dominicę natiuitatis 1232, Fridericus imperator ad Rauennam manens, bellum contra Longobardos molitur, ſed non profecit Longobardis uiam pręcludentibus regi Henrico filio eius ac militiæ Germanorum, quam ad ſe Imperator Rauennam uocarat. Hoc ipſo anno Soldanus Babyloniæ Imperatori miſit tentoriũ mirabili arte conſtructũ, in quo imagines ſolis ac lunæ artificialiter motæ, curſum ſuum certis & debitis ſpacijs peragebant, horasq́ diei noctis infallibiliter indicabant. Cuius tentorij ualor quinque milium florenorum precium tranſcendiſſe dicebatur.

Tentorium mira arte fabricatum.

Bellum inter Moguntinum & Landtgrauium.

Eodem anno inter Siphridum archiepiſcopum Moguntinum & Conradum Landtgrauium Haſsiæ, bellum pernicioſum oritur, in quo ipſe Landtgrauius Moguntinæ eccleſiæ multa damna fecit. Oppidum Firslarienſe capiens quaſi funditus euertit. In eodē quoq; bello Henricus epiſcopus Vuormatienſis, & omnes penè canonici præfati oppidi ab ipſo Landtgrauio capti fuerunt. Tandem inter eos concordia facta eſt.

Principatus monaſterij Lorſ. aufertur ab eo.

Eodem quoque anno Fridericus Imperator ſecundus, principatum monaſterij noſtri ordinis, nō lōgè à Vuormatia, quod dicitur Lauriſſa, cum omni honore, uaſallis, miniſterialibus, oppidis, caſtris, uillis, iuribus, prouētibus & attinentijs ſuis, quem abbas eiuſdem loci ſemper habere conſueuit, de ipſo monaſterio abſtulit: eumq́ Siphrido archiepiſcopo, & eccleſiæ Moguntinæ in perpetuum donauit, cuius ualor pretium cētum milium florenorum excedit: quam donationem Gregorius papa nonus, ad inſtantiam archiepiſcopi confirmauit, mandans ei, ut expulſis inde monachis noſtri ordinis, Ciſtercienſes in locum eorum reponat. Quod cùm feciſſet, dolentes noſtri ſe de monaſterio ſuo tam iniurioſe per archiepiſcopum expulſos, quadam nocte auxilio freti amicorum, ad cœnobium reuertuntur, & monachos Ciſtercienſis ordinis ibidem repertos, nil tale metuentes, inuadunt, percutiūt, uulnerant, & de cœnobio expellunt, ipſumq́ locum rurſus inhabitare cœperunt. Sed non poſt multos dies ſuperueniens epiſcopus, in manu ualida iterum eos de monaſterio expulit, & Ciſtercienſes ſuos denuò reuocauit. Et ecce quadam nocte ſub matutinis cum ſe Ciſtercięſes crederent eſſe ſecuros, iterum noſtri cum amicis ſuis ad Lauriſſam ueniunt, eos denuò inuadunt, cedunt, percutiunt, & iterum expellunt, proteſtantes ſe omnes interempturos, ſi denuò ad ipſum cœnobium Lauriſſenſe præſumpſerint reuerti. Ab ea itaq; die non amplius poterant induci Ciſtercienſes, ut ad Lauriſſam reuerterentur. Vacauit ergo aliquandiu monaſterium, cùm nec illi, nec noſtri ſe tutò ibidem poſſe manere cernerent. Tandem Innocentius papa quartus archiepiſcopo Moguntino præfato mandauit, anno pōtificatus ſui 2. qui fuit dominicæ natiuitatis 1246. quatenus monachos cuiuſcunque ordinis aut certe canonicos ſeculares ad cœnobium reponeret, ne diutius uacuum remaneret. Qui conſilio accepto, monachos Præmonſtratenſis ordinis de monaſterio omnium ſanctorum Argentinenſis diœceſis ad ſe uocatos, conuentum ex eis in præfato monaſterio inſtituit, quibus præpoſitum pro rectore dedit. Et ſic nobilis illa Lauriſſenſis monaſterij famoſa quondam ac notabilis abbatia, ſacro ordini noſtro ablata, in manus aliorum data eſt, & principatus eius minus iuſtè (ut multis uiſum fuit) Moguntinæ eccleſiæ traditus, cùm noſtri ordinis plures potuiſſent inueniri religioſi, prudentes, no-

Ciſtercienſes per noſtros pelluntur

Præmonſtratenſes Lauriſſam inhabitant.

tes, nobiles, ac potẽtia uiri inſignes, qui ipſum cœnobium in utroq; ſtatu reformaſſent. Hoc monaſterium Lauriſhaimẽſe, Cancor comes Rheni, filius Ruperti comitis, tempore Pipini regis Francorum, patris Caroli Magni, anno domini 764. conſtruxit & magnificè dotauit. In quo poſtea S. Ermenoldus huius monaſterij Hirſaugienſis monachus, & B. Vuilhelmi abbatis diſcipulus, tempore Henrici Imperatoris quinti abbas factus eſt: licet ipſam abbatiam propter conſcientiæ ſcrupulum reſignauerit, & translatus in Bauariam primus abbas monaſterij ſancti Georgij in Brunſeningen ordinatus ſit, ubi multis ſignis & miraculis claruit, ut in uita eius legitur. *Quis & quomodo fuerit fundatũ* *S. Ermenoldus.*

Hoc anno æſtas fuit ſicca & calidiſsima, uinum creuit optimum.

Anno Erneſti abbatis 2. qui fuit dominicæ natiuitatis 1235. Fridericus Imperator Meſſanam ciuitatem Siciliæ ſibi rebellantem uiolenter cepit, & omnes rebelles ſuos in ea igne cremauit.

Eodem tempore in Alemania multi nobiles & ignobiles, clerici, monachi, moniales incluſæ, Burgenſes ciues, & ruſtici, à quodam fratre de Marpurg ordinis prædicatorum (qui generalis inquiſitor hæreticorum fuerat à ſede apoſtolicæ conſtitutus) per diuerſa Teuthoniæ loca ignis ſupplicio nimis præcipiti ſententia, ut multis tũc fuit uiſum, ſub hęreſis nomine ſunt addicti. Nam, ut quidã ſcribit, eodem die quo quis accuſatus eſt, ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè, nullius appellationis, nullius defenſionis ſibi refugio proficiẽte, dãnatus & crudelibus flammis iniectus eſt. Inter multos autem qui tum accuſabantur, delatus eſt ad eum comes Seynenſis ſuper hæreſi falſo infamatus, pro cuius expurgatione ſeu defenſione rex Henricus conuentũ multorum principum apud Moguntiam habuit. Ob quam cauſam frater Cõradus, huius in Alemanos perſecutionis miniſter & author, in odium multorum nobilium ac ignobilium deuenit, & à Moguntia diſcedens cum ſaluo conductu Henrici regis & archiepiſcopi domini Siphridi, nihilominus non longè à Marpurg, à quibuſdam nobilibus nullum locum ueniæ uel gratiæ apud ipſum inuenientibus, in itinere fuit occiſus. Cuius cadauer in Marpurg iacet humatum. *Multi in Alemania comburuntur hæretici.* *Frater Conradus de Marpurg.* *Comes Seynenſis accuſatus fuit* *Frater Conradus occiditur.*

Eodem tempore Henricus rex, de Moguntia cum principibus exiens, in manu ualida intrauit Bauariã, habẽs in exercitu ſuo ſex milia hominum pugnatorum, quos contra ducem Bauariæ in campis Lici fluminis prope Auguſtam Rheticorum produxit ad bellum, & in breui ipſum ducem cum tota Bauaria in deditionem accepit. Interea uerò dum hæc agerentur in Bauaria, Theodericus de Montbelgard, fines Alſatiæ cum armatis intrauit contra abbatem de Murbach, qui ipſum priori anno captiuauerat. Et iam comes quibuſdam captis cum præda cœpit abire, cùm ecce clamor exoritur, populus terræ fugientes inſequitur: comes cum multis denuò capitur, & cuſtodiæ pontificis Argentinenſis mancipatur. Quem epiſcopus de expeditione Bauarica reuertens, cautione accepta liberum abire permiſit. *Theodericus comes de Montbelgard.*

Eodem quoq; anno epiſcopus Curiẽſis à quibuſdam nefarijs occiditur.

Anno etiam prænotato obijt Berengerus epiſcopus Spirenſis, cui ſucceſſit Conradus de Than, fuitq; quintus & quadrageſimus in ordine epiſcoporum Spirenſium, & præfuit annis fermè quatuor ſatis utiliter. *Berengerus.*

Hoc ipſo anno 3. calendas Martij, facta eſt concordia inter epiſcopũ & ciues Vuormatienſes in oppido Franckofordenſi, per Siphridum archiepiſcopum Moguntinum, Conradum ſuprà dictum epiſcopum Spirenſem, & Marchionem de Baden, iuſſu & mandato Henrici regis filij Friderici Imperatoris. *Vuormatienſes.*

Cruce prædicatur contra Stadingenſes.

Anno autem Erneſti abbatis 3. qui fuit dominicæ natiuitatis 1234. Gregorius papa nonus crucem fecit prædicari contra Stadingenſes populos in confinibus Phryſiæ & Saxoniæ ſitos, inuijs paludibus, fluminibus circumcinctos, qui pro inobedientia ſuisque exceſsibus & ſubtractione decimarum, multis annis à ſede apoſtolica excommunicati & interdicti, contemptores clauium eccleſiaſticarum extiterant, & plures cum epiſcopis, comitibus & alijs nobilibus uicinis confligentes, frequenter uictores & rarò uicti fuerũt. Verùm exercitu cruce ſignatorũ contra eos ueniente ſuperati & uicti ſunt, & plus quàm duo millia ex eis interempti, reliqui ad uicinos Phryſones fugerunt, & ceſſauit confœderatio eorum contra eccleſiam.

Stadingenſes uicti trucidantur.

Eodem anno ciuitas Vuormatienſis igne caſuali ſuccenſa, ex magna parte combuſta fuit, non ſine multorũ ciuium damno irrecuperabili. Hoc incendium 10. calendas Iulij in monte cœpit, & biduo durauit.

Henricus Vuormatienſis.

Eodem quoque anno pridie idus Septembris obijt Henricus de Sarapõte Vuormatienſis epiſcopus, in medio chori maioris eccleſiæ ſuæ cum honore ſepultus, cui Landolphus ſucceſsit, & præfuit annis 13. qui moniales ordinis noſtri de cœnobio Nonnenmonſter, uulgariter dicto, in ſuburbio ciuitatis, propter inordinatam uitam ipſarum expulit, & alias de Ciſtercienſi illuc introduxit, quæ & ipſum locum inhabitant, uſque in præſentem diem, ut uidemus.

Nonnenmonſter, noſtri ordinis transfertur.

Hoc etiam anno Henricus rex conuentum quorundã principum in Bopardia conuocauit, ubi accepto prauorum conſilio, contra patrem ſuum Fridericum ſecundum, conſpirationem fecit in ſui ipſius perniciem, & periculum plurimorum. Ex eo autem die quoſcunque potuit, minis, precibus & promiſsionibus ſollicitare cœpit, ut ſe, relicto patre ſequerentur, multosque obtinuit. Vuormatienſes autem reliquos, qui propter iuſiurandum noluerunt à patre deficere, multis iniurijs longo tempore tribulauit. Videns hoc Marchio Badenſis fidelis Imperatoris, in Siciliam proficiſcitur ad Imperatorem, ſuggerens ei, ut quantocius in Alemaniam reuertatur, alioquin & patria periclitaretur, & ipſe perderet imperium, principibus cum filio aduerſus eum conſpirantibus. Imperator autem hoc nuncio audito, Marchione ad Alemaniam præmiſſo, ſe quantocius uenturum promiſit. At uerò Henricus rex filius Imperatoris ægrè tulit, patrem ſuper his quæ commiſerat informatum, eiusque conſilio in Alemaniam eſſe reuerſurum. Vnde collecto exercitu ſuorum, fines illius ingreditur, & mala in eum gladia machinatur. Marchio autem certus de Imperatoris aduentu, ſe ſuosque fortiter defendit, & exercitum regis fugauit.

Henricus rex aduerſus patrem conſpirat.

Marchio Badenſis Imperatorem reuocat.

Rex marchionẽ perſequitur.

Eodem anno comes Hollandię in torneamẽto quodam apud Corbiam, in diœceſi Ambianenſi, ſuffocatus miſerabiliter interijt & expirauit. Item hoc ipſo anno Fridericus comes de Pfirrich, in captiuitate poſitus, à proprio filio ſuo crudeliter occiſus eſt, poſt longam carceris inediam.

Comes Hollandiæ.

Comes de Pfirrich.

Anno Erneſti abbatis 4. qui fuit dominicæ natiuitatis 1235. Henricus rex filius Imperatoris audiens patrem breui in Alemaniam eſſe uenturum, ac metuens eum, cœpit ſibi adſciſcere amicitias principum ac ciuitatum, incipiensque à Baſilea, ab omnibus ciuitatibus quibus erat cõfœderatus in Alſatia obſides accepit, ad cautelam, ne ab eo Imperatore ueniente reſilirent, ſed cum eo aduerſus patrem in coniuratione cœpta uſque ad finem firmi perſiſterent. Imperator autem circa natiuitatem Ioannis Baptiſtæ de Apulia reuertens, per Auſtriam uenit in Alemaniam, Qui mox iniurijs ſuis per omne regnum miſsis, conuentum indixit principibus ad feſtum Aſſumptionis beatæ

Henricus rex filius Imperatoris

Imperator de Apulia uenit in Alemaniam.

beatæ Marię ſemper uirginis in Moguntia celebrandum. Interea Henricus
rex qui propter metū patris morabatur in Driuelis munitiſsimo caſtro, per= *Driuelis caſtrū.*
ſuaſione Hermāni Magiſtri hoſpitalis Teuthonicorum, uenit ad patrem, 6.
nonas Iulij in Vuormatia, cum certis principibus exiſtentem. Qui ſtatim po
ſuit eum in cuſtodiam, primò Vuormatiæ, in domo quadam firmiſsima cir
ca eccleſiam ſancti Andreæ Apoſtoli: deinde in caſtro Heidelbergenſi, ſub *Henricus rex à*
cuſtodia Ottonis comitis Palatini Rheni ac Bauariæ ducis. Poſtea de Hei= *patre captus, cu-*
delberga ductus fuit ad Altzeiam, & in poſtremo Siciliam miſſus in arcta *ſtoditur.*
cuſtodia uſq; ad mortem, per annos quinq; detentus eſt: Deo meritis eius
uicem reddente, qui nobile regnum Alemanię prędonibus fecerat eſſe com
mune, qui uiros religioſos & eccleſiaſticos uiolenter oppreſſerat iniuſtis ſer
uitijs & exactionibus, qui prouinciam uſq; adeò direptioni expoſuit impio
rum, ut nulla iam eſſet itincrantibus pacis ſecuritas. Adueniente autem fe=
ſto aſſumptionis beatæ Mariæ ſemper uirginis, maxima principum, epi=
ſcoporum, abbatum, comitum ac nobilium multitudo ex omnibus Teu=
thoniæ partibus, apud Moguntiam iuxta edictum Imperatoris conuenit, *Conuentus in Mo*
Vbi Imperator in octaua feſti Aſſumptionis coronatus inceſsit, & multa *guntia principū.*
pro pace & utilitate imperij ordinauit. In hoc autem conuentu, ſunt qui
plus quàm duodecim milia hominum nobilium ac militum conueniſſe re=
ſtati ſunt. In eodem conuentu, principum diſcordia, quæ per annos fermè
octo, inter Fridericum imperatorem durauerat & Ottonem Saxoniæ du= *Concordia Impe*
cem, conſilio amicorum ſedata fuit. Mortuo enim ante annos 8, Henrico Pa *ratoris cum duce*
latino comite, qui fuit etiam dominus in Brunſuico & Lunæburg, duasq; *Saxoniæ Ottone.*
relinquente filias: quarum primam filiam Gertruden, Otto Bauarię dux (ut
ſuprà dictum eſt) in uxorem ducens, Palatinum Rheni comitatum cum ea
obtinuit: ſecundam uerò duxit uxorem Marchio de Baden, cum qua domi
nium Brunſuicenſe pro dote accepit, quod Friderico Imperatori prænomi=
nato pro certa pecuniarum ſumma uendidit. Cumq; Imperator homines *Brunonis uicus.*
ſuos, qui emptum nouiter dominium in poſſeſsionem acciperent, ad Saxo=
niam deſtinaſſet, Otto dux Saxoniæ ac Lunæburgenſis grauiter ferens pri=
mogenitorum ſuorum hęreditatem, quam longo tempore iure poſſederāt,
in manus deueniſſe Imperatoris, conſtanter ſe oppoſuit: & miſſos ab illo mi
lites, uiolenra manu de Brunſuico exire compulit. Verùm dum hæc age=
rentur in Saxonia, Imperaror in Apulia fuit per annos plures, qui ubi reuer *Dux uenit ad Im*
tiſſet in Alemaniam, exercitū contra ipſum ducem in Saxonia parat. Quod *peratoris gratiā*
ubi innotuit Ottoni, conſilio amicotum perſuaſus, ad imperatoris gratiam
in præſcripto conuentu principum apud Moguntiam uenit, ubi concordia
inter ipſos tali modo confirmata fuit de conſenſu principū, quòd idem dux
Otto pro ſe ſuisq; hæredibus perpetuò obtineret ducatum Brunſuicenſem
& Lunæburgenſem. Porrò titulum & ducatum Saxoniæ cum principatu
eligendi Imperatorem, donauit Imperator Alberto filio Henrici comitis de *Albertus de An-*
Anhalt, qui erat in comitatu Louenburgenſi, creans ipſum in ducem Saxo *halt fit dux Saxo*
niæ ac principem electorem. Et ut hiſtoriæ integritas facilius innoteſcat le- *niæ.*
genti, nouerit cupiens ſcire ueritatem, quòd Henricus quondam dux Saxo
niæ, qui propter mirandas res geſtas ſortitus eſt nomen Leonis, de quo fa=
moſa illa leonis & gryphonis pugna, longaq; in mari ac ſolitudine peregri=
natio eius conficta depingitur, genuit duos filios, Ottonem uidelicet Impe
ratorem quartum, & Vuilhelmum ducem Saxoniæ ac Brunſuicenſem: de *Henricus Saxo-*
quibus nihil ad propoſitum. Tertium uerò genuit Henticum, qui uxorem *niæ dux, fit Pala*
duxit Agnetem filiam Conradi comitis Palatini Rheni, quę peperit ei duas *tinus Rheni.*

filias,

filias: Gertrudem uidelicet, quam Otto dux Bauariæ (ſicut diximus) habuit
uxorem, cum qua & Palatinatum Rheni obtinuit: & Adelheidē, quam Eri-
cus Marchio Badenſis duxit uxorem, cum qua (ſicut dictum eſt) ducatum
Brunſuicenſem obtinuit, quem Friderico Imperatori (ut iam diximus) uen
didit. Iſte Hēricus, ex ducibus Saxoniæ comes palatinus Rheni, mortua Ger
trudis & Adelheidis filiarum matre Agnete filia Conradi Palatini comitis,
ſecundam duxit uxorem, Agnetem uidelicet filiam comitis de Lāsburg. de
qua tamen liberos non ſuſcepit. Facta igitur concordia inter Fridericū Im-
peratorem & Ottonem ducem Brunſuicenſem ſuprà dictum in præſcripto
conuentu principum apud Moguntiam, Imperator principes poſt miſſarū

Conuiuium imperiale.

ſolennia in octaua Aſſumptionis ad epulas inuitauit: quæ propter nimiam
populi multitudinem, extra ciuitatem in loco campeſtri magnis ſumptibus
fuerant præparatæ, ipſo Imperatore cum omnibus lætante, quòd Rom. im-
perium in creatione noui ducis auxiſſet. Non multo pòſt archiepiſcopus
Biſuntinus, uir ſapiens & glorioſus, in eodem cōuentu principum apud Mo
guntiam diem clauſit extremum, cuius corpus ad eccleſiam cui præfuerat, re
latum eſt, & more Chriſtiano cum honore ſepultum. Poſt hæc Imperator
tertiam duxit uxorem, regis Angliȩ ſororem, nuptijs in Vuormatia cum ma

Imperator tertiā duxit uxorem.

gna ſolennitate celebratis: eamq́ poſt nuptias miſit ad Hagenauu, in Alſa-
tiam, & ibidem quaſi per totam hyemem cum ea permanſit cum principi-
bus ſuis. In feſto autem omnium ſanctorum Imperator conuentum princi-

Conuentus principū in Auguſta.

pum habuit in Auguſta, ubi rex Bohemiæ adfuit, recipiens ab ipſo Impera-
tore decem milia marcarum pro parte ducatus Sueuiæ, quæ iure hæredita-
rio ad ſuam fuerat deuoluta uxorem. Inde ad Hagenauu reuerſus Impera-

Comes Tholoſanus.

tor ibidem hyemauit. Ibi inter alios principes fuerunt comes Tholoſanus,
qui Marchiam ab Imperatore in feudum accepit, præſtito (ut moris eſt) iura

Comes prouinciæ

mento fidelitatis. Et comes Prouinciȩ annum agens quinquageſimū. quem
militem Imperator creauit, licet ex parte renitētem, quia comites ſuæ paren-
telæ ſe non credebant diu poſſe uiuere, poſteaquàm gradum militiæ eſſent
adepti: nec adhuc in militiam conſenſiſſent, niſi rex Franciæ & Angliæ, quo
rum uterq́ filiam eius duxerat uxorem, ipſum ad hunc ordinem militiȩ coē
giſſent, indignum reputantes ſocerum ſuum non eſſe militem. Adfuerunt
etiam nuntij regis Hiſpaniæ dextrarios pulcherrimos & precioſa Imperato
ri munera cum ſalutatione deferentes.

Anno Erneſti abbatis 5. qui fuit dominicæ natiuitatis 1236. in die calen-
lendarum Maij S. Eliſabeth, in Marpurg, per archiepiſcopos Mogūtinum

S. Eliſabeth canonizatur.

& Treuerenſem & epiſcopum Hildenshemenſem commiſſarios apoſtoli-
cos, de tumba ſubterranea leuata eſt in præſentia Friderici Imperatoris, &
multorum principum, epiſcoporum, abbatum, comitum, prælatorum, nobi
lium & ignobilium, quorum omnium numerus ad duodecies centena mi-
lia fuerat æſtimatus. Ibi facta ſunt coram omni populo infinita miracula ad
ſancti nominis eius inuocationem. Imperator primum lapidem de ſarcopha
go leuauit, & productam ex theſauris ſuis coronam auream, ſacro capiti S.
uiduæ reuerenter impoſuit. Corpus autem eius ad tumbam auream recon-
ditum eſt, quia per Gregorium papam nonum canonizata eſt. Poſt hæc Im
perator exercitum in Italiam mouit contra Longobardos, qui ſibi à multis
iam annis retroactis rebelles extiterant.

Expeditio Imperatoris in Italiam

Eodem anno, ante expeditionem Imperatoris præſcriptam in Italiam, Iu
dæi in oppido Fuldenſi commorantes, quoſdam pueros Chriſtianorum ut
ſanguinem eorum reciperent, in quodam molendino clàm occiderūt. Quo

comperto

comperto facinore, multi ex eis combuſti ſunt. Corpora autem puerorum Imperatori conſpicienda ad Hagenauu præſentata ſunt, & ibidē quaſi martyrum cum honore ſepulta, & ſubſecuta eſt magna in Iudæos perſecutio. *Iudæi apud Fuldam cremantur.*

Maxima eodem anno uini abundantia creuit, præcipuè in Alſatiæ partibus, ita ut quartale uini unum pro uno denario emeretur. Imperator itaque cum ualido ſuorum exercitu ueniens in Italiam, in primo congreſſu Vincentiam obtinuit, quam incendens pro maiori parte deſtruxit. Mantua quoq; & Padua poſt longam rebellionem & multa pericula, in eius deditionem uenerunt. Interea dum hæc agerentur in Italia, rex Bohemorum & Bauariæ dux cum quibuſdā epiſcopis iuſſu Imperatoris terrā ducis Auſtriæ, cum ualido ingrediuntur exercitu, propter multiplices exceſſus & grauia facinora, quibus idem dux fuerat infamatus. Qui cùm ueniſſent in Auſtriā, adiunctis ſibi nobilibus terræ, quos ipſe dux antè iniuſtè oppreſſerat, uel de terra ſua eiecerat, totam Auſtriam deuaſtauerunt, præter pauca munitiſsima caſtella, in quibus dux ſeſe receperat. At Imperator rebus ſuis in Longobardia utrunque diſpoſitis, relicta ibidem exercitus ſui parte, in Auſtriam reuerſus eſt: manensq; in ciuitate Viennenſi per hyemem, de ſtatu eiuſdem ducatus ſibi nouiter ſubiugati ordinare cœpit, ſuisq; illum communiri militibus, habens ſecum reductum ex Italia exercitum. *Bella Imperatoris in Longobard.* *Auſtria in manus Imperatoris deuenit.* *Imperator ex Italia in Auſtriam uenit.*

Anno Erneſti abbatis 6. qui fuit dominicæ natiuitatis 1237. Imperator Fridericus in Auſtria conſtitutus, Conradum filium ſuum adhuc puerum de trāſmarina uxore genitum, in regem Romanorum elegi fecit: quem elegerunt archiepiſcopi Moguntinus & Treuerenſis, Bohemiæ quoque rex & dux Bauariæ, Otto comes Palatinus Rheni, conſentientibus cæteris principibus qui aderant. Ipſe autem Imperator his peractis, relicto tunc ibi præſidio militum, Ratiſponam aſcendit, ac conuentum principibus apud Spiram indixit. Quò cùm ueniſſent in termino, iterum filium ſuum Conradum puerū in regem fecit deſignari. Poſt hæc, miſſo in Auſtriam ad cuſtodiam ciuitatis Viennæ Euerhardo comite de Eberſtein cum ducentis militibus, ipſe cum reliquo exercitu denuò in Longobardiam profectus eſt, & circa feſtum ſancti Andreæ Apoſtoli cum Mediolanenſibus cōflictum habuit, obtentaq; uictoria, multa millia ex eis cepit & interfecit. *Cōradus Imperatoris filius rex.* *Cōuentus principum in Spira.* *Imperator Lōgobardiam reuertitur.*

Eodem anno ante autumnū, quartale uini pro ſedecim denarijs in Alſatia uendebatur: cuius anno priori tanta copia fuit, ut uini quartale pro uno denario (quemadmodum ſuprà dictum eſt) uenderetur. *Vini pretium.*

Eodem quoque anno Gregorius papa nonus, Fridericum Imperatorem Longobardiam ſibi rebellem depopulantem excommunicauit, cumq; per fratres Minores ubiq; denunciari fecit, & ſecuta ſunt infinita mala in omni terra imperio Romano & eccleſiæ ſubiecta. *Imperator Fridericus excōmunicatur.*

Hoc ipſo anno Fridericus Imperator in menſe Aprili, feudum aduocatiæ uillæ Biſchofſheim in finibus Franconiæ, quod nomine ducatus Sueuiæ ab eccleſia Moguntina tenebat, Siphrido archiepiſcopo & ſucceſſoribus eius, cum omnibus pertinentijs, in perpetuum reſignauit. *Biſchofſheim.*

Eodem anno in fine quadrageſimæ obijt Henricus archiepiſcopus Colonienſis, cui ſucceſsit Conradus de Hœnſteden, uir bellicoſus. Multa per id tempus in prouincijs, Moguntina, Treuerenſi, Colonienſi, & maximè in terra Leodienſi, guerrarum incommoda emerſerunt: propter quæ, bellorum incurſus, deprædationes & incendia multa fuerunt, non ſine ſanguinis effuſione ſubſecuta. In fine huius anni præſcripti, in uigilia natiuitatis Christi obijt Conradus de Than, epiſcopus Spirenſis, qui eccleſiam de Didesheim *Henricus.* *Conradus.*

cum

Vuiſſenburg. *Clingenmonſter.* *Conradus.*

cum omnibus prouẽtibus ſuis maioris eccleſię Spirenſis canonicis, pro communi uſu eorum in perpetuam poſſeſsionem donauit. Ad eius quoq; inſtantiam Cuno abbas Vuiſſenburgenſis, conuentu ſuo conſentiente, eccleſiam in uilla Bublicken non procul à Landauu, cum omnibus prouentibus ſuis tradidit canonicis eccleſiæ Spirenſis. Sed & abbas cœnobij Clingenmonſter tunc noſtri ordinis, nunc autem ſecularium clericorum, perſuaſione dicti pontificis ius patronatus eccleſiæ in Offenbach, Spirenſi capitulo donauit. Huic in feſto S. Agnetis anni ſequentis, ſuccesſit Conradus filius comitis de Eberſtein, & præfuit annis fermè 8.

H. Lādtgrauius Alſatiæ moritur.

Eodem anno Erneſti 7. dominicæ natiuitatis 1238, obijt Henricus ultimus Alſatiæ Lādtgrauius ſine hęredibus, qui multa ab Imperio, eccleſiaq; Argentinenſi & alijs feuda tenuerat, quæ illo mortuo ad ſuos dominos ſunt reuerſa. Porrò titulus comitatus prouincialis apud eccleſiam Argentinenſem remanſit uſq; in præſens.

Conradus rex filius Imperatoris

Eodem anno Siphridus archiepiſcopus Moguntinus, Conradus epiſcopus Spirenſis nouiter electus, & alij multi nobiles, in Longobardiam ad Imperatorem cum exercitu profecti ſunt, quorum auxilio multa ibidem prælia geſsit. Poſt modicum uerò temporis, Conradum filium ſuum in Alemaniam cum præfato archiepiſcopo Moguntino remiſit, commendans illum & negotia regni in fidem, & tutelam eius.

Henricus Baſilienſis epiſcopus.

Eodem anno mortuus eſt Henricus epiſcopus Baſilienſis, cui Lutholdus Rottelnheim per electionem canonicorum legitimè ſuccesſit. His temporibus Tartari de locis ſuis cum infinita multitudine exeuntes, Vngariam, Poloniam, & Morauiam, omnesq; adiacentes terras, incendio, præda & gladio deuaſtantes, miſerabiliter deſtruxerũt. Contra quorum inſultus, multi principes cruce ſignati apud Mersburg conuenerunt, & cum maximo exercitu contra eos proceſſerunt.

Eccleſiæ Moguntinæ dedicatio.

Anno Erneſti abbatis 8. qui fuit dominicæ natiuitatis 1239 annus, maior eccleſia Moguntinenſis de nouo reparata per Siphridum archiepiſcopum Moguntinum, cum magna ſolennitate conſecratur.

Eodem anno Solis defectio, quam Græci eclipſin appellant, facta eſt, & ſubſecuta eſt in pleriſq; regionibus peſtilētia magna. His temporibus multa fuit in eccleſia Dei miniſtrorum eius perſecutio, maximè in regno Alemaniæ, propter excommunicationem Friderici Imperatoris ſecundi, qui omnes cum papa ſentientes perſequi non ceſſauit, ſpolians eccleſias ornamentis & redditibus ſuis, prælatos, monachos, & ſacerdotes multis iniurijs affecit.

Celeſtinus papa. *Innocentius papa*

Anno autem Erneſti abbatis 9. dominicæ natiuitatis 1240. Gregorius papa 9 obijt, cui Celeſtinus quartus ſuccedens, præfuit diebus tantùm 17, poſt cuius mortem ſedis Apoſtolica cardinalibus non concordantibus uacauit, anno uno & menſibus nouem, non ſine multarum periculo animarũ.

Anno autem ſequenti, qui fuit Erneſti abbatis 10. Innocentius papa quartus poſt Celeſtinum electus, præfuit annis 11, menſibus 3.

Eodem anno, mons in Burgundia à montibus dehiſcens, uallesq; coarctans, multa milia agricolarum miſerè oppreſsit.

Theodericus. *Arnoldus.*

Anno Erneſti abbatis 11. dominicæ autem natiuitatis 1242. obijt Theodericus archiepiſcopus Treuirorum, anno pontificatus ſui tricesimo, indictione 15. 5 calendas Aprilis, in maiori eccleſia Treuerenſi, ante altare S. Martini ſepultus: cui ſuccesſit Arnoldus, maioris eccleſiæ præpoſitus, filius comitis de Iſenberg, nepos ex ſorore præfati archiepiſcopi Theodorici, & pręfuit annis

annis ferè 16. Contra hunc Arnoldum à maiori & ſaniori parte capituli electum, ſe oppoſuit Rudolphus præpoſitus S. Paulini, natus de Ponte, à paucis electus, adiutorio ducis Lotharingiæ, comitumq́ de Lutzenburg, & de Seyn, confidens, & reſtitit electioni quantum potuit de illo factæ. Tandem concordia inter eos facta, Innocentius papa Arnoldum in archiepiſcopum confirmauit, & ut omnia beneficia eccleſiaſtica, quę prius habuerat, retinere licitè poſſet, pro menſa indulſit.

Vuormatia incendio periyt.

Eodem anno idibus Aprilis hora Veſperarum, ciuitas Vuormatiēſis igne caſuali incenſa, ipſo incendio ſupra medietatem cōſumpta eſt, & pluſquàm trecenti homies eodem incendio perierunt.

Laurisham.

Anno Erneſti abbatis duodecimo, qui fuit Dominicæ natiuitatis milleſimus ducenteſimus quadrageſimus tertius, monachi Præmonſtratenſis ordinis, famoſum illud & imperiale ordinis noſtri cœnobium Lauriſhaimenſe inhabitare cœperunt, ſicut in ſuperioribus per anticipationem diximus.

Fridericus Imperator à papa deponitur.

Anno autem ſequenti, qui fuit Erneſti abbatis decimus tertius, & dominicæ natiuitatis milleſimus ducenteſimus quadrageſimus quartus, Fridericus Imperator ſecundus, in conſilio Lugdunenſi à papa Innocentio citatus & non comparens, à Cæſarea maieſtate deponitur, & omni dignitate priuatur, uacauitq́ deinceps (ut quidam uolunt) Romanum Imperium per annos uiginti octo, uſque ad Rudolphum de Habsburg: quamuis tres interea ſucceſsiuè per principes fuerint electi, plures autem in diſſenſione principibus non concordantibus. Et primò quidem poſt depoſitionem Friderici papa mandauit principibus, ut Imperatorem quem uellent, eligerent: quorum aliqui Fridericum ſequentes, mandatum papæ non curauerunt: cæteri in unum conuenientes, Henricum prouincialem comitem Haſsiæ, in regem contra Fridericum eligentes, partes eius quantum potuerunt, defendebant. Electus autem Henricus, bellum cum Conrado habuit filio imperatoris, in campis iuxta Franckofordiam, & uictor euadens Conradum ſuperauit.

Henricus Landgrauius in regē eligitur.

Annis igitur quinq́ nomen gerens regium, nihil memoria dignum patrauit, ſed obijt imperij coronam minimè conſecutus. Quamdiu enim uixit Imperator Fridericus, per annos fermè ſex præualere cōtra eum nec papa, nec aliquis principum potuit: ſed non aduertens ſententiam papæ, quàm iniuſtam & friuolam dicebat, ſe imperatorem geſsit, magnamq́ principum, nobilium & ciuitatum adhærentiam habuit uſq́ ad mortem. Intrauit poſt depoſitionem ſui Italiam, & tantis malis papam, ſubiectosq́ illi populos afflixit, ut pontificem uiuere tæderet, uoluiſſetq́ ſe nunquam depoſitionem illius cogitauiſſe. Maxima enim partialitas populorum in Italia ſubſecuta eſt, quæ uſque in præſentem fermè diem per annos ducentos & ſexaginta non ſine multorum effuſione ſanguinis durauit. Enim uerò qui Romani Pontificis ſequebantur partes, quorum uotis inditum nomen erat Guelfforum: fautores Imperatoris, qui Gibellini dicebantur, omni ſtudio, omniq́ uirtute perſequi & delere penitus ſatagebant. Nec minore ſtudio Guelffos Gibellini perſequebantur. Quid autem Henrico rege mortuo, uel etiam Imperatore defuncto, circa Imperium ſit actum, poſt annos ſex, ſuo ordine dicemus.

Partialitas magna in Italia.

Anno autē dominicæ natiuitatis milleſimo ducenteſimo quadrageſimo quinto, indict. 2. obijt Erneſtus cœnobij Hirſaugienſis abbas 24. in die ſancti Blaſij epiſcopi, quæ eſt menſis Februarij dies 3. anno regiminis ſui 14

incipiente,ſed minimè completo,ętatis autem fermè 63,uir bonus,tranquil lus & pacificus,qui monaſterium in temporalibus non neglexit, licet obſeruantia diſciplinæ regularis tempore eius multum tepuerit, dieum͂ꝗ amplius defecerit.

DE VOLPOLDO, HVIVS MONASTERII ABBATE XXV. *qui præfuit annis 20. diebus totidem,& de uarijs geſtis illius temporis.*

ERneſto autem uenerabili huius monaſterij abbate(ſicut diximus)mortuo,& cũ reuerẽtia filiorũ,ut moris eſt ſepulto,anno & die præſcriptus, prima die oportuna ſequente cõuenĩẽtes ad locum capitularẽ,fratres paſtore deſtituti,de noui abbatis electione cœperunt tractare conſiliũ. Pręmiſsis itaq; orationibus conſuetis,tandẽ unanimi conſenſu Volpoldũ huius cœnobij monachum,in abbatem 25.elegerunt,qui per Cõradum epiſcopum Spirenſem confirmatus,& ut moris eſt cum magna ſolennitate in maiori eccleſia Nemetenſi prædicta ordinatus, præfuit huic monaſterio Hirſaugienſi annis 20.& totidem diebus, uir mediocris ſtaturæ,plus ad pinguedinem quàm tenuitatem corporis tendens. Hic natione Sueuus honeſtis parentibus ortus,cùm eſſet annorum fermè 16.ſub domino Euerbardo abbate ad conuerſionem uenit,non multum eruditus,ſed more illius temporis pro neceſsitate in Scripturis competẽter inſtructus. Qui monachus factus, quietè ac pacificè inter fratres omni tempore conuerſatus eſt,incedens ſine reprehenſione coram eis,ita ut amaretur ab omnibus. Ordinatus autem abbas rei familiaris curam ſollicitè geſsit,& ſicut nihil memoria dignum acquiſiuiſſe de nouo ſcribitur,ita quippiam alienaſſe minimè inuenitur. Porrò monaſticæ conuerſationis feruor eo tempore non parum in hoc cœnobio,ſicut fermè in omnibus,tepuerat,quem ipſe reſuſcitare nec facilè potuit,nec etiam propterea multum laborauit.

Volpoldus.

Vita Volpoldi abbatis.

Anno eius primo currente præſcripto,qui fuit dominicæ natiuitatis(ſicut diximus)1245.in menſe Nouembri,obijt Conradus de Eberſtein,ſextus & quadrageſimus epiſcopus Spirenſis,cui ſucceſsit Henricus filius comitis de Liningen,imperialis aulæ cãcellarius,& præfuit annis 27. Iſte Henricus electus & nondũ confirmatus,auxilio fratris ſui comitis de Liningen caſtrum Starckenberg dictum,quod pertinet ad principatum monaſterij Lauriſhaimenſis obſidione cingens,armata manu cepit,expulſis inde cuſtodibus eccleſiæ Moguntinæ. Vnde inter ipſum & Siphridum archiepiſcopum Moguntinum magna diſſenſio ſuborta fuit. Tandem papa Innocentius ad inſtantiam præfati archiepiſcopi cauſam certis iudicibus determinãdam committens pacem reformauit.

Conradus.

Henricus.

Eodem anno in uigilia S. Andreę Apoſtoli,in nocte, Otto primus ex ducibus Bauariæ comes Palatinus Rheni obijt, qui in principio ſui regiminis pius,iuſtus & clementiſsimus princeps fuit. Poſtea cum Friderico Imperatore ſentiens excommunicato & depoſito(ſicut diximus)& ipſe à papa excõmunicatus eſt, cœpitq; perſequi clerum in odium papæ, quod ei non ceſsit in bonum. Cùm enim in præfata S. Andreæ uigilia,cum uxore,filijs & familia lætus & ſanus eſſet,in ipſa nocte ſubitaneè & excommunicatus mortuus inuentus eſt. Reliquit autem filios duos Ludouicum & Henricum, qui principatum eius per decennium fraterna communitate rexerunt. Poſt annos autem decem,hoc eſt dominicæ natiuitatis milleſimo ducenteſimo quinquageſimo ſexto,principatum inter ſe diuiſerunt. Ludouicus, qui maior natu erat, cõmitatum Palatij Rheni cum terris & dominijs certis in Bauaria

Otto comes Palatinus Rheni.

Ludouicus dux Bauariæ comes Palatinus.

Bauaria ſuperiori pro ſua portione legitima accepit. Henricus autẽ Landſhutam cum Bauaria inferiori in poſſeſsionem iure obtinuit. Ludouicus primo duxit in uxorem filiam ducis Brabantiæ, nomine Mariam ſpecioſiſsimam fœminam, de qua liberos non ſuſcepit, ſed interfecit eam anno Volpoldi abbatis tertio, propter adulterij ſuſpicionem, ut ibidem ſuo loco & ordine dicemus. Henricus autem frater eius uxorem duxit Eliſabeth filiam Belæ regis Vngariæ, neptem ex fratre S. Eliſabeth de Marpurg, de qua genuit tres filios, Ottonem poſtea regem Vngariæ, Ludouicum Stephanum duces Bauariæ, de quibus infrà ordine ſuo faciemus mentionem, qui inter ſe Bauariam diuiſerunt.

Maria uxor Ludouici comitis Palatinus.
Henricus dux Bauariæ Eliſabeth uxor eius.

Anno autem Volpoldi abbatis 2. currente, qui fuit 1246. dominicæ natiuitatis, Friderico imperatore (ſicut diximus) depoſito, Conradus filius eius iunior imperium ſibi uſurpauit, contra quem Henricus Raſpe Lãdtgrauius Haſsiæ filius ſanctæ Eliſabeth, in regem à quibuſdam principibus electus, in bellum procedens, ipſum iuxta Franckofordiam ſuperauit, & in Italiam fugauit.

Conradus rex filius imperatoris

Eodem anno obijt Ludolphus epiſcopus Vuormatienſis, & in cœnobio Monialium dicto Nonnenmonſter, quod ordini noſtro abſtulerat, coram ſummo altari cum magna pompa & honore ſepultus eſt. Poſt cuius obitum canonici Vuormatienſes in pontificem unanimiter elegerũt Cunonem, decanum maioris eccleſiæ Moguntinæ, uirum bonum, & honore pontificatus dignum, qui poſteaquàm præfuiſſet diebus 20. morte ſublatus, in breui cõſummatus eſt, & impleuit tempora multa, ne malitia mutaret intellectum eius. Quo mortuo, Richardus de Treueri oriundus, in pontificẽ electus, præfuit annis fermè undecim, uir bonus & eccleſiæ ſuæ prouidus gubernator, qui multa bona ſuo tempore fecit.

Ludolphus.
Cuno.
Richardus.

Anno Volpoldi abbatis 3. qui fuit dominicæ natiuitatis 1247. Ludouicus comes Palatinus Rheni, & dux Bauariæ, Mariam uxorem ſuam propter crimen adulterij uehementer ſuſpectam, apud Vuerdeam Sueuiæ fecit occidi, quæ ſine liberis mira ſeueritate necata occubuit. Pro ſatisfactione tanti ſceleris commiſsi, monaſterium Furſtenfeld in Bauaria poſtea conſtrui fecit, quod multis bonis & prouentibus magnificè dotauit.

Hoc anno Ludouicus Palatinus comes & dux præfatus, caſtrũ Fridburg dictum pro defenſione ducatus Bauariæ contra epiſcopum Auguſtenſem à fundamentis fortiſsimum conſtruxit. Poſt hæc ſecundam duxit uxorem, Annam regis Poloniæ filiam, de qua genuit filios tres, Ludouicum Bauariæ ducem, Rudolphum comitem Palatinum Rheni, & alterum Ludouicũ poſtea Imperatorem Rom. de quibus infrà per ordinem dicemus.

Ludouici comitis Palatinus nepbas

Anno Volpoldi abbatis 4, dominicæ autem natiuitatis 1248. Conradus archiepiſcopus Colonienſis homo diues & magnaminus, magnam illam & inſignem eccleſiam Colonienſem maiorem conſtruere cœpit, ponens primum lapidem in uigilia aſſumptionis beatæ Mariæ ſemper uirginis, quod opus licet quotidie laboribus artificum ſumat incremẽta, ſitq; iam per annos ducentos & quinquaginta quatuor, ſine intermiſsione continuatum, tamen adhuc hodie minimè eſt completum, propter ingentem ſui magnitudinem & excellentiam.

Eodem anno fames maxima Alemaniam oppreſsit, & multos interfecit.

Anno autem ſequenti, qui fuit Volpoldi abbatis quintus, & dominicæ natiuitatis 1249. indictione 7, Siphridus archiepiſcopus Moguntinus, 7.

Siphridus.

iduum Martij obijt:uir magnorum operum, qui eccleſiam ſuam honorē ac rebus magnificē ampliauit,& inter tot mala,tot bella,totq́; pericula,quibus imperium nutabat, ſapientiſsimē rexit. Huic in archiepiſcopatu ſucceſsit Chriſtianus eius nominis ſecundus,& præfuit annis duntaxat duobus,uir & ipſe bonus.

Henricus rex & Landtgrauius obijt.

Eodem anno obijt Henricus rex,Landtgrauius Haſsiæ & Thuringiæ, qui(ut ſuprà diximus)ante paucos annos in regem à quibuſdam principibus,iuſſu Innocentij papę,fuerat electus:licet non omnes in eum conſenſerint,& ob id ad coronam Imperialem non peruenit. Deceſsit autem profluuio uentris,in oppido ſuo Iſenach ſepultus. Mortuo Henrico Vuilhelmus comes Hollandię,filius Florentij comitis,apud uillam Vuornich,à quibuſdam principibus in regem Romanorum electus fuit,contra Fridericum Imperatorem & Conradum filium eius,in præſentia Petri Caputij, ad uelum aureum diaconi cardinalis Apoſtolicæ ſedis legati. Cùm eligeretur,adhuc iuuenis erat annorum 20.& fermè 7 annis regnauit, qui etſi coronam imperij non obtinuit,tamen ſatis magnam obedientiam habuit. Vltima uerò die menſis Octobris,regiam ciuitatem Aquiſgranum cum magna procerum multitudine intrauit,& ſequenti die,hoc eſt in feſto omnium ſanctorum,per duos epiſcopos Mindenſem & Monaſterienſem, benedicendum archiepiſcopo Colonienſi in templo præſentatum:duo alij epiſcopi Traiectenſis & Leodienſis,in modum diaconi Dalmatica induerunt,quem præfatus archiepiſcopus Conradus,cum magna ſolennitate,in regem Rom. unxit & coronauit. Conſecratione autem peracta,idem archiepiſcopus locauit eum in ſedem regni,dicens:Super thronum ſedis glorioſæ ſedeas,& iudicium & iuſtitiam in terra facias. Chriſtianus archiepiſcopus Moguntinus cum oleo ſanctificato dexteram eius foris inunxit,dicens:Conſecrare te dignetur omnipotens Deus,in regem Romanorum, qui Dauid per manum Samuelis Prophetæ inungi iuſsit ſuper populum Hebræorum. Arnoldus archiepiſcopus Treuerorum manus ſuper caput eius impoſuit,dicens:Deſcendat ſuper te ſpiritus ſapientiæ,intelligentiæ, ſcientiæ. pietatis, fortitudinis & conſilij,repleariſq́; ſpiritu timoris Domini. Ludouicus comes Palatinus Rheni,archidapifer regni,globum aureū in manus illius poſuit,dicens:Accipe globum ſphæricum,ut omnes terræ nationes Romano imperio ſubijcias,& Auguſtus glorioſus appellari ualeas. Marchio Brādenburgēſis Camerarius regis,annulum in manum tradidit,dicens:Accipe ſignaculum Monarchiæ,ut Romanum imperium in ſuo uigore conſerues, & inuicta uirtute ab omni Barbarorū incurſu defendas. Dux Saxoniæ regis enſifer gladium ei dedit,dicens:Accipe ſceptrum regium,ut rebelles ſeuera correptione potenter affligas, omnesq́; beneuolos in tranquilla pace gubernes. Rex autem Bohemiæ pincerna imperij, de conſenſu archiepiſcopi Colonienſis,coronam argenteam capiti regis impoſuit,dicens:Accipe diadema ſplendidū,ut ſis uirtuoſis actionibus adeò choruſcus in terris, quatenus merearis coronā æternæ felicitatis habere in cœlis. Amen Octauam poſt hęc ibidem duxit ſolennem. Omnes autē inferiorū partiū principes & nobiles obedientiam ei præſtiterunt, præter quoſdam caſtellanos adhuc Friderico fideles. Inter quos fuit caſtellanus de Keiſerſuuerde,quem rex Vuilhelmus obſidione circumcingens ſuperare non potuit,quoniam ſe fortiter defendit.

Vuilhelmus fit rex Romanorum

Aquiſgrani coronatur rex.

Archiepiſcopus Colonienſis.

Archiepiſcopus Moguntinus.

Archiepiſcopus Treuerenſis.

Comes Palatinus

Marchio Brandēburgenſis.

Dux Saxoniæ.

Rex Bohemiæ.

Keiſerſuuerde obſidione uallatur

Fridericus Imperator obijt.

Anno Volpoldi abbatis 6. qui fuit dominicæ natiuitatis 1250. indictione 8,obijt Fridericus Imperator ſecūdus apud Tarentū,anno ætatis ſuę 57. relinquens

relinquens duos filios:alterum, regis Hieroſolymorum Conradum nomi- ne,quem dudum Rom.regem deſignauerat,licet de Alemania fuerit expulſus. Alterum,ex concubina,Manfredum nomine,qui regnum Apuliæ patre mortuo inuaſit, fratre ſuo renitente:ſed non diu regnauit.

Eodem anno obijt Hermannus epiſcopus Herbipolenſis cui ſucceſsit Eringus de Reinſtein,& præfuit annis 16. in multa turbatione & diſcordia, quam habuit cum ciuibus ſuis Herbipolenſibus. *Hermannus.*

Hoc ipſo anno hyems fuit aſperrima nimiſq; diuturna,niuibus & glacie nimium abundans: quibus tandem reſolutis in aquam, maxima inundatio fuit ſubſecuta,quæ multa ædificia ſubuertit. *Hyems longa.*

Anno Volpoldi abbatis 7.dominicæ autem natiuitatis 1251. Conradus rex,filius quondam Friderici imperatoris ſecundi,regnum Apuliæ ſuſcepit, & proximo deinde anno moritur, ueneno(ut creditur)extinctus, Manfredo ſuo(ut diximus)fratre procurante. *Conradus fit rex in Apulia.*

Eodem anno obijt archiepiſcopus Moguntinus,cui ſucceſsit & præfuit annis nouem uir magnaminus & multũ prouidus, nomine Gerardus,qui partes Vuilhelmi regis,ut cæteri,tuebatur. *Christianus.*

Anno Volpoldi abbatis octauo, dominicæ autem natiuitatis milleſimo ducenteſimo quinquageſimo ſecundo, indictione 10. 14 calendas Aprilis, obijt S. uirgo Iutta, olim pediſſequa B. Eliſabethæ de Marpurg, Landtgrauiæ, Thuringiæ & Haſsiæ, de qua,ſuprà dictum eſt. Hæc ſancta uirgo multis ſignis & miraculis tam in uita quàm poſt mortem claruiſſe perhibetur, quæ omnium uirtutum & operum dominæ ſuæ,cùm adhuc in humanis ageret,conſcia fuit,& ſtudioſa cooperatrix in omnibus,eamq; pro uiribus imitari uſq; ad mortem conſtantiſsimè curabat. *S. Virgo Iutta obijt.*

Eodem anno,4 calendas Decembris,obijt Ibanus monaſterij mei Spanheimenſis ſextus abbas, cui ſucceſsit Ioannes de Sthonberg cantor,& præfuit annis 12 menſibus 4. diebus 21. *Ibanus abbas.*

Anno Volpoldi abbatis nono, uentus magnus & horribilis fuit, qui in diuerſis locis multa ædificia ſubuertit,arbores robuſtiſsimas cum radicibus de terra plures euulſit, & cum infinitis damnis multos homines oppreſsit. *Ventus magnus.*

Eodem anno Manfredus, Friderici quondam imperatoris,ex concubina matre filius, Conrado priori anno(ut ferunt)ueneno interempto, regnum Siciliæ occupauit,& annis paucis uiuens obtinuit. *Manfredus dux.*

Anno ſequenti, qui fuit Volpoldi abbatis 10. dominicæ autem natiuitatis 1254. indictione 12. obijt Innocentius papa quartus,& uacauit ſedes Apoſtolica propter diſcordiam fratrum annis duobus. *Innocentius papa.*

Eodem anno,in menſe Februario, ciues Vuormatienſes & Moguntinenſes,qui multo tempore in diſſenſione mutua ſteterunt,perpetuã inter ſe pacem,concordiã & confœderationẽ ſanxerunt. His quoq; tẽporibus Emicho comes de Liningen, frater Epiſcopi Spirenſis, hoſtilem animum gerens contra Richardum epiſcopum Vuormatienſem,eum capere omni ſtudio laborabat: qui ciuium ſuorum auxilio defenſus,& in Vuormatiam intromiſſus,quamuis ante hac in diſcordia cum ciuibus fuerit,minas illius euaſit. Magnus iſtis temporibus in regno tumultus fuit,& uariæ diſſenſiones, quia non omnes Vuilhelmi regis Rom. partes ſequebãtur. Richenſtein caſtellum iuxta Rhenum, non longè à Bacheracho, eodem tempore cum alijs certis munitionibus in uicino per Vuilhelmum regem ſuprà dictum,& ſuos fautores,obſidione uallatum,captumq; fuit. *Mogũt. & Vuormatienſes.* *Emicho comes de Liningen.*

Anno prænotato,cùm ciuitates harũ partiũ cũ Vuilhelmo rege ſentiẽtes,

ut Moguntia, Vuormatia, Franckofordia, Bopardia, Vueſalia, Bingia, Oppenheim, Geilenhauſen, Fridberg, Friſlaria, & quædã aliæ, ipſo in partibus inferioribus exiſtente, non haberêt contra ſuos aduerſarios defenſores: conſilio apud Moguntiam in die S. Margarethæ uirginis & martyris habito, ſe mutuò firmiſsima confœderatione iunxerunt, ad defendendum contra quoſcunq́, omnia thelonea quę habebant pro communi pace deponentes.

Conuentus principum in Vuormatia. Anno Volpoldi abbatis 11. dominicæ autem natiuitatis 1255. rex Vuilhelmus conuentum quorundam principum habuit in Vuormatia, ubi nun cij ac legati complurium ciuitatum miſsi adfuerũt. Quadam uerò die cùm *Regina capitur.* regina uxor eius de Vuormatia ad caſtrum Trifels, quod eſt modò ducis Alexandri, non procul à Landaugia, cum honeſta comitiua pergeret per Hermannũ militem de caſtro Rieberg, unà cum comite de Vualdeck, & quibuſdam alijs, capta, ad præfatum caſtellum Rieberg perducta eſt, quam captiuam aliquandiu tenuit, poſtea ſpoliatam omnibus clenodijs ſuis & rebus, abire permiſit, in ſcandalum regis & patriæ totius non modicum.

Eodem anno poſtea, quoniam ſedes Apoſtolica per biennium ferè uacauerat, non ſine multarum periculo animarum, tandem electus eſt in papam à cardinalibus Alexander quartus, natione Campanus, & ſedit annis ſex, & menſibus totidem, qui ſanctam Claram ordinis Minorum canonizauit. *Alexander fit papa.*

Anno Volpoldi abbatis 12. qui fuit dominicæ natiuitatis 1256. Vuilhelmus rex Romam pro corona imperiali proficiſci ſtatuit, cùm ecce ſubitò gens inquietiſsima Phryſonum, tumultu concitato rebellare cœpit, & fines *Vuilhelmus rex contra Phrysones.* Hollandiæ ingreſſa, rapinis & incendio omnia deuaſtare. Verùm cernens rex, eorum ferocitatem non aliter quàm ferro domandam, congregato ſuorum ingenti exercitu contra eos in fine huius anni, hoc eſt 5. calendas Ianuarij progreditur, & multa eis incommodorum genera oſtendens, eos in manu ualida ſuperauit contra impetum eorum caſtro Corenburg conſtructo. Poſt hæc ulterius progreſſus, cùm hyemis aſperitas glaciem aquis ſuperduxiſſet atq́; paludibus, inſidens equo, ſolus exploraturus omnia hoſtium (ut putabat) ſecreta, præceſsit exercitum: cùm ecce glacie confracta, in paludinoſo uado equus merſus hærebat, non ualens progredi quoquam. Quod Phryſones, qui in arundinetis latitabant cernentes, concurrunt, ipſumq́; regem neſcientes interficiunt, anno regni eius 7. comitatus Hollandiæ primo & uiceſimo, ætatis autem 27. & in domo quadam ſepeliunt. Sed poſtea corpus eius ad Mittelburg translatum, in quodam cœnobio honorificè tumulatum eſt. Poſt eius mortem Florentius filius eius, puer ſex menſium, comitatum Hollandiæ ſuſcepit, & eum annis fermè 40. gubernauit, mortemq́; patris ſui uindicauit, multa cum Phryſonibus bella geſsit, & plures ex eis cepit & occidit. *Florentius comes Hollandiæ.*

Anno Volpoldi abbatis 13. qui fuit dominicæ natiuitatis 1257. poſt mortem Vuilhelmi regis Rom. conuenerunt principes ad nouum regem inſtituendum: ne ſi diutius negligerent, impedimẽtum aliquod iuris ſui paterentur, diſcordantes autem ab inuicem duos elegerunt. Nam Conradus archiepiſcopus Colonienſis, & Gerardus archiepiſcopus Mogũtinus, Richardum Cornubiæ comitem, fratrem regis Angliæ, in regem elegerũt. Arnoldus autem archiepiſcopus Treuerenſis, cum cæteris principibus ſibi adhærentibus, Alphonſum regem Caſtellæ in Regem Rom. eligens, ſolẽnes ad eum nuncios miſit, orans, & quantocius pro regni gubernaculis ſuſcipiendis ad Rheni partes uenire dignaretur, promittens ſe conſilium & auxilium pro uiribus *Principes in electione discordant.* *Alphonſus rex Caſtellæ eligitur in regem Romanorum.*

ſuiribus impenſurum. At uerò rex Alphonſus uel contemnens, uel non curans, Rom. imperium donatos magnis muneribus nuncios cum honore remiſit Promittens ſe oportuno tempore cum ſuorum exercitu ſubſecuturũ. Verùm ſuo regno contentus, quia Philoſophus & Aſtronomus excellentiſsimus fuit, ad Alemaniam uenire contempſit, nec ſe in aliquo de Rom. regno gubernando intromiſit, præter ſolum titulum, quem ob eligentium honorem, ad tempus in literis ſuis retinuit. Porrò Richardus comes præfatus per Conradum archiepiſcopum Colonienſem ex Anglia euocatus, in Alemaniam uenit, & in Franckofordia electus, libens imperium aſſumpſit, & cum magno ſuorũ tripudio in eccleſia beatæ Mariæ ſemper uirginis Aquiſgrani, ab eodem archiepiſcopo in regem cõſecratus fuit. Deinde fauore & ſuffragio ſuorum principum à Colonienſibus, Bopardienſibus, Vueſalienſibus, Franckofordienſibus, Vuormatienſibus, Spirenſibus, & multis alijs ciuitatibus, pro uero regno cum magno honore fuit ſuſceptus, & cum ingenti pompa in his partibus circumductus: cumq; per omnes ciuitates Rheni aſcendens iter faceret uſq; ad Baſileam, & pecuniæ pro adeptione regni nimis prodigaliter expenſæ iam iamq; deficerent, principes relicto eo omnes ad ſua redierũt, tacitè innuentes prędam ſe eatenus ſecutos fuiſſe, non regẽ. Qui cernens ſe principum auxilio deſtitutum, nihil amplius proficere poſſe, commiſit Philippo de Falckenſtein, cuius ſororem ob nimiam pulchritudinem in uxorem duxerat, regnum Vuederauuiæ, & Philippo de Hoẽnfels Bopardiam & Vueſaliam cæteraſq; adiacentes ciuitates imperij, aſſumptaq; uxore in Angliam reuerſus eſt, nec ultra in Alemaniam uenit.

Richardus Cornubiæ comes in regem eligitur.

Rex à principibus deſeritur.

Anno præſcripto, 6. iduum Nouembris, obijt Richardus epiſcopus Vuormatienſis, qui multas cum ciuibus ſuis diſſenſiones habuit. Aduerſarium habuit Eberhardum de Badenberg, qui in principio à pleriſq; contra eum fuerat electus, quem Emicho comes de Liningen manu tenuit, qui omnes redditus epiſcopales extra Vuormatiam cedentes, manu uiolenta leuauit, & multa in illum mala commiſit. Mortuo autem Richardo atq; ſepulto, electus fuit in epiſcopum præfatæ eccleſiæ Conradus de Durckem, maioris eccleſiæ Moguntinæ Decanus, qui præfuit 22. diebus tantùm, & obijt, in eccleſia Moguntina ante altare ſancti Petri ſepultus. Poſt hunc fratres de capitulo, pro pace & utilitate eccleſiæ unanimiter elegerunt Euerhardum de Badenberg, præpoſitum eccleſiæ ſancti Cyriaci in Nuhuſen, habuitq; cum Vuormatienſibus contentiones.

Richardus.

Conradus electus obijt.

Euerhardus.

Anno Volpoldi abbatis 14. qui fuit dominicę natiuitatis 1258. Gerardus archiepiſcopus Moguntinus eccleſiam S. Catharinæ in Oppenheim, in eccleſiam parochialem erexit & fecit, concedens illi omnia iura quæ aliæ in dioeceſi parochiales eccleſiæ habent, ſuamq; dioeceſin ſecundum antiquos terminos à Vuormatienſi in eodem oppido ex teſtimonijs ſeniorum declaratos, coram omnibus clarè ſeparauit.

Eccleſia S. Catharinæ in Oppenheim.

Eodem anno Richardus Cornubiæ comes, priori anno electus per Conradum archiepiſcopum Colonienſem, Aquiſgrani in regem Rom. coronatus eſt, præſentibus Gerardo archiepiſcopo Mogũtino & certis alijs principibus, à quibus poſt coronationem ſuam (quemadmodum iam diximus) per omnes imperij ciuitates iuxta Rhenũ circumductus, negotia regni tractare cœpit, obedientiam ciuium accipiens, principum conuentus celebrauit, quouſq; tandem deſertus ab eis fuit.

Rex Aquiſgrani coronatur.

Anno Volpoldi abbatis 15. qui fuit dominicæ natiuitatis 1259. monaſterium ſancti Diſibodi ordinis noſtri in comitatu Spanheimenſi Moguntinę

diœceſis,iuxta oppidum Sobernheim,ab ordine noſtro tranſlatum eſt per Gerardum archiepiſcopū & canonicos eccleſiæ Moguntinenſis,& datum Ciſtercienſis ordinis patribus,quorum primus abbas nomine Ioannes,quaſi pro gratiarum actione ſuſcepti beneficij,de conſenſu fratrum ſuorum centum maldra ſiliginis annui cenſus perpetuis temporibus Moguntiam ſingulis annis præſtanda,ex redditibus eiuſdem monaſterij canonicis præfatæ eccleſiæ repromiſit,ut patet ex literis deſuper confectis, quarum datum eſt pridie nonarum Martij,anno prænotato,in Moguntia,coram multis teſtibus actum.

Albertus Magnus. Eodem anno Albertus cognomento Magnus,ordinis Prędicatorum,conuentus Colonienſis,natione Sueuus,uir undecunque doctiſsimus,prouiſione Alexandri quarti factus eſt epiſcopus Ratiſponenſis in Bauaria,cùm eſſet ætate annorum 66.ſed non diu poſtea reſignauit.

Arnoldus. Eodem quoque anno Arnoldus de Iſenburg,archiepiſcopus Treuirorū, in oppido Monſthabor dicto,anno pontificatus ſui 17.diem clauſit extremum,uir per omnia magnificus,qui multa pace belloq; ſtrenuè geſsit.Thuron caſtrum fortiſsimum biennio obſeſſum cepit.Treuericę urbis magnam partem muro de nouo pulcherrimè muniuit,monaſteriū Meinfeldiæ Confluentiamq; ſimiliter muro cinxit.Quo mortuo,& in maiori eccleſia Treuerenſi ante altare S.Trinitatis cum honore ſepulto,duo in diſſenſione à capitulo fuerunt electi,uidelicet Arnoldus de Sleyda, & Henricus de Bolandia: quorum electiones coram ſe Romæ in conſiſtorio contendentium

Henricus. Alexander papa quartus de conſilio fratrum caſſauit,& Henricum de Vinſtingē decanum Metenſem,per cardinales ut dicebatur)electum,in archiepiſcopum ordinauit,qui Treuerim ueniens cum pallio & literis apoſtolicis ab omni clero & populo ciuitatis pro archiepiſcopo ſuſceptus eſt;& præfuit annis 27.uir conſtans & magnanimus,qui optimè rexit eccleſiam ſuam, dominiaq; & redditus ualde ampliauit.

Vuormatia igne crematur. Anno quoque prænotato ultima die menſis Aprilis,iterum ciuitas Vuormatienſis igne caſuali accenſa, circa horam Completorij tota nocte arſit,& cum damno multorum quaſi pro medio conſumpta fuit.

Anno Volpoldi abbatis 16.qui fuit dominicæ natiuitatis 1260.indictione 3.obijt Gerardus archiepiſcopus Moguntinus:cui ſucceſsit Vuernerus

Gerardus. de Falckenſtein,maioris eccleſiæ præpoſitus,& præfuit annis 24 menſibus 6.uir excellens ingenio & prudentia, qui eccleſiam ſuam optimè rexit, & prouentibus multum ampliauit.

Eodem anno duo militares Iacobus de Lapide & Simon de Guntheim

Vuormatia. inimicitias aduerſus ciuitatem Vangionum publicas gerētes,multa ciuibus incommoda ſimul & damna intulerunt,alios captiuos abducētes,alios ſpoliantes,ſeu etiam mutilantes,donec tandem interueniente pecunia,& cap-

Prede. tiui liberati fuerunt,& inter diſsidentes reformata concordia.His enim temporibus cùm rex non eſſet in terris, qui motus prædonum reprimeret, omnia per tumultum,ſine lege,ſine ordine, pro libitu fiebant.

Inundationes. Hoc etiam anno magnæ & nimium periculoſæ inundationes aquarum fuerunt,maximè circa Rhenum,quæ domos & ędificia multa ſubuertentes nec hominibus pepercerunt,ita ut plures relictis domibus cum filijs & pecoribus ad montes confugerent.

Anno Volpoldi abbatis 17 dominicæ autem natiuitatis 1261.indictione

Conradus. 4.obijt Conradus de Hoēnſteden,archiepiſcopus Colonienſis,qui multas cum ciuibus ſuis contentiones in ſuo pontificatu habuit,in maiori eccleſia

Colonienſi

Colonienſi ſepultus, cui Engelbertus ſecundus de Valkenburg, præpoſitus S.Gereonis,per electionem capituli ſuccedens,præfuit annis fermè, quatuordecim,qui & ipſe multas & continuas diſſenſiones cum Colonienſibus habuit.

Eodem anno obijt Alexander papa quartus,cui Vrbanus quartus natione Gallus ſuccedens præfuit annis 3,menſe uno, diebus 14, qui feſtum corporis Domini noſtri Ieſu Chriſti quinta feria poſt octauas pentecoſtes quotānis celebrandum per totum Chriſtianum orbem inſtituit, & indulgentias in eius fauorem dedit.Regnum quoq; Siciliæ,quod Manfredus dux Sueuiæ filius quondam Friderici Imperatoris ſecundi,poſt Conradi fratris ſui obitum(ſicut diximus) occupauerat, Carolo comiti Prouinciæ, fratri regis Francorum contulit, eumq; per legatos de Gallia in Italiam euocauit, qui Siciliam fugato Manfredo,non ſine multorum ſanguine occupauit. *Alexāder papa.* *Vrbanus papa.* *Manfredus à Sicilia pellitur.*

Anno Volpoldi abbatis 18.qui fuit dominicæ natiuitatis 1262.obijt Richardus eremita, ſacerdos quōdam & monachus noſtri ordinis in Alſatia, in eremitorio ſuo iuxta Paſſenborn calendis Nouembris,hoc eſt in feſtiuitate omnium ſanctorum,qui multis annis duram in arctiſsima pœnitentia duxerat uitam. *Richardus eremita obijt.*

Eodē anno Vuernerus archiepiſcopus Moguntinus Philippus de Hoēfels,quem Richardus rex reuerſus in Angliam capitaneum in partibus Rheni conſtituerat,excommunicauit, ſupponens terram eius eccleſiaſtico interdicto,propterea quod curtes & bona clericorum Moguntinenſium in dominio ſuo ſita,nouis & inconſuetis exactionibus & precarijs nimium grauaret,ſæpiusq; admonitus noluiſſet deſiſtere. Verùm poſtea mutato propoſito,iniuſtas exactiones cleri præſumptas remiſit,factaq; inter eos concordia abſolutus fuit. *Philippus Hoenfels excommunicatur.*

Anno autem Volpoldi abbatis 19.qui fuit dominicæ natiuitatis 1263.ciues Colonienſes poſt longas contentiones,bella & damna Engelbertum archiepiſcopum ſuum in ciuitate exiſtentem,nihilq; tale ſuſpicantem, unà cum Theoderico de Valckenburg fratre eius,in quadā domo ſubitò concludentes,ad conditiones pacis compulerunt,quanquam nulla fuerit deinceps concordia inter partes illæſa conſeruata.

Eodem anno inter præfatum archiepiſcopum & comitem Iuliacenſem magna diſcordia fuit,quæ uſque ad arma ſuccreuit. Ad bellum itaque partium copiæ procedentes, archiepiſcopus auxilio Henrici Traiectenſis epiſcopi & Hollandinorum fretus,Iuliacenſes ſuperauit multis occiſis. *Comes Iuliacēſis*

Anno ſequenti qui fuit Volpoldi abbatis 20.dominicę natiuitatis 1264. fratres eremitæ regulæ ſancti Auguſtini,quos uulgus Auguſtinenſes appellat, Vuormatiam intrantes conuentum & cœnobium ſui ordinis, ibidem conſtruxerunt, epiſcopo Euerhardo conſentiente,ciuibusq; auxilia & ſubſidia conferentibus. *Auguſtinenſes intrant Vuormatiam.*

Eodem anno 11.calendas Maij,obijt Ioannes ſeptimus abbas monaſterij mei Spanhemenſis,cui ſucceſsit Petrus abbas octauus, & præfuit annis 25.& menſibus 4,qui eccleſiam in Genzingen, cum iure patronatus,decimis & omnibus prouentibus eius,anno regiminis ſui primo donauit canonicis maioris eccleſiæ Moguntinę,in perpetuā poſſeſsionem pro augmento præbendarum eorundem. *Ioannes abbas.*

Eodem quoque anno obijt Vrbanus papa quartus, & uacauit Apoſtolica ſedes menſibus quinque,uſque in ſequentē annum,propter diſcordiam fratrum. *Vrbanus papa.*

Anno

Anno ſequenti qui fuit Volpoldi abbatis 21. inchoatus: dominicæ autem natiuitatis 1265. poſteaquàm ſedes Apoſtolica quinque menſibus uacauerat, in ſummum pontificē electus fuit Clemens papa quartus, natione Narbonenſis, ex uilla ſancti Ægidij, & præfuit annis 3. menſibus 9. diebus 21, uir ſanctæ conuerſationis & prophetico ſpiritu (ut dicebatur) illuſtratus, qui Haduuigem quondam ducissam Poloniæ, uiduam miræ ſanctitatis, canonizatam, ſanctorum catalogo cum magno honore aſcripſit.

Clemens papa.

Volpoldus.

Eodem anno Volpoldus abbas graui tactus infirmitate, 5 calendas Martij diem clauſit extremum, bona confeſsione & ſacramentis eccleſiaſticis ſalubriter præmunitus, anno regiminis ſui 20. cum diebus totidem expleto, uir modeſtæ conuerſationis, & multum circa ſtatum rei familiaris ſollicitus: licet monaſterium in utroq; ſtatu ſuo tempore, etiam ſub alijs quibuſdam abbatibus non parum defecerit, quemadmodum in ſequentibus dicemus.

DE IOANNE, HVIVS MONASTERII ABBATE XXVI. *qui præfuit annis 10. menſibus 3. diebus 4. & uarijs geſtis illius temporis.*

MOrtuo atq; ſepulto Volpoldo abbate, anno ac die præſcriptis, iuxta morem eccleſiaſticæ traditionis, fratres huius monaſterij, ne uiduitatis ſuæ diu cogerentur deplorare incommoda, diem pro noui paſtoris electione conſtituentes, penultimam menſis Februarij, in ipſa conuenerunt, præmiſsiſq; orationibus cōſuetis, & reliquis quę in actu electionis fieri conſueuerunt, poſt uarios inter ſe tractatus habitos, tādem maior & ſanior pars Ioannem priorem huius cœnobij in abbatem elegit, cæteris in diuerſos, alios diuiſis, qui tamen electioni maiorum cedentes, omnes in eum unanimiter conſenſerunt. Electus autem, & per epiſcopum Spirenſem Hēricum de Liningen confirmatus, ac ſecundum laudabilem conſuetudinem ſolenniter ordinatus, præfuit huic monaſterio Hirſaugienſi in ordine abbatum ſextus & uigeſimus, annis 10. menſibus 3. & 4. diebus. Hic natione Bauarus erat, qui ſub Euerhardo huius cœnobij abbate 23. monachus factus ac dein de prior ſub Volpoldo prædeceſſore ſuo conſtitutus, diſciplinam debilem quam reperit, continuauit. Tandem uerò abbas ordinatus, regularis obſeruantiæ integritatem parum curauit, ſed potius externa ſequebatur, pompas imperij & gloriæ uanitatem. Inter abbates ſui temporis non erat ultimę reputationis, propter famam percelebrem monaſterij Hirſaugienſis, quam piorum abbatum ſanctitas, non facilè delebilem dudum multis laboribus & abſtinentijs acquiſiuit. Ordinis enim noſtri ſacratiſsimi patris Benedicti obſeruantia, tempore huius abbatis, in omnibus penè monaſterijs Germanicæ nationis uſq; adeò defecerat, ut priſtinæ inſtitutionis ueſtigium nullum in moribus cerneretur. Omnia corrupta erant, omnia collapſa, monachi ſimul cum abbatibus in præcipitium uiciorum corruerunt. Nemo hanc ordinis noſtri deformationem curabat, nemo cōdoluiſſe uiſus eſt, non rex, non papa, non principes, non deniq; præſul ullus de monachorum reformatione quippiam cogitauit. Tam enim publicæ fuerunt tranſgreſsiones monachorum, ut licitæ putarētur. Vnde factum eſt, ut abbatum huius monaſterij geſta & actitata, ad noſtram memoriam abhinc uſq; ad Friderieū abbatem 37. pauciſsima ſint deducta, propter temporum obſcuritatem & negligentiam, ignorantiamq; monachorum.

Ioannes abbas.

Vita & origo Ioannis abbatis.

Ordinis noſtri deformatio.

Anno prænotato, quo Ioannes electus fuit in abbatem, Iringus epiſcopus Herbipolenſis & clerus, multas iniurias à ciuibus ſuſtinuerit, pro quibus

Ciuitas Herbipolenſis.

tandem

tandem ipſi ciues in ducentis & duobus milibus argenti marcis ſatisfacere & ad obedientiam redire compulſi ſunt.

Anno Ioannis abbatis 1. qui fuit dominicæ natiuitatis 1266. obijt præfatus Iringus de Reinſtein, primus & quadrageſimus epiſcopus Herbipolenſis, uir conſtans & bellicoſus & magnanimus, cui ſucceſsit Bertholdus de Sternberg, & præfuit annis quaſi 18.

Iringus epiſcopus Herbipolenſis obijt.

Eodem anno Carolus rex Siciliæ ab Vrbano papa conſtitutus, Manfredum regem & Sueuiæ ducem Friderici Imperatoris ſecundi filium, non longè à Beneuento ſuperatum, crudeliter interemit. Quo mortuo Conradus quem Itali Cōradinum appellabant, Friderici quondā Imperatoris ex Conrado filio nepos, adoleſcens pulcherrimus, dux Sueuiæ ultimus, regnū Apuliæ iure paternæ hæreditatis repetijt, ſed per Clementem papam 4. & Carolum Prouinciæ comitem (de quo ſuprà diximus) cum iniuria repulſus, ad regnum non peruenit, imò poſt biennium ab ipſo Carolo miſerabiliter occiſus fuit.

Manfredus rex interimitur. Conradus dux Sueuorum.

Anno autem Ioannis abbatis 2. qui fuit dominicæ natiuitatis 1267. fundatum eſt in ciuitate Spirenſi monaſterium fratrum prædicatorum S. Dominici, eleemoſynis ciuium ac aliorum fidelium, cum cōſenſu Henrici eiuſdem ciuitatis epiſcopi.

Cōuentus prædicatorum Spiræ.

Eodem anno maxima inter ciues & conſulatum Colonienſis ciuitatis ſeditio fuit exorta. Nam cùm rectores ipſius urbis ciues grauare uiderentur inſolitis precarijs & exactionibus, ciues prauorum conſilio uſi, ſe conſolatui temerè oppoſuerunt, & concitata ſeditione grauiſsima, proruentesq́ ad arma, ſe mutua congreſsione in ipſa ciuitate petentes armis uulnerarūt, non paucis utrobique occiſis.

Colonienſium ciuium ſeditio.

Anno Ioannis abbatis 3. dominicæ natiuitatis 1268. Conradus Friderici Imperatoris ex Cōrado filio nepos, dux Sueuiæ ultimus, collecto ex Alemania, & undecunque potuit auxiliatorū exercitu, Apuliam contra Carolum ingredi ſtatuit, & regnum recuperare paternum. Quem Carolus in finibus Albani agri ſuperatum cepit, & nobiliſsimum iuuenem crudeliter interfecit. In quo illuſtrium Sueuiæ ducum genealogia defecit, in qua Romanum imperium pluſquàm centum & uiginti annis tutò quieſcens, incrementa ſui accepit.

Eodem anno pridie nonarum Iunij, obijt Henricus Traiectenſis epiſcopus, anno pontificatus ſui 25. cui ſucceſsit Ioannes de Naſſauu. His temporibus milites ad inuicem dimicantes nocturno tempore in partibus Hollandiæ cum armis in aëre apparuiſſe feruntur. Quòd prodigium magna gentis illius calamitas ſubſecuta fuit. Surrexit enim uulgus indomitū contra principes & nobiles, terræ, & conſpiratione facta omnes extinguere ac penitus delere nobiles unanimi conſenſu decreuit, ſibiq́ omnimodam uindicare libertatem. Conuenientes igitur in maxima multitudine armati, exercitum ingentem produxerunt: uenientesq́ Traiectum, à ciuibus ut defenſores libertatis libēter admiſsi ſunt, qui ſtatim omnes nobiles de ciuitate cum ignominia eiecerunt, bonis eorum in pauperes & egentes diſtributis. Inde progredientes oppida, caſtella & munitiones nobilium multas obtinuerunt, & quaſdam funditus deſtruxerunt. Deinde cùm oppidum quoddam Harlem nomine in Gelria ſitum fortiter obſidione uallarent, oppidani induſtria cuiuſdam militis, auxilioq́ pontificis Traiectenſis præfati & comitis Gelrenſis uſi, confœderatos illos Sotulariæ factionis bello uicerunt, multis captis, pluribus occiſis. Et ſic ad nihilum redacta Sotularia ruſticorum ſocietas euanuit.

Epiſcopus Traiectenſis. Bellū ruſticorum. Confœderationis Sotulariæ finis.

nuit. Anno Ioannis abbatis 4. dominicæ autem natiuitatis 1269. magna inter Bertholdum epiſcopum Herbipolenſem & comites de Henneberg, caſtello, & Hoẽnloe, diſſenſio fuit exorta, qua ſucceſsiuè nimium creſcente, tandem ad arma uenerunt, initoq́ certamine iuxta oppidum Kitzingen multi ab utraque parte uulnerati ceciderunt.

Bellum apud Kitzingen.

Proſcripti ex Colonienſibus.

Eodem anno quidam de ciuitate Colonienſi proſcripti, ad Engelbertum Bonnæ morantem confugerunt, à quo benignè ſunt recepti, pro eo quod cum Colonienſibus non bene concordaret. Qui conſilio accepto Coloniã noctu accedentes per occultum meatum ſub terra, per quendam precio factum intrare uolentens, ciuitatem tradere in manus ipſius pontificis laborabant. Sed conſilio detecto nihil profecerunt, licet multi hac occaſione mala perierunt.

Anno Ioannis abbatis quinto, dominicæ natiuitatis milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo, Clemens papa quartus moritur, uacauitq́ ſedes ferè ad biennium.

Clemens papa obijt.

Eodem anno inter Engelbertum archiepiſcopum Colonienſem & ciues, pax & concordia, mediante Alberto Magno Ratiſponenſi epiſcopo, facta eſt.

Hoc ipſo anno multæ ſeditiones in ciuitatibus diuerſis, & bella inter principes terrę plura fuerunt, non ſolùm in Alemania, ſed in omnibus prouincijs adiacentibus, & multa milia hominum ceciderunt.

Anno ſequenti, qui fuit Ioannis abbatis 6. dominicæ autem natiuitatis 1271. indictione 14. poſt biennalem uacationem ſedis apoſtolicæ, cardinales in pontificem Romanum elegerunt archidiaconum Leodienſem, Theobaldum nomine, eo tempore in Aſia cum exercitu Chriſtianorum contra infideles pugnantem: quem Viterbium euocantes papam creauerunt, dictusq́ eſt Gregorius decimus, & præfuit annis 4. uir tanto dignus honore, ſi tamen mortalis homo dignus cenſeri debeat tenere in terris locum & uicariatum Domini noſtri Saluatoris in cœlo præſidentis. Conſilium generale Lugduni celebrauit anno pontificatus ſui ſecundo, in quo multi cardinales, archiepiſcopi, epiſcopi, abbates, alijq́ diuerſi gradus prælati comparuerunt: multa ad electionem ſummi pontificis, ad expeditionem in Saracenos, ad unionem Græcæ Latinæq́ eccleſiæ, & ad pacem Chriſtianorum pertinentia maturè ſtatuentes. Ibi comparuit Palæologus Imperator Conſtantinopolitanus cum magno comitatu, quia tertiadecima uice in ſententiam Romanæ eccleſiæ Græcos ſuos toties deficientes conſilio neceſſario pertraxit.

Gregorius papa.

Cõſilium ſit Lugdunenſe.

Anno Ioannis abbatis 7. dominicæ natiuitatis 1272, obijt Henricus de Liningen epiſcopus Spirenſis ſeptimus & quadrageſimus, in die S. Priſcæ uirginis, hoc eſt 15. calendas Februarij: ſepultus in maiori eccleſia Spirenſi, ſub marmore albo: cui ſucceſsit Fridericus de Bolandia, ex ſorore nepos, 4 nonas Martij, & præfuit annis fermè 30, uir bonus & ſtrenuus, qui bene rexit eccleſiam.

Henricus Spirenſis obijt.

Eodem anno obijt Engelbertus ſecundus, archiepiſcopus Colonienſis quinquageſimus primus, Bonnæ in eccleſia ſancti Caſsij ſepultus. Cui ſucceſsit Siphridus de Vueſterburg, & præfuit annis 24. menſibus 5. uir laborum patiens & belli non ignarus.

Engelbertus.

Anno Ioannis abbatis 8. dominicæ autem natiuitatis milleſimo centeſimo ſeptuageſimo tertio, Gregorius papa 10. audiens diſsipationem Rom. imperij, & ſpolia deprædationesq́ in Alemania nimias, quæ Imperatore

nullo

nullo exiſtente fiebant, mandauit principibus, ut infra tempus certum, iuxta facultatem ſibi traditam, regem imperio idoneum eligerent: alioquin ipſe Romano uellet imperio de rectore prouidere. Conuenientes ergo anno præſcripto apud Frāckofordiā principes, poſt multos uarioſq; tractatus, in regem Rom. tandē unanimiter elegerūt Rudolphū de Habſpurg, tunc abſentem, & Baſileam cum magno exercitu obſidētem. Qui mox ut audiuit ſe in regē Rom electū, ſoluta obſidione, cum magno apparatu ad Franckofordiam uenit, deſcendenſq; cum principibus ad Aquiſgranū, munus conſecrationis ex more ſuſcepit. Ibi principes iūrata pace & obedientia in manibus noui regis, ſua ab eo feudalia ſuſceperunt, promittētes ei contra quoſcunq; firmam fidelemq; pro uiribus aſsiſtentiā. Rudolphus itaq; regno ſuſceptus ſtrenuè regnauit annis 18. & mēſibus 10. Pacem reformauit in terra, prædones cōpeſcuit, & multa eorū præſidia munitioneſq; deſtruxit, reparauit collapſum pro uiribus imperium, & plura quæ fuerant alienata à regno, in breui ſuo labore & induſtria recuperauit. Vxorem habuit Eliſabeth filiam Burchardi comitis de Haierloch, de qua genuit filios tres & quatuor filias. Primus filius fuit Albertus, quem poſtea ducē Auſtriæ fecit, qui Adolpho in regno Rom. ſucceſsit, ut ſuo loco dicemus: à quo Maximilianus rex noſter illuſtris, cum omnibus Auſtriæ ducibus qui in terra fuerunt, deſcendit. Secundus filius Hartmannus non longè à Baſilea in Rheno fuit ſubmerſus. Tertius filius fuit Rudolphus comes de Habſpurg, & dux Sueuiæ, qui filiam Odachari regis Bohemiæ duxit uxorem. Prima autem filiarū nupſit Vuenceslao fratri regis Bohemiæ. Secunda nomine Mechtildis, Ludouico comiti Palatino Rheni. Tertia, Alberto duci Saxoniȩ. Quarta uerò, regi Apuliȩ. Rudolphus itaq; rex inclytus de ciuitate in ciuitatē cum exercitu pro grediens, ut uerus dominus ubiq; ſuſcipitur. Pater autem Rudolphi regis fuit Albertus comes de Habſpurg, qui quondā fuit Landtgrauius Alſatiæ, capitaneuſq; ciuitatis Argentinēſis, uir bellicoſus, cuius multa feruntur bella fortiter geſta: poſt cuius mortē in locum eius ipſe conſurgens ſicut leo in medio paſtorum, ita cunctos aduerſarios ſuperauit ſine timore. Comitatum Kyburg, Baden, & Mersburg de manu comitis Sabaudiæ bellico apparatu adhuc comes uendicauit, & Molenberg, Gretzingē, Durlach, & magnā partem Sueuiæ obtinuit. Anno Ioannis abbatis 9. qui fuit dominicæ natiuitatis 1274. Euerhardus comes de Vuirtenberg comes de Monsfort, comes de Helffenſtain & comes de Dockenberg, cum alijs undecim comitibus, certiſq; nobilibus, Rudolphū regem conſpiratione facta aut capere, aut interficere ſummopere laborabant. Contra quos magnum produxit exercitum: omneſq; uicit, & ad obedientiam ſibi & imperio perpetuo obligauit, pacemq; in omni terra circumquaq; ab Italia uſq; in Angliam itinerātibus firmiſsimā reſtituit. Cumq; principes ad inſtantiā Romani pontificis regem ſæpe admonerēt, quatenus pro corona imperij Romam proficiſceretur, reſpondebat: Multos Alemanorū reges Italia conſumpſit, non ibo Romam, Rex ſum, Imperator ſum, nec minus pro utilitate reipub. me facturū cōfido, quàm ſi Romæ fuiſſem coronatus. Regnans itaq; annis (ut diximus) fermè 19. imperij coronam à ſummo pontifice non accepit, ex cauſa quam dixit.

Rudolphus rex Roma. eligitur.

Filij Rudolphi regis.

Filiæ regis.

Albertus comes pater regis.

Kyburg comitatus.

Anno Ioānis abbatis 10. dominicæ autē natiuitatis 1275. Rudolphus rex circa feſtū aſſumptionis B. Mariæ ſemper uirginis, cū magno exercitu profectus eſt in Bohemiā contra Odacharū regem, terras imperij occupātem. Mortuo enim priori anno ſine liberis duce Auſtriæ, ducatuq; ipſo cum comitatibus Thirolis & Carinthiæ, Romano imperio uacante, Bohemorum rex prædictus, terras ipſas quodam iure hæreditario allegato, ſine imperij

Expeditio regis in Bohemiam.

Ducatus Auſtriæ imperio uacat.

authoritate inuadens occupauit. Rudolphus autem in regem Rom. ſublimatus, ipſum per literas admonuit, ut iniuſtè ablata imperio reſtitueret, alioquin periculum expectaret. Cuius mandata contemnens, aſtantibus dixit: Videte rem nouam, comes de Habſpurg, qui exercitus noſtri capitaneus & ſeruus maieſtatis noſtræ fuit, nobis mandata direxit ut dominus. Per coronam noſtram, non erimus obedientiarij eius. Vnde commotus rex Rudolphus, producto in Bohemiã exercitu, eum bello ſuperauit, & ad pacta ſubiectionis coëgit, quem poſtea (ſicut dicemus) promiſſa uiolantem, anno regni ſui quarto rurſus prælio ſuperans occidit, & ducatũ Auſtriæ filio dedit.

Rudolphus regẽ Bohemiæ ſuperauit.

Eodem anno Gregorius papa 10, obijt, Aretij ſepultus: cui in põtificatu ſucceſsit Innocentius 5, & præfuit menſibus tãtum ſex, uir optimus, de quo omnia bona ſperabantur. Hic Petrus de Tarantaſia, fuit antea uocatus, ordinis fratrum Prædicatorum S. Dominici, Theologus doctiſsimus, qui ſuper quatuor libros Sentẽtiarum, & quædam alia, profundiſsimè ſcripſit, & papa factus omni ſtudio pacem reformare in Italia ſtuduit.

Gregorius papa.

Anno quoq; dominicæ natiuitatis prænotato, Ioannes huius cœnobij Hirſaugienſis abbas ſextus & uigeſimus, febrium graui moleſtia tactus, tertio die nonarum Iunij, ab hac mortali uita migrauit ad æternam, anno regiminis ſui decimo, cum tribus menſibus, quatuorq; diebus exacto, cuius corpus in maiori monaſterio eſt humatum.

Ioannes abbas.

DE VOLANDO, HVIVS MONASTERII ABBATE 27. *qui præfuit annis 6. menſibus 8. diebus 14. ac uarijs geſtis.*

POſt mortem Ioannis 26. huius monaſterij abbatis, quæ contigit (ſicut diximus) tertio nonas Iunij, anno dominicæ natiuitatis 1275. eodẽ die poſt ſepulturam eius, conuenientes ad locum capitularem fratres paſtore carentes, poſt multos uarioſq; tractatus inter ſe habitos, Volandum quendam eiuſdem loci monachũ, in abbatẽ elegerunt: qui mox confirmatus & ordinatus à Friderico de Bolandia epiſcopo Spirenſi, præfuit huic monaſterio annis 6. menſibus 8. diebus 14. homo penitus inutilis, diſsipator ſubſtãtiæ monaſterij, qui uoluptates ſectabatur & ſolatia carnis: cui de obſeruãtia regulari nõ erat cura, de regimine publicæ honeſtatis & profectus cogitatio nulla. Natione fuit Alſaticus, non longè ab Argentina oriũdus, qui de monaſterio Gengenbach, ſub domino Ioanne abbate, neſcio qua occaſione uenit ad Hirſaug. ſuſceptuſq; à fratribus ad conuentum, unus ex ipſis factus eſt. Mortuo autem abbate Ioãne, ingenio & arte in eius locũ ſuffectus, male rexit, & multa bona monaſterij in paucis annis diſtraxit impignorando, uendidit & alienauit.

Volandus.

Origo & uita Volandi abbatis.

Anno nanq; regiminis ſui 2. uti dicemus, decimam ualde proficuam alienauit iniuſtè, ac ſine conſenſu diœceſani & fratrum.

Anno Volãdi abbatis 1. qui fuit dominicæ natiuitatis 1276. Cùm Odacharus rex Bohemię pacta, quę anno priore Rudolpho regi Rom. promiſerat, nõ ſeruaret, denuò ipſe rex Rudolphus cum magno exercitu Bohemiã ingreſſus, Odacharũ bello ſuperans occidit, & totũ regnũ ſuæ dirioni ſubiugauit. Porrò ducatũ Auſtriæ, imperio (ut ſuprà diximus) unà cum Stiria & Carinthia, filio ſuo primogenito nomine Alberto cõtulit, ipſumq; de cõſenſu principũ, ex comitũ numero in collegiũ ducum collocauit: & ſic domus Auſtrię ducatus, ad comites de Habſpurg imperiali munificẽtia deuenit, & peneſeos manet uſq; in pręſentẽ diẽ. Ab hoc Alberto duces Auſtrię uſq; ad Maximilianũ qui hodie regnat, & filium eius Philippum Brabãtiæ ducem, omnes per ordinem deſcenderunt, quemadmodũ in ſequentibus dicemus.

Odacharus rex Bohemiæ occiditur.

Comites de Habſpurg, fiunt duces Auſtriæ.

Anno prænotato obijt Innocentius papa quintus, ordinis fratrum Prædicatorum

Innocentius papa obijt.

dicatorum, Romæ in eccleſia Lateranenſi ſepultus. Huic in pōtificatu ſucceſsit Othobonus patria Genuenſis, S. Hadriani diaconus cardinalis, Innocentij papæ nepos, dictus Adrianus quintus, & præfuit menſe uno, diebus decem, & obijt Viterbij ante munus conſecrationis, in conuentu fratrum Minorum ibidem ſepultus. Iſte pontifex Rudolphum regem per literas & nuncios in Italiam uocat, ad comprimendam Caroli regis Siciliæ potentiam: qui oblitus beneficiorū Innocentij papæ 4. qui regnum legitimis ablatum hæredibus Conrado & filio eius Conradino, ſibi contulerat, Romæ omnia pro arbitrio agebat, Deo iniuriam illorum uindicante. Verùm Rudolphus Bohemico implicitus bello, pontifici ſatisfacere non potuit. Adriano quoq; infra dies 40. mortuo, Petrus epiſcopus Tuſculanus, patria Vlixibonenſis, in pontificatu ſuccedens, Ioannes 21. eſt uocitatus, & præfuit menſibus 8. quo tandem mortuo, Viterbij noua ſuper eum camera ruente, ſedes Apoſtolica ſex mēſibus uacat. In medicinis & philoſophia doctiſsimus erat, & multa ſcripſit. E quibus ſummula quædam extat, quam Theſaurum pauperum appellant, opus profectò iucundum, delectabile, & in medicinis non inutile. *Adrianus papa.*

Anno Volandi abbatis 2. qui fuit dominicæ natiuitatis 1277. ipſe Volandus abbas conuiuijs & uoluptatibus nimiū deditus, monaſterij ſubſtantiam prodigaliter amicis ſuis & conſanguineis alijſq; inutilibus perſonis diſtribuendo expēdens, cùm pecuniæ deficerent, res cœnobij immobiles detrahere & alienare cœpit. Et in primis quidē decimā cum omni prouentu in Elmendingē & Vuyl partem mediā uendidit in graue & perpetuum huius monaſterij diſpendium: ipſamq; pecuniam in uſus ſuorū expendit, non ad profectū poſteritatis, quemadmodum oportuerat. Alia quoq; nonnulla monaſterij bona immobilia, tēpore ſui regiminis alienauit: quorū nomina in obliuionem duxit nimia intercapedo temporis ſubſecuti. Enimuero hoc æuum ignauia plenum erat: neq; curabant monachi, res geſtas ad notitiam poſteritatis per ſcripta ducere, ſed ignari & carnales effecti, uana & inutilia mundi ſectabantur. *Volandus abbas.*

Eodem anno Henricus de Viſtingen archiepiſcopus Treuerenſis, caſtrum iuxta Moſellam quod Berncaſtel nuncupatur conſtruxit: & uillam ipſam muro circumcinxit, quę montibus alioquin altiſsimis, ab Oriēte, Meridie & Aquilone, ac Moſellæ fluuio ab occidente circūſepta, natura protegente inexpugnabilis poterat uideri. *Berncaſtel iuxta Moſellam.*

Eodem anno Hartmannus adoleſcens, filius Rudolphi regis Rom. tertio genitus, non longè à Baſilea in Rheno ſubmerſus eſt, & cum genitrice in ipſa Baſilienſi eccleſia ſepultus. *Hartmānus regis filius ſubmerſus.*

Anno etiam prænotato Euerhardus epiſcopus Vuormatienſis in Italia conſtitutus, obijt, cuius corpus in Alemaniā relatū eſt, & in monaſterio Otterburg Ciſtercienſis ordinis humatum: cui Fridericus in pontificatu ſuccedens, præfuit annis ferè 6. Eodem anno in die S. Heriberti epiſcopi Vuilhelmus comes Iuliacēſis, cum tribus filijs, & 468. nobilibus militibus & armatis Aquiſgrani de ſero circa nonā horam occultè intrauit, uolens ciuitatem capere ac ſuo dominio ſubiugare. Quo cognito, ciues ad arma concurrentes, ipſum cum omnibus ſuis in medio fori, bello congreſsi occiderunt, ita ut ne unus euaderet: pro cuius facti expiatione grauiter poſtea mulctati ſunt. Nam tertiam partem oblationum in eccleſia beatæ Mariæ ſemper uirginis, ex deuotione peregrinorum, uel undecunque cedentium, comitibus de Iuliaca dare perpetuò, tandem coacti ſunt. Inſtitutionem quo- *Euerhardus. Comes Iuliacenſis Aquiſgrani occiditur.*

què præpoſiti Aquenſis eccleſiæ, comites Iuliacẽſes,qui modò ſunt duces, ex illo tempore acceperunt uſq; in hodiernum diem. Vuilhelmo autem comite Iuliacenſe mortuo, Siphridus archiepiſcopus Colonienſis eius dudum inimicus, Aquenſibus confœderatus, terram illius deſtitutam principe armata manu ingreditur, omnia ferro & igne demolitur, oppida capit, obtinet munitiones, totumq; in ſuam poteſtatem redigit comitatum. Contra quem dux Brabantiæ auxilio conſanguineorum & amicorum comitis occiſi, exercitum duxit, ſed parum profecit. Tandem Martino papa quarto uices ſuas interponente, concordia facta eſt, & archiepiſcopus omnia quæ abſtulerat dominia, oppida, caſtra, & uillas reſtituit.

Siphridus.

Ioannes dux Brabantiæ.

Anno quoq; prænotato, poſteaquàm ſedes apoſtolica uacaſſet menſibus 6. tandem cardinales elegerunt Ioannem Caietanum, patria Romanum, familia Vrſinum, in ſummum pontificem, qui Nicolaus tertius appellatus, præfuit annis 3. menſibus 9. diebus 20.

Nicolaus papa.

Anno Volandi abbatis 3. dominicæ autem natiuitatis 1278. Henricus comes de Spanheim caſtrum Bickelnhaim, non longè à meo monaſterio Spanheimenſi, cum caſtrenſibus uendidit Vuernero archiepiſcopo Moguntino, pro mille & quadringentis marcis denariorum Aquẽſium, quod fratri eius comiti Ioanni in tantum diſplicuit, ut publicus archiepiſcopi hoſtis factus ſit. His quoq; temporibus ſub Friderico Vuormatienſi epiſcopo, fundatum eſt cœnobium monialium ordinis Prædicatorũ in Hocheim iuxta Vuormatiam, in honorem B. Mariæ ſemper uirginis, per Dirolphum militem & Agnetem cõthoralem eius, qui unicam filiam cum omnibus bonis mobilibus & immobilibus eidem cœnobio tradiderũt Domino, in ſancta uirginitate perpetuò inibi ſeruituram.

Bickelnhaim.

Cœnobiũ monialiũ in Hocheim.

Anno Volandi abbatis 4. dominicæ natiuitatis 1279. inter Vuernerum archiepiſcopum Moguntinũ & Ioannem comitem de Spanheim atrox bellum in campo iuxta Sprendelingen, miliario à Creutzennach geritur, in quo comes cum ſuis ſuperatur, multis captis, pluribus ex utraq; parte occiſis. Inter præcipuos autem quos de parte ipſius comitis archiepiſcopus præfatus duxit, captiuos fuerunt comes Rheni, comes Emicho de Liningen, et comes de Vtelingen, cum multis alijs nobilibus & præſtantiſsimis uiris, qui omnes ad biennium in captiuitate fuerunt detenti, quouſq; inter archiepiſcopum & comitem prædictos conueniat: tandem per Rudolphum regem Romanorum apud Moguntiam concordia facta eſt, anno Domini 1281. indictione 9. 12 die Decembris, in qua captiui omnes, facto iureiurando pacis, dimiſsi fuerunt.

Comites capti fuerunt.

Eodem anno Henricus comes Veldentię, dapifer eccleſiæ Moguntinæ, fœdus perpetuum pro ſe & hæredibus ſuis inijt cum domino Vuernero archiepiſcopo Moguntino & ſucceſſoribus eius, in quo ſibi mutuò fidelem aſsiſtentiam contra quoſcunque iniuriatores promiſerunt: ut patet in literis eiuſdem confœderationis, quæ datæ fuerunt anno præſcripto calendas Septembris in Moguntia.

Henricus comes Veldentiæ.

Anno Volandi abbatis 5. dominicæ natiuitatis 1280. obijt Albertus Magnus ordinis Prædicatorum, quondam epiſcopus Ratiſponẽſis in Bauaria, anno ætatis ſuæ 87. Coloniæ in medio choro conuentus ſui ſepultus, non ſine opinione ſanctitatis.

Albertus Magnus obijt.

Eodem anno Nicolaus papa tertius, anno pontificatus ſui tertio, confirmauit omnia priuilegia, libertates & bona huius monaſterij Hirſaugienſis, ad inſtantiam abbatis & conuentus, dans eis bullam ſub plumbo in Auinione, ut

Confirmatio priuilegiorum.

ne,ut moris eſt, 8 calendas Decemb. Aliam quoque bullam confirmationis priuilegiorum dedit eiſdem Romæ apud S.Petrum,13.calendas Ianuarij, anno pontificatus ſui primo.

Rudolphus rex in Bohemia proſperatur.

Anno autem Volandi abbatis 6. dominicæ autem natiuitatis 1281. Rudolphus rex Romanorum, rebus in Auſtria & Bohemia proſperè geſtis, dataq; filia ſua in matrimonium Vuentzlao filio regis Bohemiæ Odachari, quem uita & regno (ſicut ſuprà diximus) priuauit, & aſsignato illi cum filio regno paterno, ad negotia imperij reuerſus eſt. Et primò quidem in Nurenberga, deinde in Franckofordia cōuentum principum celebrauit: omnia caſtella & latibula prædonū in circuitu deſtruxit. Pòſt hæc magnum exercitū duxit in Burgundiā contra comitem illius terræ, mandatis ſuis inobedientem, & Biſuntinam ciuitatē obſidione cingens obtinuit. Comitem quoq; ipſum cum magno exercitu ad bellum occurrentem ſuperauit, & in deditionem coēgit. Rediens autem de Burgundia Colmariam, Thurregum, Beronam & Hagenauu, ciuitates in rebellionem cōiuratas expugnando cœpit, authoribus rebellionis partim acciſis, partim proſcriptis, & ſiluit terra coram eo in pace.

Rex Burgūdiam ſubijcit.
Colmaria, Thurregum, Berona, Hagenauu.

Nicolaus papa.

Eodem anno obijt Nicolaus papa tertius Romę, apud S.Petrum, cum honore ſepultus, & uacauit ſedes Apoſtolica menſibus quinq;, propter diſcordiam cardinalium: quibus elapſis tandem elegerunt Simonem ſanctæ Ceciliæ presbyterum cardinalem, natione Gallum, ex ciuitate Turonēſi oriundum, qui 10. calendas Aprilis coronatus, & Martinus quartus uocitatus, prȩfuit annis 4. menſe uno, uir ſanctiſsimæ conuerſationis, qui miraculis claruiſſe fertur.

Martinus papa.

Anno ſequenti, qui fuit dominicæ natiuitatis 1282. cùm Volandus abbas malo ſuo regimine, inſigni huic monaſterio, tam in ſpiritualibus quàm temporalibus damna grauiſsima intuliſſet, fratres inſolentiā eius & nimiam prodigalitatem diutius ferre non ualentes, conſilijs amicorum uſi, cum tandem ad reſignationem abbatiæ, quam utiliter gubernare & regere non ualuit, induxerunt. Reſignauit ergo abbatiam ad manus fratrum, duodecima calendas Februarij anno Domini 1282, indict. 10. poſteaquàm eam malè rexiſſet annis 6. menſibus 8. diebus 14. non ſine damno cœnobij.

Volandus abbas deponitur.

DE DOMINO CRAFTONE, HVIVS MONASTERII *abbate 28. qui præfuit annis 11. & de uarijs geſtis illius temporis in Alemania.*

VAcante itaq; monaſterij huius abbatia, per reſignationē Volādi quondam abbatis, ne damna ex diutina uacatione in aliquo pateretur, cōuenientes ad locum capituli fratres, de ſubſtituendo paſtore maturū cœperunt habere conſilium: ne ſi minus conſultè, ut prius contigit, eligerent, grauiora mala ſuſtinerent: poſt uarios itaq; tractatus inter ſe neceſſariò habitos, tandem elegerunt Craftonem monachum, & maiorem huius monaſterij tunc temporis cellarium, uirum maturum, & in negotijs tēporalibus expertum, natione Sueuum, honeſtisq; parētibus ortum, & fuit octauus & uiceſimus huius monaſterij abbas: qui cōfirmatus à Friderico de Bolādia epiſcopo Spirenſi, & ex more benedictus, præfuit annis 11, & aliquot mēſibus: qui cùm eſſet experientia doctus in cura rei familiaris, ſatis utiliter & modeſtè ſingula diſpoſuit. Veruntamen collapſam regularis diſciplinæ obſeruantiam, reducere ad priſtinum feruorem non potuit.

Crafto.

Anno autem prænotato, Rudolphus rex Richenſtein & Schonek caſtra prædonum munitiſsima, uiolenter cepit, ac funditùs ſubuertit.

Richenſtein. Schoneck.

Eodem quoq; anno ſecunda feria poſt feſtum dominicæ reſurrectionis ciues Moguntini ſeditione facta in Iudæos, multos interfecerũt, & reliquos omnibus bonis ſpoliatos de ciuitate eiecerunt, moxq; generalis Iudæorum perſecutio in Alemania tota ſecuta fuit.

Anno Craftonis abbatis primo completo, qui fuit dominicæ natiuitatis 1283. in die S. Potentianæ uirginis, comites de Henneberg exercitum contra Bertholdum epiſcopum Herbipolenſem producentes, fortiſsimum oppidum Suartzach iuxta Mogonum igne combuſſerunt, & monaſterium S. Fœlicitatis noſtri ordinis ibidem extra muros ſitum ſpoliantes, omnia quæ inuenerant deportarunt.

Suartzach.

Eodem anno Martinus papa quartus, legatum de Latere miſit in Alemaniam epiſcopum Tuſculanum, qui ueniẽs ad Herbipolim in præſentia Rudolphi regis Roman. & multorum principum, epiſcoporum, abbatum, ducum, comitum atq; nobilium conuentum celebrauit: ubi inter alia legatus ipſe nomine papæ, contributionem decimi denarij à clero, & rex ab uniuerſo populo imperij inſtantiſsimè exigere cœperunt, multis principibus in eorum ſententiam conſentientibus. Siphridus autem archiepiſcopus Colonienſis & Henricus archiepiſcopus Treuirorum, contra inſolitam ac nimis grauem exactionem ſe fortiter opponentes, negotium penitus reuocarunt.

Conuentus principũ Herbipoli.

Fridericus. Anno Craftonis abbatis 2. dominicæ natiuitatis 1284, obijt Fridericus epiſcopus Vuormatienſis: cui ſucceſsit Simon de Schoneck, & præfuit annis 8. menſibus tribus, diebus 14. uir iuſtus & miræ probitatis, qui multa bona fecit.

Vuernerus. Eodem anno ſecunda die menſis Aprilis obijt Vuernerus de Falckenſtein archiepiſcopus Mogũtinus in maiori eccleſia ſepultus, & uacauit ſedes Moguntina fermè per triennium: duobus in diſſenſione electis, uidelicet Petro canonico Baſilienſi maioris eccleſiæ præpoſito, qui fuerat medicus Rudolphi regis Romanorum, & Gebhardo de Ekſtein archidiacono Treuerenſi: quibus apud ſedem apoſtolicam de archiepiſcopatu per triennium contendentibus, tandem Honorius papa quartus utroq; abrogato, Henricum Baſiliẽſem epiſcopum ordinis Minorum, in archiepiſcopum eccleſiæ Moguntinæ præfecit, & Petrum præfatum medicum, in epiſcopum Baſilienſis eccleſiæ ordinauit.

Sedes Mogunt. uacat.

Bertholdus. Eodem anno obijt Bertholdus 42. epiſcopus Herbipolenſis, in maiori eccleſia ſepultus: cui ſucceſsit Mangoldus de Nuenburg, & præfuit annis 12.

Moguntia. Anno Craftonis abbatis 3. dominicæ natiuitatis 1285. eccleſia beatę Mariæ ſemper uirginis in Moguntia, dicta Ad gradus, cum una turri maioris eccleſiæ contigua & nouis apothecis crematur.

Herbipolis. Eodem anno 6. iduum Ianuarij, ciues Herbipolenſes, canonicos omnes & clerum omnibus bonis ſpoliantes de ciuitate expulerunt.

Ludouicus comes Palatinus obijt. Hoc ipſo anno obijt Ludouicus comes Palatinus Rheni & Bauarię dux, filius Ottonis, qui primus ex ducibus Bauariæ Palatinatum obtinuit, ſicuti in præcedentibus dictum eſt. Sepultus eſt autem Ludouicus in monaſterio Furſtenfeld in Bauaria, quod ipſe in Bauaria de nouo conſtruxit, in ſatisfactionem interfectæ uxoris. Duos filios reliquit Rudolphum comitem Palatinum Rheni, qui uxorem duxerat Mechtildem filiam Adolphi regis Roman. de qua genuit Rudolphum, Rupertum & Adolphum, de quibus poſtea dicemus: & Ludouicum ducem Bauariæ poſtmodum Imperatorem Rom. qui duxit uxorem Margaretham, ſororem Philippi regis Frãcorum.

Alij dicunt ex filia neptem, quæ peperit ei Ludouicum marchionem Brandenburgenſem, Stephanum ducem Bauariæ in Lanſhuta commorantem. Albertum ducem Bauariæ in Staubingen reſidentem, Vuilhelmum comitem Hollandiæ, Selandiæ & Hannoniæ ac Phryſiæ dominum, Ottonem dictum Romanum, quia Romæ natus fuerat, & Ludouicũ alium ducem Bauariæ. Mater autem præſcriptorum ducum Margaretha, ſororis regis Franciæ & Vuilhelmi comitis Hollandiæ filia fuit, quæ patre ſine filijs mortuo, comitatum paternum Hollandiæ, Hannoniæ ac Selandiæ obtinuit, eumq; Vuilhelmo filio, quemadmodum ſuo loco dicemus, aſsignauit. *Comitatus Holl diæ, Hannon.*

Eodem quoque anno obijt Martinus papa quartus Peruſij, in maiori eccleſia ſepultus, ad cuius ſepulchrum multi ualetudinarij delati, cæci perducti, muti & claudi priſtinam ualetudinem receperunt. Huic in pontificatu ſucceſsit Honorius quartus patria Romanus, Iacobus anrea uocitatus, diaconus cardinalis, & præfuit anno uno, diebus undecim, uir bonus & integer, ſcientiæ & honeſtatis uerus amator. *Martinus papa quartus obijt.* *Honorius papa.*

Anno Craftonis abbatis 4. dominicæ autem natiuitatis 1286. Honorius papa prædictus, caſſata electione canonicorum Moguntinenſium, quam fecerant ante biennium de Petro Medico & Gerhardo de Epſtein, Henricũ epiſcopum Baſilienſem (ſicut ſuprà diximus) ordinis Minorum in archiepiſcopum eccleſiæ Moguntinæ ordinauit, qui præfuit anno uno, menſibus undecim, diebus quinque. *Henricus.*

Eodem anno Rudolphus rex Rom. pecuniæ auidus, rem principe turpem commiſit: cancellarium ſuum in Italiam miſit, qui accepta pecunia populos omnes liberos faceret, eos potiſsimũ qui ſe pretio redimerent. Lucenſes ob eam rem duodecim millia nummûm auri perſoluerunt, Florentini uerò ſex millia. Qui ſtatim liberi omnino facti, Magiſtratum quem priores artium uocant, addito uexillifero iuſtitiæ creauerunt. In hunc modum & reliquæ ciuitates pleræq; ſeſe pecunia interueniente in libertatem contulerunt. *Rudolphi regis factum turpe.*

Anno Craftonis abbatis 5. qui fuit dominicæ natiuitatis 1287. Iudæi quẽdam puerum Chriſtianum ex uilla Vuamraid oriundum, nomine Vuemerum, furtiuè rapientes, ad oppidum Vueſalienſe iuxta Rhenum ſecum abducunt, eumq; pro recipiẽdo ſanguine eius, 13. calendas Maij acubus & cultris pungentes poſt longum martyrium crudeliter occidunt, cuius corpuſculum in oppido Bacherach humatum, uſq; in præſentem diem in quadã capella oſtenditur incorruptum, & ab incolis loci pro martyre ueneratur, ſignisq; claruiſſe multis dicitur. *Vuernerus à Iudæis occiditur.*

Anno prænotato obijt Honorius papa 4. & uacat Apoſtolica ſedes menſibus 10. Ipſe ordinem Carmelitarum non ſatis in conſilio probatum, mutatis chlamydibus uirgulatis in albas, & ordinem eremitarum ſancti Auguſtini apud Pariſios improbatum confirmauit. Sepultus eſt Romæ in eccleſia ſancti Petri. *Honorius papa.*

Anno Craftonis abbatis 6. dominicę autem natiuitatis 1282. 15 calendas Aprilis obijt frater Hẽricus ordinis Minorum archiepiſcopus Mogũtinus, in maiori eccleſia Moguntię ſepultus: poſt quem iterum duo in diſſenſione electi fuerunt, Gerardus de Epſtein canonicus Moguntinus, & archidiaconus Treuerenſis, quem ante Henricum electum contra Petrum fuiſſe diximus, & Emericus de Schoneck ſcholaſticus Moguntinus. Verùm dum hęc apud Moguntiam fierent, Apoſtolica ſedes Honorio papa mortuo (ſicut diximus) uacauit: propter quod, cauſa eorum non poterat neque in partibus, neque Romæ terminari. Interea Hẽricus archiepiſcopus Treuerenſis mori *Henricus obijt.*

tur,& Gerhardus prædictus contra Bohemundum ab una parte capituli in archiepiſcopum poſtulatur:qui tandem Nicolao papa quarto creato,Romam cum duplici electione profectus,contra Emericum Moguntinum & Bohemundum Treuerenſem,archiepiſcopus Mogũtinus ab ipſo papa ordinatus eſt.& præfuit annis 16.uir prudens & magnanimus,qui bene & utiliter eccleſiã ſuam rexit,& multa ſtrenuè pace belloq; geſsit. Bohemũdus autem in archiepiſcopum Treuirorum ordinatus,præfuit annis 11.qui & ipſe multa probè geſsit,& iura eccleſiæ defenſauit,

Gerhardus. *Bohemundus Treuerenſis.* *Dux Limpurgēſis obijt.*

Anno prænotato obijt dux Limpurgenſis ſine liberis,pro cuius ducatu magna inter Ioannem ducem Brabantiæ & Reinhardum comitem Gelriæ diſſenſio orta fuit.Tandem uenitur ad bellum.Dux Brabãtiæ habuit in ſua parte Godfridum fratrem ſuum Brabantiæ ducem,Adolphum comitem de Monte,Henricum comitem de Vuindeck,Vualramum comitem de Iuliaco,Gerhardum fratrem eius comitem de Iuliaco,Euerhardũ comitem de Marca,& fratrem eius,comitem quoq; ſancti Pauli,comitem de Loſs,epiſcopum Leodienſem,ciues Colonienſes,alioſq; nobiles multos & fortiſsimos.Porrò cum Reinaldo comite Gelriæ fuerunt Siphridus archiepiſcopus Colonienſis,Henricus comes Lutzenburgenſis,& frater eius Vualramus,Ioãnes quoq; dominus de Limpurg,Hẽricus comes de Vueſterburg, comes quoq; de Falckenburg,& alij complures,conſerto prælio,5.die menſis Iunij,circa uillam Vuoring dictam,in Colonienſi diœceſi,multi ab utraq; parte ceciderunt:tandemq; Ioannes dux Brabantiæ uictoriam obtinuit.Ibi inter alios nobiles multos ceciderunt Henricus comes de Lutzenburg, & Vualramus frater eius,Reinaldus Gelriæ comes à duce Brabantiæ captus, non ſolùm iuri ſuo ad ducatũ Limpurg cedere,ſed pro ſui etiam liberatione multa caſtra,dominia & ingentem pecuniarum ſummam dare coactus fuit.Siphridus quoq; archiepiſcopus Coloniẽſis,ab Adolpho comite Montenſi captus,per ſeptem annos in cuſtodia detinetur:nec prius dimitti potuit,quàm ſe pecunijs,caſtris & prouentibus multis,cum graui diſpendio ab eo liberauit. Capti fuerunt & alij multi, plures uerò interempti. Sunt qui ſcribant,in eo prælio centena hominum millia ad certamen belli conueniſſe.

Dux Brabantiæ ducatum obtinuit *Atrox belli tuxta Vuoring.* *Comes Gelriæ Reinaldus capitur.*

Eodem anno poſteaquàm ſedes apoſtolica decem menſibus uacaſſet, cardinales tandem Peruſij congregati,Hieronymum S.Sabinæ presbyterum cardinalem,ordinis fratrum Minorum,in papam elegerunt, qui Nicolaus quartus nuncupatus,præfuit annis 4.menſe 1.diebus 8.uir bonus,amator religionis & pacis.

Nicolaus papa.

Anno Craftonis abbatis 7.dominicæ autẽ natiuitatis 1289. Rudolphus rex iterum exercitum duxit in Burgũdiam,& primò quidem ciuitatem Paterniacum obſidens cepit:poſtea comitem Burgundiæ rebellem & periurum capiens,ad uincula coniecit.Comitem quoque Sabaudiæ,& comitem montis Bellicardi ſimiliter capiens,in ditionem ſuam iurare coëgit.

Rex iterũ in Burgundiam.

Eodem anno Emicho comes de Liningen,Dietherus filius Euerhardi comitis de Katzenelenbogen,Vualterus comes de Geroldeſeck,Gerlacus ſenior dominus de Limpurg,comes quoque de Vuelingen,& comes de Reneck,uno tempore apud Nigram ſyluam miſerè obierunt.

Comites ſex obierunt.

Anno Craftonis abbatis 8.qui fuit dominicæ natiuitatis 1290.obijt Henricus dux Bauariæ filius Ottonis primi,ex ducibus Bauariæ Palatini comitis,frater Ludouici,de quo ſuprà dictum eſt:qui habuit uxorem Eliſabeth, filiam regis Belæ Vngariæ:quæ peperit ei Ottonem Vngariæ regem,Ludouicum

Henricus dux Bauariæ moritur.

uicum & Stephanum duces Bauariæ: qui duo, mortuo patre, dominium in Lanſhuta tenuerunt.

Eodem anno, 6. nonas Maij, obijt Petrus, monaſterij mei Spanheimenſis abbas octauus, cui ſucceſsit Ioannes ſecundus, & præfuit annis 7. menſibus 11. qui omni ſtudio eccleſiam exornare curauit, quam etiam anno ſuo primo dedicari à nouo cum altaribus fecit. His temporibus Siphrido Colonienſis eccleſiæ archiepiſcopo, ſub cuſtodia comitis de Monte, per ſeptennium (ſicut diximus) captiuo, Vualramus comes de Iuliaco per terras eccleſiæ Colonienſis, ferro debacchatur & igne, multa damnorum incommoda pauperibus intulit. Caſtrum eccleſiæ fortiſsimum, Zulph dictum, inter alia cepit, ac funditus deſtruxit. Simili ueſania concitatus Euerhardus comes de Marcha, cum ſuorũ ualido exercitu intrauit Vueſtphaliam, & Angariæ ducatum ad dominium ipſius archiepiſcopi pertinentem, incendio & rapina deuaſtauit, & multas munitiones terræ, caſtra & oppida ſibi ſubiugauit. *Petrus abbas.* *Comes Iuliacenſis Vualramus.* *Euerhardus comes Marchiæ.*

Anno Craftonis abbatis 9. dominicæ autem natiuitatis 1291. Rudolphus rex Rom. conuentum principum ſolẽnem celebrauit in Franckofordia, ubi multis precibus, uijs et modis, principes conabatur inducere, ut filiũ ſuũ Albertum ducem, in regem eligerent: quod tamen obtinere non potuit, licet poſt mortem Adolphi de Naſſauu, idem filius tandem rex fuerit factus, ut ſuo loco dicemus. Rudolphus igitur cum amicis ſuis Argentinam ſe conferens, animi recreãdi gratia, in infirmitatẽ incidit, quæ curari nequiuit. Vnde cum feſtinatione Spiram ſe duci fecit, ubi anteceſſores ſui Reges & Imperatores ſepulti erant. Quò cùm perueniſſet, mox anno prænotato, in octaua diuiſionis Apoſtolorum obijt, ibiq; in maiori eccleſia ſepultus fuit, & uacauit imperium quaſi anno uno, propter diſcordiam principum.

Eodem anno in menſe Decembri obijt Nicolaus papa quartus Romę, in eccleſia S. Mariæ maioris cum honore ſepultus, & uacauit ſedes Apoſtolica annis duobus, menſibus 3. diebus 18. *Nicolaus papa.*

Anno Craftonis abbatis 10. dominicę natiuitatis 1292. in principio menſis Maij conuenerunt principes in Franckofordia, poſtquàm imperium ferme ad annum uacauit, ut Rom. regem eligerent. Qui multis inter ſe conſilijs & tractatibus habitis, Adolphum comitem de Naſſau regem decernunt, uirum inſignem, ſed milite ac pecunijs parum abundãtem, qui regno ſuſcepto imperauit annis 6. Contra hunc Albertus dux Auſtriæ filius Rudolphi regis defuncti, ſe quorundam principum auxilio erexit, dicens imperium ad ſe pertinere iure paterno, neq; alium eligendum quàm diu de regali proſapia idoneus aliquis ad regnum potuerit inueniri. Vnde cunctis diebus quibus uixit Adolphus, infenſum illum habuit, donec tandem deſertus à principibus in agro Vuormatienſi ab eo interfectus fuit. *Adolphus comes de Naſſauu ſit rex.*

Anno præſcripto Gerhardus archiepiſcopus Moguntinus ſynodũ prouincialem ſuffraganeis & prælatis ſuis, in Aſſchaffenburg celebrandam indixit, ubi conuenerunt epiſcopi Eiſtetenſis, Spirenſis, Auguſtenſis, Herbipolenſis, Bambergenſis, Hildeshemenſis, & Vuormatienſis, cum alijs multis abbatibus, præpoſitis, decanis atque presbyteris, qui multa & uaria in negotijs eccleſiaſticis utilia ſtatuerunt. Soluto conſilio, cùm unuſquiſq; ſuo proficiſceretur itinere, Gerhardus epiſcopus Traiectenſis, filius Euerhardi comitis de Katzenelenbogen, Fridericum epiſcopum Spirẽſem in uia iuxta uillulam quæ prope Mogonum ſita (Keſterbach nominatur) cepit, captiuumq; abduxit, quouſque interueniente concordiæ pacto dimiſſus ab eo fuit. *Synodus Mog.*

Anno

Vuormatia concrematur. Anno Craftonis 11. dominicæ autem natiuitatis 1293. Vuormatiæ ciuitatis magna pars denuò incendio horribili conflagrauit.

Simon. Eodem quoq; anno in die ſancti Othmari abbatis, obijt Simon epiſcopus Vuormatienſis, & in monaſterio Schonaugienſi ſepultus eſt. Quo mortuo in ſucceſſorem electus fuit *Gerhardus.* Gerhardus filius comitis Hitſuti, uulgariter dicti Rugraff: qui priuſquàm confirmari poſſet, Apoſtolica ſede uacante immatura morte præuentus eſt. Poſt hunc electus fuit anno ſequenti Euerhardus de Sttalenberg, qui præfuit decem menſibus duntaxat, & mortuus eſt.

Adolphus rex. Eodem quoq; anno Adolphus rex Rom. nonus, exercitum duxit contra Marchiones Miſnenſes, ipſamq; marchiam Romano imperio ſubditam fecit, atque cum ſuis principibus obedientem. Inter Philippum regem Gallorum, Eduardumq; regem Anglorum, hoc ipſo anno bello quod aliquot annis cum ingenti amborum clade durauit, initium ſumpſit, non ſine multorum ſanguine. *Euerhardus comes Vuirtenber.* His etiam temporibus Euerhardus comes de Vuirtenberg cum Alberto Auſtriæ duce ſentiens, Adolphum regem Rom. perſequitur, multa illi damna inferens, multaq; recipiens illata. Comes iſte Euerhardus homo quietis impatiens, amator belli, ſemper in motu, ſemper inquietus, cum omnibus regibus, qui ſuo tempore Rom. gubernabant imperium contentiones habuit: omnibus infeſtus, omnibus rebellis & contrarius fuit. *Rudolphus rex.* Rudolpho primò confœderatus, quatuordecim comitibus (ſicut ſuprà diximus) rebellauit. Poſtea perſequenti Adolphum, duci Alberto firmiſsimè adhęſit. Deinde mortuo Adolpho, non minus Alberto cõtrarius erat, quàm alios ante eum reges pro uiribus fuerat perſequutus.

Crafto obijt. Anno prænotato moritur Crafto huius monaſterij Hirſaug. octauus & uigeſimus abbas, anno regiminis ſui 11. completo, uir quidem ſuo tempore bonus, ſed antiquis patribus zelo & feruore monaſticæ integritatis minimè comparandus, quippe qui collapſam regularis diſciplinæ obſeruantiam & reperit & dimiſit.

DE GOTFRIDO, HVIVS MONASTERII ABBATE 29. *qui præfuit annis 7. & de uarijs geſtis illius temporis in Alemania.*

Craftone uenerabili abbate mortuo atq; ſepulto, ad electionem noui paſtoris fratres huius monaſterij ad locum capitularem conuenientes, præmiſsis orationibus cõſuetis, maturum inter ſe cœperunt habere tra- *Gotfridus abbas.* ctatum. Qui tandem poſt multa conſilia unanimiter elegerũt Gotfridum uenerabilem ſenem, qui longo tempore cuſtodis officium tenuit, natione Sueuum, honeſtis ſecundum ſeculum parentibus ortum, qui à Friderico epiſcopo Spirenſi cõfirmatus, & ex more benedictus, in ordine abbatum huius monaſterij nonus & uiceſimus, præfuit annis 7. Erat autem homo ma- *Vita & mores Gotfridi abbatis.* gnæ ſtaturæ & elegantis perſonæ, de militari genere procreatus, in agendis promptus & idoneus, ingenio ſubtilis, conſilio cautus & prudens, eloquio diſertus, actione præcipuus, uita & conuerſatione maturus. Collapſam regularis diſciplinæ obſeruantiam libenter ad priſtinum integritatis ſuæ ſtatum reduxiſſet, ſed obſiſtentibus ſibi monachis iam dudum in laxitate conſuetis, ac malitia temporum reclamante, ſanctum reformandi propoſitum debito mancipare affectui non potuit. Occaſione tamen huius uoluntatis multas rebelliones & moleſtias eorum ſuſtinuit, qui cùm eſſet uir prudens, omnes conſilio facilè ſuperauit.

Anno eius primo currente, qui fuit dominicæ natiuitatis 1294. poſteaquàm ſe-

quàm ſedes apoſtolica biennio, & fermè quatuor menſibus uacaſſet, diuina tandem (ut credebatur) ordinatione, in papam fuit electus Celeſtinus quintus, eremita, ſub regula S. patris noſtri Benedicti profeſſus: à quo Celeſtinorum ordo ſumpſit initium, uir ſanctiſsimæ conuerſationis, Petrus ante pontificatum uocatus, qui præfuit menſibus tantùm 5. & renunciauit papatui, Cui ſucceſsit Bonifacius 8. & præfuit annis 8. menſibus 9. diebus 17. cuius machinatione Celeſtinus reſignauerat. His quoque temporibus magna inter Philippum regem Franciæ & Eduardum regem Angliæ diſſenſio fuit ſuborta, cuius occaſione atrox bellum inter ipſos committitur. Rex Angliæ Adolphum de Naſſauu, regem Rom. pro centum milibus argenti marcis ea conditione in auxilium uocat, ut diuiſa inter principes imperij pecunia, communi ſuffragio ei contra Francos aſsiſterent. At uerò rex Adolphus acceptam pecuniam, in proprios uſus contēptis principibus retinuit. Vnde ab eis quoque ſpretus, ſeruàre promiſſa regi Anglorum non potens, magnam confuſionem incurrit.

Celeſtinus ordo.
Bonifacius.
Rex Francorum.
Rex Anglorum.
Rex Romanorū.

Anno ſequenti, qui fuit Gotfridi abbatis 2. dominicæ autem natiuitatis 1295 indictione 8. Albertus dux Auſtriæ filius Rudolphi quondam Imperatoris, regnum ambiens Rom. Adolphum regem totis uiribus perſequitur, multa inferens ei damna. Quem cùm rex priuare ducatu ſtatuiſſet, principum illi adhærentium terrore uictus, propoſitum mutare compulſus eſt.

Albertus.
Adolphus dux Auſtriæ Adolphum regē perſequitur.

Eodem anno Siphridus archiepiſcopus Colonienſis poſt ſeptennium ſuæ captiuitatis, multo tamen pretio de manu comitis Montenſis liberatus eſt. Non diu poſtea idem archiepiſcopus arte & induſtria uſus, contra iuramentum fœderis, ipſum comitem nil tale metuentem cepit, & duro carceri uſq; ad mortem mancipauit. Captus autem comes, & in maxima afflictione detentus, omnia ſe redditurum archiepiſcopo quæ ab eo extorſerat, maioraq; pro ſua liberatione additurum liberaliter ac ſponte pollicitus eſt: ſed à pontifice non fuit exauditus, quin potius improperāter tale reſpōſum ab illo recepit: Habet S. Petrus, quo ſine tuis rebus promiſsis ſuos enutriat famulos, ideoq; me uiuente non dimitteris, ſed mortem in carcere ſubibis, diſcesq; quemadmodum archiepiſcopum debeas tenere captiuum. Itaq; comes in cuſtodia moritur.

Siphridus.

Eodem etiam anno Ioannes dux Brabantiæ in haſtiludio occiſus eſt.

Dux Brabantiæ.

Anno Gotfridi abbatis 3. dominicæ natiuitatis 1296. obijt Manegoldus epiſcopus Herbipolenſis, cui Andreas de Gundelſingen ſuccedens, pręfuit annis 22. qui & ipſe multas contentiones habuit cum ciuibus ſuis, à quibus uarias iniurias ſuſcepit.

Andreas.

Eodem anno Florentinus, comes Hollandię, anno regiminis ſui 42. à ſuis traditus, in manus aduerſariorū crudeliter occiſus eſt, 5 calēdas Iulij: cui ſucceſsit Ioannes filius eius, qui in uxorem duxerat Eliſabeth filiam Eduardi regis Anglorum, de qua liberos non ſuſcepit, rexitq; Hollandiam duntaxat annis tribus, & menſibus ſex, multaq; bella & prælia commiſit.

Florentius comes Hollandiæ occiditur.

Eodem quoque anno Bonifacius papa 8. Ioānem epiſcopum Traiectenſem ad eccleſiam Tullenſem tranſtulit, & Vuilhelmum de Mechlinia natum, cauſarum in Romana curia auditorem, in eius locum pontificem ordinauit, qui præfuit annis 5. in tribulationibus & bellis multis, tandemq; in bello fuit occiſus.

Vuilhelmus.

Anno Gotfridi abbatis 4. qui fuit dominicæ natiuitatis 1297. Ioannes comes Hollandiæ, magno ſuorum ac Selandinorum congregato exercitu, intrauit Phryſiam, & 6. calendas Aprilis conſerto cum Phryſonibus prælio, iuxta

Pryſones occiſi.

iuxta Alckmariam, 4. eorum milia interfecit, Phryſiamq́; ſibi ſubiecit.

Adolphus rex Rom. His quoque temporibus Adolphus rex Romani imperij, multas in terra calamitates & diſſenſiones inter pacem habentes, eius nanq; iuſſu Hermannus comes de Geroldeſeck, & quidā alius comes pręfecti prouinciales in Alſatia conſtituti, Conrado de Lichtenberg Argentinenſi epiſcopo, cunctisq́; Alſatiæ populis nimiū moleſti, multas iniurias, contumelias & damna intulerunt. Vnde ad impatientiam prouocati, prędictus epiſcopus, ciues quoq; Argentinenſes, comites de Lichtenberg, comites de Ochſenſtein, Lādtgrauius Alſatię, comes de Friburgo, comes de Zuueibruckē, et comes de Holoch, cū multis alijs principibus, comitibus, nobilibus ac populis, contra Adolphum regem unanimiter conſpirarunt: eiusq́; mandatis & iuſsionibus contemptis, omnia quę aduerſus eum potuerunt, ubiq; terrarum agere cœperunt. Nec deſtituerunt à cœpto propoſito, quouſque multis principibus in eandem ſentētiam accedentibus, eum à regno tandem deponentes, uita ſimul & honore priuarunt, uti ſuo loco dicemus.

Vuichboldus. Anno Gotfridi abbatis 5. qui fuit dominicę natiuitatis 1298. obijt Siphridus archiepiſcopus Colonienſis in eccleſia Bonnenſi ſepultus, cui ſucceſsit Vuichboldus maioris eccleſiæ decanus, & præfuit annis fermè 4. quem Bohemundus archiepiſcopus Treuerenſis ſenio morboq́; grauatus, mox in coadiutorem ſuum aſſumpſit.

Albertus dux Auſtriæ uocatur ad imperium. Eodem anno cùm rex Adolphus imperium extenuaret, diſcordia & bella nutriret, populumq́; tributis inſolitis grauaret, foueretq́; prędones & oppreſſores pauperum, principes contemneret: Gerardus archiepiſcopus Moguntinus, cum certis alijs principibus, Albertum Auſtriæ ducem ac comitem de Habſpurg, filium Rudolphi quōdam regis Rom. ex Auſtria ad Moguntiam euocauit, promittens eum abrogato Adolpho in regem Rom. eligēdum. Quibus cognitis dux Albertus cum maximo ſuorum exercitu uenit ad Rhenum, cui principes Alſatiæ & comites ſupradicti, unà cum Euerhardo comite de Vuirtenberg, cum magno exercitu apud Argentinam occurrentes auxilium contra Adolphum promiſerunt. Argentinēſes autem quatuor ei milia pugnatorum in auxilium dederunt, tam equitum quàm peditum, qui eum apud Friburgum, cum magno honore ſuſcipientes, Argen-

Adolphus rex Rubiacū obſidet. tinam deduxerunt. Audiens hæc Adolphus rex, mox Rubiacum obſidione uallauit, ſed infecto negotio diſcedens, in ciuitatem Spirenſem ſe contulit, rei nouæ præſtolaturus euentum. Interea dux Albertus cum exercitu magno ducum, comitum, nobilium & militum ex Auſtria, Bohemia, Vngaria, Sueuia, & Alſatia congregato, comitantibus eum epiſcopo Conſtantienſi, epiſcopo Argentinenſi, prouinciali comite Alſatiæ, alijsq́; prænominatis comitibus, nullo reſiſtente, uenit ad Mogūtiam: ubi Gerardum archiepiſcopum Moguntinum, Vuichboldum electum Colonienſem, cum alijs quibuſdam principibus congregatos reperit. Ibi ergo in uigilia natiuitatis S. Ioannis Baptiſtæ, principes Adolpho rege, propter graues exceſſus à re-

Albertus eligitur gno per ſententiam depoſito, ipſum Albertum ducem, in regem unanimiter elegerunt, eiq́; fidelitatem, obedientiam & aſsiſtentiam contra quoſcunque aduerſarios promiſerunt. Quibus in Moguntia cum magna ſolennitate peractis, Albertus rex nouus cum uniuerſo exercitu ſuo tranſiuit ad Al-

Alzen deſtruitur à rege Alberto. zeiam oppidum, in medio itinere à Vuormatia ad Creutzennach conſtitutum, ipſum præter caſtellum totum deſtruens, ibidem fixis tentorijs reſedit contra Adolphum regem pugnaturus. Interea rex Adolphus audiens ſe regno priuatum, & Albertum à principibus electum, animo conſternatus

eſt &

eſt,& congregans magnũ exercitũ pugnatorũ ex ciuitatibus ſibi fidelibus, Spira, Vuormatia, Oppẽheim, Frãckofordia: unà cum principibus ſuis, Rudolpho uidelicet comite Palatino ac Bauariæ duce genero ſuo, comite quoque de Iſenburg, comite de Spãheim, comite Hirſuto, & multis alijs in Oppenheim ſe contulit, & diebus decem, auxilia amicorum quibus ſcripſerat expectauit. Verùm diebus decem euolutis, anteaquàm promiſſa uenirent auxilia amicorum, moræ impatiens, inconſultè & nimis præcipitanter contra Albertum uiribus impar, ad bellum inter uillam Gillẽheim dictam, & cœnobium monialium Roſendal, non procul ab agro Vuormatiẽſi proceſsit: ubi conſerto prælio acriter pugnatum eſt, & multi ab utraq; parte ceciderunt. Ipſe quoq; Adolphus rex manu propria fortiſsimè pugnauit, cui cum uictoria iam accedere uideretur, ſui fugere cœperũt, qui deſertus in medio aduerſariorum, in eodem loco fuit occiſus, & filius eius captus, comes quoq; de Iſenburg, in eius parte capitaneus fortiſsimus, fuit occiſus cum alijs multis. Otto quoq; comes de Ochſenſtein capitaneus Alberti ſupremus ibidẽ cecidit cum ſexaginta comitibus, & nobilibus terrę præcipuis. Corpus autẽ occiſi regis Adolphi, in præfato monaſterio Roſendal fuit humatum uſque ad tempora Henrici regis de Lutzenburg: cuius præcepto, Spiram cum honore delatum in ſepulchris regum locatum eſt. Sunt qui ſcribant, omnes eos qui contra Adolphum regem conſpirauerunt, mala morte, diuina ulciſcẽte gratia iniuriam eius, perijſſe. Nam Albertus ipſe regni uſurpator, à fratris filio fuit occiſus, ſicuti ſuo loco dicemus: comes de Holoch, & comes de Ochſenſtein ſimiliter fuerunt occiſi. Archiepiſcopus Mogũtinus ſuper ſellam ſedens, inopinata morte ſublatus eſt. Comes Gemini põtis, in ripa Glieſe dicta, fuit ſubmerſus. Conradus epiſcopus Argentinẽſis, ante Friburgum à quodam ruſtico gladio interemptus. Comes de Liningen phreneticus & uarijs calamitatibus miſer factus eſt. Cæteriq; penè omnes ſimili interitu perierunt. Albertus autem uictor euadens cum principibus ſuis, ad ciuitatem Aquenſem proficiſcitur, & ibidem à Vuichboldo Coloniẽſi archiepiſcopo in regem Rom. coronatur, regnauitq; annis 10. uxorem habuit Eliſabeth filiam Meinhardi ducis Carinthiæ, de qua genuit filios ſex, & filias quinq;. Primogenitus fuit Rudolphus rex Bohemiæ. Secundus Fridericus dux Auſtriæ, qui contra Ludouicum Imperatorem quartum fuit electus, ut infrà dicemus. Tertius fuit Lupoldus dux Carinthiæ ac Stiræ. Quartus fuit Henricus dux, qui habuit uxorem Eliſabeth filiam comitis de Virnenburg. Quintus fuit Albertus dux, qui fundauit monaſterium in Gimeneo, per quem linea ducum continuatur. Vltimus filiorũ fuit Otto dux, qui habuit uxorem Eliſabeth filiam ducis Bauariæ. Filiarum prima Agnes nupſit Andreæ regi Vngariæ, & poſt eum duci Vratislauiæ. Secunda, Eliſabeth nupſit Friderico duci Lotharingiæ, cui peperit Rudolphum, qui patri in ducatu ſucceſſit. Tertia, Anna nupſit Hermanno Marchioni Brandenburgenſi. Quarta fuit Catharina, quæ deſponſata fuit Henrico Lutzenburgenſi regi Romanorum, quo ante nuptias mortuo nupſit Ruperto regi Apulię. Quintam uerò & ultimam eius filiam Guttam nomine, uxorem duxit Vdalticus comes de Oetingen, uir ſtrenuus & bellicoſus.

Rudolphus comes Palatinus.

Bellum inter duos reges cõmittitur.

Adolphus rex in prælio occiditur.

Rex in Roſendal ſepelitur.

Mors conſpiratorum peſsima.

Albertus conſecratur in regem.

Proles Alberti.

Hoc ipſo anno quo Albertus in regem Rom. fuit electus, ciuitas Colonienſis, quæ per annos ſeptem, menſes totidem ac dies nouem, excommunicationi ac interdicto eccleſiaſtico ſubiacuerat, propter lites & diſſenſiones cum Siphrido archiepiſcopo habitas, Vuichboldo ſucceſſore eius conſenſiente; à Bonifacio papa octauo, fuit abſoluta, & diuina officia denuò cele-

Colonienſes ab interdictu ſoluuntur.

brari in ea permiſſa. Eodem quoq; anno 5. calendas Aprilis, obijt Ioannes ſecundus, monaſterij mei Spanheimenſis nonus abbas, cui Dietlibus quondam cancellarius Ioannis comitis de Spanheim ſucceſsit, præfuitq; annis 10. & menſibus 6. qui regularis diſciplinæ obſeruantiam quaſi penitus collapſam denuò renouauit.

Ioannes abbas.

Eodem anno 5. iduum Nouembris, obijt Bohemundus archiepiſcopus Treuerenſis, qui caſtrum Numagen, prope Trittenheim uillam natiuitatis meæ, circa Moſellam, à fundamentis de nouo cõſtruxit: ſepultus in Hemelrad, monaſterio Ciſtercienſis ordinis. Poſt quem Dietherus de Naſſauu frater Adolphi quondam regis non electus, neq; poſtulatus, ſed in odium regis Alberti à papa Bonifacio octauo, in archiepiſcopum ordinatus, Treuerim miſſus fuit, & præfuit annis ferme 8. Fuit autem ordinis Prædicatorum, qui etſi Alberto ſemper fuerit contrarius, nihil tamen potuit.

Bohemundus.

Eodem quoque anno, in uigilia ſancti Iacobi Apoſtoli obijt dominus Emicho epiſcopus Vuormatienſis, in maiori eccleſia, ſub habitu (ut ferunt) monaſtico ſepultus, cui ſucceſsit Eberuinus de Kronenberg, præfuitq; annis tribus & menſibus 9. qui ad inſtantiam ciuium ſuorum conſenſit, quod de communitate uiri ſedecim, ad conſiliũ ſenatus admitterẽtur, quod antea non fiebat. Eius temporibus cœnobiũ monialium ordinis Prædicatorum, quod dicitur Lebennauu, extra muros ciuitatis Vuormatienſis iuxta Nuhuſen, per quendam ciuem nomine Iacobum Engelmari fundatum eſt, & bonis neceſſarijs pro ſuſtentatione famularum Chriſti abundè prouiſum, ipſaq; fundatio per eum confirmata eſt.

Emicho obijt.

Monaſterium Lebenauu fundatur

Anno Gotfridi abbatis ſexto, qui fuit dominicæ natiuitatis milleſimus ducenteſimus nonageſimus nonus, Bonifacius papa octauus, hæreſin eorum qui ſe Fratricellos appellabant, damnauit, & ubique funditus deſtruxit.

Eodem anno, 4. calendas Nouembris, obijt Ioannes comes Hollandiæ apud Harlam, ſine liberis. Quo mortuo, Ioannes comes Hannoniç filius Adelheidis ſororis Vuilhelmi quondam regis Rom. iure propinquitatis ducatum aſſumpſit, Hollandiamq; totam ſuo dominio coniunxit: qui uxorem duxerat Philippam comitis Lutzenburgenſis filiam, de qua genuit Ioannem primogenitum, Vuilhelmum ſucceſſorem Hollandiæ comitem, Ioannem dominum Bellemontis, Henricum Cameracenſis eccleſiæ canonicum, Margaretham comitiſſam Atrebatenſem, Adelheidem comitiſſam Claremontenſem, Mariam comitiſſam de Burbon, & Mechtildem comitiſſam de Nyede. Contra hunc Ioannem, rex Albertus conuentum principum habuit, aſſerens comitatum Hollandiæ Romano uacare imperio, quem tamen ei principum conſilio in feudum conceſsit.

Hereſis Fratricellorum damnatur.

Ioannes comes Hollandiæ obijt.

Anno Gotfridi abbatis 7. dom. autem natiuitatis 1300. Bonifacius papa 8. iubileum plenariæ remiſsionis & indulgentiæ omnium peccatorũ à pœna & culpa primus Romæ inſtituit, quem ad annos centũ denuò celebrari mandauit. Res prius inaudita & noua, ut pro huiuſmodi indulgentijs priori anno per uniuerſum orbem denunciatis, tanta populi multitudine ex omni Germania Romam proficiſceretur, ut infinita penitus innumerabiliſq; uideretur. Et ex eo tempore Iubilæi uſus in eccleſia Romana eſſe cœpit, cuius nulla prius ratio fuit. Inter multos autẽ principes, epiſcopos, abbates, aliosq; prælatos, qui tunc Rom. petebant, etiã Gotfridus huius monaſterij Hirſaug. nonus & uigeſimus abbas, cum ceteris fratribus, illo pro gratia Iubilæi profectus eſt ſub ſpe mercedis æternæ. Tãta autem ipſo anno undiq; multitudo hominũ Romã uenit, ut uix incedere per urbẽ amplã quidẽ & uaſtã liceret.

Gotfridus.

Eodem

Eodem anno Albertus rex Rom. in manu ualida intrauit inferiores partes Alemaniç, animo & intentione debellandi Ioannem comitem Hanoniæ, qui Hollãdiam (ſicut diximus) occupauerat. Cumq́ ad Nouiomagium Gelriæ oppidum perueniſſet, tales per omnem regionẽ fecit literas diuulgari: Nouerint uniuerſi quòd Albertus rex Rom. ſemper inuictus uacãtem Hollandiæ principatum, Romano poſtea incorporauit imperio, quem Carolus imperator olim Magnus Theodorico comiti donauit in feudum. Audiens autem Ioannes regem contra ſe cum exercitu uenturũ, multitudinem armatorum maximam congregauit. Cuius animoſitatem ſimul & fortitudinem rex ueritus, cum eo pacem iniſt, mediante archiepiſcopo Colonienſi, & ei Hollandiæ comitatum in feudum ſemper accipiendum conceſsit. *Albertus intrauit Gelriam.* *Ioannes comes Hãnoniæ clarus.*

Anno quoq́ prænotato, adhuc iubilæo Romæ durante, obijt dominus Gotfridus huius monaſterij Hirſaug. abbas 29. anno regiminis ſui 7. ætatis 48. uir bonus, maturus & prudens, qui honeſtè ſatis utiliterq́ præfuit. *Gotfridus huius loci abbas obijt.*

DE HENRICO SECVNDO, HVIVS MONASTERII *abbate 30. qui præfuit annis 17. & de uarijs geſtis ſuo tempore.*

MOrtuo autem Gotfrido abbate atq́ ſepulto, conuenientes in unum fratres paſtore uiduati, in termino adhuc per priorem & ſeniores conſtituto, poſt multa conſilia uariosq́ tractatus, tãdem in abbatem huius loci 30. unanimiter elegerunt Henricum eius nominis ſecundum: qui confirmatus & ordinatus (ut moris eſt) per Fridericum de Bolandia epiſcopum Spirenſem, huic monaſterio malè præfuit annis 17. tandemq́ iubente Ludouico Imperatore 4. deponitur, propter uitæ deformitatem, & ſubſtantiæ monaſterij profuſionem, quemadmodum ſuo loco dicemus. Fuit autem natione Sueuus, honeſtis parentibus ortus, qui cùm eſſet annorum duodeuiginti, ſub Volãdo abbate monachus factus eſt, homo quieti & ocio deditus, uerbis ad quælibet paratus ac promptulus, opere & actione tardus ineptusq́. Ordinatus autẽ abbas, licentioſe conuerſari in omnibus mox cœpit, ocioq́ & inertiæ deditus, rem familiarem unà cum regulari obſeruantia turpiter negligens, penè ad nihilum reduxit. Statum enim huius monaſterij temporalem, quem in bonis conditionibus reperit, in malis officio cedens tandem dereliquit. Multa nanq́ bona monaſterij impignorauit, multa uẽdidit, multaq́ ſine conſenſu ſubditorum occultè alienauit, ac precium ſuis conſanguineis leuibusq́ perſonis partim donauit, partim inutiliter conſumpſit. Moribus fuit diſſolutus, & totus ſecularis, quippe qui die nocteq́ nihil aliud q̃ conuiuia & uoluptates in delicijs habere cõſueuit. Regularis diſciplinę obſeruantiam, nec in ſe habuit, nec reformare in ſubditis curauit. Deniq́ ſuſpicione grauioris criminis non caruit, quia catena uiciorũ catenã trahere conſueuit. Anno Henrici abbatis 1. qui fuit dominicæ natiuitatis 1301. cometes in cœlo apparuit, & ſecuta ſunt multa mala, ſeditiones & opiniones bellorum in diuerſis regionibus. Eodem anno 4. nonas Iulij, Vuilhelmus epiſcopus Traiectenſis, in bello ab inimicis ſuis occiſus eſt: poſteaq́ Traiectẽſem eccleſiam annis fermè quinque in multis tribulationis & perſecutionis turbinibus gubernaſſet, cui Guido canonicus & theſaurarius Leodienſis eccleſiæ ſuccedens præfuit annis 16. uir per omnia magnificus: cuius fratres erant carnales, Botzardus epiſcopus Metenſis, Ioannes epiſcopus Cameracenſis, Ioannes comes Hollandiæ, & Florentius princeps Morianenſis. *Henricus abbas.* *Vita huius abbatis.* *Cometes apparuit.* *Vuilhelmus.*

Eodem quoq́ anno in die S. Mariæ Magdalenę, Hẽricus comes Lutzenburgenſis ciuitatem Treuerenſem cum magna pugnatorum turba debella *Henricus comes Lutzenburgenſis*

turus exercitum retrò ciuitatem iuxta eccleſiā S. Crucis locauit: omniaq; in circuitu, uillulas, domos, uineas, torcularia, pomeriaq; deſolauit: ulterius progreſſurus, niſi omnipotens Deus meritis ſanctorum ſuorum Treueris quieſcentium, in ipſa nocte undecima, poſteaquàm aduenerant, ſpiritum in eos uertiginis miſiſſet, adeò ut ſeſe mutuò percutientes fugerent, nemine perſequente.

Friderieus. Anno Henrici abbatis 2. dominicæ autem natiuitatis 1302 quinto calendas Feb. obijt Fridericus de Bolandia epiſcopus Spirenſis, & in monaſterio Vterſdal Ciſtercienſis ordinis ſepelitur: cui ſucceſsit Sibodo de Lichtēberg, & præfuit annis 12.

Confœderatio principū magna. Expeditio regis contra principes. Eodem anno Gerhardus archiepiſcopus Moguntinus, Dietherus archiepiſcopus Treuerenſis, Henricus archiepiſcopus Colonienſis, Rudolphus comes Palatinus Rheni, & quidam alij principes, ligam & cōfœderationem inter ſe magnam firmiſsimamq; iurauerunt, quem Albertus Rom. rex, quaſi in detrimentum ſuæ poteſtatis factam ægerrimè tulit. Vnde magnum ex Auſtria & Sueuia producens armatorum exercitum, primò terras Rudolphi comitis Palatini Rheni intrauit, multaq; pauperibus damna inferens, eum in deditionem uenientem cum gratia recepit. Deinde contra archiepiſcopum Moguntinum mouens exercitum, inter alia damna quę illi attulit, etiam Bingium oppidū Rheni obſidione uallauit. Cernens autem archiepiſcopus ſe uiribus imparem, gratiam regis petiuit & imperrauit, ueniensq; Bingium obſidionem precibus ſoluit, & conditiones pacis à rege propoſitas admiſit, reſignatis in manus regis oppidis Bingo & Lonſtein cum caſtellis Clop, Erenfels, Scharffenſtein, & quibuſdam alijs. Pacatis autem rebus cum archiepiſcopo Moguntino rex Albertus contra archiepiſcopum Colonienſem ac Treuerenſem producens exercitum, ſuo utrunque ſubiugauit imperio, quos ad poſtulandam gratiam, non ſine damnis eorum fortiter coēgit.

Bingium obſidione uallatur.

Liga ruſticorum in Francia. Eodem anno concitata apud Gallias multitudine contra ſuos rectores, opifices & infimæ cōditionis homines, à Frācis defecerunt: & domini prouincię facti, ingentes regis Francorum copias bello ſuperant, & crudeliſsimè interficiunt. Sed non diu eorum durauit immanitas, quin omnes deleti fuerunt.

Anno Henrici abbatis 3. dominicæ autem natiuitatis 1303. indict. 1. Philippus rex Francorum arrogantiam Bonifacij papę 8. iniquo ferens animo, ipſum Anagniæ in domo paterna dormientem nocte, nil tale metuentem

Bonifacius papa moritur. capi fecit, ac Romā ſub cuſtodia perduci: qui mœrore animi confectus, 35 die poſtea obijt, ſepultus in eccleſia S. Petri, ſepulchro à ſe antea extructo, cui Benedictus 11. patria Taruiſinus, Nicolaus antè uocatus, cardinalis Hoſtienſis, ſuccedens in pontificatu præfuit menſibus 9 duntaxat.

Benedictus.

Gerhardus. Anno Henrici abbatis 4. qui fuit dominicæ natiuitatis 1304. quinto cal. Martij, obijt Gerhardus archiepiſcopus Mogūtinus, natus de Epſtein. Quo mortuo uacauit ſedes Moguntina aliquandiu. Interea eodem anno in principio menſis Iunij obijt Benedictus papa 11. Peruſij, in eccleſia fratrum Prædicatorum, cuius ordinis antea profeſſor extitit, cum magna pompa ſepultus, non ſine opinione ſanctitatis, & uacauit ſedes Apoſtolica menſibus 11. uſq; in annum ſequentem, non ſine iactura ſalutis animarum multarum.

Euerbinus. Anno quoq; prænorato, 3. calēdas Maij, obijt Euerbinus epiſcopus Vuormatienſis: cui ſucceſsit Emericus de Kronenberg, & præfuit annis 10. homo pacificus, & deuotus, quem clerus & populus miro colebant affectu,

miſſumq;

miſſumq́ à ſummo pontifice cum literis & mandatis, pro epiſcopo ſuo libenter ſuſceperunt.

Eodem anno inter Guidonem Flādriæ comitem, & Vuilhelmum filium Ioannis, Hollandiæ Hannoniæq́ comitis, magnæ cōtentiones exortæ fuerunt: quæ uſq; ad bella grauiſsima creſcentes, multos ſtrenuos uiros ab utraque parte miſerabiliter conſumpſerūt: & eodem anno 5. iduum Septemb. obijt præfatus Ioannes Hollandiæ Hannoniæq́ comes: cui Vuilhelmus filius eius prædictus, in utroq; comitatu ſucceſsit, uir per omnia magnificus, qui habuit uxorem Ioannam de Valeiſo, regis Franciæ ſororem, de qua genuit Ioannem comitem, Margaretham Imperatricem Rom. Ioannam comitiſſam Iuliacenſem, Philippam reginam Angliæ, Vuilhelmum in comitatu ſuſcepto hæredem, Ludouicum infantem, & Eliſabeth, quæ adoleſcens obijt.

Bellum atrox in Hollandia.

Vuilhelmus comes Hollandiæ.

Anno Henrici abbatis 5. qui fuit dominicę natiuitatis 1305. poſt longam ſedis apoſtolicæ uacationem, cardinales tandem conuenientes Peruſij, Bertrandum Burdegalenſem epiſcopum in papam unanimiter elegerunt, qui Clemens 5. appellatus, præfuit annis 8. menſibus 10. diebus 15. qui curiam à Roma tranſtulit in Gallias, non ſine maximo Italiæ incommodo, & maximè urbis Romæ, ibiq́ per annos 74. continuè remanſit. Ad hunc Clementem papam Henricus comes Lutzenburgenſis Pictauis commorantem, miſit Magiſtrum Petrum de Achtzpalt, medicum ſuum expertiſsimum, pro archiepiſcopatu Moguntino, qui eo tempore poſt Gerhardi archiepiſcopi obitum uacauit (ſicut iam diximus) fratri ſuo Baldeuino impetrando. Qui cùm in Gallias ad pontificem ueniſſet, legationem domini ſui comitis memorati expoſuit, & pro impetrando archiepiſcopatu Mogunt. fratri domini ſui prædicto preces multiplices effudit. Sed papa, cauſis allegatis complurimis noluit exaudire precantem, & eccleſiam Mog. dare Baldeuino comiti recuſauit. Cōtigit autem interea ipſum pontificem grauiter infirmari, qui arte & ingenio eiuſdem Petri curatus, de cōnſenſu cardinalium, eum in archiepiſcopum ſæpe dictæ eccleſiæ Mog. ordinauit, datiſq; literis & prouiſionibus neceſſarijs ipſum cum pallio ad Moguntiam remiſit: quem clerus unà cum uniuerſo populo mandatis Apoſtolicis obedientes, cum honore & reuerentia ſuſceperunt, & in poſſeſsionem eccleſiæ Moguntinæ pacificè admiſerunt. Erat enim uir doctus & magnificus, ipſo pontificatu dignus, qui multa in ſynodis utilia moribus ſtatuit, pręfuitq; ſtrenuè annis 15. Audiens hæc Henricus comes Lutzenburgenſis, qui illum pro ſuo fratre Baldeuino ad papam miſerat, iratus eſt, quanquam diuina factum ordinatione torum poſtea confiteretur. Nam procuratione eiuſdem magiſtri, & Baldeuinus poſtea factus eſt archiepiſcopus Treuerenſis, & ipſe Henricus rex Rom. ſicut dicemus.

Clemens papa.

Petrus medicus.

Clemens papa infirmus curatur.

Petrus medicus ſit archiepiſcopus Mogunt.

Eodem anno in die cōmemorationis ſancti Pauli Apoſtoli Albertus rex Rom. exequias regis Bohemię nouiter defuncti, in maiori eccleſia Spirenſi cum magna pompa, multis principibus, epiſcopis & abbatibus aſtātibus celebrauit, inter quos non infimæ reputationis præſens fuit Henricus huius cœnobij abbas memoratus: ubi inter pulſandum, maior campana cecidit, fractiſq; duabus teſtudinibus, cadens ad pauimentum, in duas partes ſcinditur.

Rex Albertus Spiræ feſtū agit.

His quoq; temporibus inter Dietherū archiepiſcopum Treuerēſem, & oppidanos Cōfluētinos magna exorta diſcordia eſt, pōtifice oppidanos ex actionib. prēmēte, illiſq; obediētiā recuſantib. tādē archiepiſcopus inſolētiā

eorum diutius perferre non ualens,conductis pecunia pugnatoribus Confluentiã obſedit,cepit,& in deditionem accepit,oppidanis ad obedientiam coactis.Multas in huius uictoriæ apparatum pecunias expoſuit,pro quarum aſſecutione penè omnia diœceſis ſuæ prædia obligauit.

Confluentia per archiepiſcopũ capitur.

Anno Henrici abbatis 6.dominicæ natiuitatis 1306.in die purificationis B.Mariæ ſemper uirginis,glacie ac niuibus reſolutis,maxima circa Rhenum & Moganum inundatio aquarum facta eſt,quæ penè infinita hominibus circummorantibus damna intulit,euertens domos & habitacula multa,hortos & uineas,agrosq́ & prata incredibili furore deuaſtans.Pontem ſuper Moganum Franckofordiæ nimio ſuo impetu deiecit,muros Moguntinos in parte ſubuertit,duas in muro Colonienſi turres,funditus euertit,& multos in diuerſis locis homines demerſit. His temporibus Hoſpitalarij S.Ioannis Hieroſolymitani,Chriſtianorum copijs adiuti,inſulam Rhodis, cum alijs quinque in mari mediterraneo adiacentibus,per annos quatuor continuè fortiter oppugnantes tandem obtinuerunt, & interfectis expulſisq́ Turcis,ipſam uſq; in hodiernam diem uſque ad annos 196.pacificè tenuerunt.

Inundatio.

Inſula Rhodis in manus noſtrorum deuenit.

Hoc ipſo anno Iudæi per regnum Franciæ bonis omnibus in fiſcum importatis occiſi ſunt,& alij de regno ſeminudi fuerunt expulſi.

Anno Henrici abbatis 7.dominicæ autem natiuitatis 1307.Cùm Dietherus de Naſſauu archiepiſcopus Treuerenſis,homo inquietus & bellicoſus,& bona eccleſiæ propter expenſarum apparatus belli multitudinem ut plurimùm alienaſſet,deferentibus eum clericis ſuis ad examen ſedis Apoſtolicæ in Galliam citatus eſt.Sed priuſquàm terminus comparendi adueniſſet,morbo correptus eſt,& 23.die Nouembris ex hac uita migrauit,ſepultus in eccleſia Prædicatorum,quorum ordinis & profeſsionis antea fuerat,in ciuitate Treuerenſi.Quo mortuo Dominus Petrus archiepiſcopus Moguntinus,tantum apud papam Clementem 5.potuit et egit,ut quòd Baldeuinum fratrem Henrici comitis de Lutzenburg,iuuenem,23 annum ætatis agentem,cui Moguntinam eccleſiam ante biennium ob minorennitatem(ſicut diximus)denegauerat,in archiepiſcopum Treuerenſem ſublimauit,qui ordinatus,& pro archiepiſcopo honorificè ab omni clero & populo Treuerico ſuſceptus,præfuit annis 46.menſe,uno diebus 18,uir per omnia ſtrenuus & magnificus,qui eccleſiam ſuam optimè rexit,& omnia alienata reduxit.

Dietherus.

Baldeuinus.

Anno Henrici abbatis 8,qui fuit dominicæ natiuitatis 1308. Albertus rex Rom.cùm Rhenum nauigio cum paucis trãſiſſet, reliquo exercitu nauigium ab altera parte litoris (ut fieri ſolet) expectante, Ioannes ex fratre nepos cum ſocijs conſpirationis ſuæ accedens, ipſum nil tale metuentem occidit,& fuga lapſus euaſit.Cauſa fuit iſta:Rudolphus dux Sueuiæ frater Alberti regis moriturus præfatum Ioannem filium ſuum adhuc puerum cum uniuerſo ducatu ipſius tutelæ commiſit: qui cùm adoleuiſſet, paternum ducatum à patruo repetijt: ſe ad regendum iam ſufficientem affirmans. Verùm cùm Albertus bonis illum uerbis de die in diem ſuſpendens,reddere commiſſa diſsimularet,nepos malorum uſus conſilio interficere ipſum decreuit.Vnde nacta oportunitate,gladio eum transfodit in littore Rheni(ſicut diximus)non longè à Schafhuſen in die ſanctorum Philippi & Iacobi Apoſtolorum,qui fuit primus dies Maij,cuius cadauer anno ſequenti Spiram relatum in maiori eccleſia,4 calend.Septemb.cum honore inter reges ſepultum eſt.

Albertus rex Ro. occiditur.

Eodem

Eodem anno in menſe Nouembri conuenerunt principes electores ad uillam dictam Renſe, non longè à Bopardia, iuxta ſedem regalem, & procurante domino Petro archiepiſcopo Moguntino in regem Rom. unanimiter elegerunt. Henricum comitem Lutzenburgenſem fratrem Balduini archiepiſcopi Treuerenſis, uirum bonum, ſtrenuum, & imperiali honore dignum, cuius electionem 27. die Nouemb. deuulgari Franckofordiæ ſolenniter fecerunt, ac deinde in feſto Epiphaniæ Domini anni ſequentis Aquiſgrani in regem Romanorũ unctus & coronatus eſt, per manus Henrici archiepiſcopi Colonienſis, imperauitq́ annis quatuor & mẽſibus nouem. Mox autem ut de Aquiſgrano coronatus Spiram aſcẽdit, oſſa regum Adolphi & Alberti ad maiorem eccleſiam Spirenſem referri, & cum honore ſepeliri fecit. Vxorem habuit Margaretham Ioannis ducis Brabantiæ filiam, de quia genuit Ioannem regem Bohemiæ, de quo poſtea dicemus. *Henricus in regẽ eligitur.*

Anno prænotato, ſexto iduum Nouemb. obijt in Colonia Ioannes Scotus doctor ſubtilis, ordinis Minorum, ibidem in ſuo cõuentu ad introitum ſacriſtiæ ſepultus, qui quanta ſcripſerit, quàm ſubtilia & profunda in Theologia receptiua, & omnes Theologi nouerunt, & nos in libro noſtro de Eccleſiaſticis ſcriptoribus, annotauimus. *Ioannes Scotus doctor ſubtilis obijt.*

His quoque temporibus Petrus archiepiſcopus Mogũtinus cœnobium monachorum Carthuſienſis ordinis extra muros Mogũtinos, à fundamentis de nouo conſtruxit & magnificè prouidit. *Carthuſia Mogũtinæ conſtruitur.*

Anno Henrici abbatis 9. dominicæ natiuitatis 1309. in die S. Michaëlis archangeli obijt Dietlibus abbas monaſterij mei Spanheimenſis decimus, uir bonus & regularis obſeruantiæ amator præcipuus, qui utiliter in utroq́ ſtatu præfuit, quia & peculium quod prædeceſſores eius monachis indulſerant, abſtulit, & redditus monaſterij competenter ampliauit. Huic in abbatia Spanheim. ſucceſſit dominus Vuilicho monachus cõuentualis, filius comitis de Vueſterburg, frater comitiſſæ de Spanheim, & præfuit ſtrenuè annis 27, mẽſibus 5. diebus 14. de cuius uita, moribus & regimine in Chronica præfati cœnobij mei Spanheimenſis, plenam hiſtoriam ſecundum ſeriem annorum digeſsimus. *Dietherus.* *Vuilicho.*

Eodem anno mortuo ſine liberis rege Vngariæ, proceres terræ & maiores natu Ottonem Bauariæ ducem filium Henrici ducis, in regem Vngariæ tanquam hæredem proximum, quia ex matre nepos Belæ regis fuit, unanimiter elegerunt, quem de Bauaria euocantes cum magno honore ſuſceperunt. Verùm non diu poſtea mutata ſententia, ipſum de Vngaria fugauerunt, qui reuerſus in Bauariam, non multò poſtea obijt, relinquẽs filium uni cum Henricum, infantem dierum quatuordecim, ex uxore filia ducis Poloniæ, qui dictus fuit princeps de Noiterberg. *Otto dux Bauariæ fit rex.*

Anno Henrici abbatis 10. qui fuit dominicæ natiuitatis 1310. Henricus Rom. rex magnum conuentum principum Spiræ habuit, ubi Eliſabeth filia quõdam regis Bohemiæ perſonaliter comparuit, & regno paterno infeudari ab Imperatore ſe petiuit. Rex autem Henricus principum uſus conſilio, eandem filiam cum regno Bohemiæ Ioanni filio ſuo Lutzenburgenſi comiti, de conſenſu procerum Bohemiæ dedit uxorem, celebratisq́ ibidem cum magna ſolennitate nuptijs, eum cum uxore & cum exercitu miſit in Bohemiam, adiungens ei Petrum archiepiſcopum Moguntinum quondam phyſicum ſuum. Veniens autem in Bohemiam Ioannes, ab uniuerſis regni incolis pro rege cum honore magno ſuſceptus eſt, & per eundem Petrum archiepiſcopum Mogunt. ad quem iure antiquo id mune *Conuentus principum in Spira.*

ris pertinebat,ſolenniter coronatus. Huic autem coronationi plus quã tre‑centa hominum millia interfuiſſe ferebantur. Coronatione facta rex archie‑piſcopo inter alia munuſcula dedit ſedem unam auro gemmiſq; ornatam, quam Eccleſiæ Moguntinæ illatam,ſedem S.Martini uulgus appellare uſque in hunc diem conſueuit. Interea dum hæc agerentur in Bohemia,rex Henricus mouens exercitum à conuentu Spirenſi,pro ſuſpicienda corona imperiali iter direxit in Italiam, habens inter alios principes multos ſecum, Baldeuinũ archiepiſcopum Treuerẽſem,fratrem ſuum Rudolphum comitem Palatinum Rheni,& Lupoldum ducem Auſtriæ. Inter eundum autem multas Italiæ ciuitates,oppida & caſtella rebelliũ cepit,& prælia multa fortiter geſſit. Et primò quidem Mediolani,corona ferrea,ex more coronatus eſt:ac deinde Romæ apud S. Ioannem Lateranenſem,aurea corona & imperiali benedictione per tres cardinales ad hoc à papa ex Gallia miſſos,cum magna pompa & ſolennitate ſublimatus eſt,in die S.Pentecoſtes.Coronatus autem Rudolphum comitem Palatinum Rheni,& multos alios in eadẽ Eccleſia milites creauit. Interea uerò dum Imperator fermè per biennium moratur in Italia, tertius quem in Alemania reliquerat, exercitus contra Vuirtenburgen ſes comites,impetio à multis annis rebelles dimicando fortiter proceſſit, & ex 80. eorum munitionibus,& caſtellis 72. obtinuit, & multos eorum in bello interfecit. Imperator autem in Italia multa bella fortiſſimè gerens,Longobardos,Papienſes, Taurinenſes,Aſtenſes, Veronenſes,Placentinos,Ianuenſes,Piſanos,Senenſes,Florentinos,ipſos quoq; Romanos,& reliquos omnes ſibi reſiſtentes,in manu ualida deuicit ac ſuperauit,in ſuamq; deditionem uenire potenter coëgit. Fuit autem Henricus Imperator iſte,uir ſapiens,iuſtus & gratioſus, in armis ſtrenuus,fidei Chriſtianæ cultor & defenſor integerrimus, conſilio & animo promptus, amator cleri,& pauperum defenſor.

Sedes aurea S. Martini in Mog. — *Expeditio Henrici regis in Italiã.* — *Henricus rex Imperator Romæ benedicitur.* — *Bella imperatoris in Italia.*

Anno Henrici abbatis 11. dominicæ autem natiuitatis 1311. Clemens papa 5. concilium Viennenſe celebrandum indixit,quod bienno durauit,in quo liber Clementinarum publicatus fuit,& multa ad eccleſiæ utilitatem ſtatuta. Ibi ordo Templariorum,qui annis fermè 184. ſteterat,ab ipſo Clemente papa condemnatus fuit,& uno die per uniuerſum orbem deletus,ad inſtantiam Philippi regis Francorum,cuius promotione ipſe papa electus fuerat. Fuerũt autem Templarij,ualde diuites,quorum poſſeſsiones,ut rex ſibi acquireret,crimen eis hæreſeos falſum impoſuit,ut multi uoluerunt,& extingui omnino parauit.

Concilium Viennenſe celebratur.

Eodem anno Guido epiſcopus Traiectenſis,ueniens ad conciliũ Viennenſe, à papa Clemente 5. cardinalis factus eſt, mediante rege Francorum, & quibuſdam cardinalibus pro eo loquentibus:quanquam Traiectenſi eccleſia ſua contentus, ſe cardinalem non geſſerit.

Anno Henrici abbatis 12. dominicæ natiuitatis 1312. obijt Otto rex Vngariæ ac Bauariæ dux, unicum relinquens filium 14 dierum ætatis, quem unà cum duobus fratris ſui filijs,Henrico annorum octo, & Ottone annorum ſex,ciuibus in Lanshutta,& in Straubingen nutriẽdos ſub tutela commiſit. Sed cùm poſt mortem eius,Ludouicus dux ſuperioris Bauariæ cum nobilibus terræ huic commiſsioni contradiceret, pueros eripuit.

Otto rex Vngariæ moritur.

Eodem anno Balduinus archiepiſcopus Treuerenſis,Bopardiã & Vueſaliam oppida cis Rhenana,cum alijs quibuſdam,pro impẽſis,quas ratione imperij in Italia fecit,& extra ab ipſo Henrico Imperatore fratre ſuo accepit in pignus:ſicut patet ex literis in caſtris ante Florentiam datis,anno Domini præ‑

ni prænotato 1312. indictione 10. 6. iduum decembris. Quibus ſuſceptis archiepiſcopus, relicto in Italia Imperatore, ad Treuerim reuerſus eſt.

Eodem quoque anno obijt Ioannes dux Brabantiæ, cui eiuſdem nominis Ioannes tertius ſucceſsit, qui habuit uxorem nomine Margaretham, filiam Ludouici regis Francorum, de qua genuit tres filios, qui omnes ante eum ſine liberis obierunt, uidelicet Ioannem, Gotfridum, & Henricum. Habuit etiam tres filias, quarum prima Ioāna primò nupſit Vuilhelmo comiti Hollandiæ. Quo à Phryſonibus occiſo, deſponſata fuit Vuenceslao comiti de Lutzenburgo, fratri Ioannis regis Bohemiæ & Caroli Imperatoris quarti. Secunda fuit Margaretha, quæ nupſit Ludouico Flādriæ comiti. Tertia fuit Maria, quæ nupſit Reinaldo duci Gelrenſium. *Ioannes dux Brabantiæ obijt.* *Vuenceslaus comes Lutzenburgenſis.*

Anno Henrici abbatis 13. dominicæ natiuitatis 1313. indictione 11. Henricus Imperator Rom. 7. in Italia, nouis comparatis exercitibus contra Robertum Apulię regulum, proceſſurus in itinere apud Bonconuent diſſenteriæ morbo reſolutus, in die ſancti Bartholomæi obijt, non ſine iactura magna totus Imperij Romani, uacauitque imperium anno uno. Sunt qui ſcribāt ipſum ueneno perijſſe, per adminiſtrationem fratris Bernardi ordinis Prædicatorum, confeſſoris & capellani ſui, à quo ipſum in die aſſumptionis B. Marię ſemper uirginis communicantem, in hoſtia conſecrata ferunt intoxicatum: & ob id Prædicatores omnes à papa hac pœna notatos, ut uſque in hunc diem ac deinceps, communicantes in altari, eorum ſacerdotes ſiniſtra ſe manu communicent. Sed quoniā hoc omnino cōfictum putamus, idcirco fidem adhibere iſta dicentibus, iuſta ratione contemnimus. Prædictus autem frater Bernhardus, multos innocentiæ ſuæ teſtes habuit uiros illuſtres, & literas ſimiliter Ioānis Bohemię regis filij Imperatoris, archiepiſcoporum quoque atque pontificum, qui in morte Imperatoris ipſum clara uoce excuſantis, fuere præſentes, uidelicet Mediolanenſis, Ianuenſis, Peruſini, Lucenſis, & Argentinenſis. Nihilominus Henricus comes Flandriæ, cæterique nobiles curiales econtra conſtanter affirmabant, reum eſſe Bernardum mortis Imperatoris, & eum in ſacramento corporis Chriſti intoxicaſſe. Vnde magna in ordinem Prædicatorum perſecutio minus iuſtè fuit exorta, etiam ſi frater ille innocens à crimine obiecto non fuiſſet, cùm crimen unius hominis in totum ordinem non fuerit referēdum. Magna his temporibus fames in terra fuit ubique, magnaque peſtilentia ſubſecuta, & in utroque periculo multi homines perierunt. *Henricus Imperator obijt.* *Dominicanus intoxicat imperatorem.* *Ordo prædicatorum calumniatur.*

Anno Henrici abbatis 14. qui fuit dominicæ natiuitatis 1314. obijt Clemens papa 5. anno pontificatus ſui 9. nondum completo: & uacauit ſedes Petri annis duobus, menſibus tribus, & diebus ſeptemdecim, propter diſcordiam fratrum. *Clemens papa.*

Eodem anno pridie iduum Ianuarij obijt Sibodo de Lichtenberg, epiſcopus Spirenſis: cui Emicho de Liningen ſuccedens pręfuit annis 14. non ſine diſſenſione ciuium ſuorum, ut ſolent. *Sibodo, obijt.*

Eodem quoque anno, 4. iduum febr. obijt Emericus epiſcopus Vuormatienſis, cui Henricus filius comitis Syluestris de Dune, præpoſitus domus ſuccedens, præfuit annis quinque. *Emericus.*

Eodem quoque anno 14. calendas Nouembris conuenerunt principes imperij pro electione noui regis apud Franckofordiam, uotisque in diuerſa diuiſis, Petrus archiepiſcopus Moguntinus, Baldeuinus archiepiſcopus Treuerenſis, Volmarus Marchio Brandenburgenſis, & Ioannes Bohemię rex, Ludouicum comitem Palatinum Rheni, ducemque Bauariæ in regem Rom. *Dux Bauariæ fit rex.*

elegerunt,

elegerunt. Contra quem Henricus archiepiſcopus Colonienſis, Dux quoque Saxoniæ, & Rudolphus comes Palatinus Rheni, duxque Bauariæ frater ipſius Ludouici, non fauens ei honorem, in regem elegerunt Fridericum ducem Auſtriæ, fratrem Lupoldi ducis, & filium Alberti quōdam regis Rom. Quamobrem bellum inter eos exoritur. durauitque annos octo, quo tandem Ludouicus obtinuit & ſolus regnauit, Fridericum cepit, & in deditionem coēgit. Fratrem uerò ſuum Rudolphum comitem Palatinum Rheni cum Friderico pertinaciter ſentientem, de patria proſcribens, in Angliam uſque ad uitæ terminū relegauit, ubi in magna uiuens paupertate tandem mortuus eſt. Comitatum ergo Palatinū cum cæteris quæ Rudolphi fuerant, aliquandiu tenuit, ſed omnia filijs eius poſtea reſignauit. Iſte Ludouicus uxorē habuit Margaretham, filiam Vuilhelmi Hollandiæ comitis, quæ peperit ei ſex filios, Ludouicum marchionem Brandenburgenſem, Stephanū ducem Bauariæ in Lanshuta commorantem, Albertum in Straubingē, Vuilhelmum ducem Hollandiæ poſtea comitem, Ludouicum dictum Romanum, quia Romæ natus fuerat, & Ottonē ducem, qui dictus fuit Brandenburgenſis.

Fridericus dux Auſtriæ contra eum eligitur. Rudolphus Palatinus à fratre expellitur.

Margaretha coniunx Ludouici regis.

Anno prænotato tres ſimul lunæ in cœlo apparuerunt. Fulgor etiam quem cometam appellant, tribus menſibus in cœlo emicuit.

Cometa apparuit.

Anno Henrici abbatis 15. qui fuit dominicæ natiuitatis 1315. maxima fuit per totam Alemaniam fames, in qua multa hominum milia præ inopia perierunt, durauitque biennio. Poſtea ingens hominum peſtilentia ubique ſecuta eſt.

Fames & peſtis

Eodem anno factum eſt prælium inter Ludouicum regem Romanorum, & Fridericum Auſtriæ ducem eius aduerſarium, iuxta ciuitatem Spirenſem, ubi Lupoldus frater Friderici in circuitu uillas complures incendio cremauit, & multa pauperibus intulit damna. Sed tamen Ludouicus uictor euaſit, & Fridericum aduerſariū cum ſuis fugere turpiter compulit. Fames (ut diximus) erat maxima, ſed Balduino archiepiſcopo Treuerenſe prouidente, neceſſaria nihil exercitui defuit.

Prælium apud Spiram geſtum.

Eodem quoque anno in ciuitate Cremenſi Pataujenſis diœceſis, in ducatu Auſtriæ, plures nefandiſsimi hæretici per fratres Prædicatores inquiſiti, inuenti & combuſti fuerunt. Articulorum hæreſeos eorundem primus erat iſte: Miſſas uanitatem eſſe dicebant, & nullius uel reuerentiæ uel utilitatis. Secundus articulus fuit: Luciferum cum dæmonibus ſuis, cœlo iniuria pulſum dicebant, tandemque beatitudini cum omnibus ſuis reſtituendum: Michaēlem & Angelos omnes, æternis cruciatibus deputādos: hominesque ab eorum ſecta alienos, ſimiliter eſſe damnandos. Vnde cùm ſe mutuò ſalutarent, dicebant, Salutet te iniuriam paſſus, id eſt Lucifer. Tertius articulus iſte nefandiſsimus fuit: Dicebant enim, Maria ſi uirgo manſit poſt partum, non hominem ſed angelum peperit, uirgo poſt partum non fuit. Item dicebant ſe habere 12 apoſtolos, qui totum imperium ſingulis annis perluſtrarent: & duos ex eis ordine & profeſsione ſeniores, ſingulis annis paradiſum intrare, ac poteſtatem ab Helia & Enoch ligandi & ſoluendi accipere, quam alijs communicabant in eadem ſecta conſtitutis. Sacramentum baptiſmi irridebant dicentes, Si baptiſmus eſt ſacramentum, ergo quodlibet balneum eſt ſacramentum, & per conſequens quilibet balneator eſſet deus. Sacramentum pœnitentiæ turpiter uiciabant, confitentes non ſacerdotibus, ſed laicis in genere, peccata ſua in ſpecie exprimentes: ſperantes ſe ex hac confeſsione, omnium peccatorum à pœna & à culpa remiſsionem plenariam recepturos. Sacramentum dominici corporis non credebant, hoſtiam conſecratam

Hæretici combuſti in Auſtria.

Errorum ipſorū articuli.

Hæreſis peſſima.

Contra Baptiſmū

Contra pœnitentiam.

Contra Eucharistiam.

ſectatam, deum fictitium appellantes. Sacramentum quoque matrimonij iuratum meretricium in uulgari nuncupabant. Sacramentum extremæ unctionis irridebant, & interrogati ſuper eo quid ſentirẽt, unanimiter reſponderunt: Nos credimus quòd olera quanto fuerint oleo plus condita, tanto eſſe meliora. Cõſecrationes eccleſiarum, cœmiteriorumq́ꝫ & benedictiones palmarum, ſalis, aquæ, & cæterorum quæ in eccleſia fiunt, nihil eſſe dicebãt. Item dicebant, Deum nec ſcire, nec punire mala quę ſub terra fierent. Vnde in ſpeluncis & cauernis ſubterraneis cõuenientes, pater cum filia, frater cum ſorore, ac filius cum matre, indifferenter turpitudinem carnis ſuæ exercebant. Romanam eccleſiam non Chriſti, ſed gentium infidelium eſſe dicebant: omniaq́ꝫ ſtatuta eccleſiæ cum prælatis & miniſtris eius cõtemnebant. Ieiunium irridebant, carnibus omni tempore, etiam in ſexta feria paraſceue ſue ſceſcebantur. Dies feſtos non ſeruabant, ſed in die paſchæ laborabant. Periurium dicebant non eſſe peccatum. Merita & interceſsiones quorumlibet ſanctorum, poſſe hominibus apud Deum præſtare ſuffragia, negabant. Sed & alios complures articulos profitebantur erroris, quorum prolixitas inſerta, his tædium lectoribus (ut uereor) generaret. Magnus eorũ numerus fuit in Auſtria, Bohemia, & terris uicinis. Nam ſicut quidam ex eis Viennæ crematus, nomine Nouus magiſter, confitebatur, fuerũt eorum in Auſtria, Bohemia, & in confinibus eius illo tempore pluſquàm octoginta milia hominum, omnes in eam ſectam iurati & profeſsi, præter eos qui in alijs terris erant. Ex hac fece Bohemia tunc infecta, uſq́ꝫ in præſentem diem eiſdem erroribus & turpitudinibus ſcatet, quemadmodum inferius anno Blaſii abbatis 17. plenius dicemus. Multi autem eo tempore in Auſtria fuerunt in diuerſis locis combuſti, qui omnes unanimiter in ſuis erroribus pertinaciſsimè uſque ad mortem cum magna hilaritate permanſerunt. Inter quos puella una ſpecioſa nomine Giſla, dum iam eſſet cremanda, interrogatur à iudice, ſi adhuc eſſet uirgo. Quæ coram omnibus reſpondit: Super terram adhuc uirgo ſum, ſub terra uerò minimè. Credebant enim fatui, uirgines ſub terra non poſſe deflorari, etiamſi à mille uiris cognoſcerentur, necꝫ tale ſtuprum eſſe peccatum.

Contra unctionẽ & matrimonium.

Error omnium turpiſsimus.

Contra ſtatuta eccleſiæ.

Suffragia ſanctorum ſpernebant.

Bohemorum hæreſis initium.

Anno Henrici abbatis 16. qui fuit dominicæ natiuitatis 1316. Ludouicus rex Romanorũ cum omnibus principibus & ciuitatibus ſibi cõſentientibus pacem decreuit in omni regno. Sed Henricus archiepiſcopus Colonienſis cum his qui partes Friderici ſequebantur, fœdus hoc pacis non aduertit, & propterea multis ſe & diœceſim ſuam calamitatibus ſubiecit. Nam eodem anno ipſe rex Ludouicus, adiuuantibus Baldeuino Treuirorum, & Petro Moguntino Archiepiſcopis, multa contra Friderici partes bella geſſerunt. Munitiones quoque Vuisbaden, & Scharpfenſtein obſidione uallauit, ubi cùm non proficeret propter locorum firmitatem, infecto negotio ad alia ſe conuertit.

Ludouicus pacẽ reformat.

Bellum Ludouici cum Friderico.

Eodem anno poſteaquàm ſedes apoſtolica uacauerat annis duobus, menſibus tribus, diebusq́ꝫ 17. cardinales tandem Lugduni conuenientes, Iacobum Caturcenſem Portuenſem epiſcopum, quinta die menſis Septembris, in papam elegerunt, qui Ioannes 22. nuncupatus præfuit eccleſiæ Romanæ annis 18. menſibus 4.

Eodem quoque anno bellum inter Ludouicum regem Rom. & Fridericum Auſtriæ ducem, aduerſarium eius apud Argentinam factum eſt, in quo Friderici exercitus à Ludouico fuſus & ſuperatus, denuò fugere compulſus eſt.

Bellum quartum inter Ludouicum & Fridericum.

Anno Henrici abbatis 17.& ultimo, qui fuit dominicæ natiuitatis 1317. Baldeuinus archiepiſcopus Treuerenſis caſtellū imperij Sterrenberg, impignoratum, Ludouico rege conſentiente, pecunia redemit, & eccleſiæ ſuæ Treuerenſi coniunxit. Fuit enim uir magnificus, & ſemper Imperatoribus obſequioſus & gratus, quod Treuerenſi eccleſiæ multum profuit.

Caſtrum Sterrenberg emi ur.

Guido obijt.

Eodem anno 4. calendas Iunij, Guido epiſcopus Traiectenſis obijt, cui Fridericus de Sirck, maioris eccleſiæ propoſitus, ſuccedens præfuit annis quin.p,in multis aduerſitatibus tribulatus.

Eodem quoque anno Henricus abbas huius cœnobij Hirſaugienſis 30. à ſua dignitate abbatiali depoſitus eſt, & ad priuatam conuerſationem reuocatus. Fuit enim (ſicut in principio nos dixiſſe meminimus) homo ocio et inertiæ deditus, qui conuiuijs & ſolatijs carnis nimium indulgens, omnem monaſterij ſtatum in temporalibus & ſpiritualibus turpiter neglexit. Bona monaſterij mobilia & immobilia multa diſtraxit, multa uendidit & alienauit, ac pecuniam omnino male expendit. Vnde à ſanioribus ſæpe cum reuerentia admonitus, cùm emendare mores contemneret, res per fratres ad epiſcopum, & per illum ad Regem deuoluta eſt, & ex eius mandato deponitur.

H. abbas deponitur.

DE SIGISMVNDO, HVIVS MONASTERII ABBATE 31. *qui præfuit annis 24. & de uarijs geſtis illius temporis.*

HEnrico autem abbate depoſito, ad uitamq; priuatam (ſicut diximus) reuocato, magna inter fratres meritorum diſcuſsio ſubſecuta eſt, ne ſi quem minus conſultè præcipitatoq; conſilio in paſtorem eligerent, ſimilibus aut certè grauioribus periculis & malis ſubiacerent, & utrunq; monaſterij ſtatum ad extrema incommoda perducerent. Matura itaq; conſultatione præhabita ad electionem noui paſtoris, tandem procedentes in duos uota direxerunt. Vna pars numero & maturitate conſilij potior, Sigiſmundum priorem quondam clauſtralem in abbatem elegit: alia uerò pars Gerhardum cuſtodem & monachum cœnobio præficere contendebat. Cumq; ambo electi primò ad iudicium epiſcopi Spirenſis, ac deinde ad audientiam Ludouici regis Rom. perueniſſent, audito electionis proceſſu Sigiſmundus ſententia doctorum in abbatia confirmatus eſt: qui ordinatus ex more, præfuit huic monaſterio ſtrenuè 24. annis, & ſatis bene omnia rexit. Fuit autem natione Suueus, nobili proſapia ortus, ſtatura decente, nec breuis nec nimia proceritate diſtortus. Moribus erat humanus, ingenio mitis ac ſubtilis, cōſilio promptus, & ſingulari prudentia circumſpectus, eloquio diſertus, & quadam ſeueritate reuerendus. Res monaſterij prudenter & ordinatè diſpenſauit, & multa ab anteceſſore ſuo abbate Henrico alienata, ad monaſterij poſſeſsionem reuocauit.

Diſſenſio facta eſt in electione.

Sigiſmūdus abb.

Sigiſmundi uitæ.

Anno eius primo, qui fuit dominicæ natiuitatis 1318. obijt Andreas Herbipolenſis epiſcopus: cui ſucceſsit Gotfridus de Holoë, & præfuit annis 9. qui poſt multas contentiones cum ciuibus ſuis habitas, uictoriam tandem obtinuit, eosq; ad obedientiam coëgit.

Andreas obijt.

Eodem anno Colonienſes, iuſſu Ludouici Imperatoris, uocatis in auxilium Ioanne rege Bohemiæ, qui Lutzenburgi tum erat cum magno exercitu, Vuilhelmo comite Hollandiæ, Ioanne fratre eius comite in Hanonia, Gerhardo comite de Iuliaco, Adolpho comite de Monte, & Ioanne comite de Seyna cum quibuſdam alijs, contra Henricū archiepiſcopum Colonienſem pacta & fœdera pacis Ludouici regis uiolantem, & cum Friderico

Bellum contra archiepiſcopum Colonienſem.

derico duce Auſtriæ ſentientem, ad bellum procedẽtes, multa ei damna intulerũt: & inter cætera, caſtrum Bruel nuncupatũ, ſpacio quatuor menſium obſiderunt. Sed tandem pace interpoſita & ſatisfactione facta, receſſerunt.

Anno Sigiſmundi abbatis 2. dom. autem nat. 1319. obijt Hẽricus epiſcopus de Dunc, ex comite Syluestri, epiſcopus Vuormatienſis, anno pontificatus ſui 5. in maiori eccleſia ſepultus, & uacauit epiſcopatus menſibus duobus, & octo diebus. Poſtea electus fuit Cuno de Schoneck, filius fratris Emerici quondam epiſcopi Vuormatienſis, & præfuit annis 10. Autumant quidam eum diutius præfuiſſe, ſed nobis ſeriẽ tẽporis diligentiſsimè reuoluentibus errare comperti ſunt. Anno Sigiſmundi abbatis 3. dom. autem nat. 1320. pridie nonas Iunij, obijt magiſter Petrus de Achtzpalt, medicus & archiepiſcopus Moguntinus, uir per omnia magnificus: qui Carthuſiam extra muros Moguntinos de nouo fundauit, & collegium canonicorum eccleſię S. Catharinæ in Oppẽheim primus inſtituit, & ſatis magnificè dotauit. Quo mortuo, canonici Mogũtini Baldeuinũ archiepiſcopũ Treuerenſem in ſuũ antiſtitem poſtularunt. Sed papa Ioãnes 22. recuſans eorũ poſtulationi præbere cõſenſum, dedit eis in archiepiſcopũ dominũ Mathiã de Buſſeck, monachũ ordinis S. Benedicti profeſſum, uirũ optimũ, & tali honore dignũ: qui per dominũ Baldeuinũ archiepiſcopũ Treuerenſem cum ſolẽnitate Mogũtiam introductus, autoritate Apoſtolica à clero & populo honorificè ſuſceptus eſt, præfuitq́ annis 8. Qui ſtatim ipſi Baldeuino confœderatus eſt: cuius adiutorio & prę́ſentia roboratus, oppidum zů den Gieſſen dictum, obſidione uallauit & obtinuit.

Henricus obijt. *Cuno.* *Petrus medicus.* *Mathias.* *Gieſſen capitur.*

Eodem anno ciues Colonienſes iterum iuſſu Ludouici Imperatoris contra Henricum archiepiſcopum ſuum ad bellum procedentes, caſtellum eius Vrechem cœperunt, ac funditus deſtruxerunt.

Colonienſes ciues contra archiepiſcopum bellant.

Anno Sigiſmundi abbatis 4. qui fuit domin. nat. 1321. Fridericus dux Auſtriæ cum Lupoldo fratre ſuo, in manu ualida cum magno exercitu intrauit Bauariã contra regem Ludouicũ, totamq́ regionem igne & ferro deuaſtauit, & multa ubiq́ pauperibus damna intulit: imperatore Ludouico ſe interea in munitionibus, propter exercitus ſui abſentiam continente, & fortunę ſortem precibus exorante. Anno ſequenti, qui fuit 5 Sigiſmundi abbatis, dominicæ autẽ natiuitatis 1322. Coloniæ deprehenſus fuit Lolhardus quidam nomine Vualtherus, magiſter & princeps ſcholæ hæreticorũ illius ſectæ, de qua ſuprà fecimus mentionem, anno Henrici abbatis ſecundi 15. qui in ciuitate Colonienſi & extra in multis locis, errores ſuos occultè inter mulierculas maximè diſſeminauerat, multosq́ ſeduxerat. Libellos erroribus ſuis conuenientes, in lingua Teuthonica ſcripſit, in quibus uerba ſacrę ſcripturæ male interpretando peruertit, & erroribus ſuis applicauit, eosq́ mulieribus legendos diſtribuit. Comprehenſus autem, errores ſuos acriter defendebat, unde per ſententiam ad ignem damnatus, combuſtus fuit: multos relinquẽs (ut ipſe fatebatur) occultos in ciuitate Colonienſi & extra, errorum ſuorum profeſſores, cultores atq́ diſcipulos. Eodem anno Ieſabella uxor Eduardi regis Anglorum, filia quondam Philippi quarti regis Francorum, ipſum Eduardum maritum ſuum cepit, & cuſtodiæ mancipauit uſq́ ad mortem, propter deſolationem (ut dicebat) quam cum ſeruis fecerat in regno.

Fridericus deuaſtat Bauariam. *Hæreſiarcha Coloniæ comburitur.* *Regina Angliæ maritum ſuum cepit.*

Anno Sigiſmundi abbatis ſexto, dominicæ autẽ natiuitatis milleſimo trecenteſimo uigeſimo tertio, Fridericus Auſtriæ dux iterum magnum congregauit exercitum, plus quàm quinque millia pugnatorum ex Auſtria & Vngaria, contra Ludouicum Imperatorem pugnaturus, cui Lupoldus dux

Auſtriæ frater cum duobus millibus occurrit,& conductis hincinde multis denuò Bauariā intrauit,omniaq; deuaſtare moliuntur. Ludouicus uerò Imperator maximo adunato exercitu pluſquàm triginta milium pugnatorum unà cum Ioanne Bohemorum rege,Baldeuino quoq; archiepiſcopo Treuerenſi,& Mathia archiepiſcopo Mogũtino,Friderico duci aduerſario ſuo in Bauaria inter Ottingen & Molendorf occurrit: ubi conſerto prælio Fridericus dux uictus,& per Bohemiæ regem captus eſt,& Ludouico Imperatori ſub uitę conditionibus pręſentatus,quem in quodā caſtello firmiſsimo, cuſtodiæ mancipauit.Contigit poſtea duce Friderico ſic in captiuitate detento,quod uenit ad Lupoldum fratrem eius in Auſtria,magus quidā,promittens ſe ſua arte ducem Fridericum de captiuitate ſaluum & illæſum penitus,miniſterio ſpiritus ad ſe in una hora reducturū,ſi condignam uellet ei repromittere ac dare mercedē.Reſpōdit dux:Si feceris,inquiens,quod promittis,cōdigno te præmio honorabo.Itaq; Magus hora ſibi congrua circulum cōiurationis unà cum duce ingreditur,uocat ſpiritum ſuis obedire mādatis conſuetum.Cui in ſpecie humana comparēti,per uirtutē ſuarum coniurationum mandauit,quatenus ducem Fridericum de cuſtodia Imperatoris liberatum ad ſe in Auſtriam ſine læſione quantocius adueheret. Cui Spiritus reſpondens dixit: Si dux ipſe captiuus mecum uenire uoluerit,mandatis tuis libens obtemperabo. His dictis auolat mox ſpiritus in Bauariam ,in forma peregrini aſſumpta peruolat,cuſtodiamq; ubi dux Fridericus detinebatur captiuus ingreditur:quo uiſo,miſſus ad eum ſpiritus dixit,Si ex captiuitate liberare uolueris,hunc equum aſcende,& te ſine lęſione in Auſtriā ad fratrem tuum ducem Lupoldum ſaluum perducā.Cui dux inquit,Quis enim es tu?Ad quē ſpiritus,Noli interrogare quis ſim ego,quia nihil ad rem: ſed aſcende hunc equum,quem tibi exhibeo,& te ſaluum & incolumem hinc liberatum ad Auſtriam reducam.Quibus auditis horror quidā ducem alioquin audaciſsimum inuaſit:qui mox,ut ſigno ſe ſanctæ crucis muniuit, ſpiritus cum nigro quem exhibuerat equo diſparuit,& uacuus ad mittētem reuerſus eſt,à quo increpatus quòd non adduxiſſet captiuum,ordinem rei geſtæ narrauit.Tandem de cuſtodia emiſſus dux Fridericus,ita ſibi contigiſſe in captiuitate conſignato die confeſſus eſt.Poſt hæc Ludouicus Imperator accepto iuramento & neceſſarijs cautionibus à duce Friderico,quòd ſe de regno amplius non intromitteret,eum liberum dimiſit,& ſolus imperauit annis fermè 33.homo fortis & audax nimium. Eodem quoque anno Ioannes papa 22.Thomam de Aquino ordinis fratrum Prædicatorū,theologum acutiſsimū, anno poſt tranſitū eius 48.catalogo ſanctorū inſcripſit.

Exercituū pugna iuxta Ottingen in Bauaria.

Magus ſpiritū miſit ad ducem captiuum.

Ludouicus imperat.

Anno Sigiſmundi abbatis 7.dom.autem nat.1324,Baldeuinus archiepiſcopus Treuerenſis,& Ioannes rex Bohemiæ ex fratre nepos eius,qui tunc Lutzenburgi morabatur.Dux quoq; Lotharingiæ & comes Barenſis,cum quibuſdā alijs comitibus atq; nobilibus mutuò ſeſe confœderantes cum magno exercitu ciuitatem Metenſem obſederunt:quam cùm expugnare non poſſent,omnia in circuitu uaſtando deſolauerunt. His temporibus Ludouicus Imperator cupiēs dilatare dominiū ſuū,uxorem cuiuſdam uiri potētis uiolēter abſtulit,eamq; Ottoni filio ſuo Brandenburgenſi Marchioni matrimonio cum pompa & ſolennitate copulauit: uiro eius,cum quo matrimonialiter uixerat, annis undecim,reclamante, & auxilium ſummi pontificis licet fruſtra inuocante . Dicebat enim Imperator,inter eum & illam impedimentum extare conſanguinitatis.Sed alia eum cauſa mouebat,ſcilicet deſiderium habendi dominium ducatus Carinthiæ & Tirolis,quod ad ipſam

S. Thomas Aquinas canonizatur.

Improbum Ludouici factum.

ipſam mulierē iure hæreditario fuerat reuolutū. Vnde cōmotus papa Ioannes 22. tanta inquitate, ſcripſit Ludouico multis uicibus rogādo, monendo & comminando, quatenus uxorem uiro ſuo reſtitueret, & pro corona imperij ſuſcipienda ad ſe in Auinionem ueniret. Sed imperator papa contemnēs, nec mulierē uiro ſuo reſtituit, nec uenire in Galliā conſenſit. Quam ob cauſam iratus pontifex, nimioq; furore non iniuſtè commotus, ei communionē eccleſiæ interdixit, & uarijs cenſuris eum publicè damnauit. Circa hæc tempora Ioannes papa memoratus condēnabat eos qui dicebant, Chriſtū eiusq; diſcipulos & ueros imitatores nihil proprij habuiſſe. Cuius cōſtitutioni cùm ſe Michaël de Ceſena ordinis fratrū Minorū generalis miniſter opponeret, ipſum excommunicauit, & ab officio depoſuit. Vuilhelmū quoq; de Ockā, eiuſdem ordinis natione Anglicum, doctorē acutiſsimum, ob eandem ſententiam excommunicatū declarauit hæreticū. Qui confugiens ad Ludouicum Imperatorē, eius defenſionē implorauit dicens: O Imperator, tu me gladio à papæ iniurijs defende, & ego te uerbis & ſcriptis indiſſolubili ratione defendam. Suſceptus autem à Ludouico multa & uaria ſcripſit contra papā prædictū, aſſerens eum hæreticū atq; ſchiſmaticum, eiusq; cēſuras non eſſe curandas. Manſit itaq; excōmunicatus cum excōmunicato in ciuitate Monacenſi uſq; ad mortē, & ibidem moriens ſepultus eſt. Sunt qui dicant, eum circa finem uitæ ſuum recognouiſſe errorē, & Apoſtolicæ ſedis gratiā impetrauiſſe.

Ludouicus Imperator excōmunicatur.

Vuilhelmus de Ockam uenit ad Imperator.

Anno Sigiſmūdi abbatis 8. qui fuit dominicæ natiuit. 1325. Colonieſes coaſſumptis ſecū multis comitibus atq; nobilibus, cum magno & ualido exercitu intrauerūt Vueſtphaliā cōtra Hēricū archiepiſcopū Coloniēſem: & inter multa mala & dāna quæ ei intulerūt, caſtrū fortiſsimū Volmerſtein lōga obſidione captū, ſolo coæquarūt. Eodem anno Balduinus archiepiſcopus Treuerēſis caſtrū Furſtēberg. in manu ualida obſedit, & in deditionē accepit. Stierberg quoq; Lātgrauio de Luchtēberg, feudū fecit. Caſtrū Richēberg. de nouo cōſtruxit, quod comiti de Katzenelenbogē in feudum cōtulit, & multa pro honore eccleſiæ ſuæ magnificè fecit, tam ædificādo q̃ capiēdo caſtella. Caſtrum quoq; Birckenfeld, cōſtruere cœpit contra uoluntatē comitiſſę de Starckenberg, in cuius dominio erat. Vnde orta inter eos diſſenſione, Balduinus archiepiſcopus adunato exercitu terram eius inuadere decreuit, ſed per induſtriam Henrici ex comitibus de Spanheim Aquenſis præpoſiti & Emerici militis de Lapide, pro concordia laborantium treugæ conceſſæ ſunt. Non diu poſtea cùm archiepiſcopus Confluentiā deſcenſurus in parua quadā nauicula per Moſellæ alueū ueheretur, ab ipſa comitiſſa circa Starckenberg captus eſt & cuſtodiæ mācipatus. Qui aliquādiu detētus, ibidē tandē pecunia ſe redemit, datis literis & cautionibus, quòd in diebus ſuis inchoatū non perficeret caſtellū in Birckēfeld, pro quo cōtentio fuit.

Colonienſes deuaſtant Vueſtphaliā igne ferroq;.

Stierberg.
Lichtenberg.
Richenberg.
Birchenfeld.

Eodē quoq; anno Cuno de Schoneck epiſcopus Vuormatienſis præcepit feſtum corporis Chriſti, ſecundū inſtitutionē Vrbani papæ per ciuitatē Vuormatienſem & totā diœceſin ſolēniter celebrari.

Cuno.

Anno Sigiſmūdi abbatis 9. dom. nat. 1326. Ludouicus Imp 4. Reinhardū comitem Gelriæ in ducē ſublimauit, qui patrē ſuum eiuſdē nominis per annos fermè octo uſq; ad mortē in captiuitate detinuit. Et abhinc principes terræ Gelrēſis duces eſſe cœperūt, titulo comitatus de Zutphania retēto uſq; in hodiernū diē. Et hoc ipſo anno 7. iduū Octob. obijt pater eius in captiuitate. Mortuo Friderico epiſcopo Traiectēſi, duo in diſſenſione fuerūt nominati Iacobus decanus maioris eccleſiæ à maiore parte capituli fuit electus, & Iacobus Sudēſis epiſcopus, ad inſtantiā Vuilhelmi comitis Hollandiæ à minori parte

Comes Gelriæ dux creatur.

Fridericus obijt.

poſtulatus eſt. Sed prior Iacobus decanus præualuit, & in epiſcopum Traiectenſem confirmatus fuit: quo in breui mortuo, canonici maioris eccleſiæ unanimiter elegerunt Ioannem de Bruchorſt, eccleſiæ ſancti Saluatoris in Traiecto præpoſitum, uirum optimum, qui mox regimen & adminiſtrationem totus epiſcopatus, ut uerus pontifex canonice electus, aſſumpſit. Interea uenit ex Auinione Ioannes de Dieſt Cameracenſis præpoſitus, in epiſcopum Traiectenſis eccleſiæ à Ioanne papa 22. ad inſtantiā Ioannis ducis Brabantiæ, Reinhardi ducis Gelriæ, & Vuilhelmi comitis Hollandię ordinatus & cōſecratus: qui armata manu cum magno apparatu Traiectum ingreſſus, pulſo Ioanne de Bruchorſt electo, pontificatum aſſumpſit, quem annis fermè 14. gubernauit.

Ioannes Traiectenſis epiſc.

Anno quoq; prænotato Iudæus quidam baptiſmum in Hannonia ſuſcipiens, à Vuilhelmo comite Hollandiæ Hannoniæq; de ſacro fonte leuatus eſt. Qui tranſiens & conuerſans inter Chriſtianos, deuotum ſe fingebat, malicia Iudaica repletus. Nam uice quadam tranſiens in eccleſia cuiuſdam monaſterij ſolus, imaginem B. Mariæ ſemper uirginis pulcherrimè depictam indignus conſpexit. Qui ueteri mox odio innatoq; furore repletus pugionē extraxit, prorumpēſq; in uerba blaſphemiæ contra ſanctam Dei genitricē nitidam imaginis faciem configens, turpiter uulnerauit. Et ecce cōfeſtim ſanguis ab imagine uulnerata copioſus erumpens circūfluere cœpit. Quod cernens infelix, de eccleſia latenter aufugit. Sanguis autē à fidelibus reſeruatus, multis ęgritudinibus medela fuit. Verùm poſteaquàm tāti ſceleris autor aliquādiu latuiſſet, nec ſciri à quoquam potuiſſet, beatiſſima Dei genitrix ſemperq; intacta uirgo Maria, cuidā fabro ferrario in ſomnis apparens quaſi uulneribus cōfoſſa, autorē ei ſceleris oſtēdit, & eum ad duellū pro ueritatis declaratione contra perfidū animauit. Venit ad iudicē faber, ſceleris accuſat Iudæū, ubi cū teſtimonia probationis obiecti criminis ſufficientia nō adeſſent, duelli cōditio à Chriſtiano petitur & conceditur. Inito certamine duelli, ſanctiſsima dei genetrice adiutus, uicit perfidū fidelis, impiū iuſtus, Iudęū Chriſtianus. Superatū ſe cernēs blaſphemus, ueritatē aperuit, ſceleris ſui immanitatē, & quod animo nunquā fuerit Chriſtianus publicè cōfeſſus eſt. Quibus auditis præfectus comitis, laqueo illum ſuſpendi fecit. Anno Sigiſmundi abbatis 10. dom. nat. 1327. Ludouicus rex Rom. cum multis principibus & magno exercitu pro corona imperij Romā profectus eſt, & à Romanis cū honore ingēti ſuſceptus eſt. Papa tūc in Auinione morabatur, quo rex Ludouicus licet ſępius ab ipſo inuitatus, ire tutū ſibi nō credebat. Vnde pontificē per literas tam ſuas q̃ Ro. aliorū principū rogauit, quatenus aut ipſe Romā uenire, aut munus imperialis cōſecrationis alicui cardinaliū cōmittere, ſicut Clemēs papa 5. cū Hērico 7. fecerat, dignaretur, dicēs ſibi nec cōueniēs eſſe, nec de cōſuetudine Rom. imperij alibi quàm Romæ benedici & coronari. Sed papa utrūq; recuſauit, mādans ei ut ad ſe in Auinionē ueniret. Vnde cōmotus Ludouicus, ſe à ſimplici quodā epiſcopo Romę in eccleſia S. Petri imperatorē fecit coronari, anno poſt electionē ſuā 13. Quo facto cōſiliū ſuorū Romæ habuit, in quo Ioannē papā 22. propria autoritate (ne dicā temeraria præſumptione) depoſitum, hæreticum, ſchiſmaticum, omniq; pontificio honore priuatum, denunciari fecit: & Petrum Corbanēſem ordinis Minorum, hominem quidem doctum, & ad res agendas idoneum, papam conſtituens, Nicolaum 5. appellauit, à quo denuò coronam imperij cum maiori ſolennitate ſuſcepit. Creatus autem Petrus, non pontifex, ſed antipapa, cardinales & epiſcopos homines ſuſpĭſius conſimiles creat, ſeq; in omnibus geſsit ut uerus

Iudæi baptizati ſcelus nefandum contra B. uirginē

Miraculū B. uirginis magnum.

Chriſtianus Iudæum ſuperauit.

Ludouicus Rex. Romam profectus.

Ludouicus Romæ coronatur.

uerus papa. Verùm poſt reditum Imperatoris in Germaniam, Piſis antipapa releɛtus, à Bonifacio comite Piſano captus, Auinionem ad Ioãnem pontificem perducitur, ubi in carcerem cõiectus uitam cum morte permutauit, qui etſi errorem recognouit, liberari tamen non potuit.

Eodem anno obijt Gotfridus epiſcopus Herbipolẽſis, cui ſucceſsit Vuolframus de Grunbach in ordine epiſcoporum ſextus, & quadrageſimus, & præfuit annis ſex, homo ad regendum aptiſsimus, qui ciues ſuos ad omnimodam ſubiectionem coëgit. *Gotfridus obijt.*

Eodem quoque anno Mathias archiepiſcopus Moguntinus ſynodum prouincialem ſuffraganeorum, abbatum & prælatorum ſuorum celebrauit, in qua conſtitutiones multas pro utilitate eccleſiæ edidit. *Synodus prouincialis.*

Anno Sigiſmundi abbatis 11. dominicæ autem natiuitatis 1328. indictione 11. 4 iduum Septembris, obijt Mathias archiepiſcopus Moguntinus ordinis ſancti Benedicti de Buſeck natus, uir integerrimæ conuerſationis & omni honore perpetuaq; memoria dignus, & in maiori eccleſia Moguntina ſepelitur. Quo mortuo, iterum clerus Baldeuinum archiepiſcopum Treuerenſem poſtulauit, qui cùm eccleſiam ſuam Treuerenſem, quam locupletem iam reddiderat, noluiſſet deſerere, Ioannes papa 22 eccleſiam Mogunt. Henrico de Virnberg, ſine conſenſu canonicorum dedit, eumq; in archiepiſcopum ordinatum, Moguntiam cum literis & mandatis Apoſtolicis deſtinauit. Canonici autem multa contra eum allegantes crimina, ad ſedem Apoſtolicam appellarunt. Per triennium itaq; coram papa in Auinione litigantes, ne Mogũtina eccleſia iterum paſtore deſtituta, grauia incurreret damna, ad inſtantiam eorum Baldeuino archiepiſcopo præfato ipſam eccleſiam Mogũtinam adminiſtratorio nomine uſq; ad exitum litis commendauit. Conſtitutus autem adminiſtrator oppida, caſtella, & munitiones totius diœceſis in ſuam poteſtatẽ accepit, & omnia ab incurſione prauorum, fortiter cum magna induſtria & ſapiẽtia defenſauit. Magna his diebus inter clerum & ciues Mogunt. diſſenſio fuit, propter libertatẽ eccleſiaſticã, illis iura & libertates ſuas defendentibus, iſtis autem ex aduerſo omnia infringere & uiolare laborantibus. Ad reprimendam igitur temeritatem Moguntinenſium Baldeuinus adminiſtrator caſtrũ Eltuil dictum, duobus à Moguntia miliaribus in deſcenſu Rheni fluminis ſitum, à fundamentis de nouo conſtruere cœpit, ipſamq; uillam muro undiq; circũcinxit. Interea Moguntinenſes Baldeuini obſidionem metuentes, ut dicebant, reuera autem cleri odio prouocati Moguntiã die quadam egrediuntur in manu ualida & multitudine magna, ac monaſteria ordinis noſtri ædificijs & ſtructuris inſignia S. Albani martyris, S. Iacobi apoſtoli in mõte Specioſo, ſanctiq; Victoris canonicorũ ſecularium, unà cum caſtro in Vuiſſenauu pro magna parte deſtruxerunt, quemadmodum ueſtigia in monaſterio S. Albani præcipuè oſtendunt, uſq; in præſentẽ diem. Monaſteriũ autẽ S. Iacobi, quia ciuitati proximum erat, cum inſigni eccleſia funditus euerterunt. Pro qua temeritate poſtea ad camerã Imperatoris citati ſunt, & in maxima pecuniarum ſumma ipſis monaſterijs ſoluenda iudicialiter cõdemnati. Monaſteria uerò ſucceſſu temporis reædificata ſunt, ſed ad priſtinum decorem non uenerunt. Ab illo tẽpore uſq; ad captiuitatẽ ciuitatis, quæ anno Vuignandi abbatis huius cœnobij tertio facta eſt, deo iniuriam ſanctorum uindicante, fortuna Moguntinenſibus ſemper fuit aduerſa, quouſque tandem libertate amiſſa, in perpetuam ſeruitutem ſunt redacti. Poſt annos autem tres, ſententia pro Henrico de Virnberg lata fuit, qui confirmatus in Archiepiſcopum denuò

Mathias obijt.

Baldeuinus fit administrator eccleſiæ Mogunt.

Eltuil caſtrum conſtruitur.

ad Moguntiam mittitur,& Baldeuino adminiſtrationem in manus eius reſignante coram duobus legatis Apoſtolicis,à clero & omni populo mandatis papę coactis pro archiepiſcopo ſuſceptus,cum ſolennitate Moguntiam & eccleſiam introducitur.

Emicho obijt. Eodem anno feria quarta ante diem ſancti Georgij martyris,obijt Emicho de Liningen, 50.epiſcopus Spirenſis,& in maiori eccleſia ſua eſt ſepultus,cui ſucceſsit Bertholdus Burheck ordinis fratrum Teuthonicorum,praefuitq́ anno uno,translatus ad epiſcopatum Argentinenſem,ut poſtea dicemus ordine ſuo.

Eodem quoque anno Euerhardus comes de Vuirtenberg,de conſenſu Ioannis papæ 22. collegium canonicorum de Bittelsbach,cum eccleſia in qua comitum Vuirtenbergenſium erat,ſepultura in Stuckgardiā tranſtulit: Collegium in Stuckgardiam translatum eſt. cuius translationis hæc fuit occaſio.Cùm prioribus annis ſub Henrico 7. qui regnare cœpit anno Henrici ſecundi abbatis 8(ſicut diximus)nobiles & ciues imperij,præcepto regis bellum agerent per annos ferè 10.cōtra prefatum comitem Euerhardum,& ex munitionibus eius octoginta,cepiſſent fermè ſeptuaginta deſtruxiſſentq́,quemadmodum anno præfati abbatis 10 breuiter conſignauimus:inter quas erat caſtellum Vuitelsbach, in quo eccleſia ſita fuerat collegiata,in qua comites(ut diximus) habuerant ſepulturam. contigit quod dicturi ſumus.Imperiales capta munitione, Deum obliti & propriæ ſalutis immemores,in contumeliam uiuentium comitum etiam mortuos ſunt perſecuti. Crudelitas in mortuos acta. Nam ſarcophagis apertis & cōfractis,mortuorum oſſa comitum extrahentes,inter lapides & cineres diſpergere non timuerunt.Hanc iniuriam & contumeliam quieſcentibus in terra mortuis irrogatam, grauiter ferens comes Euerhardus,eccleſiā cum ſepultura de Butelsbach,de conſenſu Apoſtolico tranſtulit.Qui comes eodem anno moritur in die S.Bonifacij archiepiſcopi & martyris,filium relinquens decennio ſuperuiuentem.

Anno Sigiſmūdi abbatis 12,Domini uerò 1329.obijt Cuno de Schoneck Cuno Vuormatienſis. epiſcopus Vuormatiēſis:poſt cuius mortem, canonici maioris eccleſiæ Baldeuinum archiepiſcopum Treuerenſem unanimiter in adminiſtratorem aſſumpſerūt,contra Gerlaeum Schenek de Erpach,qui epiſcopatum ambiendo inuaſerat,quem etiam poſtea obtinuit.

Eodem quoque anno Bertholdus epiſcopus Spirenſis,ad eccleſiam Argentinenſis epiſcopatus,authoritate papæ translatus eſt:& Baldeuinus præfatus archiepiſcopus,in adminiſtratorem à capitulo Spirenſis eccleſiæ aſſumitur,iam quatuor eccleſiarum rector.

Vualramus. Anno Sigiſmundi abbatis 13.qui fuit dominicæ natiuitatis 1330.Vualramus ex comitibus de Veldens,promotione archiepiſcopi Treuerēſis Balde uini,factus epiſcopus eſt Spirenſis,& præfuit annis ſex,uir & bonus & miſericors.

Eodem anno Baldeuino archiepiſcopo adminiſtrationem Vuormatien Gerlacus. ſis eccleſiæ reſignāte,Gerlacus Schenck(de quo præcedenti anno diximus) epiſcopatum aſſumpſit,& præfuit annis duobus,non electus,neq́ poſtulatus,ſed uiolenter intruſus,auxilio & fauore amicorum,&(ut dicebatur)non confirmatus ab aliquo.

Hoc ipſo anno poſt longam concertationem in curia papali habitam, Henricus. Henricus de Virrenburg,autoritate Ioannis papæ 22.Moguntiam mittitur, & in archiepiſcopum ordinatus, à clero & à populo mandato Apoſtolico ſuſcipitur,duobus legatis præſentibus,& præfuit annis ferè 15. Baldeuino reſignante

reſignante adminiſtrationem, iuſſu papæ & legatorum Apoſtolicæ ſedis. Iſte archiepiſcopus Henricus caſtrum Altauillæ infra Moguntiã iuxta Rhenum, à Baldeuino adminiſtratore incœptum, perfecit.

Anno Sigiſmundi abbatis 14, Domini uerò 1331, Baldeuinus archiepiſcopus Treuerenſis capellam ſancti Albani cum horto latiſsimo adiacente, precio comparauit à monaſterio S. Matthiæ extra muros Treuerenſes, & pro Carthuſianis monachis cœnobium conſtruere cœpit: quod in octo annis perficiens, ac magnificè dotans, nouum conſecrauit. Pontem quoque circa Confluentiam lapideum ſuper Moſellã, idem archiepiſcopus de nouo multis expenſis hoc tempore conſtruxit.

Carthuſia Treuerenſis conſtruitur.

Eodem anno Ioannes ex comite Lucenburgenſi, Bohemiæ rex, Italiam cum magno exercitu ingreſſus, Brixiam, Bergomum, Lucam, Parmam, Regium & Mutinam in ſuam poteſtatem accepit.

Ioannes rex Bohemiæ.

Hoc ipſo quoq; anno facta eſt magna diſſenſio inter Henricum Bauariæ ducem cognomento Probum, ex una parte, & Ottonem fratrem eius, ac Henricum iuniorem filium Ottonis ex Bauariæ ducibus Vngariæ regis: ex alia parte pro inferioris Bauariæ ducatu. Ludouicus Imperator pro Ottone & Henrico iuniore, uocatis in auxilium Vngaris contra Henricum ſeniorẽ parabat exercitum: quo cognito Ioannes Bohemiæ rex, ſocer Henrici ſenioris, adiunctis ſibi quibuſdam alijs principibus, conuentum diſſentientibus indixit ad Ratiſponam circa feſtum S. Bartholomæi Apoſtoli: quibus comparẽtibus concordia tali modo inter eos reformata eſt. Henricus dux ſenior in diuiſione obtinuit Lanshutam, Strubingen, Scherdingen, & alia circumiacentia caſtella, munitiones & uicos. Ottoni uerò fratri, eius ſors contulit Burghuſen, Ottingen, Tranſtein, Halle, & cætera uſq; ad Alpes Saltzburgenſes. Porrò Henricus iunior in diuiſione accepit Dingelfingẽ, Landauu, Vilshoffen, Deckendorf, Campurg, Kelhaim, & alia in circuitu poſita.

Contentio inter duces Bauariæ.

Diuiſio inferioris Bauariæ.

Anno Sigiſmundi abbatis 15. dominicæ uerò natiuitatis 1332. Henricus dux Bauariæ ſenior, denuò cum fratre ſuo Ottone & Henrico iuniore pro ducatu contendere cœpit: cui cùm Ludouicus Imperator pacem indiceret, nec deſiſteret, collecto exercitu cum perſona propria oppidum Strubingẽ obſidione uallans octo hebdomadibus fortiter impugnauit, quouſq; poſtremò adueniens Ioannes Bohemiæ rex prænominatus, pacem inter eos reformauit.

Strubingen obſidione uallatur.

Eodem anno 15. calendas Ianuarij, obijt Gerlacus Schenck, epiſcopus Vuormatienſis, cui Salamãnus ex Moguntia natus, præfuit annis 23. à Ioanne papa 22. confirmatus, ſed ab eius ſucceſſore Benedicto 12. ordinatus. Quem cùm Vuormatienſes admittere recuſarent, interdicto eccleſiaſtico per papam notati ſunt: pluresq; ex canonicis, maximè ſancti Cyriaci in Nuhuſen, Apoſtolicis mandatis inobedientes, & Salamanno rebelles, excommunicati fuerunt, quos tandem ſatisfactione præmiſſa ipſe autoritate Apoſtolica reconciliauit.

Salamannus.

Anno Sigiſmundi abbatis 16. qui fuit dominicæ natiuitatis 1333. obijt Vuolframus epiſcopus Herbipolenſis, pridie calendas Iulij: cui ſucceſsit Otto Vuolfskel, & præfuit annis 15. promotus & ordinatus Leodij 21. die menſis Iulij, per Ioannem papam 22. contra Hermannum de Lichtenberg, Ludouici Imperatoris cancellarium, in odium Imperatoris, qui eum in epiſcopum ordinari cupiebat. Nam ſicuti prędiximus ſuo loco, Henrico Imperatore ſeptimo in Italia mortuo, Ludouicus comes Palatinus, Bauariæq; dux, frater Rudolphi comitis Palatini Rheni, electione principum, deuicto

Otto fit epiſcopus Herbipolẽſis.

Friderico Auſtriæ duce,in regē Rom.ſublimatus fuit, anno Domini 1314. qui mox in magnam diſcordiam cum Ioanne papa 22,tali(ut ferebatur) occaſione prolapſus eſt.Habebat quendam cancellarium Vdalricum nomine de Auguſta Rheticorum oriundum,hominem temerarium & ſuperbum, cleri & religionis æmulū,eccleſiaſticæq; dignitatis & libertatis maximum oſorem & aduerſarium,qui in literis ad papam nomine Imperatoris,eo inſcio,quædam indigna poſuit,ipſumq; papam inter alia Beſtiā de mari aſcendentem appellauit,multaq; in eum opprobria ſcripſit:quibus non immeritò pontifex ad indignationem prouocatus,Ludouicum regem excommunicauit.Hanc malitiam ſuam iam morti proximus Cancellarius coram multis publicè confeſſus eſt.Vnde Ludouicus Romam profectus anno domini 1327. papæ reconciliari uolens,cùm in Auinione moraretur(ut ſuprà diximus)anno Sigiſmundi abbatis 9.à quodā ſimplici epiſcopo munus benedictionis accepit,& in diſſenſione papæ Ioannis permāſit,alium pro eo conſtituens Antipapam.Ad hunc Ludouicum Imperatorem excommunicatum uenit in Bauariam Vuilhelmus de Ockam ordinis Minorum,natione Anglicus,uir quidem doctus in Philoſophia & literis ſacris,ſed temerarius nimium,excommunicatus à papa Ioanne 22.in quem multa blaſphemando conſcripſit,quemadmodum in libro de Scriptoribus eccleſiaſticis,plenius diximus.

Cauſa diſſenſionis papæ & Imperatoris.

Vuilhelmus de Ockam ordinis Minorum.

Eodem anno obijt Hēricus iunior,dux Bauariæ,filius Ottonis regis Vngarorum,anno ætatis ſuæ 21.ſine liberis.Maxima hoc anno uini copia creuit,ita ut uaſa defuerint.

Henricus dux Bauariæ obijt.

Anno Sigiſmundi abbatis 17.dominicæ autem natiuitatis 1334.obijt Henricus archiepiſcopus Colonienſis,cui Vualramus filius Gerardi comitis Iuliacenſis,præpoſitus Leodienſis,& theſaurarius Colonienſis,in archiepiſcopatu ſuccedens præfuit annis 16.menſibus 6.dicbus 19.uir in utroq; iure doctiſsimus,ſtrenuus atq; pacificus:qui eccleſiam ſibi commiſſam,ſatis ſtrenuè,pacificè utiliterq; in utroq; ſtatu rexit.Iſte Vualramus archiepiſcopus inter multa ædificia quæ tempore ſui pontificatus in diuerſis locis erexit,etiam monaſterium Carthuſienſium in Colonia de nouo conſtruxit, quod pro neceſſaria fratrum ſuſtentatione honeſtè abundeq; dotauit.

Vualramus.

Carthuſia in Colonia fundatur.

Eodem anno pridie nonas Decembris,obijt in Auinione Ioannes papa 22.anno ætatis ſuæ 90.inæſtimabilem auri copiam relinquens in theſauris. Cui in Pontificatu ſucceſsit Benedictus 12.Tholoſanus,ordinis Ciſtercienſis,ſacræ Theologiæ doctor, Iacobus de Furno antea uocatus,& præſedit annis 7.menſibus 3.& diebus 18.uir integerrimæ rectitudinis,qui conſtitutionem ordini noſtro dedit pro ipſius reformatione,quam Benedictinā appellant,cuius uerum originale ſub plumbo Treueris apud S.Mathiam habetur,& in pleriſq; alijs monaſterijs ſimiliter.

Benedictus fit papa,Ioanne mortuo

Anno Sigiſmundi abbatis 18.qui fuit dominicæ natiuitatis 1335.in die Apoſtolorum Simonis & Iudæ,maximus & nimium tempeſtuoſus in partibus Rheni & Sueuiæ uentus efflauit,qui arbores & multa ædificia in diuerſis locis euertit.

Ventus magnus.

Eodem anno,mortuus eſt Otto Bauariæ dux(de quo ſuprà fecimus mentionem)filius Stephani ducis,& frater Henrici ſenioris,ſine liberis,cuius ducatus ad fratrem iure deuoluitur.

Otto dux obijt.

Anno ſequente,qui fuit Sigiſmundi abbatis decimonono,obijt Vuillichin,ſiue Vuilhelmus,abbas cœnobij mei Spanheim undecimo,anno regiminis ſui 28.16 calendas Aprilis.

Eodem

Eodem anno in die ſancti Auguſtini epiſcopi obijt Vualramus epiſcoſcopus Spirenſis, in eccleſia Prædicatorum ibidem coram ſummo altari ſepultus: cui ſuccesſit Gerardus de Ercenberg, in die S. Catharinæ electus, & præfuit annis 27. & menſe uno, ac diebus 6. At uerò poſt Vuillichionē mei cœnobij Spanheimenſis abbas 12. cōſtitutus eſt Henricus, ex Creutzēnach oriundus, qui pręfuit annis duobus, & menſe uno, diebusq́ ſex, non ſatis utiliter, ut tempus poſtulabat.

Gerardus.

Henricus.

Anno Sigiſmundi abbatis 20. qui dominicæ natiuitatis fuit 1338. magna ubiq́ hominum ac pecorum mortalitas fuit, & frumentum caro uendebatur precio, ita ut pauperes magna premerentur inopia, pluresq́ fame & inedia perirent. Anno ſequente, qui fuit Sigiſmundi abbatis 21. Eduardus ſecundus rex Angliæ uenit ad Ludouicum Imperatorem apud Confluentiā, poſtulās ab eo contra Philippum regem Franciæ auxilium, cui Ludouicuś accepta pecunia multa promiſit ſuffragiū, ſed promiſſa ſeruare non potuit, quia principes ad obediendum inuoluntarios habuit, & rex Angliæ ſpe ſua fruſtratus, pecuniam ſine fructu expoſitam amiſit.

Fames & mortalitas.

Eduardus rex Angliæ ſecūdus.

Eodem anno Reinhardus comes Gelriæ, qui poſtea in ducem ſublimatus eſt, magnum producens exercitum contra Leodienſes & Brabantinos bellum indixit, propterea quòd anno præterito, ipſo exiſtente cum Imperatore, terram eius incendio & præda miſerabiliter deuaſtauerant, ſecum habentes Adolphum epiſcopum Leodiēſem, quem ciues dudum ignominioſe expulerant. Ceciderunt in hoc bello pluſquàm nouem millia hominum ex utraq́ parte. Victoria ceſsit Reinaldo comiti, ex qua non ſolùm diues factus, ſed famoſus in omni terra, cunctisq́ gratus principibus.

Bellum inter Leodienſes & comitem Gelriæ.

Anno Sigiſmūdi abbatis uigeſimo ſecundo, qui fuit dominicæ natiuitatis 1339. in die ſancti Kiliani martyris, circa meridiem, ſolis magna fuit defectio, horis fermè duabus.

Eclipſis ſolis.

Eodem anno circa autumnum Suitenſes in ciuitate Berona, plures ex ciuibus diſſenſione ſuborta crudeliter occiderunt.

Suitenſes.

Eodem quoq́ anno Ludouicus Imperator conuentum principum ſolennem apud Franckofordiam celebrauit, ubi inter alia Reinaldum comitem Gelrię in ducem ſublimauit, adijciens ducatui eius comitatum Zutphaniæ, propter ſingularem prudentiam eius, & res ab eo magnificè geſtas. Fuerat enim in ordine comitum Gelrenſium ab origine undecimus, uir prudens, audax, bellicoſus, fortunatus, & per omnia magnificus, qui multa ſtrenuè pace belloq́ patrauit.

Comes Gelriæ in ducē creatur.

Eodem etiam tempore Vuilhelmus comes Iuliacenſis, per Ludouicum Imperatorem de conſenſu principum in marchionem creatus eſt, uir tali dignus honore, quippe qui & ipſe multa ſtrenuè geſsit, conſilio ſimul & operatione.

Vuilhelmus comes Iuliacenſis fit Marchio Iuliacenſis.

Hoc anno bellum atrox fuit inter Philippum Franciæ regem & Angliæ regem Eduardum, propter comitatum Normandię, quem uterq́ ad ſe iure pertinere contendebat. Conductis enim rex Angliæ magno ſtipendio copijs, Franciam manu ualida ingreditur, præda & incendio cuncta, licet parum ſibi profecerit, deuaſtans, quia Normandiam non obtinuit.

Bellum inter reges Franciæ & Angliæ.

Eodem quoq́ anno feria ſexta ante feſtum S. Oſualdi regis & martyris, Ludouicus Imperator poſt mortem fratris ſui Rudolphi comitis Palatini Rheni, quem in Angliam fugauerat (ſicut diximus) anno Henrici abbatis 14. conuocatis filijs eius Rudolpho, Adolpho & Ruperto, paternam inter eos hæreditatem diuiſit, imò potius ablatam reſtituit, dicens, Pater in me

peccauit,

peccauit, non filij: æquum igitur non eſt, alieni cos ſceléris pœnã ſubire. Rudolphus primogenitus, Rudolphi fratris Ludouici Imperatoris comitisq́ Palatini Rheni ac Bauariæ ducis, uir non multæ ſapientiæ, uxorem habuit regis Vngariæ ſororem, ex qua genuit filiam unicam Margaretham nomine: quam Carolus Bohemiæ rex poſtea Imperator duxit in uxorem, de qua ſuſcepit Vuenceslaum poſt patrem regem Rom. Ioannẽ regem Bohemiæ, Sigiſmundum regem Vngariæ, poſtea Imperatorem Rom. Helenam, quæ nupſit regi Angliæ, & Margaretham uxorem marchionis antiquæ Marchiæ.

Rudolphus comes Palatinus Rheni.

Adolphus ſecundo genitus Rudolphi ſenioris Palatini, à quo ſucceſsio comitum Palatinorum Rheni continuatur, uxorem duxit filiam comitis de Oettingen, quæ peperit ei Rupertum, ſeu (ut pleriq; uolunt) Adolphum patrem Ruperti poſtea regis Romanorum, ex Beatrice filia regis Siciliæ, de qua latius ſuo loco dicemus, cùm illò uenerimus.

Adolphus comes Palatin. Rheni.

Rupertus autem tertio genitus Rudolphi ſenioris comitis Palatini Rheni, ſine liberis obijt, quanquam duas uxores duxerit: quarum prima fuit Mechtildis du ciſſa Brabantiæ, ſecunda Beatrix filia ducis Monteñs. Iſte Rupertus gymnaſiũ uniuerſale Heidelbergenſe primus fundauit, quod Benedictus papa 12. confirmauit. Similiter poſtea Vrbanus papa 6. cuius primus director & moderator fuit Marſilius de Ingen, ſacræ Theologiæ doctor, Pariſien. ſis canonicus, & Theſaurarius eccleſiæ S. Andreæ in Colonia, quemadmodum in libro de de Scriptoribus eccleſiaſticis, nos dudum dixiſſe meminimus. Eccleſiã quoque in noua ciuitate Spirenſis diœceſis collegiatam pulchro tabulatu lapideo ex fundamento erexit, fundauit, conſtruxit, & dotauit, in qua & ſepultus poſtea fuit.

Rupertus comes Palatinus.

Vniuerſitas Heidelbergenſis erigitur.

Anno Sigiſmundi abbatis uigeſimotertio, Domini uerò 1340. per totam Alemaniam maxima peſtilentia fuit, & multa milia hominum proſtrauit. Magna quoque fames ſubſecuta eſt, & multos egenos & pauperes faciens miſerrimè afflixit, fuitq; & uiuere miſeria & mori nimius horror.

Peſtilentia fuit.

Eodem anno, circa dominicam Lætare in quadrageſima, cometa apparuit.

Eodem quoq; anno, circa natiuitatem S. Ioannis Baptiſtæ, Eduardus rex Angliæ denuò cum ualido exercitu intrauit Franciam, & multis ex Francigenis occiſis multisq́ captis glorioſe triumphauit, prædam Anglis inferens non modicam.

Rex Angliæ ſecundo in Fräciã mouet exercitum

Hoc ipſo anno, 6. calendas Maij, obijt Henricus ex Creutzennach, monaſterij mei Spanheimenſis abbas in ordine 12. cui Vuillichin ſecũdus ex Spanheim ſuccedens, præfuit anno duntaxat uno, menſibus tribus, & quatuor diebus.

Vuillicho abbas.

Eodem quoque anno, 12 die menſis Februarij, obijt Rupertus comes Palatinus Rheni & Bauariæ dux, filius Rudolphi fratris Ludouici Imperatoris (de quo ſuprà diximus) in choro eccleſiæ nouæ ciuitatis, quam ipſe à fundamentis erexit, ſepultus.

Anno Sigiſmundi abbatis 24. Domini uerò 1341. comes quidam in Iſenburg, in nundinis S. Remigij Coloniæ in ſociali haſtiludio Stephanum militem de Oersbeck præter ſuam uoluntatem publicè interfecit, qui fracta ceruice ſubitò expirauit, manens nihilominus equo inſidens ac ſi uiueret, quo uſque famulorum manibus depoſitus inueniretur mortuus.

Anno Sigiſmũdi abbatis 25. qui fuit dominicæ natiuitatis 1342. obijt Benedictus papa 12. cui Clemens ſextus ſuccedens præfuit annis 11. uir pietate & clementia plenus, patria Lemouicenſis, profeſsione monachus ordinis ſancti

Clemens papa.

nis ſancti Benedicti. Eodem anno 8. idus Auguſti obijt Vuillicho ſecundus, abbas monaſterij mei Spanheimenſis 13. cui ſucceſsit Vuilhelmus ex Bickelnheim, ex proſapia S. Hildegardis oriundus, & præfuit annis 9. uir per omnia bonus & magnificus. *Vuilhelmus.*

Hoc ipſo quoq; anno Ioannes dux Brabantiæ & Engelbertus epiſcopus Leodienſis, magnum producentes exercitum contra Leodienſes, multos ex eis occiderunt, ceperuntq;, cæteris ad fugam conuerſis, quouſque tandem conditiones pacis admiſerunt.

Eodem anno 8. calendas Iulij, obijt Sigiſmundus huius cœnobij Hirſaugienſis abbas 31. anno regiminis ſui uigeſimoquinto, uir optimus, omniq; honore proſequendus, qui in utroque ſtatu ſatis utiliter præfuit, multaq; bona fecit. *Sigiſmundus.*

DE VVIGHARDO, HVIVS MONASTERII ABBATE 32. *qui præfuit annis* 12. *& de uarijs geſtis ſui temporis in Alemania.*

POſt mortem itaque reuerendiſsimi abbatis Sigiſmundi, conuenientes in locum capitularē fratres conuentuales huius monaſterij Hirſaugienſis, anno prænotato dominicæ natiuitatis 1342. indictione Romanorum 10. pro eligendo in demortui locum nouum animarum ſuarum paſtorem. præhabita deliberatione neceſſaria tandem unanimiter elegerūt Vuighardum cōuentus ſui monachum, natione Sueuum, uirum in temporalibus non ſine experientia probatum: qui ſub Henrico & Sigiſmundo abbatibus in monaſterio conuerſatus, ſecundum illius temporis mores aptior & melior inter alios pro neceſsitate loci uidebatur: quanquam pro regularis diſciplinæ inſtauratione, quæ tum in omnibus penè monaſterijs noſtri ordinis per Alemaniam corruerat, parum congrueret. Eum tamen uiuendi ritum in cœnobio quem reperit, ſeruauit, peculium indulgens monachis, ut anteceſſores ſui fecerunt. Confirmatus autem à Gerhardo Spirenſis eccleſiæ antiſtite, & ordinatus in abbatem ſolenniter, ut moris eſt, præfuit annis 12. menſibus 8. diebus 3. ut calculanti patebit. *Vuighardus.* *Confirmatio ab epiſcopo Spirēſi*

Hic anno ſuo primo, confirmationem priuilegiorum regalium monaſterij ſui impetrauit à Ludouico Imperatore quarto.

Hoc ipſo dominicæ natiuitatis anno 1342. adhuc Sigiſmundo abbate uiuente, 23. die menſis Ianuarij, prima noctis hora, ſuborta nubium tempeſtate horrenda, audiebantur tonitrua, fulgura, & coruſcationes apparuerunt cum grandine & pluuia magna, ita ut media æſtate tempeſtas ſuborta uideretur. *Mirina in Ianuario tempeſtas*

Eodem anno, in uigilia ſancti Iacobi Apoſtoli, Mogonus fluuius contra naturam & conſuetudinem ſuam ſubitò excreſcens, tantam aquarum uim Rheno immiſit, quantam nullus eo tempore uiuens ſe uidiſſe meminerat. Multa enim hominibus damna intulit, uillasq; integras circa Rhenum conſtitutas ſubuertit.

Anno Vuighardi abbatis 1. currente adhuc, dominicæ natiuitatis 1343. obijt Reinardus primus dux in Gelria, de quo ſuprà diximus: cuius ducatū Reinardus filius eius puer decem annorum gubernādum ſuſcepit, uxorem poſtea ducens Mariam Ioannis ducis Brabantiæ filiam, qui ambo ſine liberis obierunt. Hunc poſt aliquot annos frater eius Eduardus cupidine imperij ductus cepit, & per decennium in cuſtodia ſeruauit, ducatumq; Gelriæ pro eo adminiſtrans, magnæ inter ſe futuræ contentionis (ut dicemus) cauſam dedit.

Anno

Vdalricus comes Vuirtenbergenſis moritur.

Anno Vuighardi abbatis 2. qui fuit dominicæ natiuitatis 1344. undecima die menſis Iulij, obijt Vdalricus comes Vuirtenbergenſis, filius Eberhardi comitis, de quo iam ſuprà diximus, duos relinquens filios, Vdalricum & Eberhardum: quorum primus poſt annos 26. abſque prole mortuus eſt, ut ſuo loco dicemus: ſecundus uerò Euerhardus, longo uiuens tempore, multa cum ciuitatibus imperij & nobilibus bella geſsit per annos fermè 46. de cuius geſtis & obitu, quantum nobis innotuit, ſuo loco dicemus.

Cruciata contra Teucros prædicatur.

His temporibus Clemens papa 6. miſsis in Germaniam legatis commune paſſagium contra infideles Teucros prędicari fecit, promittens in ſubuentionem peregrinorum de bonis ſuis ad ciſtas in eccleſiis ad hoc publicè ordinatas contiibuentibus, non ſolùm conſuetas indulgentias, ſed etiam quædam inſolita: ita ut eis qui ſua impoſuiſſent, ad certam quantitatem taxata, eſum ouorum ſextis ferijs & lacticiniorum, cęteriſꝗ extra quadrageſimam diebus quibuſcunꝗ indulgeret: quod eatenus per Alemaniã fieri non conſueuit.

Ouorum uſus Treuerenſibus et Colonienſibus conceditur.

Baldeuinus Treuerenſis, & Vualramus Colonienſis archiepiſcopi, cum quibuſdam alijs, tunc à ſede obtinuerunt Apoſtolica, pecunia ex populo ſuo collecta non modica, impenſa ad cruciatam, ut omnibus in eorum diœceſibus conſtitutis, liceat in perpetuum extra quadrageſimã, omni tempore uti lacticinijs, butyro & ouis: quod uſꝗ in præſentẽ diem ita ſeruatur. Nam Treuerenſes & Coloniẽſes, per totum annum, quadrageſima ſola excepta, lacticinijs ouiſꝗ utuntur in cunctis ſanctorũ uigilijs & ieiunijs eccleſiaſticis.

Henricus.

Henricus autem Moguntinus archiepiſcopus, quia Ludouico Imperatori excommunicato pertinaciter adhæſit, gratiã Apoſtolicæ ſedis non habuit: & ideo nec ad cruciatam contribuere quicquam uoluit, nec indulgentias curauit: unde licitum non eſt, uſꝗ in hodiernã diem, per totam diœceſin Moguntinam ouis uti, tempore cuiuſcunꝗ ieiunij eccleſiaſtici. Chriſtiani itaꝗ ex tota fermè Europa coadunati, magna in Teucros claſſe uehuntur, & Smyrneum oppidum in primis capientes, magna deinde utriuſque gentis clade ſæpius pugnarunt.

Facinus Imperatoris.

Eodem anno, Ludoutcus Imperator Ioannem filium regis Bohemiæ, de ducatu Carinthiæ, quem ei accepta pecunia prius donauerat, eiecit: eiuſꝗ uxorem, ſine iudicio eccleſię raptam, ſuo filio copulauit, in ſcãdalum multorum. Vnde tam pro iſto quàm pro multis alijs ſceleribus, denuò excommunicatus fuit à Clemente papa ſexto, tandemꝗ (ut dicemus) ab imperio depoſitus.

Vuilhelmus comes Hollandiæ in bello occiditur.

Anno Vuighardi abbatis 3. qui fuit domin. natiu. 1345. Vuilhelmus Hannonię, Hollãdiæ Selãdiæꝗ comes, ac Phryſiæ dominus, circa feſtũ natiuitatis B. Marię ſemper uirginis, magnum cõtra Phryſones produxit exercitũ, ſecum habens comitem de Horn, multoſꝗ alios nobiles atꝗ fortiſsimos. At Phryſones foſſatis aquarum plenis circũmuniti, obuiam eis in furore magno egreſsi, ſolitaꝗ induſtria utentes, concluſos inter paludes alios interfecerunt gladio, alios uerò emiſsis ſubitò aquis miſerabiliter ſubmerſerunt, inter quos & Vuilhelmus comes ſuffocatus, ſine liberis mortuus eſt. Quo mortuo, ſoror eius Margaretha, uxor Ludouici Imperatoris 4. tãquam uicinior hęres, decreto imperatoris & principum, cum Vuilhelmo filio ſuo, in magno

Comitatus Hollãdiæ ad Bauariæ duces uenit.

apparatu deſcendit in Hollãdiam: omnem terram fratris, ſuo mox ſubiugauit imperio: quam incolis conſentientibus, filio ſuo Vuilhelmo tradidit gubernandam: diſpoſitiſꝗ in pace rebus, ad Bauariam cum ſuis eſt reuerſa. Igitur Vuilhelmus dominium auunculi cõſecutus, talem epiſtolis ſuis titulum præſcribere ſolebat: Vuilhelmus, Dei gratia comes Palatinus Rheni, dux

Bauariæ,

Bauariæ, Hannoniæ, Hollandiæ, Selandiæꝗ comes ac Phryſiæ dominus &c. Erat autem homo ſuperbus, inquietus & bellicoſus, qui propriæ matri deferre neſciuit. Abhinc præſcripti comitatus ad Bauariæ duces pertinere cœperunt, à quibus per annos fermè uiginti octo, in poſſeſsione quieta gubernati ſunt, uſque ad annum Domini 1425. tunc ad Burgundiæ duces deuoluti fuerunt.

Bauari tenuerũt Hollandiam.

Anno prænotato Henricus archiepiſcopus Moguntinus citatus à papa Clemente ſexto, ad curiam non comparens, excommunicatur.

Anno Vuighardi abbatis 4. Domini uerò 1346. Clemens papa 6. Henricum de Vernenburg, archiepiſcopum Moguntinum contumacem & rebellem mandatis apoſtolicis prius (ut diximus) citatum & excommunicatum, in conſiſtorio publico de conſenſu cardinalium per ſententiam depoſuit abſentem, omniꝗ honore pōtificali ſpoliauit, & Gerlacum de Naſſauu in eius locum ſubſtituit, qui tamen ad poſſeſsionem archiepiſcopatus ante mortem Henrici minimè peruenit. Henricus enim non aduertens papæ ſententiam, fretus auxilio Ludouici Imperatoris, Cunone de Falckenſtein, qui poſtmodum archiepiſcopus Treuerenſis factus eſt, in coadiutorem aſſumpto, ſe pro archiepiſcopo geſsit, ut ante: contentiones & bella per annos 8. agens cum Gerlaco, non ſine magno detrimento eccleſiæ Moguntinæ populiꝗ ſubiecti.

Henricus deponitur.

Gerlacus archiepiſcopus.

Cuno de Falckẽſtein coadiutor.

Eodem anno inter Eduardum & Reinardum fratres, pro ducatu Gelriæ grauiſsima contentio ſuborta eſt, quę per annos 16. cum magno ipſorum diſpendio & totius terræ deſolatione durauit. Nam eis inter ſe contentiones & bella gerentibus, multa hominum millia fuerunt occiſa, uillæ ſine habitatoribus deſertæ, caſtra quoꝗ deſtructa, & terra totius ducatus aut interfectis aut fugatis ruſticis inculta permanente. Verùm poſtremò Eduardus, detruſus in cuſtodiã Reinardo, ducatũ ſolus obtinuit, ut ſuo loco dicemus.

Inter fratres pro ducatu Gelriæ contentio longa.

Eodem quoꝗ anno Clemens papa 6. qui Ludouicum per ſententiam ab Imperio ſe depoſuiſſe dicebat, mandauit principibus, ut infra certum terminum, quem eis præfixerat, niſi ius electionis uelint amittere, in locum Ludouici alium eligant Imperatorem, qui mandatis eccleſiæ, ut filium decet, pareat: alioquin ſe neceſſariò curam, ut ſupremum caput, de imperio habiturum. Conuenientes itaque in Reyns infra Bopardiam iuxta Rhenum, 11. die menſis Iulij, Baldeuinus archiepiſcopus Treuerenſis, Vualramus archiepiſcopus Colonienſis, Gerlacus cui papa (ut diximus) prouiderat de eccleſia Moguntinenſi, Ioannes rex Bohemiæ & Saxoniæ dux, Carolum Ioannis ſuprà dicti Bohemiæ regis primogenitum, in regem Rom. unanimiter prę ſentem elegerunt, quem in Bonna oppido cum magna pompa Colonienſis archiepiſcopus (ut moris eſt) inunxit. Non enim poterant ad Aquiſgranum tutò deſcendere, propterea quòd Aquenſes Ludouici partes ſtudioſe ſequebantur. Adolphus autem comes Palatinus Rheni, Henricus archiepiſcopus Moguntinus, licet à papa depoſitus, marchio Brandenburgenſis, duceſꝗ Bauariæ, ac penè omnes ciuitates imperij, partes Ludouici uſꝗ ad mortem eius pro uiribus ſequentes defendebant.

Mãdatum papæ ad principes.

Carolus ab una parte eligitur.

Ludouici partes hi ſequebantur.

Eodem anno Eduardus rex Angliæ cum magno exercitu Franciam denuò ingreditur, habens ſecum Ioannem Bohemię regem, patrem Caroli Imperatoris 4. initoꝗ certamine glorioſe triumphauit. Rex autem Bohemię ſagitta cuiuſdam Galli uulneratus, occubuit. Iſte Ioannes filius fuit Henrici Imperatoris 7. & pater Caroli quarti, ſicut ſuprà diximus, quondam comes Lutzenburgenſis, qui patre ad imperium ſublimato filiam Vuenceslai re-

Rex Angliæ denuò Franciam bellaturus intrat.

gis Bohemiæ Eliſabeth,cum regno accepit uxorem,quemadmodum anno 10.Henrici abbatis 2.clarius poſuimus,cum quo ducatus Lutzenburgenſis ad Bohemos deuoluitur. Regnauit autem in Bohemia 36.annis,quo hoc anno mortuo Carolus filius eius paulului antequàm eligeretur ad imperium ſucceſsit,regnans cum filio ſuo Vuenceslao,annis fermè 32.Vites & botri pendentes in eis hoc ipſo anno,ſub octauis natiuitatis B.Mariæ ſemper uirginis,frigore & pruina perierunt in multis,maximè in Sueuiæ partibus & in multis alijs.

Lutzenburgēſis ducatus ad Bohemos transfertur.

Anno Vuighardi abbatis 5.qui fuit dominicæ natiuitatis 1347.in die S.Gereonis martyris,obijt Ludouicus Imperator 4.& in eccleſia beatæ Mariæ ſemper uirginis in ciuitate ſua Monacenſi cum pompa & honore ſepelitur.Fuerunt qui dicerent eum,cuiuſdam Auſtriæ duciſſę(quam ob tetram faciei diſpoſitionem Mauetaſch,hoc eſt,oris peram ,uel ſaccum appellabãt) ueneno perijſſe:quod uerum ſit nec ne,ſatis exploratum non habemus.Reliquit autem filios 6.uidelicet Ludouicum(qui & Otto)marchionem Brandenburgenſem natu ſeniorem: Ludouicum ducem, cognomento Romanum,quia Romę natus fuerat:Ottonem iuniorem ducem,Stephanum ducem,Vuilhelmum ducem,& Albertum ducem,quos genuit ex Margaretha filia Vuilhelmi comitis Hannoniæ,Hollandiæ & Selandiæ,ut ſuo loco ſuprà dictum.Quomodo hi ſex filij patre mortuo,eius inter ſe ducatum diuiſerint,inferius dicemus anno Vuighardi abbatis 7.Mortuo autem Imperatore Ludouico,ſtatim conuenerunt Henricus archiepiſcopus Moguntinus,quãquam(ut prędiximus)à papa depoſitus,Adolphus comes Palatinus Rheni,Otto qui & Ludouicus marchio Brandenburgenſis,& cæteri Bauariæ principes,qui conſilio inter ſe habito Eduardum Angliæ regem ad Romanum imperium cõtra Carolum unanimiter elegerunt:quem etiam mox per literas & ſolennes nuncios aduocare ſtuduerunt,promittentes ſe ei conſilium & auxilium uſq; ad mortem,firmiter præbituros. Quibus ille gratias agens,remandauit ſe in gubernandis regnis Angliæ & Francorum,in tantum occupari, quod imperio Romanorum nequaquam poſſet intendere. His cognitis,pręfati principes nuncium ad marchionem Miſnenſem generum Ludouici Imperatoris defuncti,cum literis mittentes,ipſum ad imperium uocauerunt.Quibus ille conſentiens cum exercitu,ſe quantocius uenturum promiſit,quamuis non uenerit,induſtrioſe à Carolo præuentus uel corruptus,ut poſtea dicemus.

Ludouicus Imperator obijt.

Eduardus rex Angliæ uocatur ad imperium.

Marchio Miſnenſis uocatur ad imperium.

Anno Vuighardi abbatis 6.dominicæ natiuitatis 1348.cùm intellexiſſet Carolus marchionem Miſnenſiũ,cõtra ſe in regem Rom.ſicut prædiximus electum,nihil moratus,ad eum properè mittens,omne ius quod habere ad imperium uidebatur,ſibi pro decem millibus argenti libris ab eo uendicauit.Quibus auditis,prædicti principes denuò congregati apud Franckofordiam Guntherum comitem de Suartzburg Thuringum,in regem Romanorum elegerunt.

Comes Guntherus uocatur ad Imperium.

Eodem anno obijt Otto epiſcopus Herbipolenſis,cui Albertus de Hoinloë ſuccedens,præfuit annis 24.qui anno pontificatus ſui 6.ciues Herbipolenſes firma obſidione cingens, ad obedientiam reduxit.

Albertus.

Eodem quoq; anno Vuilhelmus comes Palatinus Rheni, dux Bauariæ, comes Hannoniæ,Hollandiæ,Selandiæq; & Phryſiæ dominus,cum maximo ſuorum exercitu terras eccleſiæ Traiectenſis intrauit, omniaq; ferro & igne miſerabiliter deuaſtans,totam prouinciam ambulauit,qui tandem crudelitatis ſuæ pœnas dedit,factus(Deo uindicante)inſanus.

Eodem

Eodem quoque anno Conradus de Deck, per quendam militem Suikerum de Gondelfingen, inſidio ſe occiditur in domo propria, quam habuit in ciuitate Monacenſi Bauariæ, ex odio inueterato.

Conradus dux de Deck occiditur.

Anno Vuighardi abbatis 7. dominicæ autem natiuitatis 1349. magna per uniuerſum orbem peſtilentia fuit, ab India incipiens, paſſimq́ prouincias omnes irrumpens, trium annorum ſpacio uſq; in Alemaniam, Galliam, Angliamq́ & in omnes gentes miſerabiliter deſæuiens, uix mediam hominum partem in humanis agere permiſit. Miſeranda calamitas, mox enim ut aliquis infectus hac peſte fuiſſet, ſuo tantùm anhelitu etiam alios inficiebat. Tribus hoc tempore plagis humanum genus in Germania maximè affligebatur. Peſtilentia uidelicet, quæ infinita hominum millia in toto penè orbe proſtrauit, cuius calamitatis cauſa Iudæis fuit adſcripta, quòd fontes & aërem ueneno infeciſſent. Vnde perſecutio in eos Chriſtianorum grauiſsima fuit ſubſecuta. Nam in diuerſis mundi regionibus, cùm hæc in eos æſtimatio Chriſtianorum eſſet diuulgata, alij miſerabiliter fuerunt ſuffocati, alij præcipitati, alij ſubmerſi, alij capitibus truncati, alij combuſti, alij gladijs & lanceis confoſsi, alij uario tormentorum genere interempti. Nonnulli uerò eorum, cernentes in malo ſe poſitos, necatis primò liberis & uxoribus, ne in manus crudeliter ſæuientem Chriſtianorum traderentur cruciandi, ſe cum domibus ſuis igne ſuppoſito incendentes uoluntariè peremerunt. Hæc in Iudæos perſecutio anno prænotato incipiens, biennio durauit, & multa eorum milia in omnibus prouincijs conſumpſit. Secunda plaga fuit ſanguinis profluuius, qui etiam hominum ingentem multitudinem inaudito genere cruciatus abſumpſit. Tertia fuit ſacri ignis (ſic enim uulgò is morbus appellari conſueuit) aduſtio, quæ tanta immanitate ſæuiebat, ut quemcunque inuaſiſſet, mox carnem uſque ad oſſa penitus conſumeret, nec uiuis tantùm infeſta, ſed etiam mortuorum inuadens cadauera inſepulta, carnes antequàm ſepeliri potuiſſent, abſumeret. Erant hæc tempora calamitatibus plena, tantisq́ periculis exundantia, ut præter generale diluuium, peiora ſcripſerit nemo.

Maxima in toto mundo peſtilentia.

Grauiſsima in Iudæos perſecutio.

Sanguis profluxius grauis.

Sacri ignis admiranda plaga.

Anno quoque prænotato Guntherus comes de Suartzburg in regem electus ab his qui Carolum refutabāt, cum magno ſuorum exercitu uenit ad Franckofordiam, poſitisq́ ante ciuitatem papilionibus & caſtris, ut moris eſt, tribus diebus & ſex hebdomadibus Caroli expectauit aduentum. Porrò ciues Franckofordiēſes cum Gunthero bene ſenſerunt, eumq́ ut uerum regem Rom. cum maximo honore ſuſcipientes, partes eius ſequebantur. Similiter & reliquæ imperij ciuitates ſuperioris Alemaniæ, præter Argentinenſes, qui cum Carolo ſentiebant. Audito Carolus quòd Franckofordiam ueniſſet Guntherus, coadunato ſuorum exercitu aduerſus eum proceſsit: ſed uidens eum fortiorem ſe, induſtria uſus Baldeuini archiepiſcopi Treuerenſis, Bauariæ ducem in partem ſuam multis promiſsionibus tandem attraxit. Vnde uidens ſe deceptum Guntherus, pro concordia, mediante Ottone, marchione Brādenburgenſi, cœpit tractare: acceptisq́ argenti marcis puriſsimi duobus milibus & ducentis, ac duabus in Thuringia ciuitatibus, ad uitam pro expenſis habitis, ſigillum & inſigna regalia cum regno in manus Caroli Franckofordiæ coram principibus reſignauit. Interea dum hæc agerentur apud Franckofordiam, infirmari, & poſt menſes tres fermè non ſine ſuſpicione ſumpti ueneni, mortuus eſt. Igitur Gunthero cedente, & parum poſtea mortuo, Carolus huius nominis 4. rex Bohemiæ ad imperium adhuc uiuente Ludouico (ſicut ſuprà diximus) iubente papa, electus eſt: nul

Rex Guntherus Francofordiam ex more uallat.

Carolus uenit cōtra Guntherum.

Concordia inter Carolum et Guntherum.

lo impediente, ſolus pacificè imperauit annis 31. uir bonus, ſapiens & doctus, quinq; linguarum ſcientia perfectus. Habuit autem uxores 4. ſucceſsiuè legitimas. Prima fuit Margaretha, Rudolphi comitis Palatini filia, mater Vuenceslai regis Bohemiæ, poſtea imperatoris. Secunda fuit ex Francia, qua etiam ſine liberis mortua, tertiam accepit principis Suediæ filiam, de qua genuit filiam, quam dedit marchioni Brandenburgenſi uxorem. Quarta uxor fuit Eliſabeth, filia ducis Pomeraniæ, & Stetinenſis, de qua genuit Sigiſmundum regem Vngariæ poſtea Romanorum Imperatorem, & Iohannem ducem.

Carolus quartus imperat.

Anno quoque prænotato Vuighardi abbatis 7. in uigilia Aſſumptionis beatæ Mariæ ſemper uirginis obijt Vualramus archiepiſcopus Colonienſis, qui propter multa & continua bella proprijs rebus conſumptis, eccleſiam ſuam ære alieno nimis grauatam dereliquit: cui Vuihelmus de Genep canonicus eiuſdem eccleſiæ ac Suſati præpoſitus immediatè ſuccedens, præfuit annis 12. & mẽſibus nouem, uir prudens, & in negotijs ſecularibus multum expertus, qui tempore breui eccleſiam Colonienſem omnibus debitis reddidit liberam, & quæ impignorata redemit, quod tum eo tempore uix credebatur poſsibile. Sunt qui notent eum auariciæ uitio, quippe qui ſubiectum ſibi clerum ac populum inſolita exactione grauarit.

Vualramus.

Eodem tempore ſurrexit noua quædam hæreſis, in Vngaria ſumens exordium, quæ totam in breui Alemaniam ſuo ueneno inficere contendebat. Homines idiotæ, ruſticani & imperiti, ſub prætextu pœnitentiæ, quam ſine ſacerdotis iudicio ſibimetipſis imponebant, mares & fœminæ ſimul mixti ſeminudi incedentes, cruces ligneas in manibus portabant, capite caputio & pileo, pudebundis uerò lineo uelamine tectis. flagellis in acumine tres nodos & aculeos habentibus, ſemetipſos publicè in eccleſia & extra uſque ad ſanguinis effuſionem uerberabant: carmina quædam Chriſtianæ fidei, ut plurimum uel contraria uel ſuſpecta cantantes, ſæpiusq; ſe in terram proſternentes in modum crucis, clamabant orantes. Verùm conſiderãtes hanc ſectam eccleſiarum pontifices non eſſe ſynceram, populisq; fidelibus non paruũ illaturum fore detrimentum, autoritate Clementis papæ 6. eam quantocius è medio tollere feſtinabant, corrigibiles per publicam pœnitentiam, reuocato errore ad uiam ueritatis reducentes: pertinaces uerò ſeculari iudicio traditos, ignibus comburentes. Et ſic tandem ceſſauit Flagellatorum noua fatuaq; præſumptio.

Hæreſis flagellatorum in Vngaria ſurrexit.

Anno etiam præſcripto facta eſt diuiſio ducatus Bauariæ, inter ſex filios Ludouici quondam Imperatoris 4. Ludouicus qui & Otto primogenitus, marchio Brandenburgenſis. Ludouicus Romanus dux & iunior Otto, dux in ſortem acceperunt Bauariam ſuperiorem, cum omnibus ad eam pertinentibus. Stephanus autem, Vuilhelmus, & Albertus Bauariam inferiorem, Hollandiamq;, Hannoniam, Selandiam ac Phryſiæ dominium in poſſeſsionem acceperunt, licet poſtea ſit alia diuiſio facta.

Ducatus Bauariæ inter filios Ludouici Imperatoris diuiſio.

Eodem anno magnus in Germania terræmotus, Viliacum urbem ſubuertit, & tam in Italia quàm in Germania, ædificia multa ex uehementia ceciderunt huius commotionis.

Terræmotu ædificia corruunt.

Anno Vuighardi abbatis 8. dominicæ uerò natiuitatis 1350. Clemens papa 6. annum indulgentiarum quem Iubilæum, Hebræorum imitatione appellabant, de centeſimo, ſicut Bonifacius octauus inſtituerat, conſtitutione ſolenni præmiſſa deſuper in quinquageſimum reuocauit: pia conſideratione motus, quòd ætas hominum breuiſsima, uiuendi in annum centeſimum pau-

ciſsimis tribuit facultatem. Celebratur itaq; hoc anno Iubilæus ſecundus in urbe Roma, Clemente papa iubente, multis undiq; concurrentibus.

Eodem anno Vuilhelmus, 14 in ordine, abbas cœnobij mei Spāheimenſis, liberè ac ſponte reſignauit abbatiam in manus ſui conuentus, circa feſtum ſancti Laurentij martyris, qui ſenio & infirmitate grauatus eodem anno obijt, quinto calendas Octobris, in capella beatæ Mariæ ſemper Virginis, quam ipſe à fundamētis in ambitu fundauerat, ſepultus. Poſt cuius reſignationem Philippus Meiſcem abbas 15, fratrum electione ſuccedens præfuit annis 24, menſe uno, diebusq; 12, confirmatus à Gerlaco Mogūtino archiepiſcopo, quia Hēricus (ut diximus) à papa depoſitus & excōmunicatus fuit, à bonis & religioſis uiris nō habebatur pro epiſcopo. *Vuilhelmus abbas Spanheimenſis reſignauit.* *Philippus fit abbas.*

Anno Vinghardi abbatis 9, Domini autem 1351, Carolus imperator 4, ad complacendum principibus ſuis: quorum auxilio & fauore ad imperium peruenerat, multa thelonea noua circa Rhenum inſtituens, eis contulit, in diſpendium Reipub. grauiſsimū. Verùm cùm mercatores per hoc nimirum grauati cōmeatum Rheni deuitantes, ciuitatibus querimoniam attuliſſent, omnes ſe imperatori unanimiter oppoſuerunt. Argentinenſes quoq; Rhenum circa Argentinam cathenis & lignis cōcluſerunt, quòd naues neq; aſcendere neq; deſcendere ullatenus potuerunt. Videntes autem principes ſe per hoc prouentibus tam ueteris quàm noui thelonei ſpoliari, concordiam & pacem cum ciuibus inierunt, & ueteribus antiquisq; contenti theloneis, nouis renunciauerunt. *Imperator noua imponit thelonea.* *Argentinenſes occludūt Rhenum.*

Eodem anno Imperatrix Margaretha, uxor quondam Ludouici imperatoris 4. magno Bauarorū aliorumq; coadunato exercitu contra filium ſuum Vuilhelmum Hollandiæ comitem, pauperes & ſubditos ſuos nimium crudeliter opprimentem, ab incolis ut unica terræ illius filia inuocata, expeditionem mouit, commiſſo autem ſuper Moſam nauali prælio, quarta die menſis Iulij, hoc eſt in feſto translationis ſancti Martini, mater à filio uincitur, quæ fugiens cum paucis in Angliam deſcendit. *Inter matrem & filium bellum agitur.*

Eodem quoq; anno, menſe Decembri, cometes ſub ipſo Septentrione apparuit, quo extincto graues uentorum æſtus ſubſequuti ſunt, & cœleſtis trabs à priori parte ardens per cœlum labi uiſa eſt. *Cometes apparuit.*

Anno Vuighardi abbatis 10. qui fuit Domini 1352. Reinardus filius de Spanheim & Erneſtus de Molenack, canonici maioris eccleſiæ Colonienſis, feria ſexta ante palmas, in curia officialis Coloniæ, pro uili cauſa ex temeritate à primoribus ciuitatis nimis crudeliter fuerunt interfecti. *Duo canonici à Colon. occiſi.*

Eodem anno cœleſtis flamma poſt ſolis occaſum inter Zephyrum & Auſtrum latiſsimè excreſcens, terribileq; oſtentans incendiū, cum magno tandem murmure per cœlum dilabitur.

Eodem quoq; anno obijt Clemens papa 6. cui Innocentius quoq; 6. natione Lemouicenſis ſuccedens, præfuit annis 9. & menſibus octo, uir bonus & amator religioſorum, canoniſta maximus, qui Carolum poſtea Imperatorem coronauit. *Innocentius.*

Anno Vuighardi abbatis 11. Domini uerò 1353. in profeſto S. Thomæ Apoſtoli obijt Henricus de Vernenberg, quōdam archiepiſcopus Moguntinus, à Clemente papa 6 (ut ſuprà diximus) dudum depoſitus. Hic etiam poſt depoſitionem ſuam, quod ſæpe diximus, ut archiepiſcopum ſe gerebat, quamdiu uixit Ludouicus Imperator quartus: licet Gerlacus promotus & ordinatus à papa maiorem haberet obedientiam, pluresq; ciuitates, oppida & caſtella maxima, in Thuringia Erfordiam, & in Haſsia penè omnes, qui *Gerlacus.*

prima uice mandatis Apoſtolicis obediebant. Mortuo autem Henrico Gerlacus eccleſiã Moguntinã pacificè obtinuit, & ſolus annis 16 præſedit.

Gerlacus archiepiſcopus Mog.

Eodem anno, in die S. Eraſmi, Ludouicus Marchio Brandenburgẽſis, Rupertus qui & Adolphus ſenior comes palatinus Rheni, & Ioãnes Burgrauius Nurenbergenſis, tanquã arbitratores electi, diuiſionem faciunt ulteriorem terrarum inferioris Bauariæ inter duces, filios Ludouici quondam imperatoris quarti, Stephanum ſcilicet, Vuilhelmum & Albertum, ut patet in literis.

Bauariæ diuiſio.

Anno quoquè prænotato, cœleſtis flamma longum poſt ſe trahens extinctum limitem denuò apparuit, & à Septentrione ad Auſtrum repentè ferebatur. Multa quoquè & alia apparuêre ſtupenda.

Flamma in cœlo.

Anno Vuighardi abbatis 12, Domini uerò 1354, Carolus Rom. rex in menſe Ianuario, ſolennem conuentum principũ habuit in Moguntia: ubi inter multa quæ ad reſpub. cõmoditatem ſtatuit, etiam de Romana profectione pro corona imperij adipiſcẽda, quod ſequẽti anno cõtigit, tractauit.

Conuentus principum Moguntiæ.

Eodem anno calend. Febr. obijt Baldeuinus archiepiſcopus Treuerẽſis, uir perpetua memoria dignus, qui ordinariũ Breuiarij totius annis emendans & corrigẽs, in eam formam qua nunc eſt, reſtituit, & eccleſiam ſuam multis diuitijs & honoribus ſupra omnes prædeceſſores ſuos magnificè ampliauit. Huic ſucceſsit Boemũdus de Edendorf, & præfuit annis 13.

Baldeuinus archiepiſcopus moritur.

Boemundus fit archiepiſcopus Treuerenſis.

Eodem quoq; anno currente, 5 idus Martij, hoc eſt in profeſto S. Gregorij papæ Magni, obijt Vuighardus huius nominis primus, præſentis monaſterij Hirſaugienſis abbas in ordine, à prima fundatione, 32. de cuius uita, cõuerſatione & geſtis, parum huic operi noſtro inſerere potuimus. propterea quòd paucìſsima eorum, ad noſtram memoriam peruenerunt. Erat enim tempus illud nebuloſum, & ignorantiæ tenebris plenum: quando perijt, non ſolùm in hoc monaſterio Hirſaugienſi, ſed in omnibus quoq; monaſterijs noſtri ordinis, penè in tota Germania obſeruãtia regularis: & monachi, carnis uoluptatibus dediti, ſtudium literarũ, quod maiores noſtros quondam fecit glorioſos, penitus abijciẽtes: nihil minus, quàm ſuorũ geſta cõſcribere prælatorum cogitabant. Hinc factũ eſt, huius quoq; inſignis cœnobij actuum memorandorum turpe ſilentium, quia nullus fuit à tempore Euerhardi abbatis, uſq; ad Fridericũ eius nominis ſecũdum, per annos fermè ſeptuaginta ſupra ducentos, qui geſta & ſucceſsiones abbatum clarè (ut alij fecerãt olim) deſcriberet. Vnde per totum id tempus, breuiter neceſſariò tranſiuimus.

Vuighardus abbas moritur.

DE VVIGHARDO SECVNDO, HVIVS MONASTERII *abbate 33. qui præfuit annis 5, menſibus 11, diebus 21. uarijsq; actis.*

MOrtuo autem domino Vuighardo primo, huius cœnobij abbate 32, traditoq; iuxta morem ordinis eius corpuſculo eccleſiaſticæ ſepulturæ, ne oues diu ſine paſtore, aut animarum ſuarum aliquod incurrerent periculũ, aut in re familiari (ut fieri ſolet) paterentur detrimentum: præſtituta die ad eligendũ, prout res poſtulabat, nouum paſtorẽ, fratres in unũ conuenerunt anno prænotato, dominicæ uidelicet natiuitatis 1354. indictione Rom. 7, altera die S. Gregorij papæ, quæ fuit ſexta feria, & menſis Martij dies 13, habitoq; inter ſe neceſſariò tractatu de forma electionis, maior pars fratrum elegit (cæteris aſſentiẽtibus) dominum Vuighardum eius nominis ſecundũ, prioris ex ſorore nepotem, uirum utiq; illo tempore, ſcientia, moribus, & experientia inter plures meliorem: qui confirmatus & ordinatus

ordinatus à Gerhardo de Ertenberg, Spirenſis eccleſiæ epiſcopo, cum magna ſolennitate, præfuit huic monaſterio Hirſaug. annis 5. mēſibus 2, diebus 21, qui ſexta feria electus, & poſt menſis ſpacium confirmatus, benedictionem ſuam in feſto ſanctorum Philippi & Iacobi Apoſtolorum hîc in monaſterio ſuſcepit. De cuius geſtis, cùm aut nihil, aut parū literis ſit commendatum, nos etiam pauca huic operi noſtro inſerta poſteritati nota facere potuimus. Cauſam huius, paulò ante palàm conſignauimus.

Anno prænotato Domini 1354 currente, qui fuit ipſius Vuigardi primus inchoatus, obijt Salamannus epiſcopus Vuormatienſis: cui ſucceſsit Theodoricus, filius cuiuſdā militis, ex eorū genere, qui uſq; in præſentem diem nuncupātur Bauari de Bopordia, genus antiquū & olim priuilegiatum, præfuitq; annis nouem, & habuit diſſentiones cum ciuibus. *Salamannus epiſcopus Vuormatienſis obijt, Theodericus ſucceſſit.*

Eodem quoq; anno octauo, calend. Decemb. Innocentius papa ſextus, anno pontificatus ſui quarto nondum expleto, ad inſtantiam Vuighardi abbatis confirmauit omnia & ſingula huius monaſterij bona & priuilegia Romæ apud ſanctum Petrum reſidens. *Innocentius papa confirmat priuilegia.*

Anno Vuighardi abbatis 2, qui fuit Domini 1355, Carolus 4 Rom. rex cum magna comitiua, principū nobilium, equitum & peditum Romā profectus, unà cum regina coronā imperij cum magna ſolennitate & trāquillitate ſuſcepit. Sunt qui ſcribant, eum coronam imperij ſuſcepiſſe de manu cardinalis Hoſtienſis, miſsi ad hoc ab Innocentio papa ex Auinione. *Carolus quartus Romæ coronatur.*

Eodem anno, in menſe Septembri, quodam die circa nonam horā, terræ motus ingens circa Baſilæam & Argentinā factus eſt, quo impellēte magna Baſilieſis ciuitatis pars ſubuerſa eſt, & multa in circuitu ædificia murīq; & caſtra in montibus fortiſsima corruerunt, hominesq; miſerè oppreſſerant.

Anno quoq; prænotato, Ioannes eius nominis 3. Brabantiæ dux cùm ſe moriturū ex infirmitate cerneret, monachicum ordinis S. Benedicti habitū aſſumpſit, munitusq; ſacramentis ſalutaribus ſexta die menſis Decembr. in Domino deuotiſsimè quieuit, ſepultus in Velcer noſtri ordinis cœnobio, relinquēs duntaxat unicam filiā, Ioannā nomine, quam Vuuenceslaus comes Lutzenburgenſis frater Caroli imperatoris duxerat uxorem, cum qua Brabantiæ ducatū ad ius ſuum contendebat eſſe deuolutū. Vnde inter epiſcopum & Flandriæ comitem Ludouicum, grauis fuit ſuborta contentio, qui tandem arbitrantes in Vuilhelmum Hannoniæ, Hollādiæq; comitem filium Ludouici quondam imperatoris concordati fuerunt. *Ioannes Brabantiæ dux moritur.* *Pro ducatu Brabantiæ cōtentio.*

Anno Vuighardi abbatis 3, Domini uerò 1356. Carolus imperator ex Italia reuerſus, in ciuitate Metenſi conuentū habuit ſolennem principum, ubi omes totius penè regni principes cōcurrentes, regalia ſua de manu imperatoris ex more ſuſceperunt. Multi etiam ex Gallia illuc principes ac nobiles conuenerunt, quibus Carolus ipſe notus & charus extitit, utpote qui & diu olim apud Pariſios operam literis dederat, & in auxiliū regi Frācorum cum patri ſuo rege Bohemiæ aduerſus regem Angliæ aliquando pugnaturus ierat. Aderat in hoc ſolenni conuentu principum, quidam archiepiſcopus Apoſtolicæ ſedis legatus, ad confirmandam pacem totius regni, qui ob reuerentiam ſummi pontificis, ſolus cum imperatore in una menſa cibum ſumebat, cæteris principibus, electoribus, iuxta cuiuslibet officij rationem miniſtrantibus, ſemel, & poſtea in locum ſuum, ſecundum conſuetudinem reſidentibus. Ibi Vuilhelmus Marchio Iuliacenſis, conſenſu principū, in ducem à Carolo ſublimatus eſt, & Marchionatus eius de Iulia in ducatū cum ingenti pōpa cōmutatur. Vuenceslaus quoq; Lutzen- *Conuentus principum Metis habetur.* *Legatus apoſtolicus.* *Marchio Iuliacenſis fit dux.*

Comitatus Lutzenburgenſis fit ducatus.

Vuenceslaus dux primus Lutzenburgenſis.

Comitatus Barre fit marchionatus

Bulla Caroli aurea.

burgenſis comes,frater Caroli imperatoris, & gener Ioannis ducis ultimi Brabātiæ,quem anno priore obijſſe diximus,in ducē ſimiliter eleuatus eſt. Iſte dux Vuenceslaus filius Ioannis Bohemiæ regis,nepos Henrici imperatoris 7,& frater(ſicut diximus)Caroli 4.homo genere nobiliſsimus,eruditione literarū doctus,in re militari ſtrenuus, uita & moribus uix alteri ſecundus,iuſtitia,clementia & pietate magnificus:neſcio quo iudicio diuino ſemper informatus,omniū præcipuorum actuū ſuorum finē uotis ſuis cōtrariū frequenter,& damnis obnoxiū habuit.Ducatū Brabantiæ cum uxore obtinuit,quē unà cum Lutzenburgēſi per annos fermè 28 gubernauit, de cuius morte anno Domini 1383,poſtea ſcribemus.In eodem conuentu principū Metis habito,comitatus terræ Barēſis in marchionatū ſublimatus eſt,quanq̄ in uulgo nomē comitatus,apud pleroſq; etiā hodie per ignorantiā maneat.Bullā dictā aureā,quia ſigillo ſit aureo roborata,de imperatorū Romanorū delegēdo idē Carolus indicta cōuentione principū ad utilitatē reipub.de cōſenſu omniū principū electorum & regni cōſcribi fecit & cōfirmauit.His ritè peractis cōuentu ſoluto cū uxore trāſiuit de ciuitate in ciuitatē,& de monaſterio ad monaſteriū ſanctorū,reliquias ubiq; diligētiſsimè inquirens,ex inuentiſq; multas precibus,quas ſpernere poterat nullus, obtinuit,quas ad gloriā & decorē eccleſiarū gentis ſuæ Bohemis inuexit.

Vuilhelmus comes Hollandiæ ueſanus incarceratur.

Albertus poſt fratrē regit Hollandiā annis fere quadraginta ſeptem.

De filiis Alberti.

De filia ducis et comitis Alberti.

Anno Vuighardi abbatis 4,Domini autē 1357,Vuilhelmus comes Palatinus Rheni Bauariæq; dux & comes Hollandiæ,Hannoniæ,Selandiæ, ac Phrygiæ dominus,filius Ludouici quondam imperatoris quarti,de quo multa ſuis locis ſuprà diximus.poſteaq; terras illa non ſine tyrānide gubernaſſet annis ferè 12,neſcio cuius machinatione ueneno(ut dicebatur)ſumpto,ueſanus effectus eſt:qui cuſtodiæ mācipatus,per uiginti annos uſq; ad mortē ita permāſit,& ueſanus in carcere obijt,anno(ut infrà dicemus)à natiuitate Domini 1377.Et quia filios non habuit,Albertus frater eius comitatus & dominia Hollandiæ,Hānoniæ,Selandiæ ac Phryſiæ poſt eū ſuſcipiens,per annos 47 ſtrenuè gubernauit,eratq; in ordine ſucceſsionis comitum Hollādiæ 21.uxorē habuit Margarethā filiam ducis Briginſis,quæ peperit ei duos filios,Vuilhelmū q patri ſucceſsit in comitatibus præſcriptis, & Ioannē epiſcopū Leodienſem,de quibus ſuis locis rememoratio fiet,& filiā unicam nomine Catharinam,quæ primò fuit deſponſata Eduardo Gelriæ duci,qui frater erat Reinhardi ducis captiui.Sed priuſq; nuptiæ celebrarentur,in quodam bello fuit occiſus,anno Domini 1371,ut ibi dicemus:quo mortuo,ſponſa eius adhuc uirgo,& iam uidua,nulli deinceps matrimonio iungi conſenſit,niſi de ſanguine ducum eſſet Gelrenſiū.Nupſit ergo tandem Vuilhelmo filio ducis Iuliacenſis,ex Sophia,filia illuſtris uiri Florentij de Mechlinia,prima uxore Reinhardi primi ducis Gelriæ,patris Eduardi prioris ſponſi eius,de quo ſuprà diximus.

Albertus dux Auſtriæ moritur.

Anno Vuighardi abbatis 5 qui fuit Domini 1358.obijt Albertus dux Auſtriæ,filius Alberti quondā regis Rom.relinquens poſt ſe Lupoldū filiū & ducē,à quo genealogia Maximiliani regis noſtri,qui hodie imperat,continuatur,ut per ordinē in ſequentibus patebit.Albertū quoq; ducem Auſtriæ,qui fundauit uniuerſitatē Viennenſem in Auſtria.Rudolphū quoq; ducem,qui fundauit præpoſiturā S.Stephani protomartyris in Vienna,& comitatū Tirolis,Auſtriæ ducatu cōiunxit:qui uxorē habuit Catharinam, filiam Caroli imperatoris quarti, & Fridericū ducem,qui ſine liberis obijt. Filias quoq; reliquit duas,Margaretham Marchioniſſam Brandeburgenſem,& Catharinam abbatiſſam ſanctæ Claræ in Vienna.

Eodem

Eodem anno magna fuit ab initio Auguſti peſtilentia uſq; ad natalem Domini,per totam ferè Alemaniam, & multa millia hominum hoc morbo breuiſsimo tempore perierunt. *Peſtilentia magna.*

Anno quoq; prænotato inter Ludouicum regem Vngariæ & Venetos bella grauiſsima ſuborta fuerunt,propter regnum Dalmatiæ.quod Veneti multis annis regibus Vngariæ reclamantibus poſſederũt.Collecto itaq; rex Ludouicus tam ſuorum quàm Teuthonicorum magno exercitu,Dalmatiam cum potentia iugreditur, & primò quidem obtinuit ciuitatẽ Iarđenſem,deinde ciuitates maritimas,poſtremò Dalmatiam totam.Dehinc etiam fines Venetorum ingreditur,captisq; nonnullis eorum munitionibus,magnum eis ſui terrorem incuſsit.Vnde neceſsitate compulſi, pacem petierunt,quam eis rex non ſolùm conceſsit,ſed etiam munitiones eorum quas iure ceperat bellico. *Inter Vngariæ regem & Venetos bellũ agitur.*

DE VVIGNANDO, HVIVS MONASTERII ABBATE 34. *qui præfuit annis 20, menſibus 10, diebus 20. uarijsq; actis.*

IAm uniuerſæ carnis domino Vuighardo huius nominis ſecundo, Hirſaugienſis monaſterij abbate 33, ſicut ingreſſo,atq; cum debita ſolennitate ſepulto,ut moris tunc erat.prior & fratres ſpirituali paſtore orbati, eodem mox anno,ultima die menſis Maij,qui fuit ſexta feria poſt Vrbani, pro electione noui patris ad locum capitularem conuenientes,neceſſarijs inter ſe conſilijs tractatibusq; præmiſsis, Vuignandũ ex ſuo collegio monachum,in abbatem huius monaſterij 34 præfecerunt, qui ab epiſcopo Spirenſi Gerhardo de Errenberg,confirmatus ex more,& ordinatus,præfuit in abbatia annis uiginti, menſibus decem, & diebus uiginti: de cuius geſtis, pigritia & ignauia monachorum id cauſante, aut nihil aut parũ deducere poſſumus ad notitiã poſteritatis, quia & ſupra memoriam eorum qui hodie uiuunt,acta ſunt, & à nullo literis(ut opportuerat)commendata. *Vuignandus fit abbas.* *Annis præfuit ferme uiginti.*

Nam poſteaquàm amor & ſtudium literarum à monachis deficere cœpit, unà cum diſciplina obſeruantiæ regularis:mirandum non eſt,ſi nec monaſteriorum ſuorum conditiones pro tempore ſæpius uariatas, nec ſucceſsiones actaq; ſuorũ literis mandauerint abbatũ:cũm ex his qui hodie uiuunt, ſub reformationis Burſfeldinæ titulo, nec unũ quidẽ inuenire potuerimus de omnibus,qui ueterũ exemplo animatus,uel ſcribere nouã,uel cõtinuare diu inchoatã proprij ſui monaſterij Chronicã,ad informationẽ poſteritatis aut uelit aut poſsit.Proh dolor, dicere de multis abbatibus qui ſanctã obſeruantiã regularis uitæ cum ſuis monachis profitẽtur, qui hiſtoriæ utilitatem ignorant,quid nobis opponãt cõpellor.Aiunt enim,Quid nobis ſcire, conducere poteſt fundationis monaſteriorũ noſtrorũ antiquitas?quid abbatum uel ſucceſsiões uel geſta reducere ad memoriã cõfert,qui in puluere mortis dormiũt,nec ullis laudibus demulcẽtur?O iam ſepulti,ignaui homines uiui, quorũ peribit memoria cũ ſonitu,quã ſũis aſinini,ac rudis ingenij,palã oſtẽditis,qui bonũ contemnitis hiſtoriarũ,quod abſequi non poteſtis.Hiſtoria uiuis tam præſentibusq; futuris cõnſcribitur,non mortuis:uos ergo,ſi uiueretis intellectu,hiſtorias utiq; amaretis.Neq; enim ſi tollatur hiſtoria Euangelij ſacroſancti memoria,neq; martyria & paſsiones ſanctorũ ad noſtram ſcientiã deueniſſent.Valeãt ergo uiui homines ignorãtia ſepulti,& ſibi uiuãt ſolis ignauia ſua cõtẽti,nulli utiles,nulliq; in bonis actionib. uel ſtudijs imitabiles.Nos aũt noſtra proſequamur. Circa hæc tẽpora Albertus dux Bauariæ,comesq; Hollãdiæ,Selãdiæ,Hãnoniæq; ac Friſiæ dñs,obſedit Hollãdiæ *Quòd monachi non ſcribant annales cõqueritur author.* *Excuſatio uana monachorũ ignorantium.* *Sine hiſtoria fides euacuaretur.*

Delft oppidum Hollandiæ capitur.

Delft nominatũ ꝓpter inobedientiã & rebellionẽ ciuiũ, quo capto muros & portas uſq; ad ſolũ euertit. Caſtrũ quoq; Hoenſkirch funditus destruxit.

Conuentus principũ in Eslingẽ.

Anno Vuignandi abbatis 2, currente cum annis Domini 1360, Carolus imperator in oppido Sueuiæ Eslingen, pro quibuſdã cauſis imperij principes cõuocauit, ubi cùm die quadã in refectorio cõuentus fratrũ Minorũ ſua cum illis tractaret cõſilia, ſeditione ciuiũ orta cõtra imperatorẽ & principes tumultus cõcitatur, qui mox recedẽs ab oppido comiti Vuirtenbergenſiũ, Euerhardo cõmiſit, quatenus tantã contumeliã ſibi illatã cõpenſaret. Qui

Eslingen obſidione cingitur.

ſuorũ, & ciuitatũ imperialiũ coadunato exercitu Eslingen obſidione circũuallauit, fortiterq; oppugnare cœpit. Videntes autem in malo ſe poſitos ciues, & tantæ multitudini non poſſe reſiſtere, pacẽ pecunia interueniente acceptarunt, imperatori pro ſatisfactione aureorũ ſexaginta millia, comitiq; Euerhardo pro impenſis habitis triginta millia pendẽtes, & ſic quaſſatio tumultus centũ millibus empta quieuit. Graues inter Boëmundũ Treuirorũ archiepiſcopũ comitesq; de Spanheim & Starckenburg diſcordiæ his fue-

Contentio inter archiepiſcopum Treuerenſem et comitem de Spãheim.

re ſubortæ tẽporibus, propter caſtella quædã & dominia. Sed interuenientibus amicis, Vualramus cõmes de Spanheim in concordiã citò cum archiepiſcopo redijt. Comes autẽ de Starckenburg, agros, uillas & poſſeſſiones eccleſiæ Treuerenſis ferro & igne grauiter deuaſtare cœpit, multaq; damna intulit. Archiepiſcopus autem collecto exercitu Einkirch uillam co-

Einkirch ſubuertitur.

mitis in littore Moſellæ poſitam, cum ipſa munitione quam fecerat ſub caſtello Starckenburg, pro exigenda à nauigantibus theloneo, ipſo, ut principe terræ contradicente cepit, ac funditus deſtruxit. Quod uidens comes, ac deteriora metuẽs, gratiam pontificis per nuncios poſtulauit, & cum uenia accepit. His quoq; temporibus Carolus imperator quartus, cùm eſſet uir doctus, quippe qui in gymnaſio Pariſioum multo tempore operam

Vniuerſitas Pragenſis fundatur.

literis dederat, amaretq; præ cæteris uiros eruditos, uniuerſitatem Pragenſem pro decore Bohemię regni laudabiliter inſtituit, quæ multis priuilegijs & donationibus ab eo illuſtrata, in breui tempore ultra omnes totius Germaniæ uniuerſitates gloria & numero perſonarum creuit: quouſq; tandem poſt annos fermè quinquaginta, multis commaculata hæreſibus, quæ no-

Epiſcopus Pragenſis fit archiepiſcopus.

tæ ſunt omnibus, in nihilum redigitur. Epiſcopum quoq; Pragenſis eccleſiæ, pro honore regni qui eatenus ſub archiepiſcopo Mogũtino fuerat, ſuffraganeus in archiepiſcopum autoritate apoſtolica ſublimauit, multiſq; priuilegijs decorauit, ſubijciens ei ſuffraganeos & epiſcopos more aliorum. Multas in Bohemia de nouo fundauit eccleſias, fundataſq; tam à ſe quàm ab anteceſſoribus ſuis, reliquijs, ornatibus pictoris, clenodijs, & uarijs donationibus magnificè honorauit. Aulam uillæ Ingelheim, nõ longè à Mogun

Cœnobium regularium in Ingelheim.

tia & Rheno, quam Carolus imperator magnus pro caſtro reſidentiæ maieſtatis ſuæ cis Rhenanæ quondam habuit, in quo & natus & gladium ab angelo contra Saracenos pugnaturus, qui Norinbergæ oſtenditur, accepiſſe cœlitus miſſum, incolarum fide creditur: in monaſteriũ canonicorũ regulæ S. Auguſtini commutauit, ſtatuens, neminem in eo ad religionem ſuſcipiendũ, niſi in Bohemia natum: quod ita hactenus ſeruatur, uſq; in præſentem diem, per annos non minus centum quadraginta quatuor. Subiecit aũt iſtud cœnobiũ abbati monaſterij S. Caroli, in Praga pro tempore exiſtenti, ad quem eius uiſitatio debeat pertinere. Feſtum quoq; lanceæ, clauorum

Memoria Chriſti lanceæ conſtituitur.

& coronæ Domini noſtri Ieſu Chriſti, feria ſexta poſt octauas paſchæ ſingulis annis per uniuerſum orbem Chriſtianum, celebrandum, impetrauit à papa cum magnis indulgentijs, gratijs & remiſsionibus peccatorum.

Anno

Anno Vuignandi abbatis 3, qui fuit Domini natiuitas 1361, mẽſe Feb. quadam die adueſperaſcente cœlum ardere uiſum eſt, & ea nocte Vuihelmus primus dux Iuliacenſis uir bellicoſus magnanimusq; moritur.

Eodem anno Gerhardus comes Montẽſis, & Arnoldus comes de Blãckenheim, inueterato ad inuicẽ laborantes odio, ſe mutuò interfecerũt in ciuitate Colonienſi acutis lanceis haſtiludiũ agẽtes, alter ab altero confixus. *Duo comites ſe interfecerunt.*

Eodem quoq; anno poſt longam inter fratres ducatu Gelriæ concertationem, poſtq; incendia & hominibus mulcta, tandẽ Eduardus Victor exiſtens fratrem ſuum Reinardum cepit, quem cuſtodiæ mancipatum uſque ad uitæ finem per annos decem conſeruauit, adeptusq; ducatum Gelriæ, ſine alicuius contradictione regnauit. *Dux Gelrenſis fratrem ſuum capit.*

Anno Vuignandi abbatis 4, Domini uerò 1362, exeuntes quidã latrunculi de Anglia per Hiſpaniã & Franciam diſcurrebãt, deprædatione, incendio & ferro, multę incolis terræ damna & incõmoda in uillis, maximè ubi non erat defenſio irrogãtes. Qui cùm numero ſimul creuiſſent & audacia, capitaneũ ſuper ſe conſtituerunt, quem archipresbyterũ cõmuni uocabulo appellarũt. Ipſa autẽ multitudo latronũ, ſocietas magna Anglicana dicebatur, habens plusq; 40000 uirorũ ad pugnã procedentium. Qui peruagatis Hiſpania & Frãcia, fines tandẽ Treuerenſiũ ingrediuntur, omnia incendio & rapina uaſtãtes. Quorũ aduentu Boëmundus archiepiſcopus audito Cunonẽ de Falckenſtein, coadiutorẽ ſuum, Vuenſeslaũ Lutzenburgẽ & Brabãtiẽ ducẽ, Vualramum comitẽ de Spanheim, comitẽ quoq; de Veldentia, & comitẽ de Starckenburg, cũ multis alijs comitibus, baronibus, nobilibus & pugnatorib. miſit cõtra illos: qui mox, ut tot cõtra ſe cõueniſſe principes intellexerũt, terga uertẽtes, de finibus Treuerorũ receſſerũt, & Alſatiã intrãtes, multa circa Argentinã uillanis dãna intulerũt, diripiẽtes quicquid uſq; reperiſſent. Venit ergo nocte maledicta illa ſocietas ad muros Argentinenſes, & in circuitu ciuitatis ſe locauit, Romgshouen, & omnia in uicinò ſituata uillagia igne cõſumpſit. Portæ autẽ ciuitatis clauſæ tenebantur, nec quiſq; permittebatur egredi quãdiu illò manſerunt. Quoſcũq; reperiſſent in agro & uiculos affectis, inauditis ſupplicijs trucidarũt; niſi pecunia ſe redimerent. Nulli tutò, ſine ſaluo cõductu eorũ trãſire licebat, quẽ cuicũq; dediſſent, inuiolabili firmitate ſeruaſſent. Mulieres & uirgines moniales & iuuenculas quotquot inueniſſent, inſatiabili genere libidinis cõſtuprabant, multasq; ex eis occiderũt. Maſculos iuuenes in ſeruitutẽ captiuos ſeruabãt. Verùm quia fama eorũ præceſsit aduentũ, quicquid mobile erat, ruſtici ad ciuitates & loca munita importauerant. Oppida quidẽ plura obſidione uallabant, ſed cùm eis deeſſent machinæ ad expugnationem neceſſariæ, nullũ omnino capere potuerũt. Interea ciues Argentinenſes cum Alſaticis, literas & nuncios ad Carolũ imperatorẽ tunc Frãcofordiæ cũ principibus exiſtentem, pro auxilio implorãdo miſerunt, quibus in breui uenturũ ſe cùm exercitu promiſit imperator. Sed ſæpe interpellatus, cùm aduentũ ſuum ſemper promitteret, ſemper differret, magnã de ſe cõſpirationis cum ſocietate Anglicana clàm initæ Alſatijs dedit, propterea quòd deſolari tam nobilẽ prouinciam à uiliſsimis latrunculis permiſit. Tandem uerecundia ac neceſsitate cõpulſus exercitum in Alſatiam miſit, pro appropinquante latronum caterua fugiendo receſsit: quos cùm noſtri perſequẽdos decernerent, tanta uelocitate fugiẽtes uſi ſunt, ut iter eorum unius diei, noſtri conficere in quatuor diebus non ſufficerent. Poſt receſſum uerò latronũ, exercitus imperatoris per Alſatiam diſcurrens, maxima incolis damna fecit, conculcando &

Magna ſocietas Anglicana deuaſtat omnia.

A finibus Treuirorũ pulſi ſunt.

Archipresbyter deuaſtat Alſatiæ terras.

Crudeles in pauperes fuere.

Imperator ad auxiliũ uocatus eſt.

Fugantur de Alſatia latrones.

cando & annihilando frumenta in agris, quoniam meſsis proxima erat, in tantum ut grauiora ab amicis quàm ab hoſtibus uiderentur incōmoda perpeſsi. Vnde fames magna ſubſecuta eſt, quæ totam Alſatiam per annos ſex continuos grauiter afflixit.

Anno prænotato Bohemundus archiepiſcopus Treuirenſis podagra ſenioque grauatus Cunonem de Falckenſtein Mogunt. eccleſiæ canonicum Treuerēſis eccleſiæ creari fecit, & in coadiutorem aſſumpſit, committens ei totius eccleſiæ ac patriæ negotia tractanda, qui glorioſiſsimè aduerſum hoſtes eccleſiæ præfatæ, ubique triumphans mox in exordio conſtitutionis ſuæ miranda perpetrauit. Vnde gauiſus Bohemūdus ab Innocentio papa ſexto, precibus obtinuit conſenſum archiepiſcopatum Treuerenſem Cunoni reſignandi: quod cùm papa libenter annueret, Bohemundus pontificatu abdicato Cunonem habuit ſucceſſorem, pro ſuſtentatione ſui oppidum & arcem Sarburg, cum attinentijs & prouentibus quoad uiueret ab eo recipiēs, annis quinque ſuperuixit.

Cuno fit coadiutor Treuerenſis.

Cuno fit epiſcopus Treuerenſis.

Anno præſcripto obijt Innocentius papa 6. cui ſucceſsit Vrbanus quintus, Maſsilienſis abbas, ordinis ſancti Benedicti, & præfuit annis 8. uir doctus & ſanctiſsimæ conuerſationis, qui crucem prædicari fecit contra Turcos, & multa bona patrauit. Claruit his temporibus deuota Chriſti famula S. Brigitta, regina quondam Suetiæ, multis illuminata reuelationibus diuinis, quæ regnum contempſit mundanum amore cœleſtis, exiensque de terra & cognatione ſua, ad limina peregrinabatur ſanctorum, ieiunijs, eleemoſynis & orationibus uacans continuè. Hæc uenit in Auinionem ad Vrbanū papam 5. miſſa à domino noſtro Ieſu Chriſto pro confirmatione regulæ ſuę quam fecerat.

S. Brigitta in precio habetur.

Anno etiam prænotato obijt Vuilhelmus de Gennep archiepiſcopus Colonienſis, ingentem relinquens theſaurum in auro & argento uinoque & bladis. Vacauit autem ſedes menſibus decem.

Vuilhelmus.

Anno Vuignandi abbatis 5. Domini uerò 1363. obijt Gerardus epiſcopus Spirenſis, in maiori eccleſia ſepultus, cui Lampertus de Buren monaſterij in Gegenbach, ordinis ſancti Benedicti Argentinenſis diœceſis, immediatè ſuccedens præfuit annis octodecim, quibus euolutis autoritate Vrbani papæ ſexti, ad epiſcopatum Bambergenſem nobilem & exemptum tranſlatus eſt.

Lampertus.

Eodem anno Ioannes de Virnenberg, maioris eccleſiæ decanus, per capitulum in archiepiſcopum Colonienſem electus eſt, qui pro confirmatione ſua perrexit in propria perſona ad curiam: ſed Vrbanus papa 5. eius electionem non ſolùm confirmare noluit, ſed etiam penitus caſſauit, Adolphumque fratrem comitis de Marcha epiſcopum Monaſterienſem, hominem carnalem iuuenemque, in archiepiſcopum Colonienſem contra uoluntatem capituli ſublimauit, qui menſibus duntaxat præfuit 10. & poſtea reſignauit pontificatum in manus papæ Vrbani ſponte, ut anno ſequente dicemus.

Adolphus.

Anno quoque prænotato obijt Theodoricus Bauarus de Bopardia, epiſcopus Vuormatienſis: cui ſucceſsit Ioannes dictus Schadland, ordinis Prædicatorum ſacræ Theologiæ doctor, prouiſione Apoſtolica: & præfuit annis 15. habuitque multas cum ciuibus diſſenſiones. Hic nuncius papæ & inquiſitor hæreticæ prauitatis, adminiſtrauit aliquandiu eccleſias epiſcopales non ultimæ dignitatis, ſicut Hildeshemenſem in Saxonia, Auguſtenſem in Vuindelicia, Culmenſem in Pruſcia, & Conſtantienſem in Sueuia.

Ioannes.

Anno Vuignandi abbatis ſexto, qui fuit Domini milleſimo trecenteſimo

ſimo ſexageſimoquarto, Adolphus archiepiſcopus Colonienſis accuſatus apud ſedem apoſtolicam, quòd rerum eccleſiaſticarū dilapidator, nihil indignum pontificatu haberet, non ui, non metu, ſed uoluntariè archiepiſcopatum reſignauit, Engelberto de Marchia epiſcopo Leodienſi patruo ſuo, Vrbano papa quinto conſentiente, & ei de nouo, ut moris tum erat, de Colonienſi eccleſia prouidente, qui præfuit annis quatuor, non ſatis utiliter. Adolphus autem reſignato pontificatu, non ſine damno eccleſiæ Colonienſis, amore cuiuſdam puellæ ſororis comitis Montenſis, cum qua ſperabat ſe comitatum Cliuenſem, conſequuturum eam duxit uxorem, quamuis Monaſterienſem epiſcopatum annis 5. & Colonienſem menſibus 10. ſine ordinibus ſacris ut pontifex gubernaſſet. Nec eum fefellit opinionis præſumpta fiducia, comitatum enim quem optauerat cum uxore tandem obtinuit, ita quòd uterque comitatus, Cliuenſis uidelicet & de Marcha, uſque in præſentem diem coniuncti permanēt: licet Cliuenſis poſtea (ut ſuo loco dicemus) in ducatum glorioſe fuerit ſublimatus. Adolphus. Engelbertus. Cleuis & Marchiæ coniunctio.

Anno Vuignandi abbatis 7. dominicæ uerò natiuitatis 1365. Carolus Imperator quartus, denuò Italiam ingreditur, & Vrbano papa Romæ inuēto, collatione quorundam arcanorum cum eo habita, in Alemaniam cum ſuis nobilibus ſanus reuerſus eſt. Imperator Italiā denuo ingreditur.

Hyems hoc anno prolixa fuit & aſperrima, Rheno per menſes ferè tres congelato. Fames quoque & peſtilentia magna in Alemania, multique homines alij frigore, alij fame, alijque peſte perierunt. Claruit his temporibus Ioannes de Rupe ſciſſa, ordinis Minorum, neſcio quo ſpiritu ſeductus, niſi proprio: qui multa prædixit in proximo futura de Antichriſto, de generali conculcatione cleri, & de reductione totius orbis ad fidem Chriſtianam, & multa alia quæ ſibi reuelata diuinitus à Chriſto Ieſu crucifixo dicebat. Scripſit de his multa & uaria ad quendam cardinalem, quæ habentur: ſed utrum euenerint quemadmodum prædixit, iudicent qui libros eius legerint, hiſtoriarum periti cenſores. Hyems prolixa, fames & peſtis. Ioannes de rupe ſciſſa.

Anno Vuignandi abbatis octauo, Domini uerò 1366. inter epiſcopum & ciues Vuormatienſes magna diſſenſio fuit pro inſtitutione conſulatus & ſculteti, & quibuſdam alijs ad iuriſdictionem pertinentibus: quæ tandem per Rupertum comitem Palatinum Rheni, qui & Adolphus, conſulatusque Moguntinenſem & Spirenſem, in die conuerſionis ſancti Pauli, anno præſcripto ad pacem reducta eſt. His temporibus magna & firmiſsima inter ciuitates imperiales & liberales confœderatio facta eſt, quæ etiam principibus potentiſsimis in exordio ſui formidabilis uidebatur, ſed diu non durauit. Sępe tales cōfœderationes, quas ligas uulgariter Bunt appellabant, non ſolùm inter ciuitates, ſed etiam inter principes iuratas cōfirmatasque legimus, & quotidie ſimiliter uidemus: ſed mobilitas humana, nihil diu inuiolatum conſeruat. Vnde conueniens prouerbium eſt: Confœderatio magna ciuium.

Mobile mouetur ſemper cum principe uulgus.

Anno Vuignandi abbatis 9. qui fuit Domini natiuitas 1367. obijt Bohemundus archiepiſcopus Treuerenſis, in maiori eccleſia Treuerenſi ſepultus. Poſt quem ipſe Cuno de Falckenſtein, & dominus de Mintzenberg, matre natus filia comitis de Saruueden, Bohemundo (ſicut diximus) adhuc uiuente, archiepiſcopus ordinatus præfuit ualde utiliter annis 21. Hic Cuno archiepiſcopus pro ſeruitijs Carolo Imperatori 4. multipliciter impenſis Bopardiam & Vueſaliam cum medietate Sterrenberg, quæ Baldeuinus quondam archiepiſcopus à fratre ſuo Henrico Imperatore 7. in pignus Bohemundus. Bopardia & Vueſalia impignerantur Treuerenſibus

gnus expenſarum ratione Imperij in Italia habitarum, obtinuerat, impignoratione arctiori pro ſumma maxima impetrauit, ita quòd poſterioris impignorationis ſumma, maior fuerit prioris. Erat enim Cuno uir prudentiſsimus, qui à natura ad regimen etiam multarum eccleſiarum natus uideretur, laborioſus, ſtrenuus, & ingenio acutiſsimus, & cui nullus ſuo tempore inueniretur ſimilis.

Comitū de Eberſtein & Vuirtenbergenſium grauis diſſenſio.

Anno prænotato graues diſcordiæ fuerunt inter Euerhardum comitem Vuirtenbergenſem, & comites de Eberſtein, quæ breui in magnum utriuſque partis detrimentum ſuccreuerunt. Cùm ergo Vuirtenbergenſis quodam die in balneo eſſet naturali, quod Syluestre uulgariter Vuiltbad appellamus, comes de Eberſtein cum exercitu ueniens occultè, locum obſidione cinxit, ſperans ſe comitem intus comprehenſurum. Sed inanis eum confidentia fefellit. Nam à quodam ruſtico noctu conductus per nemora ad loca tutiora manus eius ſine læſione euaſit, & ſubſecuta ſunt inter eos grauiſſima bella, incendia & rapinæ. Omnes enim fermè nobiles cum præfato comite de Eberſtein, conſpirantes aduerſus Vuirtenbergenſem, præter ſolos ciues in Eslingen, qui cum Euerardo comite ſenſerunt, ſumptis armis prælia ſuſcitauerunt.

Engelbertus obijt.

Eodem quocꝫ anno Engelbertus archiepiſcopus Colonienſis & maximis oneribus debitorum grauatus, paralyſi quoque non immodicè diſſolutus, ſentiens ſe ob id minus ad regimen pontificatus ſufficere, conſentiente capitulo ſuo Cunonem archiepiſcopum Treuerenſem ſuprà dictum, in coadiutorem aſſumpſit, cui adminiſtrationem eccleſiæ omnimodam in ſpiritualibus & temporalibus, Vrbano papa 5. approbante, commiſit. Engelbertus autem archiepiſcopus hac prouiſione completa, ad priuatæ uitæ tranquillitatem ſe contulit, & certis pro uſu uitæ ſuæ retentis prouentibus, non diu ſuperuixit.

Euerhardus comes Vuirtenbergenſis obijt.

Anno Vuignādi abbatis decimi, Domini autem milleſimo trecenteſimo ſexageſimo octauo, comes Euerhardus de Vuirtenberg, obijt, duobus filijs relictis, Vdalrico uidelicet & Euerhardo, qui & ipſi poſtea multa prælia cōmiſerunt.

Eodem anno, uigeſima prima die menſis Auguſti, obijt Engelbertus archiepiſcopus Colonienſis: poſt cuius mortem archiepiſcopatus uacauit annis duobus. Cuno enim archiepiſcopus Treuerenſis, quamuis à capitulo poſtularetur, eſſe noluit: ſed iuſſu papæ Vrbani, adminiſtratorio nomine eccleſiam illam cum ſua Treuirenſi, ſatis ſtrenuè & utiliter gubernauit. Cometes anno prænotato in quadrageſima, cœlitus apparuit.

Engers caſtrum.

His quoque temporibus Cuno archiepiſcopus Treuerenſis ſæpe dictus, caſtrum Engers cum fortalicio ſuo iuxta Rhenum, inter Confluentiam & Andernachum, ſatis pulchrè cōſtruxit, quod ex nomine ſuo Cunenergers, uoluit nuncupari, licet pauci nomen eius apponant.

Anno Vuignandi abbatis 11. Domini uerò natiuitatis 1369. circa feſtum paſchale, Carolus Imperator 4. maximo ſuorum coadunatu exercitu, Longobardiam contra Mediolanenſes pugnaturus ingreditur, & uſque ad feſtum ſancti archangeli Michaëlis hinc inde diſcurrens, uincere in munitionibus exiſtētes non potuit. Volebat enim dominium Mediolanenſe ad imperium armis reducere: & iniurias papæ Vrbani quarti, quas olim à uicecomitibus, quum adhuc in minoribus eſſet, acceperat, qui eum coëgerant literas Apoſtolicas contra eos allatas comedere, uindicare. Sed quum peſtilentia uehementer inuaſiſſet exercitum, magna ſumma pecuniarum

accepta,

accepta in ſignum ſuperioritatis imperij,non ſine magna diſplicentia papæ ad propria remeauit.

Hoc ipſo anno ciues Colonienſes priuilegia & ciuitates clericorum conati infringere, eccleſiaſtico interdicto biennio ſunt ſubacti, & clerus iuſſu Cunonis adminiſtratoris eccleſiæ Colonienſis ciuitatem exiens, menſibus octodecim foris manſit.

Eodem quoque anno Gotfridus comes de Arnſpurg,de conſenſu uxoris ſuæ comitatum ſuum Arnſpurg,cum omnibus attinentijs ſuis,caſtellis, uillis & prouentibus,in perpetuum tradidit eccleſiæ Colonienſi poſsidendum,ſicut etiam hodie ab archiepiſcopo poſsidetur.

Anno Vuignandi abbatis duodecimo,Domini autem milleſimo trecenteſimo ſeptuageſimo,factum eſt bellum magnum in uigilia ſancti Bartholomæi Apoſtoli inter Vuenceslaum Brabantiæ, & Lutzenburgij ducem, fratrem Imperatoris Caroli,& Vuilhelmum ducem Iuliacenſem,iuxta Bæſuuiler,& cæſis ab utraq; parte pluſquàm octo millibus hominum. Dux ipſe Iuliacenſis uictor extitit,& Vuenceslaum ducem cum alijs multis nobilibus captiuum abduxit: quem tandem poſt menſes undecim, metu Imperatoris, ſine exactione liberum dimiſit. Ab alijs uerò pecuniam infinitam penè, pro eorum liberatione extorſit,

FINIS.

IN CHRONICVM IO. TRITEMII, INDEX.

A

Aron abbas S. Pătaleonis 66
Abbates olim noluerũt eſſe muti canes 40
Abbo epiſcopus ex abbate factus 18
Abbo Floriacenſit abbat 45
Abſtinentiæ ueterũ exẽpla 152
Adamarus abbas 37
Adamitarum hæreſis 156.198
Adelbero monachus 51.35.71
Adelbero Herbipolenſis ep. coactus damnauit papam 95
Adelbero Vuormatien. ep. propria craßitudine ſuffocatur 98
Adelbero abbas 101
Adelbero epiſ. Leodienſis. 146
Adelbero archiepiſcopus Treueren. 158. 165.169 173.177
Adelbertus comes renouat Hirſaugiam 8
Adelbertus comes Bambergenſis occidit Conradum ducem Lotharingiæ 28.30
Adelbertus ep. mittitur ad Thuſcos, docturus ueritatem. 41
Adelbertus archiep. Magdeburgenſis moritur 46
Adelbertus ex monacho ep. 47
Adelbertus abbas 49
Adelbertus ex monacho Bobiẽſi abbas Gemblacenſis 50
S. Adelbertus ex monacho epiſ. in Prußia martyrium ſuſtinuit 52.53
Adelbertus comes de Calue. Hirſaugienſis aduocatus 63.65 70.72.73.79.83.85.86.124. 209 210
Adelbertus abbas in Nauu monaſterio 103
Adelbertus alius abbas in Echlingen 105
Adelbertus prior Hirſaug. 107
Adelbertus ex cancellario arc. Mog. 139.148.150. 158.165
Adelbertus marchio captus 155
Adelbertus comes de Schœnberg fit monachus 160
Adelbertus marchio de Soltuuedel 165.166
Adelbertus iunior archiep. Moguntinus 165.166. 167.169
Adelbertus comes de Soluuedel in feudum accipit Marchiam Brandenburgenſem 166 169
Adelbertus Vuidunenſis epiſc. mittitur ad Hildegardẽ. 173
Adelbertus familiaris abbatis Hirſaugienſis à fratribus uulneratus obijs 207
Adelbertus comes de Spanheim ſocius belli in Saracenos 213
Adelboldus epiſcopus Vuintonienſis claruit 46
Adelboldus monachus fit ep. 15
Adelgarius ex monacho archiepiſcopus 28.29
Adelgerus abbas in Spanheim. 202 234
Adelgos archiep. Magdeburgenſis obijt 144
Adelhardus 28.13 34
Adelheidis abbatiſſa in Quedlenburg 45.61
Adelheidis abbatiſſa 58
Adelheidis, Bertholdi comitis uxor 142
Adelhelmus abbas in Amminerberg, ac poſtea Mediolacẽ. 105
Adelhelmus prior 182
Adelhunus abbas S. Iacobi. 140
Adelhũ abbas S. Diſiboldi adeſt donationi in Spanheim 150
Adelolphus rex Angliæ 16
Adolphus comes de Holſtein ſocius belli pro terra ſancta 207
Adolphus archiepiſcopus Colonienſis 216.217.219 220.501
Adolphus comes de Naſſauu fit rex Rom. tandemq; ab Alberto duce Auſtriæ interficitur 261
Adolphus comes 211.261
Adolphus rex Rom. 262. 263 264 265
Adolphi comitis Palatini ſors hæreditatis 286
Adreualdus ſeu Adelbertus 25
Adrianus IIII. papa 178.187
Adrianus V. fit papa & moritur 285
Aduocatus Hirſ. 9.87.123 129
S. Ægidij monaſteriũ. 139 140
Aſlas 210 220.235
S. Affræ monaſterium 40
Agnes uxor Imp. 61.67.179
Agnes filia Henrici Imp. 108
Agnes uxor Landtgrauij 222
S. Albanus 20.28.31 138.281
Albertus Magnus. 208.248.256
Albertus comes Vrlamũdẽ 229
Albertus de Anhalt 237
Albertus comes ab Habſpurg, pater Rudolphi Imp. 253
Albertus F. Rudolphi. 215.254
Albertus Romanorum rex. 265 266.267 269
Albertus dux Auſtriæ. 261.263 264. 268.270 296
Albertus dux filius Alberti regis Rom. 265
Albertus in Straubingen filius Ludouici regis Rom. 274
Albertus comes Palatin. 292.299
Albertus ab Hoẽnloẽ epiſcopus Herbipolenſis 290
Albertus dux, filius Ludouici IIII. 221.292.296.297
Albinus diſcipulus Bedæ, præceptor Rabani 28
Albuinus epiſcopus Mersburgenſis 141.142
Aldericus ex abbate epiſc. 14
Alexander epiſ. Leodienſis. 257
Alexãder III. papa 187.188.192
Alexander IIII. papa. 246.249
Alexius Iſauci filius 213
Algerus monach. Corbeien. 47
Almanus monachus 25
Alpersbach monaſterium 105
Alphonſus rex Caſtellæ eligitur in regem Rom. 246 247
Alſatia à latronibus Anglicis uaſtatur 299
Alſatiæ penuria ad ſexẽniũ 500
Altauilla caſtrum extruitur 233
Altburen prædium Hirſaug. 88
Altdorff monaſterium 101
Altfridus ex monacho epiſc. 25
Altiſiodorenſes epiſcopi 18
Altiſiodorenſe cœnobium 25
Altuilarenſe cœnobium 25
Alzen oppidũ deſtruitur. 264

S. Amandi cœnobium 22
Ambroſius ſeu Ansbertus clarus ſcriptor 30
Ambroſij funebris oratio ad ſepulturam Aurelij 11
Amichadus monachus Fuldē. 62
Ammineberg monaſterium. 105
Amorbach monaſterium 104
Amularius ex monacho arch. 15
Anacletus antipapa 158
Anaſtaſius IIII. papa 177.178
Anathematis efferēdi forma. 88
Andernacum oppidum. 122.212
Andreas pontifex Traiectē. 156
Andreas de Gūdelfingē 265.276
Angariæ ducatus in Vueſtphalia uaſtatur 261
Angelonus monachus Luxouienſis 24
Anglia fit tributaria papæ 16
Anglia Normānis affligitur 75
Anglorum cum Francis atrox bellum 285.296
Anglici quidam latrones Hiſpaniam & Galliā deuaſtāt. 299
Anno abbas Bergenſis 37
Anno arch Colonien. 66 67.72
Annus Solaris ſiue magnus, & Lunaris ſiue paruus 170.6
Ansbaldus abbas 20.14
Anſcarius Bremenſis arch. 16
Anſegiſus ex abbate epiſ 14.22
Anſelmus Remenſis, ſcriptor. 67 94
Anshelmus abbas Lauriſſenſis. 61.91 94 139
Ansfridus ex comite monachus ex monacho epiſcopus 55
Antiochus uermibus ſcaturiens computruit 88
Antiphonas compoſuit Sigebertus 145
S Antonius Paduanus minorita moritur 253
Anthropomorphitarum hæreſis 55
Apoſtolorum 12 uitæ & paſsiones à quo deſcriptæ 50
Aptinckouen monaſterium in Badelborna 67
Apulia Imper. ſubijcitur 222
Aquarum mundatio 22. 25.142
Aquiſgranum ab Ottone capitur 272
Aquiſgranenſes ob necem comitis Iuliacenſis mulctātur 233
Araldus rex Angliæ interficitur à Normannis 75
Argentina à Philippo obſidetur 212
Argentinenſes Rhenum occluſerunt 293
Ariani in exilium mittunt Dionyſiū epiſ. Mediolanēſem 10
Aribo arch. Mogunt. 59 60.61
Arigādus abbas S. Petri in Prācia 38
Arnoldi ſeu Arnulphi Imperatoris uxor & liberi 25
Arnoldus dux Bauariæ rebellis Imperatori 32
Arnoldus epiſ Spirenſis 66 67
Arnoldus comes de Iſenberg archiep. Treuiren. 240 248
Arnoldus de Sleyda electus in archiep. Treuirenſem à papa reijcitur 248
Arnoldus epiſcopus uenit ad Limpurg 153.154
Arnoldus epiſc Spiren. accuſat Rupertum. 151.152. 153.155
Arnoldus comes de Scheurē dedit partē ſuam diabolis. 159
Arnoldus archiep Colonienſis. 165.171 176.177 182
Arnoldus archiep Moguntinus 178 179.187.188 202
Arnoldus comes à Blanckenheim. & comes Montenſis ſeſe mutuò confōdiunt 299
Arnolphus epiſcopus Herbipolenſis in Miſſa occiditur 25
Arnolphus prædicator ueritatis Romæ, à clero occiditur. pag. 157
Arnulphus filius Carolomanni Imperator 25 27 29
Arnulphus ſiue Arnoldus ſcripſit metra in Prouerbia Salomonis 47
Arnulphus epiſ. Vormatienſis moritur 72
S. Arnulphus monachus S. Medardi. abbas ac poſtea ep 72
Aſelmus abbas in Buren 202
Aſtenſes ſubigūtur ab Imp. 272
Aſtrolabij & quadrātorū ſcriptor 53.59
de Aſtronomia ſcriptor 54
Augienſe cœnobium 20.59
Auguſta capitur 107
Auguſta Rhetiorum obſidetur & capitur 108
Auguſtinenſes Vormatiæ cœnobium conſtruxerunt 249
Aurea bulla Caroli 4.296
Aurelius Armenius, epiſcopus Redinauorum 4.5.7.8.18 22.24.27 64
S. Autbor Treueri in Saxoniam transfertur 159
Auſtria in manus Imperatoris deuenit 219
Auſtriæ ducum per aliquot ſecula genealogia 253.254
Auſtriæ ducatus erigitur 169
Aymonius monachus 43

B

Baculus S. Petri 43
Baianus arte magica clarus 44
Baldemarus IIII, abbas fit in Spanheim 204.218
Baldemarus rex Daciæ cum F. capitur 228.229.238
Balduinus comes Flandriæ. 30 66.120 129.104 123 218
Balduinus archiepiſcopus Treuerenſis. 270.272.276.277. 279.281 282.283 284
Baldericus Leodienſis epiſ monaſterium S. Iacobi inſtruxit 57
Ballenſtetten monaſterium conditur 158
Bambergenſis epiſcopatus fundatur 56
Bambergenſis maior Eccleſia conſecratur 57
Bambergenſe monaſterium cōbuſtum 99
Bardo abbas arch. Mog. 61.66
Baræ comitatus, fit marchionatus 296
Barenſe caſtrum obſidetur & capitur 164
S. Bartholomei monaſteriū monialium prope Heidelbergam 62
Baſileam ueniunt Vngari 52
Baſilea obſeſſa à Rudolpho ab Habſpurg 259
Baſileæ facta miracula 178
Bauaria ab Vngaris inuaditur. 30 255 277
Bauariæ ducum & fratrū contentio 283.294
Bauariæ duces comitatum Hollandiæ

landiæ tenuerunt 28
Bauarienſis ducatus transfertur ad Auſtrales 168
S. Bauonis uita 72.117
Bebo ciuis Spirenſis donat Hirſaugienſibus 243
Beda presbyter monachorum inſtitutor in Anglia 27
Beinuuile monaſterium 202
S. Benedicti patris uita. 62.316
Benedictinæ regulæ author. 21 82 83
Benedictus ordo 250.184.286
Berengarius filius Eberardi. 25
Berengarius 28..30.38
Berengarius de corpore & ſanguine Chriſti ſcriptor. 38.61
Berẽgerus epiſ. Spiren. obijt 235
Berga cœnobium Magdeburgenſe locatur 37.168
Bergomum à Bohemis capitur 281
Beringerus de Enthringen ſuccedit epiſcopo Spirenſi 229
S. Bernardus epiſcopus in Heldeshem 52
Bernardus monachus Cluniacenſis 68
Bernardus monachus ſcholaſticus Corbeien. et ſcriptor. 72
Bernardus abbas Maſſilienſis legatus papæ in Germania. 98
S. Bernardus abbas Clareuallis. 170.171.172.173.183 189
Bernardus ep. Paderbornẽ. 157
Bernardus epiſcopus Hildesheimenſis 160.161.179
Bernhelmus abbas in Spãheim 150.166.172 176
Berncaſtel arx iuxta Moſellam conditur 255
Berno ex comite abbas Gigniacenſis 28
Berno abbas Augienſis 59
Bernolphus abbas 44
Bernſtein capitur 232
Berona ab Imperatore expugnatur 257
Beronæ ſeditio 285
Bertha Imperatrix obijt 107
Bertholdus abbas in Alperſbach 105
Bertholdus comes de Eberſtein munificus 242
Bertholdus epiſ. Hildesheimenſis obijt 260
Bertholdus comes ab Henneberg condit Gotzauu 202
Bertholdus dux de Zeringen, pacem componit inter imp. et Argentinen. 211. obijt. 216
Bertholdus comes de Nuuenburg, belli ſocius contra Saraccnos 213
Bertholdus epiſcopus Argentinenſis 228. 321. 232. 239
Bertholdus de Sternberg epiſc. Herbipolenſis 251.252.258
Bertholdus Burbeck epiſ. Spirenſis 282
Bertolphus epiſcopus 22.31
Bertrammus monachus 22
Bertrãdus Burdegalen. papa 269
Bertulphus abbas 29
Beſſelbornen monaſteriũ 104
Betto epiſ. Altiſiodorenſis 32
Bibliotheca Hirſaugiæ dilapidatur 56
Bickelnheim caſtrum uenditur archiep. Moguntino 256
Bingiũ obſidione premitur. 263
Birchenfeld caſtellũ extrui cœptum non perficitur 279
Blaſius Hirſaugienſis abbas 2
Blidenſtadt monaſteriũ 33.104
Boemundus ab Edendorffs archiep. Treuerenſis 294
Bohemia ad deditionem cogitur 50
Bohemiæ rex 231. 238.244. 254 290
Bohemundus epiſc. Treuirorum 260.266.300 301
Bonifacius 8. papa. 263.266.268
S. Bonifacij in Fulda cœnobium exuſtum eſt 37
S. Bonifacij canonicatus in Boſleuen inſtituitur 60
Bonna ab Imper. cremata 221
Bolislaus fratricida 38
Bopardia 272.272.301
Botzardus epiſ. Metenſis 267
Brabantiæ dux. 216.224.285.295
Brando ex abbate epiſcopus. 60
Bredheim comitatus 129
Bregentz monaſterium 204
Breitenauu monaſterium. 203. 243.254.269 270
S. Brigitta claret 300
Briſacenſes cõtra Ottonem. 222
Briuernuzenſe monaſteriũ. 103
Brixia capitur 283.287
Brixẽſes iurant imperatori. 191
Bruchſal Spiræ epiſcopi habitaculum 238
Bruel caſtrum obſidetur 277
Bruno abbas. 102.134.142.146
Bruno dux Saxonum 28
Bruno papa, dictus eſt Gregorius quintus 52
Bruno epiſ. Verdenſis 62
Bruno epiſcopus Tullenſis, papa Leo nonus 63
Bruno epiſ. Spirenſis 143.150
Bruno filius Henrici Imper. 22
Bruno Carthuſienſis 106
Bruno frater imp. 40.43
Bruno epiſcopus 48.49
Bruno archiepiſcopus 57.62
Bruno ar. Coloniẽ. 158.163. 164
Bruno de Seyn 218
Bruno III. archiep. Colonienſis 20.108.118 219 220
Bruno ep. Hildesheimenſis. 179
Bruno epiſ. Argentinen. 150.158
Bruno epiſcopus Treuirenſis. 139.141.150 152
Brunſuicenſis dux 262
Brunſuicenſis ducatus 237
Bruntesbuſen moniales 28
Bruuyler monaſterium 58
Bublicken 239
Buggo Vormatienſis epiſ. 141. 150.158.163.265 270
Bugolphus abbas Fuldenſis 12
Bulgaribus, qui imperauit 44
Bulion comitatus 219
Bullæ papalis exẽplum. 122.124
Bunna deſtruitur 23
Buno abbas Hirsfeldenſis 22
Buren monaſterium 202
Burgũdia ſubijcitur imperio 257
Burgundiæ comes captus 260
ad Burgundiæ duces, unde Hollandiæ comitatus fit deuolutus 289
Burchardus comes de Luca 161
Burchardus dux Sueuiæ 30
Burchardus 35.36.57
Burchardus Halberſtratenſis epiſcopus [illegible]
Burchardus abbas 105
Burchardus abbas in Vines cœnobio 104
Burchardus epiſ. Traiecten. 122
Burchardus monachus fit abbas in Erfordia 252
Burchardus abbas monaſterio-

rum duorum 238
Burchardus abbas S.Iacobi obijt 140
Burchardus abbas in Vuingarten 282
Burſfeldia monaſterium in Saxonia conditur 231
Burſfeld 232
Burſfeldenſiũ conſtitutiones nouæ 83
Burſfeldenſis reformatio 106

C

CAeſarius monachus Heiſterbacenſis uitam S. Hildegundis deſcripſit 205
Calabria Imper. ſubijcitur. 222
Calixti papæ epiſtola ad epiſcopos in Gallia 95
Calixtus ſecundus papa 144. 145.150 155
Camburg monaſterium 101
Campidonenſe monaſteriũ. 102
Canonicorũ regulæ inſtitutio 41
Canonici Treuerenſes, & plurimi alij obijciunt regulam. 46
Canonicorum collegium in Oppenheim à quo inſtitutũ. 277
Canonicorum collegium de Butteslbach Stuckgardiam transfertur 282
In Cantica canticorum ſcriptores 30.72.75.83.255
Capella S.Nicolai in Hirſaugia conditur 197
Cancer religionis dictum eſt Oeſborch 146
Cancer comes Rheni Lauriſſam condidit 235
Carinthia ab Vngaris oppugnatur 28
Carinthiæ comitatus imperio uacat 253
Carmelitarum ordo à quo inſtitutus 259
Carolus epiſcopus Mog. 19. 20
Carolus Caluus 25.22.23
Carolus Groſſus Imp. 23.25
Carolus Magnus 12.31.53.198
Carolus Flandriæ comes à ſuis occiditur 256
Carolus comes Prouinciæ Siciliam occupat 249
Carolus rex Siciliæ Manfredum interemit 251
Carolus IIII. 289. 291.292.293 294.295.298.299.301 302
Carpena caſtellũ deſtruitur. 150
Carthuſienſis ordo 106.160.188
Carthuſia Moguntiæ. 271. Treuerenſis 293. Coloniæ. 284
S. Caſtoris canonicorũ monaſterium Confluentiæ 24
Cathanenſium ciuitas terræmotu euertitur 186
Cathari hæretici ex Flandria Coloniam ueniunt 193
Catena S.Petri 43
S.Ceciliæ monaſterium 43
Celeſtinorũ ordinis initium. 263
Celeſtinus II. papa obijt 170
Celeſtinus III. papa 207. obijt 211
Celeſtinus IIII. papa 240
Celeſtinus V. papa 263
Cella S.Petri, tranſlata à Vuilhelmo, monaſterium 101
Cella Paulina monaſterium in Saxonia 101
Chriſtiana abbatiſſa in Gauderſheim 18
Chriſtianus ſeu Drutmarus doctiſſimus monachus 18
Chriſtianus abbas S.Pantaleonis 43
Chriſtianus Schotus impetrat hoſpitale cœnobium Scotorum 266
Chriſtianus archiep. Moguntinus 188. 192.194.201. 204. 244 245
Chriſtianus Iudæum duello ſuperauit 280
Chriſtophorus presbyter ſubdolus 21
Chronica ſuccincta 72
Chronicon breue ſcripſit Rudolphus 145
Chronographia 270
Ciſtercium monaſteriũ. 111.140 150 274
Cincius cardinalis papa 224
Ciuitatum Germanicarum confœderatio 246.303
Clarus monachus in Selgenſtadt propheta 62
Clemens II. papa 62
Clemens III. papa 98.106. 205 207
Clemens IIII. papa 249. 252
Clemens V. papa 269.272.273
Clemens VI. papa 286. 289 292 293
Clementia filia Adolphi comitis Hombergenſis nupta nonet monaſticè 172.203
Clementinæ cõſtitutiones 272
Cleuis & March. coniũctio 302
Clingenmonſter cœnobiũ 240
Cluniacenſis monaſterij fundatio 28
à Cluniaco Hirſaugienſis reformationis origo 109
Cœlum ardere uiſum eſt 299
Cœnobia fundantur 44.45. 46.52 82
Colmaria ab Imperatore ſubigitur 257
Colonienſes 23.139.242.272. 279. 295.218.222. 224. 232 243. 249. 251. 252. 265.270 276.277.279.218.288. 303
Comes Rheni 238
Comes de Lo, accepit comitatũ Hollandiæ cum filia defuncti 216
Comites ſex ſimul miſerè obierunt 260
Cometa 51. 119. 139.170.281. 267.274.286.293 302
Comitia ad componendum bellum in Quedlenburg 266
Commemoratio animarum 54
Communionem bonorũ defendentes condemnantur à papa 279
Cõputus eccleſiaſticus 79 92
Concilium Leodij 158. Lugduni 152. Moguntiæ 158. Northuſæ 132. Romæ 130. Viennæ 272
Concordiæ libri author 254
de Cõcubinas habentibus preſbyteris conſiliũ Anſelmi 95
Concubinas habentium Miſſæ defenduntur 145
Cõfluentinorum cum archiep. Treuerẽſi iurgium 269.270
Coniugium ſacerdotum prohibitum 92
Cõradus Henrici IIII. filius 108 118.121 129
Conradus abbas 104
Conradus ep. Traiectenſis 121
Conradus ep. Eiſtettenſis 122
Conradus à Merlenheim 242
Conradus dux Sueuiæ 156
Conradus dux Alſatiæ 157.158
Conradus arch. Magd. 163. 169

Conradus dux Sueuiæ 163
Conradus I.Imp. 31.32
Conradus II.Imp. 60.61
Conradus III.165.166.167.176
Conradus Hirſaugienſis ſcriptor 216
Conradus abbas 205
Conradus epiſc.Spiren. 67.72 219.219.235.239.240. 242
Conradus comes Palatinus 72 170.179.188.195 201
Conradus Hirſaug.abbas 51.55
Conradus epiſc.Argẽtinen. 214
Conradus epiſc. Herbipolenſis 210 214
Conradus epiſ.Portuenſis 229
Conradus dux Lotharingiæ interficitur 25.30.42
Conradus epiſc. Vuormatienſis 270
Conradus rex 270.171.222
Conradus abbas fit papa 277
Conradus rex Hungariæ 270
Conradus Landgrauius Thuringiæ 276
Conradus epiſcopus Moguntinus 192. 194.295.202 204 222
Conradus Hirſaugienſis abbas 203.204 205
Conradus Landigrauius Haſſiæ 234
Conradus inquiſitor occiditur 235
Conradus de Hoẽnſtedenſis archiepiſ.Colonienſis239.248
Conradus F.Imperatoris 239 240.242 243
Conradus comes de Eberſteim præficitur eccleſiæ in Offenbach 240
Conradus archiep. Colonienſis 241 244
Conradus filius Henrici II.Imperator fit rex in Apulia.245
Conradus à Durckem 247
Conradus dux Sueuorum Apuliæ regnum repetens repellitur 251
Conradus dux à Deck,in propria domo à milite occiditur 292
Conradus de Scharffeneck.211
Cõſtantia Apuliæ regis filia ex monialis ſponſa Imperatoris 307
Conſtantia imperatrix moritur 211
Conſtantinopolis capitur 213
Conſtantinus, Conſtantius & Conſtans Imperatores 20
Conuentus principum.7.8.30 93.132.135.141.144 163.164.166.169.176 182.213.214.221.222 225.229.230.236.237 238.239.246.253.257 258.261.271.273.285 294 298
Conradina Saphadini 227
Corbeia cœnobium 33.35
Coronandi atq; ungendi regem hypotypoſis 244.36
Craſto abbas in Spanheim.172 173.176.203.257 262
Creichgau pagus 129
Crema urbs capitur ab imperatore 187
Crux aurea Moguntiæ 288
Crux contra Teucros prædicatur 224.229.236.288
Crucis ſignum in Luna apparuit 184
Cruces apparent in ueſtibus.42
Conuerſi,fratres barbati 83
Cunigundis monialis.56.60.61.62 208
Cuno Apoſtolicus legatus Synodum celebrauit 142
Cuno epiſcopus Ratiſponenſis. 255 260
Cuno à Falckenſtein 300.301
Cuno archiep.Treuerenſis.302
Cuno abbas Vuiſſenburgenſis 239
Cuno epiſc.Argentinenſis. 250
Cuno epiſc. Vuormatienſis.243
Cuno de Schoneck277.279.282
Cuntzigo abbas S.Nazarij.28
S.Cyriaci martyris uita 72

D

DAciæ rex occiditur.162
Damaſcus ciuitas deſtruitur 186
Damiata capitur 226.227
Dancinodis uxor Rudolphi comitis 128
Dani conuertuntur ad fidẽ 38
Decreta Gratiani 184
in Danielem ſcriptor 284
Decretales componuntur 226
Decretorum liber à quo in ordinem aut in uolumen redactus 57
Deckingen monaſterium 205
Delſt oppidum Hollandiæ euertitur 298
Deus plus timendus quàm homo 95
Deo potius obediendum quàm hominibus 152
Deſiderius abbas fit papa & Victor tertius appellatur.106
Diabolus hominem peculiariter infeſtat 19.20
Diabolus Moguntiæ per triennium uexat ac territat homines 29
Diabolus latuit ſub cuculla monachi 29
Didaſcalon liber 316
Diegerus Metenſis epiſcopus. 101 145
Diemarus miles 142
Diemo abbas 97.167.189
Diepoldus abbas in Schaffhuſen 204
Dietgerus ex monacho epiſcopus Metenſis 101
Diethardus epiſc. 35
Diethardus monachus ſcholæ præfuit 33.37
Diethericus abbas in Deterſhuſen 201.204
Diethericus abbas in Suartzach 204
Dietherus prior Hirſaugienſis 207
Dietherus archiep.Treuerenſis 266.269
Dietlibus abbas Spanheimenſis 266
Dietlibus abbas Spanheimenſis 261.276
Dietherus moritur 702
Dietmarus Hirſaugienſis abbas 24 58
Diethmarus abbas in Vuingarten 104.182
Diethmarus epiſc.obijt 208
Diligẽtia ueterum in literis 106
S.Dionyſius Mediolan.epiſcopus 10.12
Dionyſij Areopagitæ libri in Latinum uerſi 14
Dirolpus miles cum cõiuge condidit monaſterium monialiũ in Hochein 258

Diſcuto-

Diſenteriæ cõmunis plaga 291
S. Diſiboldus epiſc. 138.166
175.247 248
Diuinorum operum libri tres per Hildegardẽ monialẽ 175
de Diuite epulone & Lazaro dialogus 160
Doleienſe monaſterium in diœceſi Treuerenſi 59
S. Dominicus 213.217
Drogo frater Imp. Ludouici 15
Driuelis caſtrum 217
Drutuinus abbas in Breitenauu 103 159
Duerſtades uicus deſtruitur 19
Duisburg donatur Palatino 57
Dunſtanus archiep. 46.52

E

EBerſteinenſis comitis cum Vuirtenbergenſi bellum 302
Eberuinus de Kronenberg ep. Vuormatienſis 266
Ebo comes de Mergentheim adeſt conteſtationi donatorum Hirſaugienſibus 142
in Eccleſiaſten ſcriptor 145
Eckbertus abbas examinat hæreticos 193
Eckberti abbatis proſopographia 194
Eckbertus Monaſterienſis epiſ. moritur 159
Eckhardus abbas Vraugiẽ. 119
Echlingen monaſterium 103
Eclipſis 141.161.140
Eclipſis Solis 27.119.151.170
178. 107. 108.119 185
Editha filia regis Angliæ moritur 17
Edmundus rex Anglorũ à Nortmannis martyrizatur 22
Eduardus II. rex Angliæ 262
263.185.186.189 190
Eduuidus tyrãnus moleſtus fuit fratribus Hirſaugienſib. 24
Eduardi & Reinardi fratrũ de ducatu Geldriæ cõtentio 289
Egbertus epiſcopus 48
Egebertus abbas Paſſauiæ 103
Egebertus comes Spirẽſis adeſt conteſtationi donatorũ Hirſaugienſibus 143
Eggebertus Bambergen. ep. 170
Egil abbas Promienſis 18.20
Egilbertus archiep. Treuirorum 129
Egilbertus I. abbas S. Iohannis in Rinckaugia 158
Egilon abbas Fuldenſis 12
Egilla filia regis Angliæ, uxor Lotharij 15
Eginardus primus abbas in Selgenſtat 12
Einhardi ſcripta 14
Binhardus epiſc. Spirẽſis 71.75
Emkirch uilla ſubuertitur 198
Electorum principũ in electione diſſenſio 146
Elfredus rex Anglorum 29
Eliſabeth 233.238.243
Eliſabeth filia regis Bohemiæ nubit Iohanni comiti Lutzenburgenſi 271
S. Eliſabeth prophetiſſa 197
198 201
Eliſabet, IIII uxor Caroli IIII. Imper. 293
Eliſabeth regina filia Meinhardi ducis Carinthiæ 265
Eliſabeth uxor Rudolphi ab Habſpurg regis Rom. 253
S. Eliphij martyris reliquiæ 43
Elmendingenſes decimæ ab Hirſaugiẽſi abbate uenditæ 255
Elphegus ex monacho ep. 59
Eltingen uillæ quarta pars datur Hirſaugienſibus 142
Eltuil caſtrum 281
Embricho epiſc. Herbipolenſis 158.166.167 170
Emericus à Kronenberg epiſc. Vuormatienſis 268.273
Emeritana ciuitas Saracen. 231
Emmericus à Schoneck 259
Emicho de Liningen capere ſtudet epiſ. Vormatien. 245
Emicho de Liningen epiſc. Spirenſis 273.282
Engelbertus archiep. Colonienſis 214.225.149.250.252
Engelbertus Leodienſis epiſc. 215.249 287.301 302
Engelbertus monachus & ſcriptor 50
Engelnotus ex monacho archiepiſcopus 62
Engers caſtrum iuxta Andernacum conditur 301
Epiphanij dictum de ordine faciendo 125
Epiſcopus Saltzburgenſis interficitur 194
Epiſcopum pro abbate habere monaſterijs inutile 133
Epiſcopi Angliæ omnes in exilium mittuntur 75
Epiſcopi ex Alemannia præſentes in depoſitiõe papæ 42
Epiſcopi qui præſentes fuerunt Hirſaugiæ conſecrationi 8
Epiſcoporum negligentia notatur 124
Epiſcoporum in ſynodo Tribirienſi nomina 29
Epiſcopis mandatur ut rogati gratis ordinent abbates 125
Epiſtolas ſcripſit Sigebert. 145
in Epiſtolas Pauli cõment. 120
Epiſtolarum ſcriptor 160
Epiſtolæ Hildegardis ad alios & aliorum ad illam 175
Eppo fit ep. Vuormatien. 108
Epitaphiũ Petri Abelardi 168
Epitaphium Theodori 34
Equeſtris certaminis ludus funeſtus Coloniæ 256
Equites in aëre certantes uidentur 119
Erckẽbaldus ex abbate archiepiſcopus 57.59
Erckẽbaldus abbas in Iſna 202
Eremitæ 40.41.73.106
Erhardus monachus Luneburgenſis 47
Ericus monachus 22
Ericus rex Longobardiæ 212
Erici marchionis Badenſis cõiugium 213
Eringus de Reinſtein ep. Herbipolenſis 245
Erlafridus 86
Erlafrid. comes in Calue 4.7.9
Ermefridus frater Nottingi 5
S. Ermenoldi abbatia 235
Erneſtus uir probus, adiutor inſtructionis Richenbach 100
Erneſtus de Molenack canonicus Colonien. uita plect. 293
Erneſtus Hirſaugienſis abbas 133 241
Erolõgus præſul expellitur 132
Erphordia obſidetur 215
Eslingẽ obſidiõe premitur 198
Eſſo abbas in Beinuuile 102
in Euangelia, quæ per anni circulum ad miſſam leguntur, ſcriptor 216

In Euangelia dominicalia Homiliæ notantur 175
Euerhardus abbas in Odenheim 102
Euernoldus abbas Briuernugenſis 103
Euerhardus abbas Hirſ. 225.213
Euerhardus abbas 51.52
Euerhardus de Badenberg eligitur epiſcopus Vuormatienſis. 247
Euerhardus comes Vuirtenbergenſis 251.261.282.28.502
Euerhardus comes de Marcha Angariæ ducatum in Vueſtphalia uaſtauit 26
Euerhardus comes & Ida comitiſſa condunt cœnobium Schaffhuſen 71
Euerhardus Comes Francorũ, repugnat Imp. 32
Euerhardus clericus nobilis donat Hirſaugienſibus 142
Euerhardus dux capit Henricum 37
Euerhardus epiſc. Bambergenſis 170
Euerhardus epiſc. Argentinenſis 156
Euerhardus epiſc. Eiſteten. 141
Euerhard. Ezelini filius 58.62
Euerhardus filius Bertholdi comitis 142
Euerhard. I. epiſc. Bambergenſis 56
Euerhardus I. abbas in Koingsluter 163
Euerhardus I. abbas in Odenheim 150
Euerhardus de Stralenberg epiſcopus Vuormatiē. 251.262
Euerhardus comes de Helffenſtein, adeſt conteſtationi donationum Hirſaugien. 142
Euerbinus epiſc. Vuormatienſis moritur 263
Euerbinus abbas Doleien. 59
Euergerus archiep. Colonienſis 43 53
S. Euergiſtus 41
Eugenius ex abbate papa 170. 171.173 177
Eunuchus comes de Liningen Heyna monaſterium condit. 164
Eutrandus Ticinenſis diaconus eiusq; ſcripta 28
Excommunicatio 127.135.150
in Exodum commentaria 47
in Ezechielem cõmentaria 420
Ezelinus palatinus 57.58

F

FAlco Remenſis archiepiſc. interficitur 30
Fames 16.20.38.50.151.170 176.230.243.274.276.285 286 301
Farabertus abbas 24.28
Faculæ per aëra uolitantes uidentur 149
Fides non ſeruata pœnam diuinam ſentit 98
Filius cũ matre bellũ gerit 291
Firslarienſe oppidum capitur à Landgrauio 234
Flagellatorum hæreſis in Vngaria exorta 292
Flamma cœleſtis apparuit 293 & 294
Flandria oppugnatur 66.164 & 223
Florẽtia obſidiõe cingitur 108
Flaualdus monachus & ſcriptor claruit 48
Florentinus comes Hollandiæ occiditur 263
Florentini libertatem ſuam emerunt 259.272
Florentius. filius Vuilhelmi regis, comes Hollandiæ 246
Florentij principis Morianenſis fratres 267
Floſculorum liber 160
Flumina abſorpta ſunt & exiccata 141
Fœmina papatum obtinuit 17
Fons ſanguinis effluxit 36
Foſſacenſe monaſterium in Burgundia 24
Franci orientales ab Vngaris infeſtantur 32
Francia Teutbonica 86
Franckfordiæ pons per Moganum inundatione ſubuertitur 270
Franckenthael monaſteriũ cõditur 168
S. Franciſcus ordinem minoritarum inſtituit 220.240
Franconiæ ducatus epiſ. Herbipolenſi ſub aurea bulla confirmatur 301
Fratricellorum hæreſis damnatur 266
Fratrũ minorũ cœnobiũ Vuormatiæ primũ conſtruitur 228
Freculpus ex monacho ep. 14
Fridburg caſtrum in Bauaria conditur 243
Fridericus monachus Caßinenſis, deinde abbas, ac tandem papa 66.67
Fridericus I. abbas Hirſaugienſis 72
Fridericus II. abbas Hirſaugienſis 74
Frideric. de Amsberg 155
Fridericus archiep. Magdeburgi 169.176
Frideric. arch Mogunt. 79.40
Fridericus archiep. Colonienſis 122.139.140.150.158
Fridericus II. archiep Colonienſis 183.187
Frideric. comes de Iſenburg 210
Frideric. comes de Pfirrthe 256
Fridericus comes Palatinus 145
Fridericus Vueſtph. comes 140
Frideric. dux Sueuorũ 147.168
Fridericus Alſatiæ dux 155.162 & 165
Fridericus dux Auſtriæ 265 274.275.277 278
S. Fridericus epiſc. Traiectenſis occiditur 15
Fridericus de Sirck epiſc. Traiectenſis 276.279
Fridericus de Bolandia epiſc. Spirenſis 252.261.268
Fridericus epiſ. Vuormatienſis contra Kirſgarten 230.258
Fridericus fit epiſcop. Vuormatienſis 255
Fridericus ep. Leodicẽ. 46.144
Fridericus I. Imp. 177.178.179 183.187.192.195.201.202 204.205.206 218
Fridericus II. 222.223.224.225 227.228.231.232.234.235.236 238.239.241 244
Fridericus rex Tuſciæ 222
Fuldenſe monaſterium 7.58
Furſtenfeld cœnobiũ 243.258

G

GAllorũ cum Anglis bellũ diuturnum 262
Gebhardus prior Hirſaug. 107 108 109

Gebhardus

Gebhardus Hirſaugienſis abbas. 112. 113. 114. 115. 123. 130. 132. 133. 137. 218
Gebhardus epiſcopus Herbipolenſis 150
Gebhardus ab Eckſtein contendit de archiepiſcopatu Moguntino 258
Gebhardus ep. Argẽtinen 167
Gedebaldus Traiectenſis epiſc. condit Oesborch monaſterium 146
Gelaſius papa, ordinis Benedictini 142. 143
Geldriæ comes capitur 260
Geldriæ comes in ducem creatur 279. 285
Geldri prælio uincũt Leodienſes & Brabantinos 285
Gemblach monaſteriũ 52. 145
Genzingenſis eccleſia cum iure patronatus donatur canonicis Moguntinis 249
in Geneſin commentaria 47
Georgius comes de Vuide 236
Gerardus ẽpiſc. Morſenus 59
Gerardus archiep. Moguntinus 245. 247. 248 259. 261. 268
Gerhardus ep. Traiectenſis ep. Spirenſem captiuum abduxit 261
Gerhardus filius comitis Hirſuti ep. Vuormatienſis 262
Gerhardus 276
Gerhardus contra archiep. Colonienſem eligitur 183
Gerhardus comes Montenſis & comes à Blanckenheim mutuò ſeſe interficiunt 299
Gerardus ab Ereenberg epiſcopus Spirenſis 285. 300
Gerbertus, papa Sylueſter II. dictus 52 53
Gerburga altera filia Imp. Henrici 38
Gerburgis ſorori ſuccedit in abbatia Gandersheim 18
Germanorum Imperij conſtitutio 52
Germanorum ueterum conſuetudo 162
S. Gereonis corp. reperitur 150
Gerlacus presbyter uidit gladiũ à uento in ſublime ferri 119
Gerlacus prior 182
Gerlacus Schenck epiſcopus fit Vuormatienſis 181. 182
Gerlacus archiep. Mogunt. 294
Gerlacus à Naſſ ep. Mogũt. 189
Gerlandus monachus arch. 38
Gero archiep. Colonien. 45
Gerold. I. epiſc. Lubicenſis ordinatur 178
Gertrudis marchioniſſa 139
Gertrudis filij Lotharij 161. 169
Gertr. filiæ Palatini nuptiæ 113
Gerungus abbas Hirſ. 17. 18. 33
Gerungus abbas Cellæ Paulinæ in Saxonia 292
Gerungi abbatis proſopographia 116 117
Gibellini ab Imp. partibus ſtant contra papam 241
S. Giberti regis uita 145
Gieſſen oppidũ capitur ab archiep Moguntino 277
Gigniacenſis monaſterij fundatio 28
Gilbertus Porreta Pictauienſis epiſc. ſcriptor 185
Gildericus epiſcopus 33
Giſela uxor Conradi 60 61
Giſelbertus dux Lotharingiæ repugnat Imp. 50
Giſelbertus abbas Haſſungenſis 98. 101 127
Giſelbertus abbas monaſterij Vueſt in Anglia 97
Giſila regnia Vngariæ Vngaros ad fidem conuertit 57
Giſla hæretica puella 275
Gladbach cœnobium 45
Goaris presbyteri & eremitæ uita 20
Gotſchalcus hæreticus 16
Gottſaugia cœnobium 203
Gotelboldus epiſcopatu Traiectenſi ſe abdicat & poſtea moritur 16
Gotfridus abbas 192
Gotfridus abbas Brigãtij 104
Gotfrid abb. in Zuuetfaltẽ 104
Gotfrid de Bulion 119 120. 129
Gotfrid. Adelberti comitis filius, aduocatus Hirſaug 123
Gotfridus comes de Calue adeſt conteſtationi donationũ Hirſaugien. 142
Gotfr. comes palatin. 149 205
Gotfridus abbas S. Iacobi princeps coniurationis in epiſc. Moguntinum 188. 201
Gotfridus arch. Herbipol. 104
Gotfridus de Hoẽnloe epiſcop. Herbipolenſis 110
Gotfridus comitatũ ſuum Arnſburg Colonienſi eccleſiæ donauit 303
Gotfridus rex Danorum 38
Gotfridus ex decano archiep. Treuerenſis 153. 256
Gotfridus et Hermãnus de Cuch occidunt fratrem Imp. 162
Gotfridus Hirſaug. abbas. 262. 266. 267. 276. 283
Gottſau monaſterium 104
Golgenſtatenſis monaſteriũ 18
Goslarienſis aula 337
S. Gothardus epiſc. Hildensbemenſis 60. 160
Gotzaiu monaſterij conditor et deſcriptio 203
Grandimontenſis ordo inſtitutus 107
Grando copioſa cecidit 138
Gratianus & Valentinianus, quando imperauerint 12
Gratianus monachus 184
in Gratiani Decreto. multa habentur à Calixto compoſita 145
Contra Græcorum hereſes ſcriptor 63
Greſſchaſt monaſteriũ in Vueſtphalia 72
D. Gregorij cella in Richẽbach pag. 99
B. Gregorij epiſtola ad Secundinum 95
S. Gregorij Martyris in Nigrá ſylua monaſterium 82. 102
Gregorius Papa IIII. 18
Gregorius presbyter filius regis Angliæ claruit 49
S. Greg. Spoletani reliquiæ 48
Gregorius V. antea dictus Bruno 52
Gregorius VII. papa 92. 93. 98. 99. 106
Gregorius VIII. papa 158. 205
Gregorius IX papa 230. 231. 233. 239. 240. 252 254
Guelffi, papæ partes ſequuntur 142
Guido filius Lamperti 25
Guido Aretinus monachus. pag 59
Guido abbas Bobienſis 62

Guido

Guido Præneſtinus Coloniã uenit Philippũ excõmunic. 213
Guido ep. Traiect. 267. 272. 276
Guidonis Flãdriæ comitis bellũ cum Hollandiæ comite 269
Guimondus archiep. Auerſanus claruit & ſcripſit 61
S. Gumberti monachi uita 145
Gunthelda uxor Henrici imperatoris tertij 71
S. Guntherus arch. Colon. 19. 21
Guntherus epiſ. Babenbergenſis Hieroſolymam uiſit 61
Guntherus monach. ſcriptor. 72
Guntherus abbas in Cãburg. 101
Guntherus comes de Zuartzburg 290. 291
Guntildis prima abbatiſſa in Bibelis 159

H

HAbſpurgẽſes comites fiũt duces Auſtriæ 254
Haderadus Hirſaugienſis abbas 25. 26 29. 32
Hademarus abbas Fuldenſis 41
Hadmodis abbatiſſa prima in Gandersheim 18
Hadrianus IIII papa 178. 183
Hadunigis quarta filia imperatoris Henrici 33
Hadunigis duciſſa Poloniæ canonizatur 249
Hæreſes. 63. 91. 135. 155. 156. 183. 194. 214. 231. 235. 266. 272. 274. 275. 277. 292
Hagenoa obſeſſa à Friderico. 2:1 257
Hamburgum deſtruitur 16
Harderadus abbas Hirsfeldenſis 25. 29
Hartfridus Hirſaugienſis abbas 49 50
Hartmannus Rodolphi imperatoris filius ſubmerſus 255
Hartmondus monach. S. Galli 21
Hartungus primus præpoſitus in Heyna, ſeu Hegina 164
Hartuuigus epiſcopus Miſnenſis 142. 180 184
Hartuuius ep. Ratisbonenſis 155
Haſſungen monaſterium 92. 101
Hatto Augienſis abbas, archiepiſc. Moguntinenſis 27. 29. 32
Hatto abbas deinde archiepiſcopus 41. 44
Haymo epiſcopus Halberſtatenſis 13. 16
Hecti, ex abbate archiepiſc. 14
Heidelbergenſis uniuerſitas inſtituitur 286
S. Helmeradus in Haſſungen uiſitatur 92
S. Helenæ reliquiæ 16
Helibaldus epiſcopus 18
Helias abbas moritur 61
Helpericus ſcholæ S. Galli moderator 37
Heluuigis filia Ezelimi abbatiſſa in Nuſſia 58
Hemma comitiſſa largitur Hirſaugienſibus 142
Hemino comes Flandriæ ſeſe imperatori ſubiecit 201
Hennebergenſes comites cõtra Herbipolenſem epiſcopũ Suartzach comburunt 258
Hẽricus abbas S. Georgij in Nigra ſylua 81. 101
Hẽricus abbas in Blidẽſtab. 105
Henricus monachus abbas in Breitenouu 104. 154. 159. 160. 167 169
Henricus Hirſaugienſis abbas. 205. 206. 208 210
S. Henrici & Cunigundis corpora miraculis clarent 213
Henricus ſecundus Hirſaugienſis abbas 267. 176. 285. 286
Henricus decanus Vormatiẽſis munificus in Hirſaugiẽſ. 149
Henricus ſuccedit archiepiſcopo Treuerenſi 48
Henricus Auguſt. epiſcopus in prælio cadit 46
Henricus canonicus fit epiſcopus Spirenſis 75. 98
Henricus archiepiſcopus Magdeburgenſis conſecratur. 158
Henricus ex præpoſito archiepiſcopus Mogũtinus 169. 173
Henricus archiepiſcopus Coloniẽſis depoſitus moritur 177
Henricus Mindenſis epiſc. 177
Henricus epiſcopus Herbipolenſis 205. 201. 210
Henricus de Veringen epiſcopus Argentinenſis 214. 218
Henricus Caſcus epiſcopus Herbipolenſis 214. 218
Henricus epiſcopus Baſilienſis. 214. 240. 258 259
Henricus filius comitis de Saraponte epiſcopus Vuormatienſis 226. 230. 234. 236
Henricus de Molenarck archiepiſcopus Colonienſis 230. 239
Henricus comes de Liningen epiſcopus Spirenſis 242. 252
Henricus archiepiſcopus Treuirenſis 248. 255. 258. 259
Henricus Traiectenſis epiſcopus obijt 251
Henricus filius comitis Syluestris de Dune, epiſc. Vuormatienſis 273. 277
Henricus archiepiſcopus Colonienſis 275. 276. 277. 284
Henricus de Virnenberg archiepiſcopus Moguntinus 281. 282. 283 288. 289. 293
Henricus filius Ottonis 31. 33. 37
Henricus dux Bauariæ obijt. 41
Henricus comes de Northeim Brunſueldiam condit 121. 138
Henricus comes Palatinus condit monaſteriũ Lacenſe. 140
Henricus dux de Limburg cum Saxonibus contra Imp. 140
Henricus & Hugo filij Hugonis comitis de Tubingen 142
Hermannus comes de Liningen centum tubas donat 143
Henricus dux Bauariæ 155. 156
Henricus Leo dux Brunſuicẽſis et Saxoniæ, peregrinator 162
Henricus marchio Brandeburgenſis ſine herede obijt. 169
Henricus Leonis dux Saxoniæ. 169 237
Henricus comes de Soltuuedel, ducta uidua ducis Bauariæ, creatur dux Auſtriæ 269
Henricus filius Imp. Friderici primi naſcitur 195
Henricus comes Palatinus redit à tranſmarinis partibus 212
Henricus palatinus Rheni Moguntinenſem agrũ uaſtat 221
Henricus dux Brabantiæ Leodium capit 221. 223
Henricus comes de Scuirinck. 228 229. 231
Henricus Palatinus Rheni 232. 237 238
Henricus ultimus Alſatiæ Landgrauius moritur 240
Hẽricus filius Ottonis ducis Bauariæ 242. 243. 260

Henricus comes Veldentiæ 256
Henricus comes à Spanheim 256
Henricus comes de Lutzenburg 267. 269 271
Henricus dux filius Alberti regis Romanorum 265
Henricus Camcracenſis canonicus 266
Henricus princeps de Notterberg 271
Henrici Probi ducis Bauariæ cũ fratre Ottone diſsidium, & reconciliatio 283
Henricus dux Bauariæ 284
Henricus rex Vngariæ 61
Henricus I. imp. 25. 32. 35. 36. 40
Henricus II. imper. 55. 56. 60
Henricus III. imper. 61. 66. 67
Henricus IIII. imper. 61. 67. 89. 91. 92. 93. 98. 106, 108. 117. 118. 119. 121 131. 132. 135
Henricus V. imp 99 103. 131. 132. 135. 137. 139. 140. 144. 150 155
Henricus VI. 206. 207. 208. 210
Henricus VII. 222. 227. 228. 229. 230. 235 236 237
Henricus comes Flandriæ fit imperator Græcorum 218
Henricus Landgrauius 241. 243
Henricus Conradi filius rex. 171
Henricus rex Rom. 272. 273
de Herbarũ naturis ſcriptor 175
Herbipolis 206. 201. 250. 258
Herderus & eius ſcripta 29
Heribertus archiepiſcopus Colonienſis 53. 58. 59. 62. 63
Herigerus abbas Fuldenſis 29
Herigerus abbas 45
Herigerus epiſcopus Moguntinus 32. 35
Heriolus rex Danorum 24
Hermannus rex 98. 206. 107
Hermannus archiepiſcopus Colonienſis 29. 58. 61. 66
Hermannus ex monacho epiſc. Babenbergenſis 72. 91. 93
Hermannus III. archiepiſcopus Colonienſis 108. 123
Hermannus de Ladenburg epiſcopus Herbipolẽſis 229. 245
Hermannus dux Saxoniæ 45
Hermannus ex marchione abbas 99
Hermannus de Caluelage 240
Hermannus Landgrauius 216
Hermãnus comes à Geroldeſeck Argentinenſes infeſtat 264
Hermãnus Palatinus infeſtat archiepi. Moguntinũ. 278. 179
Hermannus monachus S. Galli doctiſsimus 62
Hermannus magiſter hoſpitalitatis 229
Hermannus miles de Riebergreginam capit ac ſpoliat 246
Hermannus de Vuinceburg 179
Heroldus epiſcopus Herbipolẽſis. 201 moritur. 202
Heſſorum cum Moguntinis bellum 234
Heymericus prior clauſtri 182
Heymo prior ordinatur 115
Heyna ſeu Hegina conditur 164
in Hieremiam ſcriptor 184
Hieroſolymitana expeditio 71. 75. 119. 120 227. 232
Hildebertus Fuldenſis 34. 55. 37
Hildebertus Suartzachenſis 105
Hildeboldus abbas S. Ioãnis. 102
Hildebrandus ex abbate fit papa Gregorius 92
Hildegardis abbatiſſa S. Ruperti 270. 171. 172. 175. 174. 275. 276. 277. 278. 180. 181. 186. 189. 190. 191. 193. 204
S. Hildegundis in Schonauu 205
Hildelinus Schonauuen. 255. 200
Hildemannus archiepiſcopus 38
Hildensheim ciuitas 25. 35. 41
Hildeuinus epiſcopus 14. 15
Hildolphus Colonienſis 91. 98
Hiltrudis comitiſſa 274. 204
Hillinus Treuerenſis archi. 177
Hincmarus Remenſis archie. 22
Hirſaugia 4. 5. 6. 7. 8. 9 50. 51. 52. 55. 56. 63. 65. 67. 70. 71. 72. 74 79. 84. 85. 86. 88. 89. 90. 91. 94. 98. 99. 100. 108. 112. 115. 116. 117. 218. 122. 123. 124. 225. 216. 127. 232. 142. 243. 149. 170. 171. 186. 189. 190. 191. 297. 207. 209. 224. 226. 228. 256 276. 287
Hiſtoria quid 1. 2. 297
Hiſtoriographi 2. 21. 67. 239. 145 184
Hocheim monlale cœnobiũ 256
Hoenskireb caſtrum 298
Hollandiæ comes 236. 285. 289
Hollandina ſeditio 251. 269
Homiliæ Haymonĩ. 115. 149. 155
Honorius II. papa 155. 158
Honorius III. papa 224. 225. 227. 229 230
Honorius IIII. papa 259
Hornbach monaſterium 105
Horreum, Treuerenſe monaſterium 276
Hoſpitalarij S. Ioannis Hieroſolymitani 270
Huardus epiſc. Leodienſis 221
Hugbaldus Eluenenſis 22
Hugbertus abbas 29
Hudeken ſpiritus in Saxonia fecit multa admiranda 260
Hugo Blancus cardinalis aduerſus papam 93
Hugo abbas S. Ioannis 102
S. Hugo abbas Cluniac. 114. 139
Hugo F. Bertholdi comitis 142
Hugo comes de Tubingen 142
Hugo ex abbate epiſcopus Altiſiodorenſis 150. 265
Hugo epiſcopus Gratianopolitanus 108. 160
Hugo ex decano epiſcopus Colonienſis obijt 164
Hugo canonicus S. Victoris 168
Humilitas ſumma uirtus monachorum 50. 68. 80. 128. 246
Hungerus præſul Traiecten. 19
Hunbertus cardinalis 63
Hunibaldus monachus 22
Hyems dura 151. 169. 173. 202. 216. 220 244. 301
Hymnorum ſcriptor 160

I

Iacobus Caturacenſis in papam electus 275
Iacobus de Furno papa 284
Iacobus epiſcop. Sudenſis 279
Iacobus epiſcop. Traiecten. 279
S. Iacobi monaſterium iuxta Moguntiam 66. 282
S. Iacobi monaſteriũ Leodij 57
S. Iacobi Scotorum monaſteriũ Herbipolis 167
Ianuenſis ciuitatis prodigiũ 26
Ida comitiſſa cum Euerardo comite Schafhuſen monaſteriũ condit 72
Ieiunium 48. 59. 145. 275
Ieſabela regina Angliæ captiuũ tenet uirũ ſuũ Eduardũ. 277
Ieſſe epiſcopus Ambianenſis 18
Ignis ſacri generalis plaga 291
Igniti globi in aëre uiſi 229
Illuſtrium uirorum liber 148

Imperium

Imperium tripartitum 28
Imperium à Romanis deſertur ad Germanos 29.52
Imperij inſignia 235
Imperator primus, qui à papa depoſitus eſt 136
Imperator papæ inueſtiturã & ablata regalia reſignat 144
Incendium Moguntiæ 99
Infans contra naturã loquẽs 142
Ingelheim uilla regia 135
Ingelheim cœnobiũ cõditur 198
Ingelheim imperiale palatiũ 15
Ingersheim comitatus 86
Innocentius II. papa 167
Innocentius VI. papa 293.300
Inueſtituræ prælatorum lis 137
Inundationes 22.164.226.287
in Iob opus metricum 120
Ioanna uxor Vuenceslai comitis Lutzenburgenſis 295
Ioannes papa 23.42.44
S. Ioannis Baptiſtæ canonicatus in Halberſtatis inſtituitur 60
Ioannes monachus Hibernen. 72
S. Ioannis monaſterium Magdeburgi 102
Ioannes Vuedel abbas in Schutteræ 105
S. Ioannis præpoſitura monaſterium in Rinckauu conditur 138
Ioannes diaconus fit papa 242
Ioannes dux Brabantiæ 273.287
Ioannes de Dieſt epiſcopus Traiectenſis 280
in Ioannis euangelium commentator 48.181.184
Ioannes XXII. papa 275.279 280.283.284 288.289
Ioannes Schadland epiſc. Vuormatienſis 300
Ioannes à Vuirnenberg archiepiſcopus Colonienſis 300
Ioannes de Rupe ſciſſa, minorita, uaticinia ſcripſit de antichriſto, de reductione totius orbis ad Chriſtianiſmum 301
Iſna monaſterium 102
Italia tertiò ab Ottone preſſa 154
Italia bellum patitur 164
Iter Nottingi in Germaniam 5
Iubilæus annus Romæ 292.293
Iudæi baptizati ſcelus 280
Iudæos peſtiferos perſequuntur Chriſtiani 291
Iudith imperatrix monialis 25
Iuliacẽſis comes fit marchio 285 in ducem creatur 295
Iutta uxor Vdalrici ducis Bohemiæ 45
Iuliacenſiũ cum Brabantinis & Lutzẽburgenſib. bellum 303

K

Keiſerſuuerd, inſula ſancti Suitberti in Rheno 57
Konigsluter monaſterium 163
Kreichauu cœnobium 263

L

Lacenſe monaſterium iuxta Andernacum 140
Laici monachi unde originem ſumpſerint 83
Lancea Domini uenit ad imp. 35
Landgrauius gratiam Philippi Imp. impetrauit 216
Landolphus epiſcopus Vuormatienſis 236
Lanfrancus Cantuarienſis 68
Lanſcroin caſtrum conditur 218
Lampertus monachus S. Laurentij, ſcriptor 63
Lampertus de Legia 68
Lampertus Hoſtienſis 150.155
Lampertus à Buren Spiren. 300
Laruſſa, uel Thariſſa, olim caſtrum iam cœnobium 30
Laterna monachorũ liber, proſa & carmine ſcriptus 119
Lateranenſe palatium, camera papæ 123
Latrones à coruis prodũtur 20
Lauenſe cœnobium 82.103
Lauriſſæ monaſterium 22.28 77.105.114 235.241
Lebẽnau cœnobiũ mulierũ 266
Lechfeldt 41
Leo de Brandalo papa 31
Leo papa 17.42.43
Leo IX. papa 63.64.65.66
Leodienſis epiſcopatus 29
Leodienſes uicti à Geldris & Brabantinis 285 287
Leodium capitur 232
in Leuiticum commentaria 47
Libatius epiſcopus 48
Liberadis mulier Colonien. 149
Liberius papa 10
de Libero arbitrio ſcriptor 47
Libri Hildegardis 274.175
Libri condemnati à papa 223
Limpurg monaſteriũ 60.121.151
Limpurgenſis dux 232.260
Lintbertus abbas Hirſaugienſis 7.8.12.13.16.17 20.25
Linthelmus magiſter ſcholæ 77
Literæ apud monachos maximè in precio fuerunt 17.22.26 27.38 39
Lobenfeld monaſterium 163
Lolhardus Vualtherus 277
Longobardi 230.238.272
Lorch monaſterium 237
Lotharius patri rebellis 15.18.19
Lotharius imperator fit monachus 19.22
Lotharius rex Francorum 49
Lotharius de Supelingenburg, dux Saxoniæ 136
Lotharius dux Saxoniæ contra imperatorem 140
Lotharius II. 155.156.157.158 159.162 163.164
Lotharingia unde dicta 15.18
Lotharingiæ dux, exercitum ducit in Alſatiam 217
Lotharingij circa Andernacum quæ commiſerint 211
Lubentius Bremenſis archie. 48
Lubicenſis epiſcopatus 278
Luca oppidum capitur 283
Lucarda filia imp. Arnulphi 25
Lucarda filia Vuelphonis 25
Lucenſes libertatem ſuam emerunt ab imperatore 259
S. Lucia uirgo 145
Lucius II. papa 170
Lucius III. papa 204.205
Ludericus primus abbas Luneburgenſis 45
Ludhelmus Tullenſis epiſco. 29
Ludouicus comes Palatinus & dux Bauariæ obijt 258
Ludouicus I. imper. 8.12.13.250
Ludolphus Ezelini filius 58
Ludolphus F. Ottonis imp. 37
Ludolphus Vuormatien. ep. 243
Ludouicus 18.19.22
Ludouicus Balbus imper. 23
Ludouicus primogenitus Arnulphi imperatoris 25.29.30.31
Ludouicus comes de Ottingẽ 226
Ludouicus comes Palatinus Rheni uxorem ſuam occidit 243
Ludouicus rex Romanorũ 273
Ludouicus comes Rinckaugienſis fit monachus 238
Ludouicus de Stolberg 238
Ludouicus dux Bauariæ à Sa-

racenis rediēs occiditur 223
Ludouicus filius ducis Bauariæ comes Palatinus Rheni. 242
Ludouicus dux Bauariæ Imperator 258. 274
Ludouicus II. marchio Thuringiæ moritur 202
Ludouici marchionis Brādeburgen. genealogia. 159. 174. 292
Ludouicus IIII. 274. 275. 277. 278. 179. 280. 283. 285. 288. 289. 290
Ludouici, qui et Otto, primogeniti Ludouici IIII. Imperatoris ſors hæreditaria 292
Ludouicus rex Franciæ legatos mittit Imperatori 292
Ludouicus rex Vngariæ cū Venetis bellum gerit 197
Luitboldus fit archiep. Mog. 66
Luitgardis ſoror Brunonis. 142
Luithelmus ſcholaſticus 33
Lunæ tres in cœlo ſimul apparuerunt 274
Luneburg cœnobium 45
Lupoldus abbas 49
Lupoldus archiep. Moguntinenſis 68
Lupoldus abbas Beſſelbornenſis 104
Lupoldus Marchio Auſtriæ fit dux Bauariæ 268
Lupoldus epiſcopus Vuormatienſis 216. 219. 222. 226
Lupoldi ducis auſtriæ bellū aduerſus Balbien. Saracenos. 228
Lupoldus dux Auſtriæ. 221. 216. 212. 277 296
Lupoldus dux Carinthiæ ac Stiriæ. F. Alberti regis Rom. 265
Lupoldus Hirſaug abbas 47
Lupus Seruatus presbyter 16
Lutfridus abbas Hirſaugienſis 217. 224 225
Lutgardis filia Ludolphi ducis Saxonum 31
Lutoldus epiſcopus Baſilienſis. 213 223 240
Lutzēburgen. ducatus. 290. 296
Lutzenhart prædium Hirſaugiæ 88

M

MAcarius Scotus primus abbas Scotorum Herbipolis 167
Machildis nubit Henrico V. Imperatori 149
Magdeburgenſis archiepiſcopus erectus eſt 38
Magica claret 44. 278
S. Magni martyris in Saxonia. col. 58
Magnus, dux Saxoniæ moritur 226
Magnus rex Danorum 162
S. Maialus abbas quartus Cluniacenſis 41
Maiorica inſula Saracenorū capitur á rege Arragoniæ. 232
S. Malachias archiepiſcopus Lemoriensis 171
Manegoldus abbas Campidonenſis 102
Manegoldus Hirſaugienſis abbas. 184. 185. 186. 190. 191. 195
Manegoldus epiſc. Herbipolenſis obyt 263
Mãfredus nothus. 145 249. 251
Manfredus Siciliæ rex 222
Mangoldus á Nuuenburg fit epiſcopus Herbipolēſis. 258
Mansfeldenſis comes cū magna multitudine in prælio cecidit 140
Mantua capitur 29
Marbodus ex monacho epiſcopus Redenſis. ſcriptor 75
Marchiæ cum Cleuenſi comitatu coniunctio 301
Marchio Badenſis 236
Marchio Brandeburgen. 244
Marcolphus archiepiſc. Moguntinus 188. 169
S. Margaretha ex comitiſſa, monialis obijt 207
Margaretha coniunx Ludouici regis Rom. 274
Margaretha, uxor Ludouici IIII. Imperatoris. 288. 192. 193
B. Mariæ uirginis ad gradus, clauſtrum Moguntiæ 92
Mariæ filiæ regis Arragonum maritus & liberi 222
Mariæ filiæ ducis Brabātiæ coniugium & mors 243
Maria uxor Ludouici Palatini, propter ſuſpicionē occiſa 243
Marianus Scotus chronographus 71. 107
Marquardus abbas in Deckmgen 205
Marquardus Hirſaugienſis abbas 208. 217
Marſilius de Ingen primus rector uniuerſitatis Heidelbergenſis 286
S. Martini Turonēſis templum crematur 17
S. Martini Scotorum monaſterium Coloniæ 41. 46
S. Martini cœnobium Coloniæ inſtauratur 47
S. Martini Eccleſia Mog. 46. 61
S. Martini epiſ. cœnobium in Bauaria conditur 82
S. Martinus epiſ. Turonen. 152
Martinus 4. papa. 257. 258. 259
Martyrum Theoborum paßiones 143
Maſelinus de Rupburg adeſt cōteſtationi donatorū Hirſ. 142
Matricularium librum quis compoſuerit 116
Mater á filio uincitur ac depellitur 193
Mattheus Albanenſis epiſc. legatus præſidet cōcilio 158
Mathias de Buſſeck archiepiſcopus Moguntinus 277. 280
S. Matthiæ apoſtoli corpus reperitur 103
S. Matthiæ cœnobium Aquiſgrani, olim S Eucharij dictum 103
S. Matthiæ monaſterium iuxta Treuirim reparatur 229
Mathildis filia Ezelini abbatiſſa in Didikirchen 58
S. Maurinus abbas 41
S. Maurilius ex monacho arch. Rotomagenſis 72
S Maurus transfertur 21
Maximiliani regis Rom. genealogia 253 & 296
Mechtildis prima filia Imper. Henrici 33
Mechtildis prima abbatiſſa in Quelenburg 36
Mechtildis imperatrix 37
Mechtildis ſecunda uxor Ottonis Imperatoris 38
Mechtildis uxor Ezelimi Palatini 57
Mechtildis monialis 178
Mechtildis uxor Meginhardi comitis 150
Mechtildis filiæ regis Angliæ nuptiæ & liberi 222

Mechtil.

Mechtildis Rudolphi imp. filiæ coniugatio 253
Meginradus monachus 20.37.39.44 105
Mediolacenſe monaſterium 103
Mediolanenſes uincũtur ab Imperatore 187.192.239
Megingus abbas 16
Meginfridus 60.21.57
Meginhardus 250.172.174
Meginherus abbas Hirſfeldenſis 68.158
Meginuuardus abbas Hildenſhemenſis 91
Meinſeld monaſterium 248
Mendacium occidit animam 2
Mersburg 153
Metenſis ciuitas obſidetur 278
Michaël de Ceſena minorita 279
S. Michaëlis archangeli cœnobium in Hildensheim 52
Mico monachus ſancti Richarij multa ſcripſit 10
Milo monachus 23.27
Minorum fratrum ordo 239
Miracula 5.10.61.68.81.115.117.128.131.151.147.157.160.164.167.171.172.178.278 280
Miſericordia in egentes 80.188
Miſnẽſis epiſcopatus cõditur 53
Miſnenſis marchio 399
Mogoni fluuij exundatio immenſa 287
Moguntia 46.48.66.99.152.135.145.155.165.187.192.201.212.221.231.234.245.258.277 281
Mõbelgardiæ comes cœnobia condit 159
Monachi 6.17.16.58.45.47.48.74.77.99.112 115
Monaſteria 33.39.40.45.46.57.97.109.114.125.133.151
Moniales cũ monachis 146.138
Mons S. Petri unde mutatus 82
Mons monachorum cœnobium 56.105 129
Mons in Burgundia agricolas obruit 240
Montis S. Iohannis præpoſituram Rinckaugia in abbatiam extollitur 158
Montes diſſecti ſunt 141
Monſtra bimembra & bicipitia naſcuntur 240
Morſenus epiſc. in Vngaria 59
de Mortalitate cogitanda, ſcriptor 160
Mulierũ egregium facinus 168
de Mundi contẽptum liber 255
Murbacenſis abbas oppugnatur 235
Murium turris apud Bingã 44
Muſicæ ſcriptores 28.48.50.54.59.79 116
Mutina à Bohemis capitur 281
Mymborinus Scotus primus abbas S. Martini Coloniæ 46

N

Nagalba fluuius 86
Nazarij capella 8
Nemetenſis ciuitas à Normannis ſubuertitur 17
Nemetenſis epiſcopatus 86
Neresheim cœnobium 169
Nicolaus papa 18.10.21
Nicolaus III papa 256.257
Nicolaus IIII. papa 260.261
Nicolaus V. papa 280.281
Nicolaus Anglicus papa 178
Nicolaus Taruiſinus papa 266
Nigra ſylua 86
Nonnenmunſter Vuormatiæ cœnobium 216
Norbertus Præmõſtratẽſis fundator 150.156.161
Northuſen 132
Nortmannorum incurſus 15.17.19.22.23.25.27.28
Notgerus epiſcopus 20
Notgerus abbas in Zuuifalten. pag. 101
Notingus Vercellenſis epiſcopus 4.5.6.9
Nubes prodigioſe cadens multa hominũ millia ſubmerſit 58
Nubes ſanguineæ apparẽt 119
Noueſia ab imper. capta 218
Nauu monaſterium 103
Nurenburgenſis præpoſitura fundatur 62.103
Nurenburg caſtrum in Bauaria capitur 252
Nurenberga obſidetur 156.158

O

Octauianus, papa 187
Odocharus rex Bohemiæ 212.226.254
Odenheim cœnobium 130.150
Odilo abbas Cluniacenſis 58
Odingas in Bauaria 39
Odocharus & Vuentzeslaus reges Bohemiæ priuilegiũ dãt Moguntino 232
Odo epiſcopus 28.48
Oesborg monaſterium 146
in Oppenheim eccleſia S. Catarinæ conditur 247
Orationum liber 169
Orientalis eccleſia cum Romana unitur 213
Osbernus monachus in Anglia ſcripſit 48
Osbertus Leodienſis epiſc. 144
Oſdacus Hildesheimen. epi. 48
Oſualdus archiepiſcopus 47
Otfridus monachus Vuiſſenburgenſis quid ſcripſerit 20
Otgarius Mogunt. archiep. 7.23
Otbericus archiepiſcopus Magdeburgenſis 46
Otbobonus Genuenſis papa 255
Otbuuinus ex monacho epiſ. 48
Ottenburen monaſterium 105
Otto abbas in Buren 102
Otto fit prior Hirſaugiẽſis 107
Otto comes de Scheuren 159
Otto comes de Hoënburg 213
Otto comes ab Ochſenſtein 265
Otto Palatinus de Vuitelsbach regẽ Philippũ occidit 219
Otto Ratisbonẽſis epiſcopus 78
Otto epiſc. Hoſtienſis papa 107
Otto ex monacho epiſcop. Bambergenſis 119.138.167
Otto epiſc. Argentinenſis 129
Otto Viennenſis papa 143.144
Otto Haluerſtatenſis epiſc. 158
Otto Spirenſis epiſc. obijt 218
Otto de Ladenburg epiſcopus Herbipolenſis 218.213
Otto Monaſterienſis epiſc. 223
Otto Vuolfskel Herbipolenſis epiſcopus 223.290
Otto dux in bello cæditur 47
Otto priuatus ducatu Bauariæ, apud Saxones dux belli contra imperatorẽ factus eſt 91
Otto, dux ordinatus Bohem. 155
Otto Sueuiæ dux 210.211
Otto Bauariæ dux 232.235
Otto dux Saxoniæ reconciliatur imperatori 217
Otto primus ex ducibus Bauariæ palatinus Rheni 242
Ottonis Rom. genealogia 259
Otto filius Alberti regis 265

d 2

raeenis rediẽs occiditur 233
Ludouicus filius ducis Bauariæ comes Palatinus Rheni. 242
Ludouicus dux Bauariæ Imperator 258. 274
Ludouicus II. marchio Thuringiæ moritur 208
Ludouici marchionis Brãdeburgen. genealogia. 259. 274. 292
Ludouicus IIII. 274. 275. 277 278. 279. 280. 283. 285. 288. 289 290
Ludouici, qui et Otto. primogeniti Ludouici IIII. Imperatoris ſors hæreditaria 292
Ludouicus rex Franciæ legatos mittit Imperatori 192
Ludouicus rex Vngariæ cũ Venetis bellum gerit 297
Luitboldus fit archiep. Mog. 66
Luitgardis ſoror Brunonis. 142
Luithelmus ſcholaſticus 33
Lunæ tres in cœlo ſimul apparuerunt 274
Luneburg cœnobium 45
Lupoldus abbas 49
Lupoldus archiep. Moguntinenſis 68
Lupoldus abbas Beſſelbornenſis 104
Lupoldus Marchio Auſtriæ fit dux Bauariæ 168
Lupoldus epiſcopus Vuormatienſis 216. 219. 222. 226
Lupoldi ducis auſtriæ bellũ aduerſus Balbien. Saracenos. 221
Lupoldus dux Auſtriæ. 221. 226 232. 277 296
Lupoldus dux Carinthiæ ac Stiriæ. F. Alberti regis Rom. 265
Lupoldus Hirſaug abbas 47
Lupus Seruatus presbyter 16
Lutfridus abbas Hirſaugienſis 227. 224 225
Lutgardis filia Ludolphi ducis Saxonum 31
Lutoldus epiſcopus Baſilienſis. 213 223 240
Lutzẽburgẽ. ducatus. 290. 296
Lutzenhart prædium Hirſaugiæ 88

M

Macarius Scotus primus abbas Scotorum Herbipolis 167
Machildis nubit Henrico V. Imperatori 159
Magdeburgenſis archiepiſcopus erectus eſt 38
Magica claret 44. 278
S. Magni martyris in Saxonia. col. 58
Magnus, dux Saxoniæ moritur 236
Magnus rex Danorum 162
S. Matalus abbas quartus Cluniacenſis 41
Maiortea inſula Saracenorũ capitur à rege Arragoniæ. 232
S. Malachias archiepiſcopus Lemorienſis 171
Manegoldus abbas Campidonenſis 102
Manegoldus Hirſaugienſis abbas. 184. 185. 186. 190. 191. 195
Manegoldus epiſc. Herbipolenſis obijt 263
Mãfredus nothus. 245 249. 251
Manfredus Siciliæ rex 222
Mangoldus à Nuuenburg fit epiſcopus Herbipolẽſis. 258
Mansfeldenſis comes cũ magna multitudine in prælio eccidit 140
Mantua capitur 29
Marbodus ex monacho epiſcopus Redenſis. ſcriptor 75
Marchiæ cum Cleuenſi comitatu coniunctio 301
Marchio Badenſis 236
Marchio Brandeburgen. 244
Marcolphus archiepiſc. Moguntinus 188. 169
S. Margaretha ex comitiſſa, monialis obijt 207
Margaretha coniunx Ludouici regis Rom. 274
Margaretha, uxor Ludouici IIII. Imperatoris. 288. 292. 293
B. Mariæ uirginis ad gradus, clauſtrum Moguntiæ 92
Mariæ filiæ regis Arragonum maritus & liberi 222
Mariæ filiæ ducis Brabãtiæ coniugium & mors 243
Maria uxor Ludouici Palatini, propter ſuſpicionẽ occiſa 243
Marianus Scotus chronographus 71. 107
Marquardus abbas in Deckingen 105
Marquardus Hirſaugienſis abbas 208. 217
Marſilius de Ingen primus rector uniuerſitatis Heidelbergenſis 286
S. Martini Turonẽſis templum crematur 17
S. Martini Scotorum monaſterium Coloniæ 41. 46
S. Martini cœnobium Coloniæ inſtauratur 47
S. Martini Eccleſia Mog. 46. 61
S. Martini epiſ. cœnobium in Bauaria conditur 83
S. Martinus epiſ. Turonen. 152
Martinus 4. papa. 257. 258. 259
Martyrum Theborum paßiones 145
Maſelinus de Rupburg adeſt cõteſtationi donatorũ Hirſ. 142
Matricularũ librum quis compoſuerit 116
Mater à filio uincitur ac depellitur 295
Mattheus Albanenſis epiſc. legatus præſidet cõcilio 138
Mathias de Buſſeck archiepiſcopus Moguntinus 277. 281
S. Matthiæ apoſtoli corpus reperitur 163
S. Matthiæ cœnobium Aquiſgrani, olim S Eucharij dictum 163
S. Matthiæ monaſterium iuxta Treuirim reparatur 129
Mathildis filia Ezelimi abbatiſſa in Didikirchen 58
S. Maurinus abbas 45
S. Maurilius ex monacho arch. Rotomagenſis 72
S Maurus transfertur 21
Maximiliani regis Rom. genealogia 253 & 296
Mechtildis prima filia Imper. Henrici 33
Mechtildis prima abbatiſſa in Quedenburg 36
Mechtildis imperatrix 37
Mechtildis ſecunda uxor Ottonis Imperatoris 38
Mechtildis uxor Ezelimi Palatini 57
Mechtildis monialis 278
Mechtildis uxor Meginhardi comitis 150
Mechtildis filiæ regis Angliæ nuptiæ & liberi 222

Mechtil-

Mechtildis Rudolphi imp. filiæ coniugatio 253
Meginradus monachus 30.37. 39.44 105
Mediolacenſe monaſterium 103
Mediolanenſes uincũtur ab imperatore 187.192.239
Megingus abbas 36
Meginfridus 60.31.57
Meginhardus 150.172.174
Meginberus abbas Hirsfeldenſis 68.158
Meginuuardus abbas Hildenſhemenſis 91
Meinfeld monaſterium 248
Mendacium occidit animam 2
Mersburg 133
Metenſis ciuitas obſidetur. 278
Michaël de Ceſena minorita 279
S. Michaëlis archangeli cœnobium in Hildenshem 52
Mico monachus ſancti Richarij multa ſcripſit 32
Milo monachus 32.37
Minorum fratrum ordo 239
Miracula 5.10.62.68.81.115 117.128.131.151.147.157 160.164.167.171.172.178 273 280
Miſericordia in egentes. 80.188
Miſnẽſis epiſcopatus cõditur 53
Miſnenſis marchio 299
Mogoni fluuij exundatio immenſa 287
Moguntia 46.48.66.99.132 135. 145.155.165.187.193 201.212.221.231.234.245 258.277 281
Mõbelgardiæ comes cœnobia condit 150
Monachi 6.13.16.38.45.47 48.74.77.99.112 115
Monaſteria 33.39.40.43.46 57.97.109.114.125.133.151
Moniales cũ monachis 146.138
Mons S. Petri unde mutatus. 82
Mons monachorum cœnobium 56.103 129
Mons in Burgundia agricolas obruit 240
Montis S. Iohannis præpoſituram Rinckaugia in abbatiam extollitur. 158
Montes diſſecti ſunt 141
Monſtra bimembra & bicipitia naſcuntur 320
Morſenus epiſc. in Vngaria. 59
de Mortalitate cogitanda, ſcriptor 160
Mulierũ egregium facinus. 168
de Mundi contẽptum liber. 155
Murbacenſis abbas oppugnatur. 335
Murium turris apud Bingã 44
Muſicæ ſcriptores 28.48.50 54.59.79 116
Muma à Bohemis capitur 283
Mymborinus Scotus primus abbas S. Martini Coloniæ 46

N

Nagaltha fluuius 86
Nazarij capella 5
Nemetenſis ciuitas à Nortmannis ſubuertitur 17
Nemetenſis epiſcopatus 86
Neresheim cœnobium 169
Nicolaus papa 18.20.21
Nicolaus III papa 256.257
Nicolaus IIII. papa 260.261
Nicolaus V. papa 280.281
Nicolaus Anglicus papa 178
Nicolaus Taruiſinus papa. 266
Nigra ſylua 86
Nonnenmunſter Vuormatiæ cœnobium 116
Norbertus Præmõſtratẽſis fundator 150.156.163
Northuſen 132
Nortmannorum incurſus 15.17 19.22.23.25 27.28
Notgerus epiſcopus 20
Notgerus abbas in Zuuifalten. pag. 101
Notingus Vercellenſis epiſcopus 4.5.6.9
Nubes prodigioſe cadens multa hominũ millia ſubmerſit 58
Nubes ſanguineæ apparẽt 119
Noueſia ab imper. capta 218
Nauu monaſterium 103
Nurenburgenſis præpoſitura fundatur. 61.203
Nurenburg caſtrum in Bauaria capitur. 132
Nurenberga obſidetur 156.158

O

Octauianus, papa 187
Odocharus rex Bohemiæ 211.226.254
Odenheim cœnobium 150.250
Odilo abbas Cluniacenſis 55
Odingas in Bauaria 29
Odocharus & Vuentzeslaus reges Bohemiæ priuilegiũ dãt Moguntino 211
Odo epiſcopus 28.48
Oesborg monaſterium 146
in Oppenheim eccleſia S. Catarinæ conditur 247
Orationum liber 160
Orientalis eccleſia cum Romana unitur 213
Osbernus monachus in Anglia ſcripſit 48
Osbertus Leodienſis epiſc. 144
Oſdacus Hildesheimen. epi. 48
Oſualdus archiepiſcopus 47
Otfridus monachus Vuiſſenburgenſis quid ſcripſerit 10
Otgarius Mogunt. archiep. 7.13
Othericus archiepiſcopus Magdeburgenſis 46
Othobonus Genuenſis papa 255
Othuuius ex monacho epiſ. 48
Ottenburen monaſterium 105
Otto abbas in Buren 102
Otto fit prior Hirſaugiẽſis 107
Otto comes de Scheuren 159
Otto comes de Hoẽnburg 215
Otto comes ab Ochſenſtein 265
Otto Palatinus de Vuitelsbach regẽ Philippũ occidit 219
Otto Ratisbonẽſis epiſcopus 78
Otto epiſc. Hoſtienſis papa 107
Otto ex monacho epiſcop. Bambergenſis 119.158.167
Otto epiſc. Argentinenſis 229
Otto Viennenſis papa 143.144
Otto Haluerſtatenſis epiſc. 258
Otto Spirenſis epiſc. obijt 210
Otto de Ladenburg epiſcopus Herbipolenſis 218.243
Otto Monaſterienſis epiſc. 225
Otto Vuolfskel Herbipolenſis epiſcopus 253.290
Otto dux in bello cæditur 47
Otto primatus ducatu Bauariæ apud Saxones dux belli contra imperatorẽ factus eſt 98
Otto, dux ordinatus Bohem. 155
Otto Sueuiæ dux 110.111
Otto Bauariæ dux 231.238
Otto dux Saxoniæ reconciliatur imperatori 237
Otto primus ex ducibus Bauariæ palatinus Rheni 242
Ottonis Rom. genealogia 259
Otto filius Alberti regis 268

Otto dux Brandeburgenſis 274
Otto dux Bauariæ 271.284
Ottonis ducis Bauariæ & filij Henrici diſsidium 283
Otto filius Henrici imper. 58
Otto I. imperator 35.36.37.38 41.42.43 45
Otto II. imperator 44.45.46 47.48.49.50 53.54.55
Otto III. imp. 212.213.214.216 218.219.220.221.222.223.225
Otto rex Vngariæ moritur. 272

P

Padelborna monaſterium combuſtum 67
Padua ab imper. capitur 239
Paleologus imperator Conſtantinopolitanus accedit concilium Lugdunenſe 252
Palatinus comes, regni archidapifer 244
Palatini bellum cum Moguntinis 178
S. Pantaleonis cœnobium 43
Papa exactor cœnobiorum 130
Papa an poſsit imperatorē deponere 136
Papa pace confirmata cum imperatore, mox eundem cum omnib. ſuis excõmunicat 139
Papa, beſtia de mari aſcendens à cācellario imperatoris appellatus 284
Papæ crimina obiecta 42
Papæ camera aureum nummum poſtulat 113
Papæ duo ſimul eliguntur 187
Philippus rex. 158.207.211.213 215.216.218.219.123.228.262 268 285
Philippus de Hohenfels excommunicatur 249
Phryſones Vuilhelmum regem neſcientes interficiunt 246
Phryſij Hollandiæ comitem in bello occidunt 273.288
Phryſij infeliciter pugnant cum comite Hollandiæ ac Selandiæ 263
Pipinus dux Aquitaniæ 15
Pilligrinus Colonieſ. arch. 59.61
Piſani, in ordinem rediguntur. 192.272 293
Placentia ſubigitur ab imperatore 278.272
Ploberus latomum occidit epiſcopum 112
de Pœnitentia ſcriptor 59
Pontius abbas Cluniacenſis. 155
S. Poppo abbas Stabulenſis 39
Poppo archiepiſcopus Treuerenſis 56.60.62
Poppo comes de Brecheim 150
Poppo comes de Hēneberg 216
Pragenſis uniuerſitas inſtituitur 298
Pragenſi epiſcopo ius traditur coronādi reges Bohemiæ 231
Prædicatorum ordo 213.251.275
Prælia 25.30.106.140.211 218.260.265.169 274.278
Præmonſtratēſes. 105.144.234
Praxedis imperatrix Ruſcorum regis filia 208.118.119
Principes electores 52.139 145 210
Priuilegium Hirſaugienſium 89 90 139.124
S. Probus monachus 20
S. Proculus martyr 43
Prodigia. 22.36.52.58.62.65.72 119.120.137.141.164.173 184.232.251 293.299
Proſopographia 74.75.79.80
B. Proſperi epiſcopi cõſilia 146
in Prouerbia Salomonis ſcriptor 47
Prouinciæ comes gradum militiæ ſuſcipit 238
Prouocatio ad tribunal Chriſti 69
Prudentia 2.52.97
Prumienſe cœnobium 20.18
in Pſalmos commentator 15.40 79.110 183.184
Pſeudoimperator decipit multos 168

Q

Quelenburg monaſterium 36

R

Rabanus Maurus, abbas Fuldenſis 7.11.13.19
Raſuram monachorum nōdum fuiſſe, indicant capilli Friderici diſperſi 75
Ratbodo archiepiſcopus 24
Ratbodo Traiectenſis epiſc. 29
Ratbodo Treuerēſis arch. 29.32
Ratherius epiſcopus 36
Regimbodonus Hirſaugiēſis abbas 23.25
Regimbodo comes de Tallenker pag. 142
Regimboldus Spirenſis epiſ. 62
Regimboldus abbas in Naun 103
Regino abbas Prumienſis. 28.29
Regium à Bohemis capitur 283
Regulæ Benedicti autor 22
Reguuagium crematur 212
Reinhardus abbas Senonēſis doctiſsimus 38
Reinhardi abbatis opuſcula 120
Reinhardus 202.204.260.285 287.289 293
Reinhartzborn monaſteriū 102
Reinhauſen monaſterium 120
Reinherus abbas fit papa 128
Reinoldus archiepi. Colon. 187
S. Reinoldi uita 72.217.195
Rembertus ſcholæ præfuit 24
Remēſium pontificū geſta quis ſcripſerit 48
Remigius ſcholæ præfuit 25.54
Reliquiæ 5.14.43.90.208.109 114.129.150 163.266.172
Renhardus comes Geldriæ in ducem ab imperatore extollitur 279
Reuelationum uariarum libri. 155 198
Rhenus clauditur 293
Rhodis obtinetur 270
Richarda cum uiro ſuo Rudolpho monaſteriū inſtruxit 150
Richardus abbas Virdunēſis 60
Richardus epiſcopus 44
Richardus Vuormatienſis epiſcopus. 243 obijt. 247
Richard. Cornubiæ comes 247
Richardus eremita 249
Richardus rex Angliæ 207
Richardus de S. Victore ſcriptor 183
Richardus monachus Cluniacenſis ſcriptor 284
Richarius abbas Prumienſis 24
Richarij monaſterium 29
Richodo ſcholæ præfuit 24.25
Richenbach cella S. Gregorij conditur 82
Richenbach monaſterium 99 112 159
Richenſtein caſtrum 245.257
Richenberg caſtrum 279
Richiza Ezelini filia 58
Richiza imperatrix 269
Rietburg caſtellum 212

Rinauus

Rinauue cœnobium 102
Rindorff monaſterium 183
Ringelheim monaſterium 33
Ripenſis epiſcopatus 38
Rixa tertia filij Henrici imp. 33
Rode præpoſitura 100.143
Rogerius monachus ſcriptor 62
Rolandi inſulæ monaſteriũ prope Bunnam conditur 122
Rolandiſeck caſtrum 122
Roma ab imperatore capitur. 43 98
Roma 239.278.275
Romanum imperium confunditur, & Germanici imperatores fiunt 29
Roſatum monaſterium 102
Roſuida ſanctimonialis uirgo, docta 45
Rolandus papa 187
Rotenberg caſtrũ deſtruitur 228
Rothenſis præpoſitura 226
Rubiacum obſidetur 264
Rudigerus abbas in Tharis 104
Rudolphus abbas Hirſaugienſis 32.34.105
Rudolphus abbas S. Trudonis, clarus ſcriptor 145
Rudolphus epiſcopus Herbipolenſis 29.30
Rudolphus ex abbate fit epiſcopus Padebornenſis 61
Rudolphus filius ducis de Zeringen archiepiſcopus Moguntinus 188.101.142
Rudolphus comes Rinckaugienſis 138
Rudolphus comes de Spanheim cum uxore & ſocio monaſterium inſtituit 150
Rudolphus comes de Zeringen eligitur arch. Mogũtinus 101
Rudolphus comes Palatinus 258 265.272 274.286
Rudolphus dux Sueuiæ eligitur imperator 93.98
Rudolphus ab Haſpurg 253.254 255.257 259.260.261.265
Rupertus abbas Augienſis 97
Rupertus abbas in Gotiſau 104
Rupertus abbas S. Petri 157
Rupertus abbas Limpurgenſis. 150.151.153.154.155 160
Rupertus Tuicienſis abbas clarus ſcriptor 152
Rupertus abbas S. Petri 156
Rupertus abbas in Spanheim. 201 223
Rupertus abbas Hirſaugienſis. 195 202
Rupertus arch. Treuerenſis. 42
Rupertus Moguntinus arch. 46
Rupertus Herbipolẽ. præſul 132
Rupertus epiſc. Bambergen. 229
Rupertus presbyter in eccleſia Magni martyris 58
Rupertus comes Palatinus 286
S. Ruperti cœnobium 171.172 174 175
Rupertus de Tubingen 286
Rupertus rex Franciæ doctus et ſanctus claruit 46
Ruſticorum cõſpiratio in Francia 268
Rutgerus archiepiſcopus Treuerenſis 33
Rutgerus archiepiſcopus Magdeburgenſis 144.156
Rutgerus princeps Apuliæ bellum gerit cum imp. 164.165
Ruthardus abbas Hirsfelden. 69
Ruthardus archiepiſcopus Mogũt. 107.118.121.131.138.139
Ruthardus primus Hirſaugiẽſis ſcholæ præfectus 33

S

SAcerdotes occiduntur 75
Sacerdotibus prohibentur uxores 92
de Sacramento altaris quis ſcripſerit 38.47.116
Sanctorum geſta ſcripſit Sigebertus 145
Sanderadus, primus abbas in Gladbach 45
Saladinus rex Ægyptiorum fugatur 204.205
Salamannus epiſcopus Vuormatienſis 283. 295
Salauelda donatur Palatino 57
Salomon Conſtantienſis epiſcopus 20. 25. 29
Saltarunt homines continuè per integrum annum 58
Saltzungen arx in Thuringia deſtruitur 221
Saluedia monaſterium in finibus Schlauorum conditur 72
Sanguinem pluit 22.72
Saraceni 207.215.231.227.232
Saxones 31.40.239.165
Saxoniæ dux, enſifer regni. 244
Schafhuſen monaſteriũ. 71.103
Scholas in monaſterijs habere laudatur 26
Scheurẽ cœnobiũ inſtituitur 159
Schonaugia cœnobium 163
Schonauu monaſterium 155
Schoneck caſtrum diruptũ 257
Schõrein cœnobiũ 100.104.105
Schuttera cœnobium 56.303
Scleſuuenſis epiſcopatus 38
Scoti monachi Herbipolis 267
de Scriptorib. claris libellus 145
Sciuiæ, liber Hildegardis 274
S. Sabaldus Nurenbergæ clarus habitus 92
Sabulo abbas S. Dionyſij 28
Sedechias Iudæus Magus mirabilia fecit 29
Sedes aurata S. Martini Moguntiæ 272
Seditiones multæ 239.252
Segenberg cœnobium 66
Segenbergenſis abbas 212
Segeuuinus abbas Roſati 202
Senenſes ſubiguntur 275
Sentẽtiarũ liber cõponitur 184
S. Sepulchri monaſterium Spiræ 219
Sermones ſcripſit Sigebert. 145
Scynenſis comes 235
Sibicho epiſcopus Spiren. 61.66
Sibodo à Liechtenberg epiſcopus Spirenſis 268.278
Siccitas magna in Germania 50
Sifridus abbas Moguntinenſis. 68.71.75 91.92
Sifridus epiſcopus Spirenſis 159
Sifardus archiep. Moguntinus. 212.213.217. 218. 219.221.227
Sifridus III. archiepiſc. Moguntinus 230.234.240.243.252 256.258.260 263.264
Sifridus comes Palatinus 240
Sigebertus Gemblacenſis monachus 27
Sigebertus ſcholæ monachorũ præfuit 145
Sigebertus Gemblacenſis monachus ſcriptor 145
Sigebertus ſocius Vuymonis 38
Sigefridus abbas 102
Sigefridus decanus de Phortzheim 282
Sigefridus ep. Spirenſis 155.157
Sigefridus epiſ. Herbipolen. 170
Sigehardus abbas Lauriſſen. 103

Sigehardus epiſcop. Heldesheimenſis 29
Sigenberge aduocatiæ contentio 252
Sigerus Hirſaugiẽ. abbas 39.47
Sigerus abbas ſancti Maximini 169
Sigeuuinus archiepiſcopus Colonienſis 98.108
Sigiſmundus abbas Hirſaugienſis 276.287
Sigiſmundus epiſcopus Haluerſtatenſis 28.29
Sigiſmundus rex Vngariæ 292
S. Simeon montis Sinai 59.61
S. Simeonis monachi Treuerenſis uita 59
Simon cardinalis papa 257
Simon de Schoneck epiſcopus Vuormatienſis 258.262
Simo de Guntheim 248
Simonia 91.92.117.124.235.245
Simplex medicina, liber 275
Smyrna oppidum à Chriſtianis capitur 288
Sonderoldus archiepiſc. Moguntinenſis 27
Sophia abbatiſſa in Gandesheim 45
Sophia S. Mariæ 58
Sophia comitiſſa ſanctitate nobilis 286
Spanheim 150
Spectrum 62.121.129
Speculum uirginum, quis compoſuerit 116
Sphæra 53.234
Spira 126.257.258.263.271
Spiritus Hidekus, in Saxonia. 160.161 162
Spoletum oppidum concrematur 178
Stabulenſe cœnobium 59
Stadingenſes uicti 236
Stephanus abbas Ciſtercij 140
Stephanus epiſcopus Halberſtadenſis 127
Stephanus dux Bauariæ 259 274 292
Stephanus Leuita 107
Stephan. miles de Oersbeck 289
Stephanus nonus papa 67
S. Stephan. rex Vngariæ 57.61
S. Stephanus templum Moguntiæ ædificatur 46
Sterrenberg caſtrum emitur ab archiepiſc. Treuerenſi 276
Stierberg in feudũ datur Landgrauio Luchtẽbergenſi 279
Strabus monachus Fuldenſis. 17 18.14
Straubingen obſidetur 283
Sturmo abbas Fuldenſis 12
Stuckgardiam canonicatus de Butelsbach transfertur 182
Suartzach monaſterium 72 204 258
Suiggeri presbyteris uiſio 119
Suikerus à Gondelfingen 291
Sutenſes Beronæ multos occidunt 285
Suuitgerus epiſcopus Bambergenſis, poſtea papa 61.62
Sunderoldus ex monacho archiepiſcopus 25
Suſatienſis Eccleſia in Vueſtphalia 43
Superbia pontificum taxatur 50 66
Syluester ſecundus 53
Synodi 16.19.36.42.60.66 92.98.139.142.144.106 158.168.173.188.192.213 261 281

T

Tartarorum incurſus 240
Tauchelinus, hæreticus Antuerpiæ 155.156.193
Taurinenſes in ordinem rediguntur 272
Tenebræ horribiles factæ 194
Tentorium mira arte conſtructum 154
Terræmotus 53.108.143.170 186.228 292
Terræ ſanctæ bellum 209.211 216 228.231
Terroribus homines non emendantur 241
Teuthonicorũ ordo cœpit 207
Tharis monaſterium 104
Thebeorum martyrum paſſiones quis deſcripſerit 145
Theobaldus archidiaconus Leodienſis fit papa 252
Theodoricus archiep. Colonienſis 223
Theodericus archiepiſcop. Treuirenſis 240
Theodericus epiſcopus Herbipolenſis 228.229
Theodoricus epiſcop. Monaſterienſis 156
Theodoricus comes Hollandiæ 216
Theodoricus abbas S. Trudonis 72.117
Theodoricus archiep. Treuerenſis 46
Theodoricus Metenſis epiſcopus 44
S. Theodorici Metenſis epiſcopi uita 145
Theodoricus Bauarus Vuormatienſis 295.300
Theodoricus cardinalis 214
Theodoricus comes de Montbelgard 2:5
Theodorus monachus ſcriptor 48 54
Theodorus monachus Hirsfeldenſis ſcriptor 61
Theodoricus S. Albani 68
Theodulphus Aurelianenſis epiſcopus 14
Theophana, Ottonis II. uxor. pag. 45
Theophane mater Imp. 52
Theophone abbatiſſa 58
Theſaurus pauperum, opus medicũ Ioãnis XXI. papæ 293
Teucri à Chriſtianis oppugnantur 285
Thiedberga patrueli nupta 19
Thiedgandus Treuerenſis archiepiſcopus 21
Thiode abbas Fuldenſis 20
Thiatagus archiep. Pragẽſis 62
Thirolis comitatus imperio uacat 253
Tholoſanus comes feudum accipit 233
S. Thomas archiep. Cantuarienſis 195.278
In Threnos Hieremiæ opus 78
Thurregum expugnatur 257
Thuringia oppugnatur 251
Thuron caſtrum captum 248
Thuſcorum legati ad Ottonẽ 42
Tempeſtates uariæ 142.162 194 287
Templariorũ ordo deletus 272
Templum Vormatienſe renouatum 142
Tondali militis uiſio 183
Traiectũ deſtruitur. 21.172.252
de Tranquillitate uitæ, ſcriptor 49

Treue-

Treueris inceditur 23
Treuerenſis archiep. cum comite Spanheimēſi bellū. 298
Treuerenſes, duos epiſcopos unà elegerunt 248
Tribock inſtrumenti bellici inuentio 211
Triburiæ uilla regia 25.30
Trifels caſtrū iuxta Lādau 246
Trium regum corpora Coloniam feruntur 192
S. Trudonis monaſteriū 72.117
Tuitium monaſterium 53

V

VAllo, Altiſiodorenſis epiſcopus 24
Vandelbertus monachus Prumienſis 20
Vangionum ciuitates infeſtātur à duobus militaribus 248
Vda ſoror Godfridi comitis 149
Vdalricus abbas Cellæ Paul. 103
Vdalricus Auguſten. ep. 40.41
Vdalricus Bohemiam ſibi uendicare conatur 155
Vdalricus epiſ. Conſtantiēſis 156
Vdalricus filius comitis Vuirtenbergenſis 288.302
Vdalricus epiſ. Spirenſis 204
Vdalricus epi. Halberſtadē. 176
Vdo archiep. Magdeburgē. 129
Vdo Treuerenſis archiepiſc. 71
Venceslaus princeps Bohemiæ martyrizatur 38.292
Venetorū cū Vngaris bellū. 297
Ventus prodigioſus 160.164. 245 284
Vernerus abbas ſancti Petri Erphordiæ 104
Veronenſes rebelles ſubiguntur ab imperatore 272
Veſalia Treuerenſi archiepiſcopo pignori datur 272.301
Vetuli de Montanis cruentum facinus 233
Vetzilo Moguntinus archiepiſcopus 107.113
Viarum Dei opus ab Eliſabetha conſcriptum 193
Victor II. papa 66.67
Victor III. papa 106.107
Victor IIII. papa 187.188. 192 194
S. Victoris monaſterium augetur 46 deſtruitur 291
Villigiſus Moguntinenſis archiepiſcopus 49.55
S. Vincentij cœnobium inſtituitur 44
Vincentia ab imperatore deſtruitur 239
Vini magna fertilitas 229.284
Viridiſaugis monaſterium 14
Viſchbachonna ſancti Martini cella 124
Viſiones 130.198.203
Vites frigore pereunt 290
S. Vdalricus à quo ſepultus 45
Vldericus comes de Luſtenauu teſtis pro Hirſaugia 142
Vndecim milium uirginum hiſtoria à quo conſcripta 198
Vngarorum incurſiones 27.28 30.31.32 33.35.36.38.41 57 297
Volandus abbas Hirſaugienſis. 254.255 257
Volbertus abbas S. Albani 150
S. Volfgangus Ratisbonenſis epiſcopus 45
Volmarus abbas Hirſaugienſis. 147.148.149 164.158 171 179
Volmarus Colonienſis archiepiſcopus moritur 45
Volpoldus abbas Paſſauiæ 103
Volpoldus Hirſaugienſis abbas 241.149 250
Vraugia monaſterium conſtruitur 129
Vrbanus II. papa 107.122
Vrbanus III. papa 205
Vrbanus IIII. papa 249
Vrbanus V papa. 300
Vrechem caſtellum deſtruitur à ciuibus Colonienſibus 277
Vualdemerus rex Danorū 192
Vualdenſium dogma 183
Vualdo Fuldenſis abbas 20
Vualdrado concubina Lotharij in uxorem ducitur 19
Vualo Metenſis epiſcopus 23
S. Vualpergis monaſterium prope Hagenoam conditur 159
Vualramus comes Iuliacenſis agrum Coloniēſem uaſtat 261
Vualramus comes de Veldens epiſcopus Spirenſis 282.285
Vualramus archiepiſcopus Colonienſis 284.292
Vualramus comes Spanheimenſis cum Treuerenſi archiepiſcopo Treuerenſi litigat 298
Vualterus epiſcopus Baſilienſis eligitur 223. deponitur 224
Vualtherus Lolbardus 277
Vuarinus Colonienſis archiepiſcopus 42.43
Vuelchio abbas in Altdorf 102
Vuelpho 25.149.165.168
Vuenceslaus comes Lutzenburgenſis 273.295.296.303
Vuentzlai filij regis Bohemiæ matrimonium 257
Vuerdeua caſtrum capitur 223
Vuerenboldus abbas ſancti Iacobi 150
Vuerenboldus monachus ſcriptor 46
Vuerenbertus monachus ſancti Galli 20
Vuernerus archiepiſcopus Moguntinus 256
Vuernerus abbas 44.47
Vuernerus Bolant 212
Vuernerus comes, qui condidit Breitenauu 141.146
Vuernerus abbas S. Petri Erfordiæ 157
Vuernerus Monaſterien. ep 159
Vuernerus de Falckenſtein archiep. Moguntinus 248.258
Vuernerus puer è Vuamraid à Iudæis occiditur 259
Vuernigau pagus 86
Vueſt monaſterium in Anglia 97
Vuertrudis Rudolphi comitis filia fit monialis 149
Vuetzilo abbas Lauenſis 82.102
Vuiberadis ſanctimonialis 32
Vuibertus dux captiuus 149
Vuicholdus Colonien. archi 49
Vuichmānus Magdeburgē. 176
Vuifridus Colonienſis archi 40
Vuigandus Moguntinus 115
Vuigbertus Rauēnēſ. pa 98.128
Vuighardus I. Hirſaug. abb. 294
Vuighardus XXXII Hirſaugienſis abbas 187.294
Vuignandus Hirſaug. abbas 297
Vuido Cremenſis, papa 194
Vuilhelmus Diuionēſis abbas 59
Vuilhelmus Traiectenſis 71.93
Vuilhelmus Hirſaugienſis abbas 73.75.78.83.90.91.94.97 98.99.106.108.109.114.115
Vuilhelmus Apuliæ rex 207
Vuilhelmi cella S. Petri 119

Vuilhelmus

Vuilhelmus comes Hollandiæ. 226.244.246.259.266.269 273.274 288.295
Vuilhelmus de Hiſsickeim 145
Vuilhelmus comes Iuliacẽſis occiditur 255.285.295.299.303
Vuilhelmus Burgũdiæ princeps à ſuis necatur 156
Vuilhelmus epiſcopus Traiectẽſis in bello cadit 265.267
Vuilhelmus ab Ocham multa in papam ſcripſit 279
S. Vuilhelmus ex comite eremita factus, claruit 183
Vuilhelmus ex Bickelnheim abbas Spanheimenſis 287.295
Vuilhelmi ducis, filij Ludouici IIII. imp. ſors hæreditatis 292
Vuilhelmus à Genep archiepiſcopus Colonienſis 292 300
Vuilhelmus comes Palatinus, furioſus 296
Vuilhelmi cœnobium 82
Vuilramus abbas, ſcriptor 71
Vuillegiſus archiepiſcopus Moguntinus 46.57
Vuiliebo fit abbas Spanheimenſis 271
Vuiltbad 302
Vuiltrudis comitiſſæ conſilium & pietas 71.85
Vuilla uxor Berengarij fit monialis 41
Vuillichalda filia Ezelimi abbatiſſa monaſterij S. Mariæ 58
Vuillichen primus abbas Spanheimenſis 284
Vuillichen ſecũdus Spanheimenſis abbas 286
Vuinckel quondam Vinicella 19
Vuindesheim fratres regulares ſuſcipiunt Franckental reformandum 163
Vuindichinus Corbeienſis monachus ſcriptor 39.40
Vuimgarten monaſterium 104
Vuipertus fundauit Gẽblach 52
Vuinsberga capitur 168
Vuirtenbergenſes 272.302
Vuiſſenauu caſtrum à Moguntinis deſtruitur 281
Vuiſſenburg monaſterium 240
Vuizenſis ciuitas in Thuringia obſidetur 216.222
Vuolframus Meiſer abbas 147
Vuolframus de Vuimsberg 149
Vuolframus de Grunbach Herbipolenſis epiſcopus 281.283
Volfranus abbas in Monte monachorum 103
Vuolfhelmi uita 116
Vuolfhelmus abbas Bruuilerenſis moritur 116
Vuolmarus abbas Hirſaug. 158
Vuolmarus archiepiſcopus 41
Vuolkenberg caſtrum 122
Vuolpeto abbas Godiſaugiæ 103
Vuormatia ſubuertitur à Nortmannis 27
Vuormatiæ incendia 227.236 241.248 262
Vuormatienſes 141. 212.230 235. 245. 266. 282. 283.301
Vuormatienſium diſſenſio 212
Vuurtzburg 132
Vuulphesholtz locus prælio nobilis 140

Z

Zvlph caſtrum fortiſſimum à Iuliacenſi comite deſtruitur 261

Finis Indicis in Chronicum Ioannis Tritemij.

BASILEÆ, APVD IACOBVM PARCVM
EXPENSIS IO. OPORINI,
ANNO M. D. LIX.
MENSE AVGVSTO.